

H. 1700.

B R I E V E N
VANDE H. MOEDER
T H E R E S I A
VAN J E S U S

*Fondateresse vande Herstelde Order van onse L. Vrouwe
des Berghs Carmeli,*

MET DE
B E M E R C K I N G H E N
Vanden Eerw. P. PETRUS VANDE BODTSCHAP Lees-meeſter
inde Godts-gheleertheyt in het Klooster der Ongheschoende Carmeliten
binnen Pampelona.

*By-een-vergadert door het bevel vanden seer Eerw. P. Didacus vande Presentatie
eertyds Generael van't selve Order.*

TWEEDEN BOECK.

Toe-ghe-eyghent aen Syne Catholijcke Majestejt

MARIA ANNA VAN OOSTENRYCK
*Door den seer Eerw. P. Didacus vande Ontfanghenisse Generael
vande Ongheschoende Carmeliten vande Vergaderinghe
van Spanien.*

Over-gheset in het Vlaemsch uyt het Spaens, ende Frans, door den Eerw.
P. SERVATIUS VANDEN H. PETRUS Religieus van't selve
Order inde Nederlanden vande Vergaderinghe van *Italien.*

ANNO M. DCC.

VOOR-REDEN.

DE Brieven, volghens het ghevoelen vanden *H. Basilii*, zyn ghelijck de spieghels, inde welcke men de ghene fiet, die-se gheschreven hebben, by-naer ghelijck de Kinders hunne Vaders vertooghen. Ick hebbe uwen Brief ghekent schryft hy aenden *H. Gregorius Nazianzenus* [a], op de selve maniere, ghelijckerwys de menschen hunne kinderen ghewoon zyn te onderscheyden, ende te onderkennen van hunne vrienden, door de ghelijckenisse, die sy hebben met de ghene, die hun voorts-gebrocht hebben. Ende inden 41. Brief, den welken hy schryft aen *Maximus den Philosoph*, seght hy, dat hy hem ghekent hadde door synen Brief, ghelijck men den Leeuw kent door syne klauwen. [b] *Amicorum imagines revera per sermones exprimuntur: cognoscimus itaque te per Litteras, quantum, ut ajunt, per unguis Leonem.* Om dese reden heeft den *H. Ambrosius* ghelijck ghehad van te segghen, dat't ghebruyck der Brieven om niet anders en is in-gebrocht gheweest, als om te voldoen aen het ghene, het welck de af-wesentheynt ons beneemt: want het is inde Brieven, waer in wy het af-beeldtsel van onse af-wesende vrienden sien, ende inde welcke wy hun sien, al oft sy ons teghenwoordich waren. *Epistolarum usus est, seght hy, ut disjuncti locorum intervallis, affectu adharcamus, in quibus inter absentes, imago resulget presentia.* Het beste gebruyck der Brieven is, de herten aen malkanderen te hechten door den bandt van eene oprechte liefde, die de verr'-gheleghentheynt der plaetse van elck ander ghescheyden houdt: want niet teghenstaende dese verre gheleghentheynt, sy vertooghen ons de af-beeldtselen van onse vrienden, de welke doordelen middel, ons in eenigher maniere teghenwoordich zyn. Ende alhoe-wel dat dese natuerlijke ghelijckenisse voor-valt in alle soorten van Brieven, sy schynt nochtans veel klaerder uyt inde ghemeensame, inde welcke men syne herts-tochten natuerlijcker uyt-druckt: want ghelijck men daer op minder ghelet heeft, soo is't dat sy oock de herts-tochten, ende de imborst vanden persoon, die-se gheschreven heeft, natuerlijcker vertooghen.

Het is waer, dat is het saken wy die ghelooven, de welke het gheluck ghehadt hebben, van onse *H. Moeder THERESIA* te kennen, ende met dese groote gheheyme Meesterisse vande Kercke te handelen, sy sullen belyden, dat haren geest vande verhevenste gheweest is, die de eeuwen voorts-gebrocht hebbé: het welck ghenoeghsaem blyckt inde uytnemende Leeringhen van hare Boecken; maer ick twyffele, oft hare Brieven hier toe niet veel en doen. De reden hier van is dese, dat hare Boecken ons de goddelijcke gratie voornamentlijck vertooghen, de welke seer wondere, ende boven-natuerlijke saken in hare alderheylichste Ziele uyt-ghewerckt heeft, waer uyt wy, oock natuerlijckerwys ghesproken,

de grootheyt, ende de verheventheyt van haren geest konnen trecken; maer in hare Brieven, waer in sy ghehandelt heeft van saken, de welcke men gemeynlijck verhandelt met de menschen, sien wy het levende Beeldt, ofte het natuerlijck af-beeldtsel van haren geest, ende wy ontdecken daer in de voordeelen, die de nature haer soo mildelijck hadde ghegeven.

Wy kunnen met goede reden het Lof-schrift van *Godefridus*, het welck hy gegeven heeft aende Brieven vanden *H. Bernardus*, aende Brieven van onse *Heylige* toe-schryven, segghende: (*a*) *In Epistolis, quas ad diversas personas ob negotia diversa dictavit, prudens Lector advertet, quo fervore spiritus justitiam omnem dilexerit, omnem aequè oderit injustitiam.* In dese Brieven, de welcke onse *H. Moeder* aen verscheyde persoonen om verscheyde reden gheschreven heeft, sal den godtvruchtighen *Lezer*, ghelijck in eenen schoonen spiegel, den vierighen drift van haren geest sien, door den welcken sy alle menschen trachte te brenghen tot de liefde vande Deught, ende tot eenen schroom vande sonden, hun alsoo oprechtende van d'aerde tot den hemel: van d'aerde, die de saken van dit leven bevat, tot den hemel vande deught, oft vande rechtveerdicheyt, tot de welke sy hun bestierde: want sy en sochte daer in niet haer eyghen profyt, maer de glorie Godts, aenden welcken sy alles toe-schreef, het welck sy hadde, ende als zynde eene waerachtighe, ende ghetrouwe Bruydt van *JESUS-CHRISTUS*, aen wie alles toe-komt, aenmerckte sy alles, als haer eyghen goet, ende sy hadde de eere Godts ter herten, als hare eyghe eere: *Quidquid erat Christi, sic curabat ut suum.* Wat iever en toonde sy niet in hare berispinghen? Wat moedicheyt inde saken van Godt voor-te-staen, ende inde partye vande deught aen-te-nemen, die vestighende, ende ondersteunende met ghesagh, die onderhoudende door eenen drift van hare liefde, ende de oeffeninge door hare groote forghvuldicheyt vervoorderende?

Men ontdeckt oock inde dese Brieven de groote forghvuldicheyt, die sy hadde, dat de volmaecktheyt van hare *Herstellinghe* soude vervoorderen, vestighende vanden eenen kant het goet, het welck daer in gheplant was, vanden anderen kant alle weghen tot de verslappinghe af-sluytende, ende versmachtende oock de minste waerschyndelicheden, die eenighe verslappinghe soudē konnen in-brenghen. Wat eene voorlichticheyt en hadde sy niet in alle saken, om die tot een gheluckich eynde te brenghen? Wat eene neersticheyt en hadde sy niet, in die te vervolghen? Met wat eene kracht en werckte sy niet, om daer in te ghelucken? Hoe wyselijck en gonck sy niet voorts, om daer in niet te falen? Met een woordt, daer en is geene deught, oft men siet-se volmaecktelijck in desen Spiegel. Ende is't dat ghy de netticheyt van haren styl daer by voeght, die soo licht, ende vloeynde is, de aenghenamicheyt vande tale, de soeticheyt, ende de kracht van hare uyt-druckinghe, ghy sult daer in minne-treken vinden, die uwe herten door eene heymelijcke kracht sullen aen-locken, ende de ghemeensamheyt aenghe-

(a) *Godfrid. in Vita S. Bern. l. 3. cap. 7.*

aenghenaem maken, die ghy met haer sult houden door dese Brieven.

Ick ben verfekert, dat men met my sal over-een-komen, dat 'et eene vande voor-naemste gaven van onse *Heylighe* is, dat sy soo vele stralen van eene seer verheve, ende seer wonderlijcke leeringhe heeft uyt-geworpen, ende dat sy soo vele klare lichten vanden goddelijcken Geest, in hare ghemeensame Brieven heeft doen uyt-schynen, waer in sy handelt van tydelijcke saken, ende alsoo is 'et licht om te oordeelen, dat het herte van *THERESIA* gheheel goddelijck was gheworden, ende dat Godt haer gheschepen hadde, om haer eene wysse *Meestersse* ende *Beshtiersterighe* der zielen te maken. De Uyt-legghers vande H. Schrifture leeren ons, dat het licht, het welck Godt op den eersten dagh vande Scheppinghe des werelts voorts-ghebrocht hadde, de dry eerste daghen op d'aerde gheschenen heeft, ende dat hy 'et op den vierden dagh, volghens het gevoelen vanden *Heylighen Thomas*, inden Hemel ghestelt heeft, alwaer Godt daer aen den naem van Sonne ghegeven heeft. [a] *Dicendum est, quod ut Dionysius dicit 4. de Divinis nominibus illa Lux fuit Lux Solis, sed adhuc informis quantum ad hoc, quod jam erat substantia Solis; sed postmodum data est ei specialis & determinata virtus ad particulares effectus.* Alsoo moghen wy ghelooven, dat onse Glorieuse Moeder, naer dat sy tuschen de wereldtliche saken op eene soo uytnemende maniere gheschenen heeft, verheven is gheweest ghelijck eene Sonne, om alle menschen te verlichten als een hemelsch licht. Ende alwaert schoon, dat sy door hare mystike Boecken, die met eene soo wonderlijcke Leeringhe vervult zyn, den naem van *Meestersse* inde Kercke niet en hadde verkregen; hare Brieven alleen waren ghenoeghsaem, om voor haer desen *Eer-naem* te bekomen; want men kan soo vele salighe Leeringhen, ende sooghewichtighe Waerschouwinghen voor het geestelijck, ende inwendich leven, de welcke sy geeft in hare Brieven, ende die sy gheschreven heeft om de ghemeyne onder-handelinghe met de menschen te onderhouden, als voor soo vele stralen, ende eyghentheden vande Sonne aennemen. Het is onghetwyffelt om dese reden, dat de Brieven van onse *Heylighe*, die inden eersten Boeck begrepen zyn, soo aenghenaem zyn gheweest, dat sy min als op den tydt van acht jaren, vier-mael her-druckt gheweest zyn. Om dese reden is 't gheweest, dat men van ons *Order* sonder op-houden verlocht heeft, dat men dese oock in 't licht soude geven, het welck ick nu doen, ende u op-draghe, beminden Leser, als eenen Spighel inden welcken ghy u selven kont sien, ende aenmercker, om alle uwe wercken in sulcker voeghen te schicken, ende te stellen, dat ghy daer door sult leeren leven, ende handelen met de menschen, sonder Godte misshagen. Het lesen der Boecken is seer profytich, ende goet, seght den *H. Augustinus*, als men het neemt inde plaetse van eenen Spighel, waer in de ziele haer selven besiet, als in haer eyghen af-beeldtsel, op dat sy soude verbeteren al het ghene, het welck sy leelijck, ende mismaect in haer selven vindt, oft wel, nieuwe trecken by hare schoonheyt voeght. (b) *Optime uteris lectione.*

[a] *S. Thom. 1. p. q. 67. a. 4. in Corp.* (b) *S. August. Epist. 143.*

si eam tibi adhibeas speculi vice, ut ibi, velut ad imaginem suam anima respiciat, & vel fœda quæque corrigat, vel pulchra plus ornet.

Maer ghelijck'et onmoghelijk is, eenen Spighel soo suyver, ende soo wel gheslepen te vinden, oft hy heeft altydt ee nighe vleckxkens, doordien dat sulckx alleenlijk maer toe-en-komt aen het Eeuwich *Woordt*, aen het welck, volghens het segghen vanden *Wyfeman*, eyghen is eenen Spighel te zyn sonder vleckke, *Speculum sine macula*; soo moet ick inder waerheyt belyden, dat desen *Boeck*, den welcken ick u voor-stelle als eenen Spighel, besacyt is met menighvuldighe vleckxkens, door de *Bemerckingen*, die ick op dese *Brieven* van onse *H. Fondatresse* ghemaect hebbe, inde welcke men het ghewicht der *Sententien*, de foeticheyt der *Wel-sprekentheyt*, de sterckte des *Geests*, ende den luyster der *Gheleertheyt* van syne doorluchtighe *Hooghweerdicheyt Don Juan de Palafox* niet en sal vinden, den welcken wy met recht den *Chrysofostomus*, dat is te segghen, den *Gulden-mondt* van dese *Eeuwe*, moghen noemen. Men hadde hem alreeds dese leste *Brieven* vande *H. THERESIA* inde handenghestelt, op dat hy aen die den selven luyster soude geven, ghelijck hy aende eerste ghedaen heeft; maer eylacen, de doot, die alle menschen vernielt, den draet van sijn leven af-snydende, heeft ons berooft vande vruchten, de welcke wy van dit *Werck*, ende van vele andere, die hy meynde voorts-te-brengghen, ende boven al vande groote exempelen van syne *Deughden* meynden te plucken, ende te vergaderen; al-hoe-wel dat wy van dese leste moghen segghen, dat hy daer door eene ontsterffelijckheyt bekomen heeft, aenghesien den *H. Gregorius Nazianzenus* seght, dat die noyt en sterven, de welcke naer *Godt* gheleest hebben, niet teghenstaende dat sy uyt dit leven scheidten: (a) *Deo quippe omnes vivunt, qui secundum Deum vixerunt, etiamsi ex hac vita migrarint.*

Ghelijck'et my dan onmoghelijk is, dien wonderlijcken vloedt der *wel-sprekentheyt* te volghen, de welcke met eenen soo aenghenamen stroom vloeyde uyt de penne, ende oock uyt den mond van desen *Doorluchtighen Prelaet*, ende dat ick seer verre ben van syne groote gheleertheyt, ende van soo vele andere uyt-nemende gaven, die *Godt* aen desen grooten *Chrysofostomus* van onse eeuwe medeghedeelt hadde, op dat hy oock soo profytelijck soude ghearbeydt hebben inden acker vande *Kercke*, ghelijck dien anderen *Chrysofostomus*; soo heeft my goet gedocht, dat al'et ghene ick doen konde, was eenige letterlijcke *Bemerckingen* te maken, de welcke dienstich soude zyn, om den inhoudt van dese *Brieven* te beter kunnen verstaen; al-hoe-wel dat ick my in eenighe van die meer verbreydt hebbe, doordien dat sy diep-sinnigher waren in gheleertheyt, ende in haer selven ghewichtigher saken besloten, oversulckx vereychten sy eene grootere aendachticheyt, ende eene rypere aenmerckinghe; maer ick hebbe ghetracht te doen, dat men in alles kan bemercken, dat de *Leeringhe* van dese *Heylighe*, de waerachtighe wetenschap der *Heylighen* is; indervoegghen, dat men lichtelijck sal kon-

nen,

(a) *Nazianz. Orat. in laudem S. Athanasii.*

nen kennen, dat een groot deel van het ghene, het welck de Heylighe Vaders gheleert hebben, hier ghelijck by-een-vergadert, ende ghelijck in eenen spiegel vertoont, ghevonden wort, het welck oock eene vande uytneemste cyghentheden van dese Brieven maect.

Seneca seght, dat de letters, hoe kleyn, ende duyfter sy oock zyn, is't dat men se fiet door eenen glafen bol, vol water, grooter, ende schoonder schynen te zyn: [a] *Littera quamvis minuta, & obscura, per vitream pilam aquâ plenam, majores, & clariores cernuntur.* Is't dat dit waerachtigh is, ick hebbe reden van te hopen, dat de *Bemerckinghen*, die ick ghemaect, ende ghestelt hebbe onder elcken Brief van dese *Heylighe*, niet anders moete ghesien worden al door dit schoon Christael, de welcke in haer selven eenen vloedt van Leeringhen, ende van Wyfheyt besluyten, hoe kleyn dat sy in haer selven oock zyn, voor 't minsten eene waerschyndelickheyt van grootheyt sullen hebben, het welck veel daer toe sal doen, dat den Leser daer uyt eenich profyt sal trecken, het welck al is, dat ick my voorwende.

Eyndelijck wille ick u waerschouwen, dat is't by-aldien dat 'et ghebeurt, dat ick aen iemandt in dese *Bemerckinghen* den naem van *Heyligh*, ofte *Heylighe* geve, ick verklare, dat ick desen naem niet toe-en-schryve aenden persoon, maer aen de loffelijcke wercken van sijn leven, om syne deughden uyt-te-legghen, ende te verklaren, op de maniere, ghelijck men sich ghewoon is te dienen van dit woordt, voor-tuyghende dat myne meyninghe niet en is, van aen dit woordt meer ghewicht, ofte kracht te geven, als den persoon in sy selven heeft, op dat ick my hier in, ghelijck oock in alle andere dinghen, soude voeghen naer de *Apostolijcke Gheboden*, namentlijck aen het ghene, het welck *Urbanus den VIII.* uyt-ghegeven heeft den Vyfden Junius 1631. die het alsoo gheboden heeft.

B R I E V E N

VAN ONSE GLORIEUSE MOEDER

DE H. THERESIA VAN JESUS

EERSTEN BRIEF

*Aen den Alder-voorsichtichsten Koninck
PHILIPPUS DEN II.*

J E S U S.

1. **** E gratie vanden H. Geest zy, altydt met Uwe Majesteit. Als wanneer
 * D * ick de saken van dese H. Order van onse Lieve Vrouwe aen onsen
 * * * * Heere uytter herten was bevelende, ende in-siende den grooten
 noodt daer sy in ghestelt was, op dat dese beginselen, die Godt daer
 in begonst hadde, niet ten onderen en souden ghebrocht gheweest hebben; soo
 is my in-ghevalen, dat den besten middel was, om daer in te voorsien, dat Uwe
 Majesteit soude weten, waer in dat de gheheele vasticheit van desen Bauw be-
 staet. Ick hebbe nu alreeds veertich Jaren in't Order gheweest, ende ick magh
 segghen, dat ick, alles wel overleyt hebbende, klaerlijck ghekent hebbe, dat,
 is't by-aldien men in korten tydt geenen Provinciael en maeckt uyt onse *Herstel-*
linghe, alles sal te niet gaen; jae ick houd'et voor eene sake, die onmoghelijck is,
 dat dit werck in't toekomende eenighen voortganck sal kunnen doen. Ende ge-
 merckt dat dit is inde macht van Uwe Majesteit, ende dat ick sien, dat de Alder-
 heylichste Maghet Uwe Majesteit verkoren heeft voor *Beschermer* van haer Or-
 der, om in alle onghewallen te voorsien; soo hebbe ick my verftout van desen
 Brief te schryven, Uwe Majesteit oodtmoedelijck biddende inden naem van
 onsen Heere, ende van syne Alderheylichste Maghet, van sulckx te ordonneren,
 op dat'et soude gheschieden. Ende ghemerckt daer aen soo veel belanght, soo
 en sal den duyvel niet ontbreken van alles trachten om-te-keeren, voortstellende
 vele

vele onbetamelijckheden, daer nochtans inder daedt geene en zyn; mach in te ghendeel een groot goet in alle manieren moet uyt volghen.

2. Het soude ons seer voordeelich zyn, waert dat men in dese begintelen den last van Overheyt gaf aen eenen *Onghefchoenden Carmeliet*, ghenacmt *F. Hieronymus Gratianus*, den welcken ick nu om lanckx ghekent hebbe: ende al-hoe-wel hy noch jonck is, soo heeft hy my evenwel reden ghegeven van onsen Heere grootelijckx te loven over de groote gratien, die hy aen syne ziele gegeven heeft, ende over andere uytnemende wercken, die hy door synen middel gedaen heeft, besorgt hebbende de saligheyt van vele zielen; ende alsoo gheloove ick, dat Godt hem verkoren heeft om groote dinghen te doen, tot voordeel van ons *Order*. Ick bidde Godt, dat hy dese sake in sulcker voeghen wilt bestieren, dat Uwe Majesteit voor hem desen dienst wel gerne sal doen, ende noodighe oordens geven, op dat 'et ghetchiede.

3. Ick kusse duysentmael de handen van U-E. Majesteit, over de gratie die hy my ghedaen heeft, van den oorlof te geven, om het Klooster van *Caravaca* te moghen stichten; maer ick bidde U-E. Majesteit om de liefde Godts, van my de vryheyt ghelieven te vergeven, die ick ghenomen hebbe, want ick sien dat ick al te stout ben; maer inziende dat onsen Heere de armen aenhoort, ende dat U-E. Majesteit hier beneden syne plaetse houdt, soo en peyse ick niet, dat myne lasticheyt U-E. sal moyelijck vallen: Godt geve aen U-E. Majesteit soo vele ruste, ende soo vele jaren van leven, ghelijck ick van hem sonder op-houden vraghe, ende het Christendom van noode heeft. Het is van daghe den 12. Julius.

De onweerdighe, ende Onderdane Dienaererse van U-E. Majesteit

THERESIA VAN JESUS *Carmeliterse*.

B E M E R C K I N G H E N.

1. **D**esen Brief is gheschreven gheweest in't jaer 1576. als dese *Heylighe* binnen *Toledo* was, ghelijck 'et blyck uyt den inhoudt, ende uyt het ghene sy seght, dat sy veertich jaren het Kloosterlijck Habyt ghedraghen hadde, alswanneer sy desen Brief gheschreven hadde: want daer zyn inder daet soo vele jaren voor by ghegaen, sedert het jaer 36. in het welck sy het Habyt ontfanghen heeft, tot het 76. jaer.

2. Sy schreeft desen Brief in't beginfel van d'aldergrootste vervolginghe, de welke hare *Herstellinghe* oyt gheleden heeft, als wanneer sy de *Fondatien* van *Caravaca*, ende van *Sivillen* voltrocken hebbende, haer begeben heeft binnen *Castillen*, om te ghehoorsamen aen het Capittel Generael van onse *Lieve Vrouwe* Broeders, die haer uyt-druckelijck gheboden hadden, dat sy haer in een van hare Kloosters soude vertrecken, sonder voorders van eenighe nieuwe *Fondatien* te handelen. Sy hadde tot dien eynde het Klooster van *Toledo* ghekosen; maer gelijk sy wel wiste, dat de eenighe ruste van hare Kinderen was hanghende van

het verkiefen van eenen eyghen Provinciael, soo is't dat sy'et in desen Brief voorstelt aenden *Koninck PHILIPPUS* den II. nemende haren toevlucht tot syne bescherminghe, om te bekomen, het ghene sy wenschte.

3. Sy stelt aen Syne Majesteit dry dinghen voor, in desen Brief. Het eersten is, dat hare *Herstellinghe* in eene besondere Provincie soude moghen op-gherecht worden. Ten tweeden, dat'et eenen Provinciael soude moghen welen uyt de selve *Herstellinghe* ghekosen, die-se soude bestieren: ende ten derden, dat desen last soude ghelyt worden op den Eerw. P. *Hieronymus Gratianus vande Moeder Gods*, die alsdan Apostolijcken Visiteerder was vande twee *Familien* in't Ryck van *Andaluzia*, ende vande *Ongheschoende Carmeliten*, ende *Carmeliterffen* in *Castillen*, ende met den welcken dese *Heylighe* een weynich te voren hadde beginnen kennisse te maken, als sy besich was met het stichten des Kloosters binnen *Veas*. Sy verkreegh dese dry dinghen door den middel van desen Alder-voorsichtichsten *Koninck*: want sy heeft de voldoeninghe ghehad in haer leven, vande *Herstellinghe*, de welcke sy met sulcken arbeydt op-gherecht hadde, te sien in eene af-ghescheide Provincie, ende den Eerw. P. *Hieronymus Gratianus* in het Ampt van *Provinciael*, Waer mede de poorten vanden *Tempel van Janus* ghesloten zyn gheweest, de welcke den iever eenighen tydt open hadde ghehouden, op dat sy noyt meer gheopent en souden worden, ghelijck men reden heeft van te hopen, om den stercken bandt van Liefde, met den welcken dese twee *Heylighe Familien* nu vereenicht zyn in *CHRISTO*.

II. BRIEF.

Aenden doorluchtighen Heere Don Alvarez de Mendoza, Bisschop van Palencia.

JESUS

SY altydt met Uwe Hooghweerdicheyt. Het Houwelijck van *Mevrouwe Marie* heeft my een groot verghenoeghen ghegeven: ende het is waerachtich, dat ick, door de groote vreught, de welcke ick uyt dese nieuwe tydinghe schepte, sulckx nauwelijckx en konde ghelooven, tot dat ick 'et uyt den Brief van Uwe Hooghweerdicheyt verstonde, het welck voorwaer eene groote vertroostinghe voor my gheweest is. Dat Godt ghebenedydt zy, die my sulcke gratie ghedaen heeft, dat ick alle dese daghen besonderlijck in eene ghedurighe onruste, ende sorghuldicheyt gheweest ben, ter oorfaken vande groote begeerte, die ick hadde, van Uwe Hooghweerdicheyt te sien uyt alle die bekommernissen, gelijk't et

oock ten lesten ghebeurt is, ende oock met soo kleynen kost, ghelijck men my gheleyt heeft, doordien dat'et een soo eerlijck, ende treffelijck Houwelijck is, het welck sy aen-ghegaen heeft. Aengaende de reste, het en kan altemael soo ghelijck, ende soo volkomen niet welen, ghelijck men wel soude willen; maer het soude meer onbetamich wesen, waert dat den Bruydeghom seer jonck ware. De Mans, die wat bejaert zyn, achten, ende beminnen gemeynlijck hare Bruyten meer, het welck hier onghetwyffelt oock sal ghebeuren aen dese Bruydt, die met soo vele schoone gratien begaeft is, de welcke haer minnelijck maken. Godt geve, dat'et magh zyn toteen meerder goet. Ick ben daer over soo voldaan, dat ick teghenwoordich niet en wete, het welck bequaem is, van my eene grootere verghenoeginghe te geven. Ick ben seer droevich gheweest over de sieckte van *Mevrouwe Marie's* maer ick hope in onsen Heere, dat het quaet soo groot niet en sal zyn, ghelijck het pleeghe. Des-niet-teghenstaende sal men hier sorghe draghen van haar besonderlijcker aen Godt te bevelen.

2. Godt wille Uwe Hooghweerdicheyt loonen over de Aelmoesse, die U-E. ons ghedaen heeft, de welcke ter gheleghender tydt ghekomen is, doordien dat wy niet en wisten, tot wie wy onsen toevlucht soudent ghenomen hebben, al-hoe-wel dat'et my niet leer en beanxste. *Franciscus Salzedo* ghevoelde dese nootwendicheyt veel meer als wy, die alle ons betrouwen in Godt ghestelt hebben. Hy seyde my daeghs te voren, dat hy aen Uwe Hooghweerdicheyt wilde schryven, ende dat hy in synen Brief niet anders en wilde stellen: *Heere, wy en hebben geen broodt.* Ick en heb'et hem niet toe-ghelaten: want ick hebbe sulck eene groote begeerte van Uwe Hooghweerdicheyt sonder schulden te sien, dat ick liever gebreck hebbe te lyden, als aen Uwe Hooghweerdicheyt de minste geleghentheyte te geven van eenighe nieuwe onkosten te doen; maer aenghesien Godt U-E. soo groote liefde heeft in-ghegeven, ick hope in sijne goetheyt dat hy'et vanden anderen kant sal gebenedyden. Godt wille Uwe Hooghweerdicheyt vele Jaren bewaren, ende my in eene plaetse gheleyden, alwaer ick hem magh ghenieten.

3. Den Eerw. *Pater Gratianus* heeft vast besloten, van my niet te laten gaen naer het Klooster der *Menschwoordinghe*; maer Godt is't alleen, den welcken ick vreesse, al-hoe-wel dat'er teghenwoordich niet en is, het welck ons meer achterdeelich kan wesen. Ick ben seer blyde, dat Syne Hooghweerdicheyt acht neemt op synen soo verheven staet, om sy selven van sekere geleghentheden te ontdoen, ghelijckerwys die is van sy selven te vinden op de Jaer-merckt. Godt geve, dat'et magh keeren tot u voordeel, ende dat hy U-F. langher beware, als my. Het is van dagheden 7. September.

De onweerdighe Dienaererse, ende Onderdane van Uwe Hooghw.

THERESIA VAN JESUS.

4. *Theresa* kust de handen van Uwe Hooghweerdicheyt, ende sy doet het ghene U-E. haer gheboden haest, ende waert dat sy hare geneghentheyte mochte volghen, sy soude seer gerne met Uwe Hooghweerdicheyt gaen.

B 2 [4] BEMERC

BEMERCKINGHEN.

1. **D**esen Brief is voor den doorluchtighen Heere *Don Alvarez de Mendoza*, den welcken Bifchop van *Avila* gheweest hebbende, nu Bifchop was van *Palencia*, aen den welcken dese *Heylighen* den vierden, ende den vyfden Brief, inden eerften Boeck begrepen, gheschreven heeft. Desen heeft sy gheschreven den 7. September in't Jaer 1578. zynde dese *Heylighen* binnen *Avila*.

2. In't eerste ghetal wenscht sy desen doorluchtighen Prelaet met eene groote beleeftheyte veel gheluckx, over het Houwelijck van *Mevrouwe Marie*, de welcke was de doorluchtighe *Vrouwe Marie Sarmiento*, Nichte van desen Bifchop, Dochter van syne Suster *Mevrouwe Maria de Mendoza*, ende vanden Heere *Franciscus de los Cobos*, grootē Bevel-hebber van *Leon*, de welcke in dit Jaer getrouwt geweest was met den *Hertogh de Sesa*, *Don Gonzalo Fernandez de Cordona*; maer op den selven tydt doet dese *Heylighen* haer rauw-beklagh aen desen Bifchop, over de sieckte van syne Suster. Dit is den tol, den welcken de vermakelijckheden van dit leven moet betalen, altydt gemenghelt, ende verghefelschapt te zyn met droefheyte. (a) *Rifus dolore miscetur, & extrema gaudii luctus occupat.*

3. In't tweede ghetal bedanckt sy desen Prelaet over de Aelmoesse, die hy haer toe-ghefonden hadde, ende sy seght hem met eene goede gratie: *Dat sy ter ghelegghender tydt ghekomen was, doordien sy niet en wiste, tot wie dat sy haren toe-vlucht soude ghenomen hebben.* Het is eyghenaen Godt, ons by-te-staen met syne weldaden, als den menschelijcken bystandt ons ontbreeckt. (b) *Cum humana speminnens negant*, seght den *H. Chrystomus*, *tunc divina dispensatio clarè fulget*: ende sy voeght daer by, dat dese noodwendicheyt vande Religieusen ghevoelijcker was aen *Franciscus Salcedo*, die desen Edelman was van *Avila*, den welcken sy gemeynlijck noemde den *Heylighen Edelman*. Desen was van sin aen Syne Hooghweerdicheyt te schryven, ende inden Brief niet anders te stellen als dese woorden: *Heere, wy en hebben geen broodt.* Hy hadde groote reden van alsoo te willen handelen: want, ghelijck den *H. Bernardus* seght, men moet alsoo handelen met groot-moedighe zielen, doordien dat eenen man, die tot mildtheyt gheneghen is, sich niet en laet praemen, het is ghenoegh, dat men hem laet weten, dat ettydt is, om inden noodt te voorfien: (c) *Cum beneficiis, & ad liberaliitatem propensio ita est agendum: non enim gratia violenter exprimenda, sed proponenda occasio.*

4. In't 3. ghetal spreeckt sy vande verkiefinghe vande *Priornne* in het Klooster vande *Menschwoordinghe* binnen *Avila*, tot welck Ampt sy verkoren is gheweest inde maendt van *October* in't Jaer 1577. als de ghene, die haer ghevolgt was, haren tydt volbroecht hadde: want dese Religieusen waren soo voldaan gebleven over hare bestieringhe, dat sy haer voorde tweede reyse verkoren hadden om hare *Overste* te zyn, welcke verkiefinghe sy met eene moedicheyt hebben

[a] *Prov. 14. v. 13.* [b] *S. 7. Chrystom. 16. in Acta.* (c) *S. Bern. Serm. 46. in Can.*

voor-gheftaen inden Konincklijcken Raedt. Uyt defen keus fijn alle die beroerten voorts-ghekomen, de welcke fy verhaelt inden derden Brief vanden eerften Boeck. *P. Hieronymus Gratianus* fulckx fiende, ftelde fich met alle kracht teghē dese verkiefinghe; maer fy feyde, *Dat'et Godt alleen was, den welcken fy vreesde,* het welck is eenen gheheel goddelijcken grondt-reghel, ende van ſoo groot gewicht, om alles ſonder vreeſe t'ondernemen, het welck den dienſt van Godt aengaet, wat ſwaricheyt dat'er oock kan voor vallen. Ick noeme defen grondt-reghel *Goddelyck*, om dieſwille dat hy ons van Godt ſelver geleert is gheweelt, den welcken ons ſeght door den *H. Mattheus*, [*a*] *Hunc timete, qui poteſt animam, & corpus perdere in gehennam.*

5. Naer dat defen Brief gheſchreven was, ſpreeckt ſy van hare Nichte, Suſter *Theresia van JESUS*, Dochter van haren Broeder, myn Heere *Laurentius de Cepeda*, de welcke de af-wefentheyte van defen Biſſchop moeſte ghevoelt hebben, den welcken het Jaer te voren ghegaen was om Biſſchop te zyn van *Palencia*.

(*a*) *Matth. 10. v. 28.*

III. BRIEF

Aenden ſelven doorluchtighen Heere Don Alvarez de Mendoza, Biſſchop van Palencia.

J E S U S.

DE gratie vanden H. Geest zy met Uwe doorluchtighe Hooghweerdicheyt. Den Aerts-Biſſchop heeft ſich ſoo verblydt, op het geſicht van U-E. Brief, dat hy, ſonder voorderen uyt-ftel, ende ſonder dat het iemandt van hem verſochte, datelijck laſt ghegeven heeft, dat deſe ſake voor Paefſchen ſoude moghen ghe-eyndicht gheweelt hebben: hy wilt ſelver de eerſte Miſſe leſen, ende de Kercke Wyen, het welck d'oorfake ſal zyn, naer myn goet-duncken, dat wy ſullen moeten wachten tot den leſten Feelt-dagh van Paefſchen, doordien dat alle de andere daghen belet zyn. Men doet oock alle neerſticheyt, de welcke ick vanden *Proviſeur* ghevraecht hebbe, ende my dunckt dat'er geene reden en is van te vreeſen, dat ſy hare uytwerckingen niet en ſullen hebben. Alle deſe ſaken zyn ſeer nieuw voor my. Men heeft die vande naeft-gheleghe Prochie-kercke gheroepen, oft dat ſy daer door eenich achter-deel ſouden lyden; maer ſy hebben gheandwoordt dat neen, maer in teghendeel dat ſy eer voor ons al ſouden doen, dat ſy ſouden kunnen; inderyoeghen, dat men nu alreeds deſe ſake voor ghedaen houdt: ende tot dien eynde hebbe ick iemandt tot den Aerts-Biſſchop gheſonden, die hem van mynen t'weghen ſoude bedancken.

bedancken. Godt sy ghelooft over de gheluckighe uyt-komfte van eene sake, de welcke aen altemael schein onmoghelijck te zyn, al-hoe-wel niet aen my, doordien dat ick-se altydt voorghedaen hiele, ende alsoo ben ick'et gheweest, die 't minste gheleden hebbe.

2. Alle de Susters kussen duysent-mael de handen van Uwe Hooghweerdicheyt, die haer uyt soo groote quellinghen ghetrocken heeft. Hare vreught is soo groot gheweest, ende hare lof-segginghen, die sy Godt ghegeven hebben soo vierich, dat U-E. een groot vermaeck soude ghehad hebben van sulckx te sien. Dat hy altydt ghelooft zy, die in u herte soo vele liefde ghestort heeft, ghelijcker noodich was, om u selven dit gheweldt aen te doen, om desen Brief aenden Aerts-Bisschop te schryven; maer ghelijck den duyvel voorlagh, dat desen Brief eene soo goede uytwerckinghe soude ghedaen hebben, soo heeft hy uwen af-keer, ende teghenheyt om dit te doen, vermeerdert; maer alle syne listigheden en hebben hem niet ghebaet, doordien dat onsen Almoghenden Godt doet, het ghene hem beliest.

3. Het heeft syne Goddelijcke Majesteit beliest, dat Uwe Hooghweerdicheyt, ghedurende dese daghen, eene volkome ghesondtheit ghenoten heeft, om sulcken arbeydt t'onderstaen. Ick hebbe U-E. altydt in mynen geest teghenwoordich ghehad, ende oock alle de Susters, om die van Godt sonder op-houden te vragen. Al-hoe-wel dat'et seer moeylijck is eene *Kercklycke Vergaderinghe*, ofte *Synode* te doen, soo is't evenwel, dat Uwe Hooghweerdicheyt daer in seer wel doet, ende Godt en sal niet ontbreken, van U-E. sterckte te geven voor alles. Het is een groot voordeel voor onse Susters van aldaer, dat sy Uwe Hooghweerdicheyt by haer hebben, hier zynder cenighe, die haer gheluck benyden. Ick verheughe my grootelijckx over den goeden *Paesschen*, den welcken sy sullen hebben. Godt wille aen Uwe Hooghweerdicheyt de salighe Feest-daghen geven, ende u soo vele jaren, ende soo vele ghesondtheit, als ons gheheel *Order* van noode heeft. *Amen*. Het is van daghe den Vrydagh van het Cruys. Door de gratie Godts sal men den lesten *Paesch-dagh* de eerste Misse lesen: ende is't dat den Aerts-Bisschop kan, het sal mischien noch eerder wesen.

De onweerdighe Dienaererse, ende onderdane van Uwe Hooghw.

THERESIA VAN JESUS.

B E M E R C K I N G H E N.

DE H. THERESIA heeft desen Brief gheschreven, als wanneer sy besigh was met de *Fondatie van Burgos* te voltrecken, in't Jaer 1582. de welcke, ghelijck onse *saer-schriften*, ofte *Chronycken* verhalen, voor onse H. Moeder eene Croone van Roosen, ende van Doornen gheweest is, de welcke haer ghegeven is geweest van haren Goddelijcken Bruydegom voor eene vergeldinghe van alle andere *Fondatien*, die sy nu alreeds voltrocken hadde. Dese Croone was van Roosen, om den soeten geur, den welcken sy gaf aen haren hemelschen Minnaer,

naer, ende aen gheheel het *Order van Carmelus*; maer het was oock eene Croone van Doornen, ter oorfaken vanden grooten arbeydt, den welcken fy aen haer ghekoft heeft.

Syne Goddelijcke Majesteit hadde voor haer dele Croone gheweuen door de handen vanden doorluchtighen Heere *Christoffel Vela*, den welcken Bifschop van *Canarien* zynde, verkoren was gheweest om Aerts-Bifschop van *Burgos* te zyn. Ende alsoo desen Prelaet syne reyle moeste nemen door *Valladolid*, soo maeckte fy van hem het verlof te bekomen voor dese *Fondatie*, door den Bifschop van *Palencia* *Don Alvarez de Mendoza*; aenden welcken den Aerts-Bifschop hadde gheandwoordt, dat hy dien op synen tydt seer gerne soude geven: want zynde geboren binnen *Avila*, hadde hy dese *Heylighe* seer wel ghekent, ende hy was soo wel voldaan over de groote vruchten, die hare Kloosters acnde Kercke deden, dat hy, zynde noch binnen *Canarien*, ghewenscht, ende besorght hadde van daer een tē sichten, het selven hadde hy gheandwoordt van *Burgos* op eenen Brief, den welcken den Bifschop van *Palencia* hem geschreven hadde op het verfoeck van dese *Heylighe*, die den selven oorlof verfochte.

3. Steunende dan op het woordt, het welck aen eenen soo weerdighen Persoon ghegeuen was, ende namentlijk haer betrouwende op de verfekeringhen, die onsen Heere haer ghegeuen hadde, segghende dat hy in dese *Fondatie* grootelijckx soude ghedient gheweest hebben, heeft fy haer op de reyse begeuen, ende fy is binnen *Burgos* aen-ghekomen den 26. Januarius; maer fy vondt den Aerts-Bifschop foodanichlijk vergramt, om diefwille dat fy sonder synen uytdruckelijcken oorlof aldaer was aen-ghekomen, dat de ghene, die het Verhael van haer Leuen beschreven hebben, het selven niet ghenoegh en konnen overweghen, ende vergrooten: hy heeft het Verlof by-naer dry maenden uyt-ghestelt, sonder het selven te willen geven, in welcken tydt fy soo groote, ende soo pynlijke quellinghen ontmoet, ende onderstaen heeft, dat fy onghetwyffelt alle andere mindere moedicheden, als de hare, ende die van Godt soo krachtelijck niet en souden ondersteunt gheweest hebben, ten onderen souden ghebrocht hebben, ghelijck fy selver verhaelt inden *Boeck van bare Fondatien*.

4. Ten lesten schreef fy aenden Bifschop van *Palencia*, van hem verfoeckende, dat hy anderwerf aenden Aerts-Bifschop soude willen schryuen, op dat hy sijn woordt soude ghelieven te volbrengghen, het gene hy gegeuen hadde. En al-hoe-wel dat 'et gevoelē van desen Prelaet seer groot was, over de maniere van handelē vanden Aerts-bifschop, des-niet-teghenstaende was de affectie, die hy hadde voor dese *Heylighe*, ende voor al het ghene den dienst van Godt aen-gonck, veel stercker, ende alsoo verwont de liefde het ghevoelen, ende de deught, de reden vanden Staet, ende vervolghens schreef hy andermael aenden Aerts-bifschop, den welcken desen tweeden brief voor eene soo groote jonste hiel, dat hy het verlof datelijck toe-stondt, het welck men van hem soo langhen tydt verfocht hadde, ende dese *Fondatie* is vervolghens in't werck ghestelt. Van desen Brief is't dan, over den welcken fy desen doorluchtighen Prelaet hier bedanckt.

IV. BRIEF.

*Aenden doorluchtighen Heere Don Alonso Velasquez
Bisschop van Osma.*

*Sy geeft aen hem rekeninghe, ghelijck aen haren Biecht-vader,
over den staet van hare Ziele.*

J E S U S.

I. Wie soude den vrede, ende de ruste, waer in myne ziele haer bevindt, aen U-E. Hooghweerdicheyt wel kunnen te verstaen geven, doordien dat sy nu alreeds eene soo groote versekertheyt heeft van haren Godt te ghenieten, dat 'et schynr, dat hy-se ghestelt heeft inde besittinghe van dat goet, al-hoe-wel dat sy hem inder daet noch niet en besit. Het is by-naer ghelijck eenen mensch, den welcken door een vast verdragh, sich schriftelijck soude verbonden hebben van aen een ander eene groote Rente te geven, de welcke hy nochtans niet en soude moghen ghenieten, noch de vruchten daer van trecken, ten sy op eenen sekeren ghestelden tydt: tot nu toe en is hy in geene besittinghe, ten sy alleenlijck maer vande verlekeringhe, de welcke men hem gegeven heeft, dat hy dese Rente sal ghenieten. De ziele ontfanght dese gratie met eene soo groote herkentenisse, dat sy de ghenietinghe van dat beloofd goet noch niet en soude willen ghenieten, doordien dat haer dunckt, dat sy 'et niet verdient en heeft; maer sy is alleenlijck begeerich om Godt te dienen, al-hoe-wel dat 'et is door veel lydens; jae het dunckt haer som wylen, dat 'et seer weynich soude wesen te volherden tot het eynde des werelts toe, om den ghenen te dienen, die haer in dese rycke besittinghe ghestelt heeft: want sy en is inder waarheyt hier aende ellenden des werelts niet onderworpen, ghelijck sy pleeghe, ende al-hoe-wel dat sy inder daet meer lydt, het dunckt haer, dat 'et maer hare kleederen en raect: want de ziele is ghelijck in een Casteel met Heerschappye, soo dat sy den vrede niet en verliest. Ende al-hoe-wel dat dese gherusticheyt de groote vreesse, die sy heeft, van Godt te vergrammen, niet wegh en neemt, noch oock de forghuldicheyt, van haer selven t'onthechten van al 'et ghene, het welck haer van synen dienst soude kunnen af-keeren, ende sy haer in teghendeel met grootere sorghe doet gaen, des-niet-teghenstaende gaet sy voorts met sulck eene verghetentheyt van haren voort-ganck, den welcken sy kan doen, dat 'et haer dunckt, dat sy ten deele haer wesen verloren heeft, soo vergetelijck is sy gheworden van het ghene haer raect. Alle hare ghedachten zyn alleenlijck maer vande glorie Godts

te soecken, ende de middelen van synen wille volmaecktelijcker te volbrengen, ende te trachten, dat hy meer gheglorificeert zy.

2. Ende al-hoe-wel dat dit alloo is, soo is nochtans de forghe voor het lichaem, ende voor de ghesontheyt veel grooter, sy oeffent de versterkinghe in't eten minder, ende de begeerten om penitentie te doen, de welcke sy te vooren hadde, en pramen haer soo sterck niet meer; maer soo my dunckt, alles wort bestiert, om Godt beter te dienen in andere dinghen. Waer uyt volght, dat sy de forghe, de welcke sy ghenootsaect is te hebben voor haer lichaem, menichmael aen Godt op-offert ghelijck een groot sacrificie, het welck haer grootelijckx vermoyt, gelijk men soinwylen door d'ondervindentheyt fiet; maer volghens dat haer dunckt, sy en kan sulckx niet doen sonder hare ghesontheyt te hinderen, ende sy stelt haer datelijck voor ooghen, het welck hare Oversten haer ghebieden. Hier in, ende inde begeerte die sy heeft van hare ghesondtheyt, moet inde waerschynlijckheyt veel van d'eyghe liefde haer daer tusschen stellen; maer als ick alles wel in-sien, soo dunckt my dat ick meerdere voldoeninghe soude hebben, in groote penitencien te doen, gelijk ick'et ondervonden hebbe, als ick'et mochte doen, ende daer toe verl of hadde: want al was't schoon dat ick een weynich lede, ick dede evenwel iet, waer door ick een goet exempel gaf aen d'andere, ende ick was verloft vande pyne, die my dede peysen, dat ick mynen Godt in niet en diende. Uwe Hooghweerdicheyt sal gelieven te sien, ende te oversien, welck hier in het besten sal zyn te doen.

3. Aengaende de *Verbeeldelycke Visioenen*, die houden op; maer my dunckt, dat dit *Verstandelyck Visioen* vande Dry Persoonen, ende vande Menscheyt altydt blyven duren, het welck, naer myn goet-duncken, eene sake veel meer verheven is: ende volghens het ghene ick begrypen kan, ick sien nu, dat de ghene, die ick te voren hadde, van Godt waren, doordien dat sy de ziele bereyt tot den staet, inden welcken sy teghenwoordich ghestelt is; ten zy misschien, dat, ghelijck ick soo swack, ende ellendich ben, Godt haer bestiert, ende ghedraghen heeft, gelijk hy oordeelde voor my het noodichste te wesen; maer volghens myn ghevoelen, de gratien moeten grootelijckx gheacht wesen, als sy van Godt komen.

4. De *Inwendighe Aen-spraken* en hebben my niet verlaten: want als het noodich is, onsen Heere en laet my niet te waerschouwen, ende sonder dat, men soude binnen *Palencia* nu eene seer plumpe foute ghedaen hebben, al-hoe-wel sonder sonde.

5. De *Ontgeestighen*, ende de *Begeerten* en zyn soo gheweldich niet meer, ghelijck sy pleegden te zyn: want al-hoe-wel sy noch groot zyn, nochtans die, de welcke sy heeft, dat den wille Godts, ende al'et ghene streckt tot syne meerdere glorie, volbrocht zy, is soo veel te grooter: want ghelijck de ziele krachtelijck overwonnen is, dat syne Goddelijcke Majesteit weet, wat daer toe noodich is, ende dat sy van hare eyghe baet-soeckinghe gheheel onthecht, ende verloft is,

foo is't dat hare begeerten, ende driften datelijck op-houden, ende voor-by gaen, ende alsoo my dunckt, sy en hebben geene kracht. Hier uyt spruyt de vreesse, die my somwylen bevanght, al-hoe-wel dat 'et niet en is met pyne, ende met onruste, ghelijck het pleeghe, doordien dat myne ziele is ghelijck verbaest, ende verstelt, ende dat ick alsoo blyve sonder iet te doen: want ick en ben niet machtich om penitentie te doen, de begeerten om te lyden, ofte om martelaerisse te sterven, ende de vierighe wenschen om Godt te aenschouwen en hebben geene groote cracht, jae ick vinde my selven in foodanighe ghesteltenisse, dat ick niet machtich ghenoegh en ben, om seer ghemyne dinghen te oeffenen; indervoeghen, dat my dunckt, dat ick maer alleenlijck en leve, als om te eten, ende te slapen, ende om van niet anders sorghe te hebben, al-hoe-wel dat dit my somwylen eenighe pynlijckheyt geeft, ende ghelijck ick gheseyt hebbe, my doet vreesen, oft dat 'et geen bedroghen is, het welck ick nochtans niet en kan aen-nemē, doordien dat 'et in my, ghelijck ick my vast late voorstaen, geene aen-ghekleventheyt aen eenighe schepselen, noch aen gheheel de glorie des hemelich met kracht en heerscht: de begeerte alleen van Godt te beminnen, ende dat alle schepselen hem souden dienen, is die, de welcke in myn herte niet en vermindert, maer in teghendeel meer en meer toe-neemt.

6. Maer met al dat, eene sake verwondert my, de welcke is, dat ick teghenwoordich die groote uytnemende, ende doorsnydende inwendighe gevoelighen die my soo grootelijck pynichden, niet meer en hebbe, als ick sagh, dat de ziele haer selven soo verloren, oft als ick peysde, oft dat ick eenighe sonde bedreve teghen Godt, al-hoe-wel dat de begeerte in my niet en vermindert, naer myn oordeel, dat Godt niet vergramt en worde.

7. Uwe Hooghweerdicheyt most bemerken, dat in al 'et ghene teghenwoordich in my ghebeurt, ende in al 'et ghene dat 'er in my gebeurt is, in myne macht niet en is van daer in iet meer te doen, ende dat 'et in myne handen niet en is, van meerderen dienst te bewysen, alwaert schoon dat ick oock wilde doen, ende ick soude opentlijck quaet zyn, waert dat ick anders wilde doen. Ick segghe meer, dat waer het saken ick met eene groote begeerte wenschte te sterven, ick en sould 'et niet kunnen doen, noch eenighe vierighe driften in my verwecken, ghelijck ick pleeghe, noch de inwendighe pynlijckheden hebben over de sonde, die teghen Godt bedreven wordē, noch oock die groote vrees-achtigheden, de welke my vele jafen by-ghebleven zyn, ende ghepraemt hebben, als my dochte dat ick bedroghen was: waer uyt volghet, dat ick niet meer noodich en hebbe, met gheleerde Mannen te handelen, noch aen iemandt iet te segghen; myne eenige sorghe is nu, van my selven te voldoen over den wegh, die ick houde, oft dat hy goet is, ende oft dat ick iet kan doen van mynen t'weghen. Ick hebbe dit altemael te kennen ghegeven aen eenighe van die, met de welke ick my te voren over andere saken beraden hadde, te weten, aenden Eerw. *Pater Dominicus*, ende aenden Eerw. *Pater Meester Medina*, ende aen eenighe vande *Societeit*. Ick sal my

nu te vreden houden, met het ghene, het welck Uwe Hooghweerdicheyt my sal segghen, om de groote achinghe, die ick hebbe van U-E. Persoon. Overweegh'et wel om de liefde Gods. De gratie en is my oock niet benomen van te kennen, dat de zielen van sommighe personen, die my aengaen, de glorie des hemelsch ghenieten, sedert dat sy uyt dit leven ghescheyden zyn, het welck my niet en ghebeurt ten opzicht van andere.

8. Den staet, inden welcken myne ziele haer bevindt, bestaet in eenen inwendighen vrede, ende in weynighe sterckte, de welcke de ghenoechinghen, ende de misnoevinghen hebben, om haer te berooven, voor 't minsten langhen tydt, vande teghenwoordicheyt vande Dry Goddelijcke Persoonen: dese teghenwoordicheyt is soo seker, ende soo buyten alle twyffel, dat de ziele klaerlijck ondervindt, het welck den H. *Joannes* seght [a], Dat Godt syne wooninghe inde ziele sal maken, het welck hier niet alleenlijck en gheschiedt door de gratie, maer oock door eene kennisse, die Godt haer wilt geven van dese teghenwoordicheyt, het welck met hem soo groote goederen brenght, dat men-se niet en kan uyt-spreken, namentlijck, dat 'et niet noodich en is eenighe Bemerc kinghen te moeten gaen soecken, om te weten, dat Godt daer teghenwoordich is. Siet, dit is den staet, inden welcken myne ziele haer by-naer ighemeynlijck ghestelt vindt, ten sy als de sieecten leer-pramen: want het schynt, dat onsen Heere somwylen wilt, dat ick lyde sonder eenighe inwendighe vertroostinghe; maer ten ghebeurt noyt, dat den wille sich af-keert, selver niet door eene eerste beweginghe, om te beletten, dat den wille Gods inden mynen volbrocht worde. Dese volmaecte onderworinghe aenden wille Gods, is soo sterck gewortelt inde ziele, dat sy, noch de doedt, noch het leven en wenscht, ten zy ondertusschen, dat sy haer voor eenighen weynighen tydt ghepraemt vindt door eene vierighe begeerte van Godt t'aenschouwen; maer haer wort datelijck met sulcke kracht vertooght, dat dese Dry Persoonen haer teghenwoordich zyn, dat daer door hare pyne ghematicht wort, die sy heeft van haer selven noch soo verre te sien van dat oneyndelijck Goet; ende alsoo blyft de begeerte om te leven, is 't dat het hem beliest, om hem meerder te dienen, ende om van haren t'weghen te doen, dat ten minsten eene ziele hem beminne, ende love met eene grootre volmaecktheyt door haer toe-doen: want alwaert maer voor weynighen tydt, soo dunckt my dat daer aen meer belanght, als inde glorie te zyn.

De onweerdighe Dienaererse, ende Dochter van Uwe Hooghw.

THERESIA VAN JESUS.

B E M E R C K I N G H E N.

1. **U**yt den in-houdt van desen Brief, ende uyt de rekeninghe, die sy van hare ghestelteniße geeft, is 't licht om sien, dat sy desen Brief schreef, zynde binnen *Palencia*, in 't Jaer 1581. een weynich tydts, naer dat sy dese *Fondatie* vol-

C 2

trocken

(a) *Joan.* 14. v. 23.

trocken hadde. Defen Brief is voor den doorluchtichsten Heere *Don Alonso Velasquez*, Biffchop van *Ostma*, ende haren Biecht-vader, gevende aen hem, als aen foodanighen, den staet van hare ziele te kennen. Ende gelijk dit geschiedt is op het eynde van haer levē, soo geeft sy den verheven staet van volmaecktheyt, tot den welcken sy door de gratie Godts gheraect is, in desen Brief te kennen; volmaecktheyt, de welcke alles te boven gaet, het ghene sy in andere verhalin-ghen gheopenbaert heeft: want in dese stelt sy ons voor den inwendighen vrede, ende ruste, die sy was ghenietende, zynde verheven boven alle saken des werelts, jae selver in eenigher maniere boven die des hemelsch, doordien dat die haer niet en ontrusten, noch oock de begeerte van dese, al-hoe-wel dat 'et vande saligheyt der zielen soude gheweest hebben, ghelijck sy ghewoon gheweest was te doen, volghens het ghene, het welck sy in 't sesde ghetal seght, het welck den verhevensten trap is, tot den welcken eene ziele door de hulpe Godts, in dit leven kan gheraken, doordien dat 'et deughden zyn van eenen gheheel gesuyverden geest, de welcke eyghentlijck toe-komen aende gheluck-salighe inden hemel, endoan eenighe seer volmaeckte zielen op d'aerde, ghelijck den Enghelschen Leeraer den *H. Thomas* leert. [a] Ende alsoo sien wy, dat het groot getal der zielen, die haer selven alle daghen verliefen, de gheluck-salighe niet en ontrufft; ten is niet, dat de glorieuse zielen de saligheyt vande zielen met eene grootere begeerte niet en wenschen, dan als sy in dese wereltd leefden; maer het is, om dat haerlieden wille soo vast vereenicht is met den wille Godts, dat sy niet en willen, als het ghene dat Godt wilt, ghelijck sy seght in 't achtste ghetal, sprekende vanden haren. Waer uyt volght, dat 'er niet bequaem en is, om de besittinghe van het gheluck, het welck sy ghenieten, te beroeren, ende t'ontruffen. O gheluckighen staet, inden welcken de ziele gestelt zynde, hier op d'aerde iet gheniet, ende voor-smaect vande hemelsche glorie!

2. In 't eerste ghetal seght sy, dat sy eene soo groote verskertheyt hadde, dat sy Godt soude genieten, dat haer dochte, dat sy nu alreeds inde besittinghe was van dat gheluck, al-hoe-wel dat sy de ghenietinghe daer van noch niet en hadde, het welck noodich heeft, verklaert te zyn: want men kan in dit leven geene gheheele verskeringhe hebben van syne saligheyt, oft van syne eeuwighe Voor-schickinghe, ofte *Predestinatie*, ten zy door eene besondere Veropenbaringhe van Godt, ghelijck het *H. Concilie van Trenten* ons leert. [b] Ende al-hoe-wel dat 'et kan zyn, dat dese *Heylighe* lulcke veropenbaringhe gehad heeft, ende dat Godt haer daer in de verskeringhe van hare saligheyt soude ghegeven hebben, soo en is 't nochtans in desen sin niet, dat dese woorden moeten verstaen worden; maer sy heeft ons selver de verklaringhe ghegeven in het tweede Capittel vande sevenste *Wooninghe van 't Casteel der Zielen*, alwaer sy van haer selvē sprekende, ghelijck van eenen derden persoon, die sy selven in desen gheluck-salighen staet bevindt, naer dat sy van desen vrede, ende van dese inwendighe verskeringhe,

(a) *D. Thom. 1. 2. qu. 61. art. 5. in Corp.* (b) *Seff. 6. cap. 12. & cap. 16.*

sekeringhe, de welcke de ziele in dese leste *Wooninghe* gheniet, getproken hadde, seght sy alsoo: [a] *Het schijnt dat ick wille segghen, dat als wanneer Godt dese gratie aen eene ziele ghedaen heeft, sy van hare saligheyt verskert is, ende Godt niet meer en kan vergrammen: ick en segghe sulckx niet; maer ick verclare, dat in alle plaetsen, inde welcke ick dese materie verhandele, al-hoe-wel dat 't schijnt door het ghene ick segghe, dat de ziele in eene verskertheit is, moet verstaen worden, soo langh als Godt haer gelijk in syne handen sal draghen, ende dat sy hem niet en sal vergrammen. Ende sy voeght datelijck daer by, sprekende van haer selven: Ende ick wete sekerlijck, dat al-hoe-wel dese persone, daer ick van ghesproken hebbe, haer selven in desen geluckighen staet bevindt, sedert eenighe jaren herwaerts, soo is 't nochtans dat sy haer voor soo weynich verskert houdt, dat sy met meerdere vrees voort-gaet, als oyt, doordien dat sy Godt meer vrees te vergrammen, oock inde minste saken.*

3. Dese *Heylighe* seght het selven op het eynde van 't eerste ghetal, alwaer sy belydt, dat dese verskeringe haer de vrees niet en benam van Godt te vergrammen; maer dat sy haer dede voort-gaen met eene veel grootere sorghe van hem te dienen, ende van hem niet te vergrammen; indervoeghen, dat dese verskertheit geene gheheel volkome verskeringe en is, maer alleenlijck eene vaste hope, die de ziele, de welcke tot desen staet gheraect is, voor aldan heeft, dat sy het gheluck eens sal hebben, dat sy haren *Bruydeghom* sal ghenieten, is 't dat sy door hare schult, hem niet en komt te verliefen. Hier uyt volghde de groote vrees, met de welcke sy bevanghen was, van Godt in hare wercken met voordacht niet te vergrammen, oock door d' alder-minste onvolmaecktheden: daeren-boven verweckte dese gratie in haer herte eenen heylighen haet teghen haer selven, als sy peyde, dat sy een soo groot goet door hare schult konde verliefen. 't Is in desen geest, dat sy haer minnelijck beklagh dede aen haren hemelschen *Bruydegom* inde leste van hare *Devote Bepeysinghen*, ofte *Meditatien*: (b) *Maer eylacen! mynen Godt [seght sy] soo langh als dit sterffelijck leven duert, zyn wy altydt in peryckel van het eenwicheit te verliefen. O loven, vryandt van myn gheluck, wie sal 't verlos hebben van u te eyndighen! Ick verdraghe u, want mynen Godt verdraeght u, ende ick draghe sorghe van u te bewaren, want ghy zyt aen hem: maer en verreaedt my niet, ende en zyt niet ondancckaer. Ey lacen! mynen Godt, hoe langh is myn ballinckschap! Het is wel waer dat alle den tydt seer kort is, om d' eenwicheit te winnen; maer eenen dagh, eene ure alleen is lanck voor de ghene, die u vreesen te vergrammen, ende die niet en weten, oft sy u vergrammen. O vryen wille, wat voor eene slave en zyt ghy niet van uwe vryheyt, is 't dat ghy, ghelijck met naghelen door de liefde, ende door de vrees niet ghehecht en zyt aenden ghenen, die u gheschapen heeft! &c. Men ontdeekt hier de suyverheyt vande *Leeringhe* van dese *Heylighe* seer wel, de welcke sy geleert heeft inde schole vande deught selver: want sy geeft hier eene soo noodige *Leeringhe* aen alle menschen, selver ooc' aende heylighste, ende volmaeckste, om sy selven met gherustheyt te bestieren tusschen soo veel peryckelen van dit sterffelijck*

(a) 7. *Wooninghe* 2. *Cap.* [b] 17. *Bepeysinghe.*

sterffelijck leven, de welcke is, dat men altydt moet leven inde ghehenckenisse Godts, ende altydt aen hem ghehecht blyven, ghelijck met naghelen, door syne heylighe liefde, ende vreesse.

4. Hier uyt en volght oock niet, dat sy alsdan seker was, dat sy was inde gratie, ende inde vrientfchap van Godt, doordien dat alle verskertheyt, die sy daer van hadde, alleenlijck bestondt in eene alder-verhevenste, ende alder-sekerste kennisse, die Godt haer in-storte van dese waerheyt, door den middel van de gratie des Gheloofs, ofte door het licht van Openbaringhe, ofte *Prophetie*, op dat sy'et, als Moeder, aen hare Kinderen soude leeren, ofte wel, als eene wyfe *Meessterse*, sy'et aende gheheele Kercke soude mede-deelen door hare Boecken: want dese foorte van gratie, om van die te zyn, de welcke de Godts-gheleerde noemen *Gratis datas*, en hebben geene noodighe over-een-kominghe met die, de welcke ons heyligh, ende rechtveerdich maeckt, ende alsoo kan sy ghevonden worden inde sondaren, maer dit gheschiedt door eene besondere ghehenckenisse vande goddelijcke voorsichticheyt, op dat niemant sich en soude verhooveerdighen, noch sy selven glorificeren op het ghesicht der gratie, die hy van Godt ontfanght; maer dat hy de heyligh-makende gratie, ende de Deughden meer achte, die hem goet, ende aen Godts ooghen aenghenaem maken.

5. In't 3. ghetal seght sy, dat de *Dry Goddelijcke Persoonen*, ende de *Menscheyt* van *Jesus-Christus* haer altydt teghenwoordich waren door een *Verstandelijck Visioen*, niet dat sy de *Menscheyt Christi* alleen sagh, ghelijck af-ghescheyden vande Godtheyt; maer sy dient haer van dese uytdruckinghe, om ons te kennen te geven, dat sy de *Dry Goddelijcke Persoonen* niet alleenlijck en sagh door dese alderhooghste kennisse, de welcke sy gehadt hadde van dit on-uytsprekelijck Mysterie, maer dat sy oock den *Tweeden Persoon* voor soo veel als *Mensch* sagh. Het selven heeft sy wilken segghen inden 18. Brief van Eersten Boeck in't 26. getal door dese woorden: *Ick en ben niet indachtich dat het Eeuwich Woordt my gesproken heeft, maer alleenlijck de Menscheyt*: om te kennen te geven, dat onsen Heere haer niet en sprack als Godt, maer alleenlijck als Mensch.

6. De botte foute, die sy seght in't vierde ghetal, dat men die ghedaen soude hebben inde *Fondatie* van *Palencia*, ten ware dat onsen Heere haer daer over van te voren gewaerschouwt hadde, verhaelt sy selver in't 28. Capittel vandé Boeck haerder *Fondatiën*, ende is dese, dat dese *Heylighe* hebbende vast-gefelt een Huys te koopen, om het selven in een Klooster te veranderen, ende gaende om onsen Heere t'ontfanghen, syne Majesteit tot haer seyde, dat sy dit Huys niet en soude nemen, maer eene sekere *Eremitagie*, ghenaeamt *Onse Lieve Vrouwe vander Straten*, ende gelijk dit eene harde sake scheen te wesen aen dese *Heylighe*, doordien dat sy nu alreeds by-naer over-een ghekomen was met den koop van't ander Huys, andtworde onsen Heere haer in deser voeghen: *De ghene, die u dien koop aen-raden, en weten niet, hoe grootelijck dat ick in dese plaetse vergramt worde, ende dit sal eenen grooten middel zyn, om de gheleghentheit van sonden wegh te nemen.*

Inder daedt de In-woonders vande Stadt waren ghewoon te vergaderen in dese *Eremitagie*, ende daer in des nachts de wachte te houden, waer uyt volghde, dat sy daer in groote sonden bedreven, ende alsoo syne Majesteit grootelijckx vergramt wurde. Des-niet-teghenstaende, ghelijck dese *Heylighe* twyffelde oft dese woorden waerachtich van Godt waren, ende oft dat het geen bedrogh des duyvels en was, seyde onsen Heere tot haer, *Ick ben't* waer door sy vande waerheyt versekert zynde, veranderde sy haer voornemen, ende sy kochte den gheheelen grondt met de Huysen vande *Eremitagie*, op dat hare Dochters haren hemelschen Bruydegom in die plaetse nacht, ende dagh souden loven, ende dienen, alwaer hy te voren soo grootelijckx verbelght wirt.

V. BRIEF.

*Aenden Doorluchtighen Heere Don Pedro de Castro,
alsdan Canoninck van Avila, ende daer naer
Bisschop van Segovien.*

J E S U S

1. Y met U-E. ende dat syne Majesteit u het ghenoeghen vergelde, het welck U-E. my van daghe ghegeven heeft, ende U ghebenedyde, om dat U-E. my soo wel gheholpen heeft in myne begeerte. Ende is't dat U-E. van synen t'weghen niet en doet al't ghene ghy vermooght, om dat voor my volkomentlijck te volbrengen, ick gheloove, dat het ghevoelen, het welck ick daer in soude hebben, soo groot soude wesen, dat't voor my beter soude gheweest hebben, dat ick u noyt en soude ghekent hebben: want de sake bestaet daer in, dat ick my niet alleenlijck te vreden en houde dat U-E. gaet naer den hemel, maer oock dat U-E. iet groots soude wesen inde Kercke des Heeren. Ick hebbe Godt van daghe herlijck ghebeden, dat hy niet en soude ghedooghen, dat U-E. synen soo goeden geest tot iet anders soude begeben, als tot dit eynde alleen.

2. Onse Susters kussen de handen van U-E, ende sy zyn seer ghetroost gheweest door u Sermoen. Laet my eens weten, oft dat U-E. seer vermoeyt is gheweest, ende hoe dat-ge U bevindt: ick en wensche niet, dat't zy door eenen Brief: want al is't schoon dat ick my verheughe van diejste sien, de welcke van uwen t'weghen komen, soo is't nochtans, dat ick U-E. niet en soecke te vermoeyen, het welck ick soo weynich sal doen als ick kan, al-hoe-wel dat't dickwils ghenoegh sal zyn. Ick ben selver desen avondt ghenoegh vermoeyt van te handelen

delen met eenen Pater van't *Order*, die my de ghelegentheyt heeft doen verlicken van eené bode te senden aende Marck-gravinne, de welcke gaet naer *Escalona*, Den Brief gaet met alle verfekertheyt naer *Alva*, ende ick ben

U-E. Dochter, ende Dienaererse

THERESIA VAN JESUS.

BEMERCKINGHEN.

1. **D**Eten Heere Canoninck was den doorluchtichsten Heere *Don Pedro de Castro*, ende *Nero*, gheboren inde Stadt van *Ampudia*, die daer naer Bisschop van *Segovien* gheweest is. Door syne groote geleertheyt heeft hy eerst verdient de Canoninckxdye te besitten vande *Theologale Collegie* binnen *Alcala*, alwaer hy voor mede-ghesel gehadt heeft den Eerw. *P. Hieronymus Gratianus*: van daer is hy verheven gheweest tot den eersten Stoel vande *Philosophie* van't Collegie van *Cuença* inde Univerfiteyt van *Salamanca*, ende van daer is hy gheroepen geweest tot de Canoninckxdye, met de welcke den last vervoeght was van te Predicken inde heylighe Kercke van *Avila*. Hy was begaeft met groote deughden, ende hy hadde eene groote eerbiedinghe voor de *H. THERESIA*, wiens Biecht-vader hy was: zynde dan Canoninck binnen *Avila*, ende dese Heylighe in haer Klooster vanden *H. Joseph*, dede hy een Sermoen voor hare Religieusen onder de Octave van *Alder-Heylighen*, van het welck sy vermaen maectt inden 42. Brief in't 4. ghetal. Van dit Sermoen is't, dat sy hem bedanckt in desen Brief, oft om beter te segghen in dit Briefken, weerdich vande wyfheyt, ende vande voorsichticheyt van onse Heylighe.

2. Het kan wesen, dat'et eene Voor-legginghe gheweest is, het ghene sy seght in't eerste ghetal, *Dat hy iet groots moeste wesen inde Kercke des Heeren*: want inder daedt, vande Canoninckxdye die hy hadde binnen *Avila*, is hy gegaen tot die van *Toledo*, ende van dese is hy vervoordert gheweest tot die vande Stadt van *Zugo*, ende in't Jaer 1603. is hy verheven gheweest op den Bisschoppelijcken Throon van *Segovien*. Hy was eenen grooten Prelaet in synen tydt, voor den welcken *Spanien* eene besondere eerbiedinghe hadde. Eyndelijck den Koninck *Philippus den III.* hebbende hem verkoren tot het Aerts-Bisdrom van *Valencia*, is hy ghestorven, voor ende al eer den post aen-quam, met de *Bullen*, den 28. October in't Jaer 1611. met een al-ghemeyn ghevoelen, ende namentlijck van Arme menschen, vande welcke hy soo al-ghemeynen Vader was, dat den *Rechter* vande Stadt van *Segovien*, hem op eenen sekeren dagh segghende, dat hy syne aelmoessen soude willen verminderen, doordien dat de Stadt door syne groote mildheyt vervult was met arme menschen, hy hem antwoorde: *Myn Heere, het staet u toe de gherechticheyt voor-te-staen, ende die te bedienen, ende aen my, de barmherticheyt te oefenen*: eene antwoordt weerdich van eenen Kerckelijcken Prelaet, waer door hy de voor-seggelijcke woorden van onse Heylighe waer ghemaectt heeft.

VI. BRIEF.

Aenden ſelven Doorluchtighen Heere Don Pedro de Castro zijnde Canoninck binnen Avila.

JESUS

1. **Z**Y met U-E. Alle myne wetentheyt, jae ſelver myne verbeeldinghe en foude my niet hebben kunnen doen gheraden den *Neen*, die U-E. in my doet ſegghen, maer U-E. wetenschap heeft defen avont eene betere uyt-werckinghe ghehad, doende de pynlijckheden van dit arm ſchepel verdwynen, het welck voorwaer dien dagh, ende noch vele naervolghende in groote quellinghen foude over-ghebrocht hebben. Ick en hebbe niet meer te ſegghen aen hare Moeder, maer ick wille doen, het ghene U-E my ghebedt: want dat is de plicht van eene goede Onderſate, ende alwaert dat ick 'et niet en ware, het is evenwel ſoo ſtrydich aen myne nature, iet vrighen, het welck eenighe pynlijckheit kan veroorſaken, dat ick niet anders en foude derven doen.

2. Men komt my nu ſegghen, dat *Anna vanden H. Petrus* heeft doen ſegghen aen *Don Alonzo*, dat hy niet en foude laten van U-E. te gaen bidden. Dit is gheſchiet voor ende al eer ick u briefken ontfanghen hebbe: want anderſints en foud' ick 'et noyt toe-gheſtaen hebben. Ick hebbe liever dat het geen Sermoon en zy, is't dat den Provinciael in tydts niet en komt, om het ſelven te doen. Want al-hoe-wel dat ſy fiet, dat'er geene ſchynbaerheit en is, van deſe gratie te vrighen vanden ghenen, die geene ghenegentheyt en heeft van 'tſelve toe-te-ſtaen, ſoo dunckt haer, dat'et ergher is, geen Sermoon te hebben, als dat de Patryſen fouden komen te bederven: ende met al dat, en wete ick niet, wat ſy ſullen doen. Ick bidde onſen Heere, dat hy U-E. ſoo heyligh make, ghelijck ick van hem ben verſoekende. Ghelijck ick wel foude willen, dat dit belet u foude ter hande gheſtelt worden, voor ende al eer *Don Alonzo* by U-E. kome, doordien dat ick niet en kan lyde, dat U-E., alwaert oock maer eenen ooghenblick, in het ghepeys foude wesen, dat ick iet doen teghen uwen wille, ick en ſegge niet anders, als dat deſe kleyne verwerringhe my grootelijckx miſ haeght.

Uwe Dochter, ende Dienaerſſe

THERESIA VAN JESUS.

BEMERCKINGHEN.

1. **O**M defen Brief wel te verſtaen, is't noodich te weten, dat eene ſekere Vrouwe, gheboren in *Klaenderen*, ghenaeamt *Mevrouwe Anna Waſteels*,
 III. DEEL. D binnen

binnen *Avila* ghetrouwt hadde *Matthias Gufman*, ende *Davila* eenen feer grooten Edelman. Weduwe gheworden zijnde inde jeught van hare jaren, naer vele voordeelige houwelijcken, die haer aen-geboden waren, verworpen te hebben, heeft fy vaft-gestelt, niemant anders, als **JESUS-CHRISTUS** voor haren Bruydegom te nemen, en fe haer felven te bekleeden met het heyligh Habyt van ons *Order* in't Klooster vanden *H. Joseph* binnen *Avila*, alwaer fy hare Professie ghedaen heeft den 15. Ougft in't Jaer 1571. met name *Anna vanden H. Petrus*. Sy is ghestorven in't Jaer 1588. den 8. Mey, achterlatende eene groote opinie vande deught, de welcke fy bekomen hadde door eene nauwkeurighe onderhoudinghe van haren *Reghel*, ende *Statuten*. Om dit te betoonen is ghenoeghfaem, het welck de Jaerschriften van ons *Order* verhalen, de welcke bestierende het Klooster van *Avila* in't Jaer 1583. niet als Priorinne, maer als de plaetse houdende van onse *H. Moeder THERESIA*, ende komende op eenen sekeren dagh inden Choor, alwaer een Kofferken bewaert wirde, in het welck eene Handt was van onse *Heylighe*, het welck den *Eerw. P. Provinciael* inde handen vande *Religieusen* ghestelt hadde, op dat sy 'et souden bewaren, sonder te segghen wat daer in was, sagh sy, dat dit Kofferken om-ringhelt was met een onghewoonlijk licht, ende tusschen dat schynfel vertoonde haer onse glorieuse Moeder, de welcke dit Kofferken met haren vingher wyfende, seyde sy tot dese *Religieuse*: *Dat hare Dochters dit Kofferken in eene groote weerde souden houden, doordien dat daer in eene Handt van haer Lichaem was.*

2. Dese groote *Religieuse* den wereltd verlatende, liet daer in twee Dochters, waer van de oudste, ghenaeamt *Mevrouwe Marie Davila*, ghetrouwt is geweest met *Don Alonzo Sedeno*, de welcke dese is, daer sy van spreekt in't 2. ghetal. De tweede, de welcke ghenoeemt wirt ghelijck hare Moeder, *Jouffrouwe Anna Waesteels*, naer dat sy by-naer een Jaer *Novitie* geweest was in't Klooster vande *Heylighe Anna* van't *Order* vanden *H. Bernardus* binnen *Avila*, willende hare Moeder naer-volghen, op den dagh, als sy haer in hare vryheyt stelden, het welck onghetwyffelt gheweest is, als sy haer van wegghenden *Bischop* onderfochten, is sy van ghevoelen verandert, ende vraeghde ons *H. Habyt* met een soo vaft offer, dat onse *Religieusen* haer ghedwonghen hebbende wederom te keeren naer het Klooster vande *H. Anna*, vreesende dat haren roep niet oprecht en was, sy het inder daedt ghedaen heeft; maer komende aende poorte van het Klooster, heeft sy aen die *Religieusen* het *Habyt* wederom ghegeven, daer sy mede uytghegaen was, ende hare werelijcke kleederen wederom aen-ghenomen hebbende, heeft sy met groote begeerten versocht, dat men haer ons *Habyt* soude willen geven, het welck men haer eynde'ijck heeft toe-ghestaen, ende sy is ghenaeamt gheweest *Anna vande Enghelen*.

3. De swaricheden die daer voor-ghevallen zyn, nopende hare Professie, sal onse *H. Moeder* ons segghen inden 72. *Brief*: want sy was onderworpen aende *waermoedicheyt*, ende sy hadde andere inwendighe pynlijckheden, die dese *Heylighe*,

Heylighe, ende hare Biecht-vaders wel in pyn stelden. Sy hadde eenighe reysen den staet van hare ziele aen desen Canoninck te kennen ghegeven, den welcken seer geestelijck, ende gheleert zynde, hadde haer in hare twyffelachtigheden verlicht, vande ancxten haerder consciencie verlost, ende in hare pynlijckheden grootelijckx ghetroost. Hier op is't dat de H. Moeder spreeckt in't eerste getal, als sy seght: *Veel meer is de wetenschap van U-E. gheweest, als de myne, aenghesien dat U-E. gheluckt heeft, van dit arm schepsel van hare pynlijckheden te verlossen, de welke voorwaer eenen seer pynlijcken dagh soude over-ghebrocht hebben.*

4. Eyndelijck, dese *Heylighe* hebbende by-naer vast-ghestelt van haer de Professie niet te laten doen, heeft onsen Heere sich aen haer vertoont, haer ghebiedende, dat sy haer die soude laten doen, het welck seer aenghenaem was aen die soo bedruckte ziele: ende alsoo heeft sy hare Professie ghedaen inde handen van onse H. Moeder in't Jaer 1581. den 28. November. De Moeder van dese Novitie heeft verfocht, dat desen Canoninck soude Predicken, als sy den Weyl soude ontfanghen. Siet dit is de reden, waerom dat sy haren Schoon-sone belast hadde, dat hy van hem dese gratie soude verfocht hebben. Desen Canoninck sulckx gehoort hebbende, voorquam de *Heylighe*, dat sy hem voor dese reyse daer van soude willen ontslaen, ende dit is den *Noen*, dat is te segghen, de Weygheringhe, daer dese *Heylighe* van spreekt in't beginfel van't eerste ghetal, het welck sy belydt, dat sy'et met alle hare wetenschap, noch met hare verbeeldinghe niet en soude hebben kunnen gheraden. In't 2. ghetal voeght sy daer by: *Dat sy blyven sonder Sermoen, al-hoe-wel dat dit ghebreck haer ergher schynt, als dat de Patrysen souden bederven, de welke misschien de vrienden bereydt ghemaect hadden voor den Predikant.*

VII. BRIEF.

Aenden doorluchtichsten Heere Don Fadrique Alvarez de Toledo Hertogh van Huesca, ende daer naer Hertogh van Alva.

J E S U S.

1. **** E gratie vanden H. Geest zy met U-E. Doorluchticheyt. Ick hebbe
* D * soo groot deel ghehadt in u vernoeghen, dat ick wel ghewilt hebbe,
* * * dat U-E. het soude weten: want myne vreught is inderwaerheyt seer
groot gheweest. Ick bidde Godt, dat hy my die ten volle ghelieft te
geven, door het gheluckich ghelegen van Mevrouw de Hertoginne, ende dat
hy U-E. doorluchticheyt langhe jaren ghelieft te bewaren in volle ghesontheyt,
Ick kusse de handen van Mevrouw duyfentmael, ende ick bidde haer, dat sy

D 2

niet

niet en vreesse, maer een groot betrouwen hebbe in onsen Heere, die ons de gratie, de welcke hy ons heeft beginnen te geven, volkomentlijk sal geven. Ick sal eene besondere sorghe hebben, ghelijck oock onse Susters, van die van syne Goddelijcke Majesteit sonder op-houden te vragen.

2. Den grooten arbeydt den welcken ick onderstaen hebbe, ende de wynighe ghesontheit, de welcke ick ghehadt hebbe, sedert dat ick my de eere ghegeven hebbe van aen U-E. te schryven, ende vanden anderen kant, de versekertheit, diemen my ghegeven hadde, dat U-E. in volle ghesontheit was, hebben de oorsake gheeweest, dat ick aen U-E. niet en hebbe gheschreven, ende dat U-E. my voor ecne onachtsame ghehouden heeft; maer het is seker dat ick 'et niet gheweest en ben in myne arme gheden, inde welcke ick U-E. alle daghen ghedachtich ben gheweest, dat sy helpen soo veel als sy kunnen, ende U-E. magh wel versekert zyn, dat ick het selven altydt sal doen. De siekten, die U-E. geleden heeft, hebbe ick terstondt ghevoelt. Godt geve, dat sy moghen ghe-eyndicht zyn, ende dat hy U-E. Doorluchtighe Personen langhe jaren beware. Uyt *Burgos* den 18. April.

De omveerdighe Dienaererse van U-E. Doorluchticheyt

TERESIA VAN JESUS.

BEMERCKINGHEN.

Desen Brief is voor den Doorluchtighen Heere *Don Fadrique Alvarez de Toledo*, Hertogh van *Huesca*, het welck den erfelijcken eer-naem, ofte Titel is vanden oudtsten Sone van het groot *Huys van Alva*, het welck desen Heere, als Erf-ghenaem, in besittinghe nam, acht maenden naer dat desen Brief aen hem gheschreven was gheweest. Hy was den Sone vanden grooten Hertogh *Don Ferdinando*, vanden welcken hy niet alleenlijk ge-erft en hadde de groote Landen, maer oock de moedicheyt, ghelijck hy ghetoot heeft inde *Nederlanden*, alwaer hy, als eenen weerdighen Sone, de glorieuse ghedachtenisse van synen Vader ghekroont heeft met zeghe-pralen.

2. Desen Prince hadde in sijn derden houwelijck syne Nichte ghetrouwt, de doorluchtighe Vrouwe, Mevrouw *Marie de Toledo*, Dochter vanden Marckgrave van *Villa-Franca*. Dit houwelijck is oorsake gheweest van het misnoeghen vanden Koninck *Philippus den II.* die den Vader van desen Prince in ghevanghenisse stelde, om dieswille dat hy dit houwelijck hadde aen-gehegaen, sonder verlof te hebben van Syne Majesteit, ende dat hy ghegaen was uyt den kercker, inden welcken men hem ghevanghen hiele in *Tordesillas*, al-hoe-wel dat hy korts daer naer sich daer in wederom begeben heeft.

3. In't eerste ghetal wenscht sy hem met alle beleeftheit veel gheluckx over het groot-gaen van Mevrouw de Hertoghinne, ende sy versekert hem van hare ghebeden, op dat sy een gheluckich kinder-bedde soude moghen hebben; daer-
sa-boven beloofst sy hem oock, dat alles wel sal uyt-vallen, ghelijck 'et oock geschiedt

schiedt is s want syne Majestejt gaf aen dese Vrouwe eenen Sone, den welcken ghenaeamt is gheweest *Don Ferdinando Hertogh van Huesca*; maer gemerckt dat 'er een kindt van't Ghebedt vande H. THERESIA was, soo en is hy niet gheweest voor de wereltd, maer voor den hemel, den welcken hy is gaen ghenieten, zynde ghestorven in syne kindtsheyt. Door dese dootd is het *Huys van Alva* ghevalen op *Don Antonio*, Neve vanden Hertogh *Fadrique*, ende Sone van synen Broeder *Don Diego Conestable van Navarra*, ende Groot-vader vanden ghenen, die het Hertoghdom teghenwoordich besit, die belydenisse maeckt van niet te wycken aen eenighe van syne Voorfaten inde devotie, ende inde affectie tot de Heylighen Moeder THERESIA.

VIII. B R I E F.

Aende Doorluchtichste Vrouwe Mevrouw Maria Mendoza, ende Sarmiento, die gheweest is Gravinne van Ribadavia.

J E S U S.

DEN H. Geeft zy met Uwe Edelheyt. Amen. Ghelijck ick my gisteren de eere ghegeven hebbe van aen U-E. te schryven, desen en is maer, om U te laten weten, dat ick van daghe brieven ontfanghen hebbe vande Hertoghinne van *Ossuna*, ende vanden *Doctooy Ayala*, door de welcke sy my pramen, dat ick eene van hare Jouffrouwen soude willen ontfanghen, ende eenen Pater * vande *Societejt*, die by gheval daer was, schryft my krachtelijck tot voordeel van d'eene, ende de andere moet eenen schriek ghehadt hebben vande strengigheyt: ende hierom is't oorboorlijck, dat hy haer spreke, ende van alles wel onderrichte, die daer van wel spreckt. Dese Brieven en melden niet van het ghene aldaer omgaet. Ick hebbe gheschreven, datmen haer datelijck konde leyden, doordien dat ick aen U nu alreeds gheschreven hadde, wat men doen moeste, om haer datelijck het *Habyt* te geven: ende hierom hebbe ick daer by ghevoeght, dat sy u souden waerschouwen, soo haest als sy te *Valladolid* soude wesen. Ick schryve aen onsen Eerw. *P. Visiteerder*, gevende hem de groote begeerte te kennen, die U-E. heeft van haer te ontfanghen, ende ick verfoecke van hem, dat hy den oorlof. in desen Brief soude ghelieven te senden. Ick ghelooye dat hy 'et doen sal, maer waert dat hy 'et niet en dede, en laet niet van aen hem anderwerf te schryven, ende doet het in sulcker

* Het was den Eerw. Pater Jan Alvarez. Biecht-vader vande Heylighen

voeghen, dat hy geene reden en hebbe van te peylen, dat daer in eenich bedrog is geweest: want soo veel als ick kan verstaen, den Eerw. *P. Visiteerder* en sal niet laten van Uwe Edelheyt in alles te voldoen, het ghene U-E. van hem sal vrighen. Godt geve ons eene verghenoeginghe, die altydt sal duren, ende dat hy U-E. met syne handt altydt ondersteune, ende u tot mynen troost beware.

2. Syne Hooghweerdicheyt [a] heeft my van daghe laten weten, dat hy sich beter bevindt, ende dat hy ons sal komen besoecken; ende hierom en wilt u daer mede niet in pyne stellen. Wanneer is't, dat ick u meer vry, ende onthecht sal sien? Onsen Heere wilt 'et doen; maer het is waerachtich, dat wy ons selven moeten helpen, om daer toe te gheraken. Godt geve, dat als wanneer ick U sal sien, ick u Meestersse over u selven magh vinden: want uwe ziele heeft daer toe groote bereydinghen. Ick gheloove dat 'et u seer voordeelich soude wesen, waert dat-ge my by u hadde, ghelijck 'et seer voordeelich is voor my, te zyn by den Eerw. *P. Visiteerder*: want als Oversten, seght hy my waerheden, ende ick, als eene vermete, ende stoute, ende ghewoonzynde dat U-E. my verdraeght, soude het selven doen t' uwer opzicht. Ick bevele my inde ghebeden van Mevrouw de Hertoghinne (b): onse Susters zyn U-E. oock ghedachtich in hare ghebeden.

De onweerdighe, ende onderdane Dienaererse van Uwe Doorluchticheyt
THERESIA VAN JESUS.

3. U-E. en seght my noyt, hoe dat ghy u selven bevindt met de bestieringhe vanden Eerw. *P. Joannes Gutierrez*. Ick sal 'et eens selver legghen. Doet aen hem myne ghebiedenisse. Ick en hebbe niet verstaen, oft dat syne Nichte hare Professie ghedaen heeft. Den Eerw. *P. Visiteerder* sal verlof geven voor de ghene, die te moeten doen. Ghelieft het de Priorinne te waerschouwen, dat ick 'et vergeten hadde.

BEMERCKINGHEN.

1. **D**esen Brief is voor die groote Vrouwe, Mevrouw *Marie de Mendoza*, die soo ghekent is door gheheel het Ryck van *Spanien*, door hare groote aelmoessen. Sy was de Vrouwe vanden grooten Bevel-hebber van *Leon*, *Don Francisco de los Cobos*, ende de Suster vanden Heere Bisschop *Don Alvarez de Mendoza*, Dochter vande Graven van *Ribadavia*, ende erf-gename van syne Staten, en Eernamen, waer door haren Edeldom ghenoeghsaem betoont wort; maer de groote ghemeenschap, die sy ghehadt heeft met onse *Heylighe*, is een openbaer teecken van hare groote deught.

2. Sy was Fondateresse van het Klooster van onse Religieusen binnen *Valladolid*, ende als aen soodanighe, geeft onse H. Moeder, die alsdan naer alle waerschyn-

[a] Het was *Don Alvarez Bisschop van Palencia*, Broeder van dese Mevrouw.

[b] De Hertoghinne was de Dochter van dese Mevrouw.

ſchynlijkheyt binnen *Palencia* was, in't eerste ghetal rekeninghe over den Roep van eene Jouffrouwe vande Hertoghinne van *Ossuna*, de welke in dat Klooster verſochte Religieuſe te zyn. Daer waren twee Jouffrouwen, die het ſelve voornemen hadden, *maer d'andere*, ſeght ſy, *moeste eenen ſchrick ghehad hebben vande ſtrengigheyt*. Verhole oordeelen van Godt, de eene te verkieſen voor den hemel vande Religie, ende d'andere te laten tuſſchen de ſtricken vanden bedorven wereldd.

3. Het tweede ghetal verſoect Recht, dat men daer op eene beſondere be-merkinghe ſoude nemen, doordien dat 'et in ſy ſelven eene uytnemende Leer- inghe behelſt. De *Heylige* aen-moedicht deſe Vrouwe, ende ſy tracht haer te troo- ſten inde droefheyt, die ſy hadde, over de ſieckte vanden Heere Biſſchop haren Broeder, haer gevende goede tydinghen van ſyne beterniſſe; maer op den ſelven tydt en laet ſy niet haer groot ghevoelen te kennen te geven, het welck ſy hadde van te ſien, dat deſe ſoo groote, ende ſoo moedighe ziele, ſoo weynighe heer- ſchappye hadde over haer ſelven, dat ſy haer liet vervoeren door de beweginghe van een ſoo ſlecht ghevoelen: ende hierom ſeght ſy tot haer, *Wanneer is t, dat ick u meer vry, ende ontbecht ſal ſien?* O heylighe oprechticheyt! ô heylighe vry- heyt des geeſts! ô verheventheyt des deughts! hoe wel doet ghy blycken, dat ghy zyt boven alle ſaken! O waerachtighe liefde, die den Perſoon voor Godt al- leen wilt hebben, den welcken ghy bemint! Waer uyt volght, dat ghy ghe- voelt, van hem in-ghenomen te ſien van alle andere liefde, behalven die van Godt.

Wanneer ſal ick u ſien, Mevrouw, in eene veel grootere vryheyt? Al oft ſy wil- de ſegghen: „Hoe kan het weſen, dat eene ſoo groote Mevrouw eene ſlave „wilt zyn van haer ſelven, gevende hare vryheyt aen eenen ſoo ſlechten, ende „ſoo verworpen Meester, als is eene onghereghelde in-ghenomentheyt? Dat „men de pynlijkheden ghevoelt, dat is eenen tol, die men aende nature ſchul- „dich is; maer onſen wille t'onderworpen aen dierghelijcke ghevoelinghen, „dat is hem ſlave te maken vande ghevoelinghen, het welck eene ſoo veel te groo- „tere ſlavernye is, hoe ſy den wille onderworpt aen een veel grooter ghetal van „Meesters, het welck voor waer eenen ſeer beweelijcken ſtaet is, tot den welc- „ken een redelijck ſchepſel kan ghebrocht worden. „*Mifera ſervitus*, ſeght den *H. Ambroſius (a)*, *cui vagum jus eſt, plures enim Dominos habet, qui unam non habet*. „Den ghenen, die Godt niet en berkent voor ſynen Heere, ende Meester, „heeft ſoo vele Heeren, als hy herts-tochten, ende ongereghelde driften heeft, „die hy dient. Wreede Tyrannen voor waer van onſe vryheyt, die haer gebon- „den houden aende ketenen van eene ellendighe ſlavernye.

5. Hier uyt konnen wy oordeelen, in wat groot bedroggh de wereltſche men- ſchen leven, die de vryheyt van eene ſlavernye, ende de ſlavernye voo eene vry- heyt houden, daer nochtans de waerachtighe vryheyt inde oprechte Deught beſtaet.

(a) *S. Ambroſ. lib. 7. in Lucano.*

bestaet: want die is waerachtich vry, Heere, ende Meester, die over sy selven heerscht, die syne quade lusten, ende begeerlijckheyt bedwinght, daer in teghendeel den ghenen, die sy selven laet gaen aen syne ongherelde gheneghentheden, eene waerachtighe slave is, volghens het segghen van *Tertullianus*: (a) *Si veram putas saeculi libertatem, redisti in servitutem hominis, (quam putas libertatem: amisti libertatem Christi, quam putas servitutem.* Is't dat ghy die voor vryheyt houdt, de welke de werelt ons voorstelt, ghy bedrieght u selven: want het ghene de werelt voor eene vryheyt houdt, en is niet, als eene lautere slavernye, ende ghy hebt de vryheyt *Christi* verloren, die de waerachtighe vryheyt is, de welke ghy nochtans oordeelt eene slavernye te zyn. Maer seght my doch eens, wat groote slavernye kander wesen, als die van eenen mensch, den welcken sy selven onderworpt, aen eenen sooflechten ende verachtelijcken Meester, ghelijck de begeerlijckheyt is, aende welke hy syne vryheyt verkoopt, om in eene eeuwighe slavernye te leven: (b) *Quoties peccas* (seght *Plato*, hoe heydens dat hy oock is) *toties te velut catenam revinctum, nequissimo, & impurissimo Domino pro mancipio tradis.* soo dickwils als ghy komt te sondighen, soo dickwils levert ghy u selven over voor slave, aen eenen alder-boosten, ende alder-ontuyversten heere, den welcken de sonde is. Wat loude eenen *Augustinus*, ofte *Hieronymus* meer kunnen segghen? Wat grootere verworpenheit? Wat meerdere slavernye, als dese, kan men vinden?

6. [c] *Philo* indien goddelijcken Boeck, den welcken hy inschryft, *Quod omnis probus liber*, Dat allen deghdelijcken man vry is, leert ons, dat'er twee soorten van slavernyen zyn, d'eene van het lichaem, ende d'andere vande ziele. Over het lichaem [seght hy] heerschen de menschen; maer de ghebreken, ende de quade lusten hebben heerschappye over de ziele, ende hy betoont dit, soo door goddelijcke, als door menschelijcke reden, dat de slavernye der ziele, de waerachtighe, ende de pynlijckste is, doordien dat sy heerscht over het eldelste deel des mensche, ende dat sy'et onderworpt aenden alder-verworpensten, ende aenden alder-onweerdichsten Heere, die'er kan ghevonden worden; waer uyt hy beslyft, dat'er geene meerdere vryheyt enis, als die vande deught, ende geene meerdere slavernye, als die vande sonde: ende vervolghens dat dien den waerachtighen Heere is, die heerschappye heeft over sy selven, en die syne quade driften, ende herts-tochten overwint, ende onder andere dinghen verhaelt hy, die soo vermaerde spreucke van *Diogenes Cinicus*, den welcken siende, dat eenen Heere de Brieven van vryheyt gaf aen syne slave, ende dat elle syne Vrienden hem daer over veel gheluckx wenschten, seyde hy: *Mirans est, fatuum eorum judicium*: dat hy sich verwonderde over het dwaes oordeel vande ghene, dat sy hem voor vry hielden, die nochtans eene slave was van sy selven, ghelijck hy ghepoeghsaem liet blycken door de groote vreught die hy hadde over syne vryheyt.

Hierom

(a) *Tertul. de Corona Milit. cap. 13.* (b) *Plato lib. 9. de Repub.* [c] *Philo lib. quod omnis probus liber.*

Hierom wenschte onse *Heylighe*, dese groote Mevrouw Meesteresse te sien over haer telven, ende sy en kond niet lyden, dat eene soo moedighe ziele haer liet vervoeren van eene verruckinghe, al-hoe-wel dat sy soo natuerlijck is, ghelijckerwys de droef heyt is, de welcke sy hadde over de sieckte van haren Broeder, den welcken eenen Man was van soo groote verdiensten.

7. Naer dat den Brief gheschreven was, maect sy vermaen vanden Eerw. *P. Joannes Gutierrez* uyt d' *Order* vanden *H. Dominicus*, Predicant van Syne Majesteyt, ende den welcken eenen van die gheweest is, de welcke den Geest van onse *H. Moeder* voor goet ghekeurt hebben, ende die alsdan den Biecht-vader van dese Mevrouw moest zyn, aenghesien sy haer beklaght, dat sy haer niet en liet weten, hoe dat sy haer bevondt in syne bestieringhe: ende sy voeght daer by *Ick sal't et eens segghen*, waer uyt men kan oordeelen, dat sy enighe kennisse moeste hebben vanden staet haerder ziele, het welck een goet teecken was vande deught van dese Mevrouw, ende vande sorghe, die sy hadde van haren geestelijcken voort-ganck; waer uyt volght, dat dese hemeliche Meesterse ons in dit, ende in alle andere ghevallen leert, dat het voornaemste eynde van alle hare handelinghe, ende vande ghemeenfaemheyt, die sy hadde met de menschen, niet anders en was, als die tot Godt te brenghen.

IX. BRIEF.

*Aen de selve Doorluchtighe Mevrouw
Maria de Mendoza.*

JESUS, ENDE MARIA

1. YN met Uwe Doorluchticheyt. Ick hadde nu alreeds den anderen Brief gheschreven, als men my uwen Brief brochte. Ick bedancke u grootelijckx over de sorghe, die U-E. ghehadt heeft, van my gunstich te zyn, het welck niet nieuws en is. Ick hebbe seer weynighe ghesondtheyt ghehadt, sedert dat ick hier ben; maer ick bevinde my teghenwoordich seer wel ghestelt, ende ghelijck ick hier syne Hooghweerdicheyt hebbe; soo gaet alles wel, al-hoe-wel dat 'et voor my veel beter soude zyn, dat ick desen troost mochte ghenieten in u geselschap, doordien dat ick grootelijckx verlicht soude zyn, waert dat ick 'et gheluck mochte hebben, van met u van verscheyde saken te handelen; maer my dunckt, dat 'et soo haest niet en sal wesen, ghelijck ick meynde, om eenighe reden.

2. U-E. sal alles verhandelen met den Eerw. *P. Visteerder*. Ick hebbe seer wel te vreden gheweest, te verstaen, dat 'et alsoo moeste wesen: want desen

Pater is uwen dienst-willighen Dienaer, ende het heeft my grootelijckx vertroost, te sien, dat hy van U-E. sprack met eene seer besondere affectie, het welck my doet ghelooven, dat hy alles met vermaeck sal doen, het ghene U-E. van hem sal begeeren. Ick bidde Uwe Doorluchticheyt, van hem in alles gelieven gunstich te zyn, ende hem in sulcker voeghen te onthalen, ghelijck men gewoon is te doen aen dierghelijcke persoonen: want hy is den grootsten Oversten, den welcken wy teghenwoordich hebben, ende ick en twyffele niet, oft syne ziele verdient-veel by Godt.

3. Ick sien nu wel de gratie, die U-E. my doet, van die Dochters te willen wachten, de welcke Religieusen gaen worden; maer ghelijck den Eerw. Pater *Zuarez vande Societeit*, die den ghenen is, den welcken haer moeste spreken, om haer van onse Religie te onderrichten, my schryft dat sy daer toe eyghen zyn, daeren is geene reden van te wachten, men moet alleenlijck maer verlos vrughen vanden Eerw. P. *Provinciael*, ende dat Uwe Doorluchticheyt schryve, dat hy-se ontfanghe: ende waert dat hy 'et niet en dede, men soude moeten schryven aenden Eerw. P. *Visiteerder*, die het verlos datelijck sal geven, doordien dat ick met hem beter over-een come: want al is 't schoon dat ick aenden *Provinciael* seer dickwils schryve, hy en wilt my niet antwoorden.

4. Ick hebbe het quaet van Mevrouw d'Abdesse grootelijckx ghevoelt, Godt sy ghelooft, die niet en ghedooght, dat U-E. op d'eene, oft op d'andere maniere sonder pynlijckheden loude zyn. Wy bevelen haer aen Godt, too vele als wy zyn, sonder u nochtans te vergeten: want men moet hier toe geen ghebodt verwachten, als men eenen soo goeden wecker heeft, ghelijck de liefde. Godt geve dat dit quaet niet met allen en zy, ende dat sy seer haest in hare vorighe ghesondt-heynt magh herfelt wesen. Alle onse Susters kussen duysent-mael uwe handen.

5. Men heeft my gheschreven, dat U-E. seer geestelijck wort, het welck voor my niet nieuws en is gheweest; maer ick soude my verheughen, dat ick nader by u ware, al-hoe-wel niet inde onghesteltheyt, die ick lyde, maer om de voldoeninghe te hebben van met u te handelen. Dese Eerw. P. *Visiteerder* geeft my het leven; ick en gheloove niet dat hy met my sal bedroghen zyn, ghelijck soo vele andere bedroghen zyn gheweest: want het ghelieft Godt, hem te doen sien, hoe quaet dat ick ben, doordien dat ick my selven alle oogheblicken in onvolmaecktheden bevinde. Ick ghetrooste my grootelijckx, ende ick doen al dat ick kan, om hem die te doen verstaen. Het is eene groote verlichtinghe, van oentlijck met den ghenen te handelen, die de plaette van Godt houdt, ende op dese maniere is 't, dat ick hem sal aensien, soo langh als ick met hem sal wesen.

6. Ick en twyffele niet, oft U-E. sal verstaen hebben, hoe dat men den Eerw. Pater *Dominicus* naer *Truxillo* gheleyt heeft, om aldaer Prior te zyn, tot welck ampt de Religieusen hem verkoren hadden; maer die van *Salamanca* hebben ic-mandt ghesonden naer den *Provinciael*, om van hem te versoecken, dat hy daer soude moghen blyven: sy en weten noch niet, wat hy doen sal; maer die locht

is seer ftrydich aen syne ghesondtheyt. Als U-E. den *Provinciael* vande *Predickheeren* sal sien, en laet niet van hem te bekyven, om diefwille dat hy my niet en heeft komen besoecken binnen *Salamanca*, alwaer hy vele daghen gheweest is. Wel hoe! Is't waer, dat ick hem niet grootelijckx en beminne? Maer al het ghene ick hier segghe, en dient niet, als om U-E. te vermoeyen, overfulckx en sal ick voorders niet meer segghen, doordien dat'er noch eenen anderen Brief is, den welcken met desen ghevoeght is. Den grooten troost, die ick ghevoele van met U-E. te handelen, heeft my belet, dat ick niet en hebbe bemerckt, dat ick u lastich ben.

U-E. onwcerdighe Dienaererse, ende onderdane
THERESIA VAN JESUS *Carmeliterse.*

BEMERCKINGHEN.

1. IN desen Brief vervolght de *Heyligh* de materie, vande welcke sy hadde beginnen te handelen inden voorgaenden, over het ontfanghen, ende in-gaen van twee Jonck-vrouwen vande Hertoghinne *d'Ossuna* inde Religie, ende voor soo veel als men kan oordeelen uyt den in-houdt, soo heeft sy desen, gelijk den eersten, op den selven dagh geschreven, ende ick late my voorstaen, dat't den selven Brief gheweest is, den welcken sy in't eerste ghetal seght gesonden te hebben met desen. Ende om klaerder te spreken, dese twee Brieven zyn op den selven dagh geschreven geweest; maer den eersten, voor ende al eer sy den Brief van dese Mevrouw ontfanghen hadde, ende desen teghenwoordighen naer het ontfanghen van haren Brief.

2. In't tweede, ende vyfde ghetal spreeckt sy vanden Eerw. *P. Visiteerder*, den welcken was den Eerw. *P. Hieronymus Gratianus*, ende sy vraeght van dese Vrouwe, dat sy hem gunstich soude willen zyn, *Doordien* (seght sy) *hy den grootsten Oversten is, den welcken wy teghenwoordich hebben, ende ick en twyffele niet, oft syne ziele verdient veel by Godt*: waer door sy sijn Lof-schrift vesticht op twee saken, te weten, dat hy heyligh is, ende dat hy Oversten is: want het is seker, dat hy geen en goede Oversten en soude geweest hebben, waert dat hy niet heyligh en hadde gheweest, doordien dat de heyligheyt [ghelijck den *H. Bernardus* seght] niet soo noodich en is als aen eenen Oversten. Ende hierom noemt de *H. Schrifture* hun heyligh: (a) *Pralatos maximè decet Sanctitudo, unde & in Psalmo Sancti specialiter appellantur.*

3. Het ghene sy seght in't 5. ghetal, toont sy ons hoedanich haren geest was, te weten, volkomentelijck oodtmoedich: want op den selven tydt dat sy dese Vrouwe pryft, ende seght dat sy seer geestelijck is, spreeckt sy van haer selven in deser voeghen: *Desen Eerw. Pater Visiteerder geeft my het leven, ende ick en geloove niet, dat hy met my bedroghen sal zyn, ghelijck vele andere bedroghen zyn ghe-*
weest

E 2

[a] *S. Bern. Serm. de Verbis Psalm. 48. Audiam quid loquatur.*

wceest: want het ghelieft Godt hem te doen sien, hoe quaet dat ick ben, doordien dat ick my selven alle oogheblicken in onvolmaecktheden bevinde, ick ghetrootste my grootelijckx, ende ick doer al dat ick kan, om hem die te doen verstaen. O waerachtighen geest! ô ziele van Godt ghegeven, om d'onte door den wegh der saligheyt te leyden! Men moet inder waerheyt belyden, dat soo wel hier in, als in alle andere dinghen, Godt dese Heylighe ghestelt heeft, als eene Bestierstere van alle geestelijcke Perfoonen in syne Kercke: ende alwaert schoon dat men in't verhael van haer Leven soo vele verskeringhe niet en hadde van hare deughden, dese woorden alleen souden genoeghaem zyn, om ons de vasticheyt van haren geest te kennen te geven. Wat voor eene oodtmoedicheyt en toont sy ons niet in dese woorden, die het fundament is van alle deughden? Wat mistrouwen van haer selven, het welck een feker teecken is van hare verskertheyt? Wat lietde, ende wat oprechticheyt met haren Biecht-vader, de welcke het beginfel zyn van het geestelijck, ende van het inwendich leven? Dese waren hare quaetheden, dese waren hare onvolmaecktheden, haer selven voor quaet, ende onvolmaeckt te houden, ende te wenschen, dat alle andere van haer het selve ghevoelen souden hebben, waer in den oppersten trap vande volmaecktheyt bestaet. Ende alle oogheblicken, seght sy, valle ick in onvolmaecktheden; maer de Heylighe sal'et my vergeven: want verre van daer, van haer hier in onvolmaecktheden te vinden, in teghendeel, wy en konnen hier niet vinden, also overvloedighe volmaecktheden.

4. Sy voeght daer by: *Het is eene groote verlichtinghe, van oprechtelijck met den ghenen te handelen, die de plaerse van Gadt besit.* Sy stelt vast, dat'et niet alleenlijck oorboorlijck en is van sulckx te doen, maer oock noodtsakelijck, ende hierom seght sy, *Dat'et eene groote verlichtinghe is.* Voorwaer sy heeft groote reden: want den ghenen, die sijn herte opent aen synen geestelijcken Vader, ende hem te kennen geeft, al'et ghene dat'er in syne ziele om-gaet, ontlast sy selven vande ancxten der conscientie, ende hy verlicht sy selven van dat swaer pack der bekooringhe, die hy lydt, oft vande sonde, die hy bedreyen heeft, de welcke, ghelijck den *H. Ambrosius* seght [a], de arme ziele beswaert, ende verdruckt, met de swaerte van haer ghewicht: *Gravat animam.* Hierom den duyvel, die ons de sonde in't beginfel licht maect, als men die met vermaeck bedryft, komt ons daer naer schroomelijck pynighen inde perffe van het selve vermaeck, ende hy plettert ons onder het onverdraeghlijck ghewicht vande quade conscientie, ende van dit ghewicht is't, dat hy sy selven ontlast, die open-hertich is, ende al dat in hem om-gaet aen synen Biecht-vader ontdeckt.

5. [b] *Pondus super se tollet, qui honestiori se communicat,* seght den *H. Geest:* *Hy worpt van hem een groot ghewicht, die sy selven aen een ander opent, die beter is, als by.* Ende hy leght: *Aen een ander, die beter is:* want men bevindt dese verlichtinghe niet in alle menschen, ende ten is niet betaemlijck syne wonden aen een ieghelijck t'ontdecken, maer alleenlijck aen onsen Medecyn-meester, die

[a] *S. Ambrosii in cap. 7. Luca.* (b) *Eccli. 13. 8. 2.*

den middel, ende de behendicheyt heeft van die te ghenesen: want is het saken dat wy, blindt zynde door onse zydicheyt, de bestieringhe soecken van eenen anderen blinden, wat kunnen wy anders verwachten, als het verlies van ons alle beyde, volghens de woorden van CHRISTUS: (a) *Cæcus autem si oeco duca- tum præstat ambo in foveam cadunt?*

6. In't 6. ghetal geeft sy aen dese Mevrouw te kennen, hoe dat de Religieusen van het Klooster van *Truxillo* den Eerw. P. *Dominicus Bannez* haren Biechtvader voor hunnen Overtenghekosen hadden, teghen welke verkiefinghe de Religieusen van het Clooster vanden *H. Stephanns* binnen *Salamanca* hun stelden, om dese kostelijcke Perle voor hun te moghen houden, die soo grooten lusten gaf aen die wyt-beroemde *Univerfiteit*, ende vruchtbarighe Moeder van soo vele gheleerde, ende doorluchtighe Kinderen, die de Kercke door hunne glinsterende stralen van deughden, ende van gheleertheyt verlicht hebben. Maer sy doet te samen eenighe minnelijcke klachten vanden Eerw. P. *Provinciael der Predick-beeren Order*, om dief wille dat hy haer niet en hadde komen besoecken, als hy binnen *Salamanca* was, daer sy hem nochtans soo grootelijckx beminde: want de waerachtighe liefde en is niet, ghelijck de valsche liefde des werelts, de welke, ghelijck den Poët seght, verdwynt, ende vergaet door de af-wesentheyt: *Quantum oculis animo, tam procul ibit amor.*

7. Den Eerw. P. *Zuarez*, vanden welcken sy vermaen maect in't 3. ghetal, was den Eerw. P. *Joannes Suarez*, die twee reyfen *Provinciael* gheweest is vande *Societeyt JESU*, inde Provincie van *Castillen*, die oock den Biechtvader geweest is van onse *Heylighe*, wiens groot-dadich leven voor-gesteld wort onder de Doorluchtighe Mannen van dese *H. Religie*.

X. BRIEF.

Aende Doorluchtighe Vrouw Mevrouw Louise de la Cerda, Vrouw van Malagon.

J E S U S

1. **** Y met Uwe Doorluchticheyt. Den Bode praemt my soo seer, dat
 * Z * ick niet en wete, hoe dat ick 'et U-E. kan segghen, ick schryv 'et toe
 * * * aende liefde, die ick u ben draghende. de welke my hier toe tydt
 **** doet vinden. O Mevrouw, hoe dickwils peyse ick op Uwe Doorluchticheyt, ende op de quellinghen, die-ge zyt lydende? Waerom ick alle daghen sorghe draghe van U-E. aen onsen Heere te bevelen. Ick bidde syne Majesteit, dat hem ghelieve met den eersten, de voorighe ghesondtheyt aen die Hee-

(a) *Matth. 15. 8. 14.*

ren wederom te geven, op dat ick U-E. van my soo verre gheleghen niet en soude sien. My dunckt dat ick seer wel te vreden soude zyn, waert dat ick U-E. binnen *Toledo* konde sien. Ick ben, Godt lof, seer wel te pas: ende ick sal van hier naer *Valladolid* gaen, naer den Feest-dagh vanden *H. Petrus*.

2. Aenghesien dat ick u myne ziele betrouwt hebbe, siet wel toe, van my het selven te senden, soo haest als 'et immers wesen kan, ende dat door eene seer goede gheleghenthey; maer en send 'et my niet, sonder eenen Brief van dien heylighen Man, op dat wy souden moghen weten, van wat ghevoelen dat hy is, gelijk wy onder ons besloten hebben. Men seght dat den Eerw. *P. Dominicus* desen Somer hier moet komen, ick en wete niet waer dat ick ben, dat als wanneer hy komen sal, hy my niet en verrasse, ghelijck men seght, met de dieverye inde handen. Hierom bidd' ick u, om de liefde van Godt, van my het datelijck over te senden, soo haest als dien Heylighen het sal ghesien hebben: U-E. sal tydt ghenoech hebben van het selven met my te sien, als ick naer *Toledo* sal wederom ghekeert zyn. En stelt u niet in pyne, om dat *Salazar* het niet en siet, is't dat'er geene groote geleghenthey voor en valt, doordien dat dit ons van een veel groo-ter ghewicht is.

3. Men schryft my, dat alles seer wel gaet in het Klooster van Uwe Doorluchticheyt, dat den voort-ganck, die men daer doet inde deught, seer groot is, ende ick gheloove dat 'et alsoo is. Alle de ghene, die hier in dese ghewesten zyn, houdent voor een seer groot gheluck voor dat Huys, dat sy sulck eenen Biechtvader ontmoet hebben: de ghene die hem kennen, verwonderen haer over het gheley vande voorfichticheyt, ende ick staen van ghelijcken verstelt. Ick en wete niet, hoe dat Godt hem daer ghebrocht heeft; maer in-siende het profyt, het welck hy ghedaen heeft, ghelijck men seght, ende het welck hy altydt gedaen heeft, in wat plaetse dat hy ghewoont heeft, ick en twyfele niet, oft Godt heeft hem in dit Huys ghebrocht, voor het goet der zielen, die daer zyn. Ghelooft Mevrouw, dat 'et eenen Man Godts is. Men maect hier een groot werck van het Huys van *Malagon*, ende de Paters zyn seer wel voldacn. Godt geve, dat ick aldaer magh wederom keeren met Uwe Doorluchticheyt. Ick vinde hier de Susters grootelijckx ghevoordert inde deught, sy kussen U-E. altemael de handen, ghelijck ick doen aen myn Heere *Don Juan*, ende aen die Mevrouwen, men geeft my den tydt niet om breeder te schryven. 't Is morghen den dagh vanden *H. Johannes*, aen wie wy onse *Patroone*, ende *Fondaterse*, ende onsen *Patroon* uyter herten fullen bevelen.

De onweerdighe Dienaerese van Uwe Doorluchticheyt
THERESIA VAN JESUS.

Sendt hier uwe Brieven met den Bode, den welcken U-E. moet senden, is't dat ge niet en wilt, dat de Overste voordr gaet.

BEMERCKINGHEN.

1. **D**E Mevrouw, voor de welcke desen Brief is, was Mevrouw *Louise de la Cerda*, Susster vanden Hertogh van *Medina Celi*, de welcke binnen *Toledo* ghetrouwt was met *Arias Pardo* Heere van *Malagon*, welckers Nakomelingen hedens-daeghs dese Goederen besitten met den eer-naem van *Marck-Graef*. Sy is de selve, aende welcke dese *Heyligh*e den Thienden Brief van het eerste Deel gheschreven heeft.

2. Dese Mevrouw was onse *Heyligh*e seer toe-ghedaen, ende sy hadde het Klooster van onse Religieusen binnen *Malagon* ghesticht, ende terwylen dat onse *Heyligh*e met haer was in dese *Fondatie*, stelde sy haer den Boeck in handen, den welcken sy van haer Leven gheschreven hadde, op dat sy dien soude senden aen den Eerw. Pater Meester *Joannes d'Avila*, den welcken den Apostel was van *d'Andalousie*, ende het Orakel van syne eeuwe, betrouwende dat sy uyt sijn ondersoeck, ende goet-keuringhe, de ruste van hare ziele soude trekken, de welke beroert was door de vreesse, ende twyffelinghen, daer sy in leefde, oft dat sy door eenen gerusten, ende verskerden wegh voort-gonck, oft niet: want den Rechtveerdighen is altydt in vreesse, ghelijck den H. Geest seght: [a] *Beatus vir, qui semper est pavidus.*

3. De *Fondatie* van *Malagon* voltrocken zynde, is sy datelijck vertrocken, om die van *Valladolid* te gaen ondernemen, ende sy quam binnen *Avila* inde maent van Junius in't Jaer 1568. van waer sy desen Brief schreef op den avondt van *S. Jan*, om dese Mevrouw in hare quellinghen te troosten, vande welke de Machtighe van dese wereldt niet vry en zyn, ende om van haer te versoecken, dat aenghesien sy hare ziele [sy wilt segghen den Boeck van haer Leven] aen haer betrouwt hadde, sy dien met den alder-eersten soude ghelieven wederom te senden, ende dat met groote voorsichticheyt, daer by voeghende het oordeel van desen heylighen Man, den welcken, ghelijck wy nu alreeds gheseyt hebben, was dien lof-weerdighen Meester *Joannes d'Avila*. Men moet hier bemercken, dat sy hem hier met vollen mondt *Heyligh* noemt, terwylen hy noch leetde, het welck voorwaer een groot teecken is van syne deught, zynde ghe-eert gheweest met eenen soo glorieusen Eer-naem, van dese hemelsche Meesterse vande Kercke, ghelijck et oock gebeurt is aenden Seraphinschen Leeraer den *H. Bonaventura*, den welcken den Enghelschen Leeraer den *H. Thomas* Heyligh noemde, ghelijck onse Moeder de *H. Kercke* seer wel bemerckt.

4. Den Eerw. *Pater d'Avila* en konde eene soo rechtveerdighe vraghe niet verwerpen, de welke met het versoek van eene soo groote Mevrouw ondersteunt was. Ende inder daet, gheheel den Boeck des levens van onse *Heyligh*e overlesende, heeft hy in dese alderryckste Myne onweerdeerlijcke schatten van hare *Heyligh*eyt ontdeckt: ende hy en keurde niet alleenlijck voor goet hare

[a] *Prov. 28. v. 14.*

haren geeft, hare *Vifioenen*, hare *Op-ghetoghenheden*, hare *Aen-fpraken* met Godt, foo inwendighe, als uytwendighe, ende de befondere gratien, die fy van hem ontfonck in het *Ghebodt*; maer hy gaf oock eene groote ghetuygheniffe van hare *Leeringhe*, ghelijck 'et blyckt uyt de twee *Brieven*, de welcke hy aen haer fehreef op dese materie, uyt *Montilla*, waer van den eerften ghefchreven is den 12. April in't naervolghende Jaer. Inden tweeden verfoeckt hy van haer, dat fy haer felven in ruste soude stellen, doordien dat fy, volghens sijn oordeel, hier in al ghedaen hadde, het ghene sy verbonden was te doen.

5. Door dese, ende door andere ghelegentheden, die men niet en konde ontvlieden, is't ghebeurt, dat den Boeck van haer leven; het welck ty beschreven hadde door het ghebodt van haren Biecht-vader in kenniffe is ghekomen, ende verbreydt is gheweest, meer als sy wel ghewilt hadde, ende dat den Eerw. *Pater Dominicus Bannez* haren Biecht-vader het selven alsoo goet gevonden hadde, teghen wiens wille, ghelijck oock teghen den wille van dese *Heylighe*, hy van sommighe is uyt-ghefchreven gheweest, ghelijck hy selver beleydt, inde onderfoeckinghen ghedaen voor de *Saligh-verklaringhe*, oft *Beatificatie* van onse glorieuse Moeder. Siet, waerom dese *Heylighe*, vreesende een rechtveerdich ghevoelen van desen *Pater Meester*, in't 2. ghetal seght, dat sy niet vreesde bevanghen was, dat, als wanneer hy binnen *Avila* soude komen, hy haer niet en verratlicke met de dieverye inde handen.

6. Den Persoon, den welcken sy hier in dit ghetal noemt *Salazar*, is den doortuchtigen Heere *Don Franciscus Soto*, ende *Salazar*, aldan des *Gheloofs-onderfoecker* van *Toledo*, naer dat hy het selfste Ampt bedient hadde binnen *Cordova* en *Sivillen*, ghelijck hy daer naer oock bedient heeft het opperste Ampt van *Des Gheloofs-On-derfoeckinghe*, ende vande generale Bevel-hebbinghe vande *Croisade*. Ende naer dat desen weerdighen Prelaet synen vierighen iever ghetoont hadde in alle dese Ampten, ende syne bestieringhe inde Bisdommen van *Albarracina*, van *Segorbe*, ende van *Salamanca*, soo heeft hem den Koninck *Philippus den II.* eenen alder-swaerften last op-gheleyt, nopende de *Verlichte* van *Licrena*, het welck eene sake was van een seer groot ghevolgt, alwaer hy ghestorven is den 29. Januarius in't Jaer 1578. niet sonder vermoeden, dat dese rampsalighe menschen hem ver-geven hadden, maer naer hem latende eenen goeden geur van syne deught.

7. Den Biecht-vader vande *Religieusen* binnen *Malagon*, vanden welcken sy spreeckt in't 3. ghetal, was den Lof-weerdighen *Pater Franciscus vande Ontfanghenisse*, den welcken vande *Gheschoende* tot de *Ongheschoende Carmeliten* ghegaen is, in het beginfel vande *Herstellinghe*, ende soo inden eenen, als inden anderen staet heeft hy ghedient voor enen spighel aende alder-volmaeckste, ghelijck men kan sien in het verhael van sijn wonderlijk Leven, het welck beschreven staet in onse Jaer-schriften, ofte *Chronycken*, alwaer dat deel van desen Brief is by-ghevoeght, tot een teeken van syne verheve deught. Hier wille ick alleenlijck maer te kennen geven, dat hy in dien tydt, als onse *H. M. THERESIA* seght,

seght, dat hy Biecht-vader was vande Religieusen binnen *Malagon*, onder onse *Herstelde Order* noch niet ghekomen en was: want het is seker, dat desen Brief gheschreven is gheweest in't Jaer 1568. ghelijck'et blyckt uyt de Brieven vanden Eerw. Pater *Meeſter d' Avila*, die hy aen onse *Heylighe* gheschreven heeft, inden welcken hy den Boeck van haer Leven voor goet keurt. Ende in dit Jaer op den avondt vanden *H. Joannes*, en was de *Herstellinghe* onder de Paters noch niet begonst. Maer sedert, te weten in't Jaer 1576. is hy ghesonden gheweest naer *Malagon* om den selven dienst te doen, door bevel vanden Eerw. *P. Hieronymus Grattianus*, op het verloeck van onse *Heylighe*, ende van Mevrouw *Louise de la Cerda*, de welcke daer toe beweeght waren door de groote vruchten, de welke hy in dat Klooster de eerste reyse ghedaen hadde.

BRIEVEN

Gheschreven aen Religieusen, ende aen eenighe Gheleerde Mannen.

XI. BRIEF.

Aenden H. Petrus van Alcantara, Vader ende Stichter der Ongheschoende Religieusen van't Order vanden Seraphinschen Vader den H. Franciscus.

Waer in sy hem rekeninghe geeft van haren geest, ende van hare maniere van voort-te-gaen in het Ghebedt.

1. Iet, dit is de maniere van voort-te-gaen in het *Ghebedt*, de welke ick teghenwoordich houde. Het ghebeurt seer seldén, zynde in het *Ghebedt*, dat ick met het verstandt kan redenen: want de ziele begint haer datelijck in-te-keeren, ende vervolghens te gaen in het *Ghebedt van Ruste*, ofte *Op-ghetoghenheden*; indervoeghen, dat ick my in geender manieren vande sinnen en kan dienen: ende al-hoe-wel dat ick het gehoor vry hebbe, soo en kan het my evenwel niet dienstich wesen, om andere dinghen te verstaen.

2. Het ghebeurt my seer dickwils, sonder dat ick eenichsints op Godt peyse.

jae in teghendeel handele van andere saken, ende my dunckt, dat, al-hoe-wel ick my selven groot gheweldt aen doen, om my te stellen in't *Ghebedt*, ick het selven niet doen en kan, ter oorsaken vande groote dorricheden, die ick lyde, waer toe de lichamelijcke pynen oock helpen; het ghebeurt my (segg' ick) dat dese *In-gekeertheit*, ende dese *Verheffinghe des Geests* my soo gheweldelijck bevanght, dat ick daer aen niet en kan wederstaen; ende voor soo weynich als het duert, het laet sulcke uytwerckselen, ende vervoordinghen, ghelijck men daer naer siet. Dit ghebeurt my, sonder dat ick te voren eenich *Visioen* ghehadt, oft iet verstaen hebbe, jae sonder te weten, waer dat ick ben. Het dunckt my, dat de ziele haer selvé in eenigher maniere verliest, ende dat ick-se her-vinde met eenen soo merckelijcken voort-ganck, dat, al-hoe-wel ick op den tydt van een jaer soo veel wel soude soecken te bek omen, het my onmoghelijck soude wesen, soo groot is de winninghe, die ick daer uyt trecke.

3. Op andere tyden ghevoele ick soo gheweldighe driften met eene onthechtinghe van alle saken voor Godt, dat ick daer aen niet en kan wederstaen. my dunckt dat myn leven gaet eyndighen; overfulckx ben ick ghenoodtsaecht met luyder stemme te roepen, ende Godt tot mynen bystandt te versoeken, doordien dat'et met een groot gheweldt gheschiedt. Op andere tyden zyn de ancxten soo groot, dat ick niet en kan blyven sitten. Dese pyne, die my over-komt, sonder dat ick-se besorghe, is soodanich, dat de ziele daer van niet en soude willen berooft zyn, soo langh als sy leeft. De uytterlijcke pyne, die ick lyde, bestaet daer in, dat ick wel soude willen niet meer leven, ende dat my dunckt, dat ick leve, sonder dat ick eenighe remedie voor myn quaet kan vinden: want den eenighen middel om Godt te sien, is de doot; maer ten is my niet gheoorloft van die te besorghen: waer uyt volght, dat aen myne ziele dunckt, dat alle de andere ten uyttersten ghetroost zyn, behalven sy alleen, ende dat alle andere remedie vinden voor hunne quellinghen, uyt-ghenomen sy. Dese pyne praemt my soo seer, ende met sulck een gheweldt, dat waer het saken Godt die niet en quame te versoeten door eenighe *Op-ghetoghentheit*, het soude my onmoghelijck zyn die te kunnen verdraghen, ende my daer van te verlossen; maer als my dese gratie over-komt, alle de ongherusticheden houden alsdan op, ende de ziele blyft in eene groote stilte, ende seer voldaan: want men laet haer som wylen iet sien, van het ghene sy wenscht, ende op andere tyden verstaet sy eenighe waerheden, ende andere saken, die haer voldoen.

4. Op andere tyden komen my eenighe begeerten over van Godt te dienen, ende dat met soo gheweldighe driften, dat ick de pyne, die ick hebbe, van my soo onmachtich te sien, niet en kan uyt-drucken. My dunckt alsdan dat'er geen arbeydt, noch eenighe sake des wereldts soo swaer en is, ende dat'er my niet voor ooghen en soude kunnen ghestelt worden, noch de doot selver, noch de Martelie, oft ick soude alles gerne onderstaen: ende dit en is geene uytwerckinghe van eene godt vruchtighe bepeysinghe, die ick soude ghehadt hebben, maer dat

dat valt myt' seffens in, ende op enen ooghenblick bevinde ick my gheheel anders, sonder te konnen begrypen, van waer dat my sulck een gheweldt komt. Het dochte my, dat ick myne stemme wilde verheffen, om aen alle menschen te verfaen te geven, hoe veel daer aen belanght, van hun niet te vreden te houden met kleyne dinghen inden dienst van Godt, ende wat een groot goet dat 't is, het welck hy ons sal geven, is't dat wy ons bereyden om het selven te ontfanghen. Ick segghe, dat dese begeerten soo gheweldich zyn, dat ick my in my selven verteere, ende tot niet brenghe. My dunckt dat ick wille, het ghene ick niet en kan, ende dat men my, ghelijck met gheweldt, ghehecht houdt aen dit ellendich lichaem, soo dat ick niet bequaem en ben, om eenighen dienst te doen aen Godt, noch aen den staet: want waert dat ick van dit lichaem verlost ware, ick soude seer wondere dinghen uyt-wercken, voor soo veel als myne krachten my souden toe-laten. Waer uyt volght, dat ick, siende my selven sonder eenich vermoghen om Godt te dienen, dese pyne in sulcker voeghen ghevoele, dat ick-se niet ghenoegh en soude konnen vergrooten; maer Godt doet-se eyndelijck ophouden, ende inde plaetse van die, komen soete onthalinghen, ende goddelijcke vertroostinghen.

5. Op andere tyden is't my ghebeurt, dat ick groote penitentien wilde doen, als ick dese gheweldighe driften, ende dese vierighe begeerten ghevoelde; maer ick en konde het niet doen, het welck my nochtans grootelijckx soude verlicht hebben, ghelijck ick inder daedt daer uyt eene groote verlichtinghe, jae selver eene groote vreught ghetrocken hebbe, als ick-se ghedaen hebbe, al-hoe-wel dat sy by-naer van geender weerde en waren, ter oorsake vande swackheyt myns lichaems, al-hoe-wel dat ick gheloove, dat waer het saken sy myne begeerten in-ghevolght, ende toe-ghestemt hadden, ick daer in de middel-mate soude te buyten ghegaen hebben.

6. Somwylen lyde ick groote pyne, om dieswille dat ick verbonden ben met iemandt te spreken, ende dese pyne gaet soo verre, dat sy my overvloedighe tranen doet storten: want alle myne gheneghenthey is, alleen te zyn: ende al-hoe-wel dat ick somwylen niet en bidde, noch en lese, ick en late daerom mynen troost niet te vinden inde eenicheyt. De verkeerighe, namentlijck met vrienden, ende maghen, valt my seer swaer, ende ick ben met hun, gelijk met bedwanck, behalven die, met de welcke ick van het *Ghebedt* kan handelen, ofte wel van inwendighe saken der ziele: want met dierghelijcke perfoonen vinde ick troost, ende vreught, al-hoe-wel dat 'et my somtydts oock lastich valt; in dervoeghen dat ick wel wilde, dat ick-se niet en saghe, maer dat ick my ieverans konde vertrecken, al waer ick alleen mochte wesen, het welck my seer selden ghebeurt, namentlijck ten opsicht van die, met de welcke ick vande saken mynder conscientie handele, doordien dat sy my altydt troosten.

7. Op andere tyden hebbe ick groote pynlijkheden, dat ick verbonden ben te eten, ofte te slapen, ende dat ick my selven meer onderworpen sien, als an-

dere, aen dese lichamelijcke noodwendigheden. Ick doen het om Godt te dienen, ende alsoo draghe ick hem alles op : ende ghelijck ick my noyt en vermoede van alleen te zyn, soo dunckt my dat alle den tydt te kort is, ende dat hy my ontbreeckt om te bidden. Ende ghelijck ick altydt eene groote geneghentheyte hebbe ghehad om te lesen, soo trachte ick alle den tydt, die ick kan vinden, daer in te besteden. Ick lese weynich : want nauwelijckx en hebbe ick den boeck inde handt ghenomen, oft ick vinde my in-ghekeert, ende alsoo verandert myn lesen in *Ghebedt*; maer dat en duert niet langhe, ter oorsaken van myne groote bekommernissen, de welcke, al-hoe-wel sy goet zyn, my nochtans soo veel ver-noeghen niet en geven, ghelijck de andere. Waer uyt volght, dat ick daer toe altydt soecke tydt te vinden, ende ghelijck ick sien, dat'et al niet en ghebeurt naer mynen wensch, ende naer myne begeerte, soo is't dat ick altydt in een misnoeghen ben.

8. Onsen Heere heeft my dese begeerten, ende meer vande deught ghegeven, als ick wel hadde, sedert dat hy my met het *Ghebedt van Ruste*, ende met dese *Op-ghetoghentheden* voorkomen heeft, ende ick vinde my soo ghebeterd, dat al'et ghene te vooren in my was, my niet als een verlies heeft ghedocht te wesen. Dese *Op-ghetoghentheden*, ende *Visioenen* laten my altydt met het profyt, van het welck ick kome te spreken, ende is't dat'er in my iet goets is, ick derve wel segghen, dat'et my hier van komt.

9. In my is een seer sterck voornemen ghekomen, van Godt noyt te vergrammen, alwaert oock met eene daeghlijcksche sonde, ende ick soude liever duy-sentmael sterven, als eene alleen met voordacht te willen bedryven : ende dit vast besluyt brenghet my met sulck een gheweldt, om alle te doen, het welck ick soude weten volmaeckter te wesen, ende dat ick daer mede aen onsen Heere meerderen dienst soude bewysen, dat waert by aldien den ghenen, die voor myne ziele sorghe draeght, ende my bestiert, my seyde, dat'et alsoo is, ick en foud'et niet laten uyt-te-wercken voor al dat'er inde werelt is : ende waert dat ick anders dede, my dunckt, dat ick de stouticheyt niet en soude derven nemen van iet te vrighen van Godt, noch oock om *Ghebedt* te doen, al-hoe-wel dat ick in alle die dinghen vele ghebreken, ende onvolmaecktheden bedryve.

10. Ick ben ghehoorsaem aen mynen Biecht-vader, al-hoe-wel seer onvolmaecktelijck; maer als ick wete, dat hy iet van my begeert, oft dat hy my iet ghebidt, voor soo veel als ick kan verstaen, en soude ick niet laten van het selve te volbrenghen, ende waert dat ick'et niet en dede, ick soude my laten voorstaen, dat ick grootelijckx soude bedroghen zyn.

11. Ick hebbe begeerten van d'armoede t'onderhouden, al-hoe-wel dat sy soo volmaeckt niet en zyn, ghelijck sy wel behoorden te zyn, ende my dunckt dat alwaert schoon ick vele schatten konde besitten, ick geene Renten en soude willen hebben, noch eenigh Gheldt voor myn eyghen ghebruyck bewaren. Ick en bekommere my met alle die dinghen niet, want ick en soecke niet

te hebben, als het ghene my noodtsakelijck is. Ick ghevoele nochtans wel, dat'er my veel ontbreekt vande volmaecktheyt van dese deught: want al is't schoon dat ick voor my noch Erve, noch Renten en wensche, ick soude nochtans blyde zyn van goet te hebben, om het selve te geven.

12. Ick en hebbe by naergeene *Visioenen* ghedahd, oft sy hebben my voordeelijck gheweest, is't dat dit selver geen bedrogh des duyvels en is, het welck ick in het oordeel van myne Biecht-vaders stelle.

13. Als ick iet schoons, oft ryck sien, ghelijck'erwys de Wateren, de Velden, de Bloemen, de Geuren, oft eenich schoon, ende aenghenaem Musieck, ick wilde wel dat ick'et niet en saegh, noch hoorde, ter oorsaken van het groot verschil tuschen alle die dinghen, ende het ghene, het welck sich aen mynen geest ghemeynlijck vertooght, ende alsoo en vinde ick daerin geenen (maeck, noch voldoeninghe. Waer uyt volght, dat ick alle dese saken soo wynich achte; ende ten ware dat'et de eerste beweginghe is, die sy veroorsaken, daer en soude in my van alle die dinghen niet met allen blyven.

14. Als ick moet spreken, oft handelen met eenighe werelijcke personen, doordien dat'et niet anders en kan wesen, al-hoe-wel dat'et van Godt-vruchtighe saken, oft van het *Ghebedt* is, is't dat'et langh duert, ende sonder nootsakelijckheyt, al-hoe-wel dat'et soude wesen by maniere van tydt verdryf, ofte vermaeck, ick hebbe evenwel daer in soo groote pynlijckheyt, dat ick my selven moet gheweldt aendoen.

15. Alle die saken, de welcke my te voren verheughden, ende soo aenghenaem waren, geven my nu eene soo groote walghe, dat ick-se niet meer en kan ghelyden.

16. Dese begeerten van Godt te beminnen, te dienen, ende te sien, ghelijck ick gheseyt hebbe, en zijn niet veroorsaecht, noch ondersteunt door de bepeysinghe, ghelijck ick te voren hadde, als my dochte, dat ick seer Godt-vruchtich was, ende overvloedighe tranen storte; maer sy komen voorts uyt sekerre beweginghen vande liefde Godts met sulck eene ontstekinghe, ende viericheyt, dat ick noch eens segghe, dat waer het saken Godt die niet en matichde door eene *Op-ghetoghentheyt*, waer door de ziele, naer mijn oordeel, voldaan blyft, my dunckt dat myn leven haest soude eyndighen.

17. De ghene, die ick inde deught ghevoordert sien, die onthecht zyn, ende die met eene moedicheyt vast gheitelt hebben alles te ondernemen voor den dienst van Godt, hoe swaer dat'et oock soude moghen wesen, die beminne ick grootelijckx, ende met soodanighe soecke ick te handelen, doordien dat my dunckt, dat sy my helpen, ende verstercken. Maer sonder droeftheyt en kan ick die niet aensien, de welcke soo vreesachtich zyn, dat sy al tastende schynente gaen in saken, de welcke sy, ghelijcktormelijck aende reden, hier beneden souden kunnen ondernemen, het welck my verbindt voor hunden bystant van Godt ende de voorsprake der Heylighen te versoeken, de welcke dierghelijck dinghen,

ghen, die ons nu soo vreesachtich maken, ondernomen, ende moedelijck uytghewerckt hebben. Niet, om dat ick my bequaem oordeele, om iet goets te doen; maer om dat my dunckt, dat Godt niet en sal laten van die by-te-staen, de welcke hun begeben om groote saken te ondernemen voor synen dienst, de welcke hy oock niet en sal verlaten, als sy hun betrouwen op hem alleen stellen. Ick wensche perfoonen t'ontmoeten, die my souden helpen in het selven oock te ghelooven, ende geene sorghe te hebben voor den kost, ende de kleederen, maer alles inde voorfichticheyt Godts te laten.

18. Als ick hier segghe, dat wy de sorghe, van het ghene wy noodich hebben, aen Godt moeten laten, dat en moet alsoo niet verstaen worden, al oft ick mijn beste niet en moeste doen, om het selven te besorghen; maer alleenlijck, dat 'et niet en moet gheschieden met al te groote forghvuldicheyt, indervoeghen, dat my sulckx komt te belemmeren, ende te onrusten: ende sedert dat Godt my dese vryheyt ghegeven heeft, soo bevinde ick my soo wel, dat ick my selven trachte te vergeten soo veel als ick kan. My dunckt dat 'et nu een jaer is, dat Godt my dese gratie ghedaen heeft.

19. Aengaende de ydele glorie, voor soo veel als ick kan weten, ick en hebbe geene reden om die te hebben: want ick sien klaerlijck, dat ick, in al 'et ghene Godt in my werckt, van mynen t'weghen niet daer toe en kan doen; in teghendeel doet Godt my alle myne ellenden soo opentlijck sien, dat al 'et ghene, het welck ick oyt soude kunnen peylen, niet bequaem en soude zyn, van my soo vele Waerheden te doen begrypen, ghelijck ick in eene *Op-ghetoghenheit* kome te kennen.

20. Sedert eenighe daghen herwaerts dunckt my, dat als wanneer ick van dese saken spreke, het is, al oft sy eenen anderen perfoon aengonghen. Op andere tyden was ick beschaemt, als men witte, dat 'er sulcke saken in my ghebeurden; maer teghenwoordich en geve ick daerom niet meer, doordien dat ick my, naer soo vele ontfanghen gratien, niet beter en bevinde, maer veel ergher, om diesswille dat ick met soo groote gratien soo weynich vervoordere: ende voorwaer ick late my voorstaen, dat 'er noyt quadere perfoone inde wereldt gheweest is, als ick ben; overfulckx duncken my de Deughden van andere van grootere verdiensten te zyn, ende dat ick niet en doen, als gratien t'ontfanghen; waer uyt ick trecke, dat Godt hun al t'seffens moet geven, het welck hy my hier allenskens wilt geven; ick bidde hem nochtans, dat hy my in dit leven niet en wilt betalen. Maer voor soo veel als ick kan mercken, soo dunckt my, dat hy, siende my sooswack, ende quaet, my door desen wegh gheleyt heeft.

21. Zynde in het Ghebedt, ende bynaer altydt, als ick een weynich kan mediteren, al-hoe-wel dat ick 'et besorghde, soo en loude ick van onsen Heere niet kunnen vrighen, noch wenschen, dat hy my ruste soude geven, doordien dat ick sien, dat hy noyt die ghehadt en heeft, zynde hier op d'aerde, maer dat hy sijn leven over-ghebrocht heeft in ghedurighe quellinghen; overfulckx bidde
ick

ick hem, dat hem my die ghelieve te geven, gevende my eerst syne gratie, om die te moghen lyden, ende te onderstaen.

22. My dunckt dat alle de faken van dese nature, ende oock die, de welcke van eene verhevere volmaecktheyt zyn, my door het Ghebedt in-gedruckt worden, in soo verre, dat ick my verwondere van soo groote, ende soo klare waerheden te sien, dat alle dinghen van dese wereltd, met die vergheleken, my sotternynen duncken te wesen: ende alsoo moete ick met aendachticheyt overpeysen, op wat maniere dat ick my van te voren inde wereltdsche faken ghedraghen hebbe: want my dunckt dat 't eene dwaefheyt is, de doot der vrienden te gevoelen, ende de quellinghen van dit leven, ten minsten als de droefheyt langhduert, ofte de liefde tot de Ouders &c. En hebbe ick dan geene reden van te segghen, overpeysende hoedanich dat ick was, ende het ghene ick aldan pleeghe te gevoelen, dat ick met forghvuldicheyt moet voort-gaen, ende overpeysen op wat maniere dat ick my ghedraghen hebbe?

23. Al-hoe-wel dat ick in sommighe perfoonen eenighe faken bemercke, de welcke opentlijck sonden schynen te zyn, ick en kan my evenwel niet laten voorstaen, dat sy Godt vergramt hebben, ende is't dat 't ghebeurt, dat ick daer op een weynich blyve stille staen, het welck seer luttel, oft niet en is, soo en hebbe ick 't evenwel niet vast-gefelt, hoe klaer dat ick 't oock sagh: want my dunckt dat sy al-te-mael de begeerte hebben van Godt te dienen, ghelijck ick hebbe, die my hier in eene groote gratie ghedaen heeft, dat ick my noyt met een anders gebreken onderhouden en hebbe, soo dat ick die daer naer niet meer indachtich en ben gheweest, ende alwaert schoon dat sy my te voren quamen, inde plaetse van my daer mede te onderhouden, soo peysde ick altydt op andere deughden, de welcke ick in die perfoonen bemerckte. Overfulckx, alle die dinghen en veroorfaken in my geene pynlijckheyt, ten zy alleenlijck de openbare sonden, ende de ketteryen, de welcke my seer dickwils bedroeven; ende my dunckt bynaer altydt, als ick daer op peyse, dat dese pyn die alleen is, de welleke men moet gevoelen. Daer-en-boven ghevoele ick oock grootelijckx, als ick eenighe perfoonen, die het Ghebedt oeffenden, sagh achterwaerts gaen; maer sy en is soo groot niet, doordien dat ick mynen geest daer af trachte te trecken.

24. Ick vinde my oock ghebetert in sekere nieus-giericheden, die ick pleeghede te hebben, al-hoe-wel dat ick daer van noch niet gheheel bevrydt en ben, doordien dat ick my daer in niet en versterve, maer alleenlijck sommighe ryfen.

25. Al't ghene ick hier kome te segghen, ende het ghepeys by-naer ghedurich in Godt te hebben, is het ghene, het welck in myn ziele ghemeynlijck omgaet, voor soo veel als ick kan oordeelē. Waer uyt volght, dat alswanneer ick my met andere dinghen bekommere, soo ghevoele ick my ontweckt, sonder het selve te wenschen, noch te weten door wie; ende dit en ghebeurt my niet altydt, maer alleenlijck, als ick van eenighe faken van groot ghewicht handele. Dese ghepeysen, glorie zy aen Godt, komen my van tydt tot tydt, ende sy en bekommeren my niet ghedurigh.

26. Daer zyn sekere daghen, al-hoe-wel dat sy seer selden komen, ende niet meer als dry, oft vier, oft ten hooghten vyf daghen duren, de welcke ghedurende my dunckt, dat ick niet alleenlijk berooft en ben van deught, ende van iever, jae selver oock vande *Visoenen*, maer oock dat sy uyt myne gedachtenisse soodanichlijk gevaecht zyn, dat alwaert schoon ick iet goets, het welck in my gheweest is, indachtich wilde zyn, ick en soud'et niet kunnen doen, alles dunckt my eenen droom te zyn, oft voor 't minsten, ick en kan niet met allen indachtich wesen. De lichamelijcke qualen bevanghen my t'seffens: myn verstandt wort soodanichlijk beroert, ende ontfelt, dat ick geen ghepeys van goddelijcke saken en kan hebben, ende ick worde soo verre ghebrocht, dat ick niet en wete, in wat Wethick leve. Is't dat ick lese, ick en begrype daer van niet, ick ben, soo my dunckt, vol onvolmaecktheden, sonder eenighe liefde te hebben voor de deught, ende die groote moedicheyt, de welcke ick ghewoon ben te hebben, is in sulcker voeghen neder-ghevelt, dat my dunckt, dat ick oock aende minste bekoringhe, ende aende morringhe des werelts niet en soude kunnen wederstaen. Alsdan stelle ick my voor, dat ick nieverants toe goet en ben, ende is't dat ick sien, dat iemandt my aenmerckt, al oft ick iet meer ware als d'andere, soo valle ick in eene groote droefheyt, doordien dat my dunckt, dat ick alle de ghene bedrieghe, de welcke een goet vermoeden van my hebben. Ick soude my wel willen verberghen in eene plaetse, daer my niemandt en soude sien, ende ten is niet uyt deught, maer uyt kleynmoedicheyt, dat ick de eenicheyt soecke. Ick vinde my ghestelt om te kyven teghen alle de ghene, die hun teghen my stellen. Dit is den strydt, daer ick in ghestelt ben. De eenighe vertroottinghe, de welcke ick in alle dese quellinghen vinde, is de gratie, die Godt my doet, dat ick hem in dese ghesteltenisse zynde, niet meer en vergramme, als ick ghewoon ben, ende inde plaetse van te vrighen, dat hy my van dese quellinghen soude geleven te verlossen, ben ick bereydt die te lyden soo langh als ick sal leven, is't dat'et syne wille is, waer aen ick my altydt uyt gheheel myn herte onderworpe, ick bidde hem alleenlijk, dat hy my met syne krachtighe handt ghelieve te ondersteunen, op dat ick hem niet en kome te vergrammen, ende ick gheloove dat'et eene seer groote gratie is, die hy my doet, dat ick altydt in dese ghesteltenisse niet en ben, daer ick van kome te spreken.

27. Eene sake verwondert my, de welcke is, dat, alswanneer ick in sulcke gesteltenisse ben, een woordt alleen vande ghene, die onsen Heere my gewoon is te verstaen te geven, oft een *Visoen*, ofte een weynich vande inghekeertheyt, de welcke niet langher en duert als eenen *Ave Maria*, oft dat ick gaen naer de Tafel des Heeren, myne ziele gheheel ghevreedicht maeckt, ende stelt myne ziele in een volkome ghesontheyt; ende myn verstandt dat blyft soodanichlijk verlicht, dat'et alle syne krachten wederom bekomt, ende hernecmt syne ghewoonelijcke begeerten. Ick hebbe daer van eene groote ondervindentheyt: want het is my seer dick wils gheleert. Het is nu meer als ses Maenden, oft ten minsten als ick

Communicere, dat ick my merckelijck verlicht vinde in myne lichamelijcke kranckheden. *De Op-ghetoghentheden*, de welcke ondertuffchen dry uren lanck duren, brenghen oock dese uytwerckinghen voorts. Op andere tyden vinde ick my gheheel den dagh met eene veel grootere ghesondtheyt, het welck naer myn oordeel geene verbeeldinghe, ofte fantasie en is, want ick hebbe daer op een besonder ghemerck ghenomen; overfulckx als ick in dese In-ghekeertheyt ben, alfdan en vrees ick geene siekten. Het is wel waer, dat alswanner ick het Gebedt houde, ghelijck ick te voren pleeghe te doen, soo en bemercke ick dese soo onghewoonlijcke verbeteringhe niet in my.

28. Alle dese dinghen, die ick hier kome te verhalen, doen my ghelooven, dat dese gratien van Godt voorts-komen: want ghelijck ick kenne hoedanich dat ick was, als ick den wegh in-gonck om my selven te verliefen, soo sien ick, dat sy my in desen staet ghestelt hebben, daer ick my teghenwoordich in vinde, ende dat sy my dese deughden gegeven hebben, waer over myne ziele voorwaer verfelt staet, niet wetende, hoe dat ick die verkreghen hebbe. Ick en kende my selven niet, ende ick wete dat dese veranderinghe in my niet en is ghekomen door mynen arbeidt, maer dat'et eene sake is, die my ghegeven is. Ende alhoe-wel dat ick waerachtelijck, ende klaerlijck kende, endewete dat ick my selven niet en bedrieghe, soo is't nochtans dat Godt desen middel niet alleenlijck en heeft ghebruyckt om my te trecken tot synen dienst, maer oock om my te trecken uyt de helle, het welck myne Biecht-vaders weten, aende welcke ick generale Biechten ghedaen hebbe.

29. Als ick iemandt ontmoete, die iet besonders weet van het ghene my aengaet, ick soude hem myn gheheel leven wel willen verhalen: want my dunckt dat alle myne eere daer in bestaet, dat onsen Heere ghelooft zy, ende om alle de reste en geve ick niet met allen: want hy weet seer wel, ende ick ben wel verfekert dat ick, noch eere, noch leven, noch glorie, noch eenich goet, 'tzy voor het lichaem, 'tzy voor de ziele en foecke, jae noch mynen voort-ganck selver, ten zy syne glorie alleen. Ick en kan niet ghelooven, dat den duyvel soo vele goederen ghesocht heeft om myne ziele te winnen, ende die tot hem te trecken, ende eyndelijck te verliefen: ick en houde hem voor soo dwaes niet. Ende ick en kan my oock niet laten voorstaen, dat alhoe-wel ick door myne sonden verdiende bedroghen te zyn, Godt soo vele vierighe ghebeden, de welcke van soo vele goede menschen sedert twee Jaren herwaerts tot dien eynde ghestort zyn, soude verworpen hebben. Dit is't, het ghene ick van alle de ghene, die ick sien, uytter herten verfoecke, op dat hem soude ghelieven my te kennen te geven, oft dat'et is voor syne glorie, ende is't dat ick verdooft ben, dat hy my door eenen anderen wegh soude ghelieven te leyden. Ick en gheloove niet, dat syne Goddelijcke Majesteit soule toe-ghelaten hebben, dat die faken ghedurich soudentoe-ghenomen hebben, waert dat het ghene, het welck in my ghebeurde, van hem niet en soude ghekomen hebben. Dese bemerckinghen, ende de reden van

foo vele heylighe Mannen geven my moedt, als myne snoodtheyt my doet vrees-
ten, oft dat alle dese dinghen van Godt niet en quamen. Maer als ick in het Ge-
bedt ghestelt ben, oft op die daghen, als myne ziele in ruste is, ende dat ick niet
en peyse als op Godt, alwaert schoon dat alle de geleerste, ende heyligste Man-
nen, die inde werelt zyn, hun te samen voeghden, ende op alle verdenckelijcke
manieren my trachten wys-te-maken, dat den duyvel daer in eenich deel heeft, sy
en souden't my niet konnen doen gelooven, dat 'et sulckx is, doordien dat ick 'et
niet en soude konnen doen. Ende inder daedt, als sy my soo verre wilden bren-
ghen, dat ick 'et soude ghelooven, soo wirt ick met vrees bevanghen, in-siende
de deught vande perfoonen, de welcke my hun gevoelen met sulck eene oprech-
ticheyt te kennen gaven, ende ick en konde my niet wederhouden van te peysen
dat sy my de waerheyte seyden, ende vervolghens dat ick moeste bedroghen zyn,
volghens de kennisse, die ick van my selven hadde. Maer op het eerste van dese
boven-natuuerlijcke *Woorden*, ofte *In-ghkeertheyt*, ofte *Visoen*, waer mede Godt my
voorquam, verdwene al het ghene, het welck sy my geseyt hadden, en sonder dat
ick anders konde doen, was ick bevesticht in't geloove, dat alles van Godt quam.

Ten is niet, al oft ick niet en gheloofde, dat 'er sich iet konde onder menghe-
len vanden duyvel, ghelijck ick gheseyt, jae oock ghesien hebbe; maer dese
bedriegheryen brenghen soo verlicheyde uytwerckfelen voorts vande ghene, die
vande gratie komen, de welcke men van Godt ontfanght, dat ick my niet en kan
in-beelden, dat eene perfoone, de welcke eenighe ondervindentheyte daer van
heeft, haer selven daer in kan bedrieghen. Des-niet-teghenstaende ick segghe,
dat al-hoe-wel ick sekerlijck gheloove, dat die dinghen van Godt komen, soo
is't nochtans, dat ick niet en soude willen doen, om al dat 'er inde werelt is, ten
zy dat 'et mynen Biecht-vader soude toe-stemmen, ende oordeelen dat 'et soude
strecken tot meerderen dienst van syne Goddelijcke Majesteyt: want door alle
dese jonsten hebbe ick gheleert, dat 'er voor my niet oorboorlijcker en is, als te
ghehoorsamen, ende niet met allen te verswyghen van al 'et ghene my overkomt,
ick ben ghemeynlijck seer straffelijck hernomen over myne ghebreken, ende dat
in sulcker voeghen, dat 'et door-gaet tot het binnenste myns herte. Ick worde
oock ghewaerichouwt als 'er eenich ghevaer is, oft kan komen in saken, die ick
handele, het welck my seer voordeelich is gheweest, doordien dat 'et my seer
dickwils myne vorighe sonden inde ghedachtenisse ghebrocht heeft, waer over
ick eene seer groote droefheyte hebbe.

31. Ick hebbe my hier seer verbreydt; maer het is oock seker, dat alswan-
neer ick de goederen, ende de voordeelen aenmercke, de welcke ick in my sien,
naer dat ick uyt het Ghebedt op-staen, soo dunckt my, dat ick niet genoegh en
segghe, al-hoe-wel dat 'et niet en belet, dat ick my daer naer seer onvolmaect,
seer quaet, ende sonder profyt vinde. Ende by avonturen is't, dat ick de goede
saken niet wel en verstaen, ende dat ick, by ghebreck van onderscheyt, my sel-
ven bedrieghe; maer het verschil van het leven, het welck ick leyde, ende het
welck

welck ooghschynlijck veel beter is, als het voorgaende, doet 'et my in sulcker voeghen oordeelen.

32. In al 'et ghene ick kome te segghen, dunckt my dat ick niet gheseyt en hebbe, oft ick heb 'et inder waerheyt in my ondervonden. Het zyn de waerheden, de welcke ick vinde, dat onsen Heere die in my ghewerckt heeft, niet tegenstaende dat ich soo quaet, ende onvolmaeckt ben. Ick stelle alles in het oordeel van Uwe Eerweerde, aenghesien dat U-E. myn gheheel leven weet.

De onzveerdighe, ende onderdane van U-E.

THERESIA VAN JESUS.

B E M E R C K I N G H E N.

1. **D**E twyffelachticheden, ende de vreesen, waer mede onse H. Moeder bevanghen was, ten oplicht vanden Geest, door den welcken sy geleyt wirt, maecten, om haer selven te verskeren, oft dat hy van Godt was, dat sy haer beraeden met de alder-heylichste, ende de alder-geestelijckste Persoonen van haren tydt. Dit is dese gheluckighe gheleghentheyte gheweest, waer door sy ons eenighe Verhalinghen van haer Leven, ende vande gratien, de welcke sy van syne Goddelijcke Majesteit inde oefeninghe des Ghebedts ontfanghen hadde, achter-ghelaten heeft, tot het goet, ende voortganck van onse zielen. Onder alle de verhalinghen van haer Leven, moghen wy met recht en reden aen dese de eerste plaetse geven, doordien dat sy ons in dese het natuerlijck af-beeldtsel van hare verheve Deught, ende van hare groote Heyligheyt uyt-druckt, de welke als een voorbeeldt, ofte reghel kan dienen aen alle *Bestienders* der Zielen, om de geesten te onderfoecken, ende te bestieren.

2. Want hier siet men eene oodmoedighe Ziele in 't midden vande alder-grootste gratien des hemels, mistrouwende van haer selven, hanghende van Godt, over-ghegeven in synen Wille, seer ieverich voor syne meerdere eere, ende glorie, ten uyttersten ghehoorsaem aen hare Biecht-vaders, welckers bestieringhe diende voor de Noordt-sterre van haer leven, oft om beter te segghen, was ghelijck de ziele van haren geest, gemerckt dat 'et schein, dat sy sonder dese uytnemende deught niet en konde leven. Sy was moedich inde onderneminghe der deughden, ende in alles toonde sy een manlijck ghemoedt, ende verheffende haer selven boven de swackheyt van haer gheslachte, dede sy manhaftighe wercken. Dese, ende vele andere uytnemende volmaektheden, die de Kercke herkent, ende toe-geestemt heeft, hebben haer daer in soo vermaert gemaeckt, dat sy ghehouden wort voor eene vande Doorluchtichste Heltinnen, niet alleenlijck van hare eeue, maer oock vande voorgaende, ende ick twyffele, oft dat 'er inde toekomende ceuwen eene andere sal komen, die met haer vergeleken sal worden.

3. Sy heeft dit Verhael gheschreven in 't Jaer 1560. inde alder-grootste quellen,

linghen, die sy in haren geest lede, alswanneer de *Visioenen*, ende andere boven-natuerlijke gratien, die sy van Godt in haer Ghebedt was ontfanghende, haer begonsten t'ontdecken, waer door hare Biecht-vaders begonsten te twyffelen, oft dat sy vanden geest des Waerheys voorts-quamen, ofte niet. Hier over wirt een beraedt gehouden van vyf, ofte van ses vande geestelijckste, ende verlichste Mannen, de welke aldan inde Stadt van *Avila* te vinden waren, om te ondersoecken wat'er al om gonck inde ziele van dese *Heylighe*, ende naer een nauwkeurich ondersoeck, hebben sy besloten, dat'et een bedrogh des duyvels was, welck vonnisse was eene vande alder-grootste pynlijckheden, de welke dese soo oodtmoedighe, ende soo vrees-achtighe ziele oyt gheleden heeft. Maer dit en is niet ghebeurt sonder eene besondere toe-latinghe vande Goddelijcke voorsichticheyt, de welke door dese harde beproovinghe, haer meerder heeft willen suyveren, haer werpende in het vier der quellinghen, sonder die te versoeten door eenighen menschelijcken troost, aenghesien dat de ghene, de welke haer dien konden geven, te weten hare Biecht-vaders, hun ghevoelen teghen haer hadden uyt-ghesproken.

4. Maer hier staet te bemercken, dat Godt, naer de mate dat de vreesen vermeerderen, ter oorsaken van dese verklaringhe, sich aen haer door nieuwe gratien, ende door boven-natuerlijke gunsten mede-deelde, inde welke, al-hoe-wel sy de ruste, ende de vertekeringhe van haren geest was vindende, sy nochtans door hare Biecht-vaders overgolft wirt met eene zee van hunne twyffelachtigheden. Zynde dan in alle dese ancxten ghestelt, is binnen *Avila* aen-ghekommen dien grooten Man des Heeren, eenen spighel van penitentie, den *H. Petrus van Alcantara*, onghetwyffelt van syne Goddelijcke Majesteit ghesonden, tot troost, ende verlichtinghe van syne *Bruydt*. Mevrouw *Guioimar de Ulloa*, die de groote vriendinne was van onse *Heylighe*, raede haer, dat sy aen desen Pater soude willen Biechten, ende haer inwendich gheheel te kennen geven, haer verskerende, dat sy de ruste van hare ziele soude bekomen, door het licht, dat sy daer uyt soude trecken.

5. Sy heeft'et dan ghedaen met goede staey in de Parochiale Kercke vanden *H. Thomas*, men seght datmen aldaer bewaert [Godt gave dat'et met alsulcke devotie, ende eerbiedinghe gheschiede, gelijk het betaemt] de Voet-bancke, waer op dese twee groote Lichten vande Kercke, de welke twee doorluchtighe Orders herstelt hebben, verschenen, ende te samen van eene soo gewichtighe sake ghehandelt hebben. Dese *Heylighen*, door het boven-natuerlijk licht, het welck hy verkregen hadde door de kennisse vande goddelijcke saken, ontdeckten datelijck de schatten, de welke Godt besloten hiele in onse *Heylighe*: ende om haer gheheel te verskeren, seyde hy tot haer, dat'er, naer de Artikelen van ons Gheloove, niet soo waerachtich, ende soo seker en was, oft dese gratien quamen van Godt. Hy sprack vervolghens aen hare Biecht-vaders, ende hy verskerde hun van dese waerheyt, waer, mede alle teghen-segginghen hebben op-ghehouden,

ghehouden, ende hebben haer met andere ooghen beginnen te aensien. Met dese eerste samen-sprake en is onse *Heylighe* noch niet ten vollen voldaan gheweest; maer sy heeft hem in desen Brief een gheheel verhael van haer Leven ghedaen; ende de maniere voor-ghestelt, hoe dat sy in haer inwendich voort-gonck, ghelijck den Historie-schryver van onse *Herstelde Order* betoont inden eerste Boeck van onse Jaer-schritten. (a)

6. Aenghesien den gheheelen inhoudt van desen Brief soo verheven is, dat hy eene groote aendachticheyt verheyscht vanden Leser, soo dunckt my niet seer noodich te wesen, van daer op eene Bemerckinghe te maken; behalven dat 'et voor my, oock eene groote verwaentheyte soude wesen, den selven te willen aenraken met de penne, het welck den voornaemsten Schilder met sijn Pinceel niet en soude derven bestaen. Maer sonder het Beeldt vande ziele van dese seer groote *Heylighe* te raken, sal ick voor hare voeten eenighe Bemerekinghen stellen, de welcke twee, ofte dry punten van desen Brief schynen te eyschen, op dat hy te beter soude moghen verstaen worden.

7. In het 6. ghetal, handelende vande verlichtinghe, die sy vande in de eenicheyt, ende hoe grootelijckx dat haer het gherucht, ende de handelinghe met de schepselen vermoeyde, seght sy, *dat het gheselschap der personen, met de welcke sy van het Ghebodt, ende van de saken haerder ziele kande handelen; maer die hare Biecht-vaders niet en waren, somwylen lastich viele, ende sy hadde wel ghewit van die niet te sien, maer wel, van haer selven te vertrocken in eene plaetse, daer sy allen soude gheweest hebben.* Het welck seer gelijkformich is aen het ghene, het welck de *H. Evangelisten* schryven van onsen Saligmaker, dat hy sich alleen vertrock op de Berghen, om aldaer inde eenicheyt te bidden: [b] *Ascendit in montem solus orare*, vluchtende niet alleen het gheselschap vande wereltsche menschen, maer oock van syne *Discipelen* selver, ghelijck den *H. Bernardus* seer wel bemerckt: [a] *Solus in oratione pernoctabat, non modo se a turbis abscondens, sed nec ullum Discipulorum admittens.* Waer door, seght desen *H. Vader*, hy ons eene seer schoone leeringhe ghegeven heeft, dat, alswaen wy willen bidden, wy ons selven niet alleenlijck en souden af-scheyden vande wereltsche, maer oock vande goede menschen. *Ergo & tu fac similiter, quando orare volueris.* Maer wat reden is 'er dogh, om van deughdelijcke personen te vluchten, de welcke niet en spreken als van heylighe, ende van geestelijcke saken? De reden hier van is dese, want hoe deughdelijck, ende hoe volmaect den mensch oock is, hy is altydt eenen mensch, ende aende menschelijcke swackheyt onderworpen: ende hoe geestelijck, ende hoe heyligh dat de samen spraken oock zyn, het zyn evenwel maer al woorden, ende onderhoudinghen, waer in de nature haer selven seer dickwits soeckt te voldoen, ende de krevelinghe vande tonghe te ontlasten, gevende daer door eene openinghe aen het herte, waer door gheheel het inwendich vervlieghe ende hierom hebben de Bestienders der zielen groote reden van te segghen, dat 'et

beter

beter is met Godt te spreken, als met de menschen, alwaert oock van Goddelijcke faken, als Godt ons niet en ghebiedt te spreken, ende met de menschen te handelen.

8. In't 28. ghetal seght sy, dat de gratien, die sy van Godt ontfanghen hadde, haer niet alleenlijck ghedient en hadden, om haer tot hem te trecken, ende tot synen dienst; maer oock, om haer uyt de helle te trecken: ende sy voeght daer by: *Het welck myne Biecht-vaders wel weten, aende welcke ick generale biechten ghesproken hebbe.* Ende waert dat wy van alle hare Biecht-vaders eens vraeghden, wat daer van is, sy souden eenpaerlijck segghen, dat sy noyt doodelijck en heeft ghesondicht, ende dat sy de eerste gratie, de welcke sy in het H. Doopsel ontfanghen hadde, noyt verloren en heeft. Maer wy hebben hier eene klare betooringhe van hare oodtmoedicheyt, ende vande mis-achtinghe, de welcke sy van haer selven hadde, waer door sy eene ghewoonte verkregghen hadde, van geene gheleghentheyten laten voor-by te gaen, van haer selven te verneederen, ende te vernietighen.

9. In't naervolghende ghetal seght sy, *Dat alswanneer sy in't Ghebedt was, alhoe-wel dat d'alder-gheleerste, ende d'alder-heylichste Mannen des wereldis hun te samen ghevoeght hadden, ende dat sy alle verdenckelijcke dinghen te voorschyn souden gebrocht hebben, om haer te doen ghelooven, dat dese voorkominghen vanden duyvel quamen, sy haer het selven niet en souden hebben kunnen op-dringhen dat 'et alsoo was; maer in teghendeel sy was soo verskert, dat alle die gratien van Godt voorts-quamen, dat alhoe-wel sy anders soude hebben willen ghelooven, sy het selven niet en soude hebben kunnen doen.* Dese is naer myn oordeel de sterckste reden, om te betoonen dat alle dese voorkominghen van Godt quamen, om dieswille dat het bedrogh des duyvels dese verskeringhe met hem niet en brenght, ghelijck dese *Heylighe* seght in het *Casteel der Zielen* in het Derde Capittel vande *Selde Wooninghe*, ende op andere plaetsen. Maer gelijk iemandt soude kunnen ooghmerck nemen op dese verskertheyt, ende eenighe swaricheyt kunnen vinden in dese voorstellinghe van dese *Heylighe*, als sy seght: *Dat sy eene soo groote verskertheyt hadde, dat 'et Godt was, die haer inwendichlijck aen-sprack, dat alhoe-wel sy anders hadde willen ghelooven, sy het selven niet en soude hebben kunnen doen,* ick sal hier op eene verklaringhe geven in het eynde van desen Boeck, tot voldoeninghe vanden Leser, het welck hy aldaer sal kunnen sien.

10. Dese Verhalinghe is soo vast, dat sy verdient heeft, dat den *H. Petrus van Alcantara*, dien Man soo verlicht van Godt, den Geest van onse *Heylighe* voor goet gekeurt heeft, de welcke sy ons in 't schrift achter-ghelaten heeft, het welck daer naer ghevonden is gheweest in 't Klooster vande *Menschwoordinghe* binnen *Avila*. Dit Schrift moet ons van seer groote weerde zyn, niet alleenlijck, om dat het ons het af-beeldtsel van dese *Heylighe* uyt-druckt, maer oock, om dat 'et ons haren grooten geest voor-stelt, den welken door eene besondere behendicheyt, de kortheyt met de klaerheyt heeft weten by-een te voeghen, om in soo weynighe

liniendry-en-dertich redenen te begrypen, ghetrocken uyt het binnenste van dese *Verhalinghe*, ghevesticht inde H. Schrifture, ende ondersteunt door de leeringhe vanden *H. Thomas*, waer door het betoont wort dat den geest van onse *Heylighe* waerachtelijck, ende sekerlijck van Godt bestiert, ende verlicht wirt. Waer by men moet voeghen, dat al-hoe-wel desen H. Man eene groote achttinghe van onse *Heylighe* hadde, door het mondelijck verhael van haer inwendich, het welck sy hem ghedaen hadde; soo is't nochtans, dat dese achttinghe in hem veel grooter is gheweest, als hy in dese *Verhalinghe*, ghelijck door een alder-suyverste Christael, met staey konde sien, ende aenmercken dat alder-schoonste Beeldt van hare Ziele, het welck hem soo sterck heeft in-ghenomen, dat hy, naer dat hy haer krachtelijck gheholpen hadde in het stichten van hare Kloosters, soo door synen wysen raedt, als door brieven, terwylen hy noch leefde, hy van gelijcken het selven oock heeft willen doen naer syne af-lyvicheyt, door eene besondere bescherminghe, ende door verscheyde veropenbaringhen, om haer aente-moedighen, ende sterckte te geven, het welck sy van noode hadde, om soo groote swaricheden, ende quellinghen te verdraghcn. Dese *Heylighe*, zynde altydt seer danckbarich over alle dese weldaden, die sy van hem ontfanghen hadde, naer dat sy de bestieringhe van hare ziele in tyne handen gestelt hadde, heeft sy het kort Verhael van sijn Leven beschreven, brenghende het selven in het Verhael van haer eyghen Leven, het welck sy met hare eyghe handt beschreven heeft, door het bevel van hare Biecht-vaders, het welck daer naer gedient heeft voor eene fackel, om onse duysterheden te verlichten, ende om onse slappicheyt te verwecken, het welck oock grootelijckx gheholpen heeft tot de Saligh, ende Heyligh Verklaringhe van desen Heylighen Man.

XII BRIEF.

Aen eenen van hare Biecht-vaders, aenden welcken sy oock rekeninghe geeft vanden staet haerder Ziele.

J E S U S.

1. Y dunckt, dat 'et meer als een jaer gheleden is, dat ick gheschreven hebbe, het welck hier staet, ende Godt heeft my, ghedurende dien tydt, de gratie ghedaen, van my te houden met syne handt, op dat ick niet achterwaerts en soude ghegaen hebben; maer ick hebbe my in teghendeel veel beter gevonden in het ghene ick sal segghen. Dat hy in alles ghebenedydt zy.

2. De *Visioenen*, ende de *Veropenbaringhen* en hebben niet alleenlijck op-gehouden

houden, maer sy zyn veel verhevender gheweest. Onsen Heere heeft my eene maniere van Ghebedt gheleert, in het welck ick my veel meer ghevoordert ghewonden hebbe, ende met eene meerdere onthechtinghe inde saken van dit leven, ende vervolghens met meerdere moedicheyt, ende met meerdere vryheyt des geefts. De *Op-ghetoghenheden* zyn vermeerdert gheweest, ende sy hebben my ondertusschen met sulck een ghewelt op-ghenomen, dat, al-hoe-wel ick in het ghefelschap was, ende dat ick uytwendichlijck al dede, het ghene ick konde, om daer aen te wederstaen, het my nochtans onmoghelijck was van die te konnen beletten, ende te verborghen. Al't ghene ick konde segghen, was, dat ick hun trachte te doen ghelooven, dat 'et de ghewoonlijcke flouwtē, ofte verdwyninghen des herten waren, daer ick seer onderhevich aen was. Ende al-hoe-wel dat ick eene groote sorghe hebbe van daer aen te wederstaen in het beginsel, soo is 'et somwylen nochtans te vergeefs, doordien dat ick-se niet en kan beletten.

3. Voor soo veel als aengaet de armoede, my dunckt dat Godt my daer in eene groote gratie ghedaen heeft: want ick en soude oock, het ghene dat noodtsakeelijck is, niet willen hebben, ten ware dat 'et my van d'aelmoessen quame; overfulckx wensche ick uyt gansch mynder herten in eene plaetse te zyn, al waer men niet en leeft, als van aelmoessen: want my dunckt, dat men dese deught soo volkomenlijck niet en oeffent, noch den raet, den welcken *JESUS-CHRISTUS* ons ghegeven heeft, achtervolght, zynde in eene plaetse, daer wy verskert zyn, dat ons noch den kost, noch de kleederen en sullen ontbreken, als wel in een Klooster, het welck sonder Renten ghesticht is, alwaer ons iet soude konnen ontbreken. De goederen, de welcke wy door de waerachtighe armoede bekomen, zyn soo groot, dat ick die niet en soude willen verlieten. Ick bevinde my seer dickwils met een soogroot gheloove, dat my dunckt, dat Godt die noyt en kan verlaten, de welcke hem dienen: ende ick ben soo verre van te twyffelen, dat 'er oyt tydt gheweest is, oft sal konnen, dat syne woorden sullen ontbreken, dat ick my niet anders en kan laten voorstaen, noch vreesen; ende alsoo hebbe ick een groot ghevoelen, als men my wilt aen-raeden van Renten te nemen, ende alsdan keere ick my tot Godt.

4. My dunckt, dat ick een veel grooter medelyden hebbe met de Arme, als ick wel pleeghe: ick wille segghen, dat ick inwendich soo gheraecht worde, siende hunnen ellendighen staet, dat waer het saken ick myne gheneghentheyt mochte volghen, ick soude my gerne van myne kleederen berooven, om hun bytēstaen, ende te kleeden. Ick en hebbe geene walginghe van hunne vuylicheyt, al-hoe-wel dat ick hun nadere, ende aen-rake. Waer in ick sien, dat 'et eene besondere gratie is, die Godt my doet: want al is 't schoon dat ick hun te voren aelmoessen dede ter liefde Gods, soo is 't nochtans dat ick met hun een soo groot natuerlijck medelyden niet en hadde. Ick ghevoele wel, dat ick hier in seer verbetert ben.

5. Ick bevinde my oock seer verbetert, in morreringhen te lyden, die men van my

my seght : want al is't dat sy in een groot getal zyn, ende my daer door een groot achterdeel doen, ick en vinde my daer door evenwel niet meer gheraecht, al oft ick onghewoelick ware. Ick late my somwylen voorstaen, dat sy reden hebben om my te lasteren, ende ick ghevoele die soo weynich, dat my dunckt, dat ick niet en hebbe om Godt op-te-draghen, om dieswille dat ick door d'ondervindentheyte wete, dat myne ziele daer door veel wint, soo dat my dunckt, dat ick aen hun grootelijckx verbonden ben, over het goet, het welck ick daer uyt trecke. Overfulckx, soo haest als ick my in het Ghebedt stelle, soo en blyft'er in myn herte geene vyandtschap teghen hun. Soo haest als ick die dinghen hoore, soo ghevoele ick in my een weynich van teghenstrydt; maer dat ghebeurt, sonder in my eenighe ontsteltenisse, ofte ongherutheyt te verooraken; jae selver ick hebbe medelyden met die personen, als ick hun somwylen sien : hier-en-tusschen en kan ick my selven niet wederhouden van in my selven te lachen, doordien dat alle onghelijck, het welck men ons in dese wereltd kan doen, my van too kleyn ghewicht schynt te wesen, dat'et niet en verdient, dat men daer over eenich gevoelen heeft, ende hierom stelle ick my voor, dat'et voor-by gaet als eenen droom, ende als ick tot my selven kome, soo sien ick, dat alles niet met allen en is.

6. Godt geeft my grootere begeerten om hem te dienen, meerdere gheneghentheyte tot de eenicheyte, ende eene veel grootere onthechtinghe, ghelijck ick nu alreeds gheseyt hebbe, door de *Visioenen*, door de welcke hy my te verstaen ghegeven heeft, wat dat alle de saken van dese wereltd zyn. Waer uyt volght, dat al-hoc-wel ick my af-trecke van alle myne vrienden, ende vriendinnen, ende alle vriendtschappen van dese wereltd versake, soo is't nochtans dat dit het minste is, het welck ick doen kan, in teghendeel de verkeerighe met myne vrienden valt my seer lastich : ende hierom, als'er oock maer de minste gheleghentheyte voor en valt, van Godt meerder te dienen, soo late ick die met alle vryheyte, ende met een besonder vernoeghen, het welck my over al vrede, ende ruste doet vinden.

7. Sekere dinghen, over de welcke men my in het Ghebedt ghewaerschouwt hadde, zyn daer naer alsoo uyt-gevallen, ende waerachtich bevonden geweest : overfulckx hebbe ick my vanden eenen kant veel verbeterd ghevonden als ick en was, door de gratien, die Godt in my ghedaen heeft; maer vanden anderen kant hebbe ick my veel quader ghevonden, in het ghene den dienst van syne Goddelijcke Majesteyt aen-gonck, doordien dat ick my selven veel meer begeben hebbe om de foeticheyt te ghenieten, die my voor-ghestelt wirt, al-hoc-wel dat de weynighe penitentie die ick doen, ende de groote eere die men my bewyft teghen mynen danck, my seer dickwils groote pynlijckheden geven.

Hier was eene linie ghetrocken ghelijck dese,

Ende vervolghens seght sy :

8. Het is ontrent de neghen maenden gheleden, dat ick met myne eyghe hande geschreven hebbe, al't ghene hier staet. Sedert dien tydt en heb ick niet alleenlijck achterwaerts ghegaen inde gratien, die Godt my ghedaen heeft, maer soo veel als ick kan begrypen, dunckt my, dat ick op een nieuw eene veel grootere vryheyt des Geests bekomen hebbe. Tot nu toe heeft my ghedocht, dat ick een anders hulpe van noode hadde, ende ick hadde meerder betrouwen inden bystandt vande schepfelen; maer nu sien ick klaerlijck, dat alles niet en is, als eenighe kleyne stockxkens van eenen drooghen Roolmaryn, op de welcke men met versekertheynt niet en kan steunen, doordien dat sy datelijck ploeyen, ende breken onder het ghewicht vande minste morringhe, ofte teghen-legginghe: ende alsoo wete ick door de ondervindentheynt, dat de waerachtighe remedie is om niet te vallen, dat men sich hecht aen het Cruys, ende sijn betrouwen stelt op den ghenen, den welcken om onse saligheyt daer aen wel heeft willen genaghelt zyn. Ick vinde hem eenen waerachtighen Vriendt, ende door hem is't, dat ick my verheven sien tot foodanighe heerlijckheyt, en vermoghen, dat my dunckt, midts dat Godt my niet en verlaet, dat ick aenden gheheelen wereldd soude konnen wederstaen, waert dat hy teghen my wilde op-staen.

9. Ick pleeghe te wenschen, dat men tot my eene affectie soude gehadt hebben, maer sedert dat ick dese waerheyt soo klaerlijck ghekent hebbe, soo en geef ick'er niet meer om, oft dat men my bemint; in teghendeel dunckt my, dat ick daer door eenighe pynlijckheyt lyde: ick neme uyt die persoonen, met de welke ick van myne conscientie handele, ende vandé staet van myne ziele, ende oock die, de welke ick meyne te konnen vervoorderen: want ick ben blyde van die bemint te zyn, om diefwille dat sy my verdraghen: ende van dese, op dat sy lichtelijcker souden ghelooven, het ghene ick hun segghe vande ydelheyt van alle de saken des werelts.

10. Godt heeft my foodanichlijck versterckt inde aldergrootste quellinghen, de welke my ghekomen zyn door vervolginghen, ende teghen-segginghen, de welke ick sedert eenighe maenden herwaerts onderstaen hebbe, dat myne moedicheyt, naer de mate vande quellinghen, oock vermeerderde, sonder dat ick vermoeyt werde in het lyden. Ende ick en hebbe die persoonen, die van my quaet seyden, niet alleenlijck ghehaet, maer my dunckt dat ick-se meer bemint hebbe, als wel te voren. Ick en wete niet, hoe dat sulckx geschiede, maer ick ben wel versekert, dat't een goet was, het welck my vande handt Godts quam.

11. Ick ben van wegghen myne nature seer driftich in myne begeerten; maer nu zyn sy soo ghematicht, ende ick vinde my soo gevredicht, dat alswanneer ick die volbrocht sien, ick niet en wete, oft dat ick, daer over my verblyde, ende uyt-ghenomen het ghene, het welck 't Ghebedt aengaet, ick gevoele de vreught ende het verdriet soo weynich, dat in die beweginghen niet alleenlijck eene maticheyten is, maer my dunckt dat ick geheel verstelt, ende bot ben, ende alsoo blyve ick eenighe daghen in desen staet.

12. De driften, die ick ghehadt hebbe, ende fomwylen noch hebbe, om penitentie te doen, zyn soo groot, dat alswanneer ick eenighe doen, soo en hebbe ick daer in bynaer geen ghevoelen door het geweldt vande begeerte, die my daer toe dryft: ende ick vinde daer in bynaer altydt vermaeck, ende wellusten, alhoe-wel dat ick'er weynighe doen, ter oorfaken van myne groote sieckten.

13. De noodtfakelijckheyt van te eten, geeft my dickwils eene feer groote pynlijckheyt, ende nu is fy noch veel grooter, befonderlijck als ick in het Ghebedt ghestelt ben: Sy moet al groot zyn, aenghesien dat fy my overvloedighe tranen doet storten, ende woorden van klachten doet uyt spreken, sonder by naer te weten wat ick segghe, het welck ick niet ghewoon en ben te doen: want ick en ben niet indachtigh, dat my sulckx oyt ghebeurt is, oock inde aldergrootste quellighen, de welcke ick in dit leven gheleden hebbe, doordien dat ick magh segghen, dat ick in dierghelijcke saken niet en hebbe vande vrouwe, want ick hebbe een straf herte.

14. Ick ghevoele eene veel grootere begeerte in my, als ick wel pleegde te hebben, dat Godt Dienaren hebbe, de welcke hem met eene volkome onthechtinghe van alle wereltsche saken souden moghen dienen, de welcke in haer selven niet en zyn als ydelheyt, ende bedrogh; namentlijck wensche ick, dat'et geleerde Mannen moghen zyn, doordien dat ick den uyttersten noodt sien, daer de Kercke ingestelt is, het welck my foodanichlijck quelt, dat my dunckt eene belachelijcke sake te zyn, sich met andere saken te quellen: ende hierom en houde ick niet op van die persoonen aen Godt te bevelen, doordien dat ick sien, dat eenen persoon, die in alles volmaeckt, ende door eene waerachtighe liefde Godts gheraecht is, veel grooter profyt doen sal, als vele andere, die slappelijck te werck gaen.

15. Het dunckt my, dat ick in saken van het Gheloove, meer ghevesticht ben, alsoy: ende my dunckt, dat ick my selven alleen wel soude derven stellen teghen alle de *Lutheranen*, om hun hunne dolinghe te doen verstaen. Ick en kan niet, sonder eene groote droef heyt, peysen op het verlies van soo vele zielen. Ick sien klaerlijck, dat Godt sich van my heeft willen dienen, tot verwoorderinghe van vele zielen: ende ick kenne, dat myne ziele, door syne goetheyt, daeghlijckx meer en meer toe-neemt in syne liefde.

16. My dunckt, dat alwaert schoon, ick my selven gheweldt wilde aen doen, om eene ydele glorie te hebben, ick het selven niet en soude kunnen doen, ende ick en sien niet, hoe dat ick'et soude kunnen peysen, dat men my eenighe van die deughden, de welcke ick hebbe, soude toe-schryven, doordien dat'et soo weynighen tydt gheleden is, dat ick my selven, ghedurende vele jaren, sonder eene alleen te hebben, ghesien hebbe, ende nu en doen ick van mynen t'weghen niet, als jonsten van Godt te ontfanghen, sonder dat ick hem eenighen dienst bewyse, doordien dat ick de onnutste sake ben vande werelt. Ende het is alsoo: want als ick myne ooghen op andere slaen, ick sien dat fy meer en meer verwoor-

deren, behalven ick, die nerghe toe en deughe. Ende dit en is seker geene oodtmoedicheyt, maer eene waarheyt, ende siende my selven met soo weynighen voort-ganck, soo worde ick somwylen met vreesse bevanghen, peysende, oft dat ick niet bedroghen en ben, waer door ick klaerlijck sien, dat alle de voordeelen die ick hebbe, my komen van dese *Veropenbaringhen*, ende *Op-ghetoghent-beden*, waer toe ick niet en doen, ende daer in geen meerder deel en hebbe, als een houdt. Dat geeft my eene versekeringhe, ende het stelt mynen geest in ruste, ende ick worpe my tuschen de ermen van Godt, ende ick betrouwe my op de versekertheit, die ick hebbe, dat ick niet soo seer en wensche, als te sterven voor hem, ende dat'er geen verghenoeghen, noch ruste en is, die ick om syne liefde niet gerne en wille verliezen, ende dat'er komt, dat'er komen wilt.

17. Daer zyn daghen, op de welcke my seer dick wils inden geest komt, het ghene den *H. Paulus* seght [a], al-hoe-wel dat ick wete, dat ick al verre na in foodanighe ghesteltenisse niet en ben, ghelijck hy, het welck is, ghelijck my dunckt, Dat ick niet en leve, dat ick niet en spreke, dat ick geen en hebbe; maer dat'er in my eenen geest is, die my bestiert, ende my versterckt, ende alsoo bevinde ick my, ghelijck buyten my selven; indervoeghen, dat'et leyen my seer pynlijck valt: ende het alder-grootste Sacrificie, het welck ick Godt in eenen soo pynlijcken staet kan op-draghen, siende my soo verre van hem, is, dat ick wel wilde leven om syne liefde; maer ick soude wel willen, dat'et soude wesen met groote quellighen, ende met groote vervolginghen, ghemerckt dat ick, zynde onnut tot alles, ten minsten nut soude willen wesen om te lyden; overfulckx soude ick alle quellighen, die inde wereldt te vinden zyn, gerne lyden, om een weynich verdiensten meer te moghen bekomen, door eene volmaeckte volbrenginghe vanden wille Godts.

18. My en is noyt niet gheseyt, oft vertoont gheweest in het Ghebedt, oft ick heb'et volbrocht ghesien, al-hoe-wel dat'et vele jaren daer naer is gheweest. De grootheden Godts, die ick sien, ende het ghene ick daer van verstaen, ende hoe dat hy die bestiert heeft, zyn soo verheven, ende iy schynen uyt door soo vele wonderheden, dat ick daer op by naer niet en peyse, oft myn verstandt begint te beswycken; mynen geest is ghelijck eenen persoon, die eenighe saken siet, de welcke sijn begryp verre te boven gaen; maer ick blyve daer naer in eene groote In-gehekertheyt.

19. Godt bewaert my soo wonderlijck, op dat ick hem niet en soude vergrammen, dat ick voorwaer daer over somwylen verstaet staen: want soo my dunckt, ick sien de groote sorghe, die hy voor my heeft, sonder dat ick daer toe by naer iet doen, zynde te voren gheweest eenen af-grondt van sonden, ende van boofheden, daer ick my niet en konde van wachten: want my dochte dat ick van my selven geene Meesterse ghenoegh en was, om die te laten: ende de reden, waerom dat ick soecke dat men het weet, is, om dat men de groote macht des Heeren soude kennen. Dat hy inder eeuwichheyt gheloofft zy. Amen.

[a] *Ad Galat. 2. v. 20.*

Sy vervolghet datelyck, stellende eerst den Naem van JESUS, ghelyck sy altydt dede, als sy op dese maniere schreef.

20. Dese Verhalinghe, de welcke in het beginfel is, en is niet van myne handt, want ick heb-se aen mynen Biecht-vader ghegeven, den welcken sonder daer ick by, oft af te doen, die heeft uyt-gheschreven. Hy was seer geestelyck, ende eenen grooten Godts-gheleerden, met den welcken ick van alle de saken mynder ziele handele, ende hy handelde daer van met andere gheleerde Mannen, onder de welcke was *Pater Manzio*. Sy en hebben niet gevonden, oft het is ghelijckformich gheweest aende H. Schrifture, ende dat heeft mynen geest in eene groote ruste ghestelt, al-hoe-wel dat ick wel wete, dat ick, soo langh als Godt my door desen wegh sal believê te bestieren, in alles van my selven moet mistrouwen, het welck ick oock altydt gedaen hebbe, al-hoe-wel dat ick daer in eenen grooten weder-strydte ghevoelt hebbe. Siet wel toe, Eerw. Vader, want al'et ghene ick U-E. hier te kennen ghegeven hebbe, moet als Biechte ghehouden worden, ghelijck ick oock van U-E. versoecke.

U-E. onweerdighe, ende onderdane Dienaeresse

THERESIA VAN JESUS.

BEMERCKINGHEN.

1. Dese tweede Verhalinghe heeft sy gheschreven met hare eyghe handt, op het eynde vande voorgaende, ende sy zyn alle twee ghedruckt gheweest op het eynde vanden Boeck van haer leven inden lesten druck, die uyt-ghegeven is; maer sy was langh te voren in't licht ghegeven door den *Bisshop van Taragon*, ende door den Eerw. *P. Ribera* (a), de welcke alle beyde haer Leven beschreven hebben. Ende al-hoe-wel dat sy niet en segghen voor wie dat sy die geschreven heeft, soo is't nochtans dat men ghenoechtaem kan oordeelen, dat het den Eerw. *P. Petrus Yvannes*, haren Biecht-vader, gheweest is: want sy seght in het 20. ghetal, dat den Biecht-vader, aenden welcken sy dese Verhalinghe ghegeven hadde met de voorgaende, die aenden Eerw. *Pater Meeſter Manzio* hadde over-ghelevert, den welcken den eerſten Lees-meeſter inde Godts-gheleert-heydt binnen *Salamanca* gheweest was. Ende het is seker, dat dese *Heylighe* door den Eerw. *P. Petrus Yvannes* rekeninghe ghegeven heeft van haer Ghebedt, ende van haer Leven, aenden Eerw. *P. Meeſter Manzio*, ghelijck den *Bisshop van Taragon* seght inde Voor-reden vande beschryvinge haers Levens: waer uyt ick beslyfte, dat al-hoe-wel sy het eerste Verhael gheschreven heeft voor den *Heylighen Petrus van Alcantara*, soo is't nochtans, dat sy die alle twee daer naer ghestelt heeft inde handen vanden Eerw. *P. Petrus Yvannes*, den welcken in dien tydt haren Biecht-vader was.

2. Dit Verhael is gheschreven gheweest een Jaer naer het voorgaende, ende ghelijck

(a) *Ypes lib. 3. cap. 28. Ribera lib. 4. cap. 26.*

ghelijck den Jaer-schryver van onse *Herstelde Order* seght, in het Jaer 1562. zyn-
de nu alreeds begonst; waer uyt die twee voor-ghemelde Schryvers hebben
bemerckt, tot wat eene verheve volmaecktheyt sy op eenen soo korten tydt ghe-
komen was. Maer is't dat wy van dien tydt af hare stappen willen meten, wat
voortganck en moet sy niet ghedaen hebben tot het eynde van haer leven toe,
door soo grootdadighe wercken, ghelijck sy daer naer ghedaen heeft?

3. In het tweede ghetal seght sy, dat onsen Heere haer eene maniere van Ghe-
bedt gheleert hadde, waer uyt sy een veel grooter profyt trocke, als wel van te
voren, die haer ghestelt hadde in eene veel grootere onthechtinghe van alle sa-
ken van dit leven, ende haer eene veel grootere moedicheyt, en eene veel groo-
tere vryheyt des geests gegeven hadde. Ende al-hoe-wel dat sy hier niet en ver-
klaert, wat maniere van Ghebedt dat'et gheweest is, sy heeft'et evenwel gedaen
in het 27. Capittel vanden Boeck haers Levens, alwaer sy seght, dat hare manie-
re van Ghebedt alsdan was, dat sy onsen Heere aenmerckte neffens hare zyde, ge-
lijck ghetuyghen van alle hare Wercken, naer dat syne Majesteit sich aen haer
vertoont hadde in een *Verstandelyck Visioen*, ghelijck sy verhaelt, ende verklaert
in gheheel dat Capittel, alwaer sy dese woorden by voeght: *Dese besondere gra-
tie komt van Godt, ende de ghene die-se ontfanghen, moghen die wel grootelyckx ach-
ten, doordien dat'et eens seer verheve maniere van Ghebedt is &c. Ende inde plaetsen daer
men in die andere maniere van Ghebedt* (Sy spreeckt van't Ghebedt van *Ruste*, ghe-
lijck sy seght in't 23 Cap.) *niet en ontfanght als eenighe in-vloedinghen vande Godt-
heyt, soo siet men daer-en-boven hier de Alderheylighste Menscheyt van Jesus-Christus,
die ons gheselschap houdt, ende die ons met syne gratien wilt ryck maken.*

4. Ende verhalende de vruchten, de welke dit Ghebedt voorts-brenght,
seght sy in het volghende Capittel: *Ick trocke daer uyt soo groote voordeelen, dat ick
uyt het Ghebedt niet en quam: ende ick trachte in alle myne wercken hem niet te mis-
haghen, den welcken ick claerlyck sach, dat hy daer van ghetuyghen was.* Ende in-
der daedt, wie is'er, die soo versteent van herten soude kunnen wesen, dat hy Godt
soude willen mishaghen, den welcken hy aen sy selven altydt teghenwoordich
soude aenmercken, ende ghelijck ghetuyghen van alle syne wercken? Dit is den
alderstercksten, ende aldersalighsten toom, den welcken wy in dit leven heb-
ben, om onse quade lusten te bedwingen, ende te beletten, dat sy ons tot son-
den niet en souden brengen. Desen toom ontbrack aende ghene, die seyden:
(a) *Non videbit Dominus, nec intelliget Deus Jacob. Den Heere en sal'et niet sien,
ende den Godt van Jacob en sal'et niet verstaen.* Waer uyt volghet, dat sy hun tot
ontallijcke sonden begeven hebben.

5. Den *H. Cyrillus van Jerusalem* verhaelt, dat'er onder de Heydenen eenighe
de Sonne aenbaden, ende de andere de Mane. De reden hier van was, om dat sy
hunnen Godt niet altydt voorooghen en souden ghehadt hebben, ende ver-
volghens tydt souden ghehadt hebben om te sondighen: want het dochte hun ghe-
lijck

(a) *Psalms. 93. v. 7.*

lijck onmogelijck te zyn, dat sy, zynde inde teghenwoordicheyt van Godt, eenighe sonden souden bedryven. *Alii Solem ponebant, ut nocte sine Deo essent, Alii vero lunam ponebant, ut in die Deum non haberent.* Waer uyt volght, dat de ghe-
ne, die de Sonne aenbaden, hun in alle hunne wercken, ghedurende den dagh,
seer wel droeghen; maer des nachts begaven sy hun tot alle soorten van sonden.
De andere in teghendeel, die de Mane voor hunnen Godt herkenden, droe-
ghen hun des nachts wel, maer op den dagh, gaven sy den toom aen alle sonden.
Is't dat de teghenwoordicheyt van eenen versterden Godt soo veel vermach op
den geest van die Heydenen, waten soude de teghenwoordicheyt van eenen le-
venden, ende waerachtighen Godt, op den Geest der Christenen niet konnen
uytwercken, waert dat sy hem aenmerckten als ghetuyghen, niet alleenlijck
van hunne woorden, ende wercken, maer oock van hunne innichste ghepeysen?

XIII. BRIEF.

*Aen eenen van hare Biecht-vaders, gevende hem
rekeninghe van een wonderlijck Visioen, het welck
sy vande Alder-H. Dryvuldicheyt gehadt hadde.*

J E S U S.

1. P eenen sekere dagh naer den Feeft-dagh vanden *H. Mat-
theus*, my selven bevindende inde ghewoonelijcke gheftel-
nisse, inde welcke ick ben, sedert dat Godt my de gratie ghe-
daen heeft, vande *Alderheylichste Dryvuldicheyt* te sien in een
Visioen, ende hoe dat de *Dry Goddelijcke Persoonen* zyn inde ziele,
de welcke inden staet van gratie is, is my seer claerlijck te ver-
staen ghegeven; indervoeghen, dat ick'tet door sekere manieren, ende ghelijc-
kenissen in een *Verbeeldelijck Visioen* ghesien hebbe. Ende al-hoe-wel dat ick op
andere reysen eenighe kennisse ghehadt hebbe vande *Alderheylichste Dryvuldic-
heyt* door een *Verstandelijck Visioen*, ick en konde eenighe daghen daer naer het
waerachtich daer van in my niet houden, ghelijck ick teghenwoordich doen, om
myn ghepeys daer op te vestighen. Maer nu sien ick, dat ick'tet te voren van
wyse Mannen op de selve maniere ghehoort hebbe, het welck ick aldan niet en
begrepe, ghelijck ick teghenwoordich doen, al-hoe-wel dat ick'tet altydt sonder
eenighe moeylijckheyt gheloofst hebbe, doordien dat ick in materie van het Ghe-
loove, noyt bekoringhen gheleden hebbe.

2. Het dunckt aen ons, die onwetende zyn, dat alle de *dry Persoonen* vande

Alder-

Alderheyligste Dryvuldicheyt vereenicht zyn in eenen *Perfoon* alleen, ghelijck wy die gheschildert sien, alwaer sy ons vertooght worden door een Lichaem, het welck dry aensichten heeft, het welck ons foodanichlyck verschrickt, dat'et ons eene onmoghelijcke sake dunckt te wesen, ende soo onbegrypelyck, dat'er niemant by naer en derst op peylen: want het verstant belemmert sich in dese Bemerckinghe, ende vreesst sy selvente wickelen in eenighe twyffelachticheyt, nopende dese waerheyt, ende alsoo berooft'et sy selven van een groot voordeel.

3. Het ghene my vertooght is gheweest, zyn dry verscheyde *Persoonen*, vande welke eenen kan ghesien worden, ende met den welcken men sich kan onderhouden, ende spreken. Daer naer aenmerckende dat'et den Sone alleen is die menschelijcke nature heeft aen-ghenomen, soo ben ick in dese waerheyt bevesticht gheweest. Dese *Persoonen* beminnen malkanderen, sy deelen hun mede, den eenen aenden anderen, ende sy kennen malkanderen. Maer is't dat elcken *Perfoon* door sy selven bestaet, hoe kunnen wy segghen, dat sy alle Dry maer een, ende het selven Wesen en zyn, het welck wy ghelooven, ende eene seer groote waerheyt is, voor de welke ick duyfent dooden teer gerne soude sterven? In alle de Dry *Persoonen* en is'er maer eenen Wille, maer een Vermoghen, ende maer eene Heerschappye, indervoeghen, dat ghelijck den eenen *Perfoon* niet en doet sonder den anderen, soo en is'er maer eenen Schepper alleen, die het Wesen ghegeven heeft aen alle scepseten. Soude den Sone wel een mierken kunnen scheppen sonder den Vader? Neen: want het is eene, ende de selve macht vanden Vader, ende vanden Sone, ende oock vanden Heylighen Geest, want daer en is maer eenen Godt alleen Almachtich, ende alle Dry de *Persoonen* en zyn maer eene Majesteit. Soude iemandt den Vader wel kunnen beminnen, sonder den Sone, ende den H. Geest oock te beminnen? Neen: want den ghenen, die aen eenen *Perfoon* behaeght, dien is oock behaeghlijck aen alle Dry, ende die den eenen vergramt, sondicht oock teghen alle d'andere. Kan den Vader wel zyn sonder den Sone, ende sonder den H. Geest? Neen: want sy zyn alle Dry maer een Wesen, ende daer den eenen is, daer zyn-se alle Dry, die van elckanderen niet en kan ghescheyden zyn. Maer is't dat dit waerachtich is, hoe weten wy, dat dese Dry *Persoonen* inder daedt onderscheyden zyn den eenen vanden anderen, ende hoe den Sone de menschelijcke nature heeft aen-ghenomen, ende niet den Vader, noch den H. Geest? Dat en verstaen ick niet, dat weten de Godts-geleerden. Dat wete ick wel dat in dese soo wonderlijcke gratie de welke Godt in myne ziele heeft uyt-ghewerckt, alle de Dry *Persoonen* daer waren; maer ick en bekommerde my niet veel van daer op te peylen: want ick beslote datelijck in my selven met te ghelooven, dat Godt Almachtich is, die alles vermoghen heeft, het ghene hy ghewilt heeft, ende dat hy op de selve maniere altydt sal kunnen doen, het ghene hy sal willen. Hierentusschen hoe dat ick van dese waerheyt minder begrype, hoe myn Gheloove meerder is, ende in my eene grootere devotie verweckt. Dat hy altydt ghebenedydtzy.

Daer naer voeght sy daer by dese woorden, met hare handt gheschreven.

Waer mede quelt ghy u, arme Sondarerisse? En ben ick uwen Godt niet? En siet ghy niet, hoe qualijck datmen met my handelt in die plaetse? Is't dat ghy my bemint, waerom en hebt ghy geen medelyden met my?

B E M E R C K I N G H E N.

1. **U**yt dit verhael blyckt, dat onse H. Moeder THERESIA de Alderheylighste Dryvuldicheyt eenighe reysen ghesien heeft in een Verstandelyck Visioen, met eene alderverhevenste kennisse van dit on-uyt-sprekelyck Mysterie. Den Bisschop van Tarrazon, die den geeft van dese Heylighse seer betonderlijck ghekent heeft, seght dese merckelijcke woorden: *Dese teghenwoordicheyt, die sy hadde vande Alderheylighste Dryvuldicheyt, is verandert in eene maniere, van een alderverhevenste Visioen: want in dit leven selver, heeft sy het aenschouwen vande Dry Persoonen met een soo groot licht, ende met een soo diep insien vande waerheyt van dit Mysterie beginnen te ghenieten, als men in dit leven kan bekomen: ende naer mijn oordeel, het licht, het welck sy daer toe hadde, was boven het licht des gheloove, maer onder het licht der glorie, waer mede de Gheluck-salighe inden Hemel verlicht zyn: ende dat met eene claerheyt, de welcke de Godts-gheleerde noemen Evidentiam in attestante, niet van het Mysterie in sy selven; maer alleenlyck vanden ghenen, die het voor-stelt, oft toont aen het verstand; ick wille segghen, dat sy met eene klaerheyt kende, dat het Godt selver was, die haer dese Waerheden veropenbaerden, met eene soo groote sekerheyt, dat sy daer aen in geender manieren en konde twyffelen.*

2. Van dese twee Visioenen heeft sy ons kennisse gegeven, de welcke men vindt inde by-voeghfelen op het eynde vanden Boeck haers Levens: het een is gebeurt dyftdagh voor ons Heeren Hemelvaert-dagh, in het welck, ghelijck sy seght, elcken vande Dry Goddelijcke Persoonen haer eene besondere jonste ghedaen heeft; maer de grootste gratie van alle de ghene, die sy ons aldaer verhaelt, is gheweest, dat dese teghenwoordicheyt, ofte dit gheselschap vande Dry Goddelijcke Persoonen haer by-ghebleven is, ten tyde van veerthien jaren, gelijk den selven Bisschop van Tarrazon ons seght inde selve plaetse, hier vooren ghemelt.

3. Ick oordeele, dat dese Heylighse van dit Visioen spreeckt, als sy seght, dat de Dry Goddelijcke Persoonen hun daer naer aen haer verতোont hebben in een Verbeeldelyck Visioen op den avondt vanden H. Mattheus: ende de reden, waerom dat sy hun in een Verbeeldelyck Visioen verতোont hebben, geeft sy in het eerste ghetal, ende was dese, op dat de Dry Goddelijcke Persoonen valter gheprint souden gebleven hebben in hare ghedachtenisse. Ende sy zyn inder daedt soo vast gheprint gebleven, dat sy daer naer ghemaect heeft, dat men-se soude schilderen op de maniere, ghelijck sy die in dit Visioen ghesien heeft, uyt-schrabben de met hare eyghe handt het ghene, waer in den Schilder niet wel en gheluckten.

4. Dese dry Beelden: weerdich ghe-eert te zyn, soo om het Mysterie, het welck sy vertooghen, als om de besondere omstandicheyt vande maniere, op de welcke sy ghemaect zyn gheweest, zyn gevallen inde handen vande doorluchtighe Vrouwe, Mevrouw *Marie de Toledo*, Hertoghinne van *Alba*, van waer sy gekomen zyn inde handen van haren Schoon-vader den grooten Hertogh *Don Ferdinando*, den welcken een van dese Beelden altydtop syne borste droegh tot synen troost, het welck onsen Heere *JESUS-CHRISTUS* den Tweeden *Persoon* inde *H. Dryvuldicheyt* vertooghde: ende dit waren syne voornaemste, en sterckste wapenen, waer mede dien grooten Capiteyn sich begaf inde Veldt-slaghen, ende hy seyde, dat dit *H. Beeldt* hem het *Inwendich Ghebedt* hadde leeren oeffenen tusschen het gherucht der wapenen: ende dat hy daer door soo wel geluckt hadde in het Ryck van *Portugael* te winnen. Daer naer is't ghebeurt, dat eenen vermaerden Schilder het selve Beeldt wilde naer-schilderen, maer hy en heeft daer in noyt konnen ghelucken, wat moeyte hy daer toe oock dede. Alle dese dinghen heeft dese doorluchtighe Mevrouw ghetuyght inde *Rechts-Ondersoekinghen* ghedaen voor de *Saligh-makinghe* van onse *Heylighe*.

5. Het soude eene opentlijke verwaentheyte zyn, dat ick wilde ondernemen van dit *Visioen* te gaen uyt-legghen: want is't dat dese *Heylighe* haer selven heeft over-ghegeven, het is meer als redelijck, dat wy ons selven oock over-given door eene oodtmoedighe stil-swyghentheyte, ende dat wy ons verstant ghevanghen geven, ten dienste van dit soo on-uytsprekelijck Mysterie, het selven soo veel te meer aen-biddende met eerbiedinghe, ende met devotie, hoe wy onbequamer zyn om het selven te begrypen, volghende hier in het exempel van dese *Heylighe*.

6. Daer en zyn maer eenighe woorden in het 3. ghetael, de welcke eenighe verklaringhe vereytschen, waer in sy seght, dat het ghene, het welck haer in dit *Visioen* vertooght is gheweest, waren dry verscheide *Persoonen*, ende dat elcken *Persoon* alleen kan ghesien worden, ende aenden welcken men in't besonder kan spreken, waer door schynt, dat sy onse verstaen wilt geven, dat den eenen *Persoon* sonder den anderen kan ghesien worden, het welck schynt strydich te zyn aen het ghene, het welck *CHRISTUS* tot den *H. Philippus* gheseyt heeft: [a] *Philippe, qui videt me, videt & Patrem meum: Philippe, die my siet, siet oock mynen Vader.* Maer men moet weten, dat syne Majesteit hier spreeckt van het in-sienlijck, ende klaer *Visioen* vande Godtheyte, de welke de Gheluck-salighe sien, ende ghenieten inden hemel, ghelijck de *H. H. Vaders* dit ghemeynlijck uyt-legghen. Dat soo zynde, is't onmogelijck dat men Godt, oft sijn Goddelijck Wesen op die maniere kan sien, sonder de *Goddelycke Persoonen* op den selven tydt oock te sien, oft den eenen sonder den anderen, ghelijck den Enghelschen Leeraer den *H. Thomas* ons leert. [b] Maer in dese soorte van *Visioenen*, vande welcke dese *Heylighe* hier spreeckt, kan men den eenen sonder den anderen wel sien.

[a] *Joan. 14. (b) S. Th. 2. 2. q. 2. a. 8. ad 3. & 3. p. q. 3. a. 3.*

sien. Hierom, ghelijck men Godt daer in niet klaerlijck en fiet, ende ghelijck hy is in sy selven, maer voor soo veel als hy sich aende ziele vertoont, soo is't dat sy daer in niet meer en fiet, als hy sich aen haer vertoont, ende ghelijck hy sich aen haer vertoont.

7. De leste woorden, de welcke staen naer dit Verhael, schynen van onsen Heere aen haer gheseyt te zyn, terwylen sy eenighe vervolginghe lede, waer door syne Majesteit vergramt was, ende hierom seght hy tot haer, dat sy haer daer over beklaeght, ende dat sy haer selven niet en soude bedroeven, aenghesien hy haren Godt was, die haer hiele onder de schaduwe van syne almoghende bescherminghe, ende dat men met alfulcke bescherminghe, noch peryckelen, noch quellinghen, noch de vervolginghen van dit leven moet vreesen. *Dominus protector vite mee* [seyde David] *a quo trepidabo?* Is't dat Godt den beschermer is van myn leven, voor wie is't, dat ick moet vreesen? Want is't dat Godt my by-staet, daer en is niemant, die my kan verwinnen.

XIV. BRIEF.

*Aenden seer Eerw. P. Meester Dominicus Bañez,
Biecht-vader vande Heylighe.*

J E S U S.

1. **** E gratie vanden H. Geest zy met U-E. ende oock in myne ziele. Ick
* D * en wete niet, waerom dat men aen U-E. geenen Brief ghegeven en
* * * * * heeft, den welcken ick in't lanck, ende breedt gheschreven hadde, al-
hoe-wel dat ick niet wel te pas en was: ick hadde hem ghesonden
langhs *Medina*, waer in dat ick u rekeninghe gaf van het quaet, ende van het
goet dat in my is. Ick soude my nu in desen teghen woordighé oock wel een wey-
nich willen verbreyden; maer ick en kan het niet doen, om dieswille dat ick vele
Brieven te schryven hebbe, ende dat ick de huyveringhe vande kortse beginne te
ghevoelen, zynde van daghe den dagh, dat my die bevanght. Ick hebbe vande
helst verloft gheweest vande twee voorgaende aenstooten, ende ghemerckt dat
my de ghewoonlijcke pyne niet en bevanght, soo hope dat 'et niet en sal zyn.

2. Ick love Godt over de goede tydinghen, de welcke ick ghehoort hebbe,
van U-E. Sermoenen, die U-E. soo loffelijck ghedaen heeft: voorwaer ick be-
nyde die grootelijckx, de welcke het gheluck gehad hebben van die te hooren.
Ende ghelijck U-E. teghenwoordich Oversten is van dat Klooster, ick hebbe
eene groote begeerte van by U-E. te wesen. Maer sedert wanneer heeft U-E. ge-
laten mynen Oversten te zyn? Dat doet my sien, dat ick misschien eene nieuwe

voldoeninghe soude hebben; maer gemerckt ick niet en verdiene als Cruyffen; ende pynlijckheden, soo love ick den ghenen, die niet en ontbreekt, van my die altydt te geven.

3. Ick hebbe een groot vermaeck ghehadt vande Brieven te sien, de welcke den Eerw. Pater *Visiteerder* gheschreven heeft aen mynen Vader: want dien Vriendt, den welcken U-E. heeft, en is niet alleenlijck heyligh, maer hy weet het oock wel te toonen, ende als syne woorden over-een-komen met syne wercken, hy doet 'et met eene groote voorsichticheyt: ende al-hoe-wel dat 'et ghene het welck hy seght, waerachtich is, hy en sal niet laten van die t'ontfanghen, doordien dat 'et verskil tusschen Heeren, en Heeren altydt groot is.

4. Den roep van Princesse *Eboly* tot den Religieusen staet verdient beklaght te zyn; maer den roep van desen *Enghel* kan groot profyt doen aen andere zielen, ende hoe het gherucht grooter sal zyn, het welck sy doet, hoe het profyt oock grooter sal zyn; ick en vinde daer in geene onbetaemlijckheyt, want al 'et quaet dat daer uyt kan volghen, is, dat sy soude kunnen gaen uyt die plaetsse, daer sy is; maer ghelijck ick nu alreeds ghefeyt hebbe, Godt sal daer uyt grootere goederen weten te trecken, ende by-avonturen eenighe zielen beweghen, de welcke, sonder desen middel gehadt te hebben, haer selven mischien louden verloren hebben voor eene eeuwichheyt. De oordeelen Godts zyn groot; ende is 't dat wy eene waerachtighe, ende volmaeckte liefde hebben voor syne Majesteit, ten is niet redelijck dat wy, siende het groot peryckel, in het welck dese doorluchtighe Persoonen van hare saligheyt te verliezen, ghestelt zyn, ons selven niet en souden willen begeven om eenighen arbeydt, oft onruste te onderstaen, om daer door een soo groot goet te bekomen. Haer langher te houden, dunckt my eenen menschelijcken middel te weten, ende om eenighe voldoeninghe te geven aende werelt, maer het is oock, om haer eene veel grootere pynlijckheyt te geven: want het is klaer, dat al-hoe-wel sy binnen de dertich daghen haer wilde berouwen over haer voornemen, sy en soud 'et niet segghen; des-niet-teghenstaende, is 't dat U-E. oordeelt, dat hare vrienden hier mede louden kunnen te vreden ghestelt zyn, ende dat sy de ontschuldiginghe vande Dochter in haren handel, ende die van U-E. om haer te houden souden ontfanghen (al-hoe-wel dat het naer myn oordeel niet en soude zyn, als de sake te verlanghen) seer wel, ende Godt sy met haer: want ghelijck sy soo groote goederen verlaet, ick houd 'et voor onmogelijck, dat Godt haer geene groote gratien en soude geven, aenghefien hy ons soo mildt is, die by-naer niet met allen verlaten hebben. Het troost my grootelijck dat U-E. aldaer woont, niet alleenlijck om de Priorinne te troosten, maer oock, om dat sy in alles wel soude moghen ghelucken door uwen wyfen raedt. Ghebenedydt zy hy, die alles alsoo gheschickt heeft: ende ick hope in syne goetheyt, dat alles wel sal uyt-vallen.

5. Al-hoe-wel dat de Princesse haer selven vertrocken heeft in haer huys, soo zyn de Religieusen evenwel ghelijck ghevanghenen, in soo verre dat den Eerw. Pater

Pater Prioer van *Atocha* daerzynde, haerlieden niet en heeft derven gaen besoc-
ken. Sy is nu oock in eene verwerringhe met de Paters, ick en vinde geene re-
den, waerom datmen dese flavernye soo langh moet verdragen. Mevrouw
Beatrix is wel te pas: den voorleden vrydagh heeft sy my groote aen-biedingen
van haren dienst ghedaen; maer Godt sy ghelooft, ick en hebbe teghenwoor-
dich niet van noode, dat sy voor my iet doet. De liefde Godts lydt veel, ende
waert dat'er iet ware, het welck van die stoffe niet en soude zyn, alles soude nu
ghe-eyndicht zyn. Godt beware U-E.

Dienaeresse, ende Dochter van U-E.

THERESIA VAN JESUS.

B E M E R C K I N G H E N.

1. **D**esen Briet is gheschreven gheweest in't Jaer 1574. ende voor soo veel
als ick kan oordeelen, het is gheweest binnen *Salamanca*, alswanneer sy
op haer vertreck stontd om te gaen naer de *Fondatie* van *Segovien*. Den Brief is
voor den Eerw. P. *Dominicus Bannez* haren Biecht-vader, voor den welcken sy
oock den fefthienden Brief inden eersten Boeck begrepen, gheschreven heeft.
In dit gheval was hy binnen *Valladolid*, als Bestierder vande vermaerde Verga-
deringhe vanden *H. Gregorius*.

2. In't eerste ghetal seght sy, dat sy hem eenen Brief gheschreven hadde, waer
in sy hem rekeninghe ghegeven hadde van het quaet, ende van het goet, dat in
haer was, dat is te segghen van hare ghebreken, ende van hare Deughden. Sy
seght, dat sy eerst rekeninghe gaf van haer *quaet*, ende daer naer van haer *Goet*,
toonende hier door, dat sy in-gonck den wegh vanden Rechtveerdighen, aen
wien eyghen is, ghelijck den *H. Geeft* seght, dat hy begint door syne eyghe
beschuldiginghe: [*a*] *Iustus in principio sermonis accusator est sui.*

3. Gheheel het 4. ghetal is wonderlijck: want sy verhaelt hier het in-gaen
van Mevrouw *Casilde de Padilla* in het Klooster van *Valladolid*, Dochter vanden
oppersten Rechter van *Castillen* Don *Juan de Padilla*, ende van Mevrouw *Mario*
d'Acunna, ende eenighe erf-ghename van hunne goederen, ende landen. Een
licht, boven het licht van hare jaren, doordien sy noch geen twelf jaren oudt en
was, heeft haer de ydelheyt, ende het bedrogh des wereldds doen sien, het welck
haer alle die schoone aen-lockselen heeft doen versmaden, vertreckende haer in
het Klooster van *Valladolid*, tot het welck Godt haer op eene teer wonderlijcke
maniere gheroepen, ende ghetrocken hadde, ghelijck onse *H. Moeder* verhaelt
in het thiende, ende het elfste Capittel vanden Boeck haerder *Fondatiën*, inden
lesten druck, den welcken ghedaen is binnen *Madrid* in't Jaer 1661.

4. Volghens het ghene dese *Heylighe* aldaer seght, was dese Jouffrouwe erf-
ghename gheworden, niet alleenlijck vande goederen, maer oock van dat groot
Ampt van haren *Vader*, die ghestorven was, welck recht hare Broeders vry wil-
lichlijck

lichlijck hadden af-ghegaen, ende verlaten, om hun ſelven te vertrecken inde Religie; overfulckx hadde men haer gheſchickt tot een groot houwelijck, ende tot dien eynde hadde men haer alreeds beloofd aen eenen van hare Ooms, die den Broeder was van haren Vader; maer de ſelve Grootheden, daer ſy haer in bevondt, inde plaetſe van haer te verblinden, ontſtaken in haren geeft het licht, waer door ſy het bedrogh des wereltds quam te ſien, hoe weynich dat de wereltſche ſaken duren, ende dat de vermakelijckheden, die hy ghelijck met volle handen aen-biedt, niet als waerſchynlijcke en zyn, ende dat ſy inder daedt niet by-en-brengchen als pynlijckheden, ende quellingen, ſoo hier, als hier namaels. Sy ghevoelde ſelver droef heyt inde eeren, daer ſy in gheſtelt was, ende dat de liefde, de welcke ſy ſchuldich was te hebben voor haren Bruydeghom, de liefde Godts in haer verfloude. Naer dat deſe twee liefden in haer herte ſeer gheſtreden hadden, heeft de liefde Godts d'overhandt gehadt, ende vervolghens heeft ſy in haer beſloten alles te verlaten, om hem te dienen inde H. Religie, volghende de voetſtappen van hare Broeders. Naer een ſoo ſchoon beſluyt vanden wereldt te verlaten, ende de groote Staten, die ſy daer in was beſittende, verzinde ſy in haer herte, op wat maniere ſy een ſoo moedich voornemen ſoude konnen uyt-wercken. Het is dan ghebeurt dat ſy op eenen ſekeren dagh met hare Moeder ghegaen is in het Klooster van onſe *Carmeliterſſen* binnen *Valladolid*, ende ſiende haer ſelven daer binnen, ſeyde ſy tot hare Moeder, als eene andere *Euphrasia*, dat ſy daer uyt niet meer en ſoude gaen, haer te kennen gevende het voornemen, het welck ſy hadde, van haer ſelven Godt toe-te-eyghenen in dit Klooster; overfulckx badt ſy haer, dat ſy 'et niet qualijck en ſoude willen nemen, dat ſy haer af-ſcheyt van haer nam. Deſe ſoo onwerwachte tydinghe en verfloegh de Moeder niet, in teghendeel ghelijck ſy begaeft was met eene verheve deught, ſoo wirt ſy met eene inwendighe vertroostinghe vervult, ende haer herte ſpronck op door de grootheid des vreughts, ende met een beſonder exempel, voor het Chriſtendom, ende met een manlijck ghemoedt, verheughde ſy haer van alle hare Staten, ende van alle hare hope te verlieſen, die ſy konde hebben van hare kinderen inde wereldt te houden, die ſy altemael aen Godt ſacrificeerde, ende ſeer gerne tot ſynen dienſt op-offerde. Maer ghelijck ſy oock ſeer wys, ende voorſichtich was, ſoo heeft ſy haer ghenoeghen des herte voor de wereldt verborghen ghehouden, op dat de vrienden niet en ſouden komen te oordeelen, al oft ſy daer ingeendeel, ende ſulckx haer aen-gheraden ſoude hebben. *O mynen Heere*, roept onſe *Heylighe* in dit gheval, *hoe groot, ende wytnemende is de gratie, die ghy doet aende ghene, aende welcke ghy ſulcke Ouders ghegeven hebt, die hunne Kinderen inder waerheit beminnen, doordien dat ſy voor hun Staten, Leen-goederen, ende Schatten beſorghen, niet voor dit verganckelijck, maer voor het gheluckſaligh leven, het welck noyt een eynde ſal hebben.*

6. Om deſe reden hebben ſy den Eerw. P. *Dominicus Bannez* gheroepen, die den Biecht-vader van onſe *Heylighe*, ende van hare Religieufen was: ende ghelijck

lijck wy uyt desen Brief kunnen bespeuren, zynder groote swaricheden voor-gevallē, waer door men een soo glorieus voornemen trachten om-te-keeren, ende onder andere is'er eene leer ghevaerlijcke voor-ghestelt, het welck eene listicheyt des duyvels was, daer hy sich ghemeynlijck van dient, ende hem somwylē wel gheluckt is, tot achterdeel van vele zielen, de welke is, dat de Vrienden wilden hebben, dat men dertich daghen soude uyt-stellen van haer het Heyligh Habyt te geven, onder den schyn van haren Roep^t onderfoecken, ende te beproeven, oft hy waerachtich van Godt was, ende oft sy daer in standvastich soude blyven. Desen Eerw. Pater Meester viel datelijck in dat ghevoelen, ende hy schreef vervolghens aen onse H. Moeder, op dat sy'et voor goet soude houden. De antwoordt, de welke sy hem gaf, is begrepen in het vierde ghetal van desen Brief, alwaer sy hem alle de ongevallen vertooght, die daer uyt souden kunnen volghen, het welck sy, volghens hare ghewoonte, met korte woorden doet, maer met soo krachtighe, ende bondighe, dat sy minder als in acht reghe- len, ses oft seven redenen geeft, waer door sy betoont, dat'et niet betaemlijck en is, de kleedinghe uyt-te-stellen. Des-niet-teghenstaende heeft sy ten lesten door medooghentheyt toe-ghestaen, datmen soude uyt-stellen vande *Novite* t'ontfanghen, ende het Habyt te geven, om de Vrienden te vreden te stellen, ende om meerder schyn te geven aende Rechtveerdicheyt vande sake des Heeren, met wiens hulpe, ende bystandt, sy alle die groote swaricheden, ende teghen-stellinghen, die men haer dede, verwonnen, ende eyndelijck eene schoone victorie behaelt heeft: want sy heeft het Habyt ontfanghen van ons *Order*, ende vervolghens heeft sy hare Professie ghedaen, tot een exempel voor alle de ghene, die aende goederen des wereldds noch gekleeft zyn, ende om te toonen aen alle menschen, wat onse swacke nature vermagh door de gratie Godts.

7. In't 6. ghetal handelt sy vande mis-verstanden, ende misnoeghinghen, de welke de Religieusen van het Klooster binnen *Pastrana* hadden, ten opsicht vande *Princesse d'Eboly* hare *Fondateresse*. Dese *Princesse* hadde een soo groot ghevoelen over de doot vanden *Prince Ruy Gomez* haren Man, dat sy datelijck wilde bekleedt zyn met het Habyt der *Carmeliteressen*. Ende inder daedt sy verrock haer in het Klooster, het welck sy binnen *Pastrana* ghesticht hadde, met een vast voornemen van *Carmelitenesse* te leven, ende te sterven. Maer ghelijck sy met de ootmoedicheyt, die eyghen is aen eene Carmeliteresse, de grootheyt van haren Stam wilde vervoeghen, het welck soo eyghen is aen foodanighe personen, ende dat sy soo hertneckich bleef in haer voornemen, soo dat sy in geender manieren en wilde luysteren naer de middelen, die men haer voorstelde, om alles te effenen; too heeft dese Heylighe besloten van dese *Fondatie* te verlaten, ende hare Dochters te brenghen naer *Segovien*, ghelijck sy oock ghedaen heeft in't Jaer 1574., op dat sy verlost zynde van alle dese verwerringhen, ende ongherustheden, naer haren *Reghel*, ende *Statuten* souden moghen leven. Hier op is't dat haren geest speelt in dit ghetal, als sy seght, dat sy ghelijck ghevanghen waren,

ende

ende dat'et niet goet en was, dese slavernye langher te verdraghen, doordien dat sy strydich was aen het ghene, het welck t'meeſte punt van haerlieden Staer raeckte, het welck is, de Religieuſe, ofte Kloosterlijcke onderhoudinghe.

XV. BRIEF

Aenden ſeer Eerw. Pater Antonius de Segura, Guardiaen vande On-gheschoende Paters van den H. Franciscus, van't Klooster genaemt Cadahalso.

JESUS.

1. **D**EN H. Geest zy met U-E. mynen Vader. Ick en wete niet wat U-E. my ſeght van het weynich werck datmen moet doen vande ſaken des werelts, ende ick en begryp'et noch niet al-te-wel. Ick ſegghe dat, om dieſwille dat ick'et noyt ghelooft en ſoude hebben, dat U-E. THERESIA VAN JESUS ſoo ſoude vergeten hebben. Men kan ſulckx niet toe-ſchryven aen het ghebreck van de *Memorie*, aengheſien U-E. ons ſoo naer by is, ende daer en is oock geene waertſchynlijckheyt, van u ſelven t'onſchuldighen, aengheſien U-E. in deſe Stadt gheweest hebbende, niet en is ghekomen, om uwe Benedictie te gheven over dit Huys, het welck gheheel aen u is. Den Eerw. P. *Julianus d'Avila* ſchryft my, dat U-E. teghenwoordich *Guardiaen* is van't Klooster van *Cadahalso*; overſulckx dat'et U-E. ſeer licht ſoude gheweest hebben, van my ſomwylen eenighe tydinghe t'onſfanghen, hoe weynich dat U-E. daer op hadde willen peyſen. Ick bidde Godt, dat U-E. my ſoo lichtelijck in ſijne Ghebeden niet en komt te vergeten, daer mede ſal alles my licht vallen om te verdraghen. Ick verſekere u, hoe ellendich als ick oock ben, dat ick alſoo met U-E. niet en handele.

2. Den Eerw. P. *Julianus* ſchryft my oock, dat mynen Neve daer oock moet komen, al-hoe-wel dat'et maer in't voor-by-gaen en is. Is't dat hy noch niet ver-trocken en is, ick bidde U-E. hem te ghebieden, dat hy my tyne, ſoo inwendighe, als uytwendighe gheſtelteniſſe in't wyt, ende breedt wilt ſchryven: want ghelijck de ghehoorſaemheyt hem ghenoeghſaem oeffent in't reyſen, ſoo moet hy, oft ſeer ghevoordert, oft ſeer ver-troeyt zyn. Godt wille hem ſterckte geven: jae ick hope dat men met hem handelt, als met eenen perſoon, die my ſoo naer beſtaet. Is't dat'et noodich is, dat men voor hem eenighe gratie beſorght vande Overſten, hebt de goetheyt van my daer over te waerſchouwen: want ghelijck wy hier hebben *Mevrouwe Marie de Mendoza*, ende andere dierghe-
lijcke

lijcke personen, soo sal men door haer versoek lichtelijck verkryghen, dat men hem soude toe-staen, van een weynich te moghen rusten.

3. Waert dat U-E. eenighe reyse moeste doen, siet wel toe dat ghy niet en laet van dit Huys te komen besoecken. Onsen Heere wille ons stellen in den wegh des hemels. Ick ben wel te pas, ende alle onse saken zyn op eenen goeden voet, glorie zy aen Godt. Ick en schryve niet aen Pater *Joannes van JESUS*, doordien dat ick niet en wete, oft dat hy by U-E. is. Go dt wille hem inwendichlijck verstercken, soo veel als hy 'et noodich heeft, ende dat syne Majesteit altydt met U-E. zy. Onsen Eerw. P. *Bartholomeus vande H. Anna* is gheheel desen Vasten by *Mevrouwe Louise in Paracuellos*.

Onweerdighe Dienaererse, ende Dochter van U-E.

THERESIA VAN JESUS.

B E M E R C K I N G H E N.

1. **D**Eten Brief met de eyghen handt vande H. THERESIA gheschreven, wort met alle eerbiedinghe bewaert in het Clooster van onse Paters binnen *Avila*, niet alleenlijck om dat hy van haer gheschreven is, maer oock om de maniere, op de welcke sy hem bekomen hebben, de welcke ghelijck sy seer besonder, ende onghewoonlijck is, vermeerdert oock de achinghe van dese Brieven, ende verdient wel, dat ick het in't kort verhael. In't Jaer 1614. hebben de Oversten onder hun besloten hunne wooninghe te veranderen, ende het Klooster van *Avila* op eene andere plaetse te brengen, om die wille dat de plaette vanden *H. Secundus*, alwaer dat 'et 14. Jaren ghestaen hadde, seer onghesondt was, zynde gheleghen op den boordt vande Riviere, ghenaeamt *Alaxa*. Tot dien eynde hebben sy sekere huysinghen ghekosen, de welcke gelegghen waren buyten de Stadt naer den zuyden, ende hadden te voren toe-behoort aen seker volck, het welck den Koninck *Philippus den III.* door eenen iever van het Catholijck Gheloove, vier Jaren van te voren uyt het Ryck van *Spanien* ghejaeght hadde. Alle de poorten waren ghesloten, ende als sy daer wilden binnen gaen door eene, die de bequaemste scheen te wesen, al-hoe-wel dat sy den sleutel daer van niet en hadden, hebben sy die evenwel trachten open te doen met den sleutel van het huys, het welck sy wilden verlaten. Eene wonderlijcke sake! Desen sleutel heeft op dat slot soo wel ghepast, al oft hy daer toe ghemaect hadde geweest. Sy zyn ghegaen in het Portael, ende die plaetse wel overleyt hebbende, zyn sy van ghevoelen geweest, dat men eenen schey-muer behoorden neder te werpen, om alsoo van het Portael, ende vande Sale eene plaetse te maken, de welke voor de Kercke soude moeten dienen. Terwylen dat men besigh was met den muer af-te-breken, vondt men in een hol vanden muer desen eyghensten Brief vande H. THERESIA, het welck een ghenoghsaem teecken is vande groote achinghe, de welke dat volck oock hadde van dese *Heylighe*, aenghesien dat

ly eenen van hare Brieven in een hol vanden muer, ghelijck eenen alder-kostelijcksten Schat bewaerden.

2. De *H. THERESIA* heeft desen Brief geschreven, zynde binnen *Toledo*. aenden *Eerw. P. Antonius de Segura*, den welcken eenen vande voornaemste *Pilaren* gheweest is, op de welcke den glorieusen *Vader*, den *H. Petrus van Alcantara*, dien wonderlijcken *Bouw* van syne *Herstelde Order* vanden *H. Franciscus* ghevesticht heeft. Dezen *Pater* was aldan *Guardiaen* van't *Clooster* van *Cadahalso*, ende daer naer heeft hy het *Klooster* vanden *H. Egidius* binnen *Madrid* ghefticht, wiens nauwkeurighe *Kloosterlijcke* onderhoudinghe, de welcke men heden daeghs daer noch siet, ghenoeghsaem verkondicht, hoe verheven dat de deught vanden *Stichter* gheweest is. Den in-houdt vanden *Brief*, ende besonderlijck de *onderteekeninghe*, schynt ons te verstaen te geven, dat hy haren *Biecht-vader* gheweest is, het welck eene groote ghetuyghenisse is van syne verheven geest.

3. In't 2. ghetal spreeckt sy van eenen van hare *Neven*, den welcken *Religieus* was inde *Herstelde Order*, ghenaemt *Joannes van JESUS*, den welcken, voor soo veel als ick kan oordeelen, was den *Sone* van *Mevrouwe Marie de Zepede*, *Suster* van onse *Heylighe*, ende van *Martinus de Gusman*, ende *Barrientos*, gelijk sy ons te kennen geeft inden 30. *Brief* vanden eersten *Boeck* in't 9. ghetal. Hy hadde het *Habyt* ontfanghen in't *Klooster* van *Arenas*, ende hy veranderde syne werelijcken naem inden naem van *JESUS*, naer't exempel van syne *Moeye*. Hy heeft sijn leven over-ghebrocht met weynighe ghesondtheyt, waer door hy de gheleghentheyte ghehadt heeft vande geneghentheyte sijns geests te bekomen, de welcke hem trock tot de eenicheyt, ende tot het *Inwendich Ghebedt*, waer in hy sy selven soo wel ghecoefficient heeft, dat hy groote schatten van deughden vergadert heeft, waer door hy geworden is eenen spigel van het *Religieus* leven, ende eyndelijck heeft hy eene soo gheluckighe doot ghehadt, dat hy aldan den bystandt van dese *Heylighe* ghenoten heeft, de welcke nu alreeds inden hemel was.

4. In dit ghetal versoeckt sy van desen *H. Religieus*, aen den welcken sy schryft, dat hy vande *Oversten* soude willen versoecken, dat sy haren *Neve* soude laten rusten, op dat hy door desen middel, de eenicheyt van syne *Celle* soude moghen ghenieten. O goede *Moeye*! de welcke niet anders en soeckt, als het geestelijck goet van haren *Neve*! Sy en sochte niet anders, als dat hy sich met *Godt* gheheel soude bekommeren, ende vervolghens besorghde sy voor hem, het ghene hem tot *Godt* soude konnen brengen: ende gelijk de liefde, die sy voor hem hadde, oprecht, ende suyer was, soo was't dat hy niet anders en trachte, als dat hy de waerachtighe schatten, ende goederen soude moghen besitten. Ick en wete niet, oft dat de *Ouders*, de welcke arbeiden om groote goederen achter-te-laten aen hunne kinderen, hun soo teerlijck beminnen, gelijk dese *Heylighe* haren *Neve* bemint heeft, aengesien dat sy met peryckel van hunne

zielen te verlieten, hunne kinderen ort-ghenamen laten van hunne goederen; waer door sy oock in peryckel loopen van hunne zielen te verliefen door de selve goederen.

5. Hoe wel heeft dit verstaen dien grooten Paus *Leo den XI.* vanden welcken *Baronius* seght (a), dat hy op den tydt van 27. daghen, dat hy Paus gheweest is, vele Eeuwen door een alderheylighste leven vervult heeft: want liggende in sijn uyttersten, heeft hy een soo groot Christelyck werck ghedaen, dat men't niet ghenoeghsaem en kan pryfen, het welck een teecken is vande grootheydt, ende vande oprechticheyt zynder ziele. Want alle de Cardinalen verfoeckende van hem sonder ophouden, dat hy den Cardinaels-Hoedt aen eenen van syne Neven soude willen geven, die't verdiende, ende weerdich was dese verheve plaetse te bekleeden, sy en hebben't van hem niet konnen verkryghen. Alle de Ghelanten, oft Ambassadeurs vande Croonen, hebben het selven van hem onophoudelyck verfocht, sonder het selven hem konnen aen-te-raeden, ende wat reden dat sy hem oock voor-stelden, en konden sy dat onverwinnelyck herte niet vermorwen. Ten lesten heeft synen Biecht-vader selver dese sake ondernomen, ende seyde tot hem, dat hy't niet alleenlyck met goede consciencie en mochte doen, maer dat hy in teghendeel eene wroeinghe der consciencie behoorde te hebben van het selven niet willen toe-te-staen, daer het soo vele weerdige Mannen van hem soo onophoudelyck ghevraecht hadden. Dese H. Paus nam dit soo qualijck van synen Biecht-vader, dat hy hem datelijck dede vertrecken, ende hy verbode hem seer straffelijck, dat hy in syne teghenwoordicheyt niet meer en soude komen. Hy nam alsdan in syne plaetse voor Biecht-vader onsen Lofweerdighen Pater *Petrus vande Moeder Godis*, gheboren binnen *Daroca*, in het Ryck van *Arragon*, vanden welcken den selven *Baronius* seght, dat'er binnen Roomen geenen Heyligheren, ende gheleederen in dien tydt en wirt ghevonden. Hy was den Predikant gheweest van *Clemens den VIII.* ende Biecht-vader vande *Cardinalen* ghedurende het *Conclave*, ende naer een soo ghedenck-weerdich exempel van oprechticheyt, heeft dese Paus in syne handen synen geest aen Godt ghegeven.

6. Op heteynde van desen Brief, maect sy vermaen vanden Eerw. P. *Bartholomeus vande H. Anna*, den welcken oock eene vaste Colonne geweest is van de Herstelde Order vanden *H. Petrus van Alesantara*, inde welcke, al-hoe-wel hy daer in ghekomen was om Leecke-broeder te zyn, hy nochtans door syne Oversten verheven is gheweest tot den Priesterlijcken staet, het welck een teecken is geweest van sijn groot verstandt, en deught. Ende inder daedt heeft hy sijn verstandt soo wel ghebruyckt, dat hy verheven is geweest tot de eerste Ampten van syne Religie: want hy is twee-mael Provinciael gheweest vande Provincie vanden *H. Joseph*. Ende als onse H. Moeder desen Brief schreef, was hy in het Klooster van *Paracuellos*, om dese *Fondatie* met iever te doen voltrecken, de

(a) Bar. 12. ad Annal. 1419.

welcke eene vande schoone vruchten is, vande godvruchticheyt van Mevrouw *we Louise de la Cerda, Vrouwe van Malagon*, ende eene besondere Vriendinne van onse H. Moeder.

XVI. BRIEF.

*Aenden, seer Eerw. Pater Rector vande Societeyt
JESU binnen Avila.*

J E S U S.

1. **** En H. Geeft zy met U-E. Ick hebbe den Brief vanden Eerw. *Pater*
 * D * *Provinciael* meer als twee-mael ghelesen, ende herlesen, ende ick
 * * * * * vinde hem altydt soo weynich geneghen tot my, ende in teghendeel
 **** soo voorkomen in het ghene dat noyt in myn gepeys ghefallen en is,
 dat U-E. sich niet en moet verwonderen, dat syne maniere van handelen my soo
 pynlijck valt. Maer daer belanght weynich aen: want waert dat ick soo onvol-
 maeckt niet en ware, ick had'tet voor eene jonste moeten aen-nemen, dat hy my
 versterft, aenghesien hy recht heeft van sulckx te doen met eene persoone, de
 welcke belydenisse doet van syne onderdane te zyn. Ende ghelijck den Eerw.
Pater Salazar oock synen onderfaet is, soo dunckt my dat'tet den besten middel
 soude zyn, dat hy hem door sijn ghefagh selver soude beletten, ende niet dat ick
 soude schryven aen personen, die my in geender manieren aen-en-gaen, ghe-
 lijck U-E. vertoeckt: want ghelijck dat eyghentlijck toe-komt aenden Over-
 sten, sy souden reden hebben van weynich werck te maken van al'tet ghene ick
 hun daer op soude kunnen segghen. Ende voorwaer ick en verstaen hier in niet
 anders, noch ick en hebbe dese waerheden begrepen, die U-E. my ghebidt te
 schryven, ten zy dat ick soude segghen, dat ick eenighe Veropenbaringhe van
 den hemel soude ghehadt hebben van het niet te doen, voorders en hebbe ick
 niet meer te segghen.

Al-hoe-wel dat'tet niet redelijck en is, ghelijck ick U-E. gheseyt hebbe, van
 alles rekeninghe te geven, het soude nochtans onghelijck gedaen zyn aen eenen
 persoon, voor den welken ick verbonden ben eene goede vriendtschap te heb-
 ben, namentlijck zynde soo wel versekert, ghelijck ick ben, dat hy niet en sal
 doen, sonder dat'tet den Provinciael weet. Dese versekertheyt, ghelijck ick aen
 U-E. gheseyt hebbe, is gevesticht op het ghene dat hy my selver verklaert heeft,
 ende ick gheloove, jae selver ick wete dat'tet waerachtich is; indervoeghen, dat
 is't by-aldien dat hy't aenden Provinciael niet en seght, oft en schryft, het een
 klagtececken sal zyn, dat hy'tet niet en sal doen. Ende is't dat sijn Eerweerdic-
 heyt

heyt hem van zijn voornemen kan af-keeren, ende hem den oorlof weygheren, die hem noodich is, het soude een groot onghelyck ghedaen zyn aen eenen soo weerdighen Man, ende soo goeden Dienaer des Heeren, ghelyck hy is, van hem te blameren in alle de Kloosters: want al is't schoon dat die Religieusen segghé, dat sy van my eenich werck maken, het soude evenwel voor hem altydt eene merckelijcke on-eere zyn, waert dat men't in't openbaer brochte, dat hy het wilde ondernemen, het welck hy niet en soude kunnen doen, sonder Godt te vergrammen.

2. Ick hebbe met U-E. gesproken met alle oprechticheyt, en soo my dunckt, ick hebbe alles ghedaen, het welck ick verbonden was te doen, als eene goede Christene. Godt weet dat ick hier in de waerheyt segghe, ende meer te doen als ick ghedaen hebbe, dunckt my dat 't soude zyn teghen de eerbiedinghe vanden eenen, ende vanden anderen.

3. Ick hebbe U-E. nu alreeds gheseyt, dat, naer dat ick in eene sake al ghedaen hebbe, het welck my dunckt van myne plicht te wesen, Godt my sterckte, ende moedt ghenoech geeft, om met syne hulpe alle quade voorvallen, die daer uyt konnen volghen, te verdragen: voor't minsten en sal ick my niet beklagen, door ghebreck dat sy my hier in niet voorseyt en zyn gheweest, ende dat ick niet en hebbe ghelaten te doen, het welck in myn vermoghen was, ghelyck ick gheseyt hebben. Het kan wesen, dat U-E. meerder schult heeft, van my het selven gheboden te hebben, als ick soude ghehadt hebben, in U-E. niet te ghehoorsamen.

4. Ick ben oock wel versekert, dat waer het saken dese sake niet geluckte volghens uwe begeerte, ick soo plichtich soude zyn, al oft ick niet ghedaen en hadde: want het is ghenoech, dat men daer van ghesproken heeft, ten eynde dat de Voorsegginghen beginnen volbrocht te worden. Is't dat daer in voor my quellighen sicken, dat sy inden naem des Heeren komen: want ick hebbe syne Goddelijcke Majesteit ghenoech vergramt, waer door ick meerdere verdient hebbe, als my konnen overkomen.

5. Maer my dunckt oock, dat alwaert schoon ick in die sake eenich deel hadde, ick niet en verdiene, dat de Societeit my sulcke quellighen aen doet: want voor soo veel als haer aengaet, dese saken en gaen noch voorwaerts, noch achterwaerts, doordien dat alles draeyt op een veel verhevender fundament. Godt geve dat het my noyt en ontbreke, van synen heylighen Wille te doen: ende ick bidde hem, dat hy U-E. altydt licht geve tot dien eynde. Ick soude seer ghetroost zyn, waert dat onsen Eerw. P. Provinciael hier quame: want het is nu langh geleden, dat Godt niet toe-ghelaten heeft, dat ick den troost soude hebben van hem te sien.

Onweerdighe Dienaeresse, ende Dichter van U-E.
THERESIA VAN JESUS.

BEMERCK

BEMERCKINGHEN.

1. **D**esen Brief is uytnemende, ende hy is soo wel gheschreven, als eenighen van alle de ghene, die uyt hare penne ghevloeyt zyn. Hy heeft over-een-kominghe met den 20. Brief vanden eersten Boeck, doordien dat hier in de selve sake verhandelt wort. Hy is voor den Eerw. P. *Rector* van *Societeyt JESUS* inde Stadt van *Avila*, den welcken, voor soo veel als ick kan oordeelen, was den Eerw. *Pater Gonzales d'Avila*, haren Biecht-vader, andtwoordende hem op den synen. Desen Brief heeft sy gheschreven in't Jaer 1578. alswanneer sy binnen *Avila* was, om die reden, de welcke den doorluchtighen Heere *Bischoep van Osma* voorstelt in syne *Bemerckingen*, de welcke hy ghemaect heeft op den 20. Brief, hier voren ghemelt in't 7. ghetal: ende het is, dat den Eerw. P. *Gaspard de Salazar*, die den eersten Biecht-vader gheweest is, den welcken sy ghadt heeft inde *Societeyt*, handelde van sich te begeven in onse *Herstelde Order*.

2. Den Eerw. P. *Provinciael*, die alfdan was den Eerw. *Pater Joannes Suarez*, oock Biecht-vader van onse *Heylighe*, ghevoelde grootelijckx dese nieuwicheyt, ende niet sonder reden, de welcke syne *Hooghweerdicheyt van Osma* voorstelt inden voorghemelden Brief van het achtste ghetal af, ende namentlijck, om dat men't openbaer ghemaect hadde, ende dat'er over die sake eene *Veropenbaringhe* van *Godt* soude gheweest hebben. Hy schreef dan aen onse *Heylighe*, om aen haer sijnghevoelen te kennen te geven, maer sy is ten uyttersten gheraect gheweest, om dieswille dat hy haer dese veranderinghe toe-schreef, doordien dat sy aende *Societeyt van JESUS* grootelijckx verbonden was, ende voor haer eene groote achttinghe hadde: ende voor andtwoordt heeft sy aenden Eerw. *Pater Provinciael* den 20. Brief gheschreven, den welcken staet inden eersten Boeck, waer in sy haer selven weirt met alle moedicheyt, teghen het ghene hy haer opleyt, ende haer selven rechtveerdighende met alle waerheyt, ende oprechticheyt, geeft sy hem voldoeninghe; maer op den selven tydt en laet sy niet hare rechtveerdighe klachten te doen, om dieswille dat hy de liefde, die sy voor de *Societeyt* hadde, ende schuldich was te hebben, in klachten leyde, aende welke, ghelijck sy in't 6. ghetal seght, hare ziele soo sterck gekleeft was, dat sy haer leven voor haren dienst gherne te pandt soude ghestelt hebben.

3. Desen Brief heeft alle uytwerkinghe ghehad, die men van eenen soo grooten, ende soo voorsichtighen *Oversten* soude kunnen verhoppen, den welcken door de gewichtighe redenen van dese *Heylighe* verwonnen zynde, een groot misnoeghen ghehad heeft, om dieswille dat hy haer reden ghegeven hadde van eene soo ghevoelijcke versterkinghe; overfulckx schreef hy aenden Eerw. *Pater Rector* van *Avila*, op dat hy aen haer eene volkome voldoeninghe soude geven van synen t'weghen, ende dat hy aen haer syne groote pynlijckheyt soude te kennen geven, die hy hadde, om dieswille dat hy haer dese quellinghe veroorsaect

faeckt hadde door den Brief, den welcken hy haer gheschreven hadde. Den Eerw. P. *Rektor* en heeft niet na-ghelaten van het selven te doen door een Briefken, het welck ick in myne handen hebbe, ende het begint alsoo: *Ick hebbe gisteren eenen Brief ontfanghen vanden Eerw. P. Provinciael, die my seght eene groote pynlyckheyt te hebben, siende die, de welke synen Brief aen U-E. ghegeven hadde, ende hy versoeckt van U-E. dien te willen her-lesen, als de pynlyckheyt, de welke U-E. teghenwoordich lydt, sal ghestilt, ende voer-by zyn, ende U-E. sal sien, dat hy in eenen beteren sin kan ghenomen worden.*

4. Vervolghens versoeckt hy van haer, van wegghen vanden Eerw. P. *Provinciael*, dat aenghesien sy de veranderinghe vanden Eerw. Pater *Salazar* niet en wenscht, sy hem soude schryven, dat hy 'et niet en soude versoecken, ende dat sy aen alle de Kloosters vande *Ongheschoende Carmeliten* van ghelijcken oock soude schryven, dat sy hem niet en louden ontfanghen, ende hy voeght daer by, *Ende hy versoeckt van U-E. om de liefde Gods, van hem aen syne Majesteit in uwe heylighe Ghebeden te bevelen, op dat hy, is't dat 'et synen goddelijcken wille is, haest hier magh zyn, ghelyck hy hoopt, om daer van samen te handelen, is't dat 'et oorboorlyck is in dit gheval anders te doen, ende ten lesten besluyt hy met dese woorden: U-E. sal my ghelieven te laten weten, wat U-E. van sin is te doen, want ick wete dat het voor u van geen kleyn ghewicht en is, te doen, het ghene wy van U-E. nyt liefde versoecken.*

5. Dit zyn de hoofd-deelen vanden Brief vanden Eerw. P. *Rektor*, aende welke de H. THERESIA in desen teghenwoordighen andtworde op eene seer wonderlijcke maniere, gevende daer over haer rechtveerdich ghevoelen te kennen aenden Eerw. P. *Provinciael*, het welck sy hadde. Den Hooghweerdighen Heere *Bisschop van Osma* heeft hier op soo wel, ende met sulcke wel-sprekentheyt gheredent indén 20. Brief hier voren gemelt, dat hy ons niet en heeft ghelaten, om hier op te segghen, ten zy eene groote achttinghe, ende eerbiedinghe voor al 'et ghene, dat uyt hare penne ghevloeyt is tot lof van dese twee Religiense Vergaderinghen, de welke ghelijck twee ghesusters gheweest hebbende in haren op-ganck, soodanighe gheweest hebben, ende inder daedt altyt sulden wesen, sonder dat de wateren van teghen-segginghen vande Schole, die den geest beroert, ende ontfsteect met iever, de vlamme der liefde, de welke sy tot malkanderen hebben, soudē konnen blusschen, die sy tot malkanderen moeten hebben.

6. Ick voeghe nochtans daer by voor de ghene, de welke spreken van dese saken sonder die wel te begrypen, het ghene den H. *Clemens Alexandrinus* geseyt heeft; op het gevoelen van *Hippodamus* den *Leerlinck van Pitagoras*, den welken leerde, dat 'er dry soorten van vrientschappen waren, d'eene van het verstandt, d'andere vanden wille, ende d'andere vande sinnelijckheyt. De eerste, seght hy, komt eyghentlijck toe aende *Philosophen*, de tweede aende redelijcke menschen, ende de derde aen het sinnelijck deel. *Mihi pulcherrime*, seght

desen Heylighen, *Hippodamus Pitagoreus videtur describere amicitias: una quidem est, inquit, ex scientia Deorum [ego dico Dei] altera vero ex hominum sup-
peditatione. Tertia vero ex voluptate animantium. Est ergo una quidem Philosophi
amicitia, altera vero hominis, tertia autem animalis.* Uyt welcke leeringhe men
treckt, dat de waerachtighe vriendtschap niet en verheft van het verstandt, maer
dat sy eene vrucht is vanden wille, vereenicht in CHRISTUS, die onste samen
bindt door de minnelijcke banden van eene seer oprechte, ende seer vaste liefde:
ende daer light weynich aen, dat de Wetenschap des Heeren, de welcke is de
Godts-gheleertheyt, de geesten onteenicht, die niet wel over-een en komen in
hunne leeringhen, de welcke nochtans de lietde Godts vereenicht. Ende is't
dat de grootste liefde daer in bestaet, ghelijck CHRISTUS ons leert, van sijn
leven te geven voor syne vrienden, daer en is niemandt, die THERESIA inde
liefde kan overtreffen, de welcke sy hadde voor de Societeyt van Iesus, aengesien
sy in't midden van haer beklagh belydt, dat sy bereydt was haer leven te geven
om die te dienen; het welck wy, die de eere hebben van hare Kinderen te we-
ten, duyfsent en duyfsent-mael met een goet herte oock belyden, ende bereydt
zyn te doen.

7. My heeft oock goet gedoght hier eene ghetuyghenisse by te voeghen van-
den Eerw. *Pater Henricus Henriquez*, Religieus vande Societeyt Iesus, de welcke
ghevonden wort inde Rechts-ondersoekinghe vande Salighmakinghe ofte Beati-
ficatie van onse Heylige, ende raectt in eenighe maniere het ghene in desen Brief
begrepen is: Siet hier wat hy seght: *Item ick segghe, dat ick verstaen hebbe vanden
Eerw. P. Gaspaer de Salazar vande Societeyt Iesus, die vele dinghen wet vande ghemel-
de Theresia van Iesus, dat sy haer selven aen hem, zijnde alleen in sijne gheslote Kamer,
vele mylen vande plaetse daer sy was, vertooght heeft voor ende al eer sy ghestorven was,
hem waerschouwende sekere dinghen. Ende daer naer hebbende het gheluck ghehad van
haer te spreken, hebbe ick van haer gheveraeght, oft dat 't alsoo ghebeurt was, het welck
sy my beledede, maer met eene ootmoedighe zebaerheyt, ende met eene seer besondere schic-
kinghe van onsen Heere, die daer uyt salighe uytwerckinghen wilde trecken. Hier uyt
konnen wy, niet sonder eenighe waerschyndelijckheyt, trecken, dat dese waer-
schouwinghen, de welck sy hem alsdan gaf, raecten de veranderinghe, die hy
meynde te doen, om te beletten, dat hy 't in't werck niet en soude stellen, waer
door sy verkreegh, het ghene sy haer voor-ghewendt hadde.*

XVII. BRIEF.

Aenden seer Eerweerdighen Pater Ordoñez vande Societeit JESUS.

J E S U S.

DE gratie vanden H. Geest zy met U-E. ick wenschte veel tydts, ende meerdere ghesontheyt te hebben, om U-E. cenighe dinghen te segghen, de welcke naer myn goet-duncken van groot ghewicht zyn, ende sedert het vertreck van dien Jonghelijck heb ick my selven in soodanighe ghesteltenisse bevonden, dat ick sonder ghelijckenisse ergher gheveest ben als wel te vooren; overfulckx sal ick ghenoech doen in het ghene ick sal segghen, ende ick ben soo swaer van hoofde, dat, al-hoe-wel ick het kort sal trachten te maken, den Brief nochtans lanck ghenoech sal wesen. Men siet claerlijck ghenoech, dat 'et Klooster vande *Menschwoordinghe* my eene seer merckelijcke gratie doet; maer Godt geve, dat ick daer in iet magh verdienen.

2. Al-hoe-wel dat onse sake nu toteen gheluckich eynde schynt te komen, ick en late daerom geene meerdere sorghe te hebben, namentlijck, naer dat ick van daghe den Brief vanden Eerw. *P. Visteerder* ghesien hebbe die de sake ghelijck stelt inde handen vanden Eerw. *P. Dominicus*, ende inde myne: ende hy schryft eenen Brief, waer in hy ons in syne plaetse stelt, gevende aen ons alle syne macht. Het ghene in my eenighe pynlijckheyt veroorsaect, is, dat ick altydt vrees-achtich ben in saken, daer ick myne voysse moet in geven: want my dunckt datelijck, dat ick in alles moet falen. 't Is waer, dat ick 'et te vooren aen onsen Heere hertelijck bevolen hebbe, ende om de selve reden heeft men hier vele ghebeden ghestort.

3. My dunckt, Eerw. Vader, dat 'et seer noodich is, acht te nemen op alle onghewallen, die'er kunnen voorvallen: want is't dat dese sake niet wel uyt en valt, Godt, ende de wereldt sullen de schult onghetwyffelt op ons legghen; overfulckx en moet U-E. sich niet in pyne stellen, is't dat de sake vyfthien daghen vroegher, oft later voltrocken wort. Het heeft my seer ghenoecht, het welck U-E. my seght in synen Brief, te weten, dat de Priorinne in dese sake niet meer als dese twee dinghen en sal moeten doen: want is't dat U-E. my hier inghelooft, men moet dese sake in sulcker voeghen bestieren, dat men, om een goet werck te doen, een ander niet en moet achterleren, ghelijck U-E. selver seght.

4. Maer ick belyde dat het groot ghetal, ghelijck U-E. feyde, my altydt misnoeght heeft: want ick wete seer wel, dat'er tusschen het bestieren van vele vrouw-perfoonen te samen, ende het leeren van vele Jonghelinghen sulck een verchilis, gelijcker is tusschen wit, ende swart: ende dit groot getal brenghet met hem soo vele ombetaemlijckheden, om niet te doen dat deught, dat ick-se teghenwoordich niet en soude konnen segghen: ende hierom is't betaemlijck, dat men een seker ghetal stelt, het welck sy moeten houden, ende is't dat men boven het ghetal van veertich gaet, dat is te veel, ende alles sal bedrogh zyn: want sy en sullen niet doen als malkanderen beletten, ende belemmeren, ende alsoo en sal men niet met allen doen dat deught.

[a] Ick hebbe my selven daer over binnen *Toledo* bericht, ende ick hebbe verstaen, als dat'er niet meer als vyf-en-dertich en zyn, boven welck getal men niet en magh gaen. Ick segghe U-E. dat'et geensints betaemlijck en is, dat'er soo vele jonghe Dochters te samen ghestelt worden, doordien dat'et een groot gherucht sal maken. Is't dat sommighe hierom geene aelmoeffen en willen geven, gaet allenskens voorts, daer en is niet dat praemt, maect alleenlijck dat uwe Vergaderinghe heyligh zy, ende Godt sal u helpen: want om aelmoeffen te bekomen, en moeten wy de Rechtvoerdicheyt niet breken.

5. Om te ghelucken in het verkiesen vande ghene, die hier sullen binnen komen, sal'et noodich zyn, dat'er twee persoonen met de Priorinne vervoeght worden, om hunne toe-stemminghe te geven, het welck sy met rype sinnen moeten doen. Waert dat den Eerw. P. *Prior vanden (b) H. Andreas* dese sake wilde ondernemen, ten soude niet quaet zyn: het soude oock ghevoeghlijck wesen, dat'er eenen, ofte twee vande *Bestieters* vande Stadt by-gevoeght werden, op dat sy de rekeninghe vanden uyt-geef souden hooren, de welke de Priorinne niet en moet weten, noch sien, noch hooren, ghelijck ick nu alreets gheseyt hebbe. Men sal moeten sien naer de bequamicheyt vande ghene, die daer sullen binnen komen, ende hoe vele jaren dat sy daer sullen moghen verblyven. Dit sal aldaer ghehandelt worden tusschen U-E. ende den Eerw. Pater Meester, ende men en sal in dese sake niet beslyuten sonder den Eerw. P. Provinciael vande *Societeit*, ende den Eerw. P. *Balthazar Alvarez* daer over eerst te raede ghegaen te hebben.

6. Het is oock noodich, dat men sich beraedt over vele andere saken: wy hebben alreeds eenighe verhandelt in die ghewesten zynde, besonderlijck van niet uyt-te-gaen; maer die, de welke my duncken te zyn van grooter gewicht, zyn de twee eerste: want ick weet'et niet als te wel door d'ondervindentheyt, wat dat'et is, vele vrouwen by-een te zyn. Godt wilt ons daer van bewaren.

7. Voor soo veel als aengaet het ghene U-E. my schryft, vande Rente teghenwoordich

[a] Sy spreekt vande Vergaderinghe van Jonghe Dochters, die haer in een Huys gherocken hebben door het toe-doen vanden Cardinael *Silicio*.

(b) Dit is het Klooster der P.P. *Predick-heeren* binnen *Medina del Campo*.

woordich niet te verkoopen, het welck het selve is, soo my dunckt, dat de Priorinne my schryft; weet dat Jouffrouwe *Hieronyma* niet en magh binnen komen, ten zy dat sulckx eerst ghedaen is: want ick en hebbe anders geen verlof om haer laten in-te-komen, ten zy dat de Rente eerst verkocht wort; ofte wel dat Mevrouw *Helena* die stelt op haer goedt; indervoeghen, dat'et Huys niet beswaert en zy van onkosten te doen, en van Renten te betalen, maer dat'et van alle lasten vry blyve; andersints, voor soo veel als ick kan begrypen, daer soude bedrogh konnen onder schuylen: want ick wete, dat den Eerw. P. Provinciael synen oorlof niet en heeft gegeven, ten zy tot dien eynde alleen: ende met een woordt, ick en kan het niet doen. Ick sien wel dat dit eenen grooten last is voor Mevrouw *Helena*. Tracht eenighen middel te vinden, oft houdt op van te arbeiden aende Kercke, oft stelt het in-komen van Jouffrouwe *Hieronyma* voor eenighen tydt uyt: desen lesten middel dunckt my den besten te zyn, want sy sal alsoo meerder-jarigh zyn.

8. My is te voren ghekomen, dat'et niet goet en is, sich veel te betrouwen op een fundament dat kan vallen: want wy en konnen niet weten, oft dat dese Jonckvrouw sal volherden. Wilt op alle dese dinghen wel letten. Het is beter vele jaren te besteden in eene sake, op dat sy magh duren, ende bestaen, als die met'er haesten te doen, ende vande gheheele wereldt uyt-ghelachen te worden, waer aen weynich soude belanghen, waert dat de deught daer door niet en quame te lyden.

9. Men moet oock bemercken, oft wy teghenwoordich desen middel nemen, waer aen men sich moet houden: want ghelijcker teghenwoordich niet en is, dat verskerkt schynt te weten, den Eerw. P. *Visiteerder* sal reden hebben van ons te vraghen, waer op wy de schrifturen willen passeren. Ick soude ontflyghen gheweest hebben van op alle dese dinghen te letten, waert dat'et den Eerw. Pater *Visiteerder* selver hadde willen doen; maer al is't schoon dat ick niet met allen en ben, ick sal nu evenwel moeten toonen, dat ick iet ben.

10. Ick bidde U-E. myne oodmoedighe gebiedenisse te doen aen myn Heere * *Asensio Galiano*, ende geeft hem desen Brief te lesen. 't Is eenen Man die my in alles voorkomt. Ick ben seer blyde gheweest te verstaen, dat alle myne Brieven nu in verskerktheyt zyn. De quade ghesteltenisse daer ick my in bevinde, doet my in vele fouten vallen. † *Anna vanden H. Petrus* en acht hare Dochter soo weynich niet, dat sy die aldaer wilt leyden, jae selver sy en heeft'et niet geyft. Ick moet over-morghen van hier vertrecken, is't dat'er my geen ander ongheval over en komt; maer het soude een groot quaet moeten wesen, het welck my soude konnen beletten om te vertrecken. Men heeft alreeds alle de Brieven gedraghen naer *S. Gillis* §: wy en hebben daer op noch geen antwoord,

L 2

* Hy was Boeck-honder van Medina del Campo, grooten vriendt van onse Heylighe.

† Sy was eene Religiense van het Klooster van Avila.

§ Dit was het Klooster vande Societeit binnen Avila.

wy fullen morghen die trachten te bekomen, te weten deynstdagh. Ick bevele my inde ghebeden van mynen *Pater Rector*.

Omweerdighe Dienaererse, ende Dochter van U-E.

THERESIA VAN JESUS.

BEMERCKINGHEN.

1. **H**Et op-ichrift van desen Brief is : *Aenden seer grootdadighen, ende Eerweerdighen Heere, den Eerw. P. Ordonnez vande Societeyt van Jesus, mynen Heere.* Men siet uyt het ghene, het welck sy in't eerste ghetal seght, dat, als wanneer sy desen Brief schreef, sy alsdan in het Klooster vande *Menschwoordinghe* was binnen *Avila*, alwaer den Eerw. P. *Petrus Fernandez* Apostolijcken *Visiteerder* haer hadde gheboden te gaen als *Priorinne* in't Jaer 1571. ende in't leste ghetal seght sy, dat-se op haer vertreck stondt, sonder te segghen, waer dat sy wilde gaen; maer het was naer *Salamanca*, ende dat door oordre vanden selven *Pater Visiteerder* in't jaer 1573. terwylen dat sy noch *Priorinne* was vande *Religieusen* in't selve Klooster vande *Menschwoordinghe*. Sy ondernam dese reyse, om hare Dochters van *Salamanca* te voorsien van een eyghen Huys, doordien dat'et Huys, in het welck sy tot noch toe ghewoont hadden, al te onghemackelijck, ende te nauw was. Sy voeght daer by, dat sy niet wel te pas en was; maer dat de sieckte, de welcke sy was lydende, seer groot soude moeten zyn, om haer dese reyse te konnen beletten. De liefde verdraeght het al, ende ghelijck die van dese *Heylighe* seer groot was, soen nam sy geen acht op alle haren arbeydt, die sy moette onderstaen, op dat sy eenighe verlichtinghe aen hare Dochters soude moghen geven.

2. Den inhoudt van desen Brief, is van sy selven verstaenlijck ghenoech, des niet-teghenstaende sal ick het verhael van desen Brief hier voorstellen. Als onse H. Moeder *THERESIA* het tweede Klooster van hare *Herstellinghe* gesticht hadde binnen *Medina del Campo*, vele edele Vrouw-persoonen warden beweeght om den werelddt te verlaten, ende te gaen in dit nieuw Klooster, aen-ghemoecht zynde door het exempel vande *Religieusen*, ende namentlijck vande *Heylighe Fondatersse*. De voornaemste waren *Mevrouwe Helena de Quiroga*, Nichte vanden *Cardinael Quiroga*, Aerts-Bisschop van *Toledo*, die omlanckx *Weduwe* ghebleven was van *Don Diego van Villaroël*, ende hare Dochter *Mevrouwe Hieronyma de Quiroga*, eene *Jonckvrouwe* van groote verwachtinghe. Sy hebben alle beyde een geluckicheynde bekomen van haren Roep in't Klooster van *Medina*, de Dochter is voor hare Moeder ontfanghen gheweest, ende sy hebben alle beyde hare *Professie* ghedaen in dat Klooster: de Dochter in't Jaer 1577. op den dagh vande *Bodischap*, ende hierom is sy ghenaeamt gheweest *Hieronyma vande Menschwoordinghe*, de welcke ghestorven is in't Jaer 1612. den 25 April, zynde alsdan *Priorinne* van het selve Klooster, naer dat sy'et te voren gheweest was binnen

binnen *Toledo*. De Moeder dede hare Professie in't Jaer 1582. op den eersten dagh van November. Sy wirt ghenaeamt *Helena van Jesus*, ende sy stierf oock in het selve Klooster in't Jaer 1596. naer dat sy het Klooster van *Toledo* oock beftiert hadde, gelijk hare Dochter, als Priorinne. Sy hebben alle beyde voorbeelden van volmaecktheyt gheweest, soo wel voor de Oversten, als voor de Onderlaten, ende de Deught heeft haerlieden veel doorluchtigher ghemaectt inde H. Religie, als wel haren grooten Edeldom soude ghedaen hebben inde wereldt.

3. Indien tydt, als Mevrouw *Hieronyma* verfochte in t'*Order* te komen, ghelijck sy groote goederen was besittende, soo heeft sy met hare Moeder ghandelt, om binnen *Medina del Campo* eene vergaedinghe te stichten, in welck Huys haer eenighe Jonghe Dochters souden vertrecken, om op-ghebrocht te worden inde oeffeninghe der Deughden, ende der godtvruchticheyt, tot dat sy bequaem souden wesen om eenen Staet te aenveerden. De bestieringhe van dese sake wirt ghestelt inde handen vanden Eerw. *Pater Visteerder, Pater Petrus Fernandez*, ende van den Eerw. *Pater Ordonnez vande Societeit Jesus*, aenden welcken desen Brief gheschreven is, ende waerschyndlyck Biecht-vader was van dese twee Mevrouwen, ende de Priorinne van het Klooster binnen *Medina* moeste het recht van Meesterschap van dit Huys hebben. Den Eerw. *P. Visteerder* stelde dese sake gheheel inde handen van onse *Heylighe*, ende vanden Eerw. *P. Dominicus Bannez* haren Biecht-vader, den welcken aldan binnen *Medina* was, gevende aen hun volle macht over dese godtvruchtighe sake, de welcke in't werck niet en moet ghestelt gheweest hebben, aenghesien dat men nu binnen *Medina del Campo* daer van gene ghedachtenisse en vindt.

4. Met dese gheleghentheyth heeft sy desen Brief gheschreven, vol van verstant, ende wysheyth, ghelijck sy is, gevende haer oordeel over dese *Fondatie* met eene leer groote voorsichticheyt, ende redende over dese sake met soo bondighe reden, als den wysten, ende gheleertsten van dese werelt soude kunnen doen: want sy was overvloedelijck van alle dese voordeele voorsien, daer sy haer selven seer wel van diende in alle onderneminghen, alwaer de deught haer in-wickelde: ende ghelijck dese sake het stichten van eene Vergaderinghe der Vrouw-persoonen raecte, soo en was'er niemant die syn oordeel daer over soo wel, ende met alfulcke versekertheyt, ende met voldoeninghe konde geven ghelijck Sy. Ende al-hoe-wel dat dese *Fondatie* niet voltrocken en is gheweest, soo heeft Godt even wel toe-ghelaten, dat desen Brief bewaert soude gheweest hebben, om de ghewichtighe Leeringhen die hy behelst, op dat sy in andere ghefallen, die daer kunnen voorvallen, souden kunnen dienen.

XVIII. BRIEF.

Aenden seer Eerw. P. Nicolaus van Jesus-Maria, eersten Generael vande Ongheschoende Carmeliten.

J E S U S.

1. Y met U-E. mynen Vader. Het is waer, dat 'et seer pynlijck is, te moeten reysen door soo moeylijcke plaetsen, ende dat sonder het gheselschap van U-E. te ghenieten, het welck in my een groot verdriet veroorsaect heeft. Ick bidde Godt, dat hy U-E. ghesontheyt geve. Het moet wel wesen dat de noodwendicheyt in dat Klooster praemde, aenghesien onsen *Pater U-E.* van hem soo verre liet gaen. Ick ben seer voldaan over de ootmoedicheyt, die U-E. toont in synen Brief, al-hoe-wel ick niet en peyse te doen, het ghene U-E. wenscht, op dat-ge foudt leeren lyden. Siet, Eerw. Pater, alle beginselen zyn swaer, ende pynlijck, ghelijck ditaen U-E. sonder twyffel oock swaer sal vallen.

2. Nopende het ongeval, het welck U-E. seght voorts-te-komen vande Brieven, dat en soude voorwaer niet seer wel zyn, datmen alreeds in kennisse soude ghekomen zyn van dit ghebreck, om soo weynighe die men ghelchreven heeft; oversulckx soud'et beter zyn, dat hy geene Brieven meer en ontfanghe, die daer van soo haest teecken geeft. En peyft niet, dat het groot gheheym vande bestieringhe bestaet in syne eyghe ghebreken, ende onvolmaecktheden altyt te kennen; maer het is noodich, dat ghy dickwils vergeet, het ghene ghy in u selven zyt, om indachtich te worden, dat ghy de plaetse van Godt houdt, op dat-ge u Ampt wel foudt moghen bedienen, betrouwende dat hy sal geven, het ghene van uwen kant ontbreect, ghelijck hy oock aen alle Oversten doet, doordien dat'er niemandt te vinden en is, die alle bequamicheyt heeft voor alle dinghen. Siet oock wel toe vanden gheveynsden niet te maken, ende en laet niet aen onsen Pater alles te schryven, het ghene ghy sult oordeelen noodich te zyn. Ten is niet langh gheleden, dat ick aen U-E. een ander packxken met Brieven ghesonden hebbe door Mevrouw *Joanna.* Godt beware U-E. ende dat hy u soo heyligh make, ghelijck ick van hem vraghe. *Amen.*

Dienaeresse van U-E.

TERESIA VAN JESUS.

B E M E R C K I N G H E N.

1. **D** Esen Brief is voor onsen Eerw. Pater *Nicolaus van Jesus-Maria*, Eersten Generael van onse *Herstelde Order*, den welcken eenen vande voornaemste

ste, ende vande sterckste Colommen gheweest is, die-se met eene groote moedicheyt, ende met eene Religieuse oprechticheyt ondersteunt, ende in haren eersten geest bewaert heeft, den welcken onse H. Moeder THERESIA daer in gheffort hadde, ende vervolghens moet men een groot deel vande nauwkeurige Kloosterlijke onderhoudinghe, die hedens-daeghs in't Order noch floreert, aen synen iever toe-schryven. Hy was gheboren binnen *Genua* uyt het Doorluchtich Huys van *Doria*, het welck doorluchtich was door haren Edel-dom, maer veel doorluchtigher, om dat 'et eenen soo glorieusen Sone aen de Kercke ghegeven heeft, ende aen onse *Herfelde Order*, eenen soo weerdighen Vader, die met de wercken van eenen waerachtighen *Ongheschoenden Carmeliet*, haer inde wereldt vermaert heeft ghemaect.

2. Men hadde een Capittel gehouden binnen *Alcala*, in het welck de *Ongheschoende vande Gheschoende Carmeliten* werden af-ghescheyden, ende den Eerw. P. *Hieronymus Gratiannus vande Moeder Godis* den eersten *Provinciael* gekolen zyn-de, wirt den Eerw. P. *Nicolaus van Jesus-Maria* hem voor mede-gheselle, ende Gheheym-schryver, ofte *Secretaris* van't Capittel ghegeven, den welcken oock eenen vande *Capitulieren* was. Eenighe maenden daer naer merckende dat desen *Secretaris* hem diende voor eenen harden toom, die hem wederhiel, ende hem dochte onverdraeghlijck te wesen, doordien dat syne maniere van leven altydt streckte tot meerdere eenicheyt, tot strengigheyt, ende tot de Kloosterlijke onderhoudinghe, trachte hy hem van kant te helpen, ende onder den schyn van hem te verwoorderé, maecte hy hem *Prior* van't Klooster binnen *Pastrana*, ende *Vicarius* *Provinciael* van't *Nieuw-Castillen* in't Jaer 1582.

3. Terwylen dat dit ghebeurde, was onte H. Moeder THERESIA befigh met het stichten des Kloosters binnen *Burgos*. Den Eerw. P. *Nicolaus* schreef haer uyt *Pastrana*, gevende haer rekeninghe van al 'et ghene dat 'er om-gonck, waer op sy hem desen teghenwoordighen Brief-schreef, ende al-hoe-wel dat sy de ootmoedicheyt pryft, de welke hy dede uyt-schynen in synen Brief, soo is't nochtans dat sy hem waerschouwt dat hy niet gheveynst en soude zyn: sy wilde segghen, dat hy onder den schyn van ootmoedicheyt, den *Provinciael* niet en behoorde laten te waerschouwen over het ghene, het welck hy soude oordeelen te strecken tot een meerder goet van't Order: waer door sy genoeghsaem toont, dat sy de maniere van leven, die sy hiele, toestemde, ende vanden anderen kant dat 'et noodich was acht-te-nemen op het ghene, het welck den Eerw. P. *Hieronymus Gratiannus* dede in eenighe faken, die syne bestieringhe aengonghen.

XIX. BRIEF.

Aenden Eerw. Pater Hieronymus Gratianus van-
de Moeder Godts.

JESUS.

1. ****E gratie vanden H. Geest zy met U-E. Gisteren heb' ick U-E. ghe-
* D *schreven om U te laten weten, dat die Paters soo vreedtsamich, ende
* * gheruft saten, dat ick my niet en konde wederhouden van Godt te
**** loven; maer weet, datmen hun het ghebodt, het welck inde [a]
Bulle behelst wirt, noch niet en hadde voor-ghelesen. Ick vreesfe seer, het ghe-
ne daer naer ghebeurt is: want eenen van die, den welcken my heeft komen vin-
den heeft my gheseyt, dat sy daer over uytterlijck ontstelt zyn gheweest, om dief-
wille dat hun dunck, dat sy ghenoeghsamen reden hebben. Sy brenghen voorts,
het ghene ick seer dick wils, aenden Eerw. P. *Marianus* gheseyt hebbe, ende ick
en wete niet, oft dat ick'et aen U-E oock gheschreven hebbe, dat'et claer, ende
seker is, datmen noyt en ghebiedt als Oversten, sonder te voren getoont te heb-
ben, door welcke macht men sulckx doet. Aengaende de reden, die U-E.
schreef inden Brief vanden Eerw. P. *Marianus*, waerom dat U-E. de Bulle niet
en sendt, ick verfekere u, dat is het saken dat'er reden is van te twyffelen aen ee-
nighe, beter soude zyn, van die met den eersten te senden. Godt gave dat de
saken in sulcker voeghen gheschickt hadden gheweest, dat U-E. van desen ar-
beydt ontslaghen hadde gheweest, ende dat men u ghelaten hadde met de macht
voor de *Ongheschoende Carmeliten*, ende *Carmeliteressen* alleen.

2. Den Eerw. (b) Pater *Padilla* sal aen U-E. segghen, dat den Eerw. Pater
Angelus houdt staen, dat ick, volghens het *Concilie*, geene Kloosters en magh
sichten, ende dat onsen Eerw. P. Generael sulckx verklaert heeft. Ick wilde
wel, waert dat'et moghelijck ware, dat U-E. de moeyte wilde nemen van dese
verklaringhe te sien. Aengaende het ghene hy seght dat ick met my altydt Reli-
gieusen neme, ick en doen dat niet, ten zy met verlos van myne Oversten, jae
ick hebbe noch het verlos, het welck den Eerw. P. *Angelus* selver my ghegeven
heeft voor de *Fondation* van *Veas*, ende van *Caravaca*, op dat ick Religieusen met
my soude moghen nemen; waerom en heeft hy aldan daer op geen acht ghenom-
men, aenghesien de verklaringhe nu alreeds hier was? Godt gave, dat sy my
hadden

(a) Het was eene Bulle ghegeven door den *Pauselijcken Ghesant*, waer door den Eerw.
P. *Hieronimus Gratianus* *Apostolycken Visteerden* ghestelt wirt.

(b) Het was den *Licentiaet Joannes de Padilla*.

hadden laten rusten. Go It geve u de ruste, Eerw. Vader, die ick u wensche.

3. De sake van *Salamanca* verbindt my desen Briet aen U-E. te senden, doordien dat my dunckt, dat sy U-E. alreeds gheschreven hebben. Ick hebbe U gheschreven dat dese sake niet en dient voor de *Ongheschoende Carmeliten*, ten ware om haerlieden in dat Huys te stellen; maer dat sy hun aldaer als *Vicarissen* souden stellen, dat en is geensints gheradich, want my dunckt, datmen van hun niet anders en versoect. Twee maenden is eenen weynighen tydt daer voor, ja den Bisschop selver en vraeght sulckx van hun niet, ende sy en zyn niet voor sulcke saken. Ick wensche wel, dat men aldaer geene *Ongheschoende Carmeliten* en saghe, ten zy, als menschen vanden anderen wereltd, ende niet om hier en daer te gaen voor de Vrouwen. Sonder dat hebben wy de gratie vanden Bisschop gewonnen, ende mischien souden wy die daer door komen te verliezen. Ick en wete niet, oft dat myn Heer *Tenton* iet sal doen: want hy heeft weynich vermoghen, ende hy en is niet eyghen om iet uyt-te-wercken. Waert dat ick daer ware, ick soude een groot gherucht maken, ende ick gheloove, dat'et wel soude uyt-vallen, het welck wel soude konnen ghebeuren, waert dat'et U-E. gheradich vonde. Ick hebbe aen hun ditaltemael gheschreven. De Priorinne, met alle d'andere Religieusen bevelen haer in uwe ghebeden, ende in die vande Paters, die by u zyn. Blyft met Godt, want het is seer laet. 't Is van daghe den dagh vanden *H. Hilarion*.

De Dienaerese, ende Onderdane van U-E.

THERESIA VAN JESUS.

B E M E R C K I N G H E N.

1. **D**esen Brief heeft eene over-een-kominghe met den 28. Brief vanden eersten Boeck, den welcken is voor den Eerw. *P. Ambrosius Marianus*, om dieswille dat hy de selve materie raect, ende gheschreven zyn op den selven dagh, ghelijck men sien kan uyt den inhoudt van dese twee Brieyen, de welke, als sy die gheschreven heeft, alsdan binnen *Toledo* was in't Jaer 1576.

2. In't eerste ghetal spreeckt sy vande *Bulle*, de welke den *Pauselijcken Ghesant Hormaneto* ghegeven hadde aenden Eerw. *P. Hieronymus Gratianus* in't Jaer 1575. door de welke hy hem *Apostolycken Visiteerder* stelde van onse *Lieve Vrouwe Broeders*, ende vande *Ongheschoende Carmeliten*, ende *Carmeliteressen* vande Provincie van *Andalousie*, ende van *Castillen*: welke *Bulle* kennelijck moeste ghemaeckt gheweest hebben binnen *Madrid* aen eenighe Paters Meesters van *Andalousie*, de welke naer het Hof gekomen waren om te versoecken, dat sy souden moghen ontslaghen wesen vande *Visitatie* vandé Eerw. *P. Hieronymus Gratianus*, die langh te voren dit Ampt bedient hadde door't bevel vanden Eerw. *P. Franciscus de Vargas*, *Apostolycken Visiteerder*. De *Heylighe* seght, dat dese Paters besloten hadden van aen hem te ghehoorsamen, al-hoe-wel dat dese nieuwicheyt in't

beginfel eenighe beroerte onder hun veroorfaeckt hadde. Ende in't naervolghende ghetal voeght fy daer by, dat dese teghen-fegginghe haer geene pynlijckheyt en veroorfaecte, doordien dat'et een klaer teecken was, dat Godt hier door grootelijckx soude ghedient gheweest hebben, het welck den troost is, met den welcken de Dienaren des Heeren hun begeven tot groote onderneminghen vande deught, wel wetende, dat fy soo veel aenghenamer zyn aen syne Majesteit, hoe onsen al-ghemeynen vyandt grooter gheweldt doet om die te beletten.

3. In't derde getal handelt fy van het stichten van eene sekere Vergaderinghe binnen *Salamanca*, de welcke den Heere *Don Tenton de Braganca*, die daer naer Aerts-Bisshop van *Ebora* gheweest is, trachte te verwoorderen, ghelijck het blyckt uyt den tweeden Brief vanden eersten Boeck. Den Eerw. P. *Ambrosius Marianus vande H. Benedictus* die hier in arbeyde, meynde hier door eene schoone gheleghentheyt ontmoet te hebben om te kunnen gheraken in die Stadt, ende aldaer een Klooster te stichten: want den Heere *Don Franciscus de Soto*, ende *Salazar* Bisshop vande Stadt *Salamanca*, ende te voren Biecht-vader van onse Heylighe, hadde aen onse Paters voorgestelt, dat fy de bestieringhe van een seker Klooster der bekeerde Dochters souden willen aen-nemen, door welcken middel fy eene *Fondatie* lichtelijck souden bekomen hebben; waer in onse Heylighe geensints en konde vallen, waer op fy den 28. Brief vanden eersten Boeck schreef aen den Eerw. P. *Marianus*, ende desen aenden Eerw. P. *Hieronimus Gratianus*, inde welcke fy aen hun vertooght dat'et niet oorboorlijck en was, dat hare Religieusen toodanighe bestieringhe souden ondernemen, die aen hunnen staet soo weynich ghelijckformich was, den welcken hun verbindt een eenfaem, ende afgescheyden leven te leyden, waer mede fy hun voornemen belette.

XX. BRIEF.

Aenden selven Eerw. P. Hieronimus Gratianus
vande Moeder Godts.

J E S U S.

1. **** E gratie vanden H. Geest zy altydt met U-E. Ick hebbe aen U-E.
* D * dese daghen eenighe Brieven gheschreven. Godt geve dat fy u ter
* * * * handt moghen ghestelt worden: want ick bedroeve my van te sien,
**** dat U-E. soo weynighe komt t'ontfanghen, niet teghenstaende dat ick seer dickwils schryve.

2. Ick hebbe van daghe die van *Valladolid* ontfanghen, door de welcke ick verstaen, dat het Verlof van *Roomen* is ghekomen, op dat *Casilde* hare Professie soude

foude moghen doen, waer over sy seer verblydt is. Ick en late my niet voorstaen dat U-E. sal laten het verlos te geven van haer den Wyle met den eersten te geven: want wy en weten niet wat'er kan voorvallen in dit leven, wiens uytval seer onseker is, overfulckx is het sekerste altydt het beste: hierom bidd' ick u de goetheyt te hebben, van my het datelijck af-te-fenden, ende dat door verscheyde weggen, op dat dit Enghelken niet langher in pyne en blyve, het welck de Religieusen voorwaer seer swaer valt. Men sal aen U-E. alreeds geseyt hebben, oft voor 't minsten sal't men segghen, aen wie sy rekeninghe van haer leven heeft ghegeven, vande welcke den eenen is den Eerw. P. *Dominicus Bannez*: des-niet-teghenstaende is't dat'et den tydt my toe-laet, ick sal alle de Brieven lesen, op dat ick den mynen aen u magh fenden, is't dat men U-E. van alles niet bericht en heeft, het welck daer in behelst wort.

3. Den ghenen, die den grondt geeft om het Klooster te stichten, soude wel willen, datmen alle weken eene Missie soude lesen tot syne intentie, tot welck cynde hy Ies goede Cellekens belooft te doen bouwen. Ick hebbe gheseyt dat U-E. fulckx niet en sal toe-staen, maer ick hope dat hy sich met iet minders sal te vreden houden, ende mislichien en sal hy niet met allen vrighen. Ick vreefe grootelijckx dat den *Ghesant* ons sal komen r'ontvallen. Dat hy ons ontvalt, oft niet en ontvalt, maer soo ghenomen dat fulck ghebeurde, U-E. en moet my niet segghen wat *Angelica** doen sal: want de wroeginghe vande ghehoorsaemheyt sal datelijck komen, om haerte begeven naer die plaetse, alwaer sy moet verblyven. Ick sien wel, dat'et voor haer eenen dweerschen slagh is, den welken streckt om haer in eene plaetse te stellen, alwaer sy voor hare ghesondtheyt veel ergher sal zyn, al wel daer sy teghenwoordich is; maer men moet belyden dat'et daer is, alwaer den noot meer praemt, ende alloo en moet men niet sien naer ons vernoeghen, het welck eene dolinghe soude wesen, daer eenich werck af te maken hier op dese werelddt, al-hoe-wel dat'et grootste ghenoeghen, het welck sy kan hebben, soude zyn, met haren Biecht-vader *Paulus* te wesen, het welck aldaer ghevoeghlijcker kan gheschieden; maer dat van het Klooster te stichten gaet boven al, al-hoe-wel sy fiet, dat sy, alwaer sy teghenwoordich is, soo wel niet en is, als sy wel soude wesen binnen *Avila*, om de faken voorts te dryven. 't Zy op d'eene, oft op d'andere maniere, U-E. sal my believen te laten weten, wat dat-ge besloten hebt, doordien dat-ge haer alreeds kent, ende waert dat'et alsoo ghevele, het soude kunnen wesen, datmen de andtwoordt niet en soude af-wachten, ende waert datmen haer hier iet anders seyde, sy soude het grootelijckx ghevoelen. Ghy sult oock believen acht te nemen, oft dat'et, om te mercken, oft om eene plaetse te kiesē, noodich is, dat'et gheschiede door het overstaen vanden voorgaenden *Visiteerder*: want sonder te spreken van de noodtwendicheyt, die aldaer is, soud'et mislichien volmaeckter zyn op die maniere te handelen, als dat sy'et selver soude mercken. Let hier op doch wel,

M 2

Eerw.

* Het was de Heylighe selver.

Eerw. Vader, wat hier in het ghevoeghlyckste is : want hier in te falen, ofte te ghelucken, moet eene openbare fake zyn, ende ghekent van alle de werelddt. 't Is wel waer dat ick gheloove, dat 'et niet langh en sal duren, doordien dat 'er eenen anderen *Ghesant* sal zyn, al-hoe-wel dat 'et oock contrarie kan ghebeuren. Godt wille my helpen. Ohoe groot is de vryheyt, de welcke dese Vrouwe in alle ghevallen besit! Het dunckt haer dat 'er niet en is, het welck haer kan hinderen, niet meer als aen haren *Paulus*. De woorden van *Joseph* wercken groote faken uyt, ghemerckt dat sy daer toe kracht hebben; maer hy heeft eene too groote gheleertheyt, ende hy heeft sulcke kracht in syne Sermoonen, dat 'er reden is om Godt te loven. U-E. sal dese fake aen Godt gelieven te bevelen, ende my om de liefde Godts te andtwoorden, op dat wy niet en verliefen, het welck nochtans soude konnen ghebeuren, volghens het ghevoelen van andere. Wy bevelen den Heere *Nuntius*, ofte *Ghesant* hertelyck aen Godt, ghelijck wy oock doen voor den grooten *Enghel*, voor den welcken ick veel meer in pyne ben. Onsen Heere geve hem die ghesondtheyt wederom, ende dat hy U-E. voor my langhe jaren beware in eene groote heyligheyt. *Amen. Amen.* Het is van daghe den vierden November.

Onweerdighe onderdane van U-E.

Theresia van JESUS.

B E M E R C K I N G H E N.

1. **D** Esen Brief is oock binnen *Toledo* gheschreven, ghelijck den voorgaenden in 't Jaer 1576.
- In 't 2. ghetal seght sy, dat 'et Verlof van *Roomen* was ghekomen, op dat de Suster *Casilda* hare Professie soude moghen doen, de welcke ghenaeamt was *Casilda vande Onfanghenisse*, Dochter vanden grooten Rechter van *Castillen*, gheer aemt *Don Juan de Padilla*, ende van Mevrouw *Maria de Acunna*, eenighe erfghename vande ghene, vande welcke wy ghesproken hebben inde Bemerckingen op den 14. Brief. Sy heeft hare Professie ghedaen in het Klooster van *Valadolid* den 13. van Januarius in 't Jaer 1577. neghen-en-dertich daghen naer dat desen Brief gheschreven is geweest. De reden, waerom datmen onsen toevlucht naer *Roomen* heeft ghenomen, om het verlof te verfoecken, op dat sy hare Professie soude moghen doen, is gheweest, om diesswille dat onsen Eerw. P. *Generael* vande *Gheschoende Carmeliten*, aenden welcken de *Carmeliteressen* ghehoorsaemden, doordien dat hy oock *Generael* was vande *Herstelde Order*, alsdan den oorlof weygherde te geven; hierom als 'er iemandt hare Professie moeste doen, ofte wel als 'er eene goede gheleghentheyt voor-viele van een Klooster te stichten, soo trachten wy den oorlof te bekomen, oft vanden Pauselijcken *Ghesant*, ofte wel van *Roomen* selver.
3. In dien tyt is de gheleghentheyt voorgevallen van eenighe Kloosters te stichten

sichten voor onse Religieusen, ende dat in verscheide plaetsen, het welck nochtans niet en is ghebeurt, te weten, inde Steden *Aguilar de Campo*, *Arenas*, *Zamora*, ende soo voorts. Ende het kan wesen, dat 'et is van eenigh van dese *Fondation*, dat sy spreekt in't derde ghetal, in het welck sy oock handelt vanden *Pauselijcken Ghesant*, *Nicolans Hormaneto*, den welcken naer alle waerfchynlijckheyt seer ghevaerlijck sieck was, ende daer naer oock ghestorven is inde Maent van Mey, in't Jaer 1577. zynde veel rycker van verdiensten, als van aertsche goederen, zynde altyds seer arm gheweest, door dien dat hy-se ghestelt hadde inde handen vande Behoefstige; overfulckx niet ghelaten hebbende naer syne doot, is den Koninck *Philippus den II.* ghenootsaeckt gheweest, alle de onkosten te doen van syne begraeffenisse, een exempel voorwaer, het welck verdient veel meer naer ghevolght te zyn door de wercken, als dat 'et weerdichlijck kan uyt-gedruckt worden door de penne.

4. Sy voeght daer by, dat al-hoe-wel de sieckte vanden *Ghesant* haer eene groote pynlijckheyt gaf, soo was nochtans die vanden grooten *Enghel* veel meerder. Ick gheloove dat sy door desen naem verstaet den *President Covarruvias*, ofte wel den *Koninck Philippus den II.*, den welcken in dien tydt mischien onpasselijck was. Is't dat 'et den Koninck was, sy hadde reden van hem *Enghel* te noemen, niet alleenlijck om dat de *Koninghen Enghelen* zyn van hunne Rycken, ghelijck den *H. Gregorius* seght, maer oock, om dat syne Majesteit den *Enghel bevaerder* was van onse *Herstellinghe*, de welke Godt in syne bewarenisse ghestelt hadde, die opeenen sekeren tydt aen onse *Heylighe* ghebode te segghen aen hare *Ongbeschoende Paters*, dat sy hunnen toe-vlucht in hunnen noot tot desen godtvruchtighen *Koninck* soude nemen, ende dat sy hem in alles Vader souden vinden, ghelijck dese *Heylighe* selver verhaelt inden 27. Brief vanden eersten Boeck in't 4. ghetal.

XXI. BRIEF.

Aenden selven Pater Hieronymus Gratianus.

J E S U S.

1. E gratie vanden H. Geest zy met U-E., Eerw. Vader. De voorgaende weke, de welke was onder de *Octave* van *Alle-Heylighen*, heb' ick aen U-E. gheschreven, om u te toonen, hoe grootelijckx dat U-E. Brief my verheught, den welcken den lesten is, die ick ontfanghen hebbe, al-hoe-wel dat hy seer kort was. Aengaende dat U-E. seght, dat ghy naer *Roomen* schryft, Godt geve dat het ghesucke, ende dat aldacr geene andere opinien en zyn, om het selven om-te-stooten.

2. Ick

2. Ick feyde oock aen U-E. in desen Brief, dat ick my grootelijckx verheught hadde, fiende de Brieven, dit U-E. aenden Eerw. *P. Marianus* gheschreven hadde, ende de welcke hy my hadde ghesonden, maer dat ick van hem sulckx hadde verfocht. Het is een verhael, het welck my onsen Heere grootelijckx heeft doen loven. Ick en wete niet van waer u sulck een verstant, ende vernuftheyt in u hoofd ghekomen is, ghebenedydt zy hy, die het u geeft: want het blyckt ghenoech, dat'et een werck zynder handen is; hierom moet U-E. altydt sorghe draghen, vande gratie, die Godt u ghegeven heeft, dickwils t'overpeysen, ende te gaen met een mistrouwen van u selven: want ick derve u wel segghen, dat'et u niet al-te-voordeelichen is gheweest, dat ghy soo wel gheluckt hebt in alle uwe ondernemingen, alles u licht schynende om uyt-te-wercken, inder voeghen, dat ick veritelt stondt, als ick'et hoorde. Den grooten Godt van *Israël* wilt ghelooft zyn in syne Ichepselen, ende alsoo is'et noodich te doen, het ghene U-E. altydt voor ooghen heeft, te weten, de eere, ende de glorie Godts altydt te soecken, ende alle moghelijcke neersticheyt voor te wenden, van geene voor ons selven te soecken: want syne Majesteit sal dese sorghe hebben, is't dat hy'et goet vindt. Het ghene, het welck ons oorboorlijck is, is dat wy onse verworpenheit kennen, ende dat de goddelijcke grootheyt daer in vergroot worde. Maer hoe dwas ben ick, ende hoe sal mynen Vader met my lachen, als hy dit sal komen te lesen. Godt wille vergeven aen die * *Pepels*, de welcke met sulck eene vertroostinghe ghenieten een goet, het welck ick niet en hebbe konnen besitten ten zy met veel arbeydts. Den haet, ende nydt heerscht over al, ende het is bynaer onmoghelijck sich daer van te konnen bevryden; hier-en-tusschen heeft'et voor my eene groote vreught gheweest, te verstaen de behendicheyt, die men ghedahd heeft, van eenighe verlichtinghe te betorghen voor *Paulus*, sonder datmen daer teghen iet wilte te segghen.

3. Ick hebbe met'er haetten eenighe waerschouwinghen aen die Religieusen gheschreven, op dat hy reden soude hebben van sich teghen my te wreken. Maer hebbe ick konnen laten van my selven eenighe verlichtinghe te geven, die ick hebbe, fiende dat hy eenighe verlichtinghe hadde, aenghesien hy eene soo groote noodt-wendicheyt heeft, ende onderworpen is aen soo grooten arbeydt? Maer *Paulus* heeft meer deught als dat, ende hy kent my nu beter als te voren. Al'et ghene dat ick vraghe is, datmen de gheleghentheden van te falen afsnyde, ende is't dat ick daer in eenich ander insicht, als dit, ghedahd hebbe, ick ben te vreden, dat U-E. den *Capellaen* niet meer en zy. Dat is alsoo. Hierom segh' ick, dat alwaert schoon, dat alle den arbeydt, den welcken ick onderstaen hebbe in dese *Fondatiën*, geene andere uytwerckinghe, als die, en soude voorts ghebrocht hebben, ick soude hem voor teer wel besteedt houden, ende het is voor my eene nieuwe reden om den Heere te loven, die my dese gratie ghedaen heeft, van te weten, dat aldaer iet is, waer mede U-E. den aelem een weynich kan herscheppen,

* Sy verstaet hier door de Religieusen van *Sivillen*.

fcheppen, sonder tot de wereldt te moeten loopen. Die Susters geven my een groot vermaeck, van my alles over-te-schryven dat daer om-gaet, ende U-E. doet my eene groote gratie, om dieswille dat-ge haer het selven gebiedt te doen, ghelijck sy my segghen, het welck my eene groote ghenoevinghe is, siende dat-ge my niet en vergeet,

4. Mevrouw *Helena* heeft het wettelijck deel van hare Dochter ghevoeght met het ghene, het welck sy met haer sal brenghen, inghevalle sy in het Klooster komt: ende sy wilt ons verbinden, dat men met haer twee andere Choor-susters ende twee voor-leecke-susters soude ontfanghen, ende naer dat 'et Huys in staet soude zyn, de rest soude ghebruyckt worden, om een godtvruchtich werck te doen, ghelijck men binnen *Alvaghedaen* heeft. Het is waer, dat sy alles laet in het goet-duncken van U. E. vanden Eerw. P. *Balthazar Alvarez*, ende van mynen perfoon. 't Is desen Pater, die my dit Ghedenck-briefken ghesonden heeft, op het welck hy niet en heeft willen andtwoorden, tot dat hy eerst soude gesien hebben, wat dat ick daer op soude segghen. Ick hebbe een groot ooghermerk ghenomen op de gheneghenthey, die ick in U-E. ghemerckt hadde, ende naer dat ick daer op veel ghepeyft, ende gheredent hadde, soo heb ick dit gheandwoordt. Is't dat-ge die oordeelt niet goet te wesen, laet 'et my weten, ende let wel daer op, dat mynen wille altydt is, dat die Kloosters, de welke nu alreeds ghefticht zyn op d'armoede, geene Renten en souden hebben. Godt wille my, en U.E. bewaren.

U-E. onweerdighe Dochter, ende Dienaereste
THERESIA VAN JESUS.

B E M E R C K I N G H E N.

1. I N desen Brief, den welcken sy gheschreven heeft binnen *Toledo* in't selve Jaer 1576. handelt sy vande sake vande Religieusen binnen *Sivillen*: want soo haest als den Eerw. P. *Hieronymus Gratiannus* verstaen hadde, wat daer al omgonck, is hy met alle haeste van *Madrid* vertrocken, ende nauwelijckx en was hy daer niet aen-ghkomen, oft den storm heeft voor aldan door syne teghenwoordicheyt op-gehouden, ende de onghestuyme baren van die vervolginghe, de welke dit nieuw Klooster dreyghden inden grondt te zeylen, zyn gestilt gheweest, ghelijck 'et eertyds aen *Christus* ghebeurt is gheweest, in wiens plaetse hy aldaer was. Het is over dese gratie dat sy Godt looft in't tweede ghetal, ende den Eerw. P. *Hieronymus Gratiannus* bedanckt, daer by voeghende eene wonderlijcke leeringhe, ende eene salighe onderrichtinghe, dat wy altydt op syne Goddelijcke Majesteit soude betrouwen, ende in alles syne meerdere eere, ende glorie foecken: want zynde oneyndelijck, wilt hy ghelooft, gheglorificeert, ende groot ghemaect zyn in syne scephelen: *Magnificat anima mea Dominum, Myne ziele maect groot den Heere*, seyde d' Alder-oodtmoedichste onder alle de scephelen, niet dat Godt in sy selven eenighe vergrootinghe kan ontfanghen, zynde

oneyn-

oneyndelijck, meer het is, om dat syne grootheyt haer meerder verheft, ende uyt-schyn ten opzicht van onse verneerdinghe, ende verworpenheit.

2. Om te verstaen het ghene sy seght in't 3. ghetal, moet men weten, dat als-wanneer sy de *Fondatie* van't Klooster binnen *Sivillen* dede, sy bemerckt hadde de weynighe wederhoudenthey, die den Eerw. P. *Hieronymus Gratianus* hadde in te eten inde Kloosters vande *Religieusen*. Sy was met dese sorghe van *Sivillen* vertrocken, ende komende binnen *Malagon*, schreef sy den 53. Brief vanden eersten Boeck aende Eerw. Moeder *Marie vanden H. Joseph* Priorinne binnen *Sivillen*, versoeckende van haer met alle kracht, dat sy alle moghelijcke neersticheyt soude voorwenden om te beletten, dat sulckx niet meer en soude gebeuren, ende die poorte aen alle d'andere niet en soude gheopent worden, voorkomende de schadelijckheden, de welcke door een soo quaet exempel inde *Religie* souden kunnen veroorsaect worden.

3. Dese *Heylighe* hier mede noch niet te vreden zynde, heeft sy wederom de penne inde hanat ghenomen, soo haest als sy binnen *Toledo* gekomen was, schryvende hier over aen die selve Priorinne, ende gevende aen haer hier op nieuwe raden. Alle dese voorhoudinghen van onse *Heylighe*, zyn tot de kennisse vanden Eerw. Pater *Gratiaen* ghekomen, waer over hy haer met eenich ghevoelen moet gheschreven hebben, doende sijn minnelijck beklagh in synen Brief, den welken hy aen haer schreef op dese reden: het welck sy siende, tracht sy hem te vol-doen met eene wonderlijcke bevallicheyt, ende voorsichticheyt, ghelijck het blyckt in gheheel het derde ghetal, segghende, dat sy in sulcker voeghen t'sijnder opzicht niet en hadde ghehandelt, den welken sy wel wiste soodanighe verlichtinghen noodich te hebben, maer ten opzicht van alle de ghene, die naer hem souden komen, die naer sijn exempel de gheleghenthey souden kunnen nemen van het selven te doen sonder eenighen noodt te hebben, ende dat sy geen insicht hier in en hadde op het teghenwoordich, maer op het toekomende. De welcke eene seer krachtighe reden is, die alle Oversten voor ooghen behoorden te hebben, om de poorte te sluyten aen alle misbruyckinghen, die in alle *Religieuse* Ghemeynten soo lichtelijck kunnen in-breken; ende al-hoe-wel dat men de schadelijckheit soo datelijck niet en bemerckt, soo is't nochtans dat sy in het vervolgh van tydt soo vast ghewortelt wort, is't dat men in het beginsel daer in niet en voorset, dat men-se niet en kan middelen.

Principiis obsta, sero medicina paratur.

Onse *Herstelde Order* heeft door de berm herticheyt Godts haer profyt soo wel weten te doen met dese salighe Onderrichtinghen, de welcke onse H. Moeder ons hier op ghegeven heeft, dat de ghene, die daer van kennisse hebben, ende aenmercken met wat eene wederhoudenthey onse Paters hier in voort-gaen, niet op-en-houden van hun daer over te verwonderen.

4. In't 4. ghetal spreeckt sy van Mevrouw *Helena de Quiroga*, ende van hare Dochter *Hieronyma de Quiroga*, de welcke alreeds Novitie was in het Klooster

van *Medina*, vande welcke wy ghesproken hebben inde Bemerckinghen op den 17. Brief. Sy seght hier, dat sy handelden van een godtvruchtich werck te doen in het Klooster van *Medina*, ghelijck sy inder daedt oock ghedaen hebben, door het Fonderen van eene eeuwighe Misse, ende het singhen vande Vesperen op alle de Feest-daghen van onse Lieve Vrouwe. Waer door blyckt, dat sy haer voornemen verandert hebben, het welck sy hadden, van eene Vergaderinghe te stichten voor jonghe Dochters, de welcke haer in dat Huys souden vertrocken hebben.

XXII. BRIEF.

Aenden selven Pater Hieronymus Gratianus vande Moeder Godts.

J E S U S

1. Y met U-E. mynen Vader. Soo dick wils als ick Brieven sien van U-E. soo soude ick elcke reyse op een nieuw uwe handen wel willen kussen: want my in dese plaetie gelaten hebbende, en wete ick niet, wat ick soude ghedaen hebben sonder dese verlichtinghe, Godt zy voor altydt ghebenedydt. Ick hebbe vrydagh ghepasseert op eenighe van U-E. Brieven gheandwoordt, ende nu kome ick andere te ontfanghen. Die, de welcke U-E. binnen *Paterna*, ende binnen *Trigueros* geschreven heeft, zyn vol van sorghe, die U-E. met groote reden heeft,

2. Al-hoe-wel dat ick daer in valle, dat U-E. eenighe reden heeft van in die plaetse te blyven daer ghy zyt, ick wilde nochtans wel dat ghy, ghesien hebbende dien soo pramenden Brief vanden *Engel**, vast-stelde, wat arbeidt dat het u oock soude moeten kosten, van u selven op de reyse te stellen, naer dat ghy u afscheyt vande Heeren *Marck-Graven* loudt ghenomen hebben: wantal is't schoon dat'et niet wel en quame te ghelucken, het is nochtans seker, dat dierghelijcke saken door Brieven niet ghevoeghlijck en konnen gheschieden. Vandé anderen kant weet U-E. de groote verbintenisse wel, die wy hem hebben: want het schynt dat Godt hem besonderlijck hier ghestelt heeft tot onse hulpe; indervoeghen, dat de foute selver, die daer soude konnen ghebeuren, in-volghende sijn ghevoelen, altydt tot ons voordeel sal keeren: ick bidde U-E. om de liefde Godts, wel toe te willen letten, van hem geene reden te geven, waer door hy sich soude konnen verbelghen: want hy is daer alleen, ende sonder goeden raedt,

III. DEEL.

N
* Sy spreect vanden Ghesant, den welcken den Eerw. Pater Hieronymus Gratianus hadde doen roepen.

het welck my voorwaer wel groote pynlijckheyt soude veroorſaken.

3. Ick hebbe oock een groot miſnoeghen ghehad, van dat de Priorinne my alreeds ghewaerſchouwt heeft, dat dien Heylighen ſich niet wel en quyt in ſijn Ampt, ende noch meer, om dat den moedt hem ontbreeckt. Ick bidde u om de liefde Godts, dat ghy hem de ſake in ſulcker voeghen wilt vertooghen, op dat hy ſoude verſtaen, dat'er voor hem ſoo wel ſal recht zyn, als voor de andere.

4. Ick ſchryve deſen met ſoo groote haefte, dat ick niet en ſal kunnen ſegghē al het gene ick wel ſoude willē. Voorwaer ick en kan my niet ghenoech verwonderē over het gheley van onſe Heere, die de pynen met het vernoeghen menghelt, waer in den rechten, ende waerachtighen wegh beſtaet, die hy ons aengheweſen heeft om hem naer te volghen. Weet, Eerw. Vader dat'et voor my een vermaeck is, als ghy my onderhoudt met het lyden, al-hoe-wel dat ick niet en hebbe kunnen laten van grootelijckx verbelght te zyn over de laſteringhe, niet ſoo veel, om dat'et U-E. raecte, maer om die van contrarie partye: want ghelijck ſy niemant en vinden, die ghetuygheniſſe wilt geven, ſoo ſoecken ſy die, de welke hun duncken vreeſachtich, ende ſlap ghenoech te zyn om te ſwyghen; maer de maniere, die U-E. houdt om u ſelven, ende om uwen Sone *Elifens* te beſchermen, ſal alle de ghetuygheniſſe des werelts overtreffen.

5. Ick hebbe gisteren twee Brieven ontfanghen, den eenen was van eenem *Pater vande Societeit*, ende den anderen van eene Mevrouw van *Agnilar de Campo*, de welke eene ſeer goede Stadt is, derthien mylen ghelegghen van *Burgos*. Sy is Weduwe, ende 60. jaren oudt, ſonder Kinderen. Sy is bevanghen gheweest met eene ghevaerlijcke ſieckte, ende willende met haer goet, het welck meer als ſes-hondert Ducaten in Renten beſtondt, ſonder daer in te begrypen een ſeer goet Huys, met eenen Hof, een godtvruchtich werck doen, heeft deſen *Pater* haer gheſeyt, dat ſy daer mede een van onſe Kloofsters ſoude willen ſtichten, het welck haer ſoo grootelijckx behaeght heeft, dat ſy by Testament alles tot dien eynde ghelaten heeft: ende al-hoe-wel dat ſy van die ſieckte niet en is geſtorven, ſoo is ſy even wel altydt met dien goeden wille ghebleven van te volbrengghen, het ghene ſy voor-ghenomen hadde. Hier op is't dat ſy my ſchryft, verſoekende van my dat ick haer ſoude willen andtwoorden. My dunckt dat deſe plaetſe verre ghelegghen is, des-niet-teghenſtaende is het miſchien den wille Godts dat'et gheſchiede: want binnen *Burgos* zynder noch ſoo vele Dochters, de welke verſoekken om onder ons te komen, dat'et jammer is, dat wy gene meerdere Kloofsters en hebben, om haerlieden daer in te ontfanghen. Eyndelijck ick en will'et haer niet af-ſegghen, maer ick ſal haer onderhouden, om my ſelven beter te berichten, niet alleenlijck van die ſake, maer oock van die gheweften, ende van alle de reſte, tot dat U-E. ſal gheſien hebben, wat ghy my wilt gebieden, ende oft dat ghy uyt de kracht vande Bulle, die ghy hebt, het ſtichten van de Kloofsters der Religieuſen mooght toe-ſtaen, ende al-hoe-wel ick daer niet en ſoude gaen, U-E. ſoude daer andere kunnen ſenden. En vergeet niet van my te

laten weten, op dat ick soude konnen ghebieden, het ghene men daer in moet doen. Daer zynder binnen *Burgos* ghenoech, by de welcke ick my kan berichten van alles. Is't dat sy al geeft, ghelijck sy onghetwyfelt sal doen, daer sullen wel neghen-duysent Ducaten moeten zyn, jae meer, het Huys daer in begrepen. Daer-en-boven het en is niet verre ghelegghen van *Valladolid*. Het moet in die ghewesten kout zyn; maer men seght, dat daer middelen ghenoech zyn om sich daer van te beschudde n.

6. O Eerw. Vader, wat een gheluck soud'et zyn, by U-E. te konnen wesen in alle die sorghevuldigheden! Hoe wel doet ghy van u selven te beklaghen by eene persoone, die soo groot medelydē heeft met u we pynlijckhedē! Hoe wel bevalt'et my, siende u soo bekommert met de *Zigarras! Daer zyn groote vruchten te doen. Ick hope in Godt, dat hy haerlieden in alle hare nootwendigheden sal voorzien, al-hoe-wel dat sy arm zyn. Ick segghe u, dat de Suster vanden *H. Franciscus* my eenen seer discreten Brief gheschreven heeft. Godt zy met haerlieden: het is my seer aenghenaem te hooren, dat sy *Paulus* beminnen, ende al-hoe-wel dat ick my oock verheughe, dat hy-se van ghelijcken bemint, nochtans en is myne vreught soo groot niet, als wel over de liefde, die sy hem draghen. Maer voor soo veel als aengaet die van *Sivillen*, de welcke ick altydt grootelijckx bemint hebbe, ick ghevoele dat myne affectie daeghlijckx meer toe-neemt, om de sorghe die sy hebben vanden ghenen, den welcken ick altydt soude willen dienen, ende seer wel onthalen. Godt zy ghelooft, dat hy U-E. eene soo goede gesondtheyt geeft. Ick bidde u om de liefde Godts, dat ghy doch wilt toe-letten van niet te eten in die Kloosters. Ick ben seer wel te pas. Syne Majesteit wilt my en u bewaren, ende dat hy u soo heylich maecke, ghelijck ick van hem verfoecke. *Amen*. Het is van daghe den avondt vande *Ontfanghenisse van Onse Lieve Vrouwe*.

Onweerdighe Dochter van U-E.

THERESIA VAN JESUS.

B E M E R C K I N G H E N.

i. **O**P het eynde van't 4. ghetal keert sy wederom, om te handelen vande vervolginghen, die de Religieusen van *Sivillen* gheleden hebben, ghelijck wy inden voorgaenden Brief gheseyt hebben, nopende eene onderfoeckinghe, die men ghedaen heeft tot laste vanden Eerw. P. *Hieronymus Gratiannus*, ende vande Religieusen van dit Klooster, sonder haerlieden Heylighe *Fondaterisse* oock te sparen. Ende al-hoe-wel dat dese onderfoeckinghe in't Hof is ghebrocht gheweest, jae selver tot inde handen vanden Koninck is ghekomen, soo is nochtans dit onweder op eenen ooghenblick bynaer verdwenen: want Godt heeft de waerheit ontdeckt, ende de ghetuyghen hebben hun woordt met eene groote

N 2

bechaemt-

* Sy spreeckt vande Religieusen van *Paterne*.

befchaemtheyt moeten her-roepen, tot eere vande *Heylighe*, tot meerdere achtin-
ghe van hare Religieufen, ende vanden Eerw. P. *Hieronymus Gratiannus*, syne
Majesteit door synen al-moghenden erm dete verwaende geesten neder-vellen-
de, ende hunne tonghen veroodtmoedighende, om dielwille dat sy de vermetent-
heyt ghehadt hebben van hunne achterklappers tonghe te roeren, ende die inden
hemel van THERESIA te voeren: [a] *Posuerunt in caelum os suum, & lingua
eorum transiit in terra.*

2. De H. THERESIA zynde in dese ghelegghenthey, in-ghenomen van het
soet vermaeck des lydens, seght in't selve ghetal, dat sy haer verheught, als men
haer met het lyden, ende met quellingen te verhalen onderhoudt: want ghe-
lijck sy haer soo smakelijck waren, ende die soo vierichlijck wenschte, de ghe-
dachtenisse alleen van die, veroorlaeckte in haer eene groote vreught, bynaer
al't selven ghelijck eenen siecken, den welcken met eene heete kortse bevan-
ghen zynde, ende brandende van dorst, sich met de ghedachtenisse alleen onder-
houdt van uyt eene koele fonteyne te drincken. Wat en moeste dese Seraphin-
sche, ende dorstighe ziele niet doen, ontfeken zynde met eene onversadelijcke
begeerte om te lyden, als sy eenighe ghelegghentheden ontmoette? Sy voeght
daer by: *Dat sy haer niet ghenoech en kan verwonderen over het gheley van onsen Hee-
re, die de pynen met het vernoeghen menghelt, waer in den waerachtighen, ende op-
rechten wegh bestaet, den welcken by ons aen-ghevesen heeft, om hem naer-te-volgen.*
Want ghelijck den H. *Gregorius* seght: [b] *Qui bene vivere incipit, vitam suam,
bonis malisque permixtam conspiciit.* Het leven van Rechtveerdighen, den welcken
Godt begint te dienen, en is niet als eene wevinghe van goet ende quaet, dat is
te segghen, van quellingen, ende van vermakelijckheden, van pynlijckhe-
den, ende van vernoeginghen, al-hoe-wel dat het meeste vermaeck van onse
Heylighe is gheweest, van haer selven te sien dryven tusschen de onghestuyme ba-
ren der quellingen, het welck een teeken was vande deught, de welke sy
volkomentlijck was besittende.

3. In't 6. ghetal spreekt sy vande Religieufen van *Sivillen* onder den naem
van *Zigarras*, ofte *Sprinckhanen*, haer dienende van dese maniere van spreken,
om dat sy haerlieden seer wel toe-paste: want ghelijckerwys dit kleyn dierken
alle syne krachten besteedt inde lovinghen van synen Schepper te singhen in het
heetste vanden Somer; alsoo oock dese Religieufen ghebenedyden, ende be-
minden haren Godt uyt alle hare krachten, als sy omringhelt waren met de vlam-
men der vervolginghe, waer door sy by Godt grootelijckx verdient, ende de
teere affectie, de welke hare Moeder voor haerlieden ghehadt heeft, ghewon-
nen hebben, ghelijck sy in dit ghetal toont.

4. In desen Brief, ende in vele andere noemt sy den Eerw. Pater *Hieronymus
Gratiannus* met den naem van *Paulus*, ende niet sonder reden, aenghesien hy seer
ghelijck gheweest is aen desen grooten Apostel, niet alleenlijck in het Woordt
Godts

Godts te verkondighen, maer oock inde standt vasticheyt inde quellinghen, ende vervolginghen. In't 3. ghetal seght sy: *Ick hebbe wel een groot misnoeghen gehadt, over het ghene dat de Priorinne my ghewaerschouwt heeft, dat dien Heylighen sich niet wel en quyt in sijn Ampt te bedienen; ende noch meer, om dat den moedt hem ontbreect.* Sy spreeckt van eenen lekeren Oversten van haer Order, den welcken seer heyligh van leven zynde voor sy selven, inde bedieninghe van sijn Ampt seer slap moeste wesen: ende ghelijck dese *Heylighe* seer moedich was; soo en konde sy syne slappicheyt, ende syne weynighe oprechticheyt inden Weth te houdē staen, sonder pynlijckheyt niet verdragen: want daer uyt moeste de verflappinghe vande Kloosterlijcke onderhoudinghe noodtsakelijck volghen, de welcke bewaert wort, niet alleenlijck door het goet exempel vande Oversten, maer oock door hunne wackerheyt, ende forghvuldicheyt, die sy hebben, om de Kloosterlijcke discipline te houden staen. Waer door sy ons leert, dat de heyligheyt niet ghenoeghsaem en is tot eene goede bestieringhe, is't dat de moedicheyt, ende de sterckte, om de slappe, ende de traghe te verwecken, ende om de ghene, die door hunne slappicheyt verdoolt waren, op den wegh der rechtveerdicheyt wederom te brenghen, aen sulcke menschen komt t'ontbreken; ende alsoo ghebeurt het, dat iemandt seer heyligh kan wesen voor sy selven, maer eenen seer quaden Oversten ten opzicht van andere.

5. Hier in is't dat den meesten last vande Overheyt bestaet, aenghesien dat de ghene, die gheroepen zyn om andere te bestieren, niet alleenlijck sorghe moeten dragen om hun eyghen leven wel te schicken; maer oock verbonden zyn eene waeckende ooghe te hebben over het leven van hunne onderdanen, ende om hunne bevole Schapen wel te bestieren: [a] *Attendite vobis, & universo gregi,* seght den H. *Paulus*, sprekende tot de Oversten. Let op u selven, maer oock op u bevole onderdanen: want ghy sult moeten nauwkeurighe rekeninghe geven aenden oppersten Rechter, niet alleenlijck voor u eyghen leven, 't welck ghy leydt, maer oock voor alle de ghene, die u toe-betrouwt zyn gheweest. In dit ghevoelen heeft dien grooten Paus, ende Leeraer vande H. Kereke, den H. *Gregorius* gheseyt: [b] *Est mihi nihil timea, eis tamen, qui mihi commissi sunt, multum formido.* Al-hoe-wel dat ick myne conscientie voor my selven niet en vrees, ick vrees nochtans die van myne onderfaten; de welcke Godt my bevoelen heeft: want ick sal voor alles eene nauwkeurighe rekeninghe moeten geven.

6. Waer van ons een ghedenck-weerdich exempel verhaelt wort in het leven vanden Hooghweerdighen Heere *Don Jean de Palafox*, een af-beeldtsel van goede Oversten, van sekeren Bisschop in dese Rycken, den welcken ghestorven is met een soo groot ghevoelen van heyligheyt, dat alle de ghene die hem ghekent hadden, hun lieten voorstaen, dat sy verbonden waren alle moghelijcke neersticheyt te doen, om syne Saligh-makinghe te besorghen. Des-niet-teghenstaende heeft eene groote Dienaererste des Heeren, dry jaren naer syne doot,

[a] *Act. 10. §. 28.* (b) *S. Greg. l. 1. Epist. 6. 5. Epist. 5.*

eene Veropenbaringhe ghehadt, dat hy was in't Vaghevier, ende sy verstondt dat men tot haer leyde, dat men voor hem hertelijck soude bidden, om verlost te moghen worden, om dielwille dat hy schroomelijcke pynen was lydende. Dese Religieuse, de welcke de groote deught, ende de heyligheyt van desen Bischop ghekent hadde, sulckx verstaende, riep met eene innighe droef heyt tot syne Goddelijcke Majesteit: *Wel hoe, Heere, wat is dat te segghen? Handelt ghy uwe vrienden met alsulcke strafficheyt? Kastydt ghy die alsoo, de welcke ghedurende hun leven, soo wonderlijck hebben uyt-ghesteken in uwen dienst? Eylaes! hoe sal'et dogh met my gaen, onnutte dienaererse, is't dat desen grooten Dienaer van uwe Majesteit, alsoo de strafficheyt van uwe Rechtveerdicheyt beproeft? Onsen Heere gaf haer dese andtwoordt, maer met sulcke woorden, dat alle Bischoppen, ende Oversten die niet en behoorden te aenhooren, als met schudden, ende beven: *Myne Dochter, wat wildy dat ick doen? Ick belyde dat hy goet, ende rechtveerdich was voor sy selven; maer door syne sachticheyt heeft hy het Bisdom, het welck ick hem toebetrout hadde, verflapt, ende verdeltrneert.**

XXIII. BRIEF.

*Aenden selven Pater Hieronymus Gratianus
vande Moeder Godts.*

J E S U S

1. ****Y met U-E. Eerw. Vader. O wat goeden dagh heb' ick van daghe
* Z * ghehadt, om dielwille dat den Eerw. *Pater Marianus* my alle uwe
* * * * * Brieven over-ghefonden heeft. Ende al-hoe-wel dat'et niet noodich
en is, van sulckx van hem te verfoecken, doordien dat hy'et uyt sy selven
ghenoegh doet, soo is't nochtans, dat ick sulckx van hem dese reyse verlocht
hebbe. 'tIs wel waer dat sy wat laet aenkomen, maer ick en late daerom niet
grootelijckx ghetroost te zyn. Niet te min U-E. doct my eene groote vriendt-
schap van my den grondt vande saké te laten weten, die daer ghehandelt worden:
want ghelijck ick gheseyt hebbe, die andere Brieven komen wat laet, maer die
niet, de welcke door syne handen gaen, doordien hy goote sorghe heeft van my
die datelijck over te senden. Wy zyn seer goote vrienden.

2. De soo aenghename, ende bevallighe maniere, ende besonderlijck de vol-
maecktheyt, met de welcke U-E. schryft, heeft my onsen Heere doen loven. O
mynen Vader, wat Majesteit en hebben de woorden niet, de welcke om dese re-
den gheseyt worden? Wat eene vertroostinghe geven ty aen myne ziele? Al-
waert schoon dat wy niet ghetrouw en waren aen Godt, om het goet dat wy daer
uyt

uyt ontfanghen, ten minften om het ghefagh, het welck hy geeft, ende meer en meer toe-neemt, ghelijck-formelijck aen onse ghetrouwicheyt, fal'tet ons altydt eene seer groote winninghe zyn. Het dunckt aen U-E. dan, dat desen persoon met Godt wel staet: seer wel, dat hy altyt gelooft zy, ende over al, om dat hy my soo vele gratien doet, ende aen U-E. een soo overvloedich licht, met eene soo groote sterckte geeft. Ick en wete niet, wanneer dat ick my selven eens gheheel ende gansch sal begeven tot synen dienst. Ick segghe u dat het seer wel ghekomen is, dat ghy op den selven tydt, als ghy uyt *Trigueros* schreeft ten oplicht van *Tostado*, de Brieven ghescheurt hebt, die men u ghetoot hadde om hem te vrighen. Eyndelijck, mynen Vader, Godt wilt u helpen, ende onderrichten, ghelijck men seght, met ongheploeyde Vendels. En vrees dan niet, dat ghy met eere niet en sult gheraken uyt eene soo groote onderneminghe. O hoe groottelijckx benyde ick dat goet werck, siende dat U-E. ende den Eerw. *P. Antonius van JESUS* soo profytelijck arbeeyden om de sonden te beletten, ter wylen dat ick hier maer met de begeerten alleen ben.

3. Laet my eens weten, waer op dat dese lasteringhe ghevesticht was: want my dunckt dat'tet eene uytterste dwaesheyt is, van sulcke sake, ghelijck die is, op-te-nemen: maer ick en vinde geene sotternyc, die te verghelijcken is met die, de welcke U-E. my te vooren gheschreven heeft. Meynt ghy dat'tet eene kleyne gratie van Godt is, die dinghen in sulcker voeghen te verdrighen, ghelijck ghy doet? Ick segghe u, dat syne Majesteit u de goede dinften begint te vergelden, de welcke ghy hem in die ghewesten doet, ende weet dat dese de eenighste gratie niet en is, die hy u sal doen.

4. Ick staen gheheel verstelt over een soo groot onghelijck, het welck ons is over-ghekomen, ende besonderlijck dat van die Miffen. Ick ben datelijck naer den Choor ghegaen, om van Godt de help-middelen te vrighen, de welcke die zielen van noode hebben. Ten is niet moghelijck, dat Godt sal ghedooghen, dat een soo groot quaet sal voorder toe-nemen, aenghesien dat hy'tet heeft beginnen te ontdekken. De vrucht van het Ghebedt ondervinde ick daeghlijckx meer en meer, ende wat eene ziele voor de ooghen Godts moet wesen, de welcke geen ander insien hebbende, als de glorie van syne Majesteit alleen, van hem de help-middelen vraeght voor andere. Ghelooft, mynen Vader, dat ick geloo-ve, dat het voornemen, met het welck men dese Kloosters heeft beginnen te stichten, staet volbrocht te worden, het welck was, van Godt te vrighen, dat hy die soude willen by-staen, de welcke arbeeyden tot de vervoorderinghe van syne eere, ende glorie, aenghesien dat wy Vrouw-persoonen tot niet anders goet en zyn. Als ick de volmaecktheit van dese Religieusen aenmercke, ick en kan my niet ghenoech verwonderen over de gratien, die sy van Godt verkryghen. Ick hebbe my seer verheught vanden Brief te lesen, den welcken de Priorinne van *Paterna* aen U-E. gheschreven heeft, ende vande behendicheit daer in te sien, de welcke Godt u in alle saken te bestieren ghegeven heeft. De hope, die ick

ick in hem hebbe, dat dese Kloosters groote vruchten sullen voorts-brengchen, geeft my eene groote begeerte, om te volherden in het stichten der Kloosteren.

5. Ick hebbe U-E. alreeds gheschreven over het stichten van een Klooster, het welck men my aanbiedt: ende over de selve sake schryft my de Priorinne van *Medina* desen Brief. Ten zyn geen duysent Ducaten, maer alleenlijck ses hondert, diemen wilt geven, ende alsoo kan het wesen, dat die nu met alle d'andere sal daer blyven. Ick hebbe den *Doctoor* * *Velasquez* over dese sake ghesproken: want ick maeckte oock eene wroeginghe van daer in te handelē teghen den wille van *Generael*, Desen Heere heeft al ghedaen dat hy konde doen, om my aen-te-raden, dat ick soude besorghen, dat Mevrouw *Louise* aenden *Hofs-Ghesant* soude schryven, op dat hy het verlot vanden *Generael* soude verkryghen. Hy seght, dat hy het onderfoeck selver sal doen, het welck moet ghegeven worden, ende waert dat'et den *Generael* niet en wilde toestaen, soo soude men onsen toevlucht tot den *Paus* kunnen nemen, hem vertooghende, hoe dat dese Kloosters voor een af-beeltsel, ofte voor eenē Spieghel van alle deughden aen gheheel het Ryck van *Spanien* dienen. Alsoo ben ick van sin te doen, ten ware dat U-E. van een ander ghevoelen soude wesen. Ick hebbe alreeds gheschreven aen *P. Meester* † *Ripalda* den welckē nu *Rector* is binnen *Burgos*, ende eenen van myne grootste vrienden is, die ick inde *Societeit* hebbe, om hem te bidden, dat hy de *Onderfoeckinghen*, ofte *Informationen* soude ghelieven te doen, ende dat hy my daer van soude willen deelachtich maken, op dat ick iemandt daer naer toe soude tenden, is't dat'et oorboorlijck is, die de plaette soude gaen besien, ende handelen, het ghene daer in soude moeten ghedaen worden, ende alsoo soude *Antonius Gaitan*, ende *Julianus van Avila* daer naer toe kunnen gaen, waert dat'et U-E. goet vindt, ende als den tydt sal goet zyn, soude U-E. aen hun volle macht kunnen geven, om alle saken te schicken, ghelijck men binnen *Caravaca* ghedaen heeft; indervoeghen, dat dese *Fondatie* soude kunnen voltrocken worden, sonder dat ick daer naer toe soude moeten gaen: want al is't dat'er vele *Religieuſen* gheschickt zyn om Kloosters te gaen stichten, over-al zynder ghenoech te vinden, by soo verre nochtans dat'er maer een kleyn getal en is inde Kloosters, al en waren daer niet meer, als'er hier en zyn. Maer voor de andere Kloosters, daer het ghetal der *Religieuſen* veel grooter is, my en dunckt niet dat'et betaemlijck is, van daer alleenlijck maer twee te senden. Ick soude oock wel te vreden zyn, dat'er in dat Huys oock eene *Leecke-Suster* ware, aenghesien dat'er zyn, die daer toe eyghentlijck fouden dienen.

6. Ick begrype seer wel, dat'er geen en middel en is om de *Vrouwe-kloosters* in staet te houden, als eenighe daer binnen te hebben, de welcke op alle eene wakende ooghe hebben. Het Klooster vande *Menschwoordinghe* is in sulck

* Hy was alsdan *Canoninck van Toledo*, ende daer naer *Bischop van Osma*.

§ Het was *Mevrouwe Louise de la Cerda*, *Vrouwe van Malagon*.

† Hy was den *Biecht-vader van onse Heylighe*.

fulck eenen staet, dat men reden heeft van Godt daer over te loven. Voorwaer, dat de Oversten hier in de grootheyt van hunnen last kenden, ende dat sy de sorghe hadden, die U-E. heeft, de Religieusen souden op eenen anderen voet voortgaen, ende ten soude geene kleyne berm herticheyt Go lts zyn, dat'er soo vele goede zielen souden zyn, die haer souden begeben om sonder op-houden voor syne Kercke te bidden.

7. Het dunckt my seer goet te zyn, het ghene U-E. seght vande *Habyten*, ende tusschen dit ende een jaer soude men haer altemael die konnen doen draghen. Eens ghedaen blyft ghedaen. Het ghekryt en soude maer weynighe daghen duren, ende met eenighe te kastyden, souden alle de andere swyghen, doordien dat de Vrouw-perfoonen voor 't meeste deel van nature vreesachtich zyn. Om de liefde Godts, dat de Novitien daer niet en blyven, aenghesien dat sy aldaer soo quade beginfelen nemen. Daer belanght ons veel aen, van in dit * Klooster wel te ghelucken, doordien dat'et eerste is. Ick segghe u, is't dat ghy voor die Dochters eenighe vriendtschap ghehad hebt, sy hebben u wel betaelt door hare wercken.

8. De straf heyt van onsen Eerw. Pater *Antonius*, heeft my grootelijckx behaecht, want hy weet wel dat sy goet is voor eenighe, ende daer belanght seer veel aen, daer van eenighe betooringhe te doen, doordien ick haer lieden kenne. Misfchien sal men door desen middel meer als eene sonde beletten, de welcke sy door hare woorden souden bedreven hebben, ende hier door sullen sy voortaan oock meer onderworpen, ende over-ghegeven zyn. De sachticheyt, ende de straf heyt moeten te samen gaen, ghemerckt onsen Heere met ons alsoo gemeynlijck heeft voorts-ghegaen: de ghene die hertneckigher zyn, en konnen door geenen beteren middel gheholpen worden. Ick segghe noch eens, dat de arme *Ongheschoende Carmeliteressen* seer verlaten zyn, ende is't dat'er eenighe komt sieck te vallen, het onghemack sal seer groot zyn; maer Godt sal haer de ghesondtheyt geven, aenghesien hy wel fiet, dat sy haer lieden seer noodtsakelijck is.

9. Alle de Dochters van U-E. de welcke hier zyn, bevinden haer in goede ghesondtheyt; maer die van *Veas* zyn overvallen met twist-faken, ende men moet sich daer over niet verwonderen, dat sy iet komen te lyden, want dat Klooster is bynaer sonder eenighen arbeydt, oft lyden ghesticht gheweest. Ick en geloove niet, dat ick in myn leven oyt betere daghen sal hebben, als die, de welcke ick aldaer over-ghebrocht hebbe met mynen *Paulus*. † Het heeft my seer wel bevallen, dat hy, inden Brief, den welcken hy my schreef, sich onderteckende *Dwien beminden Sone*, ende sulckx siende, seyde ick datelijck in my selven, doordien ick alleen was, dat hy reden hadde van sulckx te doen. Ick hebbe my grootelijckx

III. DEEL.

* Sy spreeckt van't Klooster van *Sivillen*, ende sy seght dat'et 't eerste is binnen *Andalousie*: want het Klooster van *Veas* was ghesticht als toe-behoorende aen *Castillen*.

† Het was Pater *Gratiaen*, den welcken sy, in dese *Fondatie* zynde, voor de eerste reyse ghesien heeft.

telijckx verheught van fulckx te hooren, maer myne vreught soude veel grooter zyn, waert dat ick dese sake in eenen soo goeden staet sagh, dat hy voor die, eenseenen keer konde maken lanckx hier; maer ick hope in Godt, dat sy in syne handen sal vallen.

10. De sieckte van dese Priorinne bedroeft my grootelijckx: want men sal nauwelijckx eene andere konnen vinden ghelijck sy is, die voor die plaetse soo dienstich is. Hebt doch wel sorghe, dat men haer wel koestert, ende dat sy ict in-neme om die stercke kortse te breken. O hoe wel bevinde ick my met myne Biecht-vader, den welcken, om my penitentie te doen doen, my alle daghen meer ghebedt te eten, als ick gewoon ben te doen, ende hy doet my goede chier maken. Myne Dochter *Isabella* is hier by my, ende sy vraeght, hoe dat U-E. met haer alsoo speelt, in haer niet te andwoorden? Godt beware my, en U-E. Amen.

Onweerdighe Dienaeresse, ende onderdane van U-E.

THERESIA VAN JESUS.

BEMERCKINGHEN.

1. **D**Eten Brief is eenen vande profytichste van alle de ghene, die in desen Boeck begrepen staen, doordien dat hy eene uytnemende leeringhe in selven besluyt soo voor de Oversten, als voor de onderdanen. Hy is geschreven gheweest een weynich tydts naer den voorgaenden, overfulckx raect hy de selve sake; ende al is 't schoon dat men hem seer lichtelijck kan verstaen door de bemerckinghen de welcke men op den voorgaenden ghedaen heeft, soo en sal ick evenwel niet laten dry dinghen te handelen, als zynde seer noodtsakelijck, ende van groot ghevolgh.

2. In't 6. ghetal sprekende vande *Herstellinghe* des Kloosters van *Paterna*, seght sy: *Ick begrype seer wel, dat'er geenen anderen middel en is om de Vrouwe-kloosters in staet te houden, als eenighe daer binnen te hebben, de welcke op alles eene waken-de ooghe hebben.* Door dese woorden alleen, geeft sy den eenichsten middel, om de Kloosters der Religieusen te herstellen, den welcken, al-hoe-wel dat men soo grootelijckx arbeydt om dien te hebben, nochtans seer moeyelijck is om in't werck te stellen, ende door onse sonden is 't dat wy hem niet en verkryghen. Hy bestaet daer in, dat men van binnen ghetrouwe personen moet stellen, die alle de posten moeten bewaren, al oft sy hadde willen segghen: Dat men sorghe draghe van eene wackere, ende ieverighe Overste te stellen: eene ghetrouwe Schyf-Suster, die vyandt is van alle besoeckinghen, eene Kosterse vande selve gesintheyt: dat men oock arbeyde, op dat het tydelijck wel magh besorght, ende bestiert worden, het welck ontbrekende, is 't de grootste poorte, waer door de verflappinghe in-komt, waer toe grootelijckx sal helpen de besittinghe vande goederen in't ghemeyn, waer door alle besonderheden worden af-gesneden: ende naer dat ghy alle dese af-inydinghen sult ghedaen hebben, ende dat ghy

ghy sult gheschickt, ende in't werck sult ghestelt hebben alle dese versterckingen om het huys van binnen te bevryden, houdt het Klooster alsdan sekerlijck herstelt: ende soo langh als dit niet alsoo en ghebeurt, het is seker, dat'et met dit Klooster sal ghebeuren, het ghene onse H. Moeder op een ander plaetse seght, alwaer sy seght, dat'et by naer ghedaenis, ghelijck eenen man, den welcken uyt vreesse vande dieven, de deuren, ende de vensters van syn huys seer vast toefluit, ende hier-en-tusschen laet hy de dieven van binnen.

3. De *Heylighe* hadde haer van desen middel ghedient, waer door sy de *Herstellinghe* ghebrocht heeft in het Klooster vande *Menschwoordinghe* binnen *Avila*, alswanneer sy aldaer Priorinne was, van welck Klooster sy in dit ghetal seght, dat den geest vande *Religie* daer in soo vast gheplant was, dar'er reden was van Godt daer over te loven: ende ick en twyffele niet, oft sy is Godt teghen woordich lovende inden Hemel, siende de nauwkeurighe onderhoudinghe van dese *Heylighe Ghemeynte*, ende de groote af-ghescheydentheyt van alle scheplelen, waer in sy leven, welckers vertreck soo strength is, dat ick magh segghen, sonder eenich onghelijck te doen aende andere Ghemeynten, dat sy kan ghehouden worden voor eene vande strengthste onder alle de *Religieuse Kloosters*, selver oock die herstelt zyn.

4. In't 7. ghetal stemt sy toe eene sekere grootere *Herstellinghe*, de welke den *Eerw. P. Hieronymus Gratianus* sochte in-te-brenghen nopende de *Habyten* vande *Religieusen* des Kloosters binnen *Sivillen*. Sy geeft eene stercke reden, waer door sy de *Oversten* aenwackert, op dat sy niet en fouden vreesen, van hun selven te wickelen in dierghelijcke ondernemingen, uyt vreesse, dat sy niet wel onthaelt en foudē worden, als sy vanden anderen kant oordeelen dat het betamelijck is: ende is dese: *Eens ghedaen, blyft ghedaen* (seght sy) *het ghekryt en soude maer weynighe daghen duren, ende met eenighe te kastyden, souden alle de andere swyghen.* ende dese eerite, wolcken zynde voor-by, blyft den Hemel des Kloosters seer claer, ende seer schoon, met de onderhoudinghe van eene grootere volmaecktheyt, diemen daer in ghebrocht heeft. De *Herstellinghen* doen in de Kloosters, het ghene de *Medecynen* wercken in het *Lichaem*, als sy op hunnen tydt ghenomen worden: sy veroorsaken in't beginsel groote ontsteltenissen, ende walginghen door het om-keeren vande lichaemelijcke vochticheyt, ofte humeuren, maer sy worden datelijck ghestilt, ende sy geven de ghesontheyt wederom aenden siecken. *Temporibus Medecina valet, data tempore profunt.*

5. In't 8. ghetal seght sy: *De strafheyt van onsen Eerw. P. Antonius* heeft my grootelijckx behaeght. Sy spreect van onsen *Eerw. P. Antonius van Jesus*, den welcken in het *Capittel* ghehouden binnen *Almodovar*, eersten *Definiteur* ghekofen was gheweest, met volle macht vande Kloosters der *Ongheschoende Carmeliten*, ende *Carmeliteressen* te befoecken, gedurende de af-wesentheyt vandē *Eerw. P. Hieronymus Gratiaen*. Zynde dan besich met een vande Kloosters der *Religieusen* te behoecken, ofte te visiteren, het schynt dat hy daer in wat te straf te werck

ghegaen heeft, 't welck sy niet alleenlijk quaet gevonden heeft, maer in teghedeel heeft sy 't goet ghekeurt, segghende dat daer aen veel belanght, dat de Oversten de sachticheyt met de straf heyt in hunne bestieringhe souden ghebruycken, hier in naervolghende onten Heere JESUS-CHRISTUS, die soet, ende straf gheweest is: (a) *Dulcis & rectus Dominus. Daer en is geen en anderen middel* [seght Sy] *voor de ghene, die berineckisch zijn, als de strafheyt: want ghelijck den H. Bernardus seght, bevestighende dese Leeringhe van onse Heylighe, is't dat den Oversten bemerckt, dat hy synen Onderlaet door synne sachte woorden niet en kan verbeteren, soo moet hy de straf heyt vande Discipline ghebruycken, ghelijck wy sien dat de Wondt-Meesters doen, om de lichaemlijcke wonden te genesen, de welcke, is't dat hy siet, dat sy door sachte middelen niet en ghenesen, soo is't nootfakelijck dat hy die moet open-vliemen, oft met het yser in-branden. Hoort hem eens redenen: (b) *Prelati aliquando rigide, aliquando cum dulcedine, aliquando cum asperitate, aliquando verbis, aliquando flagellis debent subditos suos corrigere, quia ille qui blandis verbis castigatus non corrigitur, necesse est ut acrius corrigatur, & arguatur; cum dolore enim abscondenda sunt vulnera, qua leniter sanari non possunt.**

6. In't 10. ghetal seght sy: *Myne Dochter Isabella is hier, te weten in hare Celle, terwylen dat sy desen Brief schreef. Sy was Isabelle van Jesus, de Suster vanden Eerw. P. Hieronymus Gratianus, aende welcke de H. THERESIA het H. Habyt ghegeven hadde binnen Toledo, teer jonck zynde, haer selven in hare teere jaren aen Godt toe-cyghende inden Herstelden Carmelus, naervolghende het exempel van hare twee Broeders, ende van hare twee Susters, die het selven oock ghedaen hadden. De twee Broeders waren den Eerw. P. Hieronymus Gratianus, ende den Eerw. P. Laurentius vande Moeder Godts, de welcke hun tot de H. Religie begeven hadden binnen Pastrana. De twee Susters waren Marie vanden H. Joseph, ende Juliana vande Moeder Godts. De eerste is ghegaen in't Klooster van Valladolid, ende d'andere in dat van Sivillen. Sy hebben inde Religie altermael uyt-ghefchenen in groote deughden, gelijk betoont wort in onse Tyds-schriften. Suster Isabella, hebbende het sogh der deughden ghesoghen uyt den boesem van sulck eene Moeder, heeft altydt ghetoont, dat sy was eene waerachtighe Dochter van eene soo heylighe Moeder. Ick meyne dat sy binnen Cuerba, met deughden gekroont, gheftorven is.*

(a) *Pf. 24. v. 8.* (b) *Bern. lib. de modo vivendi Serm. 18.*

XXIV. BRIEF.

Aenden selven Eerw. P. Hieronymus Gratianus.

J E S U S

1. ****Y met U-E. mynen goeden Vader. Ick hebbe eergisteren verstaen, *Z* dat Mevrouw *Joanna* gheluckelijck aen-ghekomen is binnen *Valladolid*, ende dat men op den avondt, ofte wel op den dagh vandé Heylighen Angelus het Habyt moefte gevê aen Mevrouw *Marie*. Godt geve, dat'er zy tot syne meerdere glorie, ende dat hy haer eene groote Heylighe make. De Priorinne van *Medina* schryft my, dat sy haer het Habyt oock gerne soude ghegeven hebben, waert dat sy'et ghesocht hadde; maer my dunckt dat sy'et niet en sochte. Men heeft binnen *Valladolid* grootelijckx ghevoelt, gelijk ick u gheschreven hebbe, dat U-E. daer niet en is ghegaen; maer ick hebbe haer laten weten, dat-ge met de gratie Godts haest daer sult weten. Ende om de waerheyt te segghen, het is seer noodtsakelijck dat U-E. daer naer toe gaet: want se- dert dat *Tostado* vertrocken is, daer en is niet meer te vreesen.

2. Ick schryve aen P. *Mariaen*, dat is't by-aldien hy met den *Siciliaen* komt, hy'et in sulcker voeghen soude schicken, dat U-E. met hem soude komen: want is't saken datmen niet moet handelen van het ghene hy my schryft, soo is't noodtsakelijck dat-ge over-komt. Ick segghe U-E. dat is het saken dat'et alsoo is, gelijk desen Religieus seght, my dunckt dat'et eenen seer korten, ende sekeren wegh soude zyn, om de saken te eyndighen met onsen Eerw. P. *Generael*; inder-voeghen, dat ick alle de andere middelen, die men voorstelt, aensien als langhe om-weghen, ende dat ghedaen zynde, is't dat wy mercken dat'et niet wel en gaet, daer is noch tydt ghenoech, om daer in te arbeiden. Godt wille daer aen de handt steken. Waert dat dien Pater hier niet en quam, ick soude wel begeeren, dat U-E. hem erghens soude trachten te spreken: want ick meyne dat het noodich is, dat ghylieden malkanderen spreekt over alle die saken, al-hoe-wel dat ick wete, dat het ghene, het welck U-E. sal doen, het besten sal wesen. Ten is niet langhe gheleden, dat ick U-E. in't lanck, ende breedt gheschreven hebbe, hierom is't dat ick'et nu kort make, namentlijck om dieswille dat ick van daghe Brieven van *Caravaca* ontfanghen hebbe, op de welke ick moet antwoor- den, ende daer-en-boven moete ick oock naer *Madrid* schryven.

3. O mynen Vader! Ick hadde vergeten aen U-E. te schryven, dat de Vrouwe ghekomen is om mynen erm te ghenesen. De Priorinne van *Medina* heeft seer wel ghedaen van haer te senden, al-hoe-wel dat'et haer veel ghekoft heeft, ende

oock aen my, om de pynen, die ick gheleden hebbe. Ick hadde het ghebruyck van mynen erm verloren, ende alsoo was de pyne uytter-maten groot, doordien dat'et langh gheleden was, dat ick desen val ghedaen hadde. Met al dat, heb ick my verheught, om dat ick een weynich gheproeft hebbe van het ghene, het welck onsen Heere in sijn bitter lyden onderstaen heeft. My dunckt dat ick ghenesen ben, al-hoe-wel dat de pyne, die men my heeft aen-ghedaen, my belet te oordeelen, oft ick gheheel ghenesen ben; maer ick kan myne handt wel roeren, ende ick kan mynen erm tot op myn hoofd brenghen; daer is nochtans tydt ghenoech, om my volkomentlijck te genesen. Waert dat ick een weynigh langher ghewacht hadde van my te doen ghenesen, ghelooft my, Eerw. Vader, dat ick gheheel verminckt, ende ghebreckelijck soude ghebleven hebben; maer om de waerheyte belyden, ick en soude daer in geene groote swaricheyt ghemaect hebben, waert dat'et Godt alsoo gheschickt hadde. Daer quam van alle kanten soo veel volckx ghelooopen naer dese Vrouwe, dat men de menschen van het huys van mynen Broeder niet meer en konde af-weiren, soo groot was den toe-loop. Ick versekere u, mynen Vader, dat ick, sedert u vertreck, in alle manieren wel te lyden ghehadt hebbe. Het schynt ondertusschen dat'et lichaem vermoeyt wort, ende dat de ziele in eenighe slappicheyt valt, als het lyden hun slagh voor slagh overvalt, al-hoe-wel dat den wille, soo my dunckt, altydt goet, ende bereydt is om te lyden. Godt zy altydt met U-E. Alle uwe Dochters die hier zyn, bevelen haer in uwe ghebeden. 't Is van daghe den avondt vande Cruys-vindinghe. Het gaet beter met Mevrouw *Guiomar*, ende sy is hier.

Onweerdighe Dienaersee van U-E.

TERESIA VAN JESUS.

B E M E R C K I N G H E N .

1. **D**esen Brief is ses daghen naer den voorgaenden gheschreven. In't eerste ghetal seght sy aenden Eerw. P. *Hieronymus Gratianus*, dat men binnen *Valladolid* het Habyt moest geven aen syne Sutter Mevrouw *Marie Graciaen*, op den dagh, oft op den avondt van onsen H. Vader *Angelus Martelaer*, het welck den vyfden Mey is. Naer dat sy het Jaer van haer Novitiaet loffelijck hadde over ghebrocht, heeft sy op den 10. Mey, wesende alsdan Sondagh, hare Professie ghedaen in't Jaer 1579. Sy wirt genaemt *Marie vanden H. Joseph*, ende hebbende glorieuselijck haren loop voldaan inde Religie door uytscynde exempelen van deughden, ende van wysheyte, soo inden staet van onderfaete, als van Overste, is sy ten lesten ghestorven inde Stadt *Consuegra* in't Jaer 1612.

2. In't 3. ghetal handelt sy vande ghenesinghe van haren slincken erm, waer in sy soo schroomelijcke pynen gheleden heeft, dat de ghene, die het verhael van haer Leven beschreven hebben, geene woorden en hebben ghehadt, die krachtich ghenoech waren om die uyt-te-drucken. Den duyvel heeft hem tot twee reysen

reyten toe ghebroken. De eerste reyfe is gheweest binnen *Avila* in't Jaer 1578. ende al-hoe-wel dat sy daer van ghenesen is gheweest, ghelijck sy hier seght, soo is't nochtans dat sy gheheel haer leven lanck verlemt ghebleven is, ghelijck de Eerw. Moeder *Isabella van JESUS* betuyght heeft inde Onderfoeckinghen, ghedaen voor hare Saligh-makinghe. De tweede reyfe is geweest inde Nieuwe Stadt van *La Xara* in't Jaer 1580. als sy besigh was met dese Fondatie te voltrecken, ghelijck den Tydt-schryver van onse *Herstelde Order* verhaelt.

XXV. BRIEF.

Aen dem selven Eerw. Pater.

J E S U S

Y met U-E. Naer dat ick van daghe, zynde den dagh van Ons Heeren Hemelvaert, desen in-ghesloten Brief gheschreven hadde, heeft men my die van U-E. ter handt ghestelt, die ghekomen zyn lanckx *Toledo*, maer die in my eene groote pynlijckheyt veroorsaect hebben. Ick segghe U-E. dat et eene vermetelijcke fake is. Scheurt desen Brief datelijck. Ghy fiet nu wel, wat dat'er soude komen van alle die klachten, die men aen U-E. van my ghedaen heeft, het welck my voorwaer seer vermoeyt: want al is't schoon dat ick hem grootelijckx beminne, ende dat myne affectie de middel-maet bynaer te buyten gaet, om dieswille dat het eenen Heylighen is, ick en late daerom nochtans niet te sien, dat Godt hem het verstandt daer toe niet ghegeven en heeft. En bemerckt ghy nu niet, dat hy wilt doen, ende ondoen, om dat hy al te groot gheloof aen die zydighe Religieusen ghegeven heeft, sonder voorder ondersoeck te doen? Ick wete wel, dat sy niet al te groot beleyt en heeft om te bestieren, maer hare ghebreken en sullen niet hinderlijck zyn aen de eere van't *Order*, doordien dat sy niet en sullen bekend zyn, ten zy binnen het Huys. Ick hadde haer alreeds gheschreven, dat U-E. daer moeste gaen, ende alles soude ghemiddelt hebben, ende aengaende hare bekoeringhen, dat sy daer over souden handelen met haer lieden Biecht-vader, ende niet met haer. 't Is eene groote slechticheyt, dat *Isabelle van JESUS* soude bestieren, ende dat men haer Suppriorinne soude maken, aenghesien dat de selve Religieusen haer soo weynich achten, ende met haer soo spotten, terwylen dat sy dit Ampt bediende voor weynighe daghen, door de af-wesentheyt van *Brianda*, dat men niet en gheloofde daer van een eynde te sien, ende ick late my voortaan, dat sy van haer noyt eenich werck sullen maken. Sy is goet, maer sy en is daer toe niet bequaem, ende vanden anderen kant soud'et eene dwaefheyt zyn, de bestieringhe

bestieringhe voor twee daghen af-te-nemen van *Anna vande Moeder Godts*: want te oordeelen volghens de neersticheyt die men doet voor *Brianda*, hy en sal niet langh wachten van haer wederom te brenghen, het welck voor my eene ghevoelijcke sake is, tenzy dat'et waer, om haer haest wederom daer uyt te trecken, om haer te senden naer eenighe Fondatie, waert dat'er eenighe voor-viele; ick vrees grootelijckx haer in die plaetse te sien, soo langh als den ghenen, die daer is, daer sal blyven.

2. Voor soo veel als men seght, dat sy niet en doet voor de *Ongheschoende Carmeliten*, sy volbrenght hier in het ghebodt, dat U-E. ghegeven heeft. Ick en meyne niet, dat men reden heeft van te morren over de rest, noch dat sy'et qualijck sal vinden, het ghene men met my sal doen: want ick kenne hare imborst wel, die niet vreck, noch nauw-loeckende en is, maer seer open-hertich, ende mildt. Sy en sullen niet laten van alle hare woorden te vertellen, d'ene voor d'andere, ende terwylen dat dien Man, die daer alreeds is, ende daer sal blyven, ende dat sy volherden in hare hertneckicheyt, soo dunckt my, niet-teghenstaende dat de *H. Clara** daer naer toe gaet, dat sy evenwel altydt veel sullen weten te segghen, ende te oordeelen.

3. Het is eene groote lasteringhe, te segghen, dat sy geene sorghe en heeft van de siecken wel te besorghen, het ghene sy noodich hebben, want hare liefde is groot. Ick hebbe daer van d'ondervindentheyt in myne leste sieckte, die my ten uyttersten benauwt hadde. Al'et ghene dat men kan segghen en is niet met allen, soo langh, als men in syne eere niet en lydt; maer 't is hier eene vande delicactste saken des werelts. Het ghene sy vande eere segghen, dat is eenen draey, den welcken sy doen, om eenighe verwe te geven aen hare klachten: want sy en is hier niet ghekomen, ten zy op het segghen vande Medecyn-Meesters, en om hare ghesontheyt. Voorwaer ick en wete niet, wat U-E. hier in 't beste soude doen. Het bevalt my wel dat den Eerw. *P. Antonius* werck maect van het ghene, dat sy van *Brianda* niet en hebben ghesproken, het welck 't beste was, dat sy konde doen. Ick bidde U-E. om de liefde Godts die wel te bemercken. Om te doen het welck d'oorboorlijckste was in dit gheval, men hadde daer eene moeten senden ghelijck *Isabelle vanden H. Dominicus* met eene goede Suppriorinne, ende eenighe van die uyt-trecken. Het is noodich dat U-E. datelijck schryftaenden Eerw. *P. Antonius*, hem verbiedende dat hy aldaer ghene veranderinghe en soude doen, tot dat U-E. die sake wel overwoghen sal hebben. Ick sal hem oock schryven, dat ick daer in niet en kan doen, voor ende al eer ick sal ghesien hebben, wat U-E. sal ordonneeren, ende ick sal hem 't bedrogh van eenighe saken ontdecken.

4. Ick hebbe pynlijckheyt ghehad met het huys; het iste beklaghen, dat'er niemant en is gheweest, die de sake ter herten heeft ghenomen, maer al'et ghene dat men daer ghedaen heeft, en is maer dienstich voor een kleyn huysken, ick hadde wel ghewilt dat men het huys twee stagen hoogh ghebout hadde, ende dat-

* *Het moeste eene Religiense zyn, die alsoo ghenaemt was.*

men den muer rond' om het slot hadde getrocken : want al en is'er teghenwoordich geenen middel om meer te doen, men verliest even wel niet al-te-mael: want voor soo weynich al sy zijn, sy fullen daer beter zyn, als wel daer sy teghenwoordich zyn : U-E. sal dit aen hem believen te schryven. Ick en kan niet begrypen, hoe dat U-E. de bevelinghe ghegeven heeft voor *Malagon*, sonder daer op wel ghelet te hebben. Ick segghe u, dat ick ghelijck uytinnich ben : want vanden anderen kant dunckt my, dat 'et eene groote schande is voor het huys, af-te-stellen, ende soo 'tonghelegener tydt iemant te stellen, om aldaer te bestieren. Bericht u van alles, ende doet daer naer, het ghene, het welck onsen Heere u sal in-geven, het sal onghetwyfelt wesen, het welck t'oorboorlijckste is. Ick sal hem bidden, dat hy U-E. wilt verlichten; maer het is noodich den Eerw. *P. Antonius* daer van datelijck te waerschouwen, op dat hy op-houde van dese Heylighe te Martirizeren, want sy is inder daedt heyligh. Godt zy altydt met U-E.

Onweerdighe Dienaererse van U-E.

THERESIA VAN JESUS.

5. Ick en meyne niet, dat *Isabella vanden H. Dominicus* voor eene verstervinghe sal nemen, van daer naer toe te gaen, het soude eenen krachtighen middel zyn om dat Huys te herstellen, ende *Brianda*, ofte *Marie vanden H. Hieronymus* soude konnen gaen naer *Segovien*. Godt wille daer in voorsien. Dit soude oock dienstich zyn tot de ghesondtheyt van *Isabella vanden H. Dominicus*, want in die ghewesten is't seer werm, ende die Dochters en souden teghen haer niet derven spreken, doordien dat sy in eene soo groote achtighe is. Ick hebbe desen Brief open ghedaen, om uyt-te-schrabben, het welck ick van *P. Marianus* gheseyt hadde, uyt vreesē dat hy soude verloren gaen.

B E M E R C K I N G H E N.

1. **D**esen Brief is seer goet, ende hy behelst eene uytnemende Leeringhe voor de Oversten, hierom heeft den Eerw. *P. Hieronymus Gratianus* seer wel ghedaen van hem niet te scheuren, ghelijck de Heylighe van hem verfocht hadde, op dat wy niet berooft en souden gheweest hebben van soo ghewichtighe Leeringhe.

2. Als ick desen Brief begonste te lesen, stelde ick my voor ooghen den glori-eusen Vader den *H. Augustinus*, den welcken in synen 109. Brief berispte eenighe Religieusen van syn *Order*, welckers Instellinghe, ende Kloosters hy selver ghesticht hadde, om dieswille dat sy verfochten van Overste te veranderen. In dien Brief geeft hy haer voldoeninghe over hare waersichynlijke reden, ende hy stelt sich met alle kracht teghen hare klachten, die sy vande Overste deden, het welck eene sake is, die seer gelijk is aen dese, daer desen Brief van meldt: waer uyt men kan bemerken, dat den selven geest de penne bestierde van dese Leeraererse vande Kercke, tot eene goede bestieringhe van hare *Herstellinghe*, den

welcken te voren de penne van dien grooten Leeraer den *H. Augustinus* bestiert hadde, tot eene goede bestieringhe van sijn Order. Hier uyt kunnen wy trecken dat de klachten, ende de morreringhen niet nieuws en zyn inde Kloosters, namentlijk vande Vrouwen, de welcke door de natuerlijcke swackte van haer geslachte, door eenighe nieuwicheden lichtelijck beroert worden.

3. Die, de welcke ghebeurde in 't Klooster van *Malagon*, ghesticht van onse glorieuse Moeder, is gheweest, ter oorsaken vande veranderinghe, die men genoodtsaecht gheweest was te doen, treckende de Eerw. Moeder *Brianda vanden H. Joseph* uyt dat Klooster, ende haer brenghende naer *Toledo* om haere groote sieckte. Ende hier staet wel te bemercken, dat den keus, den welcken de Religieusen ghedaen hadden, kiesende eene andere, om in hare plaetse te bestieren, niet en was gheweest naer den sin van onse *Heylighe*, ghelijck't blyckt uyt den in-houdt vanden Brief, waer uyt wy verstaen, dat al-hoe-wel sy eene Priorinne verkoren hadden, die nochtans niet en was, de welcke onse *Heylighe Moeder* haer hadde voor-ghestelt; des-niet-teghenstaende staet sy haer voor, ende sy beschermt-se krachtelijck in haer ampt, ende weyghert alle de klachten te aenhooren, de welcke de Religieusen van haer deden, waer door sy eene seer ghewichtige leeringhe geeft aen alle Opper-Oversten, om het ghesagh vande Onder-Oversten alt ydt voor-te-staan, al-hoe-wel dat de verkiesinghen teghen hun ghevoelen souden geweest hebben: want alsoo doende, dat is de sake voorstaen, ende het Recht vande Religie ondersteunen. Godt wille ons bewaren van het onghewal, het welck alsdan ghebeurt, altwanneer, by exempel, den Prior inde bedieninghe van sijn Ampt, niet ondersteunt en is vanden Provinciael, noch hy door den Generael: want hier uyt en souden niet als klachten, ende morreringhen volgen, die de ondersaten doen teghen hunne Oversten, niet sonder een groot achterdeel vande Kloosterlijcke onderhoudinghe.

4. De klachten, die de Religieusen deden teghen de nieuwe Priorinne, bestonden in vier punten. Het eerste was, dat sy wat vreck was. Het tweede, dat sy de Siecken niet wel en koesterde. Het derde, dat de werelijcke personen selver de veranderinghe niet goet en vonden, die men ghedaen hadde, latende de Eerw. Moeder *Brianda* gaen naer *Toledo*; maer wat schult hadde de arme Priorinne daer in? Ende het lesten was, dat sy de *Ongheschoende Carmeliten* niet wel ghenoegh en onthaelde als sy binnen *Malagon* moesten komen. De *H. Theresia* andtwoordt op de twee eerste punten, ende sy verworpt-se door de ondervindentheyt, die sy hadde, van hare groote liefde, ende van hare mildtheyt. Op het derde punt seght sy, dat dese veranderinghe niet en is gheschiedt, ten zy door den raedt vande Medecyn-Meesters. Ende het leste punt worpt sy om-verre, met te segghen, dat dese Overste haer in sulcker voeghen ghedraghen heeft, om te ghehoorsamen aen het ghebodt, het welck den Eerw. *P. Hieronymus Gravianus* selver ghegeven hadde, het welck de Oversten van 't Order daer naer bevesticht hebben, om daer door vele, ende groote onbetamelijckheden te beletten. Tegen-

ghenwoordich noch hebben alle de Kloofsters vande Nonnekens een uytdruckelijck ghebodt vande Overften, het welck fy oock ghehadt hebben van hunne Voorfaten, dat fy in die plaetsen, daer de Paters geene Kloofsters en hebben, hun in geender manieren en moghen ontfanghen, om hun aldaer te laten slapen in die kamers, die fy hebben voor de vremdelinghen, jae felver en moghen fy hun geen eten geven, ten zy alleenlijck, als fy daer komen om haerlieden Biechten te hooren, het welck soo nauwkeurlijck onderhouden wort, dat men haer niet toe-en-laet aende *Onghefchoende Carmeliten* eene aelmoeffe te geven, de welke fy ghemeynlijck niet en weygheren aen eenen armē, ydie-se aen de poorte vraeght. Met dese wederhoudenthey, ende met dese on-baetsfoeckelijckhey gaet de Religie voort inde bestieringhe der Religieusen: al-hoe-wel dat fy, als zynde soo toe-ghedaen, ghelijck sy zyn, aende bestieringhe van't *Order*, het selven grootelijckx ghevoelen.

15. Dese klachten van soo kleyn ghewicht teghen de Priorinne, hadden de Religieusen van *Malagon* ghedaen aenden Eerw. P. *Antonius van JESUS* inde Vifitatie van dit Klooster, de welke hy ghedaen hadde door het bevel vanden Eerw. P. *Hieronimus Gratianus*, ende fiet, diengoden heylighen Man, al te groot medelyden hebbende, heeft haerlieden al te groot ghehoor ghegeven, ende al te lichtelijck ghelooft, waer door sy den voet ghenomen hebben, om teghen hare Overfte op-te-staen, het welck de *Heylighē* uytterlijck ghevoelt. Het oordeel dat de onderfaten teghen hunne Overften itrycken, is altydt nadenckelijck gheweest, seght den H. *Gregorius*, nochtans is 'et een quaet, dat onder de onderfaten ghemeyn ghenoegh is, het welck daer uyt voorts-komt, om diesswille dat sy hun niet ghenoegh en begeven tot de kennisse van hun eyghen selvē: want het ghebeurt niet dan te dickwils, dat een Broertjen, hoe slecht amptken dat 'et binnen 'sHuys oock bedient, tynen Overften sal komen te veroordeelen, jae een Kockxken, sittende in een hoeckxken van synen heert, sal sich in-beelden, dat hy eene Ghemeynte beter soude bestieren als iemandt, waert dat hy de riemen vande bestieringhe in syne handen hadde. Hierom moeten de Overften met sulcke voorsichticheyt voorts-gaen in hunne *Vifitatie*, dat vanden eenē kant den Overften sich niet al te seer en verheffe met sijn Ampt, ende dat vanden anderen kant sijn ghesagh bewaert worde, het welck noodich is, om sijn Ampt wel te bedienen. Dit zyn altemael woorden vanden H. *Gregorius*, hier en daer ghetrocken uyt vele andere, die tot ons voornemen niet dienlich en zyn; maer om te voldoen aenden Leser, sal ick hier tyne Sententie geheel en gansch voorstellen:

[a] *Quia Rectores habent judicem suum, magna cautela Subditorum est, non temere vitam judicare Regentium. Quia de nobis fortiora credimus, idcirco eos, qui nobis praelati sunt, districte judicabimus. Communia haec mala sunt, qua saepe a subditis in pralatos committuntur, & si ipsos regimen habere contingeret, se potius agere melius putant. Igitur sicut Pralatis curandum est, ne eorum corda locus superior extollat, ita subditis providendum est, ne sibi Rectorum facta displiceant.*

(a) S. Greg. lib. 25. Moral. cap. 22.

P 2

6. Hier-

6. Hierom heeft onse *Heylighe* de partyc vande Overste met eenen soo grooten iver aen-ghenomen, op dat sy het gheslagh van overheyt soude bewaren; het welck sy noodich hadde, om haer Ampt wel te moghen bedienen, ende alsoo seght sy met eene groote voorfichticheyt: *Sy en sullen niet laten alle hare woorden te vertellen, d'een voor d'ander.* O arme Oversten, die gestelt zyt in het ghesicht, ende in het oordeel van soo vele menschen, die allen uwen handel soo nauwkeurichlijck fullé uyt-pluyfen, dat sy niet een kleyn wordeken en sullen laten voorby gaen, sonder het selven op'ttapyt te stellen, om hun oordeel daer over te geven! Maer ten soude noch soo groot quaet niet zyn, waert dat sy de woorden verhaelden; maer het erghste is, ghelijck de *Heylighe* seght, dat sy d'eenen voor d'andere verhalen, die in sulcker voeghen verhalende, dat alswanneer sy wederom komen verhaelt te worden aenden ghenen, die-se eerst uyt-gesproken heeft, sy soo verandert zyn, dat hy-se selver niet meer en kent: want sy en worden niet verhaelt volghens den sin vanden ghenen, die-se eerst gheseyt heeft, maer volghens de affectie, oft den af-keer vanden ghenen, die-se ghehoort heeft.

7. Op het eynde van't tweede getal seght sy: *Al-hoe-wel dat de H. Clara daer gaet, soo langh als dien, die daer is, aldaer sal blyven* (te weten als Biecht-vader) *dunckt my, dat sy altydt veel sullen weten te segghen, ende te oordeelen.* Desen Biechtvader was eenen seer deughdelijcken Priester, ende eenen grooten Dienaer des Heeren; maer al-hoe-wel hy seer goet was voor sy selven, soo was't nochtans dat de ondervindentheyt in de saken, de welcke ghemeenlijck inde Vrouwe-Kloosters om-gaen, hem ontbrack; overfulckx was hy al te licht in alle klachten, ende morringhen t'aenhooren, waer uyt alle de beroerten, ende alle de ongherustheden, die inde Kloosters ghevonden worden, gemeynlijck voorts-komen. Het welck kan dienen, om ons de schadelijckheden te doen sien, die de Religiösen overkomen, om diefwille dat sy geene Biecht-vaders, oft Bestieters en hebben, die van haer *Order* zyn.

XXVI. BRIEF.

Aen den selven Pater.

J E S U S.

I. Erw. Vader, de gratie vanden H. Geest zy met U-E. Wy hebben seer verheught gheweest, vanden Brief te sien, die *Pieter* ons ghebrocht heeft, doordien hy soo vol is van goede hopen, dat sy, ghelijck my dunckt, hun uytwercksel sekerlijck sullen hebben. Godt wil't doen, ghelijck hy weet het voordeelichste te zyn

zyn voor synen dienst. Met al dat, 't is ghenoech te weten, dat *Paulus* aenden Ghesant ghetproken heeft, al-hoe-wel dat ick noch niet gheheel uyt de pyne en sal zyn, tot dat ick sal weten, op wat maniere dat 'et ghegaen heeft. Soo haest als het tot u kennisse sal ghekomen zyn, wilt 'et my datelijck over-schryven.

2. Ick ben soo bedroeft gheweest over de doot van eenen soo Catholijcken Koninck, ghelijck dien van *Portugael* was, dat ick verbelght gheweest ben teghen de ghene, die hem hebben laten gaen, om sy selven in een soo groot gevaer te stellen. Den wereltd geeft ons op alle manieren ghenoech te kennen de weynighe verkeertheyt die 'er is inde vergenoeginghen van dit leven, ten zy dat men die soeckt in het lyden.

3. Als U-E. sal oordeelen, dat 'et wel sal voeghen eenighe herkenenisse te doen aenden *Pauselijcken Ghesant*, en wilt niet laten van ons het selven te waerschouwen, ende my datelijck te schryven, hoe dat alles met hem is af-gelooopen, andersints en sal ick geene ruste hebben, tot dat ick 'et wete, al-hoe-wel dat ick altydt hope in onsen Heere, dat soo vele ghebeden van hem sullen verkryghen, dat alles wel sal gaen.

4. De Paters vande Societeit pramen seer, op dat Pater *Marianus* soude moghen over-komen, want den nootd, die sy hebben *, is groot. Is 't dat syne afwesentheyd aldaer niet seer achterdeulich en sal wesen, uyt liefde verfoecke ick van U-E. van het telven willen toe-te-staen: want het is nu van over langhen tydt, dat sy sulckx verfocht hebben. Sy senden teghenwoordich eenen Brief aen den *Pauselijcken Ghesant*, op dat hy het verlof soude willen geven. Daer en moeten maer vyf, oft ses daghen zyn om te gaen, ende om te komen, ende eenen halven dagh, oft ten hooghten eenen dagh is ghenoech om hier te zyn. En wilt dit niet vergeten onder andere saken, ende peyft dat 'et goet is, hem hier mede te belasten: want al is 't schoon dat de sake van geen ghevolgh en schynt te wesen, men laet daerom hier daer van geen groot werck te maken.

Ick en wete niet hoe, ende waer mede wy sullen kunnen voldoen aende groote verbintenissen, die wy hebben aen *Don Diego* †, synen loon moet van boven komen. Ick bidde U-E. van hem van mynen t'weghen seer te bedancken, ende hem te legghen, dat ick hem oodtmoedelijck bidde, dat hy U-E. niet en wilt verlaten, tot dat hy u in eene verlekerde plaetsse ghestelt heeft: want ick ben seer bevreesd voor de moorden, die op de weggen bedreven worden. Godt wille U-E. door syne bermherticheyt van alle ongheluck bewaren. Ick bevele my hertelijck inde ghebeden van *Mevrouwe Joanna*. Myne oodtmoedighe ghebedenisse

* Sy spreeckt vande Paters vande Societeit van *Avila*, die de Heylighe ghebeden hadden, om te verfoecken, dat *P. Marianus* daer soude moghen komen, om eene Fonteyne te ordonneren, de welke sy in hun Huys wilden brenghen.

† Het was eenen Edelman binnen *Madrid* ghenaeamt *Don Diego de Peralta*, in wiens huys den Eerw. *P. Hieronymus Gratiannus* sich vertroocken hadde, ende niet in 't huys van syne vrienden, om daer meer verborghen te zyn.

denisse aen * myn heere den *Gheheym-schryver*, ende acnde Jouffrouwen. Ick wensche grootelijckx, dat wy hun in't toekomende soo moeylijck niet meer en souden wesen.

6. Weet, Eerw. Vader, dat onsen Eerw. *P. Generael* eenen Brief gheschreven heeft aen * *Donna Quiteria*, ghelijck U-E. uyt desen Brief kan sien. Godt wil'et hem vergeven, die hem soo qualijck onderricht heeft. Is't dat syne Majesteit ons de gratie doet van eene Provincie te hebben, men soude daer ie mandt sonder uytstel moeten senden; want ick late my voortsaen, dat dit den middel is, om van syne beste vrienden te worden. Laet ons die van syne Majesteit trachten te wesen, ende laet dan komen dat'er komen wilt. Ick bidde hem, dat hy my U-E. wilt bewaren *Amen*. Men luydt naer de Mettenen', ende alsoo sal ick gaen eyndighen, U-E. verlekerende, dat de Priorinne met alle de Susters wel te pas, en teer getrooft zyn. Sy bevelen haer inde Ghebeden van U-E. gelijk oock mynen Broeder is doende. Sy zyn seer wel voldaan, te sien, dat de saken op eenen soo goeden voet zyn. De grootste, die ick teghenwoordich hebbe, is dese, datmen haest een eynde sal hebben van dese swarte *Visitatie*, ende dat U-E. daer in geen deel en heeft, de welcke ons soo dier kost. De begeerte, die ick hebbe, om hier van een eynde te sien, is soo groot, dat ick de vreesse, die my by blyft, dat ons een soo groot goet niet langhe en sal duren, niet gheheelijck en kan uyt-bannen: 'tIs van daghe den 24. Augusti.

Onweerdighe Dienarerse, ende Dochter van U-E.

Theresia van Jesus.

B E M E R C K I N G H E N.

1. **I**N desen Brief siet men, dat Godt aen onse H. Moeder den middel begonste te geven om te aessenen tuschen soo groote quellinghen, de welcke sy geleden hadde: want den *Koninck Philippus den II.* hadde sich verclaert, dat hy de *Herstelde Order* soude voortsaen, al-hoe-wel dat den duyvel wederom ghekeert is, ende de baren der zee in sulcker voeghen beroert heeft, door het nieuw onweer dat hy verweckt hadde, dat dit kleyn Schipken, het welck met volle Zeylen soo gheluckelijck begonste voorts te varen, op het punt geweest is van Schipbraeck te liden.

2. In't 2. ghetal verhaelt sy met een groot ghevoelen de ongheluckighe doot vanden *Koninck Don Sebastiaen*, den welcken den 4. Ougst in *Afriken* gestorven is in't Jaer 1578. alwaer op den selven tydt dat hy syn leven verloore, men gheheelen Legher, het Ryck van *Portugael* oock alle syne hope verloren heeft, die-se hadde inde groote moedicheyt van desen Prince. Sy gaf te kennen, dat sy die doot nu alreedyt wiste: want van over twintich jaren eer dat dit ghebeurde, hadde

† *Het was den Secretaris Don Antonio Gratiæn, Broeder van P. Gratiæn.*

* *Het was eene Religiense van't Klooster der Menschwoordinghe.*

hadde sy eenen Enghel ghesien, ghewapent met een bloedich sweert, waer mede hy het Ryck van *Portegael* dreychde, door dit teecken aen haer te kennen gevende, dat het bloedt daer in eene groote overvloedicheyt soude ghestort gheweest hebben. Als dit ongeval dan ghebeurt was, heeft sy daer van een groot ghevoelenghehad, ende haer beklagh doende by onsen Heere over een soo groot verlies, troostte hy haer door dese woorden, segghende: *Is't dat ick hun in eene bereydinghe ghevonden hebbe, om hun tot my te trecken, waerom quelt ghy u?* Alsoo is't dat de twee vermaerde Historie-Schryvers, die haer Leven beschreven hebben, verhalen.

XXVII. BRIEF.

Aenden selven Eerw. P. Hieronymus Gratianus.

J E S U S

Y met U-E. Ghy siet nu de beroerten, die de Ordonnantien versoerfaeckt hebben, de welcke den Eerw. P. *Jaannes van JESUS* ghemaect heeft: want voor soo veel als ick kan begrypen, hy en doet niet anders, als de Ordonnantien te verhalen, die U-E. ghemaect heeft; maer ick en wete niet tot wat eynde. Siet dit is't dat myne Religieusen yreesen, dat'er eenighe moeyelijcke Oversten sullen komen, die haer seer lastich sullen vallen. Dat is niet met allen doen. t'Is eene vrede sake, dat sy hun laten voorstaen, dat'er niet en is Visiteren, ten zy dat sy eenighe Ordonnantien maken. Is't taken datmen op die daghen, als men tot de H. Communie gaet, geene vermakinghe, oft Recreatie en magh hebben, soo en sullen die noyt geene moghen hebben, die alle daghen Misse lesen: oversulckx dan is't dat de Priesters die niet en onderhouden, waerom wilt men, dat de arme Religieusen daer toe verbonden zyn? Hy schryft my selver, dat gelijk dit Huys noyt ghevisiteert en is gheweest, het noodtsakelijck is gheweest in sulcker voeghen te handelen. Ick wille wel ghelooven, dat dit de reden is, ende dat'et in eenigher manieren oorboorlijck is gheweest van sulckx te doen; maer met al dat, ick verseker u, dat ick vermoeyt ben gheweest van die alleenlijck te lesen, wat soude ick doen, waert dat ick die moeste onderhouden? Gheloof my, dat onsen *Reghel* geene lastighe personen en ghedooght, want hy is lastigh ghenoech van sy selven.

2. Den Eerw. Pater *Salazar** gaet naer *Granada*, het welck den Aerts-Bischop voor hem besorghht heeft, doordien dat'et synen grooten vriendt is. Hy

wenscht

* Het was P. *Gasper Salazar* haren *Riecht-vader*.

wenscht grootelijckx, dat aldaer een van onse Kloosters soude gesticht worden, het welck ick oock wel soude begeeren: want alwaert schoon dat ick daer niet en quame, het soude evenwel kunnen gheschieden, maer ick soude eerst *Cyrellus* wel willen voldoen, ten waer dat de *Franciscanen* ons wederom voorquam, gelijk sy binnen *Burgos* ghedaen hebben: want ick en wete niet, oft de *Visteeders* kunnen oorlof geven om Vrouwe-kloosters te stichten, ghelijck sy dien kunnen geven voor de Mans-kloosters.

3. Weet, dat *San Telmo** teghen my seer vergramt is om die Novitie, de welke is uyt-ghegaen; maer ick verfekere u dat ick niet anders en hebbe kunnen doen, ende U-E. en konde niet meer: want men heeft in dit gheval al ghedaen dat men heeft kunnen doen, ende ghelijck dit eene sake was, waer in men handelde om Godt te behaghen, soo en geve ick daer niet om, alwaert dat de wereldt moeste verfincken. Ick en hebbe daer in geene pynlijckheyt, ende ick hope dat U-E. daer in oock geene en sal hebben. Dat'et ons noyt wel en come, als wy teghen den wille vanden ghenen, sullen doen, die ons opperste goet is. Ick segghe U-E. met alle verlekertheyt, dat waer het saken sy de Suster van mynen *Paulus* hadde gheweest, ick niet meer en soude hebben kunnen doen. Den goeden Man heeft langhen tydt gheweest, sonder de reden te willen in-sien. De reden van syne gramichap teghen my (is't dat'et waerachtich is, het ghene myne Religieusen segghen, gelijk ick gheloove) is, dat hy sich heeft in-gebeeldt, dat de zydicheyt vande Priorinne desen slagh ghedaen heeft, ende het dunckt hem, dat men hem in alles bedrogghen heeft. Hy heeft ghehandelt van haer te laten gaen in een Klooster van *Talavera* met eenighe andere die daer in gaen van het Hof, dit is de reden, waerom dat hy haer heeft doen halen. Godt, wilt ons bewaren van eenighe schepfelen van noode te hebben, ende dat hy ons laet sien, dat wy geenen anderen bystandt van noode en hebben, als den synen. Hy seght dat ick dit ghedaen hebbe, om diet wille dat ick synen dienst niet meer van noode en hebbe; jae men heeft hem gheseyt, dat diergheelijcke loofse trecken my ghemeyn zyn. Maer siet doch eens, oft dat ick synen dienst oyt meer van noode ghehadt hebbe, als in dien tydt, alswanneer wy handelde van haer uyt het Klooster te senden. Hoe qualijck kent hy my! Godt geve, dat ick altydt synen wille magh kennen, om dien te volbrengghen. *Amen.* 'tIs van daghe den 19. November.

Onweerdighe Dienaerersse, ende onderdane van U-E.

Theresia van Jesus.

BEMERCKINGHEN.

1. **M**En weet niet seker, wanneer dat desen Brief gheschreven is gheweest; maer door giffinghe late ick my voorstaen, dat'et gheweest is in't Jaer 1578. terwylen dat sy binnen *Toledo* was, alwaer sy weder-ghekeert was van *Avila*

* Dat is Pater Olea.

Avila op het eynde van dit Jaer, om ghesloten te worden inden kercker, tot den welcken sy veroordeelt was door het bevel vanden *Pauselijcken Ghesant*, ghelijck sy selver verhaelt inden 27. Brief vanden eersten Boeck, het welck voor haer eene groote vertroostinghe gheweest is, siende dat sy dese vervolginghe was lyende voor Godt, ende voor syne Religie.

2. Uyt het eerste ghetal blyckt, dat den Eerw. *P. Joannes van Jesus Roca* eenighe Kloosters der Religieusen *Ghevisiteert* heeft, door het bevel vanden Eerw. *P. Hieronymus Gratianus*, ende dat hy in syne *Visitatie* meerdere Ordonnantien, ofte Statuten ghemaect hadde, als dese *Heylighe* oordeelde noodich te wesen, het welck sy in dit ghetal niet toe-en-stemt. Dit is een groot punt, het welck de bestieringhe raectt, ende bestaet inde voorsichticheyt van niet te veel, ofte te luttel te doen, om niet te sondighen, soo in d'een als in d'ander: hierom, als den ghemeynen noodt vereyscht, dat de *Visiteerders* eenighe Ordonnantien souden maken, dat is redelijck, ende syzyn daer toe verbonden, het welck de *Heylighe* hier niet en mispryft, ende daer en is niemandt, die 'et kan veroordeelen; maer die te maken sonder noodt, ofte meer als 'et van noode is, dat brenghet groote onghewallen by, ende het voornaemste is, het welck de *Heylighe* hier voor-stelt, als sy seght, dat 'et Jock vande Kloosterlijcke onderhoudinghe door desen middel al te swaer komt te worden, ende wort gheheel onverdraeghlijck. De swaricheyt is vande middel-maet te houden, het welck niet lichtelijck om doen en was in dese beginfelen, inde welcke de ghemeyne onderhoudinghe noch niet al te wel gheschickt, ende gheveesticht en was; maer hedens-daeghs is alles soo wel gheschickt, dat men nauwelijckx eenighe andere Ordonnantien siet als die, de welke het *Capittel Generael* maectt, in het welck, met beraedt-slaginghe vande Provincien, men met alle rypfinnicheyt foodanighe Ordonnantien maectt, die men oordeelt noodich te wesen, om de nauwekeurighe onderhoudinghe vanden eersten *Reghel* te houden staen. Dese leeringhe van onse H. Moeder heeft de Religie soo wel aen-ghenomen, dat sy in hare Wetten ghebiedt, dat de *Paters-Visiteerders* geene nieuwe Ordonnantien en souden maken, ten zy met eene groote voorsichticheyt, ende als den noodt vande Ghemeynthe sulckx soude vereyschen, de welke, ghelijck sy seght, niet en moet beswaert worden met vele Ordonnantien om te middelen aende ghebreken van eenighe besondere Religieusen.

3. Onder andere, die den Eerw. *P. Joannes van JESUS* ghemaect hadde, ghelijck men uyt dit ghetal kan bespeuren, was 'er eene, de welke verbode, dat de Broeders inde plaetse van Vermakinghe, ofte *Recreatie* niet en moghten komen, om hun een weynich met de Ghemeynthe te vermaken, op die daghen, als sy tot de Tafel des Heeren gheweest hadden. Ende ghelijck 'er in dien tydt seer weynighe Priesters waren, soo en verwondere ick my niet, dat de *Heylighe* daer op bemerck ghenomen heeft, op dat dien soo Religieusen act vande Gemeynthe niet en soude komen te ontbreken, die soo noodtfakelijck is, om het rat vande Kloosterlijcke onderhoudinghe met vermaeck te doen draeyen. Maer het ghetal der

Priesters vermeerderd zynde, heeft men seer heylighlijck door eenen Wet vastghefelt, dat de Broeders van dese verlichtinghe op die daghen souden berooft zyn, door eerbiedinghe van een soo aen-biddelijck *Sacrament*.

XXVIII. BRIEF.

Aenden selven Pater Hieronymus Gratianus.

J E S U S

1. **** Y met U-E. Eerw. Vader. Ick hadde nu alreeds dese Brieven, die
 * Z * ick hier mede sende, gheschreven, als ick die van U-E quam t'ont-
 * * * * * fanghen, aen wie onten Heere soo goeden, ende salighen Paesschen
 **** fal ghegeven hebben, ghelijck ick wensche, ende alle uwe Doch-
 ters die hier zyn, van hem vertoecken. Ghebenedydt zy Godt, die de saken in
 sulcker voeghen schickt, dat wy eyndelijck fullen verloft zyn van die vervremt-
 heden, ende alsoo sal het arm *Enghelken** wederom de vryheyt hebben, van te
 handelen van hare ziele, het welck sy niet en heeft konnen doen op eene manie-
 re, die haer vertroofte, om de langhe af-wesentheyt van uw' Eerw. Om de waer-
 heyt te belyden, wy hebben stoffe ghehad om in alle manieren te lyden; maer
 my dunckt, dat U-E. het besten deel ghedraghen heeft, aenghesien onsen Hee-
 re u soo veerdichlijck betaelt heeft door de groote middelen, die hy u ghegeven
 heeft om soo vele zielen te dienen

2. Mevrouw *Joanna* heeft my nu eenen Brief gheschreven † over de sake van
 onse Suster *Marie vanden H. Joseph*, sonder eenigh vermaen te maken van U-E.
 al-hoe-wel sy haer selven ontschuldicht, segghende, dat sy my met groote ha-
 ste gheschreven heeft, het welck niet ghenoech en is om my te beletten, dat ick
 my daer over niet en soude laten te beklagen. Ick hebbe aende Priorinne van
Valladolid gheschreven, dat sy haer hare Professie soude laten doen, soo haest als
 het Jaer sal om wesen. Sy heeft my gheschreven, dat sy noyt andere ghepeysen
 ghehad en heeft, voor ende al eer ick haer hadde laten weten, dat sy die soude
 op-houden. Om de waerheyt te segghen, het dochte my van kleyn belanck te
 wesen van die op-te-houden, op dat U-E. daer teghen woordich soude gheweest
 hebben; maer het is beter dat'et alsoo zy: want ghelijck wy nu soo sekere hope
 hebben van eene Provincie te hebben, late ick my voorstaen, dat daer mede al-
 les sal wel gaen.

3. Mynen Broeder kust de handen van U-E. ende het kleyn *Theresken* is wel
 te vreden, maer sy is noch al soo groot kindt, ghelijck sy altydt gheweest is. Ick
 ben een weynich verlicht, ende gherust met de saken van *Sivilien*. Ick verstaen
 uyt

* Sy spreect hier van haer selven. † Het was over hare Professie.

uyt de Brieven vanden Eerw. *Pater Nicolaus*, dat die Religieusen eene groote voorsichticheyt hebben, ende dat sy seer dienstich aen't *Order* sullen kunnen wesen. Hy moet my komen spreken voor myn vertreck, het welck noodich is, op dat ick hem beter soude kunnen onderrichten van al't ghene dat daer om-ghegaen is, ende met eenighe dinghen belasten, die hy moet segghen aende Moeder *Marie vanden H. Joseph*, inghevalle dat men haer quam te her-kiesen. *Garcias * Alvarez* en gaet daer niet meer: hy seght dat den Aerts-Bisshop hem sulckx geboden heeft. Godt wille u in alles voorsien, en my de middelen geven om U-E. met staey te spreken over vele saken. Voor soo veel als ick verstaen kan, het moet seer wel gaen met den Eerw. *P. Joseph*. Dit is't dat seer wel komt.

4. Het heeft my seer wel bevallen te verstaen, dat U-E. wederom nieuwe reden wenscht om pynlijkheden, ende quellinghen te hebben. Laet dat om de liefde Godts, ende en peyst daer op niet, want ghy en sult niet alleen lyden, laet ons ten minsten voor eenighe daghen rusten, ende onsen aessem scheppen. Ick wete seer wel, dat't lyden eene spys is, de welcke soo wie die eens oprechtelijck ghesmaect heeft, blyft in sijn ghemoedt gheheel overwonnen, dat sy het beste, ende het salighste voedtsel is voor de ziele; maer ghelijck ick niet en wete oft dat't haer uyt-streckt tot meer als tot den selven persoon, soo en kan ick het niet wenschen. Ick wille segghen, dat'er een groot verschil moet wesen, tussché lyden in synen eyghen persoon alleen, ende synen naesten te sien lyden. Dit is een gheschil, het welck U-E. my moet verklaren, als ick het geluck sal hebben van U-E. te sien. Godt geve, dat wy moghen ghelucken in hem wel te dienen door alle de middelen, die hy ons sal voorstellen, ende dat hy my, ende U-E. vele jaren beware in alle heyligheyt, die ick van hem versoecke. *Amen.*

5. Ick hebbe gheschreven naer *Valladolid*, dat't niet noodich en was te schryven aen Mevrouw *Joanna* om het gelt te hebben, aenghesien dat'er geene hope en is van dat te kunnen kryghen, ten zy naer hare Professie, ende alsdan is het twyffelachtich van het selven t'ontfanghen: want zynde ontfanghen gheweest sonder dat, en hebben de Religieusen niet te segghen, is't dat men't haer niet en geeft, sy sullen vanden anderen kant stoffe hebben om de handen tot Godt te heffen. Ick en hebbe van niet anders willen handelen, maer ick hebbe den brief, den welcken U-E. aen Mevrouw *Joanna* ghesonden hadde, inde handen vande Priorinne doen stellen. Nu is alles soo wel. Ick en soude niet soecken dat sy den Eerw. *P. Angelus* hier van soude spreken: want ick en sien geene reden, ofte noodt van sulckx te doen, al-hoe-wel dat hy haren grooten vriendt is: want U-E. weet seer wel, hoedanich die vriendtschappen kunnen wesen, de welcke seer haest eyndighen, volghens den loop des werelts. My dunckt dat sy't my in eenen Brief te verstaen ghegeven heeft; maer het kan wesen, dat't tot dit eynde niet en is gheweest. Hebt sorghe van haer in alle ghefallen te waerschouwen,

Q 2

ende

* *Het was eenen seer deughdelijcken Priesster, Cappellaen vande Religieusen van Sivillen.*
† *Het lyden is het beste, ende het smakelijckste voedtsel voor de ziele.*

ende blyft met Godt. En vergeet niet van my aen Godt te bevelen, door de ziele die ghy teghenwoordich hebt: want ghy weet wel, dat-ge hem fult moeten rekeninghe geven over de myne. 't Is van daghe den lesten *Paesch-dagh*.

U-E. *Omweerdighe Dienaererse ende Dochter*

THERESIA VAN JESUS.

6. Ghelijck ick den tydt niet en hebbe om te schryven aen *Meurouwe Joanna*, U-E. sal haer believen te laten weten, dat de *Professie* sal ghedaen worden. Al't ghene ick hier legghen, schryve ick met eene soo groote vreesse, dat ick by my selfen besloten hebbe van sulckx niet meer te doen, ghelijck ick doen, ten sy seer felden. Ick hebbe nu alreeds gheantwoordt aen myne lieve Dochter *Maria vanden H. Joseph*. Het soude voor my eene groote vertroostinghe zyn van haer by my te hebben; maer ten is nu den wille des Heeren niet, dat ick die in eenighe sake vinde.

B E M E R C K I N G H E N.

1. **D** Esen Brief is gheschreven gheweest op den derden Feest-dagh van *Paesch* in't Jaer 1579. het welck in dat Jaer viel op den 12. April, oversulckx is desen Brief gheschreven gheweest den 14. van de selve maent, zynde alsdan dese *Heylighe* binnen *Avila*.

2. De quellinghen, die sy, ende hare gheheele *Herstellinghe* gheleden hebben, daer wy van ghesproken hebben, inde voorgaende Brieven, hebben een eynde ghehad door het beraedt, ende oordeel van die vier Mannen, die den *Koninck Philippus den II.* tot dien eynde ghegeven hadde aenden *Pauselijcken Ghesant*, de welke inde kracht van dese macht op den eersten dagh van *April* in't Jaer 1579. voor *Vicaris Generael* van dese nieuwe *Herstellinghe* ghekosen hebben den *Eerw. Pater Meester Angelus de Salazar*, die de *H. THERESIA* seer toe-gheneghen was. Ende inder daedt het eerste werck dat hy dede in syne bestieringhe, was, dat hy dese *Heylighe* verlostte uyt hare gevanghenisse binnen *Toledo*, ende haer volle vryheyt gaf, te gaen, daer sy soude oordeelen het oorboorlijkste te wesen.

3. Met dit verlof is sy van *Toledo* naer *Avila* ghegaen, gheheel met vreught vervult, siende de vrucht van soo veel arbeydts, ende quellinghen, ende het gheluckich eynde, dat sy gehadt hebben. Soo haest als sy binnen *Avila* was aenghekomen, herft sy desen Brief gheschreven aenden *Eerw. P. Hieronymus Gratianns* over de gifte, ende *Professie* van syne *Suster Maria vanden H. Joseph*, daer sy van spreekt in't 2. 5. ende 6. ghetal, de welke hare *Professie* dede den 10. Mey van't selve Jaer, 26. daghen naer dat desen Brief gheschreven is gheweest.

4. Met dese nieuwe bestieringhe hebben sy oock een seer gheluckich eynde ghehad van alle de vervolginghen, ende quellinghen, de welke de *Religieusen* binnen *Sivillen*, ende namentlijck de *Eerw. Moeder Marie vanden H. Joseph* *Priorinne* gheleden hebben, daer sy hier van spreekt in't 3. ghetal. Dese *Moc-*
der

der was van voyse, ende van plaetse berooft gheweest, ende men hadde haer afgheset van het Ampt van Priorinne, ghedurende dese vervolginghe, ter oorsaken van eene valsche ondersoekinghe, die men teghen haer ghedaen hadde, de welke ghesien, ende ondersocht zynde door den nieuwen *Vicaris Generael*, te samen met den Pauselijcken *Ghesant*, ende die vier wyse Mannen, is hare onnooselheyt ghekent gheweest, de ondersoekinghe niet goet verklaert, ende alloo herstelt gheweest in haer Ampt, ghelijck het blyckt uyt de open Brieven, die den *Eerw. P. Salazar Vicaris Generael*, zynde binnen *Madrid*, tot dien eynde afghevaerdicht heeft den 28. Juny in't Jaer 1579. de welke onder my berufften. Dit moet de zielen in hare quellinghen grootelijckx vertroosten, ende sien, dat al-hoe-wel Godt haer voor eenighen tydt verlaet, op dat sy souden lyden, hy nochtans niet toe-en-laet, selver oock in dit leven, dat hare deught sonder vergeldinghe blyve, maer sich stellende van haerlieden kant, maeckt dat de lasteringhen, die men ghebruyckt hadde om haer te verlicien, souden dienen tot haerlieden glorie.

5. Het gheschil dat sy voor-stelt in't 4. ghetal, te weten, welck van dese twee saken het pynlijckste is, *Oft te lyden in synen eyghen persoon alleen, oft wel den persoon te sien lyden, die men bemint*, en is soolicht niet om te besluyten: want soo voor d'een, als voor d'ander zynder seer ghewichtighe reden, ghetrocken uyt de Boecken van dese *Heylighe*, de welke ghelijckelijck staen voor de twee partyen; maer aenghesien sy hier over haer ghevoelen niet en heeft ghegeven, soo sal ick't met haer verlos doen, al-hoe-wel niet met alsulcke verbreydinghe ghelijck dese sake vereyscht; maer ick sal myne reden in't kort voor-stellen om de palen van dese Bemerckinghen niet te buyten te gaen, die my verbinden om kort te maken.

6. Daer en is geen twyffel aen, oft de geestelijcke liefde, daer onse *Heylighe* hier van spreekt, is sonder eenighe baetsoekinghe, ende sy en aenmerckt niet, als het geestelijck goet vanden ghenen, die sy bemint, ende alloo voedt sy haer met het vermaeck, het welck sy smaect in het ghene, waer in sy het meeste goet vindt van haren Beminden: ende ghelijck dit bestaet in het lyden, soo en quelt sy haer daer mede niet, maer sy verheught haer in teghendeel inde pynlijckheden van haren Beminden, ghelijck sy seght in't VII. Capittel van den *Wegh der Volmaecktheyt* met dese woorden: *Het en gaet alsoo niet met dese andere liefde* (Sy spreekt vande geestelijcke liefde) *want al is't schoon dat onse natuerlijcke swackheyt, het quaet dat onsen Beminden komt te lyden, datelijck ghevoelt, soo is't nochtans dat de reden ons verstant doet in-sien, oft dat't voordeelich is voor de ziele, oft dat sy rycker wort in den ghenen, ende op wat maniere sy't draeght: men bidt Godt, dat hy haer de verduelicheyt soude ghelieven te geven, die synoodich heeft, op dat sy door het lyden soude moghen verdienen. Is't dat men siet, dat hy haer die geest, soo en ghevoelt men geene pynlijckheyt, in teghendeel sy verandert in urenght, ende troost, al-hoe-wel dat de affectie die men haer draeght, maeckt dat men die liever soude lyden, als haer*

haer te sien lyden, waert dat men de verdiensten, die men door het lyden verkryght, haer konde geven, lydende voor haer.

7. Vanden anderen kant schynt het, dat eene ziele, bevanghen met dese liefde, de pynlijckheden vanden perfoon, diesy bemint, meer gevoelt, als wel die, de welke sy in haer selven is lydende: want ten eersten de liefde weet het lyden, het welck wy inden geest van onderworpenheit ontfanghen, soo wel te bereyden, dat sy'et ons soet, ende aenghenaem maect; maer als wy eenen perfoon, den welcken wy beminnen, sien lyden, soo wort de liefde selver den beul, die ons herte pynicht. Ten tweeden, de pynlijckheden, ende de quellighen der ziele gaen die van het lichaem onghelijckelijck te boven: want ghelijck den H. Thomas seght, [a] dese komen van het lichaem selver voorts, ende sy maken de ziele daer van deelachtich; maer de andere komen voorts uyt de ziele selver, ende van daer strecken sy haer uyt tot het lichaem: ende ghelijck de ziele het voornaemste, ende het edelste deel is vanden mensch, soo volght daer uyt claelijck, dat hare pynlijckheden, ende lyden veel ghevoelijcker, ende lewenderyn. Hier uyt treckt den H. Amadens, dat de alderheylighste Maghet de pynen, ende smerten van haren Sone veel meer ghevoelt heeft, dan oft sy die selver gheleden hadde: [b] *Maria passa est ultra humanitatem: torquebatur enim magis, quam si torqueretur ex se, quia supra se incomparabiliter diligebat id, unde dolebat.* Ende Arnoldus Carnotensis seght van onsen Salighmaker JESUS-CHRISTUS dat hy veel meer was lydende inden perfoon van syne Alderheylighste Moeder, staende aenden voet des Cruysse, als wel in sy selven, doordien dat hy hare smerten meer ghevoelde, als wel de syne: [c] CHRISTUS, *jam hora propinquante, in Matre amplius, quam in se pati videbatur.*

8. Hierom houde ick voor seker, dat de ghene, die door dese heylighe, ende volmaecte liefde ontfteken zyn, eene veel grootere pynlijckheyt ghevoelen, siende den perfoon lyden, den welcken sy beminnen, dan oft sy die in hun selven waren lydende. Dit was onghetwyffelt het ghevoelen van onse Heylighe in dit 4. ghetal. Maer men moet sich niet laten voorstaen, dat dese pynce soo groot is, dat sy uyt-sluyt eene soorte van vreught in het opperste deel, in-siende het groot profyt, dat sy trecken uyt het lyden. Het is bynaer al'et selven, ghelijck'et ghebeurt aen eenen siecken, die eene bittere Medecyne goet vindt, de welke hem door den Medecyn-Meester toe-geschickt is, doordien dat hy daer door syne vorighe ghesontheyt verhoopt wederom te kryghen. Het is dese ghelijckenisse, daer den H. Thomas [d] sich van dient, om dese sake uyt-te-legghen. Ende vande Alderheylighste Maghet seght den H. Bonaventura [e], dat sy in het lyden van hare Sone sterck was, ende deerlijck, soet, ende straf: want sy hadde syne pynen in sulcker voeghen ghevoelt, dat sy in't opperste deel haerder ziele haer aenghenaem

(a) S. Thom. q. 26. de veritate art. 2. & 9 in Corp. (b) S. Amadens hom. 5. de Deipara. [c] Arnol. Carnot. tract. de laud. Mariae. [d] S. Th. 3. p. q. 15. a. 6. ad 4. [e] S. Bonav. in L. 1. Sen. d. 48. a. 2. q. 1.

naem waren, fiende hem lyden voor de faligheyt der menschen, om haer alsoo volkomenlijck ghelijckformich te maken aenden wille vanden hemelschen Vader, ende dat in sulcker voeghen, dat waert faken het noodich soude gheweest hebben, sy haer selven over-ghelevert soude hebben om te sterven.

XXIX. BRIEF.

Aenden selven Pater Hieronymus Gratianus.

J E S U S.

1. **** E gratie vanden H. Geelt zy met U-E. *Angelica** en kan het ver-
 * D * moeden, het welck sy ghehadt heeft, noch niet gheheel en gansch
 * * * * af-legghen. Ten is niet te verwonderen: want ghelijck sy geene
 **** verlichtinghe en heeft in andere saken, ende dat hare gheneghent-
 heyt haer niet toe en laet van die oock te soecken, ende dat sy, gelijk sy seght, van
 den anderen kant groote quellighen, ende pynlijckheden lydt, ende dat hare
 ghesteltenisse seer swack is, daer door is't dat sy haer quelt, ende pynt, als sy
 bemerckt, dat sy soo qualijck betaelt wort. Ick bidde U-E. van dit te willen seg-
 ghen aen dien Edelman, den welcken, al hoe-wel hy van nature onachtsaem
 is, dat hy-et niet en zy in het ghene dat haer aengaet: want de liefde, daer sy is,
 en kan soo langhen tydt niet slapen.

2. Maer laet ons die klachten daer laten: de swackheyt des hoofts, daer U-E.
 mede bevanghen is, heeft in my pynlijckheyt veroorsaect. Ick bidde u om de
 liefde Godts, wilt u doch matighen inden arbeydt, den welcken ghy onder-
 neemt: want is't dat ghy in tydts niet toe-en-siet, ghy sult sien, dat men het
 quaet niet en sal konnen helpen, als men de genees-middelen daer toe soude wil-
 len ghebruycken. Weet meester te zyn van u selven, om u selven te konnen ma-
 tighen, ende wort wys op den kost van een ander, aenghesien dat'et is tot den
 dienst des Heeren, ende aenmerckt hoe noodich dat'et voor ons is, dat ghy uwe
 ghesondtheyt bewaert. Ick love Godt uyt ganfch myn herte van te sien, dat de
 saken op eenen soo goeden voet zyn, datmen die doonde bermherticheyt Godts
 moghen voor ghe-eyndicht houden, ende dat is geschiedt met sulck eene macht,
 dat'et klaerlijck blyckt, dat'et Godt is, die-se in sulcken staet ghestelt heeft.
 Maer daer latende het voornaemste, ick verheughe my, om die wille dat-ge de
 vrucht van synen arbeydt sult sien, vande welke ick segghe, dat ghy-te wel dier
 gekocht hebt; maer als alles sal gestilt zyn, ghy sult daer in een groot genoeghen
 hebben, ende in't toekomende daer uyt groote voordeelen trecken.

3. Ach! mynen Vader, wat pynlijckheden kost my dat Huys! Want al is't
 schoon dat alles vast-ghestelt, ende ghesloten was, soo heeft den duyvel noch-
 tans soo veel te weghe ghebrocht, dat wy't ten lesten niet en hebben, des-niet-
 * Sy is bes selver.

teghen-

teghenstaende was het de sake, die ons de bequaemste was binnen *Salamanca*, ende het profytichste voor den ghenen, die 'et ons verkocht hadde. Daer en is sich niet te betrouwen op de kinderen van *Adam*: want naer dat 'et Huys ons aen-ghebo- den was, ende over-een-ghekomen waren met eenen Edelman, die den naem hadde vanden eerlijcksten, ende oprechtsten te zyn in synen handel, ende wiens woordt, volghens het ghemeyn ghevoelen, soo veel was als een gheschreven verdragh, soo en hebben wy ons niet met allen ghevonden, al-hoe-wel dat hy niet alleenlijck sijn woordt hadde ghegeven, maer oock sijn handt-teecken in de teghenwoordicheyt van ghetuyghen, hebbende met hem selver den Bondt- schryver ofte Notaris ghebrocht, ende het verdragh alsoo ghesloten. Alle men- schen hebben daer over verstelt ghestaen; maer men schryft het toe aen sekere Edellieden, de welcke voor hunne eyghe baet, ofte wel voor die van hunne vrien- den, hem sulckx hebben aen-gheraden. Sy hebben meer vermoghen ghehadt, als alle de ghene, die hun naer de reden voeghden, namentlijck eenen van syne Broeders, die met alle liefde ghehandelt hadde met ons over dese sake, die een groot ghevoelen hadde, siende dat alles alsoo uyt-viele. Ende ghemerckt dat 'et eene sake is, die aen onsen Heere hertelijck bevolen is, soo moet men gelooven, dat 'et ghene het welck ghebeurt is, het oorboorlijckste is. Het ghevoelen dat ick hebbe, is, dat men binnen *Salamanca* geen huys en kan vinden, dat deught.

4. Den Eerw. *P. Nicolaes* heeft my eene groetenisse ghedaen van weggen van U-E. maer het ghene ick wel soude begeeren is, dat ghy niet en loudt vergeten van my hertelijckte bevelen aen onsen Heere: want ick vreesse, dat alle die bekommernissen die ghy hebt, u beletten van my ghedachtich te zyn. Ick be- vindē my teghenwoordich in eene redelijcke ghesontheyt. De Priorinne, ende de Susters van alhier groeten U-E. uytter herten. Godt beware my U-E. ende ick bidde hem van my den middel ghelieven te geven van U-E. te sien. Het is meer als dry uren. 't Is van daghe den Feest-dagh vanden *H. Franciscus*.

Onweerdighe Dienaeressē, ende Dochter, van U-E.

THERESIA VAN JESUS.

REMERCKINGHEN.

1. **D**esen Brief is ghemenghelt met een seer aenghenaem suer-soet, ofte *Aigre doux*: want sy wiste de strat heyt met de soetheyt seer wel te voeghe. Sy schreef delen Brief binnen *Salamanca* den 4. October in 't Jaer 1579.

2. In 't eerste ghetal, het welck vol soeticheyt, ende oock voorfichticheyt is, geeft sy met eene groote bevallicheyt hare eenfaemheyt, onder den naem van *Angelica* te kennen, de welcke sy door de atwelentheyt, ende door de stilswy- gentheyt van haren *Paulus* was lydende, ende siende haer selven alsoo ghestelt, ontbrack haer den troost, den welcken sy voort minten uyt syne Brieven soude kunnen trecken tot verlichtinghe van hare pynlijckheden. Ende al-hoe-wel sy de reden wel wiste, ende dat 'et niet en was by ghebreck van vrientdschap, soo

was't

was't dat sy'et hem evenwel vertooghde op de maniere van minnelijcke klachten, op dat'et alsoo soude dienen tot een heyligh vermaeck van haren geest tusschen soo vele quellinghen, door dese kleynre trecken van eene oprechte liefde, ende van eene soo uytnemende voorfichticheyt, ghelijck die van THERESIA was. Op dese maniere is't, dat de heylighe malkanderen troosten in hunne quellinghen, ghelijck den *H. Basilus* seght vande Heylighe *Melecius*, ende *Eusebius* in eenen Brief, den welcken sy te samen schreven aende Bisschoppen van *Italien*, ende van *Vranckrijck*. Hy seght dat'et seer dick wils ghebeurt, dat een herte sich ontlast van de pynlijckheden, die'et pramen, oft die uyt aessemde door den mondt met eenighe versuchtinghen, ofte door den middel van cenighe tranen, die uyt de ooghen vloeyen; maer wy vinden, dat'et voor ons eenen grooteren troost, ende een krachtigher steunsel is in ons lyden, dat wy de teere tochten van onse herten aen iemandt openbaren. (a) *Sape suspirium ex alio cordis editum, solatium aliquod animis indolentibus adfert, atque lacrima erumpentes afflictionis copiam discutiant. Nobis autem, quod affectus nostros vobis aperimus, non tantum solatii experimur, quantum gemitus, & lacrima exhibent; verum quadam nos spes etiam melior fovet.*

3. In't 3. ghetal verhaelt sy den arbeydt, den welcken sy onderstaen hadde, om een eyghen Huys te vinden voor het ghemack van hare Religieusen binnen *Salamanca*, welck onghemack haer aen-ghedaen is geweest van eenen Edelman, den welcken seer veranderlijck moeste wesen, met name *Petrus de la Banda*, aen wie het Huys toe-behoorde, het welck sy meynde te koopen, maer hy had'et soo verre beset, dat sy'et niet en konde bekomen. Ick en kan niet laten van aende *Carmeliteressen* binnen *Salamanca* de groote verbintenisse te kennen te geven, de welke sy hebben aen hare Heylighe Moeder, om de besondere liefde, die sy haerlieden gheroont heeft, want naer soo veel arbeydts onderstaen te hebben, eer sy dese *Fondatie* konde voltrecken, heeft sy dry reysen ghedaen naer *Salamanca* inde winters daghen, als het weder seer straf, ende kout is, om voor haer een eyghen, ende ghemackelijck Huys te besorghen. De eerste reyse die sy ondernomen heeft, is gheweest in't Jaer 1571. naer dat sy de *Fondatie* van *Alva* voltrocken hadde. De tweede is gheweest in't Jaer 1573. zynde Priorinne in't Klooster der *Menschwoordinghe* binnen *Avila*. Ende de derde is gheweest in't Jaer 1579. Ende sy soude de vierde reyse oock ondernomen hebben in't Jaer 1582. waert dat de doot haer dat niet en hadde belet, ghelijck het blyckt uyt den 42. Brief vanden eersten Boeck in't 3. ghetal; oversulckx soudent sy groot onghelijck hebben, waert dat sy door hare wercken geene besondere liefden toonden te hebben tot hare Moeder.

(a) *S. Basil. Epist. 28.*

III. DEEL.

XXX. BRIEF.

Aenden selven Eerw. P. Hieronymus Gratianus.

JESUS.

1. **** E gratie vanden H. Geest zy met U-E. Ten is niet langhe gheleden
 ** D ** dat ick U-E. in't wyt ende breedt gheschreven hebbe langhs *Toledo*,
 ** ** ende hierom sal ick 'et nu kort maken, te meer, om dat men my, seer
 **** laet heft komen segghen, dat den ghenen, die desen Brief sal dra-

ghen, die den Schoon-broederis van *Antonius Ruiz*, morghe voor den dagh moet vertrecken. Ick hadde wel ghewilt, dat hy my eenighen Brief van U-E. hadde ghebrocht, al-hoe-wel dat hy sonder dat, my een groot ghenoeghen heeft ghegeven door de tydinghe, die hy my ghebrocht heeft van uwe ghefondtheyt, ende van het goet, het welck de In-woonders van die plaetse trecken uyt de leeringhe, die ghy hun geeft. Hy heeft my ghesproken van't Sermoen vanden *H. Eugenius*. Godt sy ghelooft, van wie ons alle goet komt. Voorwaer hy doet eene groote gratie aenden ghenen, den welcken hy ghebruyckt als eenen middel, daer hy sich van wilt dienen tot het profyt der zielen.

2. Ick hebbe U-E. vergeten te schryven, dat *Anna van JESUS* seer wel te pas is, ende dat alle de andere in eene groote ruste zyn, ende wel te vreden, ghelijck het schynt. Ick en wille niet toe-staen, dat dien persoon aen iemandt spreect, noch iemandts Biechte hoort: voor de rest, ick toone aen hem een vriendelijck ghelaet, want het is betamelijck alfoo te doen, ende ick spreke hem seer dickwils. Hy heeft van daghe voor ons Ghepredickt, ende om de waerheyt te segghen, het Sermoen was goet, het welck my doet oordeelen, dat 'et niet en is door boof heyt, is't dat hy aen iemandt schadelijck is; maer met al dat, ick kenne klaerlijck, dat al-hoe-wel het heylighe Mannen zyn, soo is 'et evenwel beter voor onse Kloosters, dat de Religieusen seer weynich met hun handelen: want Godt sal haer onderrichten: ende is't dat 'et niet en is op den Predick-stoel, ick derve wel segghen, dat al-hoe-wel het met *Paulus* ware, d'ondervindentheydt my doen sien heeft, dat vele handelinghe, inde plaetse van voordeelich, grootelijckx achterdeelich is, hoe goet dat den ghenen oock is, met den welcken men handelt: want dat doet ten deele de achtbaerheyt verliefen, de welcke men met reden van sulck eenen Man behoorde te hebben. Ach mynen Vader! wat pynlijckheden hebbe ick onderstaen in dit gheval! Hoe dickwils hebbe ick dese daghen den Kers-nacht indachtich gheweest, het welck nu een Jaer gheleden is, dat U-E. my op eenen avondt wel dede lyden! Ghebenedydt zy Godt, die de tyden alfoo weet te veranderen, ende beter te maken. Voorwaer de pyne, die ick

ick alfdan was lydende, was soo groot, dat, alwaert schoon ick noch vele jaren leefde, ick 'et niet en soude kunnen vergeten.

3. Ick en ben niet qualijcker te pas, als ick pleeghde, maer ick bevinde my dese daghen met veel meerdere gefondtheyt. Wy bevinden ons wel in het nieuw Huys. Het sal seer goet zyn, is't dat wy het kunnen voltrecken, ende van nu af is'er plaetse ghenoech om te wonen. De Priorinne, ende alle de Susters bevelen haer grootelijckx in uwe ghebeden, ende ick bevele my in die vanden Eerw. P. Rector. Het is nu seer laet, overfulckx en make ick 'et niet langher; maer ick segghe alleenlijck, dat ick de Feest-daghen wel soude overbrenghen, waert dat ick de Sermooenen, de welcke U-E. in die sal doen, mochte hooren. Onsen Heere wille U-E. die saligh geven met vele andere naervolghende, gelijk ick wensche. 't Is van daghe den Feest-dagh van onse Lieve Vrouwe vande O, ende ick ben van Uw' Eerw.

Dochter, ende Onderdane

THERESIA VAN JESUS.

B E M E R C K I N G H E N.

1. In den lesten Brief hebben wy de *Heylighe* ghelaten binnen *Salamanca*, ende in desen vinden wy haer binnen *Malagon*, waer door wy sien, dat dese Hemeliche *Boyinne* een groot deel vande twee *Castillen* doorloopen heeft op den tydt van twee Maenden. O hoe aenghenaem moesten dese reysen zyn aen haren Goddelijcken Bruydegom.

2. Naer dat sy eenighe Maenden binnen *Salamanca* verbleven hadde, sonder tot het eynde te komen van hare begeerte, die sy hadde, van hare Dochters in een eyghen huys te laten, is sy wederom ghekeert naer *Avila*, welck Klooster het middel-punt, ofte *Center* was van haer herte, ende van hare liefde, alwaer sy eene andere Oordre ontfonck vanden Eerw. P. *Angelus de Salazar Vicarius Generael*, den welcken haer ghebode, dat sy datelijck soude gaen naer *Malagon*, om aldaer den geest te onderfoecken van hare wonderlijcke Dochter de Lof-werdighe *Moder Anna vanden H. Augustinus*, ende met eenen het Ampt van Priorinne te bedienen, ghelijck het blyckt inden 23. Brief vanden eersten Boeck, ende ghelijck wy konnen bespeuren uyt desen, ende oock uyt andere Brieven. Sy wirt oock ghedreven om dese reyse te doen, door de forghvuldicheyt, die sy hadde voor eene andere Religieuse, met name *Anna van JESUS*, vande welcke sy spreekt in't 2. ghetal, de welcke alreeds betoovert zynde in't Klooster ghekomen was, door de welcke den duyvel groote onruste veroorlaecte in die Ghe-meeynte, ghelijck wy in't vervolg sullen sien.

3. In't 2. ghetal seght sy: *Ick en wille niet toe-Staen, dat dien persoon aen iemands spreekt noch iemands Biechte hoort.* Het was den Pastoor vande Stadt *Malagon*, den welcken ghelijck wy sullen sien in eenen anderen Brief, Biecht-vader ghestelt was vande Religieuten, inde af-wesentheyt vanden Eerw. P. *Franciscus vande*

Onsfangbenisse. Ende al-hoe-wel dat desen Priester seer deughdelijck, ende gheleert was, by ghebreck nochtans van ondervindentheyt ontdeckte men eenighe onbetaemlijckheden, die haer verbonden van hem af-te-dancken: hierom voeght sy daer by: *Ick kenne klaerlijck, dat al-hoe-wel dat het Heylighe Mannen zyn, soo is 't evenwel beter voor onse Kloosters, dat de Religieusen seer weynich met hun handelen, want Gods sal haer onderrichten: ende is 't dat 't niet en is op den Predick-Stoel, ick dervus wel segghen, dat, al-hoe-wel het met Paulus * ware, d'ondervindentheyt my doen sien heeft, dat vele handelinghe inde plaetsen van voordeelich, seer achterdeelich is, hoe goet dat den ghenen oock is, met den welcken men handelt.*

4. Ick wensche dat de Leeringhe, de welcke onse H. Moeder ons hier geeft, wel begrepen wirt vande ghene, de welcke houden staen, dat de Religieusen vele Biecht-vaders moeten hebben, ende dat men haer niet en moet verbinden om aen die van haer Order alleen te Biechten, de welcke voorts-brengghen, dat dit het ghevoelen van onse glorieule Moeder is. Het is waer, dat sy voor eenighen tydt van dit ghevoelen is gheweest; maer daer naer door d'ondervindentheyt die sy hier ingehadt heeft, ende in vele andere ghefallen, heeft sy van contrarie ghevoelen gheweest, ende ghelijck sy altydt met eene groote voorfichticheyt voorts-gonck, heeft sy anders gheradich ghevonden, ghelijck wy sien in desen Brief, ende inden 61. ende 63. Brief vanden eersten Boeck, in't 3. ende 7. ghetal, jae selver oock zynde inden hemel glorieus, daer geene veranderlijckheyt van gevoelen is, heeft sy het selven aen hare Dochters gewaerfchouwt, ghelijck eene sake van soo groot ghewicht voor haerlieden geestelijck profyt, ende ruste, gelijk den Hooghweerdighen *Pater Chrysofomus Enriquez*, seer weerdighen Jaer-schryver van het doorluchtich Order vanden *H. Bernardus* verhaelt, ende overweeght, beschryvende het Leven vande lof-weerdighe Moeder *Anna vanden H. Bartholomeus* in't 19. Capittel vanden vierden Boeck.

XXX. BRIEF.

Aenden selver Pater Hieronymus Gratianus.

J E S U S.

1. **** E gratie vanden H. Geest zy met U-E. Naer dat ick my wel be-
 * D * richt hebbe over de sake van 't Klooster binnen *Villa Nueva*, dunckt
 * * * my, dat 't de uytsporichste sake des wereltds soude zyn, van het sel-
 * * * ven toe-te-stemmen. Hier-en-tusſchen den Eerw. *P. Antonius van*
JESUS blyft van ghevoelen, dat men het doen moet. Ick hebbe hunne consci-
 entie seer beswaert, ick en wete niet wat sy fullen doen.

2. Hy

* dat was *P. Gratianus*

2. Hy heeft my oock ghesproken over eene andere sake, de welke raeckt *Mevrouw Isabella Osorio*, Sufter vande ghene, de welke hy binnen *Toledo* gestelt heeft, maer sy hadde my alreeds daer over ghesproken. My heeft gedocht dat *Nicolaes* beter te pas is, als hy pleeghe, ende syne oprechticheyt heeft my in sekere saken soo groot ghedocht, dat ick my daer over verwondert hebbe.

3. Voor soo veel als aengaet *Definiteur* te zyn, volghens dat den Eerw. Pater *Vicarius** my gheschreven heeft, is gheweest om groote eere te doen aende *Ongheschoende Carmeliten*, voor 't minsten geeft hy daer van iet te kennen. Voor my, ick en wete niet, wat schade ghy lieden daer door soudt kunnen bekomen, oft wat schult hy soude bedreven hebben, waert dat sy hem gekosen hadden. *Don Louis Manrique* heeft aen hem te kennen gegeven, het welck sy seer verborghen houden, te weten, dat de Brieven nu alreeds af-ghevaardicht waren naer *Roomen*, het welck my verbondt te vrighen, oft dat 'et was, om hun daer naer toe te doen gaen, op dat sy in't Capittel souden zyn. Hy andtwoorde my, dat waer het saken den Koninck sulckx vraeghe, men daer naer niet en soude wachten. Hy en heeft maer eenen dagh stil ghebleven, meynende dat ick binnen *Toledo* was, ende ghelijck hy my niet en vondt, soo is hy hier ghekomen.

4. De hooveerdicheyt van *Paulus* heeft my seer wel bevallen: het is wel tydt. Dat hy niet en vreesse, al oft dat sulckx my eenighe pynlijckheyt soude veroorfaaken, ende dat hy niet en peyse, dat hem daer van eenighe schadelijckheyt sal komen: want dat soude eene groote dwaefheyt zyn, de welke hy niet en heeft; maer dat hy dat konst-werck indachtich zy, het welck water brengt inde buyzen, ende die soo haest vervult, als sy ydel zyn. Ick hebbe my seer wel onderhouden op de reyse van *Toledo* naer *Avila*, met het overpeysen, dat ick 'et too goet ghevonden hadde, ende dat 'et my geen quaet ghedaen en heeft. De verghenoevinghe is eene groote sake, ende alsoo dunckt my, dat ick teghenwoordich eene groote ruste gheniete ter oorfaken vanden Brief, den welken hy my gheschreven heeft over de vervolginghen die wy gheleden hebben. En wilt niet laten, van hem daer over te bedancken.

5. Ick en gheloove niet dat het noodich sal zyn, hier de gheheele maendt van *Januarius* te moeten blyven, al-hoe-wel dat dese plaetse voor my niet quaet en is, doordien dat ick hier soo vele Brieven niet en ontfanghe, ende soo vele bekomernissen niet en vinde. Den Eerw. P. *Vicarius* heeft eene soo groote begeerte, dat 'et Klooster van *Arenas* ghesticht worde, ende dat wy daer malkanderen souden ontmoeten, dat ick gheloove, dat hy my sal ghebieden van my hie te haesten om ghedaen te hebben; ende om de waerheyt te segghen, het meeste is nu alreeds ghedaen. U-E. en soude niet kunnen ghelooven, hoe groot myne verbintenisse is, die ick hem hebbe. De goetheyt, die hy my toont, is uytterlijck groot:

* Den Eerw. P. *Angelus de Salazar* hadde den Eerw. P. *Antonius van Jesus* willen *Definiteur* Generael maken in't Capittel binnen *Roomen* ghehouden den 22. *May* 1580. om de *Ongheschoende Carmeliten* te vereeren.

groot: ende al-hoe-wel syn Ampt begint te eyndighen, ick segghe u, dat ick hem altydt verbonden blyve.

6. Siet desen Brief vanden goeden *Velasco*, ende is't dat ghy bemerckt, dat syne Suster geenen stercken wille en heeft, ende ons niet dienstich en is, siet wel toe van niet te handelen van dese sake: want ick soude een groot misnoeghen hebben, dat sy niet wel en gheluckte, doordien dat ick desen Edelman grootelijckx beminne, ende syn gheslachte daer hy van komt. Ick gheloove dat wy alle het goet, het welck wy besitten moeten toe-schryven aen hem, aenden Eerw. P. Meeiter *Petrus Fernandez*, ende aen *Don Louis*. Godt wille hem aen u doen genieten, Eerw. Vader, ghelijck ick van hem verloecke, ende dat hy u langhe jaren beware, *Amen, Amen*. Het is van daghe den 12. *December*. Godt wille u de Salighe Feest-daghen geven, met vermeerderinghe van heyligheyt, het welck ick u wensche.

V-E. waerachtighe Dochter, ende Onderdane
THERESIA VAN JESUS.

BEMERCKINGHEN.

1. **D**esen Brief is ses daghen voor den voorgaenden gheschreven gheweest, soo haest als sy binnen *Malagon* was aengekomen: ende ick oordeelde dat't desen is, daer sy van spreekt in't eerste ghetal vanden voorgaenden, den welcken sy een weynich te voren gheschreven hadde aen den Eerw. P. *Hieronymus Gratianus*, die seer lanck was; maer den tydt, die alles verflyt, ofte wel de devotie, om een handtteecken te hebben van onse *Heylighe*, heeft ons een half-bladt van desen Brief ghestolen, den welcken ick beginne door de woorden, daer onse *Heylighe* haer ghemeynlijk van diende, al-hoe-wel dat wy-se in desen Brief niet en hebben.

2. Uyt het derde ghetal blyckt, dat sy haren wegh door *Toledo* ghenomen heeft, alwaer onsen Eerw. P. *Antonius van JESUS*, ende den Eerw. P. *Grabriel vande Hemelvaert*, Prior van't Klooster van *Rode*, haer waren gaen soecken; maer haer aldaer niet ghevonden hebbende, zyn sy ghegaen naer *Malagon*, om haer te spreken over eenighe saken, daer sy van spreekt in't 1. 2. ende 3. ghetal.

3. De ghewichtichste sake was, de stichtinghe van het Klooster der Religiösen binnen de nieuwe Stadt *De la Xara*, de welcke, ghelijck sy seght, haer eene uytsporighe sake dochte te wesen, doordien dat dit Klooster moeste ghesticht worden in eene Cluyse, ghevende aldaer het Habyt aen eenighe Geestelike Dochters, de welcke daer te samen woonden, sonder ghehoorsaemheyt te geven aen eene Overste, ende op eene besondere maniere van leven. Dese sake schein seer swaer, ende moeylijk te wesen aen onse *Heylighe*, de welcke oordeelde onmoghelijck te zyn, dese Dochters te kunnen brenghen tot een ghemeyn leven, endetot de Religiöse ghehoorsaemheyt; maer Godt, aen wie niet onmoghelijck

moghelijcken is, berispte haer, ende ghebode haer dit Clooster te stichten, doordien dat hy daer in grootelijckx moeste ghedient worden, ende dat de zielen daer in seer souden vervóorderen, ghelijck sy selver verhaect in't 17. Cap. vanden Boeck haerder *Fondation*, het welck sy vervolghens in't werck heeft ghestelt met eene befondere vertroostinghe den 22. *Februarius* in't naervolghende jaer, 1580., twee maenden, ende twee daghen, naer dat desen Brief gheschreven is gheweest.

4. In't 6. ghetal maeckt sy vermaen van eenen grooten Weldoender, den welken sy hadde binnen *Madrid*, ghenaeamt *Joannes Lopez de Velasco*, gheboren binnen de Stadt *Vinuesa*, ende Dienaer vanden Koninck *Philippus den II.* als Gheheim-schryver in eenen van syne Raden, den welcken door oorders van Syne Mijsteyt gheweest is in't Capittel der Scheydinghe, het welck binnen *Alcala* ghehouden is gheweest. Het is licht om t'oordeelen, hoe grootelijckx dat onse *Herstelde Order* aen desen Edelman verbonden is, aenghesien dat onse *Heylighe* hem in dit ghetal ghelijck stelt met den Eerw. P. Meester *Petrus Fernandez*, ende met *Don Louis Manrique*, de welcke de twee andere Ghevoeghde waren by den Paufelijcken *Ghesant* inde eyndinghe van dese soo groote sake, aende welcke onse gheheele Religie uytterlijck verbonden is. Desen Ridder hadde eene Suster, ghenaeamt *Joanna Lopez de Velasco*, de welcke wenschte Dochter van onse *Heylighe Moeder* te zyn, ende haer toe-te-eyghenen aen Godt in een van hare Kloosters, het welck haren Broeder voor haer vervolghde, ghelijck sy in dit ghetal seght, ende sy heeft ten lesten hare begeerten volbrocht ghesien in het Klooster van *Segozien*.

XXXII. BRIEF.

Aenden selven Pater Hieronymus Gratianus.

J E S U S.

1. Erw. Vader, den H. Geeft zymet U-E. Ghemerckt ick eenen soo sekeren Bode ter handt hebbe, ghelijck desen Broeder is, soo en hebbe ick niet konnen laten van aen U-E. dese weynighe reghelen te schryven, al-hoe-wel dat ick't gisteren wel langher soude hebben konnen doen met *Joannes Velasquez*, die den ghenen is van *Almadovar*.

2. Den Eerw. P. *Antonius vande Moeder Godts* is hier gheweest, hy heeft hier dry Sermoenen ghedaen, waer over ick seer voldaan ben gheweest, ende my dunckt dat hy wat goets sal konnen doen. Het is voor my eenen grooten troost, dierghelijcke perfoonen te sien onder onse Religieusen. Ick ben seer bedroeft gheweest

gheweest over de doot vanden goeden *Pater Franciscus*. Godt wille hem in syne glorie hebben.

3. Och mynen Vader, is't dat de sake vande *Nieuwe Stadt* gheluckt, wat sorghe en is'tet voor my niet, noch Priorinne, noch Religieusen te vinden, die naer mynen sin zyn! Dese Heylighe van alhier schynt daer toe wel bequaem te zyn, ghelijck ick aen U-E. gheschreven hebbe; maer ghelijck sy op-ghebrocht is in de vryheden van dit Klooster, vrees ick grootelijckx. Ghelieft u ghevoelen daer over aen my eens te schryven, sy is oock seer sieckertierich. My en dunckt niet dat *Beatrix* de bequamicheyt heeft, die ick wel soude willen hebben, al-hoe-wel dat sy in dit Klooster vredtsamichlijck heeft gheleest. Nauwelijckx en ben ick vande sorghe, die ick hier hadde, verlost, oft ick vinde my met die andere overvallen.

4. My dunckt dat de Vlaemsche* wel dient voor *Arenas*: want sy is in eene groote ruste, sedert dat sy hare Dochters voorsien heeft, ende sy heeft vanden anderen kant seer goede deughden. Is het saken dat het ons gheluckt binnen *Madrid*, ick hebbe daer toe *Agnes † van Jesus*. Wilt doch alles aen onsen Heere bevelen: want daer belanght veel aen, wel te ghelucken in des beginnelsen, ende seght my doch eens om de liefde Godts, wat dat u dunckt. Godt wille u bewaren inde Heyligheyt, die ick u wensche, ende van hem versoecke. 't Is van daghe den 15. Januarius.

U-E. Onweerdighe Dochter, ende Dienaererse

THERESIA VAN JESUS.

B E M E R C K I N G H E N.

1. **A**L'tet ghene in desen Brief besonderlijck te bemercken is, den welcken binnen *Malagon* gheschreven is den 15. Januarius in't Jaer 1580. is de groote voorsichticheyt van onse Heylighe, de welcke uyt een kleyn hoeckxken van haer Celleken alles schickte het welck noodich was voor de Fondatiën vande *Nieuwe Stadt de la Xara*, van *Arenas*, ende van *Madrid*; oft om beter te segghen, sy stelde de *Tabernakelen* vande strydende Kercke in oordre, als *Capiteyn Generael* vande Heyrkrachten des Heeren. De eerste van dese Fondatiën heeft sy selver voltroeken, de twee andere zyn ghedaen gheweest door hare Dochters, zynde haer behulpsaem uyt den Hemel, al-hoe-wel dat die van *Arenas* daer naer verlaten, ende binnen *Guadalaxara* ghestelt is gheweest.

2. Op het eynde van't tweede ghetal toont sy haer ghevoelen over de doot vanden goeden *P. Franciscus*: het kan welen, dat 'et den *Lof-waerdighen P. Franciscus vande Onfanghenisse* was, die binnen *Baeza* ghestorven is in't Jaer 1579. al-hoe-

* Het was de Moeder *Anna vanden H. Petrus*, Religieuse van't Klooster binnen *Avila*. gheboren binnen *Vlaenderen*.

† *Synus de Niche* van onse Heylighe.

hoe-wel datmen niet en kan weten op wat dagh, ott maent hy ghestorven is. Syne seer wonderlijcke doot wort verhaelt inden eersten *Tome* van onse Jaerschriften Lib. 4. Cap. 43.

XXXIII. BRIEF.

Aenden selven Pater Hieronymus Gratianus.

J E S U S

1. **** E gratie vanden H. Geest zy met U-E. Ten is niet langhe gheleden, * * * D * * * dat ick eenen Brief ontfanghen hebbe van Mevrouw *joanna*, inden * * * * * welcken sy my schryft, datmen alle daghen is verhopende, dat uwe * * * * * stilswyghentheyt haest een cynde sal hebben. Godt geve, dat als-wanneer U-E. desen Brief sal ontfanghen, de saken van *Toledo*, ende van *Medina* fullen ghe-cyndicht zyn. Den Eerw. *P. Philippus* is seer traey gheworden, ende van d'een uytterste tot d'ander ghekomen, dat hy niet meer en spreekt van te Biechten. 't is eenen seer goeden mensch. O wat eene vreught is'er gheweest binnen *Medina*, als men aende Religieusen gheleyt heeft, dat U-E. niet meer verbonden was aende stilswyghentheyt. Het is eene vremde sake, te sien de verbintnisse, die U-E. aen dit Klooster heeft, alwaer eene Lecke Suster is, die hondert Disciplinen voor U-E. gedaen heeft. Dit moet u al helpen, om soo veel goet te doen aende zielen.

2. Men gaf my gisteren desen Brief vanden Eerw. *P. Nicolaus*, ick hebbe my seer verheught, te verstaen, dat'et kan gheschieden het ghene hy seght: want ick was somwyten ghenoech in pyne, om de sake van *Salamanca*, hy en sagh alsdan niet anders, dat beter was; maer nu heeft hy om sich te bekommeren: want het is claer, dat hy meer moet vervoorderen het ghene hem eyghen is, als het ghene een ander aengact. Ick hebbe aenden Eerw. *P. Nicolaes*, zynde binnen *Toledo*, iet vande ongevallen gheleyt, die daer waren, maer niet al'et ghene ick wite; des niet teghenstaende is de uyt-kompte seer goet gheweest. Ick gheloove dat den Hooghweerdighen Heere al sal doen, dat voor ons voordeel is. Daer blyft my maer alleenlijck eene twyffelinghe, de welcke is, dat, ghelijck U-E. wel weet, wat macht den *Pauselijcken Ghesant* aen u ghegeven hadde voor syne doot, men nochtans sedert gheleyt heeft, dat alle het vermoghen, het welck hy u gegeven hadde, van geender weerden en was. Het soude eene groote moeylijck-heyte zyn, eene sake van soo groot gewicht te moeten onderworpen aen verlicheyde ghevoelinghen der menschen. Seght my wat u daer van dunckt: voor my, ick en vinde daer in geen ongeheval; maer al'et ghene dat'er onder ons sal besloten worden

III. DEEL.

S

worden

worden [ghelijck hy daer seght] sal ick aensien, als komende vanden hemel. Dat'et onsen Heere doet, ghelijck hy kan.

3. Is het saken dat alles niet uyt-en-valt ghelijck wy wenschen, ick en wete niet wel, oft dat'et oorboorlijck is, dat den Eerw. P. Nicolaes wacht in die plaetse: want my dunckt dat'et te weynich is voor alle die saken, alsoo gheheel alleen te zyn. Het is waerachtich dat *Velasco** veel doen sal; niet te min men verliest niet met hulpe te hebben: maer en spreeckt hier van niet, op dat men geene reden en hebbe van U-E. te beschuldighen, als men sal moeten doen het ghene sy segghen, ende dat men't daerom besorghet heeft.

4. Daer valt my nu eene andere swaricheyt inden geest, te weten, oft dat U-E. blyvende met dien last, oock Provinciael soude kunnen wesen, al-hoc-wel dat, naer myn oordeel, daer aen soo veel niet en belanght, want ghy soudt het een, ende het ander zyn, jae het soude seer goet zyn, waert dat men den keus op den Eerw. P. *Antonius* konde doen vallen, het welck seer redelijck schynt te wesen, hebbende nu alreeds daer toe ghenoecht geweest: want hebbende eenen Oversten boven hem, en soude hy geene schade kunnen doen. Seght my om de liefde Godts hier op eens u ghevoelen: want het is eene sake van het to-komende, ende waer het saken dat'et nu moeste wesen, daer en is geene reden, om daer van wroeginghe te hebben. Door desen Brief vanden Eerw. P. *Gabriel* sal U-E. sien, dat hy teghen my vergramt is, ick en hebbe daerom aen hem niet laten te schryven, als ick de gheleghentheyt ghehad hebbe van het selven te doen. Ick soude my seer verblyden, waert dat de sake van U-E. ghe-cyndicht ware, als desen Brief u ter handt sal ghestelt worden, op dat-ge my in't wyt, ende breedt soude schryven.

5. Ick hadde vergeten te schryven vande Hertoghen. Weet dat de Hertoghinne my op Nieuwe-jaers-avondt eenen sekeren Bode gefonden heeft met desen Brief, ende noch eenen anderen Brief, alleenlijck maer om te weten, hoe dat het met my al gaet. Ick en hebbe haer niet willen toe-stemmen het ghene sy seght, dat U-E. haer gefeyt soude hebben, dat ick meerdere liefde soude hebben voor den Hertogh, als wel voor haer: want ick en hebbe niet anders gefeyt, dat, ghelijck U-E. van hem soo veel goets aen my seyde, ende dat hy soo geestelijck was, ick niet anders en hebbe kunnen doen, als myn ghepeys daer op te stellen; maer ick seyde op den selven tydt, dat ick Godt alleen om sy selven beminde, ende dat ick in haer niet en sagh, het welck my konde beletten van haer oock te beminnen, ende dat ick in teghendeel haer meerdere liefde verbonden was te dragen.

6. Het dunckt my dat den Boeck, den welcken ghy seght dat Pater *Medina* heeft doen uyt-schryven, den grootsten is vande ghene, die ick geschreven hebbe. Laet my weten wat U-E. van dese sake weet, ick bidd' u van het selve niet

* Sy spreeckt van *San Lopez de Velasco*, vanden welcken men vermaen ghedaen heeft
 in de Bemerkinghen op den 31. Brief.

te vergeten : want ghelijck'er geen ander na-schrift en is, dan het ghene de *Enghele* hebben, ick soude seer blyde zyn, dat desen niet verloren en gonck. Den ghenen die ick daer naer gheschreven hebbe, gaet naer myn oordeel den anderen te boven : voor 't minsten hadde ick meerdere ondervindentheyt, als dan, allwanneer ick den eersten gheschreven hadde. Ick hebbe alreeds tweemaal aen den Hertogh gheschreven, ende veel meer als het ghene, het welck U-E. my seght. Godt beware u, maer om ghenoeghen te konnen vinden in eenighe sake. Ick wensche boven al mynen *Paulus* te sien. Is't dat Godt niet en wilt, dat ick dese voldoeninghe hebbe, maer Cruyssen op Cruyssen, seer wel. *Beatrix* beveelt haer in uwe goede gratie.

Onweerdighe Dienaeresse, ende waerachtighe Dochter, van U-E.

THERESIA VAN JESUS.

B E M E R C K I N G H E N.

1. **V**olghens den in-houdt van desen Brief, bespeurt men, dat hy gheschreven is in't Jaer 1580. een weynich naer het Nieuw-jaer, ende alsoo was sy binnen *Malagon*, als sy hem schreef.

2. In't eerste ghetal verhaelt sy de blyfchap van hare Dochters, als sy verstaen hadden, dat den Eerw. P. *Hieronymus Gratianus* buyten de stilswyghentheyt was, dat is te segghen, dat hy de vryheyt hadde van te schryven : want naer dat hy den tydt van eenighe maenden binnen *Alcala* besloten hadde geweest, ende den Koninck *Philippus den II.* op eenē sekeren dagh sprekende met den *Pauselijcken Gesant*, seyde Syne Majesteit tot hem, dat hy behoorde voldaan te zyn met de straffe, de welke hy den Eerw. P. *Hieronymus Gratianus* hadde doen onderstaen, door welke woorden hy sich verbonden vondt van sijn vonnis te her-roepen, ende de boetveerdicheyt te slaken, die hy hem hadde ghegeven, het welck in't lanck verhaelt wort inde beschryvinghe van het Leven van desen uytmunten den Man, die eenen waerachtighen spighel van verduldicheyt gheweelt is, het welck seer wel, ende seer loffelijck beschreven is door den Licentiaet *Andreas Marmol*.

3. Van het 2. tot het 5. ghetal spreekt sy, al-hoe-wel bedecktelijck, van de saken van hare *Herstelde Order*, de welke met de hulpe vande *By-ghevoegde*, ende vanden Eerw. P. *Vicarius Generael* vaerde met eenen voorspoedighen windt, naer dat sy eenen soo ghevaerlijcken storm hadde uyt-ghestaen. Sy kreegh van tydt tot tydt tydinghen vanden Eerw. P. *Nicolaes van Jesus Maria*, over dese saken, die-se beneeritichde in het Hof van *Madrid*. Ende ghelijck de hope van eene besondere Provincie te hebben soo seker was, soo beraedt sy haer in't vierde ghetal met den Eerw. P. *Hieronymus* over de verkiefinghe van eenen *Provinciael*, ende ingheval dat hy soude blyven met het Ampt van *Apostolycken Visiteerder*, stelt sy hem voor onsen Eerw. P. *Antonius van Jesus*, om den eersten Oversten te zyn van dese *Herstelde Order*, Het welck wel redelijck schynt te wesen (seght

fy) aenghefen by alreeds daer toe gheuoemt is gheweest : waer door fy te kennen geeft, het ghene nu alreeds ghebeurt was in t tweede Capittel, ghehouden bin- nen *Almodovar*, waer in hy Provinciael ghekofen was gheweest, welcke verkie- finghe geene uytwerkinghe ghehad en heeft, doordien dat al't ghene in dat Capittel ghedaen was, ghenomen is gheweest van den Pauselijcken *Ghesant*, als eene onderneminghe op syne macht.

4. In't 5. ghetal spreeckt sy vande doorluchtighe Hertoghen van *Alva*, Don *Ferdinando Alvarez de Toledo*: ende Mevrouw *Maria Enriquez*, die haer, ende haer *Order* seer toe-ghedaen waren. De Hertoghinne gaf een seer klaar teeken van hare goede geneghenthey, die sy haer was draghende, sendende eenen Edel- man, om haer uyt haren naem te gaen besoecken, soo haest als sy binnen *Mala- gon* was aen-ghekomen. Sy geeft eene seer loffelijcke getuyghenisse vande Her- togh, segghende dat hy seer geestelijck was, op dat dese groote doorluchtichyt niet en soude ontbreken aenden Eer-naem van *Grooten*, den welcken hy door sy- ne groot-dadighe wercken bekomen heeft, niet alleenlijck voor de ooghen der menschen, maer oock voor die van Godt : waer toe veel moet ghedaen hebben de befondere devotie, die hy tot onse *Heylighe* hadde, ende tot het Beeldt van eenen vande Dry Goddelijcke Persoonen, het welck sy hadde doen schilderen, naer een wonderlijck *Visioen*, het welck sy ghehad hadde, ghelijck wy alreeds ghe- seyt hebben. Dese Hertogh droegh dit Beeldt altydt op sijne borst, ende hy be- lydt, dat't hem 't inwendich Ghebedt hadde leeren doen tusschen de belemme- ringhen vanden Oorlogh, ende tusschen het gherucht der wapenen.

5. In't 6. ghetal seght sy, *Het dunckt my dat den Boeck, den welcken ghy seght dat den Eerw. P. Medina heeft doen uyt-schryven, den mynen is.* Sy spreeckt vanden Boeck van haer Leven, ende vanden Eerw. Pater Meester *Bartholomeus de Me- dina*, Doctoor inde Godtheyt, ende eersten Lees-meeft in de Univerfiteyt van *Salamanca*, den welcken, al-hoe-wel hy in't beginsel eenichsints twyffelden vande oprechticheyt vanden geeft van onse *Heylighe*; daer naer nochtans van ge- voelen heeft verandert, ende haren geest voor goet ghekeurt : want gelijck den Bischop van *Tarragon* inde Voor-reden van haer Leven, het welck hy beschre- ven heeft, seght, naer dat sy aen hem eene generale Biechte gedaen hadde, stel- de sy den Boeck van haer Leven in syne handen, op dat hy dien soude onderfoec- ken, ende de achtighe, die hy daer van hadde was soo groot, dat hy hem dede uyt-schryven. Van desen Boeck is't dat sy hier spreeckt, als sy seght, *Dat sy bly- de was, om dieswille dat hy niet verloren en was ghegaen, doordien dat sy geenen anderen en hadde als den ghenen, die de Enghelen in handen hadden, dat is te segghen, de Onder- soeckers des Gheloove, otte Inquisiteurs, de welcke sy alsoo ghemeynlijck was ghe- woon te noemen, als zynde Dienaren des Heeren, ende des Koninckx, gelijck sy oock den President den *Grooten Enghel* was noemende : want als sy desen Brief schreef, was den Boeck van haer Leven inde handen van des *Ghelofs Ondersoec- kerr*, die de leeringhen daer in begrepen, nauwkeurichlijck overweegden, den welcken*

welcken verdient heeft daer uyt te komen met eene al-gemeyne toe-ftemminge, ghelijck wy hier naer fullen sien.

6. Sy voeght daer by : *Den ghenen, die ick daer naer ghemaect hebbe, is naer myn oordeel veel beter als desen.* Desen was den Boeck vanden *Wegh der Volmaectheyt*, vanden welcken seyde *Meeſter Curiel*, eenen Man van groote gheleertheit, ende heyligheit, eerſten Lees-meeſter vande Godts-gheleertheit inde Univerſiteyt van *Salamanca*, dat desen Boeck de grootſte ſake was, die hy in ſijn leven gheſien hadde, doordien dat hy de verhevenſte, ende de ſubtylſte Godts-gheleertheit behelſde, die hy in eenighen Schryver gheleſen hadde, ghelijck Meeſter *Balthazar de Zepedes* eerſten Lees-meeſter vande *Welſprekenheytſ-konſte* inde ſelve Univerſiteyt ghetuyght, van het ſelven gehoort te hebben, ende verklaert heeft inde Onderſoekinghen, ghedaen voor de Saligh-makinghe van onſe *Heylighe* : het welck niet en is eene vande minſte Lofſchriften onder vele andere, die desen Boeck verdient heeft.

XXXIV. BRIEF.

Aenden ſelven Pater Hieronymus Gratianus.

J E S U S

1. Y met U-E. Weet, Eerw. Vader, dat de Priorinne van *Toledo* my ſchryft, dat ſy ſeer qualijk te paſis, ende voorwaer ick belejde dat ick'er conſcientie van make, over het ghene ſy lydt, want het is ſeker dat die locht haer dootd. Ick hebbe ghepeyft, is't dat'et U-E. goet vindt, dat, al-hoe-wel men haer aldaer verkieft [want haer niet te kieſen ſoude eene onrechtveerdicheyt zyn] het beter ſoude zyn, dat U-E. haer naer *Avila* broght, waer mede men op den ſelven tydt tweedinghen ſoude doen : d'een, dat ſy daer door hare vorighe ghefondtheydt ſoude bekomen, het ander, dat U-E. eene Overſte ſoude ſtellen, die ghy loutd. begeeren, de welcke geene Priorinne zynde, ſoude men kunnen ſien, hoe ſy haer ſoude draghen. Het ſoude voorwaer eene groote belemmeringhe zyn voor 't Klooster van *Avila*, aengheſien ſy ſoo ſieck is; maer vanden anderen kant, is't dat ſy ſoo goet is, ſy ſoude daer groot profyt doen. Dat komt haer wel toe, aengheſien men aldaer, ſedert dat het Klooster vanden *H. Joſeph* gheſticht is, alle jaren acht Ducaten t'haerder opſicht ontfanght. 't Is waer dat daerom groote moeylijckheden voorvallen; maer gheliick ſy veel in't *Order* ghearbeydt heeft, ick verſekere u, dat ick groote pyne ſoude hebben van haer te ſien ſterven. U E. ſal ſien, wat dat'et beſten ſal zyn, als-ge daer ſult komen; maer aenmerckt dat ſy met een vermoeden bekorent is, haer latende voorſtaen, dat ſy met U-E. niet

welen staet, ende sy peyft dat den Brief, den welcken U-E. aen haer gheschreven heeft dat sy aen het gelt niet en soude komen, eene uytwerckinghe is van het vermoeden, dat U-E. van haer heeft, al oft sy eenen quist-penninck ware. Ick hebbe aen haer nochtans uwe meyninghe gheschreven, ende haer te kennen gegeven, dat U-E. wilt, dat sy Renten hebben, ende dat men de Kercke allenskens soude maken. Eerw. Vader, dese Religieusen geven u veel werckx; maer ghy zyt haer oock veel schuldich, om dat sy deelachtich zyn gheweest van allen uwen arbeydt, namentlijck die van *Toledo*.

Onweerdighe Dienarerse, ende Dochter van U-E.

Theresia van Jesus.

BEMERCKINGHEN.

1. Dese Religieuse, Priorinne van 't Clooster binnen *Toledo*, voor de welke sy vraeght van den Eerw. *Pater Hieronymus Gratiaen*, dat hy haer soude veranderen ende stellen in 't Clooster van *Avila*, ter oorsaken van hare groote sieckte, was de Eerw. Moeder *Anna vande Engelen*, eene vande vier eerste, die met haer gegaen zyn uyt het Clooster vande *Menschwoordinghe* binnen *Avila*, om te gaen in het Clooster vanden *H. Joseph*, het welck sy nu maer eerst gesticht hadde. Sy is eene vande eerste *Ongeschoende Carmeliteressen* gheweest, die door besondere exempels van eene oprechte Religieuse, de onderhoudinghe vanden *eersten Reghel* gheplant heeft, niet alleenlijck binnen *Toledo*, alwaer sy vele jaren Overste gheweest is, maer oock binnen *Cuerua*, alwaer sy ghegaen is als *Fondaterse* in 't jaer 1585. Sy was soo teerlijck, bemint van hare onderdaenen, dat de Religieusen van *Toledo* in langhen tyt geene andere en hebben begeert voor Priorinne als haer: want de her-kiesinghen tot het selve Ampt en waren aldan noch niet verboden, ghelijck sy teghen woordich zyn, ter oorsaken van het kleyn getal dat'er was van bequame onderfaten. Dit is de reden, waerom dat de *Heytigh*e seght, dat 't eene onrechveerdicheyt soude wesen, waert datmen haert niet en verkofe.

2. Onder de reden die sy geeft, dat dese veranderinghe betamelijck is, seght sy eene seer goede, ende bemerckelijcke sake, dewelcke is, *Dat men soude konnen sien hoe sy haer draghen sal, zynde geene Priorinne*. Waer in sy wonderlijck wel spreckt: want ghelijck den *H. Bernardus* seght, den toets-steen om eenen goeden Oversten te kennen, is voorwaer de ootmoedighe onderworpninghe, als hy onderfaet was: want hy en is niet weerdigh te ghebieden, die niet en weet te ghehoorsamen, ende die sich onttreect vande ghehoorsaemheyte, en verdient het Ampt van Overheyte niet. [a] *Ut autem secure praese possitis, subesse & vos, sicuti debetis, non dedignamini. Dedignatio quippe subjectionis, pralationis reddit indignum.*

XXXV.

(a) *S. Bern. Epist. 42.*

XXXV. BRIEF

Aenden selven Pater Hieronymus Gratianus.

J E S U S

1. ****Y met U-E. Daeren is geen Huys dat soo noodich heeft persoonen
 * Z * van verstandt, ende bequaemheyt, als dat van *Toledo*. De Priorinne
 **** van aldaer heeft haer tydt volbrocht, des-niet-teghenstaende
 en meyne ick niet, dat men eene andere sal vinden, die daer toe ey-
 ghentlijcker dient voor die plaetse, als sy. Ick belyde dat sy seer qualijck te pas
 is, maer sy is seer forghvuldich, ende sy heeft vele deughden. Is't dat'et U-E.
 goet vindt, sy soude kunnen af-standt doen van haer Ampt, ende vervolghens
 eene andere kiesen; want het is niet dan te klaer, dat die plaetse, die soo werm
 is, haer doot. Maer ick en wete niet, wie datmen daer soude kunnen fenden
 om Priorinne te zyn: want sy beminnen haer bynaer altemael soo grootelijckx,
 dat sy haerlieden nauwelijckx naer eene andere sullen kunnen voeghen, gelijk
 ick gheloove, al-hoe-wel dat'er noyt eenighe sal ontbreken, de welcke beko-
 rent sal zyn, ghelijck'er daer inder daedt zyn.

2. Neemt hier op ooghmerck, is't dat'et u belieft, ende weet voorseker dat
 ick de kleyne treckxkens der vrouwen beter kenne, als wel uw' Eerw. ende
 hierom geeft'et haer te verstaen, dat'et in geender manieren oorboorlijck is, 't zy
 voor de onderfaten, 't zy voor de Priorinnen, eenighe uyt haer Klooster te trec-
 ken, als alleenlijck maer om eenich Klooster te gaen stichten. Ende om de waer-
 heyt te belyden, ick hebbe bemerckt, dat oock dese hope sulcke schade veroor-
 saeckt heeft, dat ick dickwils ghewenscht hebbe een eynde te sien van dese *Fon-
 datien*, op dat sy altemael gherustelijck souden blyven inde Kloosters, daer zy
 zyn. Neemt dese waerheyt aen, ende is't dat ick come te sterven, en wilt het
 niet vergeten, dat'et ghenoeghsaem is voor den duyvel, om beslote persoonen
 te quellen, als sy haer laten voorstaen, ende in-beelden, dat eene sake moghe-
 lijk is. Hier op is veel te segghen. Ick hebbe teghenwoordich noch het verlos-
 het welck ick van onsen Eerw. *Pater Generael* ghevraecht hebbe, dat ick die van
 d'een tot een ander Klooster magh fenden, de welcke de locht van die plaetse niet
 en kunnen ghewent worden, ende daer door komen sieck te vallen; maer daer
 naer hebbe ick soo vele onghewallen ghesien, dat waer het saken sulckx niet dien-
 stich en ware tot een meerder goet van't *Order*, soo dunckt my, dat men't niet en
 behoorde te verdragen, ende dat'et beter soude wesen eenighe te laten sterven,
 als alle d'andere te beschadighen.

3. Daeren is geen Klooster, alwaer het ghetal der Religieusen vervult is, je-

in sommige ontbrekende vele, ick geloove dat'er dry oft vier plaetsen binnen *Segovien* zyn: want soo my dunckt, ick hebbe hier van goede rekeninghe ghehouden. Zynde binnen *Malagon*, heb ick aende *Priorinne*, ick en wete niet hoe veel Oorloven ghegeven, om *Religieusen* te ontfanghen, als wy die andere hebben uyt-getrocken*: want die daer ghebleven zyn, waren in een kleyn getal; maer ick hebbe haer gewaershouwt, dat sy de sake rydelijck soude overweghen. Dat-se *U-E.* uyt-treкке: want het is oorboorlijcker, dat sy haer eyghen *Huys* helpen. Ghelooft my, *Eerw. Vader*, dat ghelijck ick nu niet meer ghequelt en ben met eenich vermoeden; maer dat ick wete, met wat eene sorghe *U-E.* hier in voort-gaet, het soude voor my eenen grooten troost wesen, van my uyt alle dese bekommernissen te trekken. De *Kloosters* zynde nu op soo goeden voet, gelijck wy sien, soude men voorten de saken beter kunnen schicken; maer gelijck men d'eene, ende d'andere van noode ghedacht heeft, om die, de welke men in verscheyde plaetsen ghesticht heeft, soo heeft men oock in eenighe saken die moeten verghenoeghen.

† *Seneca*, die ten uyttersten wel voldaan is, seght, dat hy in synen *Oversten* meer ghevonden heeft, als hy hadde kunnen wenschen. Hy looft, ende danckt *Godt* daer over grootelijckx, ende hy soude wel willen niet anders doen. Syne *Goddelijcke Majesteit* wille hem ons langhe jaren bewaren. Ick segghe u, *Eerweerdighen Vader*, dat de vallen, die *U-E.* ghedaen heeft, my groote pynlijckheden ghegeven hebben: ick ben daer over soo verbelght gheweest, dat ick geseyt hebbe, dat men u behoorde te binden, om niet meer te vallen. Ick en wete niet van wat *Esel* dat ghy u ghedient hebt, noch waerom dat ghy op eenen dagh thien mylen verre hebt willen reysen §: want niet anders hebbende als den zadel van eenen *Esel* om op te sitten, dat was ghenoech om u te dooden. Ick ben oock in pyne, oft dat *U-E.* indachtich is geweest van sy selven dicker te kleeden, doordien dat'et begint seer kaudt te worden. *Godt* geve dat ghy u selven niet leer en hebt ghedaen. Aenghesien dat ghy den voortganck, ende de saligheyt der zielen met eenen soo grooten iever wenscht, aenmerckt de groote schade, die de zielen komen te lyden door uwe weynighe ghesondtheit; oversulckx bidd' ick u om de liefde *Godts*, daer op te willen letten. *Elias* is nu meer sonder vreesse. Den *Eerw. P. Rector* ¶, ende *Rodrigues Alvarez* hebben groote hope, dat alles wel sal uyt-vallen. Voor soo veel als my aengaet, de vreesse, die ick te voren hadde, is foodanichlijck verdwenen, dat alwaert schoon ick wilde, ick die niet en soude kunnen

* Het waren de *Religieusen*, de welke sy uyt dat *Klooster* hadde getrocken, voor de *Fundatie* vande nieuwe *Stadt De la Xara*.

† Het was onsen *S. Vader Joannes vanden Cruysen*, den welcken sy ghewoon was haren kleynen *Seneca* ten oemen.

§ *Minnelijcke sorghe* vande *Heylighe* voor de ghesondtheit vanden *Eerw. P. Graciaen*.

¶ Sy spreeckt vanden *Eerw. P. Rector* der *Societeit* binnen *Savillen*, ende vanden *Eerw. P. Rodrigues Alvarez* haren *Biecht-vader*.

konnen hebben. Ick hebbe dese daghen seer qualijck te pas gheweest; maer sedert dat ick eene medecyne ghenomen hebbe, bevinde ick my beter, als ick in vier maenden gheweest ben, soo dat de onpastelijckheyt nu verdraeghlijck is.

Onweerdighe Dochter van U-E.

THERESIA VAN JESUS.

BEMERCKINGHEN.

1. Hier ontbreeckt een gheheel half bladt in't beginsel van desen Brief, ghelijck oock een deel op het eynde vanden voorgaenden Brief: de reden hier van is gheweest de groote begeerte, die men gehadt heeft van eenighe handteecken, oft ten minsten van het ghelchrift te hebben van onse H. Moeder, ende alsoo heeft dese devotie ons berooft vande uytnemende leeringhe die daer in besloten was. Wy konnen't ghenoeghsaem bemercken uyt den Brief selver, dat sy dien geschreven heeft binnen de *Nieuwe Stadt de la Xara*, alwaer sy besigh was met die *Fondatie* te voltrecken, het welck gheweest is in't jaer 1580.

2. In't eerste ghetal versoect sy wederom vanden Eerw. Pater *Hieronimus Gratianus*, dat de Eerw. Moeder *Anna vande Enghelen* Priorinne binnen *Toledo* soude moghen veranderen van Clooster, ende gaen naer *Avila*, al-hoc-wel dat dit geene veranderinghe en moet ghenoecht worden, maer eene wederkeeringhe naer haer Clooster, alwaer sy *Gheprofest* is, ende waer uyt sy ghegaen is, om de *Fondatie* binnen *Toledo* helpen te voltrecken; maer het gevoelen vande Religieusen van *Toledo*, van haer sien uyt dit Clooster te gaen, was soo groot, datmen ghenootlaeckt is gheweest van haer daer te laten, tot dat sy daer uyt is ghetrocken gheweest, om het Clooster te gaen stichten binnen *Cuerua*. Het welck sy met dese gheleghentheyt seght in't 2. ghetal, verdient gheschreven te zyn met goude letters: want daer in geeft sy ons te kennen, hoe wel dat sy de treckxkens vande Vrouwen kende, ende doorgrondt hadde.

XXXVI. BRIEF.

Aenden selven Pater Hieronymus Gratianus.

J E S U S.

1. **** E gratie vanden H. Geest zy met U-E. Ick hebbe gisteren de Brieven van uw' Eerw. ontfanghen, de welke my ter handt gestelt zyn, ****
 * D *
 * * *
 **** naer dat ick die vanden *Rector* van *Alcala* ontfanghen hadde. Ick hadde alreeds over dese sake ghehandelt met *Mevrouwe Louise*, ende ick hebbe hier daer over gesproken met den *Licentiaet Serrano*, die de andtwoort
 III. DEEL. T ghestelt

ghefelt heeft, de welcke ick u hier mede sende.

2. Aengaende de verschillen, daer U-E. my van schryft, die aldaer voor-gewallen zyn door de verscheydentheyten der ghevoelinghen, ick hebbe seer blyde gheweest te verstaen, dat U-E. de beste partye ghehouden heeft: want al is't schoon dat die Paters genoegsame reden voorts-bringhen, het is nochtans eene schrickelijcke sake, van sich niet te willen houden aen het ghene, het welck 'tsekerste is in die leste ure, om te blyven op eenighe kleyne punten van eere in dien weynighen tydt, als de eere vande werelt gaet eene ynde nemen, ende datmen met sulcke klaerheyt begint te verstaen dat het ghene, het welck ons eenichlijck belanght, is, datmen geen ander insicht en behoorde te hebben, als de eere, en de glorie Godts. Mischien hebben sy ghevrees't, dat de ontsteltenisse, door de vyandschap veroorsaect, schadelijcker soude konnen wesen aenden siecken; maer het is icker, dat Godt besonderlijck mede-werckt door syne gratie, als wy in ons selven vast besluyten van niet te doen om syne liefde alleen. U-E. en heeft geene reden van sich in dit gheval in pyne te stellen; maer het soude wel zyn, dat U-E. eenighe reden voorts-brocht tot d'ontschuldighen van dese Paters. Maer ick ben meer besorght van U hier en daer te sien gaen tusschen die quade kortsen.

3. Godt zy ghebenedydt, dat U-E. wel te pas is. Myn quaet en is teghenwoordich niet met allen meer, ghelijck ick u gheschreven hebbe, maer daer en is my niet meer als eene flouwte ghebleven, de welcke ten tyde van een maendt seer groot is gheweest, al-hoe-wel dat sy my het meesten deel van dien tydt niet en heeft belet op de been te zyn: want ghelijck ick gewoon ben altydt te lyden, al-hoe-wel ick eene groote pyne ghevoelde, soo dochte my evenwel, dat ick-se op die maniere konde verdraghen. Het dochte my voorwaer dat ick gonck sterfen, al-hoe-wel dat ick 't niet gheheelijck en gheloofde, maer ick en gat niet meer om te sterfen, als om te leven. Het is eene gratie, die Godt my doet, de welcke ick achte seer groot te wesen, als ick peylse op de vreesse, de welcke ick op andere tyden pleeghte te hebben.

4. Ick hebbe my grootelijckx verheught van dien Brief van *Roomen* te sien: want al is't schoon dat de af-vaerdinghen der Brieven soo haest niet en komen, * het schynt nochtans dat de sake seker is. Ick en begrype niet, wat beroerten dat daer konnen wesen, noch waerom, als de *Bulle* sal komen. Het sal goet zyn, dat U-E. den Eerw. P. *Angelus Vicarius* verwacht, al waert dat-ge geene andere redē en hadde, als om niet te willen toonen, dat ghy, desen laet ontfanghen hebbende, de ure niet tydts ghenoech en soudt gesien hebben, als daer mede te vertrecken: want hy en sal niet laten van op alles te letten. Weet dat ick naer *Vras*, ende aenden Eerw. P. *Joannes vanden Cruysse* gheschreven hebbe, dat U-E. langhs daer sal komen, ende ick hebbe hun oock het Bevel over-geschreven 't welck ghy mede-brenght: want den Eerw. P. *Angelus* heeft my selver geschreven, dat hy die

het

* Het was de Bulle voor de Af-scheydinghe vande Provincie, dewelcke van Roomen is af-ghesonden den 22. Juny in't jaer 1580.

aen u ghegeven heeft : ende al-hoe-wel dat ick ghepeyft hadde van niet te segghen, des-niet-teghenstaende naer dat ick wel bepeyft hadde, dat den Eerw. P. *Vicarius* my het selven gheseyt hadde, dochte my dat'er geene reden en was om te swyghen. Ick wilde wel datmen geenen tydt en verlore; maer ghelijck de Brieven haest moeten komen, het ware veel beter te wachten : want ghelijck U-E. seght, alles sal dan met eene veel grootere vryheyt ghedaen worden.

5. Al-hoe-wel dat-ge my niet en moet komen besoecken, de goetheyt nochtans die U-E. heeft van my te schryven, dat-ge sult over-komen, is't dat ick het wille, dat houd' ick voor eene groote jonste. Het soude voor my eene seer grootte zyn, waert dat ick niet en vreesde, dat'et soude bemerckt worden, ende den grooten arbeydt, den welcken U-E. in die reyse soude onderstaen, niet in-en-saghe : want U-E. heeft noch vele reyten te doen. Ick houde my te vreden met dat-ge niet en kont ontvlieden van langhs hier te komen, ende ick wenschte wel dat U-E. eenen dagh tydt hadde, om aen myne ziele eenighe verlichtinghe te geven, handelende met u over eenighe saken van myn inwendich.

6. Naer dat ick myne krachten een weynich meer sal hernomen hebben, sal ick den Aerts-Bisschop trachten te spreken, ende is't dat hy my het verlos geeft voor dese sake van *Madrid*, het soude veel beter zyn, als die elders te doen gaen: want die Religieusen ghevoelent soo grootelijckx, dat sy niet alles naer wensch en hebben, dat sy my pynlijckheyt veroorsaken; ende tot dat ick sal sien, hoe dat'et sal uyt-vallen, en hebbe ick niet geoordeelt betamelijck te wesen van daer over te schryven aende Priorinne van *Segovien*, jae selver en heb ick hier niet gesproken van haer te doen ontfanghen : want ick geloove, dat al-hoe-wel sulckx aende Priorinne niet en behaeght, alle de andere te vreden sullen zyn. Hier-entusschen verdriet my dese traegheyt : want volghens dat den Eerw. Pater *Vicarius* my gheschreven heeft, ick en sal hier niet meer moghen blyven, als ick in staet sal wesen, om my op de reyse te begeven, jae selver hebbe ick eene wroeginghe, om dat ick hier noch ben. Die van *Segovien* zyn in een groot ghetal, jae sy zyn selver van sin van noch eene andere t'ontfanghen : ende al is't schoon dat sy maer in een gheleent huys en zyn, sy en geven daer niet veel om; des-niet-teghenstaende is't dat-ge het gheradich vindt, ick sal de Priorinne van *Segovien* daer over schryven, ende U-E. sal de goetheyt hebben van haer te segghen, dat sy u vriendtschap sal doen, het welck voorwaer in dit gheval veel sal doen: want dat huys heeft seer weynich gheholpen, oft bynaer niet met allen gegeven in die saken; maet als men haer sal doen sien hebben, hoe grootelijckx dat wy verbonden zyn aen *Velasco*, sy sal alsdan veel doen. Als de sake van my sal hanghen, ick sal-se in't werck stellen, ende ick sal U-E. alsdan waerschouwen. Voor als-nu en sal ick niet meer segghen, als dat Godt my uw' Eerw. beliest te bewaren, ende aen u te geven, al'et ghene ick van hem verfoecke. 't Is den 5. Mey.

Onweerdighe Dienaerese van U-E.

THERESIA VAN JESUS.

1. **A**Ls de **H. TERESIA** desen Brief schreef, was sy binnen *Toledo*, naer dat sy het stichté des Cloosters binnen de nieuwe Stadt *De la Xara* voltrocken hadde, alwaer sy eene oordre ontfanghen hadde vanden Eerw. P. *Angelus de Salazar* Vicarius Generael, om te gaen naer *Valladolid*, om te voldoen aen den Hooghweerdighen Heere *Don Alvarez de Mendoza* Bisschop van *Palença*, den welcken sonder op-houden verfocht dat sy in die Stadt een Klooster der Religieuten soude stichten.

2. Uyt cracht van die oordre is sy vertrocken vande *Nieuwe Stadt*, ende sy is binnen *Toledo* aen-ghekomén in't beginfel vande Goede weke in't Jaer 1580. ende den naervolghenden vrydagh is sy bevanghen gheweest met eene soo groote gichticheyt, verghefelschap met eene soo gheweldighe kloppinghe des herten, dat sy, ghelijck sy segh in't 3. ghetal, oordeelde dat sy gonck sterven. Met desen toe-val is sy ghenoodtsaecht geweest te verblyven binnen *Toledo* tot naer den Feest-dagh van't Alderheylighen SACRAMENT, ende den 5. Mey schreef sy desen Brief aenden Eerw. P. *Hieronymus Gratiannus*, den welcken alreeds binnen *Madrid* was met een bevel vanden Eerw. P. *Vicarius Generael*, om de Kloosters van *Andalousie* Vaderlijck te gaen besoecken. Van dese Commissie, ofte Bevel is't dat sy spreekt in't 4. ghetal.

3. Het blyckt uyt het 2. ghetal, dat den Eerw. P. *Hieronymus* voor sijn verreck van *Alcala* eenich ghechil hadde ghehadt met eenighe Religieuten, de welke een seker ghevoelen, het welck niet al te versékert en is voor de ure des doodts, hielen staen, waer teghen hy sich met alle cracht stelde, ende vervolghens beraede hy sich hier over met de ghene, de welke herkent is voor eene soo vermaerde Meestersse inde Kercke, het welck eenen glorieusen eer-naem is, den welcken sy niet alleenlijck bekomen, ende verdient en heeft door hare verheve heyligheyt, maer oock door hare seer wonderlijcke Schriften, den welcken haer oock ghegeven is door twee Paulen, te weten door *Gregorius den XV.* ende door *Urbannus den VIII.*

4. Uyt de andtwoordt die sy geeft, siet men dat de voorstellinghe was, *Oft den ghenen, die eene eer-quetsinghe van een ander gheleden hadde, liggende nu in sijn ystersten, verbonden was sich te versoenen met den ghenen, die hem dit onghelyck gedaen hadde?* Al-hoe-wel dat dese swaricheyt groot ghenoech is, om eenen gheleerden Man veel tydt te doen besteden, ende veel papier te verquisten, om sijn ghevoelen in't wyt, ende breedt voor-te-stellen, brengende vele reden om het selven te vestighen; des-niet-teghenstaende list sy dit gheschil met twee woorden, om-helsende de sekerste partye. Siet hare reden: *Het is eene schrickelijcke sake van in die ure het sekerste niet aen-te-nemen, maer sich te vertwyffelen met kleyne punten van eere, met ghevaer vande saligheyt te verliefen.* Dese is de reden waer op sy hun vestighen,

vestighen, die van ghevoelen zyn, dat men in d'ure des doodts verbonden is te doen, het welck men oordeelt het sekerste, ende het waerschyndijckste te zyn, al-hoe-wel dat dese verbintenisse op eenen anderen tydt soo niet en praemt. [a] Ick stemme toe de swackheyte van mynengeest, de welcke my tot deser ure toe niet en heeft doen begrypen, hoe dat eene sake, die niet seker en is in d'ure des doodts, sulckx kan wesen ghedurende het leven? Men sal my onghetwyffelt andtwoorden, dat 'et voorts-komt van het peryckel, in het welck men sich stelt, het welck naer de doodt niet en kan herhaelt worden; maer om de waerheyte te segghen, het is altydt ghevaerlijck, dit ghevoelen, het welck min waerschyndijck is, te volghen, ende wy moeten ghedurende ons leven altydt houden, het ghene meer waerschyndijck, ende meer seker is, om wel te sterven. Maer laet ons desen reden-stryd daer laten, ende weder-keeren tot het ghene onse *Heylighes* seght, de welcke om te andtwoorden aende reden, de welcke die voor-stelden, die van contrarie ghevoelen waren, te weten, *Dat de teghenwoordichheit van eenen vyandt eene veel grootere schade soude konnen veroorsaken aenden sicken door de onstelttenisse die hy daer door soude ghevoelen;* seght seer wel in dit ghetal, *Dat Godt door syne gratie voorkomt al 'et ghene, het welck men soude konnen vreesen, als men eene sake vast beslynt te doen om syne liefde alleen.* Waer mede dit ghevoelen gevesticht blyft door dese wyse Meesterse, die inde Kercke soo ghe-eert is. Waer uyt volghet, dat 'et niet alleenlijck het sekersten en is alsoo te doen; maer ick soude inder daedt oock vreesen in het contrarie gevoelen te volghen, eens-deels om de verergher-nisse die men geeft, anders-deels om de vyantschap, ende den haet, den welcken gemeynlijck blyft in 't herte; te meer, om dat men alle dese kromme-spronghen niet en soeckt, als om syne vuylicheden te bedecken onder den schyn van eere, het welck in die leste ure geene plaetse en kan grypen, ghelijck onse *Heylighes* seght, alswanneer men de eere, ende de glorie Goats alleen moet voor ooghen hebben.

5. In 't 6. ghetal spreeckt sy vanden Hooghweerdighen Heere Aerts-Bisschop van Toledo den *Cardinael Quiroga*, vanden welcken sy voor haer vertreck van Toledo verlof ghevraeght hadde, om een Clooster te moghen stichten binnen *Madrid*. In 't vervolgh spreeckt sy vande Suster van *Joannes Lopez de Velasco*, de welke sy sonder gifte ontfanghen hadde, ten oplichte vande verbintenissen, de welke sy, ende alle hare *Ongheschoende Carmeliten* hadden aen haren Broeder. Sy be-raedt haer met den Eerw. P. *Hieronymus*, om te weten in welck Clooster men haer soude stellen, oft dat 'et soude zyn in 't Klooster van Toledo, ofte wel in het Clooster van *Segovien*. Eyndelijck heeft men besloten, dat sy soude gaen in dat van *Segovien*, ghelijck wy inden naervolghenden Brief sullen segghen.

(a) *Thomas Sanchez lib. 2. in Decal. cap. 1. n. 6. & alii.*

XXXVII. BRIEF

Aenden selven Pater Hieronymus Gratianus.

J E S U S

1. **** Y met U-E. Eerw. Vader. Naer dat ick gisteren, zynde den dagh * Z * vande Alderheylighste *Dryvuldicheyt*, den Brief ghesonden hadde, * * * * den welcken ick aen u hadde gheschreven, hebbe ick dien ontfanghen, den welcken ghy seght ghesonden te hebben met den Brief vanden Eerw. P. *Nicolaus*, ende van daghe zyn my alle de andere ter handt ghestelt gheweest. Het is seer noodich gheweest, dat U-E. daer ter plaetse was*, daer ghy teghenwoordich zyt, ghemerckt dat 'et gherucht soo groot is geweest. Godt zy ghebenedydt, die het in sulcker voeghen schickt. Ick schryve u desen Brief, om u uyt de pyne te trecken, die ghy soudt kunnen hebben, dat dese souden verloren gheweest hebben; maer ick ben beschaemt, dat ick *Mevrouwe Joanna* lastich valle met soo vele Brieven te moeten betaelen, die ick aen U-E. schryve. Ick bevele my grootelijckx in hare ghebeden.

2. Ick hebbe van daghe noch eenen Brief ontfanghen vande Eerw. Moeder Priorinne van *Segovien*, waer in sy my schryft, dat *Joanna Lopez* met my soude komen: want alle de Religieusen hebben haer verheught over dese sake; maer ick hebbe haer lieden in sulcker voeghen geschreven, dat sy niet minder en konden doen. Dat en was niet noodich voor de Priorinne †: want sy is altydt bereyt om uw' Eerweerdicheyt, ende my dienst, te bewysen. Godt zy ghebenedydt, die my verlost heeft van alle die noodtsakelijcke dinghen, die ick, moeste handelen, ende van alle andere saken die'er te doen vielen. Ick verlekere u, Vader, dat ick alle neersticheyt hebbe moeten voorwenden, om alles tot een gheluckich eynde te brenghen: want elcke Priorinne en peyst niet als op haer eyghen Clooster, al oft'er niet te doen en viele voor d'andere. Het sal noodich zyn de kleyne slaep-stede ghereedt te houden, want men sal dat niet kunnen ontvlieden, noch het gelt te nemen, het welck noodich is voor den Huys-raet. Ick wenschte wel uyt gansch myns herten, dat ick dese onkosten konde ontvlieden; maer ick ben teghenwoordich seer arm, om het ghene ick u sal segghen, als ick 'et gheluck sal hebben van u te spreken. Is't dat-ge oordeelt, dat 'et niet goet en is teghenwoordich te handelen van dese saken, wy sullen andere middelen soecken, alhoe-wel

* Sy spreeckt van het gherucht, het welck de Gheschoende Paters maeckten over de verkondinghe vande Bulle, die den Paus ghegeven hadde voor de scheidynghe vande Ongheschoende Carmeliten.

† Het was de lof-weerdighe Moeder Isabelle vanden H. Dominicus.

hoe-wel dat ick, om de waerheyt te segghen, daer toe teghenwoordich geen anderen en wete. Is't dat dese *Fondatie* * gheschiedt, men soude beter konnen schikken, nopende de Dote.

3. Om vele reden gheloove ick, dat men niet en kan verliesen, is't dat U-E. hier komt teghen den Feest-dagh van het Alderheylighste SACRAMENT: want wy souden alsoo konnen te samen gaen. U-E. en sal sich niet grootelijckx vermoeden, is't dat ge met den waghē komt, ende dat en sal den Eerw. *P. Antonius* oock niet beletten van met my te gaen: hy is soo qualijck te pas, dat wy met hem ghenoech te doen hebben. Daer en is niet te wachten naer den Feest-dagh van't Alderheylighste SACRAMENT, als die sake vanden *Aerts-Bischop*, daer wy geen eynde konnen van kryghen. Ick hebbe my grootelijckx verheught nopende het ghene *Beatrix* aengaet. Wat is'er doch, het welck den Eerw. *P. Nicolaus* soo praemt? Waerom wilt hy dat U-E. langhs daer gaet? Om de selve reden, die hy voorstelt, dunckt my, dat'et geensints en betaemt, dat sulckx gheschiede, ghelijck hy nu selver belydt. Alwaert dat'ergeen ander ongheval en ware, het is ghenoech, dat'et soude wesen om U-E. te dooden. Hier mede is't, dat wy ons sullen onderhouden, ghelijck oock met alle andere saken, is't dat'et Godt belieft. Niet meer op dit pas.

Dienaeresse van U-E.

THERESIA VAN JESUS.

B E M E R C K I N G H E N.

1. **D**esen Brief is binnen *Toledo* gheschreven op den 30. Mey, daeghs vorden Feest-dagh vande Alderheylighste *Dryvuldicheyt*, den welcken in't Jaer 1580. viel op den 29. van die selve maendt.

2. In't 2. ghetal verhaelt sy, met wat eene vreught dat de Religieusen van *Segovien* de Suster van *Jonnes Lopez de Velasco* ontfanghen hadden, al-hoe-wel dat sy geene Dote met haer en brochte, doende desen dienst aen Godt, aende *Heylighē*, ende aen haer *Order*, willende daer door betoonen, dat sy waerachtighe Dochters waren van eene soo weerdighe Moeder, haer biddende dat sy die met haer soude brenghen, ghelijck sy oock ghedaen heeft, gevende selver aen haer het Habyt binnen *Segovien*, alwaer sy hare Professie ghedaen heeft den 22. July in't jaer 1581. naer dat sy den tydt van haer Novitiaet met eenen grooten iever over-ghebrocht hadde. Sy is ghestorven den 27. September in't jaer 1620. Sy wirt ghenaeemt Suster *Joanna vande Moeder Godis*. De Religieusen die haer ghekent hebben, segghen, dat onse H. Moeder THERESIA, haer selven in dit gheval vindende binnen *Segovien*, de moeyte ghenomen heeft, van dese *Novitie* te leeren lesen, op dat sy Choor-Suster soude moghen gheweest hebben; maer siende dat sy'et niet en konde bevatten, ghelijck sy nu ghereedt stont om te ver-
trecken,

* Sy spreeckt van die van *Madrid*.

trecken, stelde sy eenen swarten Wyl op haer hooft, tot haer segghende: *Ongheluckich zy hy, myne Dochter, die desen Wyl sal wegh-nemen*, ende alsoo heeft sy den swarten Wyl gedraghen, soo langh als sy gheleest heeft, hebbende de Oversten dit werck van hunne H. Moeder in eerbiedinghe ghehouden, niet teghenstaende dat sy altydt ghedient heeft als Leecke-Suiter, in welcke bedieninghe sy eenen soo grooten schat van geestelijcke goederen vergadert heeft, door d'oeffeninghe van d'ooidmoedicheyt, van't Ghebedt, van Penitentien, ende van andere deughden, dat alswanneer sy haren geest gaf, soo lagh de Eerw. Moeder *Isabella van JESUS*, hare Priorinne, eene seer schoone Duyve gaen uyt haren mondt, ghelijck de Religieusen bevesticht hebben, dat sy'et vande Priorinne selver ghehoort hebben. Volghens dese ghetuyghenisse souden wy konnen segghen, het welck den Enghelichen Leeraer den *H. Thomas vanden H. Bonaventura* gheseyt hadde: *Dat eene Heylighe ghetuyghenisse ghegeven heeft van eene andere Heylighe*: want de Eerw. Moeder *Isabelle van JESUS* is inder daedt eene groote Heylighe voor Godt gheweest; ende waert dat ick wilde, ick soude seer veel van hare groote deught konnen segghen: want ick hebbe haer seer wel gekent, ende weerdich gheweest van met haer te handelen over haer inwendich. Ick sal my te vreden houden met te segghen, dat sy de Suiter was van *Don Antonio de Contreras*, vanden Konincklijcken Raedt, ende Edelman, vande Kamer van Sync Majesteit, die weerdich gheweest is, datmen hem ghemeynlijck den eer-naem gaf van eenen rechtfinnighen Man te zyn, ende oock van eenen rechtveerdighen Dienaer, waer voor alle menschen hem ghekent hebben. Dese goede Moeder is op-ghebrocht gheweest in d'Order door de vaderlijcke forghe, ende door de salighe onderrichtinghen van onsen Salighen Vader *Joannes vanden Cruysse*, onder wiens bestieringhe sy dry Jaren gheweest is.

XXXVIII. BRIEF

Aenden selven Pater Hieronymus Gratianus.

J E S U S.

I. Eerw. Vader, de gratie vanden H. Geest sy met U-E. Icken wete niet wat onsen Heere wilt hebben door soo vele belemmeringhen, die hy my laet overkomen, ten opsichte van myn vertreck van hier, ende vande middelen, die ick soecke, om te spreken aen desen *Enghel*. * Ick hebbe hem van daghe eene soorte van Versoek-brief aenghedient, het welck men gheoordeelt heeft noodigh te zyn, dat

* Hier door verstaet sy den Aerts-Bisschop van Toledo, vanden welken sy het verlos versocht hadde, om te moghen stichten binnen Madrid.

dat ick 'et doen soude, wy sullen sien wat bescheet dat hy ons sal geven, om navenant myn vertreck te schicken, ten ware dat'er wederom een nieuw beletsel voorviele: want ick vreesde dat wy sullen missen, van den Eerw. *P. Angelus* op de reys t'ontmoeten, doordien dat hy gheschreven heeft, dat hy naer de Feestdaghen naer *Madrid* tal komen, al-hoe-wel, ist dat wy met den Aerts-bischof over-een-komen, ick niet en gheloove, dat 'et ons soude konnen wederhouden, maer dat wy Deynsdagh toekomende sullen vertrecken.

2. Den Eerw. *P. Antonius* is nu veel beter te pas, soo dat hy nu kan Misse lesen, waer mede U-E. nu gheheel gheruft magh wesen. Zyt verskert, dat ick u daer sal spreken, oft voor't minsten sullen wy malkanderen inden Hemel sien. Den Eerw. *Pater Antonius* is soo qualijck te pas gheweest, dat ick vreesde met hem alleen te gaen, doordien ick gheloofde, dat hy op den wegh soude hebben moeten blyven ligghe: ende ghelijck de overkompste van U-E. my eene soo groote voldoeninghe moest geven, hebbe ick van mynent'weghen al gedaen dat ick konde doen, om daer toe te helpen, niet peysende, dat, als wanneer ick eenich vergenoeghen voor my in dit leven trachte te besorghen, alles contrarie moet uyt-vallen. U-E. hadde eene schoone ghelegentheyd om den Eerw. *P. Antonius* te komen besoecken aenghesien hy soo qualijck te pas is gheweest; jae het was van u we plicht, dat ghy toudt ghekomen hebben, ghelijck 'et oock is, dat-ghe aen hem schryft, om de vreught te toonen die ghy hebt, over de bekinghe van sijne vorighe ghesontheit: want hy heeft groote dorricheden gheleden.

3. Den Eerw. *P. Ferdinandus del Castillo* is hier. Men heeft gheseyt, dat de *Princesse de Ebuly* binnen *Madrid* in haer huys was; maer men seght nu dat sy binnen *Pastrana* is, ick en wete niet wat vande waerheyt is; maer 't zy d'een oft d'ander, 't is seer goet voor haer. Ick ben seer wel te pas, Godt zy gheloof. U-E. sal my believen te laten weten, als den Eerw. *Pater Angelus* aldaer sal wesen. Dese Voermans sullen u myne Brieven eerder, ende sekerder geven. Ick hebbe nu aen U-E. twee-mael gheschreven, om u te laten weten, dat ick de Brieven vanden Eerw. *P. Nicolaus*, met de andere die daer by ghevoeght waren, wel hebbe ontfanghen. Men heeft my van daghe, zynde den Vrydagh naer Heyligh *Sacraments-dagh*, uwen Brief, deynstuagh te voren gheschreven, ghegeven: ick hebbe daer op geantwoordt door den Broeder vande Eerw. Moeder *Brianda*, de welcke seer wel te pas is. Alle de Susters bevelen haer inde ghebden van U Eerw. ende ick bevele my in die vanden Heere *Velasco*, aenden welcken ick tegenwoordich niet en schryve, doordien ick 'et over weynighe daghen gedaen hebbe. Ick wensche seer, dat den Brief niet en magh verloren gegaen zyn, doordien hy van groot ghewicht was, op dat syne Sufter haer hier soude moghen vinden, als ick sal vertrecken.

4. Den Eerw. *P. Nicolaus* heeft my gheseydt, dat hy binnen *Sivillen* achthondert Ducaten in bewarenisse ghegeven heeft, de welcke de Priorinne seght,

dat men-se moet bewaren voor den noodd, die men soude konnen hebben in die saken : het ghene ick segghe , op dat den ghenen, die aen U-E. die hondert Ducaten moet leenen, soude weten, dat hy die datelijck, ende in alle verskertheyt sal ontfanghen : want schryvende alleenlijck maer *A Casa de Monte **, hy sal datelijck eenen wissel-brief over-senden, soo haest als ick hem sal gheschreven hebben : het welck ick segghe ; is't dat die aldaer niet verhandelt en worden. Godt wil'et al schicken, volghens dat hy siet noodsakelijck te zyn; ende dat hy U-E. bewarē, ghelijck ick van hem verfoecke.

U-E. Dienaererse

THERESIA VAN JESUS.

5. U-E. sal ghelievente ghebieden, dat desen Brief gefonden worde aenden Eerw. P. *Nicolaus*; ende dat men onderfoeckt in't Clooster der *Carmeliten*, oft dat men geene tydinghe en heeft vanden Eerw. P. *Vicarius*, op dat U-E. my waerschouwe, is't dat'et gevoeghlijck kan wesen : ick schicke nochtans deynstdagh, oft woensdagh van hier te vertrecken, is't dat'er niet nieuws voor en valt. Men soude segghen dat'er tooverye mede speelt.

BEMERCKINGHEN.

1. **A**ls de *Heylighe* desen Brief schreef, het welck ghe weest is den 3. *Junius*; daeghs naer *H. Sacraments-dagh*, was sy alreeds op den wegh, om te gaen naer *Valladolid*: ende uyt het derde ghetal kan men bemercken, dat sy haren wegh nam door *Madrid*, ghemerckt sy seght aenden Eerw. P. *Hieronymus Gratianus*, dat de Suster van *San Lopez de Velasco*, aldaer moeste wesen, als sy aldaer aen-ghekomen soude zyn, om haer naer *Segovien* te leyden.

2. In't 2. ghetal beklaeght sy haer, om diesswille dat den Eerw. P. *Hieronymus* naer *Toledo* niet en was ghekomen, om haer te besoecken, om welck te doen, hy eene soo schoone gheleghentheyt hadde, teroorfaken vande groote sieckte, die den Eerw. P. *Antonius* gheleden hadde, waer door hy aen hun alle beyde eene groote voldoeninghe soude ghegeven hebben; te meer om dat sy'et van hem inden voorgaenden Brief verfocht hadde. Sy heeft'et ten lesten bekomen, het welck sy soo grootelijck x ghewenscht hadde : want het is seker, dat sy voor haer vertreck van *Toledo* gesproken heeft met den Aerts-Bisshop over de *Fondatie* van *Madrid*, inde teghen woordicheyt vanden Eerw. P. *Gratiaen*, die haer oock in dese reyse verghefelschapte.

* *Het was Pieter Jan de Casa de Monte Coopman, die de Heylighe seer toe-gedaen was.*

XXXIX. BRIEF.

Aenden selven Pater Hieronymus Gratianus.

J E S U S

1. ****Y met U-E. Eerw. Pater. Ick sien nu dat U-E. weynighen tydt sal
 * Z * hebben om Brieven te lesen, Godt geve dat ick in desen te schryven
 * * * * kort magh wesen. Ick sende U-E. hier eenighe saken die weerdich
 * * * * zyn te bemercken, de welcke ontbraken. U-E. heeft seer wel ghe-
 daen te ghebieden dat men-se eerst hier soude brenghen. Aengaende de Ordon-
 nantien, de welcke men seght ghevraecht te zyn door die vanden *H. Joseph* bin-
 nen *Avila*, sy zyn foodanich, dat'er niet en ontbrack, om te blyven ghelijck die
 vande *Menschwoordinghe*. Ick staen gheheel verstelt van te sien, het welck den
 duyvel doet: want al is't dat den Biecht-vader eenen soo eerlijcken Men was, soo
 viel evenwel de schult bynaer gheheel op hem, doordien hy altydt van gevoelen
 gheweest is, dat sy altemael souden vleesch eten, het welck eene vande vraghen
 was, de welcke sy ghedaen hadden. Siet eens wat leven? Ick hebbe ene uyt-
 terlijke pyne ghedadt van te sien de ongheregheltheyt van dit Clooster, ende al-
 hoe-wel dat'er goede Religieusen zyn, het sal nochtans eenen grooten arbeydt
 kosten van dit Clooster wederom op eenen goeden voet te stellen: ende om de
 verflappinghe meer in-te-brenghen, hebben sy vanden Eerw. *Angelus Provinci-
 ael* ghevraecht, dat eenighe van die, de welcke sieckertierich zyn, iet in hare
 Cellekens souden moghen bewaren om te eten, ende sy hebben't in sulcker voe-
 ghen ghevraecht, dat ick my niet en verwondere, dat hy haer desen oorlof toe-
 ghestaen heeft. Siet doch eens, wat sy vanden Eerw. *P. Angelus* gaen vraghen?
 Alsoo is't, dat alles allens kens komt te vervallen, ende teniet te gaen. Hierom
 is't noodich dat de Ordonnantie, die ick ghevraecht hebbe, dat men-se in sul-
 ker voeghen soude stellen, dat de Oversten geen verlof en moghen geven van iet
 in't besonder te hebben, hare volle kracht hebbe, hier onder begrepen oock de
 ghene, die sieck zyn; maer dat raeckt de Sieck-meesterse van sorghe te draghen,
 dat men des nachts iet late voor de ghene, die het van noode souden hebben. Men
 sal altydt daer toe iet vinden, is't dat de sieckte sulckx vereyscht, ghemerckt de
 liefde onder haerlieden groot is.

2. Ick hadde vergeten, het ghene ick gaen segghen; maer andere die et my
 gheschreven hebben, hebben't my in dachtich ghemaeckt, het welck is, dat
 men in't Capittel soude vast-stellen, wat dat elcken Religieus moet lesen voor
 elcke Religieuse, die sal komen te sterven. U-E. sal de handt daer aen believen
 te houden, want ghelijckformelijck aen het ghene sy sullen doen, sullen wy

van ghelijcken oock doen : Sy en doen niet, als eenighe gheboden te lefen, ende ick en meyne niet dat sy tot nu toe voor ons Misse ghelesen hebben. Het ghene wy hier doen, is, dat wy voor elcken Religieus eene Misse singhen, ende het Clooster leeft een Officie vande dooden. Ick meyne dat dit een punt is vande oude Statuten : want men doet 'et alsoo in't Klooster der *Menschwoordinghe*, en vergeet dit niet. Dat men oock siet, oft dat 'er verbintenisse is, het *Apostolyck Decreet* te onderhouden, het welck verbiedt uyt het Slot inde Kercke te gaen, oft aende poorte om die te sluyten. Dat moet ghedaen worden, als't ghevoeghlyk kan gheschieden : want dat is het sekerste, alwaert schoon dat 'et den Paus niet en ghedode. Het is beter dat men nu alle die dinghen vast-stelt, ende van ghelijcken oock, wat daer in die Cloosters moet ghedaen worden, alwaer dit noch niet en kan onderhouden worden, doordien dat sy noch maer en beginnen. Ick meyne dat men't over-al sal konnen uyt-wercken, als de Religieusen fullen weten, dat 'et niet anders en magh wesen. Ick bidd' u, dat-ge niet en laet van sulckx te doen. Binnen *Toledo* hebben sy de poorte, door de welke sy naer de Kercke gonghen, nu alreeds toe-ghesloten : die van *Segovien* hebben't van ghelijcken ghedaen, ende dat, sonder my het selven te waerichouwen. De Priorinnen van die twee Kloosters zyn groote Dienaeressen des Heeren, ende seer voorsichtige, ende wy 'e Dochters; ende hierom, ghelijck ick daer toe niet meer bequaem en ben, soo 'en ick blyde, dat sy my ontwecken. Eyndelijck het gheschiedt alsoo in alle de Cloosters, die besloten zyn.

3. Aengaende het ghene ick ghevraecht hebbe, *Dat de ghene, die sullen uytgaen om te gaen Fonderen, in hare huysen souden blyven, ten ware dat sy Priorinnen ghekosen werden*, dunckt my dat dit te seer bepaelt is, ende alsoo moet U-E. daer by doen stellen : *Ofte wel om eenighe andere reden, die seer noodtsakelyk is*. Ick hebbe alreede aen U-E. gheschreven dat 'et seer goet soude zyn, waert dat men alle de Gheboden, ofte Decreten vande Eerw. Paters *Apostolycke Visiteerders*, ende de Statuten te samen dede binden in eenen boeck : want ghelijck ty niet wel over-een en komen in sommighe dinghen, soo is't dat die, de welke soo verstandich niet en zyn, daer in verstelt staen. Ende al-hoe-wel U-E. seer veel te doen heeft, soo bidd' ick u om de liefde Godts, dat ghy den rydt maect te hebben, om alles in't net, ende klaer te stellen : ende ghelijck ick 'et in soo vele plaetsen in't schrift ghelaten hebbe, soo hope ick, dat ghy u selven inde Letters*, oft in de wetenschap soo verre niet en sult vermooren, dat ghy het voornaemste sult vergeten.

4. Ghelijck U-E. my niet gheschreven en heeft, oft dat ghy ontfanghen hebt daer ick van kome te spreken, van ghelijcken oock mynen Brief, soo hebbe ick een vermoeden ghehad, dat den duyvel veel soude konnen belet hebben, dat de voornaemste Bemerkinghen, ende de Brieven, die ick gheschreven hebbe aen onsen Pater *Bevel-hebber*, ofte *Commissaris*, in uwe handt niet en souden ghekommen

* Te weten in het Sermoen, het welck hy aen-ghenomen hadde te doen in het Capittel.

men hebben. Waert dat 'et by gheval alsoo ghebeurt ware, lendt my datelijck iemandt, ick sal hem gerne betaelen: want het soude andersints eene quade sake zyn. Ick wille wel ghelooven dat 'et maer een vermoeden en is: want den Post-meester van alhier is onsen goeden vriendt, ende ick hebbe hem dese dinghen besonderlijck bevolen.

5. Weet dat men my ghewaerschouwt heeft, dat 'er eenighe vande *Capitulieren* van sin zyn den Eerw. P. *Antonius** te doen kiesē: is 't dat 'et Godt, naer soovele ghebeden, alsoo voeght, dat sal onghetwyffelt het besten zyn. Het zyn uytwerckfelen van sijn oordeel. Des-niet-teghenstaende heb ick bemerckt, dat 'er iemandt van die, de welcke sulckx seyden, eene groote gheneghentheyth hadde voor den Eerw. P. *Nicolaus*, ende is 't dat hy van ghevoelen verandert, het sal voor hem zyn. Godt wille dese sake bestieren, ende U-E. bewaren; maer wat eraden uyt-val dat 'er kan wesen, het voornaemste is even wel ghedaen. Dat hy inder eeuwicheyt ghelooft zy.

6. Ick wenschite wel dat-ge de merckelijckste saken, die ick aen U-E. gheschreven hebbe, op een kleyn brief ken aen-teeckende, ende dat-ge myne Brieven in 't vier wirpt: want het soude kounen ghebeuren, dat 'er in eene soo groote belemmeringhe wel eenighe mochten verloren gaen, het welck niet wel en soude zyn, dat men hem soude lesen. Alle de Susters van alhier, ende namentlijck myne Mede-ghesellinnen bevelen haer hertelijck aen uw' Eerw. 't Is morgghen den lesten dagh van d'Octave van 't *Alderheylighste Sacrament*, ende gelijk ick meyne, den sevensten naer den Feest-dagh. Wy en bevinden ons hier niet alleenlijck wel, maer onte saken gaen alle daghen beter om beter: want wy handelen vanden koop van een huys, het welck seer wel geleghen is. Ick wenschite nochtans wel dat ick my hier van alle bekommernissen ontslaghen sagh, om soo verre niet meer: e zyn.

7. Siet wel toe, dat-ge geen beletsel en stelt inde Sake vanden *H. Alexius*: † want al is 't dat 'et een weynich verre is, men sal teghen woordich geene plaetse vinden, die soo wel ghelegghen is. Ick ben seer voldaan gheweest van die te sien, als ick aldaer passeerde, ende men moet bemercken, dat sy die ghekocht heeft met den prys van hare tranen. Ick wilde wel dat dit Clooster 't eerste waer, ende daer naer dat van *Salamanca*: want het zyn twee schoone steden. Dat sy niet en peysen, van eenighe plaetsen te willen gaen uyt-kiesē, ghelijck sy wel souden willen, om die in besittinghe te nemen, aenghesien ty geen gelt en hebben. Godt sal 'et daer naer doen, ende binnen *Salamanca* wordende huysen teghen het gout opghewegghen, soo dat wy niet en weten, van wat middelen wy ons moeten dienē, om een voor onse Religieusen te vinden. Dat sy my doch hier in gelooven, want ick hebbe daer van d'ondervindentheyth, ende ghelijck ick gheseyt hebbe, Godt maeckt

* Te weten om Provinciael te zyn.

† Haren iever voor het stichten des Cloosters vande Paters binnen *Valladolid*, ende van 't Collegie binnen *Salamanca*.

maeckt daer naer dat alles wel uyt-valt. Het is ghenoech eenich beginsel te hebben in dierghelijcke plaetsen, al en waer'tet maer in een kleyn hoeckxken. Dat syne Majesteit het eynde zy in alle dinghen, het welck wy ons moeten voor-stellen inden dienst, den welcken wy hem doen. *Amen.*

Omweerdighe Dienaererse van U-E.

THERESIA VAN JESUS.

8. Ick hebbe eene groote begeerte, dat men, het principaelste ter zyden stellende, sich haefte, om dese sake vanden *H. Alexius* af-te doen, op dat U-E. ons magh naderen; maer dat sy hun wel wachten van te komen, tot dat men gehandelt heeft met den Abt † om sijn verlof te bekomen, het welck sal kunnen gheschieden, om dieswille dat den Bisschop nu beter met hem staet, ende dat syne Suster niet en sal ontbreken van aen hem die sake te bevelen. Soght aen die Paters van mynen t'weghen, die dese sake moeten handelen, dat is't by-aldien sy hier en daer willen loopen om te kieser, sy sonder iet te doen sullen blyven.

B E M E R C K I N G H E N.

1. **D**E *Heylighe* heeft desen Brief gheschreven zynde noch binnen *Palencia*, les daghen naer den voorgaenden, ende ghelijckformelijck aenden eersten. Sy schryft in desen Brief aenden Eerw. P. *Hieronymus Gratianus* van eenighe andere punten, die sy bemerckt hadde voor de beiteringhe van hare Dochters, ende voor haerlieden *Statuten*, op dat'tet Capittel soude vast-stellen, het welck oorboorlijck is.

2. In't eerste spreeckt sy van haer eerste Klooster vanden *H. Joseph* binnen *Avila*, het welck den oorspronck is van onse *Herstelde Order*, ende een voorbeeld vande volmaecktheit, de welcke wy moeten betrachten: dit Clooster, ghedurende de af-wesentheit van dese *H. Fondateresse*, was ghevallen van synen eersten iever, door den raedt van eenen onvoorlichighen Biechtvader, den welcken, al-hoe-wel hy eenen goeden Priester was, ende eenen grooten Dienaer des Heeren, onder den schyn van godtvruchticheit, de poorte hadde open-ghedaen aen de verslappinghe vande Cloosterlijcke onderhoudinghen; maer onsen Heere, die aen dese *Heylighe* gheseyt hadde, dat dit Clooster den hof was van syne wellusten, heeft sulcke sorghe ghehad van daer in te versien, dat hy, een weynich naer dese *Heylighe* de leste handt ghesteken hadde aende *Fondatie* van *Sorie*, ende nu ghereedt stondt om die van *Burgos* te gaen voltrecken; dat hy, segg' ick, sich aen haer verthoont heeft, ende haer gheboden, dat sy, dese leste *Fondatie* daer latende, haer datelijck op de reyse soude begeven, om sorghe te gaen nemen van't Clooster binnen *Avila*, het welck haren bystandt noodich hadde soo voor het tydelijck, als voor het geestelijck. Ende dit gheboet was haer met sulcke praminghe ghegeven, dat sy seyde bereedt te zyn te voet te gaen, waert dat sy geen anderen

deren

† Sy spreeckt vanden Abt van *Valladolid*, den welcken was *Don Alonso de Mendoza*.

deren middel en konde vinden om dese reyse te doen.

3. Dese *Heylighe* in dit Huys ghekomen zynde, dede eene wondere sake, gelijkformelijck aen het ghene *CHRISTUS* eertydts dede in't huys van *Zacheus*, de welke is, dat sy door hare teghenwoordicheyt den geest vande heylighe onderhoudinge daer in volkomentlijck herstelde, de welke aldaer van dien tydt af met sulcke oprechticheyt bewaert is gheweest, dat dit Clooster den troost is vande Oversten, doordien dat sy in alle manieren in haren eersten iever blyven, ende ingeen, oock het minste punt en komen t'ontbreken, tot verwonderinghe vande gheheele werelt; soo dat men magh segghen: *O gheluckighe schult, de welke sulck eenen Verlofer verdient heeft ghelyck Christus*, die door den middel van syne *Bruyt* daer in soo volkomentlijck voorsien heeft? Maer met al dat moet ons dit dienen tot een exempel, om ons te leeren, wat dat de menschelijcke kaanckheyt, ende den tydt vermoghen teghen den iever vande deught: ende vanden anderen kant, met wat eene neersticheyt de Oversten moeten waken, op dat-se niet en komt te vervallen. Hier uyt leeren wy oock, wat schade dat de vremde Biechtvaders inde Religieusen veroorsaken: want gelijk sy niet en begrypen van wat een groot gewicht dat'et is de Kloosterlijcke In-stellinghe te houden staen, ende dat dese verbintenisse hun niet en raect, ende die niet en doorgronden, daer uyt volgt, dat sy die Kloosterlijcke onderhoudinghen niet en aensien met liefde, ende vervolghens en hebben sy geen en iever om die te verwoorderen.

4. In't 7. ende 8. ghetal versoeckt sy on-ophoudelijck vanden Eerw. P. *Hieronymus Gratianus*, hem seer krachtighe reden voor-stellende, om hem te brenghen tot het stichten van het Clooster vande Paters binnen *Valladolid*, het welck moeste zyn gelijk eenen schoonen Lust-hof, ende eenen doorluchtighen Plant-hof van uytmuntende vruchten, te weten, Kinderen van eene verheve deught, de welke hy ghegeven heeft aen onse H. Moeder. Men handelde alfdan van dit Clooster te stichten in eene Cluyse vanden H. *Alexius*, de welke ghelegghen was buyten de muren vande Stadt, op den wegh, langhs den welcken men gaet naer *Palencia*, langhs waer sy seght gegaen te hebben om die plaetse te sien, als sy gegaen was om dese *Fondatie* te doen. Ende sy voeght daer by, *Dat dese Vrouw die plaetse met hare traenen ghekocht heeft*. Het was eene devote Vrouw-persoone, die haer als eene Cluyfenersse vertrocken hadde in dese Cluyse, de welke haer vele tranen ghekoft hadde ter oorsaken vande groote begeerte, die sy hadde, om die aen ons *Order* te geven, om daer in een Klooster te stichten. Dese begeerten hebben sulck een vermoghen by Godt ghehad, ende de reden van dese *Heylighe* hebben sulck eene in-druckinghe ghedaen inde herten der menschen, dat dese *Fondatie* binnen den tydt van twee maenden in die plaetse voltrocken is geweest, den 4. Mey in't Jaer 1581. op den Feest-dagh van Ons Heeren Hemelvaert.

XL. BRIEF.

Aenden selven Pater Hieronymus Gratianus.

J E S U S

1. ****Y met U-E. ende dat hy u de vertroostinghe vergelde, die U-E.
 * Z * my ghegeven heeft door die goede tydinghen, namentlijk om dat-
 * * * * ge my de ghedruckte Bulle hebt doen sien. Op dat alles soude vol-
 brocht zyn, daer en ontbreect niet meer, als dat de *Statuten* gedruckt
 worden. Godt sal 'et doen. Ick sien wel dat 'et u grooten arbeydt ghekost heeft
 om alles in oordre te stellen. Ghebenedydt moet hy zyn, die u sulcke behendic-
 hevt ghegeven heeft om alles te doen. Dese sake dunckt my maer eenen droom
 te zyn: want wat neersticheyt wy oock soudenghedaen hebben, wy en souden
 noyt soo wel gheluckt hebben op de maniere ghelijck 'et Godt ghedaen heeft.
 Dat hy in alles altydt gheloofte zy. Ick en hebbe by-naer noch niet met allen van
 de *Bulle* ghelezen: want ghelijck ick niet en verstaen, het ghene dat 'er in't La-
 tyn staet, soo sal ick wachten tot dat 'et iemandt my sal uyt-legghen, naer dat des-
 sen heylighen Tydt sal voor-by zyn. Men brocht my gisteren, zynde den woens-
 dagh inde Goede Weke, de tydinghe, ende gemerckt wy soo weynich in't ge-
 tal zyn, ende dat myn hoofd wel genoegh ghefelt is, om haerlieden inden Choor
 te helpen, soo en hebbe ick my niet derven begeben om het anders te doen, als om
 Brieven te schryven. Ick soude wel willen weten, waer dat U-E. sal gaen, als-
 ge van *Madrid* sult vertrecken: want het is noodich dat ick 'et wete, om de saken
 die 'er kunnen voorvallen.

2. Weet, dat ick hier een huys ghesocht hebbe, ende teghenwoordigh noch
 een soecke, sonder dat ick een kan vinden, ten zy den diersten prys, ende
 daer-en-boven noch seer onghemackelijck, het welck my doet ghelooven, dat
 wy sullen ghenoodtsaect zyn die te nemen de welke staen naest de Kercke van
 onse Lieve Vrouwe, al-hoe-wel dat sy oock hun ongherieflijckheyt hebben;
 maer is 't dat wy met 'er tyt de middelen hebben om eene groote plaetse te koopē,
 de welke de Heeren van't Capittel toe-behoort, soo sullen wy daer eenen schoo-
 nen hof kunnen maecken. Daer staet teghenwoordigh eene schoone Kercke ge-
 bout met twee *Capellanyen*. Sy hebben vier hondert ducaten af-ghegaen, ende
 ick meyne dat sy 'et noch beteren koop sullen gheven. Ick verlekere u, dat
 ick verfelt staen over de deught, die ick in de plaetse bemerckt hebbe: de
 In-woonders doen ons groote Aelmoessen, ende vermits dat men heeft, het
 welck men moet hebben voor den noodt-rust [ick late daer de onkosten, die
 men moet doen voor de Kercke, de welke seer hoogh sullen beloopē] ick ge-
 loove

loove dat dit huys een vande leste sal zyn, die U-E. onder sijne bestieringe heeft. Men seyt dat men maer eenighe galeryen, die om hoogh zyn, moet af-worpen, om een groot licht te hebben in het Klooster. Daer is meer wooninghe, als'er noodich is. Dat Godt daer in gedient zy, ende dat hy Uw' Eerw. bewaere. Ghe-lijck'et van daghe den goeden Vrydagh is, den tydt en laet'et my niet toe breeder te schryven.

3. Ick hadde vergheten van U-E. eene vraeghe te doen, te weten, eenen Nieuwe-jaers-koeck, die men in dese daghen ghewoon is te geven: ick wilde wel dat-ge my hierin verhoorden. U-E. moet weten, dat als wanneer ick den Eerw. P. *Joannes vanden Cruysse* eenstrooste over de pynlijckheyt, die hy hadde, van in *Andalouzie* te woonen, het welck van over langhen tyt ghebeurt is, ick hem gheseyt hebbe, dat, soo haest als Godt ons eene Provincie soude geven, ick besorghen soude, dat sy hier soude komen. Ick vraegh'et nu, op dat ick myn woordt soude houden; ende ghelijck hy vrees, dat men hem binne *Baeca* soude kiezen, soo bidt hy my, dat ick van U-E. soude verfoecken, dat U-E. dien keus niet en soude willen bevestighen. Is't dat'et eene sake is, die geschiedé kan, het is redelijck datmen hem desen troost geeft, naer dat hy soo langh ghebeden heeft.

4. Dese Priorinne vanden *H. Alexius* seght, dat sy haer selven niet en besit door de groote vreught die hy heeft, ende men heeft my verhaelt, dat'et eene vreughdelijcke sake is, van haer te sien danssen, ende te doen, het ghene sy doet; jae alle de *Ongheschoende Carmeliteressen*, en kondé de vreught niet genoegh betooné, die sy hebben, van sulck eenen *Pater* te hebben; maer het is eene vreught daer niet aen ontbreect. Godt wil ons die laten smaken, daer sy noyt eynde sal hebben, ende dat hy U-E. de Salighe Feest-daghen geve, de welcke U-E. aen die Heeren van mynen t'weghen sal gelieven te wenschen: ende icken twyffle niet, oft sy sullen die wel overbrenghe, terwylen U-E. daer is. Sy bevelen haer altemael aen U-E. ende namentlijck myne Ghesellinnen. In alle de reste gedraghe ick my aenden Brief vanden Eerw. P. *Nicolaus*. O hoe grootelijckx hebbe ick my verheught, dat-ge eenen soo goeden Medegheselle hebt! Ick soude wel gerne weten, wat dat men met den Eerw. P. *Bartholomeus* ghedaen heeft: hy dient eyghentlijck om Prior van eenighe Fondatie te zyn.

Dochter ende Dienarersse van U-E.

THERESIA VAN JESUS.

BEMERCKINGHEN.

1. **D**esen Brief is gheschreven gheweest binnen *Palencia* een weynich naer het *Capittel Provinciael*, in het welck hare *Herstellinghe* af-ghefcheyden is gheweest, om eene besondere *Provincie* te maken, vande welcke den Eerw. P. *Hieronimus Gratianus* eersten *Provinciael* ghekosen is gheweest. Den dagh,

XLI. BRIEF.

Aenden selven Pater Hieronymus Gratianus.

J E S U S.

1. **** Erw. Vader, den H. Geest zy met U-E. En fiet ghy nu niet, dat
 * E * myn verghenoeghen weynich gheduert heeft? Ick wensche my nu
 * * * * * alreeds op de reyse te sien: ick méynde dat sy my soo aenghenaem
 * * * * * moeste wesen, ghelijck het eynde my pynlijckheyt veroorsaecte,
 ghelijck het my op andere tyden ghebeurt is, ter oorfaken van het gheselschap,
 het welck ick in dese reyse noch eens méynde te hebben. Godt zy ghelooft, my
 dunckt dat ick my nu beginne te vermoeden. Ick segg'et u, Eerw. Vader,
 want het vleesch is cranck, het heeft my in eene veel grootere droef heyt gewor-
 pen, als ick wel ghewilt hadde: want sy is uytterlijck groot gheweest. Men
 hadde de reyse van U-E. wel konnen uyt-stellen, voor't minsten tot dat wy in
 een Huys souden gheweest hebben: want acht daghen min oft meer, en konden
 in dit gheval niet veel maken. Wy zyn hier seer verlaten ghebleven door uwe
 af-wesentheyt. Godt geve, dat den ghenen, die oorsake gheweest is van u ver-
 treck, in syne onderneminghe eenen beteren uyt-val magh hebben, als ick wel
 peyle. Godt beware my van sulcke jachticheden, endedaer naer sal hy van ons
 spreken. Voorwaer ick en sal u nu niet segghen dat deught, doordien ick van
 geene gefintheyt en ben van sulckx te doen. Alle de verlichtinghe, die my blyft,
 is, dat ick verlost ben vande vreesse, die ick konde hebben, ende die ick inder
 daedt hadde, dat men dit *Sancta Sanctorum* niet en rake. Ick verfekere u dat ick
 hier in eene groote bekoringhe lyde, ende vermidts dat'et niet en ghebeurt, het
 welck ick vreesse, ick ben te vreden dat den storm, hoe gheweldich dat hy oock
 zy, over my kome. Ick lyde alreeds ghenoech, ende ick ghevoele niet dan te
 veel, dat ick in alle taken niet en moet verwachten als misnoeginghen: ten leste
 de ziele ghevoelt de pynlijckheyt, om dat sy niet en is met den ghenen, die haer
 moet bestieren, ende troosten. Godt geve dat'et al magh wesen voor tynen dienst;
 sulckx zynde, daeren is geene reden van sich te beklagen, alwaert schoon dat
 wy oock meer moesten lyden.

2. U-E. weet wel, dat als wanneer U-E. hier was, ick u eene sake niet en wil-
 de te kennen geven, doordien dat ick-se uyt-stelde tot uwe weder-komste, ende
 dat ick die aen Godt eerst krachtelijck sochte te bevelen. Dese sake raect den
 Eerw. Pater *Joannes Diaz* *, die-se my hertelijck bevolen heeft, ende het is my

W 2

seer

* *Het was eenen seer deughdelijcken Priester, Discipel vanden Eerw. Pater Joannes
 d'Avila.*

seer leedt gheweest, dat ick U-E. daer over niet ghesproken en hebbe, sedert dat ick verstaen hebbe, dat U-E. langhs hier niet en moet weder-keeren, want hy en is hier om geene andere reden, als om die ghekomen. Het is, dat hy by-naer vast-ghestelt heeft van staet te veranderen, ende te gaen in ons Klooster, ofte wel inde *Societeyt*, ende hy seght, dat hy sedert eenighe daghen sich meer geneghen vindt tot ons *Order*; maer hy wenscht hier over het ghevoelen van u Eerw. ende het myn te weten, ende dat wy hem aen Godt souden bevelen. Myn oordeel, ghelijck ick hem gheseyt hebbe is, dat dit voor hem seer voordeelich sal zyn, is't dat hy volherde: want het soude andersints jammer zyn, waert dat hy de achtighe, die hy verkreghen heeft door de goede in-druckinghe, die men van hem heeft, quam te verliefen; overtulckx segg' ick'et u nu, al-hoe-wel dat ick nu een weynich meer sonder vrees ben, die ick daer in hadde, doordien dat hy sich van over langhen tydt tot den dienst Godts begeven heeft, soo dat ick hope dat'er wel sal uyt-vallen. Hy seght dat hy al sal geven aen het Clooster, daer hy sal in-gaen, het ghene hy vanden Eerw. P. Meester *Avila* heeft; ende is't dat alles is, ghelijck het weynich dat hy my te lesen heeft gegeven, soo dunckt my, dat syne Sermooenen seer profytich souden kunnen zyn voor de ghene, die soo groote gheleertheyt niet en hebben ghelijck uw' Eerw. Hy is eenen Man, die groote ghestichtinghe sal geven, daer hy sal zyn. Daer is in dit gheval wel goeden raedt op te nemen, ende te geven, ende hierom sal ick met den Eerw. Pater *Nicolaus* daer over handelen. Ick heb'et U-E. hier willen segghen, op dat-ge het aen hem soudt willen te kennen geven, dat ick met U-E. daer over ghehandelt hebbe, is't by-aldien dat hy U-E. daer over noch niet ghesproken en heeft: want hy soude andersints reden hebben van sich te beklaghen, om dat ick'et van hem niet gheseyt en hebbe. Belieft dese sake aen Godt te bevelen, ende ghelijck ghy hem beter kent als ick, soo en twyfele ick niet, ofte U-E. sal weten, wat dat'et oorboorlijkste is, om hem te antwoorden; hierom bidd' ick u, van my te laten weten, oft dat-ge den middel hebt, al-hoe-wel dat dit eenen nieuwen arbeydt sal wesen.

3. Ick sende u hier den Brief, den welken ick vanden Bisschop van *Osma* ontfanghen hebbe, ende een papier †, het welck ick gheschreven hadde; want ick en hebbe den tydt niet ghedadt om meer te doen. Naer myn oordeelen moeste U-E. naer *Alva* niet gaen sonder den Eerw. P. *Nicolaus*, op dat hy kennisle van die werdinghe soude moghen ghedadt hebben, maer ghemerckt ghy niet anders en hebt kunnen doen, soo heeft U-E. my eene groote gratie ghedaen, van hem tot my te senden: want het was noodich dat'er iemandt quam, die niet jonck en was, maer die konde spreken, ende een weynich meer oplicht hadde. O mynen Vader, looft Godt, dat hy u soo aenghenaem ghemaect heeft aen alle de ghene, met de welcke ghy handelt, dat'et schynt, dat'er niemandt en is, die uwe plaetse weerdichlijck soude kunnen vervullen. Maer eylacs! de arme

Laurentia

† Dit Papier moeste den 4. Brief zyn, waer in sy hem rekeninghe geeft van haren geest.

Laurentia *, alles vermoeyt haer. Sy beveelt haer grootlijckx aen Uw' Eerw. ende sy seght, dat'er niet bequaem en is, om den vrede, ende de ruste aen hare ziele te geven, als haer selven aen Godt ghehecht te houden, ende te zyn met den ghenen, die haer kan verstaen, gelijk Uw' Eerw., alle de reste is voor haer een sooswaer Cruys, dat sy et niet ghenoeghen kan vergrooten. † Den *H. Bartholomeus* is met eene groote droefheyt ghebleven, sy groot U-E. hertelijck. Geeft ons uwen seghen, ende beveelt ons aen syne Goddelijcke Majesteit, de welcke wy bidden, dat hy U-E. beware, ende met syne handt ondersteune. Amen.

Onweerdighe Dienaeresse, ende Dochter van U-E.

THERESIA VAN JESUS. *

***

BEMERCKINGHEN.

1. Volghens dat men kan bepeuren uyt den inhoudt van desen Brief, stont sy op haer vertreck, om het Klooster binnen *Sorie* te gaen sichten, als sy hem schreef. Sy was ghenoodtsaecht dese *Fondatie* t'ondernemen, door het gedurich versoek vanden Hooghwaardighen Heere Bischof van *Osma*, haren ouden Biechtvader.

2. Den nieuwen Provinciael hadde haer een weynich te voren komen besoeken binnen *Palencia*, maer zynde gheroepen door den noot van't *College* binn *Salamanca*, het welck eerst ghesticht was, ende vande Religieusen binnen *Alva*, de welcke in twist waren met Mevrouw *Theresia de Laís* haerliede Fondateresse, en heeft hy haer niet kunnen vergheselschappen inde reyle, die sy naer *Sorie* dede, ghelijck sy ghewenscht hadde; waer over ist dat sy haer minnelijcker wyse beklaeght in't eerste ghetal; maer hy sondt in syne plaetse synen *Secretaris*, den Eerw. P. *Nicolaus van Jesus-Maria*, den welcken sich wel quete in syne plicht, tot grooten troost, ende voldoeninghe vande *Heylighe*, ghelijck sy ghetuyght in het tweede ghetal.

3. Ick hebbe bemerckt, dat sy den Eerw. P. *Hieronymus Gratsanus*, sedert dat hy Provinciael ghekosen is geweest, den eer-titel van *Paternidad*, in hare Brieven, die sy hem schryft, niet meer en geeft, maer *Reverentia*, ten zy alleenlijck maer inden voorgaenden. Ick late my voorsien dat'er alsoo in't Capittel ghaordonneert is, het welck van dien tydt af altydt in't ghebruyc is geweest in onse Religie: want in't 15. Capittel van't eerste Deel van onse *Statuten*, is het aen alle de Religieusen verboden van dien Titel *Paternidad* aen-te-nemen, al waert selver onsen Eerw. P. *Generael*, ende daer is gheordonneert dat de Priefters uwe *Eerweerdicheyt*, ende de Broeders u *Carltoyt* souden ghenaeemt worden, ende niet anders.

* Sy was'er selver.

† Het was de lof-weerdighe Moeder *Anna* vanden *H. Bartholomeus*.

XLII. BRIEF.

Aenden selven Pater Hieronymus Gratianus.

JESUS.

1. **** E gratie vanden H. Geest zy met uw' Eerw. Sonder te spreken van de verlatent heyt daer ick my in vinde, doordien dat ick in soo langhē tydt geene tydinghe van U-E. en ontfanghe, ick versekere u dat het my seer pynlijck valt, van alleenlijck niet te weten, waer dat-ge zyt:

want waert dat'er iet voorviel, men soude wel in pyn zyn; maer sonder dat, heb ick noch ghenoech. Godt geve, dat-ge in goede ghesondtheyt mooght wesen. Voor soo veel als't my aengaet, ick ben seer wel te pas, ende fiet, ick ben eene grootē Priorinne gheworden, al oft dat ick niet anders te doen en hadde. Dese kleyne Officien van't *Order* zyn ghedaen, ende sy vinden-se altemael goet.

2. U-E. weet, hoe dat ick aende Dochter van *Anna vanden H. Petrus* geseyt hebbe, dat sy haer niet en soude houden voor heymelijck Gheprofest, ende dat sy myn besluyt ghesien heeft, het welck ick hadde, dat sy hare Professie niet en soude doen, als die vanden *Verfoetten Reghel*, ende dat sy daer naer hier soude konnen komen, waer over ick met hare Moeder over-een ghekomen ben; indervoeghen, dat sy eene gifte soude brenghen voor dit Klooster, ende oock eene andere voor het Klooster vande *Menschwoordinghe*: want het was de Moeder selver, die't meest hiele staen, dat hare Dochter niet eyghentlijck en diende voor ons Klooster. Dit heeft de Dochter soo grootelijckx mis-haeght, dat sy daer over een levendigh gevoelen gehadt heeft, in soo verre, dat sy seyde te vreden te zyn, dat men haer soo vele jaren soude beproeven, als men soude willen, dat sy haer te vreden soude houden met de Biecht-vaders, die men haer soude willen gheven, ende waert dat men haer datelijck wilde uyt-senden, zynde oock in die inwendighe beroerten, sy haer daer over oock soude verheughen; maer sy is eyndelijck in sulcker voeghen verandert, dat wy daer over dickmaels verstelt staen, te meer om dat et ghebuert is in seer korten tydt, te weten, op den tydt van vyfthiend dachgen. Sy is bynaer gheheel verlost van hare inwendighe pynē, ende sy toont eene soo grootē vreught, datmen lichtelijck kan bemercken, dat sy seer wel te vreden is, ende wel te pas. Is het saken dat dit blyft dueren, men kan haer in *Conscientie* niet weygheren, van hare Professie te laten doen. Ick hebbe haer ondersocht, ende ick hebbe daer over met hare Biecht-vaders gesproken, die my voor ant woordt geven, dat dese ongherustheden niet en komen uyt hare natuerlijcke ghesteltenisse, ende dat sy die maer van over achthien maenden heeft beginnen te ghevoelen: hier-en-tullchen hadde sy my te kennen gegeven,

dat

dat sy die altydt ghehad hadde. Ick en hadde met haer te voren niet gehandelt, noch hier ghewoont, sedert dat sy hier ghekomen is: my dunckt oock, dat sy met alle oprechticheyt handelt. Ick bidde U-E. uyt liefde, van haer aen Godt te willen bevelen. Ick hebbe somwylen ghepeyst, oft dat den duyvel haer nu niet wyser en dede schynen, ende bevrydt van alle die quellingen, om ons daer naer te bedrieghen, ende dat hy ons haer met hare Moeder op den hals alsoo soude laten, om ons te quellen, al-hoe-wel dat de Moeder teghenwoordich seer wel voort-gaet. Die, de welcke ick in't Clooster vande *Menschwoordinghe* vervoor-dert hadde, en gaf niet alleenlyck voldoeninghe aende Moeder, maer oock aen vele andere.

3. Sy wilde de Schrifture breken, ende voor ons meer stellen, ende sonder my de reden te segghen, versocht sy van my, dat ick haer soude willen laten spreken aenden *Doctoor Castro*, vanden welcken ick'er verstaen hebbe. Hy heeft de Schrifture ghefen, ende hy heeft die seer sterck, ende seer wel ghestelt gevonden. Sy heeft van hem daer over synen raedt ghevraeght, maer hy heeft'er haer gheweyghent, segghende tot haer, dat hy soo wel vriendt was vande Paters van de Societeyt, als wel van dit Huys, ende dat'er beter soude zyn voor de twee partyen, dat sy haer met een ander soude beraeden; maer ick hebbe haer gheseyt, dat'er geen reden was van daer over te handelen: want is't dat sy voor ons niet dienstich was, dat wy haer om haer goet niet en souden ontfanghen, gelijk wy haer oock niet en souden verworpen, waert dat sy wel ghestelt soude wesen. Voorwaer ick hebbe met alle voorsichticheyt ghesproken.

4. Seght my eens wat dat'er is van dien mensch, ende oft dat men sich op hem wel magh betrouwen? Ick ben seer wel voldaan van synen geest, van syne bevallicheyt, ende van syne wel-sprekenheyt. Icken wete niet oft dat'er ier is van dese groote vriendschap, die hy toont voor U-E. te hebben, hy is hier somwylen ghekomen. Hy heeft voor ons eens Gepredickt onder de *Octave van Alderheylighen*. Al-hoe-wel dat hy de Biechte van niemandt en wilt hooren, het dunckt my nochtans, dat hy my inde Biechte wel soude willen hooren; maer ghelijck hy my daer van sulcken af-keer toont, soo dunckt my, dat hy daer toe ghedreven wort door curieusheyt. Hy seght dat hy soo grooten vyandt is vande *Veropenbaringhen*, dat hy selver aen die vande *H. Birgitta* geen ghelooven geeft. Hy en heeft dit aen my niet gheseyt, maer aen *Maria de Christo*: ende waert dat het op eenen anderen tydt ware, ick soude datelijck de gheleghentheyt soecken van aen hem den staet van myne ziele uyt-te-legghen: want ick hebbe die altydt bemint, de welcke ick kende van sulck ghevoelen te zyn, my latende voortgaen, dat sy my beter, als andere, uyt het bedrogh souden trecken, waert dat ick bedroghen ware; maer ghelijck ick teghenwoordich van dese vreesen verloot ben, soo en hebbe ick daer toe soo grooten trek niet meer, ende waert dat ick geen anderen Biecht-vader en hadde, ende dat'er U-E. meermalen en soude vinden, ick soud'er wel doen, al-hoe-wel dat ick nu mede niemandt welen hadde.

inde ruste, die ick gheniete, ten zy met myne oude Biecht-vaders.

5. Ick sende U-E. desen Brief, den welken ick vande *Nieuwe Stadt* ontfanghen hebbe: want ick en hebbe my niet kunnen onthouden van eenighe pynlijckheyt te ghevoelen, ende medelyden te hebben met die Priorinne, de welke grootelijckx lydt door de groote ontfsteltentisse, ende quellinghen vande Supriorinne. Het was oock by-naer al 'tselven binnen *Malagen*. De ghene die van sulcken aert zyn, veroorfaken eene schrickelijcke ongherustheyt, die de ruste van alle d'andere beneemt, ende alsoo is 't dat ick grootelijckx vreesse van aen sulcke perfoonen de *Professie* te geven. Ick hebbe eene groote begeerte, dat U-E. dat Klooster soude gaen besoecken, ende oft dat van *Granada* ghemaect wort: ten soude niet quaet zyn van met u eene, ofte twee Loecke-Susters te nemen, de welke haer in eene groote Stadt met *Anna van JESUS* beter souden bevinden: † ende hoven al, om dat daer Religieusen zyn om haer te Biechten, des-niet-teghenstaende ick hope dat dit Huys sal vervoorderen, want daer zyn seer goede zielen. Waert dat sy, om te voldoen aende begeerte vanden Pasoor, twee van syne Nichten ontfonghen, het soude seer wel zyn, mits dat hy aen haerlieden geeft, het ghene hy belooft heeft, ende aen haerlieden moet geven. *Nicolaus* wenscht grootelijckx dat ge-naer *Sivillen* soudt gaen, het is om het ghene, daer synen Broeder hem van ghesproken heett, het welck van geen groot ghewicht en moet zyn. Ick hebbe U-E. nu alreeds gheschreven, dat alles voor haer wel gaet*, volghens den Brief, den welken ick vande Priorinne ontfanghen hebbe. Ick hebbe aen dien Pater gheschreven, dat 't onmogelijck was, dat U-E. *Salamanca* soude verlaten.

6. Ick hebbe hier gheordonneert, dat alswanneer hier eene Siecke soude zyn, dat sy niet en soude besocht wordē door vele Religieusen te samen, maer alswanneer d'ene soude binnen komen, d'andere aldan soude uyt-gaen, ten yare dat de sieckte foodanich soude wesen, dat sy den bystandt van vele Susters te samen versochte: want uyt de versaminghe van vele Religieusen volgen groote onghewallen, soo voor de stillwyghentheyt, als om dat de Ghemeynte, de welke seer kleyn is, door dese ongheregeltheyt komt te lyden: ende daer souden ondertusschen eenighe morreringhen kunnen voorvallen. Is't dat ge dit oordeelt goet te zyn, maect dat men't aldaer oock onderhoudt, soo niet, laet 't my weten.

7. O mynen Vader, hoe is *Juliaen* ontstelt! † Ten is niet dat men hem wilt beletten te spreken aen *Marianne* soo dickwils als hy begeert, maer men versoeckt van hem alleenelijck maer dat hy sich soude matighen. Alles is heyligh: maer ick bidde Godt, dat hy my wilt verlossen van Biecht-vaders van vele jaren.

Het
† *Nota*, Dat de Heylige voor de ruste van hare Susters wenscht die te sien, alwaer Paters zyn, om die te Biechten.

* Het waren de Religieusen van *Sivillen*.

† Hy was den Biecht-vader vande Religieusen van *Avila*, die een misnoeghen hadde, om dieswille dat de Heylige hem belette veel te handelen met hare Religieusen.

Het sal wel ghelucken, is't dat dit ophoudt, om alle de wortelen uyt-te-trecken. Wat soude men doen, waert dat'et soo goede Zielen niet en waren? Naer dat ick dese Brief geschreven hadde, soo heb ick hier eenighe dinghen gesien, die my seer mis haeght hebben. Ick hebbe hier daer van iet gheraect, al-hoe-wel dat ick daer van niet en meynde te spreken. Is't dat'et voornemen, het welck men heeft voor *Madrid* sijne uytwerckinghe heeft, den middel sal zyn van die twee hier uyt te trecken; want hoe Heyligh dat hy oock is, ick en kan hem evenwel niet verdragen. Godt wille U-E. foodanich maken, ghelijck ick van hem versoecke. *Amen.* Ende dat hy U-E. beware. Het is van daghe den avont vanden *H. Vincent*, ende morghen den avont vande *Apostelen*.

Onweerdighe Dienaererse, ende onderdaene van U-E.

THERESIA VAN JESUS.

8. Ick geloove dat den brengher van desen Brief my morghen vroegh sal vraeghen, dat ick U-E. soude bidden van hem het Habyt te willen geven, volghens dat de Eerw. M. Priorinne van *Toledo* my schryft. Ick doen dit nu. Gelieft te gebiedē, dat'er U-E. sal zyn, datmen bidde voor *Marie Magdalene*, de welke Godt tot hem gheroepen heeft, ghelijck U-E. uyt dit Brief ken sal sien, ende waerschouwt alie de Kloosters.

BEMERCKINGHEN.

1. **T**eerwylen dat onse Glorieuse Moeder besigh was met de *Fondatie* van *Serie*, ende op haer vertreck stondt om die van *Burgos* te gaen beginnē, gebode haer onsen Heere, dat sy haer datelijck soude begeven naer *Avila*, om aldaer sorghe te nemen van het Geestelijck, ende het tydelijck goet van hare Dochters. Nauwelijckx en was sy daer aengekomen, oft de Eerw. Moeder *Marie van Christus* dede assistant van haer Ampt van Priorinne, welck ghedaen zynde, wirdt sy in hare plaetse vande Religieusen met eene alghemeyne toestemminghe gekosen, waer over sy een soo levendigh ghevoelen hadde, dat'et noodigh gheweest is, dat den Eerw. P. *Provinciael*, die in dese verkiesinghe teghen woordigh was, haer heeft moeten ghebidden van dit Ampt r'aenveerden. Van dese verkiesinghe is't dat sy sprekt in't eerste getal, alwaer sy seght: *Dat sy wel te pas was, ende dat sy eene groote Priorinne geworden was, al oft dat sy niet anders te doen en hadde.* Waer uyt blyckt, dat desen Brief binnen *Avila* geschreven is gheweest in't jaer 1581. den 26. October, op den avont vanden *H. Vincentsius*, ende vande *H. Christina* Martelaren vande selve Stadt *Avila*, het welck den daghis, op den welcken sy ghestelt zyn inden Maendt-wyfer der Martelaren, ofte Martyrologie, ende den avondt is vande Vigilie vande Apostelen den *H. Simon*, ende den *H. Judas*, waer mede de Dagh-stellinghe, ofte Datum vanden Brief waer ghemaect blyft.

2. In't 2. ghetal handelt sy vande Eerw. Moeder *Anna* vanden *H. Petrus*, ende

van hare Dochter, Suster *Anna vande Enghelen*, vande welcke wy alreeds gesproken hebben inde Bemerckinghen vanden seldcn Brief. In desen Brief stelt sy voor de swaricheden, die'er voor-vielen inde Professie van hare Dochter, ghevesticht op de reden, die sy daer in te kennen geeft. Dese *Heylighe* alles wel overleyt hebbende, ende oogherck ghenomen hebbende op de groote aensienlijckheit vande Persoonc, ende op de volmaecktheyt van hare Moeder, vondt eenē goeden middel om dese sake te effenen, het welck was, dat dese Dochter Professie soude doen vanden *Verfoetten Reghel*, ende dat sy hier-en-tusfchen onder hare Dochters soude blyven, ghelijck^{et} nu alreeds ghebeurt was aen verscheyde andere, de welcke in dese beginselen met haer ghegaen waren uyt het Klooster der *Menschwoordinghe*, ende leefden onder de *Ongheschoende Carmeliterffen*, vande welcke eenighe volherdt hebben, ende de belydenisse vanden eersten *Reghel* gedaen hebben, ende d'andere weder-ghekeert zyn naer haer eerste Klooster.

3. Maer sedert is dese Religieuse wonderlijk verandert geweest, ghelijck de *Heylighe* in dit ghetal seght: het was eenen slaghe vande handt vanden *Almoghenden*, die hare inwendighe pynlijckheden verfoetten, de welcke de anxten der conscientie, ende de swaer moedicheyt hadden veroorsaect, waer van syne Majesteit sich ghedient hadde, om hare lydtfaemheyt te oeffnen. De Religieusen, die dese Dochter ghekent hebben, segghen, dat onsen Heere op eenen morgenstondt, als wanneer onse *Heylighe* dese sake aen hem was bevelende, haer ghebode, dat sy sonder uytstel de Professie aen dese Novitie soude geven: dit ghebodt wirt haer ghegeven met eene soo groote inwendighe cracht, dat sy datelijck op-stondt van hare bidt-plaetse, ende gonck naer de Celle vande lof-weerdighe Moeder *Anna vanden H. Bartholomeus*, haer ghebedende, dat sy den Choor soude gaen vergieren, ende alles bereydt maken, het welck noodich was om de Professie datelijck te gaen geven aende Novicie, doordien dat'et alsoo den wille Godts was, ghelijck sy die oock inder daedt ghedaen heeft inde handen van dese *Heylige*, den 28. November in't jaer 1581. een maendt, ende twee daghen naer dat desen Brief gheschreven is geweest.

4. De Religieusen voeghen daer by tot lof van dese Dienaressē des Heeren, dat sy gheduerende haer leven een voorbeeld van lydtfaemheyt, ende van overgevinghe inden wille Godts geweest is, haer leven over-brenghende in groote quellinghen, die sy was lydende in hare Ziele door de anxten der Conscientie, ende in haer lichaem door de siekten. Maer in alle dese quellinghen is sy altyt soo ooghschynelijck ondersteunt geweest door de Goddelijcke hulpe, dat onsen Heere eene Religieuse, de welcke morreerde over de liefde die men haer toonde inde leste sieckte, door dewelcke sy uyt dese werelt scheidde, oordeelende dat'et buyten schreef gonck, haer berispte, segghende: *Waerom heb'ick de soeticheden gheschepen, ten zy voor myne Dienaren?*

5. In't naervolghende getal spreeckt sy vanden Heere *Don Predo de Castro*, ende *de Mero*, den welcken als dan Canoninck van *Avila* was, ende daer naer Bisshop

schop van *Segovien*, aenden welcken den 5. ende den 6. Brief van desen Boeck gheschreven zyn gheweest. Desen Prelaet van soo groote geleertheit, ende van soo groote ondervindentheyt, was leer nauw inde *Veropenbaringhen* toe-te-stemmen. Het ghene hy geseyt hadde vande *Veropenbaringhen* vande Heylighe *Birgitta*, dat hy die nauwelijckx en geloofden, dat heeft hy geseyt door eene vergrootinghe, daer hy sich van heeft willen dienen, om de rypfinnicheyt te toonen, met de welcke hy in dese saken wilde voorts-gaen, niet dat hy wilde segghen, dat hy oordeelde, datmen alle geloove, ende eerbiedinghe niet en moet geven aen die *Veropenbaringhen*, de welcke de H. Kercke heeft aengenomen, ende toe-ghestaen, gelijk die zyn vande H. *Brigitta*, de welcke door verscheyde Vergaderinghen der *Cardinaelen*, ende door verscheyde *Pausen*, te weten door *Gregorius den XI.*, ende door *Urbanus den VI.* voorsekere, voor waerachtighe, ende vanden waerachtighen Geest Godts voorts-komende, aengenomen zyn geweest, gelijk den *Cardinael Turre Cremata*, ende den seer godtvruchtighen *Blosius* verhalen.

XLIII. BRIEF.

Aenden selven Pater Hieronymus Gratianus.

J E S U S.

1. **** E gratie vanden H. Geest zy met U-E. Ten is niet ghenoech om my
 * D * uyt de pyne te trecken, dat-ge my dick wils schryft, al-hoe-wel dat
 * * * * * het my seer verlicht heeft te verstaen, dat U-E. in goede gefondtheyt
 * * * * * is, daer-ge zyt. Godt geve dat'et beter en beter magh gaen. Ick heb-
 be alle uwe Brieven wel ontfanghen.

2. De reden, de welcke u hebben doen besluyten om te vertrecken, en hebben my niet crachtich ghenoech gedacht: want daer waren middelen genoegh om van hier de studien te schicken, ende te ordonneren, ende te ghebieden aen die Religieuken, dat sy de Biechten niet en souden hooren vande *Beatas*, dat is, vande geestelijcke Dochters, ende op den tydt van twee maenden dat die Cloosters hun selven souden hebben kunnen onderhouden, souden dese in eenen goeden staet kunnen ghelaten gheweest hebben. Ick en wete de oorfake niet; maer ick hebbe de af-wesentheyt van uwe Eerw. soo grootelijckx ghevoelt in sulck eenen tydt, dat ick de begeerte gheheel verloren hadde van U-E. te schryven, ende om dese reden is't, dat ick'er tot nu toe niet en hebbe ghedaen, soo dat ick het niet voorder meer en kan uyt-stellen, al-hoe-wel dat ick met de volle Maene enen seer moeylijcken nacht hebbe over-ghebrocht, waer door my eene groote
 pyne

pyne in 't hooft ghebleven is. Tot nu toe heb ick beter te pas gheweest; in aer ick hope dat morgen met het selve quartier vande mane, myne ontsteltenisse doek sal voor-by gaen. Het onghemack, het welck ick aen myne kele hebbe, en is soogroot niet, maer ten verlaet my niet gheheelijck.

3. Ick hebbe hier veel te lyden ghehad met de Schoon-moeder * van Don *Francisco*: sy heeft eene vrende imborst, ende sy was gheheel ghereedt om eene Twist-sake te gaen in-stellen, om het Testament † krachteloos te maken, ende al is 't schoon dat sy geen recht en heeft, soo heeft sy evenwel eene groote voorneminghe, om die wille dat 'er sommighen zyn, die segghen dat sy goet recht heeft, overfulckx heeft men my geraeden, dat ick de sake in 't vriendelijck soude af-legghen, om te beletten, dat Don *Francisco* sich niet gheheel en soude verliefen, ende dat wy in geene noodeloofse onkosten en souden vallen. 't Is wel waer dat dit seer schadelijck is voor 't Klooster vanden *H. Joseph*; maer ick hope in Godt, dat dit Klooster alles eens sal erven, mits dat het ghene, het welck men voorwendt, vast-ghestelt blyft. Ende al-hoe-wel dat *Theresa* in eene goeue gesteltenisse is, sy en heeft my daerom niet laten achterdencken te geven, ghelijck ick teghenwoordich noch hebbe; hoe grootelijckx heeft sy 'et ghevoelt, dat ge niet en zyt ghekomen! Tot nu toe hebben wy 'et voor haer verborghen ghehouden. Ick verheughe my ten deelen, op dat sy soude leeren, dat men sijn betrouwen niet en moet stellen, ten zy op Godt alleen; ja 'en heeft aen my selver geen quaet ghedaen.

4. Siet, hier is eenen Brief, den welcken den Eerw. P. *Antonius van Jesus* † my gheschreven heeft, inden welcken hy my te kennen geeft, dat hy wederom goeden vriendt begint te wesen; voorwaer ick hebbe hem altydt voor soodanighen ghekent, ende is 't dat wy over-een-komen, alles sal wel gaen; maer alwaer 't schoon dat sulckx niet en ware, daer en was geene reden om eenen anderé te noemen voor de verkiefinghen. Ick en kan niet begrypen, hoe dat U-E. hier op niet ghelet en heeft, noch hier op, dat 'et geen en tydt en is, van Huyfen binnen *Roamen* nu te maken, doordien dat U-E. een groot ghebreck van onderdannen heeft, ja selver voor die Cloosters, de welcke wy hier hebben. Ick geloove dat ge teghenwoordich ghevoelt, dat den Eerw. P. *Nicolaus* u ontbreect: want ick houd 'et voor onmoghelijck, dat U-E. alleen zynde, genoeghaem is, om van soo vele verscheyde sake te handelen. Den Eerw. P. *Joannes de las Cuevas*, den welcken ick somwylen ghesproken hebbe, heeft my het selven gheseyt: hy heeft eene groote begeerte van U-E. in alle te sien ghelucken, ende hy heeft soo veel

* Het was Mevrouw *Beatrix van Castillo* Moeder van Mevrouw *Orofrize de Mendoza* ende *Castillo*, Huisvrouw van Don *Francisco de Cepede*, Neve vande Heylige,

† Het was het Testament van haren Broeder *Laurentius de Cepede*.

† Sy spreekte vanden Eerw. P. *Antonius van Jesus*, den welcken den Eerw. P. *Hieronymus* Vicarius Provinciael van *Castillen* ghestelt hadde, als hy naer *Andalousie* ghegaen was.

veel vriendschap getoont voor U-E. te hebben, dat ick hem daer over seer verbonden ben; maer hy heeft my oock gheseyt, dat U-E. teghen de Ordonnantien dede, de welcke in-houden, dat alswanneer uwen Medehelper komt t'ontbreken, uw' Eerw. eenen anderen moet kiezen: ick en wete niet wel, oft dat hy oock gheseyt heeft, dat dese verkiepinghe moet geschieden door de toestemminghe vande Priors, ende hy oordeelt dat U-E. alleen op alles niet en kan letten: want men siet dat *Moyse*, ick en wete niet hoe vele Mannen uyt het volck ghekofen heeft, om hem te helpen. Ick vertooghde hem, dat U-E. niemant en hadde, jae selver niemant bynaer en konde vinden om Priors te zyn; maer hy seyde dat dit punt 't voornaemste was.

5. Sedert dat ick hier ben, heeft men my gheseyt, dat men bemerckt, dat-ge geen Man van verstandt met u en soeckt te hebben. Ick sien wel dat 'et is, om dieswille dat U-E. niet anders en kan doen; maer ghemerckt dat 'et *Capittel* is aenstaende*, ick wilde wel dat men niet en vondt, waer van men U-E. soude kunnen beschuldighen. Ick bidde om de liefde Godts, dat-ge hier op wilt acht nemen, ende siet wel toe, hoe dat-ge Preeckt in dit *Andalousie*. Ten heeft my noyt behaecht, dat U-E. daer soo langhen tydt soude verblyven: want gelijk ghy my omlanghs schreeft, ter oorsaken van die, de welcke aldaer soo veel gheleden hadden, ick en soude niet soecken dat Godt soude toe-laten, dat my een soo groot quaet oyt soude overkomen, als dat is, van U-E. in diergheleijcke onghewallen ghewickelt te sien: ende ghelijck ghy seght, den duyvel en slaect niet. Zyt versekert dat ick alle dien tydt, den welcken U-E. daer tal wesen, met eene groote onruste sal overbrenghe. Ick en wete niet, waerom dat-ge soo langhen tydt binnen *Sivillen* stil blyft: want men heeft my gheseyt, dat men U-E. hier voor het *Capittel* niet en sal sien, het welck myne pyne veel meer vermeerdert heeft, dan dat-ge weder soudt ghekeert zyn naer *Granada*. Dat onsen Heere alles schicke, volghens dat hem meer aenghenaem is. Den noot is groot ghenoech van hier eenen *Vicarius* te hebben: is 't dat den Eerw. Pater *Anronius* wel ghedaen heeft, U-E. soude kunnen hier wesen, om eene wakende ooghe op alles te hebben, ende daer voor sorghe te draghen. En peyst niet u selven nu *Andalous* saen te maken: want U-E. en heeft den aert niet van onder hun te zyn. Aengaende het Predicken, ick bidde u noch eens met alle cracht, dat al-hoe-wel ghy weynich Predickt, ghy wel soudt letten op het ghene ghy seght.

6. En stelt u niet in pyne met het ghene hier om-gaet. De Priorinne schryft aen uw' Eerw. dat de Paters hun soo qualijck bevinden, dat 'et eene onwetentheyte soude wesen, van die te verlaten. De reden hier van is dese, dat men de open Brieven niet en geeft aenden Eerw. P. *Joannes van Jesus* †, die den verich-

* Sy spreeckt van het tusschen *Capittel* dat 'er ghehouden is gheweest binnen *Almodovar*

† Het was den Eerw. P. *Joannes van Jesus Roca*, den welcken *Vicarius* gheweest was van 't nieuw Clooster van *Valladolid*, langhs waer sy haren wech ghenomen heeft, in hare wederkomst van *Burgos*.

sten is, die wel te pas is, ende die alles voorfiet. Ick hebbe mynen wegh ghenomen langhs dit Clooster, ende het dochte my seer goet te zyn, ende de Religieusen zyn alreeds wel ghesien in die Stadt, ende hebben een groot vermoghen.

7. Daer is wel veel te segghen op de sake van *Salamanca*: ende ick magh U-E. inder waerheyt segghen, dat sy my verdrietelijcke stonden heeft doen passeren. Godt geve dat men daer in eenen krachtighen middel stelle. Het is my onmoghelijck gheweest van daer te gaen, ter oorsaken vande Professie van *Therese*: want ten konde niet gheschieden van haer met my te nemen, noch veel min van haer hier te laeten, ende ick moeste meer tydt hebben van daer te gaen, ende daer naer door *Alva* te gaen, om weder-te-keeren naer *Avila*, ende alsoo is't een groot gheluck geweest, dat *Pieter de la Vanda*, ende *Manrique* malkanderen hier ontmoet hebben. Ick hebbe het Huys noch voor een Jaer ghehuert, op dat de Priorinne in ruste loude zyn, ende Godt geve dat'et magh baten. Ick segghe u, dat sy my ghelijck betoovert heeft. 't Is sulck eene vrouwe, dat sy handelt, al oft sy teghenwoordich eenen vollen oorlof van u hadde. Vanden eenen kant seght sy aenden *Rector**, dat al'et ghene sy doet, door myne oordres gheschiedt, al-hoe-wel hy niet vanden koop en weet, jae selver dat hy niet en wilt, ghelijck ghy weet, ende vanden anderen kant geeft sy my te verstaen, dat den *Rector* werckt door d'oordres van U-E. 't Is eene werringhe vanden duyvel: ick en wete niet waer op sy haer vesticht, want ick kenne haer voor soo veel, dat ick wel wete, dat sy niet en kan lieghen. Al'et ghene dat ick kan peysen is, dat de groote begeerte, die sy heeft van dit swart huys, haer dwaes maect. Den Eerw. P. *Diego*, den welcken eenen is van die, de welke met U-E. hier geweest hebben inde *Visitatie*, is hier gilteren van *Salamanca* ghekomen: hy heeft my gefeyt dat den Eerw. P. *Rector* vanden H. *Lazarus* ghedwonghen is gheweest in dese sake om mynen t'wille te komen, soo dat hy seght, dat hy, soo dickwils als hy daer van handelde, ghenoodtlaeckt was te Biechten, als zynde eene sake soo klaerlijck teghen den dienst van Godt; maer dat hy niet anders en konde doen, om de lasticheden vande Priorinne: hy seyde oock, dat de geheele Stadt van *Salamanca* openlijck morreerde teghen sulck eenen koop, ende dat den *Doctoor Solis* hem gheseyt hadde, dat sy in conscientie geene belittinghe van dat Huys en mochten nemen, doordien dat'et niet verskert en is. Hier-en-tusschen heeft men met sulcke haeste voort-ghegaen, om dit voornemen uyt-te-wercken, dat sy, naer myn oordeel, met listen en laghen te werck hebben ghegaen, op dat ick'et niet en soude gheweten hebben, ende U-E. sal uyt dit papier sien, dat'et met de heerlijcke rechten meer als ses-duysent Ducaten bedraecht. Sy segghen al-te-mael dat'et niet meer weert en is, als twee-duysent vyf-hondert Ducaten. Hoe is'et dan verdraeghlijck dat arme Religieusen soo veel gelt onnuttelijck willen besteden? Het erghste is, dat sy geen en hebben. Ick en kan niet anders segghen, als dat den duyvel, naer myn goet-duncken, dese listicheyt ghebruyckt

om

* Het was den Eerw. P. *Augustinus de los Reyes*.

om het Clooster te verliezen, ende dat al'et ghene hy nu doet, niet anders en is, als om tydt te winnen, op dat hy'et alloo allenkens soude verdelstruieren.

8. Ick hebbe gheschreven aen *Christoffel Suarez* *, om hem te bidden, dat men dese sake niet meer en soude verhandelen, tot dat ick daer soude wesen, het welck op't leste van October soude kunnen wesen: ende *Manrique* heeft het selven gheschreven aenden Meester vande Schole, die synen grooten vriendt is. Ick hebbe aen *Christoffel Suarez* gheseyt, den welcken men my geseyt hadde borghe te zyn, dat ick wilde sien, van waer dat men soude kunnen hebben om te betaelen: want ick en soecke niet dat hy soude schade lyden, hem te kennen gevende, dat'er geen gelt en is, om dese somme te betaelen, maer hy en heeft my niet geandwoordt. Ick schryve hem noch eens met den Eerw. Pater *Antonius van JESUS*, dat hy den koop soude breken. Het is eene toc-latinghe vande voorsichticheyt Godts gheweelt, dat sy dit gelt gheleent hadden aen uw' Eerwerden: want het soude nu alreeds soo wel ghegeven gheweest hebben, als dat van *Don Antonio de la Fuente*. Maer ick kome soo op staenden voet eenen Brief te ontfanghen vande Priorinne, de welcke my seght, dat *Christoffel Suarez* de duyfent Ducaten ghesocht heeft, tot dat *Don Antonio de la Fuente* die geeft; jae ick vreesse dat sy die alreeds in bewarenisse ghegeven hebben. U-E. sal dit aen Godt ghelieven te bevelen. Hier-en-tusschen sal men alle moghelijcke neersticheyt doen.

9. Siet eene andere schade, de welcke is, dat de Studenten, op dat sy souden gaen in't Huys van *Christoffel Suarez*, moeten gaen wonen in't nieuw Huys van den *H. Lazarus*, het welck is, om hun te doen sterven. Ick schryve nu aenden *Rector* dat hy'et niet en soude toe-staen, ende ick sal sorghe daer van hebben. En zyt niet in pyn voor de acht-hondert Ducaten, de welcke sy schuldich zyn aende Religieusen: want *Don Francisco* † sal-se binnen een jaer geven, ende het is beter dat sy die teghenwoordich niet en hebben om te geven. En hebt dan geene vreesse, dat ick die besorghe: want daer belanght meer aen dat de Studenten wel ghestelt zyn, dan dat hy een too groot huys soude besitten. Waer fullen sy'et nu halen om de Rente te betaelen? Dese sake doet my dwaes worden: want is't dat U-E. haerlieden verlos ghegeven heeft, waerom sendt ghy-te tot my, naer dat de sake ghedaen is? Ende is't dat desen oorlos niet ghegeven en is, hoe geven sy het gelt? Want sy hebben nu alreeds vyf-hondert Ducaten ghetelt aen de Dochter vanden Schoon-broeder van *Monroy*. Voorders, hoe houden sy dese sake voor soo vast ghesloten, dat de Priorinne my schryft, dat'et verdragh niet meer en kan ghebroken worden? Godt wille daer in voor sien. Hy sal'et ongetwyffelt doen. En stelt u niet in pyn, men sal niet ontbreken van hier in alles te doen dat moghelijck is. Om de liefde Godts siet wel toe wat dat-ge daer doet,

ende

* Het was *Don Christoffel Suarez de Solis*, eenen seer grooten Edelman binnen *Salamanca*, vanden welcken de opperste Rechters van *Yusarian* af-komen.

† Het was *Don Francisco de Fonseca*, Heere van *Coca*, ende van *Alaëjos*, die door syne aelmoeissen seer behulpzaam was aende Fondatie van *Salamanca*.

ende en betrouwt u niet op de Religieusen : want ick versekere u, dat als wanneer sy eene sake wenschen, sy u duysent-derhande te verstaen geven. Het sal veel beter zyn dat sy een kleyn Huys nemen, als arme, ende dat sy daer in gaen met oodtmoedicheyt, als met schulden overlast te zyn, daer naer sullen sy een beter Huys kunnen soecken. Is't dat'et vertreck van U-E. my tomwylen ver-
noeginghe ghegeven heeft, dat is gheweest, op dat ick U-E. uyt alle die belem-
meringhen soude sien, want ick hebbe die liever alleen te verdragen.

10. Het is seer dienstich gheweest voor die van *Alva* van gheschreven te hebben, om te toonen, hoe gram dat ick ben, ende dat ick selver daer naer toe sal gaen. Het sal wel wesen, is't dat wy met de gratie Gods binnen *Avila* zyn op't leste van dese maendt. Gheloost my, dat'et niet oorboorlijck en is dese kleyne Dochter langher te laten loopen † vanden eenen tot den anderen kant. O mynen Vader, in wat quellinghe hebbe ick my dese daghen gevonden! Maer sy is voorby, als ick verstaen hebbe dat U-E. wel te pas is. Godt wille uwe ghefondtheyt vermeerderen. Myne ghebiedenisse aende Eerw. Moeder Priorinne, ende aen alle de Susters. Ick en schryve aen haerlieden niet, om dieswille dat sy door desen Brief myne ghesteltenisse sullen weten. Ick ben blyde te verstaen, dat sy alte-mael wel te pas zyn. Ick bidde haer uytter herten, dat sy U-E. niet lastich en souden vallen, maer dat sy u eer souden vermaken. Ick bevele my aenden Eerw. *P. Joannes vanden Cruysse*. Den *H. Bartholomeus* doet het selven aen uw' Eerw. Godt wille u bewaren, ghelijck ick van hem verfoecke, ende dat hy u uyt alle peryckelen verlosse, *Amen*. Het is van daghe den eersten September.

Dienaerresse, ende onderdaene van U-E.

THERESIA VAN JESUS.

B E M E R C K I N G H E N.

1. **D** It is den lesten Brief op eenen naer, van alle de ghene, die sy geschreven heeft, ende tot onse kennisse ghekomen zyn. Sy schreef hem binnen *Valladolid* den eersten September in't jaer 1582. soo haest als sy daer aen-ghekomen was vande Fondatie van *Burgos*, een maendt, ende vier daghen naer haere gheluckighe doot, ende alsoo moeten wy dien aensien, ende ontfanghen ghelijck den uyttersten wille, ofte Testament van onse H. Moeder, waer in sy aen hare Sonen, ende Dochters, eenighe testamentele Giften doet, in teecken van hare liefde. Maer voor ende al eer dat men komt tot de verklaringhe van desen Brief, men moet bemercken, dat sommighe van de ghene, die haer Leven beschreven hebben, segghen dat sy in't beginsel van *September* uyt *Burgos* ghegaen is, ende vervolghens dat sy desen Brief in die Stadt voor haer vertreck gheschreven heeft, het welck niet en kan wesen: want sy was den twelften van de maendt van *Augustus* binnen *Palencia*, naer dat sy van *Burgos* vertroocken was, ge-
lijck

* Sy spreeckt van hare Nichte Suster *Theresia van JESUS*.

lijck het blyckt uyt den VII. Brief vanden eersten Boeck, en men kan het oock lichtelijck oordeelen door den in-houdt van desen Brief, namentlijck in't 6. getal, dat sy dien binnen *Valladolid* gheschreven heeft.

2. Ghelijck sy seker wiste, dat sy dit Jaer moeste sterven, doordien dat sy daer van eene *Veropenbaringhe* ghehadt hadde van over acht jaren, soo hadde sy vandē Eerw. P. *Hieronymus Gratiannus* sonder op-houden versocht, dat hy haer niet en soude verlaten, sonder hem dese sake voorders te ontdecken; maer gelijk desen Pater haer dien troost niet en konde geven, ter ooraken van eenighe seer pramen-de faken, de welcke hem ghedwonghen hebben van te gaen naer *Andaloufie*, be-klaght sy haer van syne af-wesentheyt in't 2. ghetal: ende al-hoe-wel dat sy seght, dat sy niet en weet, waerom dat sy aldan een soo groot ghevoelen hadde, het is seker dat 't om die reden gheweest is, daer wy van komen te spreken, de welcke sy moghte segghen, dat sy die niet en wiste, doordien dat sy die niet en moghte te kennen geven.

3. In't 4. ende 5. ghetal maect sy haer eerste Testament aenden Eerw. Pater *Hieronymus Gratiannus*, gelijk aen haren beminden Sone [welcken naem sy hem ghewoon was te geven] in welck ghetal sy hem eenighe waerheden seght, ende eenighe salighe Raden geeft, soo voor de bestieringhe, als voor de voorfichticheyt, met de welcke hy moeste Predicken: ende ghelijck dele sake ghenoegh-taem beschreven, ende overwoghen is inde Jaer-schriften van onse *Herstelde Or-der*, soo sende ick den Leser daer naer toe.

2. Hettweede Testament is voor de Religieusen van *Salamanca*, ende namentlijck voor de Eerw. Moeder Priorinne, de welcke was de Moeder *Anna van de Menschwoordinghe*, Nickte van onse *Heylighe*, waer in sy haer beveelt de oeffeninghe vande deughden, te weten van d'ootmoedicheyt, van d'armoede, ende vande oprechticheyt tot de Oversten, het welck sy doet van het 7. ghetal af, alwaer sy haer raden geeft vol van wyfheyt; maer sy geeft haer oock eene berispinghe, om dietwille dat sy handelde van een Huys te koopen, het welck meer kolte, als hare armoede vereyschte. Dit Huys behoorden toe aen eenen sekeren Edelman, genaemt *Don Alonzo Monroy*, het welck hy onse Paters geleent hadde om te woonen, tot dat de wooninghe vanden *H. Lazarus* in staet soude gestelt gheweest hebben, het welck eene Kercke was vanden anderen kant vande *Riviere*, alwaer het Clooster ghesticht is gheweest, het welck de *Heylighe* geen-sints en heeft willen toe-stemmen, geene mindere sorghe draghende voor hare Sonen, als voor hare Dochters, waer mede den koop is achter-gebleven.

5. Eenighe jaren daer naer is dien ghedenck-weerdighen overvloedt van de *Riviere van Tornes* ghebeurt, te weten in't Jaer 1597. waer door onse Paters ge-noodtsaecht zyn gheweest het Huys vanden *H. Lazarus* te verlaten, om te komen binnen de Stadt, alswanneer sy het Huys van dien Heere dry-duysent Ducaten ghekocht hebben, waer in sy teghenwoordich woonen, zynde soo grootelijckx gheacht van die *Universteit* door hunne deughden, gheleertheyt, ende door

Cloosterlijcke onderhoudinghe : ende al is't schoon dat sy daer in seer nauw gehuyft wonen, soo hoopt men evenwel dat sy hun met'er tydt een weynich meer sullen kunnen verbreyden, ghelijck sy van noode hebben.

6. De Religieusen van *Alva* hebben oock haer deel ghehadt vande gifte, die sy door haer Testament geeft; maer weynighen tydt daer naer hebben sy haer verryckt ghesien met het alder-kostelijckste Juweel, het welck sy haer konde laten, te weten met dien omwerdeerlijcken Schat van haer H. Lichaem : want zynde veretrocken van *Valladolid*, om haer te begeven binnen *Avila*, ende aldaer de Professie te geven aen hare Nichte, genaemt *Suster Theresia van Jesus*, de welke sy met haer leyde, zynde ghekomen binnen *Medina del Campo*, ghebode haer onsen Eerw. P. *Antonius van Jesus*, den welcké inde af-wesentheyte vanden Eerw. P. *Hieronymus* Vicarius Provinciael was, dat sy naer *Alva* soude gaen, om te voldoen aen het verfoeck vande Hertoghinne, Mevrouw *Marie Enriquez*, alwaer sy den 20. September is aen-ghekomen, ende stierf aldaer den 4. October, zynde den dagh vanden Seraphinischen Vader den H. *Franciscus*.

XLIV. BRIEF.

Aen eenen vande Biecht-vaders vande Heylighe.

J E S U S.

I. Eerw. Vader, den H. Geest zy met U-E. Van daghe, zynde den Avondt vande *Onsfanghenisse*, heeft men aen my eenen van uwe Brievenghegeven. Ick bidde Godt dat hy u den trooft wilt vergelden, den welcken U-E. my daer in geeft, ende voor my seer noodich was : want ghy moet weten, dat'er meer als dry maenden zyn, dat de heyr-leghers der duyvelen hun vervoeght hebben, om de *Ongheschoende Carmeliten*, ende *Carmeliterfen* te bestryden. De vervolginghen zyn soo groot gheweest, ende de ghetuyghenissen af-gheleyt teghen ons, en teghen den Eerw. P. *Gratiaen*, zyn soo hardt van verteeren gheweest, dat wy niet anders en konden doen, als onsen toe-vlucht tot Godt te nemen, den welcken, ghelijck ick gheloove, de gebeden van soo vele goede zielen verhoort heeft. Hy heeft ghemaect dat de ghene, die teghen ons soo schoone stucken, die men ons op-leyde, aenden Koninck hadden in-ghedient, hun woordt her-roepen hebben. Het is eene groote sake dat de waerheyt eer vreught, als droef heyt gaf aen die Susters, terwylen dat sy die lasteringhen leden. Voor soo veel als't my aengaet, dat en dede in my geene groote in-druckinghe : want de ghewoonte die ick hebbe van dierghelijcke beproevinghen t'onderstaen, maeckt dat men sich niet en moet verwonderen over myne onghoevelijckheyte. 2. Ick

2. Ick hebbe u uyt *Toledo* in't wyt, ende breedt geschreven, hier-en-tusschen en seght ghy my niet, oft dat-ge mynen Brief ontfanghen hebt. Daer en is geene groote reden van sich te verwonderen, is't dat ghy langhs daer gonckt, terwylen dat ick hier ben: want dat is eene uytwerckinghe van myne goede fortuyn, het welck my seer gemeynlijck ghebeurt. Het is waer dat'et eene kleyn verlichtinghe voor myne ziele soude zyn. *Peralta* heeft eene groote herkentenisse ghetoot aen *Carillo*, over al'et ghene hy ghedaen heeft voor syne Nichte, niet dat hy iet voor haer heeft, maer om dat hy daer door kent, dat syne vriendschap betaelt is. Is't dat ghy hem siet, en laet'et niet van aen hem te segghen: want hy en soude geene soo ghetrouwe onder-handelinghe in eenen anderen vriendt vinden.

3. Het welck ghenoech blyckt, dat hy'et is, die sich bemoeyt heeft met dese vriendschap te maken. Dese Dochter laet hem weten, dat de sake †, om de welcke hy aen desen persoon naer *Toledo* gheschreven heeft, geene uytwerckinghe ghehadten heeft. Men weet voorseker, dat dit Juweel inde handen is vanden selven Man, die het grootelijckx acht, ende alsoo en moet men niet hopen, dat hy'et sal wederom geven, tot dat hy daer van moede sal zyn: want hy heeft gheseyt, dat hy'et niet staey, ende niet aendachticheyt wilde sien. Sy seght oock, dat waer het saken den Heere *Carillo* hier quam, hy het ander werck soude sien, * het welck, voor soo veel als men kan bemercken, het eerste verre te bovengaet: want men handelt daer in niet, als het ghene dat hy is, ende dat met d'alder-fynste emalleringhe, ende arbeydt: want sy seght dat den Gout-smit, die'et aldan ghemaect heeft, in dien tydt soo behendich niet en was, ende soo veel niet en wiste, ende het gout, het welck hy ghebruyckt heeft voor dit leste werck, is van een verhevender caract, ende van een veel fynder, ende suyverder stoffe, al-hoe-wel dat de ghesteentjen daer in soo opentlijck niet en schynen, ghelijck in't eerste werck. Dese *Bagge* is ghemaect gheweest door't ghebodt vanden Juwelier, ende volghens het ghene sy segghen, sy schynt seer schoon te zyn. Ick en wete niet, wie dat my ghestelt heeft in eene soo langhe redinghe. Ick neme altydt vermaeck in langhe redinghen te stellen, al-hoe-wel dat het my dier staet, ende ghelijck hy uwen vriendt is, ten sal hem niet verdrieten, als ghy hem dit verhael sult doen. Sy teght oock, dat sy u niet en heeft gheschreven door dien persoon, die ghy weet, want ten soude niet anders gheweest hebben, als eene dienst-biedinghe, ende niet anders. Laet my altydt den staet van uwe gesondtheyt weten. Ick ben ten deele voldaan, van U-E sonder sorghe te sien, ten gaet alsoo met my niet; hier-en-tusschen en kan ick niet begrypen, hoe dat ick eene soo groote ruste gheniete, glorie zy aen Godt, daer en is niet, dat hem van my wegh-neemt. Het gheruys dat ick in myn hooft hebbe, pynt my, maer

Y 2

† Het was over den Boeck van haer Leven, den welcken aende Inquisitie was overghedraghen.

* Sy spreeckt vanden Boeck, ghenaemt Den Wegh der Volmaecktheyt.

dat en is voor my niet nieuws : en vergeet niet van my aen onsen Heere te bevelen, van ghelijcken oock dese *Order*, want sy is in eenen grooten noodt. Syne Majesteit beware U-E. inde ghesondtheyt, die ick van hem vraghe. *Amen*. Dese Susters bevelen haer uytter herten aen U-E. want het zyn seer goede ziele. Sy houden haer altemael voor uwe Dochters, maer besonderlijck ick, die ben

De onweerdighe Dienaererse van U-E.

THERESIA VAN JESUS.

BEMERCKINGHEN.

1. **H**et op-schrift van desen Brief is als volght : *Aenden seer grootdadighen, ende Eerw. Heere, ende mynen Vader, tot Granada*. Uyt dese eer-namen, ende uyt den in-houdt vanden Brief, kan men belpereuren, dat hy is geweest voor eenen van hare Biecht-vaders, den welcken sy binnen *Avila* gheschreven heeft in't Jaer 1577. den 7. December, op den avont vande *Onbevelechte Ontfanghenisse* van onse Lieve Vrouwe, in dien tydt, als hare *Herstellinghe* bestreden wirt door eenen grooten storm, die teghen haer op-ghestaen was, met de doot van den Doorluchtichsten Pautelijcken Ghesant *Nicolaus Hormaneto*, eenen grooten beschermmer vande *Ongheschoende Carmeliten*, in wiens plaetse ghevolght was den Doorluchtichsten Heere *Philippus Sega*, den welcken qualijck onderricht zynde, nam op syne kracht desen jonghen Boom, den welcken dese *Heylige* op den *Bergh van Carmelus* eerst gheplant hadde, af-te-kappen, ende neder-te-vellen. Waer door Sy, ende hare Kinderen ontallijcke swaricheden onderstaen hebben, vande welke sy in't eerste ghetal spreeckt.

2. Het 2. ghetal behelst eene boodtschap, die sy sendt aen *Carillo*, den welcke was den Eerw. P. *Gaspar de Salazar*, vanden welcken wy ghesproken hebben in de Bemerckinghen vanden 16. Brief. Hy moeste twee namen hebben, gemerckt de *Heylighe* nu hem met den eenen, nu met den anderen naem is noemende. Al het ghene sy hier seght, is op eenen dobbelen sin : want sy spreeckt van haer selven, ende vanden Boeck van haer Leven, den welcken door eenighe Religieusen van een seker *Order* aen-ghedraghen was aen des *Gheloofs Ondersoekinghe*, ofte *Inquisitie*, waer uyt hy ghekomen is met eene al-ghemeyne toe-stemminghe, ende groot-achtinghe van gheheel de werelt : want door dese ghelegenthey is desen Boeck ghevallen inde handen vanden doorluchtichsten Heere *Don Gaspar de Quiroga* Cardinael, Aerts-Bisschop van *Toledo*, ende al-ghemeynen Onder-toecker des *Gheloove*, den welcken hem wel doorlesen hebbende, heeft eene soo groote achtinghe ghehadt vande leeringhe, die hy behelste, ende van ghelijcken vande *Heylighe*, die hem ghemaectt hadde, dat hy sich niet en heeft konnen wederhouden van sijn ghevoelen te kennen te geven met woorden, die weerdich zyn om overwoghen te wesen, om dieswille dat sy ghekomen zyn uyt den montt van eenen soo weerdighen Man. Hier op is't dat sy met haer verstandt speelt;

speelt, als sy seght: *Men is niet dan te seker, dat dit Juweel inde handen is vanden selven Man, die het grootelyckx acht, &c.*

3. Als sy daer naer hare reyse door *Toledo* moefte nemen, het welck geweest is in't Jaer 1580. heeft sy desen Aerts-Bischop gesproken, om van hem het verlot te vrighen, op dat sy een Clooster binnen *Madrid* souden moghen stichten, den welcken tot haer dese woorden seyde: *ICK hebbe eene groote vreught van U-E. te kennen. Looft, ende danckt Godt, van wie alle goet voort-komt, ende weet, dat men eenen van uwe Boecken aende Inquisitie heeft over-ghelevert, het kan wesen, dat'er, niet en is ghegeschiedt met eene suyvere meyninghe; maer ick hebbe hem gheheel doorlesen het welck noch andere Mannen van groote gheleertheit ghedaen hebben, dit en heeft u niet alleenlyck schade ghedaen, maer in teghendeel van nu af wille ick, dat U-E. my voor haren Cappellaen sal houden: siet, al wat ick kan doen voor uwe Religie, dat sal ick seer gerne doen, ende ick sal haer behulpsaem wesen in alle ghevalen, die daer souden kunnen voorvallen. Siet, dit zyn de groote uytwerckfelen, die Godt uyt dese aen-draginghe ghetrocken heeft, te weten, de eere voor de *Heylighe*, de achttinghe van hare Leeringhe, ende de jonste voor hare Kinderen. Sy heeft hier in dit gheval bynaer verlichenen ghelijck de Sonne, aende welke den mist, die van d'aerde op-komt, ende sich teghen de Sonne stelt, alleenlyck maer en dient, op dat de Sonne, dien door-brekende, klaerder soude schynen, ende door de kracht van hare stralen ons hare soete in-vloedinghen te meer soude doen gevoelen. *Clarior post nubila Phabus.**

4. In het ghene dat sy daer by voeght, spreeckt sy van haren Boeck van den *Wegh der Volmaecktheyt*, den welcken sy ghemaect heeft naer dien van haer Leven, den welcken, ghelijck sy seght, desen verre te boven gaet, doordien dat hy geene andere saken en handelt, als van het ghene dat Godt is, ende dat met vercierfel van een seer konstich Mailleersel, ende van een alder-teerste werck, om diewille dat den *Gout-smit*, den welcken sy selver was, die dit kostelijck werck ghemaect heeft, aldan meer wiste. Wy moghen haer met alle recht en reden desen eer-naem van *Gout-smit*, maer Goddelijcken, geven, aengesien sy voor den dienst, ende voor het goet vande Kercke, dese kostelijcke Bagghen van hare Boecken ghewrocht heeft, inde welke men dese on-weerdeerlijcke Perle des hemelich vindt, daer onsen Heere in't Evangelie van spreekt, de welke niet anders en is, als de *Evangelische Volmaecktheyt*, die aldaer verhooght wort onder het mailleersel van eene verheve gheleertheit, waer door d'alder-wyfte Mannen in-ghenomen worden, die hun verwonderen over de uytmentheyt vande verhandelinghe, ende die ons altemael aen-lockt, om die te soecken, door de soete, ende aenghename maniere van haer schryven, al-hoe-wel dat sy haer hier van niet en heeft ghedient, ghebruyckende dese by-spreucke van *Juweel*, inden sin vande oude Philosophen, de welke hun soo grootelijckx beroemden over hunne soete wel-sprekentheyt; maer het voornaemste Mailleersel, t welck haren geest heeft voorts-ghebrocht, is hare diepe oodmoedicheyt, de welke

fy in hare Boecken soo dickwils heeft doen uyt-ſchynen, dat ſy by-naer niet een blad en heeft laten voor-by gaen ſonder haer ſelven te verneederen, ende te vernietighen.

XLV. BRIEF.

Aenden ſeer Eerw. Pater Joannes van Jeſus, Ongheschoenden Carmeliet binnen Paſtranen.

J E S U S.

1. **** En H. Geest zy met U-E. Ick hebbe een groot ghenoeghen, ſoo
 * D * dickwils als ick verſtaen dat U-E. wel te pas is. Godt zy geloofd, die
 * * * ons ſoo vele gratien doet. Ick wensche U-E. te dienen inden Brief te
 * * * beſorghen vanden *Aerts-Biſſchop*, den welcken U-E. verſoeckt. Maer
 ghy moet weten, dat ick aen ſyne Sufter niet en hebbe gheſproken, jae ſelver ick
 en kenne haer niet. U-E. weet nu alreeds, hoe weynich werck dat den *Aerts-*
Biſſchop van mynen Brief ghemaect heeft, den welcken ick op u verſoeck aen
 hem gheſchreven hadde, allwanneer U-E. naer *Roomen* gonck. Ick en ben nie-
 mandt gerne laſtich, als'er geen profyt te doen en is, namentlyck om dat ick bin-
 nen korte daghen van hem verlof moet vrughen, voor het ſtichten des Klooſters
 binnen *Madrid*. Ick ſoude wel gerne niet meer willen doen als dit, voor den ghen-
 en, aen wie wy ſoo veel ſchuldich zyn; maer ick en ſien voorwaer niet, hoe
 dat ick 'et ſal kunnen doen.

2. Aengaende het ghene, het welck U-E. my ſeght vande *Scamien*, den Eerw.
P. Hieronymus Gratianns ſchryft my, dat men hem het ſelven gheſeyt hadde, ge-
 lijk aen U-E. ende hy heeft ſe daer by de *Religieuten*. Het ghene dat'er reſteert
 te bemercken is ſoo weynich, dat men't ſeer lichtelijck kan laten weten; maer
 het was noodich, dat men't aen uw' Eerweerden eerſt hadde te kennen gegeven;
 maer ghelijck het ghene, het welck my voor eene ſake betaemlijck dunckt te
 weſen, my groote onbetaemlijckheden doet vreeſen voor eene andere ſake, ſoo
 is't dat ick my noch voor d'een, noch voor d'ander partye derve begeven om te
 beſluyten. Het is ſeer noodich, dat men hier in ſeer nauwkeurich is, op dat'er
 van onſen t'weghen geene verachteringhe en ſoude zyn in eenighe dinghen.

3. Uwen *Casa de Monte* * ſchryft my, dat hy oordens heeft vanden ghenen,
 die recht heeft van hem te ghebieden, van niet toe-te-ſtaen, dat *Toſtat* ſich ſou-
 de moeyen met eenighe ſaken, die de *Ongheschoende Carmeliten* aengaen, het welck
 eene ſeer goede ſake is. Het is eene vrende ſake, dat deſen Vriendt van uw'
 Eerw.

* Het was eenen *Coopman* binnen *Madrid*, ghenaemt *Pieter Jan de Casa de Monte*.

Eerw. de forghe neemt van ons alle goede tydinghen te segghen, die hy kan achterhalen, ende dat hy ons van alles waerschouwt. Voorwaer wy zyn in hem grootelijckx verbonden.

4. Het goet, het welck dese Dochter heeft, daer U-E. my van schryft, heeft my seer weynich ghedocht: want ghelijck'et bestaet in gronden, als't men sal komen te verkoopen, sal'et veel minder zyn, waer van men niet en sal kunnen betaelt wesen, als seer traegh, ende dat noch qualijck ghenoegh; overfulckx en kan ick daer niet in-vallen van haer naer de *Nieuwe Stadt* te senden, om diewille dat sy in grooten noodt van gelt zyn, ende dat aldaer een veel grooter ghetal van Religieuten is, als ick wel wentche. Den Eerw. P. *Gabriel** heeft my gheschreven vo or eene van syne Nichten, de welcke, al-hoe-wel sy soo veel niet en heeft, het is nochtans redelijcker van haer t'ontfanghen, ten opzicht vande groote verbintenissen, die wy hem hebben. Als ick vandie Suster schreve, en hadde ick den Brief noch niet ontfanghen, den welcken spreeckt van dese. En handelt dan niet meer van dese sake: want is't dat men het Huys meer moet belasten, sy sullen daer wel iemandt vinden, met de welcke sy veel beter sullen zyn, ende het is beter dat-se vande selve Stadt zyn.

5. Wy zyn op Alder-kinderen-dagh vertrocken van *Valladolid*, om de Fondatie van *Palencia* te kunnen voltrecken. De eerste Missie is daer ghelesen op den dagh vanden *Koninck David*, maer seer heymelijck, doordien dat wy eenighe teghen-segginghen vreesden t'ontmoeten; maer den goeden Bisschop van die plaetse, den welcken is *Don Alvarez de Mendoza*, hadde alles soo wel gheschickt, dat'er niet alleenlijck geene teghen-segginghe en is gheweest; maer in teghendeel daer en is niemant inde gheheele Stadt gheweest, oft hy heeft syne vreught getoont. De Borghers hebben't vooreene besondere gratie van Godt ghehouden, dat wy daer een Klooster hebben komen stichten. Het is wel de vromste sake vande wereldt, die ick niet ghesien en hebbe, ende ick soud'et voor een quaet teecken nemen, waert dat ick van te voren de teghen-segginghen van vele niet en hadde ghesien, de welcke seyden, dat wy hier geensints wel en souden zyn, het welck de reden is, waerom dat ick soo langh hebbe uyt-ghestelt van hier te komen, tot dat onsen Heere my meer licht, ende meer gheloove ghegeven heeft. Ick hope dat'et een vande beste Huyfen sal zyn, die wy gesticht hebben, ende alwaer meerdere devotie sal zyn, doordien dat wy een Huys ghekocht hebben, het welck neffens eene Cluyse van onse Lieve Vrouwe ghelegghen is, de welcke in't beste vande Stadt ghelegghen is, alwaer niet alleenlijck de In-woonders vande Stadt, maer oock alle de Landts-lieden van alle ghewesten met eene groote devotie komen ghelooopen. Het Capittel heeft ons toe-ghestaen, dat wy inde Kercke eene traille moghen hebben, het welck voor eene groote gratie geacht is gheweest. Alles wort door den Bisschop ghedaen, ende dat in sulcker voeghen, dat men de groothey vande verbintenissen niet en kan uyt-drucken,

die

* Het was Pater Gabriël vande Hemelvaert, Prior De la Rhode.

die ons *Order* hem schuldich is, noch oock de sorghe die hy heeft voor de faken, die ons *Order* aengaen. Hy geeft ons alle het broodt, het welck wy noodich hebben. Wy zyn teghenwoordich in een Huys, het welck eenen Edelman ghegeven hadde aenden Eerw. P. *Hieronymus Gratianus*, als hy hier was; maer met de hulpe Godts sullen wy haest in onse eyghen Huys gaen. Ick segg'et aen U-E. altemael, op dat ghylieden u soudt verheughen, siende het ghemack, ende het gherief, het welck wy hier hebben. Godt zy in alles ghebenedydt.

6. Den Aerts-Bislichop heeft my alreets het verlof gegeven om binnen *Burgos* een Klooster te stichten. Ende als wy hier sullen gedaen hebbé, soo sullen wy die *Fondatie*, is't dat'et Godt belieft, gaen voltrecken: want het is te verre, om van *Madrid* hier wederom te komen. Ick vreefe oock dat den Eerw. P. *Vicarius* my geen verlof en sal geven om aldaer te gaen, ende hierom wenschte ick wel dat onse af-veerdighen eerst ghekomen waren. Het en sal niet qualijck komen, te zyn in't hertste vanden winter in een landt, alwaer den kauw soo straf is, ende inden tydt vande hitte, die aldaer uytterlijck groot is, op dat ick stoffe loude hebben om te lyden, naer soo vele morreringhen onderstaen te hebben vanden Eerweerdighen P. *Nicolaes*, het welck my voorwaer seer wel heeft bevallen, om de overvloedighe reden, die hy te voorschyn heeft ghebrocht. Ick bidde U-E. om de liefde Godts van hem desen Brief te willen geven, op dat hy dese *Fondatie* kome te sien, ende te samen onsen Heere mooght loven. Ick soude u gerne een Verhael geven van al'et ghene hier ghebeurt is, om uwe devotie te verwecken, maer ick vermoede my met schryven. Dese Cluyse heeft twee Missen ghefondeert voor alle de daghen van't Jaer, sonder vele andere, die men daer daeghlijckx leeft. Het volck dat daer daeghlijckx naer toe komt geloopen is in sulcke menighvuldicheyt, dat wy daer in eene swaricheyt vinden. Is't dat ge eenen Bode ter handt hebt, die naer de *Nieuwe Stadt* gaet, geeft de Religieusen van aldaer kennisse van al'et ghene hier gebeurt. De Eerw. Moeder *Agnes van Jesus* heeft seer ghearbeydt. * Ick en ben teghenwoordich niet meer om iet te doen, als alleenlijck om een weynich gherucht, het welck *THERESIA VAN JESUS* maeckt. Godt wille syne glorie uyt alles trecken, ende dat hy U-E. beware. De Eerw. Moeder *Agnes* beveelt haer seer inde ghebeden van uw' Eerw., ick doen het van ghelijcken voor alle myne Broeders, die by u zyn. 't Is morghen Dry-Koninghen-avondt. Dry Kanonincken hebben de handt aen't werck gesteken, om ons te helpen, eenen besonderlijck, die eenen Heylighen is, genaemt *Reynoso* †: wilt hem uyt liefde aen Godt bevelen, van ghelijcken oock Syne Hooghweerdicheyt den Bislichop. Al'et voornaemste volck is ons gunstich, de reden is, om dat het genoeghen van alle het volck in't ghemeyn seer groot is, ick en wete niet wat eynde dat'et sal hebben.

Dien aererste van U-E. *THERESIA VAN JESUS.*

* Oodmoedicheyt vande Heylighe.

† Het was den Heere *Hieronymus Reynoso*, Neve vanden Heere *Franciscus Reynoso*, Bisschop van *Cordua*.

B E M E R C K I N G H E N.

1. **D**esen Brief is voor den Eerw. P. *Joannes van Jesus*, ghemeynlijck genaemt *Paeter Roca*, dat is te segghen *Rofse*, het welck synen werelijcken naem was, met den welcken hy selver oock in't *Order* is op-ghebrocht gheweest: want hy heeft met eene kloecke moedicheyt, ende standtvasticheyt wederstaen de geweldighe stormen, die teghen de *Herstelde Order* op-ghestaen zyn. Hy en heeft oock geene mindere *Rofse* geweest inde groot-dadighe wercken van eenen waerachtighen *Ongheschoenden Carmeliet*, door de welcke hy sijn *Order* in synen eersten luyster bewaert heeft, soo wel inden staet van *Oversten*, als van onderfaet.

2. Als de *Heylighe* aen hem desen Brief schreef, was hy binnen *Pastrana*, een weynich naer dat hy van *Roomen* ghekomen was, alwaer hy de *Bulle* vande afscheydinghe vande *Provincie* bekomen hadde, ende om dit uyt-te-wercken, wachte men naer de leste af-veerdinghen, het welck de *Bulle* was, waer in syne *Heyligheyt* den Eerw. P. *Joannes de las Cuevas* noemde voor *President* van't *Capittel*; maer den *Koninck Philippus den II.* als beschermer van dese *Herstellinghe*, wilde dat dese leste *Bulle* in syne konincklijcke handen soude komen. Zynde dan in verwachtinghe van dese *Bulle*, waer door het *Capittel* moeste by een geroepen worden, handelt sy in't tweede ghetal vande *Statuten* van hare *Dochters*, ghelijck ty ghedaen heett inde voorgaende *Brieven* met den Eerw. P. *Hieronymus Gravianus*. In't 5. ende 6. ghetal geeft sy hem eene naukeurighe rekeninghe van het ghene dat'er ghebeurt is inde *Fondatie* van *Palencia*: waer uyt men kan bemercken dat desen Brief gheschreven is gheweest in't Jaer 1581. den 4. *Januaris*, op den selven dagh, als de *Bulle*, die men af-wachte, inde handen van *Syne Majesteit* ghekomen is.

XLVI. BRIEF.

Aenden Eerw. P. *Ambrosius vanden H. Benedictus*.

J E S U S

1. **** Y met U-E. Ick hebbe de *Brieven* ontfanghen, onder de welcke
 * * * * Z * * * dien vande *Priorinne* van *Paterna* was, d'Andere, die in een groot
 * * * * ghetal zyn, de welcke ghy seght, dat sy mischien morghen sullen
 aen-komen, het welck donderdagh is, sullen langhs dien wegh,
 daer U-E. van schryft, versiekert komen, soo dat sy niet en sullen verloren gaen.
 Ick hebbe my seer verheught van dese te sien, ghelijck oock dien van uw Eerw.
 Godt zy in alles ghebenedydt.

2. *O mynen Vader! wat eene vreught gevoele ick in myn herte, als ick sien dat iemandt van dese *Order* t'et doet voor de eere, ende glorie Godts, ende dat hy belet, dat syne Goddelijcke Majesteyt niet vergramt en wort door de sonden! Eene sake alleen geeft my groote pynlijckheyt, jae selver eene afgunsticheyt van te sien, hoe weynich dat ick daer voor kan doen: want ick soude my gerne be-geven in alle peryckelen, ende allen verdenckelijcken arbeydt onderstaen, om een kleyn deel te moghen hebben inden roof vande ghene, die hem met volle handen behalen, arbeydende voor een soo glorieus werck. Ghelijck ick seer quaet, ende onvolmaect ben, het ghebeurt my somwylen, dat ick seer blyde ben van my hier te sien inde ruste; maer als ick verstaen, wat aldaer ghebeurt, soo ben ick ghelijck uytfinnich, ende ick benyde die van *Paterna*. † Ick hebbe eene on-uytsprekelijcke vreught van te sien, dat Godt sich begint te dienen vande *Ongheschoende Carmelitersten*: want als ick soo moedighe Zielen sien in dese ghevallen, soodunckt my dat 'et niet moghelijck en is, dat Godt haer soo groote gratien geeft, ten zy tot een groot eynde. Al en waert niet anders als het ghene, het welck sy ghedaen hebben in dat Clooster, ick soude ten uyttersten voldaan zyn, te weten, dat sy belet louden hebben, dat Godt niet verbelght en wort, hoe veel te meer en moet ick niet voldaan zyn door de hope, die ick in syne Goddelijcke Majesteyt hebbe, dat sy in't toekomende groote voort-ganghen moeten doen.

3. En vergeet niet van te doen stellen, oock inde Verklaringhe vande Paters, dat den Provinciael de macht hebbe van verlot te geven om Vrouwe-kloosters te stichten. Weet dat ick my hier Biechte aenden *Doctoor Velasquez* Canoninck van dese Kercke, die eenen Man is van groote gheleertheyt, ende oock eenen grooten Dienaer des Heeren, ghelijck U-E. kan ondersoecken. Hy en kan niet verdragen, dat men geene Kloosters en sticht voor de Religieusen, ende hy heeft my gheboden, dat ick door Mevrouw *Louise*, die veel vermagh by den Hof-Ghesant, tot dien eynde het verlot vanden Generael soude besorghen, soo niet, vanden Paus. Hy seght dat men moet vertooghen, dat dese Religieusen een voorbeeldt vande deught zyn aen gheheel het Ryck van *Spanien*, hy sal selver het beworpen geven, het welck wy moeten in-dienen. Ick late U-E. oock weten dat'er eene *Fondatie* ons voor-ghestelt wort. ¶ Antwoordt my op dese twee saken. Ick ben seer ghetroot gheweest door het Briefken, het welck U-E. my ghesonden heeft. Godt wil 'et u loonen. Ick verfekere u, dat al 'et ghene ghy my daer in seght, seer diep in myn herte gheprint blyft. Wel hoe, en seght den Eerw. Pater *Balsazar* my niet met allen? Doet myne ghebiedenisse aen alle de Sisters.

4. Het * Vierighe begeerten vande Heylighe om te lyden, ende den heylighen nydt die sy hadde geghen de ghene, die voor Godt leden.

† Sy spreeckt vande Religieusen van *Sivillen*, de welke ghegaen waren om het Klooster van *Paterna* te herstellen.

¶ Het was die van *Aquilar de Campo*, die niet voltrocken en is gheweest.

4. Het bevalt my seer wel, het welck den Eerw. P. *Joannes van JESUS* seght, dat ick verfocht soude hebben, dat men barvoets soude gaen. Verre van daer, want ick ben't, die't altydt verboden hebbe aenden Eerw. P. *Antonius*, ende men soude grootelijckx ghedooft hebben, waert dat men myn ghevoelen ghevolght hadde: want myn voornemen, ende mynen wensch was, dat'er Mannen van verstandt in ons *Order* souden gekomen hebben, de welcke sulck eene strengigheyt siende, eenen schrick souden ghehadt hebben; maer dat is noodtsakeelijck gheweest, om dat'er een onderscheyt van d'andere soude gheweest hebben. Het kan wesen dat ick gheseyt hebbe, dat sy alsoo veel, koude fullen lyden, als dat sy gheheel ongheschoent souden gaen. Het ghene dat ick daer van gheseyt hebbe, is misschien gheweest, dat wy handelden, dat'et niet wel en soude zyn barvoets te gaen, ende te ryden op goede Muylen, het welck niet en magh toeghelaten te worden, ten zy voor groote reysen, ende in eenen grooten noodt, want het een met het ander en soude niet wel over-een komen. Wy hebben hier eenighe Jonghelinghen op die maniere sien aen-komen, de welcke kleyne dagh-reysen doende, ende op muylen rydende, lichtelijck te voet souden hebben konnen gaen; oversulckx segg' ick'et noch eens, dat'et niet en betaemt, dat jonghe *Ongheschoende Carmeliten* op wel-ghesaelde muylen souden ryden. Nopende het ander, dat en heeft door myn ghepeys niet ghegaen: want sy gaen naer myn oordeel al te seer ongheschoent. Ick waerschouwe uw' Eerw. dat y'et niet doen en souden, maer dat sy souden doen, ghelijck sy pleegden, waerschouwt hier op onsen Pater. Het punt, het welck ick by hem zynde meest ter herten nam, was, dat ick verfochte, dat men hun wel t'eten soude geven: want ick ben het seer wel indachtich, het ghene dat-ge my gheseyt hebr, ende my dick wils pynlijckheyt heeft ghegeven, want ten was niet langher gheleden, als gisteren, een weynich te voren, eer dat ick uwen Brief onttonck, dat ick in pyne was met dese strengigheyt: want in-siende de maniere, op de welcke sy met hun selven handelden, dochte my, dat sy hun selven eer twee daghen gedoodt souden hebben. Ick keere my tot Godt, om my selven te troosten, peysende dat den ghenen, die het begonst heeft, alles sal schicken naer synen wille; oversulckx heb ick my verheught, dat U-E. van dit ghevoelen is.

5. Het ander, het welck ick van U-E. krachtelijck verfocht hebbe, is gheweest, dat men het handt-werck soude in-brengden, al en waert maer om korf-kens te maken, oft iet dierghelijckx, ende dat'et soude gheschieden op d'ure; als sy hun te samen vermaken, als'er geenen anderen tydt en soude wesen: want dit is eene fake van seer groot gevolgh inde Cloosters, daer geene studien en zyn. Verstaect dit wel, Eerw. Vader, dat ick meer versoecte de oeffeninghe der deughden, als wel de strengigheden, ghelijck men kan sien in alle onte Cloosters. Het moet zyn, om dat ick soo weynighen geest van penitentie hebbe. Ick love onsen Heere grootelijckx om dietwille dat hy u soo veel licht geeft in saken van een soo groot gewicht. Het is eene groote fake in alles niet te wenschen, als syne

eere, ende glorie. Godt geve ons syne gratie van hier voor duysent dooden te sterven. Amen. Amen. 't Is van daghe deystdagh den 12. December.

Omweerdighe Dienaererse van U-E.
THERESIA VAN JESUS.

6. U-E. doet my eene groote vrientfchap, van my dese Brieven toe-tesenden: want de ghene die onsen Pater my schryft, zyn altydt seer kort. Ick en ben daer over niet verwondert, want ick verfoecke van hem, dat hy 'et alsoo soude doen; maer ick love Godt, als ick se lese. U-E. is seer verbonden van het selven te doen, aenghefen hy het beginsel gheweest is van dit werck. En laet niet van kloeckelijck te spreken aenden *Archidiaken*. Wy hebben den *Deken* voor ons, ende eenighe andere *Canonincken*, want ick winne daeghlijckx nieuwe Vrienden.

B E M E R C K I N G H E N.

1. **A**L-hoe-wel desen Brief seer ghemeenfaem is, ende van eene ghewoonlijcke onder-handelinghe, hy en laet daerom niet seer geettelijck, ende seer profytelijck te zyn. Het is eenen vande beste, die sy gheichreven heeft, doordien dat sy ons daer in leert eene maniere, om eene aenghename menghelinghe te doen van het ghene het welck profytich is aenden geest, met het ghene, het welck de menschelijcke verhandelinghe aengaet. Sy heeft desen Brief gheichreven binnen *Toledo*, naer dat sy van *Sivillen* wederom ghickomen was in't Jaer 1576.

2. In 't 4. ghetal handelt sy van een verschil, het welck tusschen de eerste Paters van onse *Herfolds Order* op-gherese was, over het barvoets gaen, te weten, oft dat onse *Religieusen* gheheel ongheschoent moesten gaen, ofte wel dat sy hun souden moghen dienen van *Sandalen*, ofte van iet anders. Onsen Salighen Vader *Joannes vanden Cruyse*, ende de lof-weerdighe Paters *Antonius van JESUS*, ende *Joannes van JESUS Kock*, ende vele andere vande icverichste, hielen staen het eersten, te weten, dat sy barvoets louden gaen, gelijk sy in't beginsel hadden ghedaen: ende den *Berw. P. Joannes van JESUS*, om de andere in sijn ghevoelen te trecken, seyde dat 'et ghevoelen was van onse H. Moeder, waer op sy in dit ghetal antwoordt, dat sulckx door haer ghepeys alleenlijck niet en was gegaen, doordien dat 'et barvoets gaen niet wel en konde bestaen met eene soo groote strengigheyt, de welke soo groot was, dat sy, ghelijck sy daer by voecht, reden hadde van te vreesen, dat eene soo uytnemende strengigheyt hun haelt soude hebben doen sterven. Sulck een exempel van penitentie, ende van versieringhe moet dienen tot schaemte van ons allen, ende tot een spoor voor de slappe, ende slouwe. Daer naer is dese over-groote strengigheyt in't Capittel, binnen *Alcala* gh gehouden, ghematicht door onse wetten, overweghende de strengigheden niet naer de krachten van eenighe besondere, maer naer die vande gheheele ghemeynthe. Ende is 't dat daer in eenighe veranderinghe gheschiedt

is, het is gheweest op dat men door dien middel veel beter tot de volmaecktheyt soude kunnen gheraken.

3. In't selve ghetal verwyft sy hare Kinderen, de welcke op eenen wel-ghesaelden muyl sittende, reysen, van welcke fake in onse Jaer-schriften, ofte Chronycken wort ghemelt, daer in brengende het stuck van desen Brief. Dese ongheregheltheyt, die'er alstian was, wort in onse Jaer-schriften toe-gheschreven aen eenen vande eerste Oversten, die door sijn exempel d'oorfak gheweest was, dat dit misbruyck in-gebroken was onder de jonckheyt. Maer de Religie heeft het in sulcker voeghen verbeterd, dat sy in hunne Wetten geheel en gansch verboden hebben op die maniere te reysen, ende sy straffen de overtreders, al oft sy een groot feyt bedreven hadden.

4. In't naervolghende ghetal seght sy, dat men het hand-werck soude inbrenghen, ghedurende de ure, op de welcke sy hun te samen vermaken, al en souden sy niet anders doen, als korfkens, oft mandekens maken, oft iet anders, volghens 't exempel vande Oude Vaders: waer in, door de bermherticheyt Gods, sulcken iever is onder de Religieusen, dat'er seer weynighe zyn, oft sy houden hun besigh op dien tydt met eenich handt-werck, ende namentlijk met hunne kleedere n te vermaken, ende te lappen, ghelijck arme. Ende voorwaer het is seer ghestichtich, te sien soo vele arme Werck-lieden te samen vergadert inde plaetse van vermakinghe, die hun selven niet minder en vermaken inden geest, door de affectie, die sy hebben voor de ghelapte kleederen, als sy hun vermaken naer het lichaem door dese kleÿne verlichtinghe, de welcke sy daer aen geven.

XLVII. BRIEF

Aen den selven Eerw. Pater Ambrosius Marianus vanden H. Benedictus.

JESUS, MARIA.

1. **** At sy zyn met U-E. Ick meynde U-E. in't wyf, ende breedt te schryven; maer ghelijck men my gisteren bloedt gherocken heeft, ende **** dat men morghen het selven moet doen, soo en hebbe ick niet konnē schryven. Ick en meynde niet dat den ghenen, die desen Brief draeght, soo haest moeste vertrecken, het welck my heeft doen haesten van U te laten weten, dat de latinghe, die men my in't hooft ghedaen heeft, my het leven ghegeven heeft, ende ick sal haest ghenefen zyn, is't dat'et Godt belieft.
2. Eene fake, die my grootelijckx verheught heeft, is, dat ghy moet in't

Clooster

Clooster komen, ende daer in blyven met de Religieusen; maer let wel op al'et ghene ghy sult spreken; want sy sullen op alle uwe woorden acht nemen, oversulckx bid' ick u om de liefde Godts, dat ghy altyt met eene groote voorsichticheyt wilt voorts-gaen, ende datmen soo opentlijck niet en segghe, dat'et ghene, het welck van *Tostat* geseyt is geweest, seer wel verstaen geweest is: te weten, dat is't by-aldien hy wys, ende wel beraden is, shy niet komen en sal, oft dat hy van onsen Pater den Si * sal bekomen hebben; dit is't dat hem heeft doen segghen, dat hy die door U-E. wilde bekomen. Ick en hebbe geene soo vermakenlijcke sake gesien. Ick hebbe de Brieven ontfanghen, die U-E. my seght toefonden te hebben, ende gisteren heb ick die van onsen Pater ontfanghen. Aengaende den Eerw. P. *Baltazar*, het is seker dat ick hem meer als eens gheschreven hebbe. Aengesien dat U-E. met de Religieusen is, U-E. sal daer wel zyn. Gaet altyt voorts, gelijk ghy doet, trachtende den *Gesant* te voldoen: want hy is evenwel onsen *Prelaet*, ende de gehoorfaemheyt is eene deught, die een ieghelijck aenghenaeem is. Daer en is geenen tyt om meer te segghen.

Van U-E. THERESIA VAN JESUS.

B E M E R C K I N G H E N.

i. DE Heylighe heeft desen Brief geschreven binnen *Avila* inde maent van Ougst in't jaer 1678., als den *Pauselijcken Gesant* alle de *Ongeschoende Carlitien* aen sijne gehoorfaemheydt onderworpen hadde, ende dat hy den Eerw. P. *Ambrosius Marianus* geboden hadde van sich te vertrecken in't Clooster vande *Geschoende Carmeliten*, met onsen Eerw. Pater *Antonius van Jesus*, ende onsen Eerw. P. *Hieronymus Gratianus*. Dit is de reden, waerom dat sy van hem verfoeckt, dat hy op sijne hoede soude zyn, ende dat hy wel soude overlegghen, al'et ghene hy soude segghen, doordien dat de ghene, met de welke hy moeste leven, niet en souden ontbreken, van op alle sijne woorden te letten. Sy verfoecht van hem oock, dat hy besonderlijck den *Pauselijcken Gesant* soude trachten te voldoen. Door het een van dese waertchouwinghen wilt sy, dat hy eenen waerachtighen Religeusz, ende door't ander dat hy sich soude wederhouden in sijne handelinghe: want sijnen mond gesloten te houden inden tyt van vervolginghen, dat is eenen seer grooten middel, om daer geluckelijck uyt te komen.

* Sy wilt segghen het Verlof, ofte de Oordens.

XLVII. BRIEF.

Aen eene Religieuse van een ander Order, de welke haer onder d'Order van dese Heylighe wilde begeben.

J E S U S

1. ****Y met U-E. Ick en kan u in geender manieren dienen in de sake, die
 * Z * ghy van my verfoeckt: want op myn verfoeck is't vast-gefelt, dat
 * * * * * men geene Religieusen van een ander Order in onse Cloosters en soude
 de ontfanghen; want daerzynder noch soo vele andere die het wenschen, ende teghenwoordigh noch soecken onder ons te komen, dat'et voor ons eenen grooten trooft soude zyn, waert dat wy eenighe moghten ontfanghen. Men vindt groote ongevallen, waer door wy wederhouden worden van dese poorte open te doen, overfulckx en kan ick niet anders segghen, als dat'et niet en kangelchieden, ende alle begeerte, die ick soude kunnen hebben van u hier in dienst te kunnen bewyfen, en kan niet dienen, als van my selven pynlijckheyte geven.

2. Voor ende al eer men dese Cloosters begonste te stichten, hadd' ick 25. Jaren in een Clooster ghewoont, waer in hondert en t'achentich Religieusen waren: ende ghelijck ick haestich ben, soo sal ick u alleenlijck maer segghen, dat alle dese dinghen tot een Cruys fullen dienen, ende teer profytich fullen wesen aende zielen, die Godt fullen beminnen op de maniere, ghelijck ghy hem bemint: ende is't dat ghy met aendachticheyt overpeyft, dat'er in't Klooster niet en is als ghy, ende Godt alleen, daer en is niet dat uwe ziele kan hinderen. Is't dat ghy geenen last en hebt, die u verbindt voor d'andere sorghe te draghen, en let niet op al'et ghene dat'er om-gaet, tracht alleenlijck maer de deughden naer-te-volghen, die ghy in andere Religieusen sult sien, ende die daerom meer te beminnen. Treckt u profyt uyt de onvolmaecktheden, die ghy in d'andere sult sien, sonder die daer over te willen berispen. Ick hebbe uyt dese oefeninge een soo groot profyt ghetrocken, dat al-hoc-wel, dat'er een soo groot ghetal van Religieusen was in dat Klooster daer ick woonde, ghelijck ick gheseyt hebbe, soo is't nochtans dat sy my soo weynich bekommerden, al oft dat'er niet eene geweest en hadde; in teghendeel ick trocke daer uyt een groot profyt: want men kan dien grooten Godt in alle plaetsen beminnen. Dat hy inder eeuwicheyt ghebenedydt zy: want daer en is niemandt, die'et onskan beletten.

U-E. Dienaeresse

THERESIA VAN JESUS.

BEMERC-

1. **D**esen Brief is voor eene Religieuse van een ander *Order*, de welke sochte inde *Herstelde Order* van dese *Heylighe* te komen, ende alloo eene van hare *Dochters* te wesen. De *Heylighe* ontmaectt haer van dese *Religieuse* met alle beleeftheit, aen haer vertooghende, dat de *Statuten* van't *Order* verboden eenighe *Religieusen* van een ander *Order* t'ontfanghen, ende op den selven tyde geeft sy haer eene schoone aen-maninghe, om haer aen-te-moedighen tot de volherdinghe in haren eersten *Roep*, ende sy geeft haer eene salighe onderrichtinghe, om *Godt* alleen te soecken, ende om sy selven gheheel aen hem te geven tusschen de belemmeringhen, die'er ghemeenlyck voorvallen inde groote *Ghemeynten*. Ende al-hoe-wel dat'et tweede ghetal van deses Brief ghedruckt is met de *Waerschouwinghen* van onse *H. Moeder*, op't eynde vanden tweeden *Boeck* van hare *Wercken*; des-niet-teghenstaende ghelyck'et behelst eene hemelsche leeringhe, soo verdient het ghedruckt te zyn, niet alleenlyck op het papier, maer oock ghesneden te zyn in eenen steen, ofte metael, ende namentlyck inde herten van alle de *Religieusen*, op dat sy hun leven in't *Clooster* fouden overbrengghen met eenen geestelijcken troost, ghelyck in eenen hemel op d'arde.

HEREDIA VAN JESUS

BRIEVEN

VANDE H. MOEDER

THERESIA VAN JESUS

*Gheschreven aen hare Bloedt-vrienden, ende aen
andere besondere Persoonen.*

XLIX. BRIEF.

*Aenden Heere Laurentius de Cepeda, Broeder
vande Heylighe.*

JESUS.

1. **** E. gracie vanden H. Geest zy altydt met u. O hoe lanck hebben my
* D * dele vyfthien daghen ghedocht! Godt zy gheloofst, dat-ge wel te pas
* * * * * zyt: ick ben daer over seer ghetrooit gheweest. Het ghene ghy my
* * * * * seght vanden staet, die ghy soeckt te houden, ende van het schieken
van u Huys, en dunckt my niet buyten schreeft te gaen. Den Ceremonie-mee-
ste heeft my hertelyck doen lachen, ende ick segghe u, dat sy my seer wel be-
vallen hebben. Ghy mooght u wel betrouwen op dese Vrouwe, want sy is seer
goet, ende hertelyck. Groet haer van mynen t'weghen, als ghy haer sult sien:
want ick ben aen haer seer verbonden, ghelyck oock aen *Franciscus de Salzedo*.

2. Ick ben seer droef over uwe ongheteltheyt, den koude begint u vro. gh
quaet te doen. My dunckt dat ick teghenwoordich veel beter te pas ben, als ick
in vele jaren gheweest ben. Ick hebbe hier een kleyn Celleken, het welck seer
sehoon, ende af-ghetheyden is, hebbende eene venster op den lof. Ick hebbe
hier seer weynich besoeck, ende waert dat ick konde ontslaghen zyn van de
Brieven, die men aen my schryft, ende dat sy soo menichvuldich niet en waren,
het loude noch beter zyn. Ick was daer mede soo overvallen, dat et my onmo-

ghelijck dochte te zyn, langher te konnen herden, het welck my ghemeynlijk ghebeurt, als ick wel te pas ben. Daer en soude my niet ontbreken, waert dat ick u maer hier en hadde; maer soo langh als Godt my de gratie doet van u inde ghesondtheyt te bewaren, soo sal 'et licht zyn om te verdraghen. Godt wille u loonen over de sorghe, die ghy draecht over de myne. De pyne heeft my ten deele verlaten, die ick lede van te sien, dat-ge oock in lyden waert, om dieswille dat ick hier was. Ick hope in Godt, dat ick hier soo langh niet en sal blyven, maer dat hy my naer *Avila* sal laeten gaen, om den koude aldaer te moghen gevoelen. Voor 't minsten om al 'et quaet dat hy my kan doen, en sal ick 'et niet laten, jae selver niet eenen daghen sal ick daerom blyven; want als 't Godt belieft, men vindt de ghesondtheyt in alle plaetsen. O met wat eene vierighe begeerte wensche ick u die meer als aen my selven tot myn ghenoeghen: Godt geve u die, gelijk hy kan.

3. Ick wilde wel, dat ghy eene sake niet en quaemt te vergeten, de welcke, als zynde van een groot ghevolgh, ick hier stelle: het welck is, dat is't by al dien ghy van nu af geene groote sorghe en draecht voor uwe Kinderen, soo vrees ick grootelijckx, dat sy hun seer haest fullen begheven onder het gheselschap vande verwaende Jonckheyt van *Avila*. Hierom is't noodich, dat ghy hun sonder vertoeven stelt onder de bestieringhe vande *Societeyt*. Ick hebbe den *Rector* daer over geschreven, ghelijck ghy hier sult sien. Ende is't dat den goeden *Franciscus de Salzedo*, ende den Meester *Daza* goet vinden, datmen hun de bonct doet draghen. Ende al-hoe-wel dat de Dochter van *Rodrigo* onder de ses Kinderen maereenen Sone ghehadt en heeft, soo is't evenwel, dat sy hem om sijn meerder goet, altyt inde studien gehouden heeft, ende teghenwoordich is hy noch inde *Universiteyt van Salamanca*. Eenen anderen Sone van *Don Diego del Aguila*, heeft het selven ghedaen. Eyndelijck het is daer dat sy sullen leeren het ghene sy moeten onthouden. Godt gheve, dat myne Broeders hun de ydelheyt in 't hooft niet en steken.

4. Ghy en sult *Franciscus de Salzedo*, ende Meester *Daza* niet veel konnen sien, is't dat-ge hun in hunne huysen niet en gaet vinden: want sy wonen seer verre vande *Peralvarez*, ende het is goet, dat dese samen-spraken in't heymelijck geschieden. En vergeet niet van nu af eenen vasten Biecht-vadert te nemen, ende neemt soo weynighe dienst-boden in u huys als 't moghelijck is: want het is beter twe familie te vermeerderen, als die te verminderen. Ick hebbe alreeds naer *Valladolid* gheschreven, om van aldaer eenen Zy-dienaer, otte Pagie te doen komen. Daer en belanght niet veel aen, dat sy sonder dien eenighe daghen alleen gaen, want ghemerckt sy ghe-twee zyn, soo konnen sy samen gaen. Ick hebbe gelchreven, dat hy datelijck soude komen. Ghy hebt eene natuerlijke geneghenthey, de welcke streckt tot hooghe dinghen, ende ghy zyt op-gebrocht om met eere te voorschyn te komen; maer ghy moet u daer in versterken, ende en luystert niet naer alle menschen, maer volghet in alles het ghevoelen van dese

twee Heeren, ende is't dat ghy 'et goet vindt, ghy kont den Eerw. P. Munoz vande Societeyt daer by nemen in faken van grooter ghewicht, al hoe wel dat die twee andere ghenoeghsaem zyn, ende houdt u daer aen. Aenmerckt, dat men de schade, die'er kan komen, in't beginsel soo niet en bemerckt, ende dat ghy, iet sparende om daer mede aelmoessen te doen, veel meer sult winnen, niet alleenlijk voor Godt, maer oock voor de menschen, als met al 'et ghene ghy soudt kunnen sparen voor uwe kinderen. Voor als-nu en vind' ick niet gheraectsaem dat geenen Muyl toudt koopen, een Ry-peerd is ghenoe gh, het welck kan dienen om te reysen, ende om andere noodtsakelijckheden van't huys. Ten is niet redelijck dat de kinderen souden anders gaen, als te voet. Laet hun studeren.

U-E. Dienaer erste

THERESIA VAN JESU.

BEMERCKINGHEN.

I. D Elen Brief is voor den Heere *Laurentius de Cepeda*, Broeder vande *Heylige*, vanden welcken men soo dick wils vermaen ghemaeckt heeft inden eersten, ende in desen tweeden Boeck. Sy heeft hem gelychreven binnen *Toledo* in't jaer 1576. weynighen tydt naer dat sy daer van *Sevillen* ghekomen was, ende haren Broeder oyt de *Indien* binnen *Avila*. Waer oye volghet dat sy hier handelt van het schicken van sijn Huys, van sijn Familie, ende van het ghetal van sijn dienst-boden, van hem verioeckende de maticheyt in alles, op dat hy sijn goedt niet en verquiste in d'overvloedicheyt, om de grondt-reghels vanden bedorven wereldt te volghen, het welck hy voor Godt kan besteden, gevende aelmoessen aenden armen. Men soude segghen, dat sy hier op den H. *Ambrosius* ghelesen heeft, het welck hy schryfe inden Boeck *De Officiis* [a], alwaer hy de selve leeringhe geeft met dese woorden: *Approbanda est liberalitas, ut proximos seminis ruinon despicias, si egere cognoscas, non tamen ut illi ditiores fieri vellent, ex eo quod tu potes conferre inopibus.*

2. In't 3. ghetal tracht sy hem te brenghen tot de maticheyt, de welcke hy moet onderhouden in het ghene de eere aengaet, ende den luyster van synen threyn, ende sy leert hem den middel, hoe dat hy het insicht, het welck hy moet hebben van synen edeldom, moet doen over-een-komen met de verbinteniſſe van eenen Christenen: want den staet van Christendom en is niet strydich aenden edeldom; maer in teghendeel den waerachtighen, ende den oprechten edeldom, oock aen d'ooghen, ende aende achttinghe vande wereldt, is dien, den welcken voorts-komt vande deught: (b) *Nobilitas sola est, atque unica virtus, seyde Juvenalis*, hoe heydens dat hy oock was. Ende *Demosthenes*, (c) *Bonus vir mihi nobilis videtur; qui vero non justus est, licet a patre meliore quam Jupiter sit, genus ducat, ignobilis mihi videtur.* Ick en kenne geenen anderen edelman, als den *Rechtveerdighen*, ende die soodanighen niet en is, alwaert schoon dat hy voorts-gheko-

A a 2

men

(a) S. Ambros. lib. 1. Offic. cap. 30. (b) Juvenal. Satyr. 8. (c) Demosthenes.

men was van eenen Vader, die veel edelder, ende grooter soude zyn als Jupiter, soek
moet men hem evenwel voor, soadanighen niet houden, maer als zynde van seecke af-komste.

3. Vervolghens belast sy hem, dat hy groote sorghe soude draghen van sijner
Kinderen wel op te brenghen, op dat sy, wederhouden zynde door den toom
van eene goede op-voedinghe, hunselven niet en souden worpen inden afgrondt
van d' ydelheden, waer in eene soogroote menichte vande Jonckheyt sich ver-
tmoort. *Epistola ad Iulianum adolecentem*, seght den H. *Ambrosius*, *quia variatum*
estus Capitiatum, fervore calentis inflammatus atatis. Hierom verioeckt sy van
haren Broeder, dat hy te soude willen senden naer de Collegie vande Societeyt van
Iesus, de welcke eene Schole is, waer in men onder-richt wordt loo wel inde let-
ters, als inde deught, ende waer in de teere planten van die jonghe geesten ge-
oeffent worden loo wel in't een, als in't ander tot meerder glorie van Godt, en-
de tot het goet van geheel het Christendom, zynde dat eene van de voornaemste
diensten, die dese H. Religie doet aende Kercke.

4. Dese twee Sonen van den Heere *Laurentius de Cepeda*, waren *Don Fran-*
siscus, ende *Don Laurentius de Cepeda*. Den eersten is binnen de *Indien* gestorven,
sonder eenighen Erf-gaem achter te laten. Den tweeden gegaen zynde naer *Pe-*
ru, zynde sijnen Vader noch in't Leven, heeft een groot ghetal nakomelingen
achter ghelaten, die hy ghehadt heeft van *Mevrouw Marie de Inojosa* sijne Huys-
vrouw. Een kleyn Kind van desen Edelman is in't Jaer 1666. naer *Spanien* geko-
men, om een *Beneficie* te versoecken inde Kercke van *Quito*, ende hebbende
sijn versoek in ghe dient inden Raet van d' *Indien*, beneffens twee andere, die ou-
der van jaren waren, betoonende dat hy den Neve was vande *H. Theresia*, is hy
voor ghestelt aen alle d' andere, niet alleenlijk om dit *Beneficie* te ghenieten,
maer hy heeft daer naer oock eene *Canonicksdye* bekomen om de selve reden, de
welcke hem vande Coninginne gegeven is gheweest, in wiens Conincklijk
herte de liefde, ende de devotie tot onse H. Moeder altyt brandt, uyt-worpen-
de aenghenamen Vlammen inde gheleghentheden die'er voor-vallen om haer te
eeren, hier in naervolghende hare Doorluchtighe Voor-ouders.

5. Dat heeft hare Majesteit wel ghetoont, onder vele andere betooningen,
in haer Conincklijk Decreet, het welck Sy ghegeven heeft, ende het welck
hare groote godvruchticheyt sychynt voor ghestelt te hebben, waer door sy ghe-
boden heeft, dat men in't Clooster van *Alva*, waer in haer Heyligh Lichaem
bewaert, ende ghe-cert wort, eene Kercke op haren kost soude bouwen,
weerdich aende groot-dadicheyt van eene soo machtighe Koninghinne, ende
aende achtinge die sy heeft van eenen soo onweerdeerlijcken Schar, sonder noch-
tans de palen vande maticheyt te buyten te gaen, maer volghens dat'er geschre-
ven staet in onse Wetten, de welcke zyn voor alle de ghene, die belydenisse doen
vande *Herstelde Order*. Waer door sy ons eene soo groote jonste bewesen heeft,
dat'er niemandt en is, als de *Heylighen* alleen, tot wiens eere dit gheschiedt is, die-
se

te weerdichlijk kan vergelden, ende alsoo hare Kinderen ontslaen vande nieuwe verbintenissen, die hare Majesteit hun op-gheleyt heeft, door dit groot weldaedt.

L. BRIEF.

Aen den selven Heere Laurentius de Cepeda,
haren Broeder.

JESUS

1. **** Y met u. Voor ende al eer ick'et vergete, ghelijck ick op andere
* Z * tyden ghedaen hebbe, soobidd' ick u, dat-ge aen *Franciscus* wilt seg-
* * * * ghen, dat hy my eenighe goede gesnede pennen sende, doordien dat
**** hier geene goede schachten te vinden en zyn, het welck my een mis-
noeghen, ende eene moeylijkheyt geeft om te schryven. En wilt hein noyt af-
keeren van aen my te schryven: want hy heeft'et mischien van noode om te
doen, met eenen brief sal hy hem te vreden houden, ende ten sal my niet veel
arbeydts kosten. Ick gheloove dat'et quaet, dat my houdt, tot myn goet is, aen-
ghelien dat'ei my gheleert heeft van my te dienen van een anders handt, om my-
ne Brieven te schryven. Het is wel waer, dat ick my van desen middel hadde
konnen dienen in saken van kleyn ghewicht; maer ick sal my voortaan nu daer
aen houden. Ick bevinde my veel beter, sedert dat ick eenighe pillekens ghenom-
men hebbe. Ick gheloove dat ick myne ghesondtheit beschadicht hebbe, als
ick den Vasten hebbe beginnen t'onderhouden: want ick en hebbe niet alleen-
lijk pyne in't hooft, maer oock aen myn herte; ick vinde my nu daer in seer ver-
licht, ende dese twee daghen en heeft de pyne in't hooft soo gheweklich niet ge-
weest, het welck my nochtans d'aldermeest lette, het welck voorwaer niet wey-
nich en was: want ick was met vrees bevanghen, dat ick voor alles onbequaem
soude ghebleven hebben, Het soude voor my eene groote verwaentheyte wesen,
het Ghebedt te besorghen; onsen Heere weet de schade ghenoech, die my daer
uyt soude komen: want ick en hebbe de boven-naturlijcke in-ghekeertheydt
niet meer, al oft ick die noyt ghehadt en hadde, het welck my grootelijckx ver-
wondert: want waert dat sy my over-quame, ten soude in myne macht niet we-
sen van daer aen te wederstaen. En hebt daer in geene pynlijckheyt, want ghe-
lijck ick hope, het hooft sal allens kens versterckt worden. Ick neme alle ver-
lichtinghen, die my duncken noodich te wesen, de welcke voorwaer niet kleyn
en zyn, ghemerckt sy wat meer zyn, als men hier ghewoon is te ghebruycken.
Ick en soude geen Ghebedt konnen doen. Ick hebbe eene groote begeerte om
ghesondt te zyn; maer het is noodich dat ick-se hebbe op uwen kost, het welck

my het quaet, dat ick lyde, doet aensien ghelijck een goet: want myne imborst is foodanich, dat 'et alsoo moet wesen, om geen misnoeghen te hebben: want alle myne sieckte bestaet, namentlijk in eene groote floute, de welcke veroorsaect is door den vasten, den welcken ick van *H. Cruys-verheffinghe*, het welck den 14. September is, tot nu toe onderhouden hebbe: ende ick en hebbe myn misnoeghen niet konnen beletten, siende dat ick bynaer nergens meer toe goet en ben, ter oorfaaken dat dit lichaem altydt aen sieckten onderworpen is geweest, door de welcke het my af-ghekeert heeft van alle het goet, het welck ick soude hebben konnen doen. Maer het quaet en is soo groot niet, dat 'et my belet van aen u met myne eyghe handt te schryven. Ick en wille u nu dese verstervinghe niet geven, want ick voorsien, dat sy u seer ghevoelijck soude zyn.

2. Hier-en-tusschen sult ghy my dese vergeven, die ick u geve, niet toestaende dat-ge het hayre kleedt soudt draghen: want ghy en mooght niet doen, het ghene ghy begeert. Weet dat de disciplinen kort moeten zyn, op dat-se gevoelijcker zyn, ende min hinderen. En slaet niet te sterck: want daer belanght weynich aen, al-hoe-wel dat-ge u in-beeldt, dat 'et eene groote onvolmaecktheit is; maer op dat-ge op eenighe maniere soudt konnen voldoen aende groote begeerte, die ghy hebt, ick sende u dit hayre kleedt, op dat ghy 'et tweemaels ter weken soudt draghen, te weten, van 's morghens als ghy op-staet, tot 'savonts als ghy slapé gaet, soo dat ghy daer mede in geender manieren en mooght slapen gaen. Het heeft my seer wel bevallen, dat ghy de daghen soo nauwkeurichlijck gherekent hebt, soo dat ick niet en gheloove, dat de *Carmeliteressen* selver dese gauw-dadicheyt vercreghen hebben. En draeght nu dat ander hayre kleedt niet, maer bewaer 'et. Ick sende een aen *Therese* met eene discipline: want sy heeft van my een seer straf doen vragen. Ghebiecht haer dat te nemen, ende groet haer van mynen t'weghen. *Julianus d'Avila* schryft my soo veel goets van haer, dat ick Godt daer over moet loven, ende hem bidden, dat hy haer met syne handt altydt ondersteune, aenghesien hy haer eene soo groote gratie ghedaen heeft, ende oock aen ons, die haer goet willen doen.

3. Ick hadde dese daghen met 'er herten ghewensicht, dat 'ge eenighe dorricheyt soudt ghehadt hebben, ende alsoo heb ick my grootelijckx verheught, als ick uwen Brief ghesien hebbe, al-hoe-wel dat 'et eyghentlijck geene dorricheyt en kan ghenoeemt worden: ghelooft my dat sy voor vele dinghen seer profytich is. Is 't dat dit hayre kleedt groot ghenoech is om gheheel u lichaem in 't midden t'omvanghen, naeyt 'er een stuckxken lynwaert aen, daer 'et op de maghe moet komen, want het soude u andersints grootelijckx konnen hinderen; maer siet wel toe, dat ghy 'et niet en draeght, noch disciplinen doet, is 't dat den lendersweer u wederom bevanght: want dat soude u groot quaet doen: want Godt wilt meer uwe ghesondtheyt, als uwe penitentie, ende boven al dat ghy ghehoorsaem zyt. Peyst eens wat dat 'eraenden *Koninck Saul* ghebeurt is, ende en *Sy maect hier eene bemerckinghe op het ghene Samuel tot Saul seyde 1. Reg. c. 15.*
Dat de ghehoorsaemheyt beter is, als het Sacrificie, ofte Slagh-offerhande.

doet niet anders. Dese perfoone en sal niet weynich doen, is't dat sy hare ghesteltenisse, daer sy haer in bevindt, kan draghen: want ick late my voorstaen, dat alle dese groote pylnijckheden, ende inwendighe quellinghen, die sy lydt, voortskomen uyt de swaermoedicheyt, die haer krachtelijck onderworpt; oversulck en heeft sy daer in geene schult, noch weynighe reden om ons te verwonderen, maer eer om onsen Heere te loven, dat hy ons dese pylnijckheyt niet en doet ghevoelen.

4. Hebt groote sorghe van u selven den slaep niet te benemen, ende van eenen tamelijcken avondmael te nemen: want met de begeerte, diemen heeft iet te doen voor Godt, en ghevoelt men het quaet niet; het welck men sy selven aen doet, ten zy als het te laet is. Ick waerichouwe u daer over: want door de ondervindentheyt heb ick 'et geploghen, niet alleenlijck tot myne, maer oock tot onderrichtinghe van andere. Het soude ten deele wel noodich zyn, het hayre kleedt alle daghen te draghen, op dat-ge door de ghewoonte van het selven te draghen, dese nieuwicheydt, die ghy seght, niet en soudt vinden; maer ghy moet wel toesien, van het selven op de schouderen soo sterck niet te fluyten, ghelijck ghy gemeynlijck doet. Siet in alles wel toe, dat 'et u niet en hindert. Godt doet u eene groote gratie, dat-ge het ghebreck van't Gebedt soo vreedtsaemlijck verdraeght: want dat is een teeken, dat-ge aen sijnen wille onderworpen zyt; het welck ick houde een alder-grootste goet te zyn, het wel't Gebedt met hem brenghet.

5. Daer zyn goede tydinghen van myne Schriften*. Den grooten *Ondersoecker des Geloove* heeft hem selver doorlesen, het welck eene nieuwe sake is. Het moet wel wesen, dat hy-se ghepreten heeft, gemerckt hy aen *Mevrouwe Louise* gheseyt heeft, dat'er niet in en was, daer men iet soude hebben kunnen teghen segghen, maer in teghendeel dat alles seer goet was, ende vervolghens seyde hy tot haer, waerom dat ick binnen *Madrid* geen Klooster gesticht en hadde. Hy is seer guntlich aende *Ongheschoende Carmeliten*. Hy is't, diemen nu *Aertsbisschop van Toledo* ghemaect heeft. Ick gheloove dat *Mevrouwe Louise* met hem aldaer in eenighe plaetse gheweest is, alwaer hy getoont heeft, dat hy dese sake seer ter herten nam: want daer is tusschen hun eene seer groote vrient-schap, ende sy is't, die 'et my over-gheschreven heeft. Sy moet haest over komen, ende alsoo sal ick alles komen te weten. Seght dit, maer op een groot geheim, aen sijn Hooghweerdigheyt den *Bisschop*, aende *Suppriorinne*, ende aen *Isabelle vanden H. Paulus*, ende niet aen niemant anders, op dat dese sake niet voortsghefeyt en worde, ende dat sy die aen Godt bevelen. Het zyn seer goede tydinghen. Het is voordeelich gheweest, dat ick hier gebleven ben, al-hoe-wel niet voor myn hooft, het welck gheleden heeft, ter oorsaken dat ick hier meer

Brieven

* Sy spreeckt vanden Boeck van haer Leven, den welcken ondersocht wort vande Ghe-loofs-Onderzoekers, den welcken door desen middel eene groote achtighe bequam, daerwelcke *Don Gaspar de Quiroga* al-ghemeynen *Ondersoecker* sedert ghegeven heeft.

Brieven ontfanghen hebbe, als op andere plaetsen.

6. Ghy sult hier sien uyt den Brief vande Priorinne*, hoe dat sy de helft van het Huys betaelt hebben, ende dat sy, sonder te raken het ghene, het welck van *Beatrix*, ende van hare Moeder komt, haest de reste met de hulpe Godts sullen betalen. Ick ben seer blyde gheweest, dat ghy daer niet gheweest en zyt, ende desen Brief † van *Augustyn* heeft myne blychap vermeerderd; maer ick ben seer droef gheweest, dat ge uwe Brieven sonder den mynen ghelonden hebt. Ick verwachtte eenen vande *Marck-gravinne de Villena* voor den Onder-konink, de welcke is sijne beminde Nichte, om dien te senden, als 'ereene goede ghele-gentheyt sal voor-vallen: hier-en-tusschen heb' ick een groot medelyden van hem noch ghewickelt te sien in dese saken. Beveelt hem aen Godt, want ick doen'et van ghelijcken.

7. Aengaende het ghene ghy seght van 't W y-water, ick en wete geene andere reden, als die ick door d'ondervindentheyt hebbe. Ick heb'et aen geleerde Mannen voor-ghestelt, ende sy en segghen daer niet teghen. Het is ghenoegh dat'et de Kercke ghelooft, ghelijck ghy seght. Hoe qualijck dat'et oock gaet met die vande § *Herstellinghe*, sy zyn oorlake gheweest, dat'er vele sonden niet bedreven en zyn gheweest.

8. Al'et ghene *Franciscus de Salzedo* seght, van § *Ospedal*, is niet dan te waer-achtich, voor 't minsten ben ick met haer in dit gheval. Doet aen hem, ende aen *Petrus d' Ahumada* myne hertelijcke ghebiedenisse. Ick en wille u niet voor-der schryven, ten zy alleenlijck maer om u te bidden, dat ge eens soudt sien, oft dat ge aen *Jan d'Ovalle* iet soudt konnen geven om eenighe Schapen te koopen, het soude hem grootelijckx konnen helpen, ende eene groote aelmoeste wesen, die ghy hem soudt doen, is't dat'et kan wesen sonder uwe schade.

9. Ick hebbe soo dickwils van penne verandert om desen Brief te schryven, dat hy u veel qualijcker sal sehynen gheschreven te zyn, als ick ghewoon ben te doen. En wilt'et dan niet toe-schryven aen het quaet dat ick lyde, maer aen het ghene dat ick kome te segghen. Ick hebbe hem gisteren gheschreven, ende van daghe als ick op-ghestaen ben, hebbe ick my veel beter bevonden, Godt zy ge-looft. De vreesse van in desen staet te blyven, moet veel grooter zyn, als het quaet selver. Myne Mede-gheselliane is vermakelijck gheweest ten opzicht vanden *Paveyer*, wiens behendicheyt sy soo hoogh ghepresen heeft, dat ick haer belaft hebbe, dat sy die aldaer soude schryven. Met al dat, ghelijck de Priorinne, die het al weet, verskert, dat hy vry ghemaect is, soo peyse ick, dat hy'et wel sal doen: want sy kent den eenen, ende den anderen, al-hoe-wel dat men my

* Sy spreeckt hier vande Priorinne van *Sivillen*.

† Het was *Don Augustyn d' Ahumada*, Broeder vande Heylighe.

§ Sy spreeckt vande *Herstellinghe van't Clooster van Paterna*.

¶ Het was eene Maerte van *Franciscus de Salzedo*, eene groote Dienst-maghet van Godt, de welcke gheheeten wirt *N. Ospedal*.

altydt te verstaen ghegeven heeft, dat 'et *Victoria* was, die 'et seer wel verstonde. Godt geve dat alles wel gedaen magh worden, ende dat hy u beware voor synen dienst, ghelijck ick van hem vertoecke, *Amen*. Het is van daghe den 28. February.

10. Den Eerw. P. *Vijsteerder* is wel te pas, ende ghelijck men seght, *Tostatus* komt nu wederom. Men soude segghen dat alles altoo ghebeurt, op dat de wereldt, komende in kenniste van onse saken, men die soude aensien als een schouwspel. Met al dat wensche ick hem te sien uyt alle dese belemmeringhen. Dat 'et onsen Heere doet, volghens dat hem dunckt noodich te zyn. De Priorinne, en alle de Susters bevelen haer in uwe ghebeden. De Priorinnen van *Sivillen*, en van *Salamanca* toonen my groote vriendelijckheden, ende die van *Veas*, ende van *Caravaca* en hebben oock niet gelaten van al te doen dat sy hebben kunnen doen. Eyndelijck sy toonen haren goeden wille. Ick wensche wel by u te wesen, op dat ghy 'et soudt sien, ende dat ick u daer van oock deelachtich soude kunnen maken; maer het ghene my daer in d'aldermeest behaeght, is de groote affectie, met de welcke sy 'et doen.

U-E. onweerdighe Dienaererse

THERESIA VAN JESUS.

B E M E R C K I N G H E N.

1. Door de ses Brieven, die inden eersten Boeck staen, ende geschreven zyn aenden Heere *Laurentius de Cepeda*, siet men klaerlijck de innighe onderhandelinghe, die hy hadde met syne Heylighe Suster, aende welke hy gehoorsaemde, ghelijck aen syne geestelijcke Meesterse: hy ontdeckte haer sijn inwendich, ende hy gaf haer rukeninghe vande gratien, die hy van Godt in het Ghebedt ontfanghen hadde. In desen Brief, den welcken gheschreven is den 28. Februarius 1577. onderhoudt sy dese geestelijcke onderhandelinghe, de welke sy met haren goeden Broeder hadde.

2. In 't eerste ghetal spreeckt sy van eene groote ontfeltenisse, ende namentlijck van eene kloppinghe des herten, die sy was lydende, ende sy seght op den selven tydt, *Dat 'et eene groote verwaentheit soude zyn, het Ghebedt te willen besorghen*, sy verstaet hier door het boven-natuerlijck, ende in-ghestort Ghebedt, waer in de ziele de soeticheyt vande hemelsche benedictien komt te smaken, het welck sy niet en derfde besorghen, siende haer selven soo quaet, ende boos te zyn, ghelijck sy selver seght in 't 9. Capittel vanden Boeck haers Levens, maer sy leert oock dat men sich kan bereyden tot dit boven-natuerlijck Ghebedt, door de oeffeninghe van 't natuerlijck Ghebedt, het welck bestaet inde krachten der ziele tot Godt te stieren.

3. Van het tweede tot het vyfde ghetal sluyt sy hem den toom, op dat hy sich onvoorsichtelijck niet en soude laten vervoeren door de strengigheyt der penitentie, hem het ghetal der discipulinen voorstellende, die hy soude nemen, hoe

langh dat hy soude moghen waken, ende hoe dickwils dat hy het hayre kleedt soude moghen draghen. Sy doet het, niet alleenlijk om hem te veriferven als eene wyse Meesterse van het geestelijck leven, maer als eene goede Suster heeft sy oock sorghe voor de gefondtheyt van haren goeden Broeder, de welcke swack ghenoech was, doordien hy groote pynen in syne lever was lydende, ende andere pynlijke toevallinghen. Hy was soo vol bloedts, dat hy sijn leven verloren heeft door eenen gheweldighen vloed van bloedt, die hem inde kele bevanghen hadde. Het soude dan eene groote dolinghe zyn, waert dat iemandt hem naer desen raedt vande *Heylighe* wilde voeghen, om syne strengigheden te matighen, sich dienende van dese woorden, om sy selven te laeten verflouwen inde oeffninghe der penitentie, sonder den selven noodt te hebben, die hy hadde, waer in een ieder sich moet stellé in't oordeel van synen geestelijcken Bestierder.

4. Het ghene sy seght van't Wy-water in't 7. ghetal, dat komt over-een met het ghene, het welck sy achtien daghen te voren aen hem gheschreven hadde in den 33. Brief vanden eersten Boeck in't 8. ghetal, alwaer sy seght: *Voor soo veel als aengaet dese vreesse, daer U-E. my van spreeckt, ick late my voorstaen, dat sy inder daedt daer uyt moet voorts-komen, dat den geest den quaden geest ghevoelt, ende al is't schoon dat de lichaemlycke ooghen hem niet en sien, soo is't nochtans dat de ziele hem ghevoelt. Hebt altydt Ghewyt Water by u: want daer en is niet, dat hem haester doet wegh-vlieden. Ende is't by-aldien ghy niet en gheluckt met het Wy-water te worpen daer by is, by en sal niet vluchten; hierom is't noodich dat ghy't Wy-water rond' om u worpt.* De reden, die de *Heylighe* verbonden heeft te spreken van het Ghewyt Water, is mislichien eene op-worpinghe gheweest, de welcke haren Broeder haer daer op ghedaen hadde, waer op sy in dit ghetal antwoordt, dat sy hem geene andere reden en kan geven als de ondervindentheyt, die sy daer van hadde, volghens het ghemeyn ghebruyck vande Kercke, de welcke gewoon is het Wy-water rond' om den siecken te worpen, om den boosen geest daer mede te verjaghen, den welcken, ghelijck den *H. Petrus* seght, draeyt rond' om ons, soeckende wie dat hy soude kunnen verslinden: *Circuit quarens quem devoret.* Maer hoe kan het Wy-water den duyvel gheraken, die eenen geest is? Dese opworpinghe wort verklaert door de Godts-gheleerde inden Boeck alwaer sy vande Enghelel handelen.

5. In't voorgaende ghetal spreeckt sy vanden Heere *Augustyn d' Ahumada* haren Broeder, eenen seer moedighen, ende geluckighen Capiteyn binnen *Chile*, die de victorie behaelt heeft in seventhien Veldt-slaghen. Sy spreeckt van hem in dit ghetal, segghende: *ICK hebbe een groot medelyden van hem altydt te sien gewickelt in dese saken, te weten inde Ampten, daer hy altydt naer staet, het welck sy seyde, doordien sy eene Veropenbaringhe hadde ghehad, dat waert by-aldien hy binnen de *Indien* eenich ampt aenveerde, ende aldaer quame te sterven, hy verdoemt soude wesen: waer over sy hem eenen Brief schreef, zynde binnen *Pern*, het welck hy soo wel aen-nam, dat hy datelijck af-standt dede van sijn verfoeck,* staende

Biecht u inde aenstaende Feest-daghen van *Kersmisse*, ende beveelt my aen Godt.

3. En merckt ghy niet, dat al-hoe-wel ick alles doen, syne Majesteit nochtans niet en wilt dat ick arm soude zyn? Ick segghe u inder waerheyt, dat dit een groot deel van myne pyne soude maken, waert dat hy vanden anderen kant my vande wroeginghe niet en verlost, de welcke my komt, als ick iet moet gaen ondernemen; ende alsoo peyse ick nu eenighe kleynicheden te betaelen, die ick u ghebrocht hebbe, ende iet te laten voor het ghene dat'er meer verteert is in't *Order* selver, waer van ick soo goede rekeninghe wille houden, dat is't byaldien ick iet wille doen, het welck buyten d'*Order* is, ick geene reden meer van wroeginghe en soude hebben: want is't dat ick my daer aen laet gaen, den noodt die ick sien te zyn in't Klooster vande Menschwoordinghe, is soo groot, dat ick niet met allen en soude konnen bewaren: ende noch voor veel dat ick doen, en sal men my geen vyftich Ducaten laten om te doen, het ghene ick segghe dat'er ghedaen moet worden, niet naer mynen wille, maer volghens het ghene, het welck is tot meerdere glorie van Godt. Dat is seker. Godt wille ons ondersteunen met syne handt, dat hy u heyligh make, ende salighe Feest-daghen geve.

4. Die wooninghe daer mynen Broeder van spreeket, en behaecht my niet, want hy soude daerom altydt buyten sijn huys moeten wesen, ende meer verteeren als binnen; waer uyt volght, dat ghy bynaer altydt alleen soudt moeten wesen, ende souden altemael in onruste wesen. Laet ons nu af-wachten, wat onsen Heere sal doen. Tracht hem te vreden te stellen, ende hy sal sorghe draghen voor uwe saken; maer en vergeet niet, dat al'et ghene hier beneden is, een eynde heeft. En vrees niet dat aen uwe kinderen iet sal ontbreken, is't dat syorghuldich zyn van Godt te behaghen. Ick bevele my aen *Beatrix*: Godt wilt u altemael bewaren. *Amen*.

5. Ick verfoecke van u eene sake uyt liefde, de welcke is, dat ghy my niet en wilt beminnen om eenich tydelijck profyt, maer alleenlijck, om dat ick u aen Godt bevele: want in alle andere saken en sal ick niet met allen doen, al-hoe-wel dat den Heere *Godinez* meer seght: want dat en dient nergens toe, als om my meerdere pynlijckheyt te geven. Ick hebbe Bestieters voor myne ziele, ende ick hebbe vast-gehestelt van my selven niet laeten te bestieren door de hoofdicheyt van een ieghelijck. Ick segghe u dit, op dat ghy soudt konnen andtwoorden aende ghene, die u daer van sullen spreken. Ghy moet weten, dat volghens de ghesteltenisse, waer in de werelt hedens-daeghs is, ende volghens den staet waer in onsen Heere my ghelieft heeft te stellen, hoe dat men minder sal peysen dat ick iet voor u doen, hoe dat'et beter voor my sal wesen, het welck meer betaemlijck is voor den dienst van Godt. Voorwaer, alwaert dat ick voor u niet en dede, het minste vermoeden, het welck sy souden hebben, soude hun van my doen segghen, het ghene ick van andere hoore segghen, ende gemerckt dat men my nu sulcke kleynicheden aen-brenght, soo is't dat ick op my selven moet letté.

6. Zyt verlekert dat ick u beminne, ende hierom neme ick de geleghentheyten
van

van iet te doen, dat u aenghenaem is; maer ick wille dat de ghene, die daer van komen te spreken, weten, dat al'et ghene ick hebbe, in't *Order* besteedt moet worden, doordien dat'et daer aen toe-behoort. Wat gaet hun dat aen? Geloof my dat den ghenen, die soo seer in d'ooghen vande wereltd ghestelt is, ghelijck ick ben, noodich heeft van wel te letten hoe hy sich draecht, selver oock in het ghene dat deughdelijck is. Ghy en soudt niet ghelooven wat last dat ick op d'ermen hebbe; maer ghelijck ick'et doen voor den dienst van Godt, soo betrouwe ick my, dat hy deser insicht voor u, ende voor uwe faken sorghe sal draghen. Ick bidde hem dat hy u beware. Ick hebbe my seer verbreydt, men heeft naer de Mettenen gheluydt. Ick segghe u inder waerheyt, dat alswanneer ick iet goets sien van het ghene sy in-brenghen, die hier komen, soo peyse ick op u, ende op *Beatrix*: hier-en-tuffchen en hebbe ick noyt iet derven nemen, jae selver niet voormyn gelt.

V-E. THERESIA VAN JESUS *Carmeliteresse.*

B E M E R C K I N G H E N.

1. **D**esen Brief is voor Mevrouw *Joanna d'Abumada*, seer lieve Suster van *Monte Heylighe*, de welcke sy met eene seer befondere liefde beminde: want soo langh als sy in't Klooster der *Menschwoordinghe* gheleeft heeft, soo heeft sy haer met eene groote sorghe op-gebrocht in hare Celle, tot dat sy daer uyt ghegaen is om te trouwen met *Don Jan d'Onaille*, eenen seer goeden Edelman, ende eenen seer grooten Dienaer des Heeren. Sy was eene seer moedighe Vrouwe, ende seer deughdelijck, ghelijck de *Heylighe* seght inden 29. Brief vanden eersten Boeck in't 9. ghetal, waer in sy aen hare Broeders ghelijck is gheweest, de welcke altemael de deught met de moedicheyt vervoeght, doen blycken hebben, dat sy van eene heylighe af-komfte waren, ende verkoren van Godt tot het eeuwich leven.

2. De verftandenisse van desen Brief, betpeurt men uyt den 30. Brief vanden eersten Boeck, den welcken is voordien Heere *Laurentius de Cepeda*, waer uyt blyckt, dat desen gheschreven is gheweest op't eynde van't jaer 1569. als sy binnen *Toledo* was, alwaer sy eene somme gelts ontfonck, de welcke haren Broeder uyt de *Indien* ghesonden hadde, waer mede eene andere somme ghevoeght was voor hare Suster, de welcke, ghelijck de *Heylighe* aldaer seght, in't 10. ghetal, van onsen Heere gheoeffent wirt, haer latende vallen inde tydelijcke noodwendigheden, ghelijck hy ghemeynlijck met syne vrienden doet, op dat hy se ryck soude maken met de eeuwighe goederen. Den geluck-salighen *Petrus Damianus* Cardinael seght in eenen Brief, die hy gheschreven heeft om eene van syne Susters te troosten, de welcke inde selve tydelijcke noodwendicheyt ghevallen was: [a] *Invisibilis Arbitrator eos in hac vita temporalis arumnae flagellis erudit,*

quibus

[a] *Pet. Dam. lib. 8. Epist. 14.*

quibus tradere perpetua hereditatis jura disponit. Den oppersten Rechter van alle saken leert, ende bestiert de ghene, die hy schickt te geven het eenwigh leven, met de roede vande tydelijcke ellenden, ghedurende dit leven.

3. In't 5. ghetal bidt sy hare Suster, dat sy haer niet en soude beminnen om eenighe tydelijcke saken, noch oock om dat sy dienstich soude kunnen zyn aen hare vrienden, maer alleenlijck om haer aen Godt te bevelen, ende deel te moghen hebben in hare gebeden. Dit is eene uytnemende lesse, die sy doet aen alle Religieusen, dat sy hunne vrienden souden vergeten, ende het huys van hunne Ouders, op dat Godt in ghenomen zy vande schoonheyt van hunne zielen. Het schynt dat sy hier door den selven geest handelt, door den welcken den H. Bernardus schreef aen syne Suster in deser voeghen: *Myne lieve Suster, het is goet dat den mensch af-ghesneden zy vande wereldt met het lichaem; maer het is noch veel beter, dat hy't met den geest zy [dat is met de affectie] want de Dienaren des Heeren, die hun wickelen inde saken van hunne Ouders, veruwendē hun vande liefde Gods; oversulckx moet eenen geestelijcken Persoon in sulcker voeghen baetich zyn aen syne Ouders, dat hy niet af-en-wycke van syne geestelijcke oeffeninghen, ende sy selven niet en laet te veruorderen inde volmaecktheyt van synen staet, als wanneer hy eenighen tydelijcken dienst aen hun tracht te bewysen. (a) Soror dilecta, bonum est ut homo sit corporaliter remotus a mundo, sed multo est melius, ut sit voluntate elongatus a saeculo. Servi Dei, qui parentum suorum militatē procurant, a Dei amore se separant: unde spiritualis ita prodesse debet suis parentibus, ut dum illis gratiam carnis prestare studet, ipse a spirituali opere, vel proposito non declinet.*

4. De Heylighe geeft hier van eene seer wyse reden, segghende: *Den ghenen die in sulcker voeghen ghestelt is in d'ooghen vande wereldt, ghelyck ick ben, dien moet wel op sy selven letten, oock in deughdelycke saken, op wat maniere hy sich draeght.* Hier in is't dat de vervolginghe, ofte de martelie bestaet, die de geestelijcke personen lyden, het welck sy soo hooghlijck overweeght in't 31. Capittel vanden Boeck haers Levens: over dit ghewicht is't, dat de Prelaten, de Oversten, ende alle de Religieusen versuchten, de welcke als brandende sackels ghestelt zyn in d'ooghen des wereldts, van welckers licht de werelijcke personen hun dienen, om te letten op de minste fierkens, ende op de schaduwē, ofte waerschyndelijckheden van onvolmaecktheden, die sy in hun bemercken; ende hierom zyn sy ghenoodtsaecht te leven met eene groote wederhoudenthey, ende te gaen met eene meerdere voorsichticheyt, ghemerckt dat'er soo vele ooghen zyn, die hun doorfien, ende bestraffen.

5. De wederhoudenthey vande Heylighe is altydt soo groot gheweest, dat sy, ghelijck sy selver belydt op't eynde van desen Briet, noyt iet fraeyt en heeft derwen nemen voor hare Suster, oft voor hare Nichte, van het ghene de Jouffrouwen met haer in't Klooster brochten, om Religieusen te zyn: ende sy voeght daer by: *Jaē selver niet voor myn gelt; het welck eenighe aelmoesten waren, die*

men

(a) S. Bern. Serm. 7. de modo vivendi ad Sororem.

men haer dede, om hare Kloofsters te stichten, ofte om hare arme Kloofsters te helpen, die in noodt waren, waer toe sy vollen oorlof hadde van hare Oversten, ghelijck sy te verstaen geeft inden 30. Brief hier boven gemelt op het eynde van't 10. ghetal. Is't dat sy geen gelt en derfde besteden in sulcke kleynicheden, ghelijck die waren, dat is een goet bewys van hare wederhoudentheyt, met de welke sy altydt gheweest is.

6. In't selve ghetal maectt sy vermaen vanden Heere *Godinez*, den welcken was eenen Edelman binnen *Alva*, Maeghtschap vande *Heylighe*, wiens naem hedens-daeghs ghevoert wort binnen *Salamanca* door *Franciscus Godinez Ridder* van't *Order* van *Alcantara*, Sone van *Rodrigo Godinez Ridder* van't *Order* van den *H. Jacobus*, de welke alle beyde dese gratie bekomen hebben van *Philippus den IV.* op den eer-naem van Maeghtschap vande *H. Therese*. Onse Koninghen hebben soo seer ter herten ghenomen van alle de Vrienden van onse *Heylighe* te eeren, dat men nu seer wel volbrocht siet, het ghene sy seght in desen Brief, dat Godt voor hun soude sorghe draghen, als sy hun souden gelaten in sijne voorzichtigheyt.

LII. BRIEF.

Aende selve Mevrouwwe Joanna d'Ahumada hare Suster.

J E S U S

1. **** Y met u. Men soude segghen dat-ge in eenen anderen wereltd zyt, * Z * sedert dat-ge in die plaetse woont. Godt verlost my daer van, gelijk * * oock van dese: want sedert dat ick hier ben, en heb ick bynaer geen * * * * ne ghesondtheyt ghehad, ende om dat-ge niet met allen en soudt geweten hebben, soo heb ick goet ghevonden van u niet te schryven. Voor *Kersmisse* ben ick bevanghen gheweest met eene kortse, ende met eene pyne inde kele, om welke reden ick ghelaten ben gheweest, ende hebbe twee-maels medecyne ghenomen. Van dien tydt af, voor den Feest-dagh vande Koninghen ben ick ghequelt met de vier-daeghsche kortse, al-hoe-wel niet met eene walginghe, ende ick en late niet naer den Choor, noch naer den Rester te gaen op die daghen als ick daer van vry ben. Ick peyse somwylen dat sy niet langhe en sullen duren, ende als ick overpeyse, wat onsen Heere ghedaen heeft voor den voort-ganck van dit Huys, soo doen ick my selven ghewelt aen om in't bedde niet te blyven, ten zy als ick met de kortse ligghe, de welke den gheheelen nacht duert: want de huyveringhe begint ghemeenlyck ten twee uren, al-hoe-wel dat sy niet straf

en is. Aengaende de reste, het gaet seer wel met de bekommernissen, ende met den arbejdt, die my niet en ontbreken, ende die ondertusschen soo groot zyn, dat ick niet en kan begrypen, hoe dat ick-se kan verdragen. Den grootsten arbejdt, die ick onderstaen, zyn de Brieven. Ick hebbe vier-maels naer de *Indien* gheschreven, doordien dat den Legher gaet vertrecken. Ick staen verstelt over de weynighe sorghe, die ghy hebt, siende my soo grootelijckx arbejden. Ick hopte dagh voor dagh den Heere *Jan d'Ovaille* te sien, den welcken men my gesejt hadde te moeten komen, om naer *Madrid* te gaen: want daer belanght veel aen van aen mynen Broeder te senden, het ghene hy van my heeft doen vraghen; maer nu en is't daer voor geenent ydt meer, ende ick en wete niet, wat hy my sal segghen. Het schynt dat u alles sonder pyne inde handen moet vallen. Voorwaer dat en heeft geene goede gratie.

2. Men heeft my gheseyt, dat de Heeren *Jan d'Ovaille*, en *Gregorius d'Ovaille* die zyn, de welcke hun teghen stellen, dat men een kleyn stractjen geve aen het *Klooster. Ick en kan't niet ghelooven. Ick en soecke niet, dat men in eenich vertchil soude beginnente komen: want ten is niet goet eene twist-sake te hebben met de vrouwen, alwaert schoen dat'er eenighe reden toe ware, ende vanden anderen kant souden die Heeren den luyfter van hunne achttinghe verduyfteren, namentlijck om dat dese sake my raeckt, ende noch te meer, om diesswille dat ick gheloove, dat sy daer toe geene reden en hebben gegeven, ten minsten met voordacht, ten ware mischien, dat hare oprechtheydt haerlieden schadelijck soude zyn. Laet my weten, wat daer van is, want ghelijck ick segghe, sy hebben noch weynighe ondervindentheyt, ende alsoo souden sy haer selven kunnen bedrieghen. En zyt niet in pyne met het quaet dat ick lyde: want ghelijck ick hope, ten sal niet met allen zyn, voor't minuten sal't my weynich bekommeren, al-hoe-wel dat't my kost.

3. Ick hebbe u hier grootelijckx ghewenst, doordien ick my hier alleen bevinde. Ick soude wel eenighe Patacons van noode hebben, want ick en ete niet op den kost van't Klooster, ten zy het broodt alleen; overfulckx hebt sorghe van my die te senden. Ick kusse de handen van die Heeren, ende die van myne *Beatrix*. Ick soude seer blyde zyn van haer met my hier te hebben. Ick wete dat *Gregorius* wel te pas is, Godt beware hem. *Augustyn d'Ahumada* is met den Onder-koninck, den Eerw. *P. Garcia* † heeft't my gheschreven. Mynen Broeder heeft twee van syne Nichten seer wel ten houwelijck ghegeven, ende eer dat hy komt laet hy haer wel voor sien. Het gaet twelf uren slaen, ende ghelijck ick gheheel vermoeyt ben, en sal ick't niet langher maken. Het was gisteren den dagh vanden *H. Basilus*, ende eergisteren den dagh van onse Lieve Vrouwe.

V-E. seer groote Dienaerersse THERESIA VAN JESUS.

BEMERC-

* Het was't Klooster van *Alva*.

† Sy spreeckt vanden Eerw. *P. Garcia van Toledo* haren Biecht-vader, den welcken als al-ghemeynen Bevel-hebber vande *Indien* binnen *Peru* was.

B E M E R C K I N G H E N.

1. **V**oor soo veel als men kan bespeuren uyt desen Brief, sy heeft dien geschreven zynde binnen *Sivillen* den 4. February 1579. naer dat haren Broeder *Laurentius de Cepeda* uyt de *Indien* was wederom ghekomen, den welcken, soo haest als hy aen-ghekomen was, is recht naer *Madrid* ghegaen, ende eer dat hy sich op de reyse begaf om te komen naer *Sivillen*, heeft hy twee van syne Nichten wel versien, ende wel ghefelt ghelaten, daer de *Heylighe* in't derde ghetal van spreekt.

2. In't selve ghetal vraecht sy eene aelmoesse van haer Suster: *Want*, gelijk sy seght, *ick en ete niet op den kost van't Klooster, tenzy het broodt alleen*. Waer in meer verholentheytt besloten is, als 'et wel schynt. De sake is, dat sy, ende hare Dochters een seer groot gebreck leden in't beginsel vande Fondatie van *Sivillen*, ghelijck onse Jaer-schriften mellen: want syen hadden voor hare bedt-steden niet anders, als de platte aerde, voor decksel, niet anders als hare mantels, ende voor hare spyte, niet als een weynich broodt, van het welck den Eerw. Pater *Ambrosius Marianus* haerlieden voorfagh. Siet, dit was alle de verlichtinghe, die sy konde hebben van dit Huys, in alle hare siekten, de welcke sy was lydende: want het scheen dat Godt alle de buyzen der liefde op-stopte in dese groote Stadt, wiens In-woonders nochtans seer gheneghen zyn, om wercken van barmherticheyt te doen; maer de goddelijcke voorsichticheyt heeft 'et op die maniere willen doen, om syne Bruyten te oeffenen, ende om haer dien onweerdeelijcken Schat vande *Evangelische Armoede* te doen vinden in eene Stadt, daer de kinderen des werelts het gout, ende silver gaen soecken, om hun selven hier op dese wereldt ryck te maken. Het is van desen uyttersten noot dat sy spreekt, als sy seght, dat sy van't Clooster niet en at, als broodt alleen: want dit was het gheheel onderhoudt van dese *Heylighe Vergaderinghe*.

L I I I . B R I E F .

*Aen de selve Mevrouw Joanna d'Ahumada,
Suster vande Heylighe.*

J E S U S.

**** E gratie vanden H. Geest zy met u, myne lieve Suster. Ick hebbe
** D ** cene groote begeerte, om den staet van uwe ghefondtheyt te weten,
**** ende hoe dat-ge u gedraghen hebt in dese Feest-daghen. U-E. magh
wel ghelooven, dat al-hoe-wel ick vele dierghelijcke in myn leven

III. DEEL.

C c

hebbe

hebbe over-ghebrocht, soo is't nochtans dat ick niet indachtich en ben, dat ick u, met uwe gheheele familie soo teghenwoordich ghehadt hebbe in mynen geest, ghelijck ick u in dese leste Feest-daghen ghehadt hebbe, om u al te samen aen onsen Heere te bevelen, ende oock om deel te hebben in u lyden. Ghebenedydt zy hy, die in dese werelt niet en is ghekomen, als om te lyden, ende ghelijck ick wete, dat den ghenen, die hem daer in 't meest sal naer-ghevolght hebben door eene nauwkeurighe onderhoudinghe vande goddelijcke Gheboden, eene meerdere glorie sal hebben, dat is't, het welck my grootelijckx trooft, al-hoe-wel dat myne vertroostinghe veel grooter soude zyn, waert dat ick uwe pynlijckheden selver konde lyden, maer dat-ge de vergeldinghe daer uyt soudt trecken, ofte wel dat ick in eene plaetse ware, alwaer ick met u meer konde handelen; maer ghemerckt dat 'et Godt anders gheschickt heeft, dat hy in alles ghebenedydt, ende ghelooft zy.

2. Ick ben op Alder-kinderen-dagh met myne Mede-ghesellinnen vertrocken naer *Valladolid* door een seer quaet weder, om in dese *Stadt Palencia* te komen; maer ick en hebbe my niet qualijcker bevonden, nopende myne ghesondtheyt, al-hoe-wel ick altydt harde aen'tooten lyde. Maer soo langh als de kortse my niet en bevanght, alles gaet wel. Twee daghen naer myne aen-komste, heb ick des nachts een kleyn kloekxken ghehanghen, ende alsoo is aldaer een Clooster vanden *H. Joseph* ghesticht gheweest. Het ghenoghen van alle de Inwoonders is soo groot gheweest, dat ick daer over verfelt geltaen hebbe. Ick geloowe dat dit ten deele ghekomen is, om dieswille dat sy saghen, dat den Bischoep daer over seer ghenoecht was: want hy is aldaer seer bemint, hy bewyft ons groote jonsten. Alles is hier op eenen soo goeden voet, dat dit Klooster, ghelijck ick hope, een vande beste sal zyn, die wy hebben.

3. Ick en hebbe geene andere tydinghen van *Don Francisco*, als die, de welke syne Schoon-moeder my over weynighe daghen gheschreven heeft, te weten, dat men hem twee-maels bloedt ghetrocken hadde. Sy was van hem seer voldaan, ghelijck hy oock van haer, ende van hare Dochter voldaan is. *Pieter d'Ahumade* † is den ghenen, die reden heeft van min voldaan te zyn, volghens dat hy my gheschreven heeft: want ghelijck *Don Francisco* wilt gaen woenen met syne Schoon-moeder, soo en sal hy niet ghedooghen, dat *Pieter d'Ahumade* daer gaet. Het is droef te sien, de weynighe ruste, die hy over al vindt. Hy heeft my gheschreven dat hy wel te pas is, ende dat hy voor den Feest-dagh der Koninghen naer *Avila* soude gaen, om te sien door wat middel hy sal kunnen bekomen, het welck binnen *Sivillen* is, want hy en ontfanght daer van niet. Hoe dat die van *Madrid* my meer verwittighen van dese sake, hoe dat wy meer reden hebben van daer over voldaan te zyn, namentlijck over de voorsichticheyt, ende aensienlijckheyte van *Mevrouwe Orofrisa*, de welke men seght seer voordeelich te zyn. Godt wille hun ghebenedyden, ende aen hun syne gratie geven, om hem

wel

† Het was den Broeder vande Heylighe.

wel te dienen : want alle vernoeghen des wereldts eyndicht seer haest.

4. Uwten Brief sal my sekerlijck ter handt ghestelt worden, is't dat-ge hem sendtaende Eerw. Moeder Priorinne van *Avila*, om dien voorder te bestellen naer *Salamanca*, alwaer eenen Post is, die hier komt. En wilt doch niet laeten van my te schryven : want ghyzyt dese daghen daer toe besonderlijck verbonden, op de welcke ick wel wilde, dat ick U-E. altemael soo teghenwoordich niet en hadde in mynen geest. Seghtaenden Heere *Jand'Ovalle*, dat hy desen Brief houde, al oit hy aen hem gheschreven ware. Ick wenschte te weten, hoe syne ghesondtheyt is. Ick bevele my aen Mevrouw *Beatrix*. † Godt beware u altemael, ende dat hy U-E. soo heyligh make, ghelijck ick van hem verfoecke. *Amen.* Het is van daghe den 13. January. En laet niet te schryvē aen *Don Francisco*, het is redelijck sulckx te doen : want al is't dat hy u geen deel ghegeven en heeft van dese sake, ten is evenwel syne schult niet gheweest : want sy is in sulcker voeghen aen-ghelyt gheweest, dat'er geene plaetse en is gheweest van anders te doen. De Eerw. Moeder *Agnes van Jesus* is wel te pas, ende sy beveelt haer seer in uwe ghebeden.

U-E. Dienaereste

THERESIA VAN JESUS.

B E M E R C K I N G H E N.

1. I N desen Brief, den welcken binnen *Palencia* ghelchreven is gheweest in't jaer 1581. ghelijck in alle hare Brieven, moet men de wysheyt, ende de behendicheyt vande *Heylighe* bemercken, de welcke de menschelijcke met de goddelijcke saken soo wel wiste samen te voeghen, dat sy uyt de tydelijcke saken, die sy handelde, de geleghentheyt nam om de zielen t'onderrichten inde godtvruchticheyt, ende salighe leeringhen te geven, om haer te brenghen tot den dienst van Godt, ende te leyden tot den hemel, ons ontdeckende den middel, om dien kostelijcken schat der deughden te vinden onder de leegheyt der aerde.

2. In't eerste ghetal aen-moedicht sy hare Suster, om de quellinghen lydtfamelijck te verdragen, naer 'texempel van *Jesus-Christus* nieuw gheboren in het Stalleken, die om geene andere reden in dese wereldt ghekomen en is, als om te lyden voor de menschen, ende om ons een exempel te geven om t' sijnder liefde te lyden. Hierom seght den H. *Augustinus* seer wel, dat gheheel het Leven van onsen Saligmaker van sijn Kribbeken af tot sijn Cruys toe, eene zedelijcke onderrichtighe gheweest is, de welcke ons leert, hoe dat wy het schipken van ons leven moeten bestieren door de enghte vande wereldt, op dat wy niet en souden stonckelen teghen de ghevaerlijcke steen-klippen, de welcke zyn den voorpoet, ende den teghenpoet; op dat wy den teghenpoet niet en souden vreesen, ende ons niet en souden laten verleyden door de bedrieghelijcke soeticheyt vanden

C c 2

† Sy was de Nichte vande Heylighe.

den voorspoet. (a) *Tota vita Christi in terris per hominem quem gessit, disciplina morum fuit. Omnia enim bona mundi contempsit Christus, qua contemnenda docuit, & omnia mala sustinuit, qua sustinenda praecepit, ut nec in illis quereretur felicitas, nec in istis infelicitas timeretur.*

3. In't 3. ghetal spreeckt sy van haren Neve *Don Francisco de Cepede*, die eerst ghetrouwt was binnen *Madrid* met Mevrouw *Orofrisia de Mendoza*, ende *Castilla*, die maeghschap was met die van het Huys *Del Infantado*, ende *Mondejar*. Sy seght, dat-se altemael seer voldaan waren over dese sake; maer op den selven tydt stelt sy hun voor ooghen de weynighe ghestadicheyt vande verghenoeginghen, ende vermakelijkheden van dit leven, ende hoe haest dat alle dese dinghen eyndighen: want ghelijck den *Wysse-man* seght: den dagh van vreught, is den avondt van droef heyt: (a) *Extrema gaudii luctus occupat*: om ons te leeren hoe weynich dat men moet steunen op den tydelijcken voorspoet, den welcken soõ haest verdwynt.

4. Hierom hebben de oude Schryvers het Werck van *Romulus*, Stichter van *Roomen*, hooghlijck ghepresen, den welcke siende de gheluckighe beginselen van dese Stadt, de welcke daer naer de Hooft-stadt des wereldts gheworden is, ende door de voorspoedighe voor-teecken, de welcke de Romeynen daer uyt trocken, om hunte verstaen te geven, hoe weynich dat sy hun moesten betrouwen op de voorspoedicheyt vande Fortuyn, heeft hun een bondel hoye voor wapenen ghegeven, al oft hy hun gheseyt hadde: en wilt u niet vertekeren op soo glorieuse beginselen: want alle de glorie des mensche, en is niet als een weynich hoy, ghemerckt sy verslents, ende voor-by gaet, ghelijck de bloeme van't hoy.

[a] *D. Aug. de vera Religione.* (b) *Prov. 14. v. 13.*

LIV. BRIEF.

Aen Jan d'Ovalle Schoon-broeder van de Heylighe.

JESUS.

1. **** En H. Geest zymet u, *Amen*. Ten is niet langh gheleden dat ick
 * D * ugheschreven hebbe: ick hebbe eene groote begeerte om te weten
 * * hoe alles gaet. Ick hebbe van daghe eenen Brief ontfanghen, waer
 **** in men aen my te verstaen geeft, dat de Stadt *Burgos* het verlof ghegeven heeft, om aldaer een Klooster te moghen stichten. Ick hadde nu alreeds het verlof vanden Aerts-Bischop, ende alsoo hebbe ick vast-ghestelt een Klooster binnen *Burgos* te gaen stichten, voor ende al eer ick naer *Madrid* sal gaen om aldaer oock een te gaen stichten. Ick ben droef dat ick moet vertrekken sonder myne

myne Suster ghesien te hebben: want van daer sal ick misschien recht naer *Madrid* gaen.

2. Is't dat Jouffrouwe *Beatrix* de begeerte heeft van Religieuse te worden, soo hebbe ick ghepeyft dat'et eenen goeden middel soude zyn dat ick haer met my soude nemen, ende vervolghens haer leyden naer *Madrid*: want alsoo soude sy Fondaterse wesen, eer sy hare Professie soude doen, ende sonder het te ghevoelen, soude sy haer soo wel ghestelt vinden, dat sy van vreugde soude op-springhen, en vervolghens soude sy van daer kunnen wederom keeren. Onsen Heere weet, hoe grootelijckx dat ick hare ruste wensche, het soude voor u, ende voor myne Susters eene groote ruste wesen, van haer ghestelt te sien. Peyft daer wel op, ende beveelt dese sake aen Godt, want ick doen het oock met'er herten. Ick bidde syne Goddelijcke Majesteit dat hy'et wilt bestieren tot syne meerdere glorie, *Amen*. Godt wille u alle beyde bewaren. Myne Suster magh desen Brief houden, al oft hy voor haer gheschreven ware. Ick bevele my hertelijck aen myne Neven. *Therese* doet het selven aen u, ende aen hun. Desen Bode wort naer *Salamanca* ghesonden, die onten Eerw. P. Provinciael gaet vinden om verlof te hebben voor eene sekere af-ganinghe, ick hebbe van hem verfocht dat hy synen wegh soude nemen langhs die plaetse daer U-E. woont, ende dat hy langhs daer soude wederom keeren. Antwoordt my, ende geeft uwen Brief aen de Eerw. Moeder Priorinne; maer en spreekt teghenwoordich niemant van dese saken van *Burgos*. 15. November.

U-E. onweerdighe Dienaeresse

THERESIA VAN JESUS.

3. Keert het bladt om. Waert dat sulckx gheschiede, ten soude niet noodich zyn, dat U-E. uyt den huys soude gaen, want de noodtsakelijckheydt van soo verre te gaen, sal altydt eene ghenoeghsamer reden zyn voor my, van myne Suster te sien, ende daer naer kan men tegghen, dat ick myne Nichte met my hebbe willen leyden, ende alsoo en sal hier niet te segghen vallen. Is't dat-ge het alsoo goet vindt, ick sal'et u waerschouwen, als ick myne reyle vast sal ghestelt hebben: ende alwaert schoon dat-ge vroegher quamt, het verlies en soude niet groot zyn. Ick en hebbe noyt kunnen weten, hoe dat'et gaet met de ghesondt-heydt van Meyrouwe *Mayor*, al-hoe-wel dat ick'et ghewenscht hebbe, noch iemandt kunnen vinden, door wien ick dit lynwaert soude ghesonden hebben: want ghelijck'et soo swaer is, niemant en heeft'et willen aen-nemen om te draghen. Sendt iemandt, om aen haer myne ghebiedenisse te doen, ende laet my hare ghesteltenisse weten. Voor my, ick ben redelijck wel te pas.

BEMERCKINGHEN.

1. Het op-schrift van desen Brief is: *Aen Jan d'Ovalle mynen Heere, ofte aen myne Suster*. Sy heeft desen Brief binnen *Avila* gheschreven, op't eynde van't

van't Jaer 1581. als sy haer bereyde tot de reyse van *Burgos*, om aldaer een Klooster te stichten, ende ghelijck dit eene schoone gheleghentheyte schein te wesen voor Jouffrouwe *Beatrice d'Almada* hare Nichte, om Religieuse te worden, waert dat sy haer mede-leyde naer dese Fondatie, soo stelt sy dit voor aen hare Ouders in desen Brief: Ende al-hoe-wel dat sy haer naer *Avila* gheleyt hadden, ghelijck sy hier seght in't 3. ghetal, ende dat'et blyckt uyt den 7. Brief vanden eersten Boeck in't 3. ghetal, soo en is sy niet naer *Burgos* niet ghegaen, om de reden die sy geeft in den 62. Brief in't 3. ghetal, ende om den grooten afkeer den welcken Jouffrouwe *Beatrice* aldan toonde vanden Religieusen staet.

2. Het is misfchien in dat gheval gheweest, dat sy door eenen geest van *Voorsegghinghe* haer voorseyt heeft, dat sy Religieuse soude worden, want ghelijck sy wederfont aen alle het ghene de *Heylighe* haer hier op seyde, soo seyde de *Heylighe* haer eens dese woorden, *Beatrice*, doet dat ghy wilt, want ghy sult evenwel ten lesten *Ongheschoende Carmelsterse* wesen. Het welck naer de Doodt vande *Heylighe* volbrocht is gheweest: want hebbende het Habyt ontfanghen in't Clooster van *Alva*, is sy ghenaeamt gheweest *Beatrice van Jesus*. ende sy is door de deughden seer gelijck gheweest aen hare *Heylighe Moeye*. Sy is eyndelijck binnen *Madrid* ghetorven in't jaer 1639. in een groot ghevoelen van Heyligheyt, naer een langhe Op-ghetogentheyte, inde welcke onsen *H. Vader Joseph*, ende onse *H. Moeder Theresia* hun aen haer vertoon hebben, om haer geselschap te houden, ende hare Ziele naer den Hemel te leyden. Men seght dat haer lichaem noch onbedorven is.

LV. BRIEF.

Aenden Heere Laurentius de Cepede, Neve vande Heylighe.

J E S U S.

1. **** Egratie vanden H. Geest zy met u, mynen Sone. U-E. magh wel
 * D * ghelooven, dat ick een seer groot ghevoelen hebbe, over de droeve
 **** tydinghe die ick aen u in desen Brief moet te kennen gheven; maer
 peyfende dat-ge die alreeds van andere sult ghehoort hebben, ende
 dat men't u soo wel niet en sal verhaelt hebben, het welck u eenighe vertroostinghe soude kunnen by-gebracht hebben in eene soo groote droefheyt, soo hebbe ick goet-ghevonden, dat ghy't van my soudt verstaen, want is't dat wy de ellenden van dit leven wel overpeyfen, soo moeten wy ons verhaughen over het gheluck, het welck die besitten, de welcke nu alreeds by Godt zyn. Het heeft
 dan

dan aen sijne Goddelijcke Majesteit belieft, mynen goeden-Broeder *Laurentius de Cepeda* tot hem te roepen twee daghen naer *S. Jans-Misse*. Hy is seer haest verbeten gheweest door het bloet spouwen; maer hy hadde op *S. Jans-dagh* gebiecht, ende Ghecommuniqueert, ende ick gheloove dat 'et voor sijne conditie eene groote gratie gheweest is, dat hy niet meer tyt ghehadt en heeft: want voor soo veel als aengaet den staet van sijne Ziele, ick wete seer wel, dat hy die altyt bereedt hiele voor dese leste ure, ende alsoo hadde hy my acht daghen van te voren eenen Brief gheschreven, waer in hy my seyde, dat hy maer seer wynighen tyt meer en hadde om te leven, al-hoe-wel dat hy den dagh eygentlijck niet en wiste, wanneer dat hy soude sterven.

2. Hy is ghestorven ghelijck eenen Heylighen, sich aen Godt bevelende, indervoeghen dat wy, volghens ons Gheloove, moghen ghelooven, dat hy seer weynighen, oft geenen tyt in't Vaghevier gheweest en is; want al-hoe-wel dat hy altyt eenen dienaar des Heeren gheweest is, ghelijck ghy wel weet, hy was't aldan met sulcke volmaecktheyt gheworden, dār hy van geene saken des werelts meeren wilde handelen; maer sijne verkeerighe was met perfoonen, die met hem niet en spraken als van Godt. Alle de reste mis haeghde hem soo grootelijckx, dat ick groote moeyte hadde van hem te troosten; ende hierom hadde hy sich vertrocken *Ala Serma*, om aldaer meer inde enicheyt te leven, alwaer hy oock gestorven is, oft om beter te segghen, alwaer hy heeft beginnen te leven; want waert dat 'et my geoorloft ware eenighe besonderheden te schryven vanden staet van sijne Ziele, U-E. soude sien, hoe groot dat de verbintnisse is, die-ge hebt aen onsen Heere, van aen u eenen soo goeden Vader ghegeven te hebben, ende van te leven op sulck eene maniere, waer uyt kan blycken dat-ge den Sone zyt van sulcken Vader; maer ten is niet ghevoeghlijck, dat men den Brief meer toe-betrouwt als het ghene ick hier geseyt hebbe. Hier-entusschen troost u selven, ende ghelooft dat hy u veel beter kan helpen uyt die plaette, daer hy is, dan oft hy noch op d'aerde ware.

3. Voor my, ick hebbe meer verloren als iemandt, ghelijck oock de goede *Theresia* * van *Jesus*, aen wie onsen Heere sulcke wysheyt ghegeven heeft, dat sy dit gheval, ghelijck eenen Enghel, verdragen heeft, sy is 'et inder daedt, ende sy is eene seer goede Religieuse, en seer wel te vreden in haren roep. Ick hope in Godt, dat sy gelijk sal wesen aen haren Vader. Daer en hebben my geene quellinghen ontbroken, tot dat ick *Don Franciscus* ghestelt ghesien hebbe, ghelijck hy is: want door dese doot heeft hy sy selven alleen bevonden, ende ghelijck verlaten, want ghelijck ghy siet, daer blyven hem weynighe Vrienden.

4. Hy heeft soo begerich gheweest, om ty selven binnen *Avila* te stellen in den houwelijcken staet, dat ick in eene groote vreesse was, oft dat hy eene soude ghenomen hebben, die hem niet en soude gheleken hebben; maer het heeft on-

* Het was *Suster Therese van JESUS*, Dochter van *Laurentius de Cepeda*, Novijnne in't Klooster vanden *H. Joseph* binnen *Avila*.

sen Heere beliest, dat hy op den dagh vande *Ontfanghenisse* binnen *Madrid* ghetrouwt is gheweest met eene Jousfrouwe, die hare Moeder noch heeft, maer niet haren Vader. † De Moeder heeft soo begeerich geweest van dit houwelijck voltrocken te sien, dat wy daer over altemael ver stelt hebben ghestaen: want zynde die sy is, sy soude onghetwyffelt een veel beter houwelijck hebben konné doen. Het is waer dat de houwelijckx gifte kleyn is, des-niet-teghenstaende en was'er niet eene van die, de welcke wy binnen *Avila* versochten, de welcke soo veel konde brenghen. Syne Vrouwe heet *Mevrouwe Orofrise de Mendoza*, ende *Castilla*, de welcke, al-hoe-wel sy nauwelijckx vyfthien jaren oudt is, sy is nochtans schoon, ende seer voorsichtich. Sy is d'eyghe Nichte vande Moeder vande Vrouwe vanden Hertogh *d'Alburquerque*, Nichte vanden Hertogh *Del Infantado*, ende bestaensel van vele andere groote Heeren. Eyndelijck men seght dat sy, 't zy vanden kant van haer Vader, 't zy vanden kant van hare Moeder, aengeene andere in Spanien in edeldom en moet wycken. Binnen *Avila* heeft sy voor Vrienden den Marck-Grave *De las Navas*, ende den Grave *De Velade*, ende sy is seer naer maeghschap aende Vrouwe van *Don Louis*, den welcken Grave is van *Mosen Rubi*.

5. Men heeft hem vier-duyent Ducaten ghegeven, hy schryft my dat hy seer wel te vreden is, het welck 'tgewichtichste is vande sake. Voor my, ick ben seer wel voldacn, te verstaen dat *Mevrouwe Beatrix* sijne Moeder eene soo moedighe vrouwe is, ende begaest met sulck eene voorsichticheyt, dat sy-se lichtelijck sal kunnen bestieren, ende ghelijck men seght, sy sal haer voeghen van geene groote onkosten te doen. *Mevrouwe Orofrisa* heeft maer eenen Broeder, die den oudtsten is van't Gheslachte, ende eene Suster Religieuse, indervoghen dat is het saken den oudtsten sonder Kinderen komt te sterven, sy Erf-gename van alles sal zyn, het welck gebeuren kan. Ick en sien hier geen ander ghebreck, als het weynich goet dat *Don Francisco* heeft: want al'et ghene dat hy heeft, is foodanich belast, dat ick niet en wete, hoe hy kan leven, ten zy dat men hem datelijck oversendt, het welck men hem aldaer schuldich is. Ick bid' u om de liefde Godts, dat ghy'et voor hem wilt besorghen, op dat hem niet en ontbreke, het welck hem noodich is om dien soo eerlijcken staet t'onderhouden, den welcken Godt hem ghelieft heeft te geven.

6. *Don Francisco* heeft sy selven tot noch toe seer deughdelijck ghedraghen, ende ick hope in Godt, dat hy sal volherden: Want hy is eenen goeden Christenen. Godt geve, dat ick soo goede tydinghen van u magh hooren. Ghy siet, mynen Sone, hoe alles voor by gaet, ende eyndicht, ende dat'er niet en is, als het goet, ofte het quaet, het welck wy hier beneden sullen doen, het welck eeuwich is, ende sonder eynde. *Pieter d'Ahumada* is wel te pas, ghelijck oock myne Suster met hare Kinderen, de welcke in eenen seer grooten noodt zyn; hy

† Den Vader van *Mevrouwe Orofrisa* was *Don Francisco de Mendoza*, ende de Moeder *Mevrouwe Beatrix del Castillo* ende *Mendoza*.

want mynen Broeder, den welcken Godt in sijne glorie hebbe, was hun seer behulpsaem. Over weynighe daghen is *Don Gonzalez* sijnen Sone hier gheweest, hy bemint u grootelijckx, ende oock andere personen, de welcke hy bedroghen heeft ghelaten inde goede meyninghe, de welcke sy van hem hebben; maer ick soude hem gerne beter sien. Godt geve dat hy 'et nu zy, ende dat sijne Majeste yt hem de deught, ende de heyligheyt geve, de welcke ick voor hem vraghe, *Amen*. U-E. kan syne Brieyen senden aen onse Religieusen binnen *Sivillen*: want het is de selve Priorinne, de welcke het selve ampt in dien tydt bediende, als ick daer was. Alle de twistinghen, de welcke daer aldan waren, hebben eenen gheluckighen uyt-val ghehad, Godt zy gheloof. Ick schryve u desen Brief uyt het Clooster van *Valladolid*, de Priorinne van aldaer kust u de handen, ende ick die vande Heeren, ende Meyrouwen onse Vrienden, die aldaer zyn.

THERESIA VAN JESUS.

BEMERCKINGHEN.

1. **D**esen Brief is voor den Heere *Don Laurentius de Cepeda*, den tweeden geboren Sone vanden Heere *Laurentius de Cepeda*, ende Neve vande *Heylighe*, den welcken binnen de *Indien* was, alwaer hy een weynich te voren gegaen was, om den last te bedienen, den welcken synen Vader hem door Testament ghelaten hadde, op dat hy het recht van sijn wettelijck deel soude af-gaen, om synen ousté Broeder *Don Francisco* te stellen in het recht van Leen-houderschap.

2. Met eene wonderlijke voorsichticheyt verhaelt sy hem de doot van synen goeder Vader in desen Brief, de welcke, al-hoe-wel sy seer haestich is gheweest, en is nochtans niet onvoor sien gheweest, ghemerckt hy dien lesten ooghenblick altydt voor ooghen hadde ghehad, gelijk sy seght op het eynde van 't eerste ghetal. Ja men kan met den H. *Anselmus* segghen, dat men niet en moet rekenen, dat die door eene haestighe doot ghestorven zyn, de welcke altydt in hunne ghedachten hadden, dat sy eens moelten sterven: *Non nocet iustus, si subito occidantur; non enim subito moriuntur qui semper se cogitaverunt morituros.*

3. Het welck sy in desen Brief niet en heeft willen segghen vande Saligheyt van haren Broeder, doordien dat 'et niet betaemlijck en was, eene sake van so groot ghevolgh op het papier te betrouwen, heeft sy daer naer mondelinckx verklaert aen haren Neve *Don Francisco de Cepeda* tot synen troost, ghelijck syne Huys-vrouwe *Meyrouwe Orosifia de Mendoza* ghetuyght heeft inde ondersoekinghen, ghedaen voor de Saligh-makinghe vande *Heylighe*. Siet hoe dat het ghebeurt is. Alswanneer den Heere *Laurentius de Cepeda* stierf, was sy binnen *Segovien* besigh met eenich handt-werck, zynde inde plaetse van Vermakinghe met hare Religieusen, op die ure als sy haer te samen vermaken, alwaer haren Broeder nu uyt dese wereldt ghescheyden zynde, sich aen haer vertoonde. Sy

fulckxiende, verliet dadelijck haer handt-werck, ende sy begaf haer naer den Choor, om syne ziele aen onsen Heere te bevelen. Alle de Religieusen volghden haer, ende ghedurende haer Ghebedt, toonde syne Majesteyt aen haer, hoe dat haren Broeder alleenlijck maer door het Vaghevier ghegaen was, ende dat hy nu alreeds de glorie des hemels was ghenietende. Als sy daer naer eens wilde Communiceren, op den selven tydt, als men haer het Alderheyligste *Sacrament* broghte, sagh sy vanden Autaer af, tot het vensterken, waer door men de H. Communie geeft, vanden eenen kant des Priesters, onsen glorieusen Vader den H. *Joseph*, ende vanden anderen kant haren Broeder, gheheel gloricus, de welcke het Alder-aenbiddeelijckste *Sacrament* met brandende sackels verghefeschapten.

4. Men moet hier waerachtich maken in wat jaer dat haren Broeder *Laurentius de Cepeda* ghestorven is: want de ghene, die het Leven van dese *Heylighe* beschryven, en komen hier in niet over-een, soo dat men hier eene ghelijckmaticheyt moet ontdekken, de welcke dese veranderlijckheyd van ghevoelen veroorsaect heeft. Op den Serck-steen van sijn graf staet ghesneden, dat hy in't jaer 1580. is gestorven, maer den 64. Brief vanden eersten Boeck, inden welcken sy de af-lyvicheyt van haren Broeder schyft aende E. r. w. Moeder *Marie van den H. Joseph* Priorinne der *Carmeliteressen* binnen *Sivillen*, is geschreven binnen *Segovien* den 4. July 1579. het welck sommighe heeft doen segghen, dat men het in-schritt vanden Serck-steen behoorden te verbeteren, om desen Brief.

5. Maer het is nochtans seker dat hy ghestorven is in't jaer 1580. ghelijck het staet op den Serck-steen, het welck klaerlijck blyckt uyt den 34. Brief vanden eersten Boeck, den welcken ghesonden is gheweest aenden selven Heere *Laurentius de Cepeda*, den welcken gheschreven is gheweest den 27. Julius op den dagh naer de Feeste vande H. *Anna*, waer in geene ghelijck-namicheyt en kan wesen, aenghesien sy haren Brief eyndicht met dese woorden: *Het was gisteren den Feest-dagh vande H. Anna. Ick peyse hier op u, doordien ick wel wete, dat-ge seer devoot zyt aen dese Heylighe, ende dat-ge t'haerder eeren eene Kercke sult doen bouwen, is't dat ghy't alreeds niet ghedaen en hebt.* Daer-en-boven het is seker, dat desen Brief gheschreven is gheweest in't jaer 1579. ten eersten, om diesswille dat sy in desen selven Brief in't 5. ghetal seght: *Door desen Brief van Sivillen, sal U-Essen, hoe dat men de Priorinne in haer ampt her-stelt heeft, waer over ick my seer verbeught hebbe:* welcke her-stellinghe van dese Priorinne ghebeurt is den 28. Juny in't jaer 1579. ghelijck men klaerlijck siet inde open Brieven vanden Eerw. Pater *Angelus de Salazar* Vicarius Generael, de welcke hy gegeven hadde ten eynde van dese her-stellinghe.

6. Ten tweeden kan men dit betoonen door het ghene sy seght in't 6. ghetal vanden selven Brief: *Den Eerw. P. Joannes van Jesus is soo van Roomen ghekomen, den Canonick Montoya, die onse saken bestierden, is wederom ghekomen, om den Cardinaels boedt te brenghen aenden Aerts-Bisshop van Toledo.* Desen Canonick

was den Licentiaet *Diego Lopez Montoya*, den welcken eene Canoninckx dye was besittende inde Kercke van *Avila*, ende was den al-ghemeynen *Saeck-voerder* van d' *Ondersoeckinghe des Gheloofs*, den welcken den last hadde vande *Bulle* te brenghen aen *Don Gaspar de Quiroga*, Aerts-Bisshop van *Toledo*, waer door Synce Heyligheyt hem den Cardinaels-hoedt gaf. Dese *Bulle* is af-ghevaerdicht gheweest van *Roomen* den 15. December in't jaer 1578. waer uyt dan klaerlijck blyckt, dat dien Brief inde maendt van Julius in't naervolghende jaer gheschreven is gheweest, ende vervolghens, hoe soude sy de doot van haren Broeder *Laurentius de Cepeda* ende Moeder Priorinne van *Sivillen* den 4. Julius in't jaer 1579. konnen gheschreven hebben, is't dat sy den 27. Julius van't selve jaer aen hem noch schreef?

7. Het blyckt oock uyt den in-houdt van desen Brief, den welcken wy onder handen hebben, den welcken sy gheschreven heeft zynde binnen *Valladolid*, gelijk sy op het eynde van desen Brief te kennen geeft, het welck gheweest is inde maendt van December, naer den Feest-dagh vande *Onsfanghenisse van onse Lieve Vrouwe*, alwaer sy, sprekende in't 4. ghetal van haren Neve *Don Francisco de Cepede*, seght: *Het heeft aen Godt beliest dat hy op den dagh vande Onsfanghenisse getrouwt is gheweest*: ende den 12. van December in't jaer 1579. was sy binnen *Malagon*, ende alsoo en konde sy binnen *Valladolid* niet wesen, alwaer sy het naervolghende jaer was, ende van waer sy vertrocke op *Alder-kinderen-dagh*, om het Klooster binnen *Palencia* te gaen stichten. Daer-en-boven en is't niet gelooflijck dat sy achtien maenden soude ghewacht hebben, sonder aen haren Neve de doot van synen Vader over te schryven.

8. Daer-en-boven men soude niet konnen betoonen, dat de *Heylighe* binnen *Segovien* gheweest is inde maendt van Julius van't Jaer 1579. want op H. *Sacraments-dagh* van dat jaer, hadde sy vanden Eerw. P. *Vicarius Generael* een gebodt ontfanghen, waer door hy haer ghebode te gaen naer *Valladolid*, ende naer *Salamanca*, gelijk men hier naer sal sien, ende den 3. Julius quam sy binnen *Valladolid*, het welck seer wel betoont wort van't jaer 1580. want in dit jaer vertrock sy van *Toledo* inde maendt van Julius, om het Klooster van *Palencia* te gaen stichten, ende sy nam haren wegh door *Segovien*, ghelijck gheseyt is gheweest, alwaer sy de doot van haren Broeder verstontd.

9. Daer ontbreekt maer alleenlijck te andtwoorden op de swaricheydt, de welke spruyt uyt den 64. Brief, den welcken den 4. July in't jaer 1579. binnen *Segovien* gheschreven is gheweest. Waert dat 'et alsoo ware, wy souden ons voorwaer altemael moeten houden aen de dagh-teeckeninghe, de welke sy in haren Brief ghestelt heeft. Maer tengacr alsoo niet, want naer dat ick met eene groote neerflicheydt den Brief, den welcken sy met hare eyghe handt gheschreven heeft, ende met noch verficheyde andere Schriften van onse H. Moeder binnen *Valladolid* met eene groote eerbiedinghe van onse Religieuten bewaert wort, wel in-ghesien, ende ondersocht hebbe, soo verklare ick, dat het jaer daer op

niet gheftelt en is, maer alleenlijk de maendt. 't Is waer, ghelijck de Eerw. Moeder *Raphael vanden H. Joseph* Priorinne van dat Clooster my beleden heeft, dat sy met noch eene andere Religieuſe ondernomen hadden de jaren te ſtellen, ende te verſekeren, inde welcke deſe Brieven gheſchreven zyn gheweest, ende dat sy deſen gheteekent hadden het jaer 1579. waer in ſy bedroghen zyn gheweest, ghelijck oock in vele andere dinghen van deſe nature, ende de ghene, die het eerſte af-ſchrift daer uyt ghetrocken hadde, heeft den dagh gheftelt van't jaer, ſonder acht te nemen, dat de dagh-ſtellinghe vanden oorpronckelijcken Brief niet en was gheteekent vande handt vande *Heylighe*, het welck d'oorſake gheweest is vande veranderlijkheyt des ghevoelens vande *Historie*-ſchryvers op dit punt, om welcke reden ick my een weynich hebbe moeten verbreyden om dit punt te verklaren, ende om de Brieven van onſe *Heylighe* in oordre te ſtellen, ſonder den tydt te verwerren, inden welcken ſy deſe doorluchtighe Wercken ghedaen heeft, ende oock om reden te geven, hoe dat ick my ghedraghen hebbe in deſe Bemerckinghen.

LVI. BRIEF.

Aen Franciscus Salcedo Edelman binnen Avila.

JESUS

1. ****Y met u. Godtzy ghedanckt, dat my, naer ſeven ofte acht Brieven, * **Z** * de welcke ick niet en konde laten te ſchryven om ghewichtighe ſa- * ken, een weynich tydts over blyft om te ruſten, ende om aen u deſe **** reghelen te ſchryven, op dat U-E. foude weten, dat ick door uwe Brieven eene groote vertroostinghe ontfanghe. En peyft dan niet, dat 'et voor u verloren tydt is van aen my te ſchryven, jac het is noodtfakelijck dat U-E. het ſom wylen doet, met dat beſpreeck nochtans, dat-ge my foo dickwils niet en ſult ſegghen, dat ghy oudt zyt, het welck my in alle myn verſtandt ſeer pynlijck valt, al oft dat men eene veel grootere verſekertheyt konde ſtellen op het leven van jonghelinghen. Godt wille u die geven, ende bewaren, tot dat ick ſterve, op dat ick daer naer, om daer boven niet te zyn ſonder u, magh beſorghen, dat onſen Heere u datelijck uyt deſen wereldt hale.

2. Ick bidde u dien Pater *G* te ſpreken, ende zyt hem behulpsaem in die ſake, die hy u ſal te kennen geven, den welcken, al-hoe-wel hy kleyn is, ick wete dat hy groot is in d'ooghen van Godt. Voorwaer wy verlieten veel door ſyne afweſent-

Sy ſpreekt van onſen Salighen V. Joannes vanden Cruyſſe, den welcken naer Durvelo gonck, om ſyne ſchoenen uyt te doen, ende om het beginsel te geven aende Herſtellinghe onder de Paters.

wefentheyt : want hy is voorzichtig, ende seer eyghen voor onse maniere van leven, het welck my doet ghelooven, dat Godt hem verkoren, ende daer toe besonderlijck gheroepen heeft. Daer en is niemandt, oft hy spreekt wel van hem : want hy heeft sijn leven, al-hoe-wel dat hy noch jonck is, in groote penitentien over-ghebrocht. Maer het schynt dat onsen Heere hem met syne handt ondersteunt : want al is't schoon dat wy hier in de saken eenighe gelegentheyt van moeylijckheyt ghehadt hebben, ende dat ick, die d'oorfakeliker ben, som wylent's sijn der oplicht eenighe haesticheyt ghetoonde hebbe, soo is't nochtans dat wy in hem noyt eenighe onvolmaecktheden hebben kunnen bespeuren. Hy heeft eene groote moedicheyt ; maer ghelijck hy alleen is, soo heeft hy die noodich, de welcke onsen Heere aen hem ghegeven heeft, om eene soo groote onderneminghe ter herten te nemen. Hy sal u alles segghen, hoe dat 'et hier met ons gaet.

3. De vergrootinghe van ses Ducaten en dunckt my geene kleyne sake te zyn; maer ick soude noch wel veel meer kunnen gheven, om het gheluck te moghen hebben van u te sien. Het is waer, dat ghy wel veel meer weerdich zyt, als eene arme Religieuse ; maer wie soud'et willen weerderen? Maer ghy, die uwe vrienden kont voor-itellen Mee, waeffelkens, radysen ende salaet, om dat-gecenen Hof hebt, ende ghelijck ick wete, dat-ge het ampt doet van eenen knecht, om schencken te draghen van schoone Appelen, verdient, ende zyt weerdich van op den hooghsten prys ghestelt te zyn. Aengaende den Mee, men seggh dat men hier seer goeden vindt ; maer soo langh, als ick *Franciscus de Salcedo* niet en hebbe, soo en wete ick niet, wat sinaeck dat hy heeft, jae daer en is geenen middel om iet te weten. Ick hebbe aen *Antonette* gheseyt, dat sy u soude schryven, ghemerckt ick desen niet langher en kan maken. Blyft met Godt. Ick kusse de handen van *Mevrouwe Mencia* §, ende die van *Jouffrouwe Ospedal*.

4. Godt geve dat de ghesondtheyt van dien Edelman, die onder-trouwt is, beter, en beter magh gaen. En zyt soo onghelooovich niet ; want het Ghebedt vermagh alles, ende het Bloedt-verbant dat hy met u heeft, vermagh veel. Wy fullen u hier helpen volghens ons kleyn vermoghen. Dat 'et onsen Heere doet ghelijck hy kan doen. Voorwaer ick houde de sieckte vande Bruydt voor min gheneeflijck. Onsen Heere kan in alles middelen. Als ghy *Marie Diaz*, de *Vlaemsche*, ende *Mevrouwe Marie d'Avila* (aende welcke ick eene groote begeerte hebbe van te schryven, ende de welcke ick voorwaer niet en vergete) sult sien, ick bid' u van aen haerlieden te segghen, dat sy my aen Godt souden bevelen, met dese sake van het Clooster. Syne Goddelijcke Majesteit wille u langhe samen bewaren, Amen. Het sal een groot gheluck zyn, is't dat dit jaer voor by gact, sonder dat ick weder-keere om u te sien, gelijk ick kan oordee-

kn

§ Het was *Mevrouwe Mencia van Avila*, huys-vrouwe van *Franciscus de Salcedo*.
Ende *Jouffrouwe Ospedal* was eene van hare Dienst-maerten.

len uyt de praeminghe, die de *Princersse* * *d'Ebuly* doet.

Uwe onweerdighe, maer waerachtighe Dienaersse

Theresia van Jesus *Carmeliterse*.

5. Ick kome noch eens, om van u eene aelmoesse te vrighen, dat-ge aen desen *Pater* soudt spreken, ende dat-ge hem in alles door u wen raedt soudt helpen, het welck U-E. sal oordeelen oorboortlijk te zyn voor sijne maniere van leven. Den geest, ende de deught, de welcke onsen Heere hem ghegeven heeft in gewichtighe voorvallinghen, hebben my grootelijckx aen-ghemoedicht, ende doen my oordeelen dat wy goede begintelen hebben. Het is eenen man van groot Gebedt, ende hy is begaeft met een goet verstandt. Onten Heere wille hem meer en meer vervoorderen.

BEMERCKINGHEN.

1. **G**odt wille my helpen ! Siet hier voorwaer den aenghenaemsten, ende voorfichtichsten Brief des werelts. Ick belyde, dat, alswanneer ick hem gheliefden hebbe, my te voren ghekomen is het ghene *Mevrouwe de Princersse Joanna*, ende de *Religieusen* van haer *Konincklijck Clooster der Ongheschoende Franciscanen* binnen *Madrid* gheseyt hebben, met de welcke de *H. Theresia* vyfthien daghen ghebleven heeft op't verfoeck, ende op't ghebodt van hare Hooghey. *Godt zy gheloofi* [seyden sy] *die ons eene Heylighe heeft laten sien, de welcke wy altemael kunnen naervolghen: sy spreeckt, sy slaept, sy eet ghelyck wy: sy handelt met ons sonder ceremonie, ende sonder wroeginghe des geefts, het welck ongetwyffelt van Godt is, het ghene sy heeft, gemerckt sy met oprechtheyt, ende sonder geweyntheyt handelt, ende dat sy onder ons leeft, ghelyck by onder de menschen gheleeft heeft.* De reden hier van was dese, dat al-hoe-wel sy soo straf op haer selven was, soo dat alle hare begeerten niet anders en waren als *Lyden, oft sterven*, sy was nochtans met alle andere soo minsaem, ende me-gaende, dat sy hunne herten was stelende, ende altooghevanghen bleven inde ketenen der liefde van *Jesuschristus*, waer in sy hun was houdende door d'oodtmoedicheyt, ende door hare soete, ende voorfichtighe verkeerighe.

2. Den Brief is voor *Franciscus de Salcedo*, dien *Edelman van Avila*, den welken sy ghemeynlijck den *Heylighen Edelman* was noemende: ende uyt den inhoudt van desen Brief bespeurt men, dat'et d'andtwoordt is op eenen van syne *Brieven*, den welcken hy aende *Heylighe* ghelichreven hadde, waer in sy syne jaren grootelijckx overweegt, ende de liefde, de welcke hy haer was draghende, het welck hem dede segghen, dat hy gerne ses *Ducaten* soude geven, om haer te sien. Waer op sy andtwoordt in't eerste ende derde ghetal met eene aerdicheyt, die haer ghemeyn is, ende met eene gratie, de welcke *Godt* haer ghegeven hadde, om ons den wegh vande deught te effenen, ende soet te maken, ende om de zielen te winnen voor *Godt*.

3. Als

* *Het was de Hertoghinne van Pastrana, die haer praemde om aldaer een Klooster te stichten.*

3. Als sy desen Brief schreef, was sy befigh met het stichten des Cloosters binnen *Valladolid* in't jaer 1568. van waer sy onsen Salighen Vader *Joannes vanden Cruysse*, den eersten steen van onse *H. Herstellinghe*, sondt naer *Durvelo*, op dat hy aldaer het beginfel soude geven aen dese *Herstellinghe* aende mans-perfoonen, ghelijck de *Heylighe* nu alreeds gedaen hadde onder de vrouw-perfoonen. De kortheyt, de welcke de Bemerckinghen vereyffchen, en laten niet toe, dat ick hier den lof overweghe, den welcken de *Heylighe* geeft aen onsen Salighen Vader; in het tweede ende vyfde ghetal, waer door sy syne volmaecktheyt verheft, ende vergroot, de welcke hy bekomen hadde van't beginfel af, alswanneer hy sich begeven hadde om te leven naer de *Herstellinghe*, segghende, *Dat hy groot was in d'ooghen van Godt, al-hoe-wel hy kleyn van lichaem was*, waer door sy hem eenen lof geeft, den welcken ghelijck is aen dien, den welcken men geeft aen de grootheden vanden *H. Ioannes Baptista* in syne gheboorte: *Iste puer magnus coram Domino*. Daer-en-boven dese woorden, die sy uyt-ghesproken heeft, *Dat sy noyt in hem eenighe onvolmaeckheden bevonden heeft*, druckten syne grootheden soodanichlijck uyt, dat 'et voor my eene groote verwaentheyten soude wesen; waert dat ick daer op eenighe Bemerckinghen wilde maken: ende alsoo houde ick my te vreden met te segghen, dat hy 'et is, die den eersten *Ongheschaenden Carmeliet* is gheweest, ende den eersten Vader, den welcken Godt ons gegeven heeft naer onse *Gloricuse*, ende *Heylighe Moeder THERESIA*, op dat wy op 't ghesicht van eene soo verheve volmaecktheyt, ons selven louden aenmoedighen om hem te volgen, wy, segg' ick, die glorie maken van syne Kinderen te zyn.

4. In't 4' ghetal maect sy vermaen van dry seer gheestelijcke Perfoonen, ende groote Dienaerersten van Godt, die binnen *Avila* waren: de eerste is de lof-werdighe *Marie Diaz*, eene vande voonaemste in d'opinie van Heyligheyt de welcke in dese teer Edele Stadt verschenen hebben, de welcke als eene vruchtbarighe Moeder, vele Heylighen voorts-ghebrocht heeft. De *Vlaemsche* was *Mevrouwe Anna Wastels*, Huys-vrouwe van *Matthias de Gusman*, de welcke daer naer *Ongheschaende Carmeliteresse* gheworden is, ghenaemt *Anna vanden H. Petrus*, ende *Mevrouwe Marie d'Avila*, de welcke de Dochter was van dese *Mevrouwe*. Van dese is't, dat *Don Antonius de Quinones*, *Grave van Luna* gheseyt heeft inde ondersoekinghen gedaen voor de Salighmakinghe van onse *Heylighe*, dat, als wanneer sy noch jonck, ende seer aenghenaem was, eene van hare Susters, ghenaemt *Anna vande Enghelen*, grootelijckx wenschte, dat sy *Ongheschaende Carmeliteresse* soude willen worden in't Clooster vanden *H. Ioseph*, ende tot dien eynde verlicht sy van onse *H. Moeder*, dat sy desen roep voor haer van Godt soude trachten te bekomen, waer op de *Heylighe* haer antwoorde: *Zooft; ende danck Godt dat uwe Suster, naer dat sy gheerouwt sal gheweest hebben, Religieuse sal worden, maer niet in ons Order, ende de twee Kinderen, die sy sal hebben, sullen hem begeven tot den Religieusen staet*. Alles is ghebeurt, ghelijck sy voorseyt.

voorſeyt hadde, want Ghetrouwtzynde, heeft ſy eenen Sone ghehadt, die ghegaen is in't *Order* vanden *H. Benedictus*, ende eene Dochter, die oock Religieuſe is gheworden, waer naer de Moeder haer oock begeven heeft in't *Order* vanden *H. Franciscus* binnen *Leon*, alwaer ſy ghenamt is gheweest *Mevrouwe Marie de Guſman*.

L VII. BRIEF.

Aen Antonius Gaitan, Edelman van Alva in Salamanca.

J E S U S.

1. **** E gratie vanden H. Geest ſy met u, mynen Sone. Ick en heb het * D * gheluck niet ghehadt van ſoo veel tydts te vinden, om aen u in't wyt, * * * * * ende breedt te moghen ſchryven. Ick verſekere u, dat ick daer toe eene groote begeerte hebbe, om het ghenoeghen, dat U-E. Brieven my geven, waer door ick verſtaen dat de gratien, die onſen Heere u geeft, daeghlijckx meer toe-nemen. Hy betaelt u nu den arbeydt, den welcken ghy hier doet.

2. En wilt u niet vermoeden, van u ſelven groot gewelt te willen aen doen, ende en gheeft niet veel om de *Bepeyſinghe*, ofte *Meditatie*: want is't dat ghy'et niet vergheten en hebt, ick hebbe u dick wils gheſeyt, wat ghy moet doen, ende dat'et eene veel grootere gratie van Godt is, dat-ge u altyt laet gaen in hem te loven: want te wenschen dat alle menſchen het ſelven ſouden doen, is een groot teecken, dat de ziele met ſyne Goddelijcke Majesteit bekommert is. Godt geve dat ghy, ende ick oock hem weten te dienen in het ghene wy hem ſchuldich zyn, ende dat hy ons veel geve om te lyden, al en ſoud'et maer zyn door de vloeyen, door de nacht-geesten, ende door de reylen.

3. *Antonius Sanchez* is nu ghekomen om aen ons het Huys te geven, ſonder meer te ſpreken; maer icken begrype niet, waer op dat ghy, ende *Pater Julianus de Avila* d'ooghen hadde op-ghellaghen, als ghy lieden ons ſulck een wilde koopen. Het is noch veel, dat ſy'et niet en hebben willen verkoopen. Wy gaen nu een koopen by den *H. Franciscus* inde konincklijke Straete inde beſte plaetſe vande Voor-ftadt, niet verre vande Merckt, het welck ſeer goet is. Beveelt dese ſake aenden Heere. Alle de Sufters bevelen haer metter herten ſeer aen u. Ick ben beter, ick meynde gaen te ſegghen gheheel wel te pas: want als ick niet en ghevoele als myne ghewoonlijke qualen, dat is voor my eene groote gheſondt-heyte. Godt wille u die geven, ende bewaren.

U-E. Dienaerſe THERESIA VAN JESUS.
BEMERC-

1. **D**esen Brief is voor *Antonius Gaitan*, dien geluckighen Edelman van *Alva*, vanden welcken dese *Heylighe* seer dick wils spreeckt inden Boeck van hare *Fondatiën*. Hy hadde eenighe jaren verwert gheleest inde ydelheden des wereldts; maer door't ghewelt van een hemelsch licht ter aerden gheworpen zynde als eenen anderen *Saulus*, heeft hy syne ooghen open gedaen om het bedrogh te sien, ende hy heeft datelijck de ketenen ghebroken, waer mede den wereldt hem ghevanghen hadde ghehouden. Ende om sy selven daer over te wreken, en om den verquisten tydt in-te-halen, heeft sy selven begeven tot den dienst vande *Heylighe*, ende van hare Dochters, in verscheide ondernemingen van haere *Fondatiën*, het welck hy in sulcker voeghen ghedaen heeft, dat hy, ghelijck de *Heylighe* seght, was ghelijck eenen knecht vande *Religieusen*, vercierende het juweel van synen Edeldom met het kostelijck emailleersel van dese *Christelijcke oodtmoedicheyt*. Onse *H. Moeder* vertooght ons in desen Brief den onweerdeerlijcken Schat van hemelsche goederen, die hy in dese bekommernisse vergadert hadde, eenen schat, den welcken sy achte ghekomen te zyn tot eenen soo hooghen prys, dat sy gheoordeelt heeft verbonden te zyn van sijn lofschrift te maken, waer in sy syne uytnemende deughden in't lanck vertooght, gelijk sy ghedaen heeft inden Boeck van hare *Fondatiën*.

2. In't Jaer 1574. heeft hy haer verghefelschapt, gaende naer de *Fondatie* van *Segovien*, ende naer alle neersticheyt ghedaen te hebben, heeft hy niet alleenlijck een Huys ontleent, ende daer naer een ander ghehuert, maer oock gehandelt hebbende om een te koopen, was hy naer *Salamanca* ghegaen, alwaer hy desen Brief vande *Heylighe* ontfonck, waer in sy hem den staet vande *Fondatie* te kennen geeft, ende te samen troost sy hem in eenighe twyffelingen, de welke hy in syne ziele hadde. Ende onder andere geeft sy hem in't tweede getal eene wonderlijcke leeringhe om het Ghebedt te oeffenen, de welke is, dat hy sich in pyne niet en soude stellen met de *Meditatie*, als de goede wercken hem de vrucht van het waerachtich Ghebedt deden kennen: want ghelijck sy seght inden 23. Brief vanden eersten Boeck: *Dit Ghebedt is het besten, het welck betere wytwerckingen laet, bevesticht door de wercken, ende de denghden doet groeyen in de ziele*, het welck tot eene groote vertroostinghe dient voor de personen, die door de ghehoorsaemheyt bekommert zyn met uytwendighe saken, ende voor die, de welke niet en kunnen mediteren met het verstandt, ende die vanden anderen kant eene groote sorghe hebben voor haer inwendich, die oodtmoedich zyn, Godt vreesende, ende die eene gedurighe aendachticheyt hebben van hem te behaghen, ende niet te vergrammen. Siet waer in dat'et beste Ghebedt bestaet, volghens de leeringhe van onse *H. Moeder*, ende die vanden *Heylighen* der *Heylighen*, den welcken ons leerende bidden in't Ghebedt vanden *Pater Noster*, siet men daer in klaerlijck, dat alles bestiert wort tot de oeffeninghe van deughdelijcke wercken.

LVIII. BRIEF.

*Aenden Licentiaet Martinus Alphonsez de Salinas
Canoninck vande Kercke van Palencia.*

J E S U S.

1. **** E. gratie vanden H. Geest zy met u. Het soude goet zyn, dat U-E.
* D * my soniwylen schreef, op dat ick een weynich soude moghen rusten
* * * *
* * * * tusfchen andere verdrietelijke bekommernisten : want ten is voor-
waer voor my niet allaenlijck eene groote jonste, maer oock eene
verlichtinghe, als ick uwe Brieven sien, al-hoe-wel dat'et ghevoelen in my vernieuwt, van u soo verre van my, ende my in eene soo groote eenicheyt in dese plaetse te sien. Maer Godt zy in alles gheloofd : ick dancke hem uytter herten, om dieswille dat U-E. soo wel te pas is, ende dat uwe Broeders in volle ghefondt-heyte zyn aen-ghekomen.

2. Maer ghemerckt sy teghenwoordich binnen *Burgos* zyn, soo dunckt my, dat wy niet en behoorden op-te-houden, is't dat'et u belieft, van met allen moghelijcken iever te wercken, siende dat Godt eenen soo grooten iever geeft aen die goede Mevrouw *Catharine*. Daer is misfchien eenighe verholentheydt in. Sy heeft my gheschreven, ende ick andtwoorde haer nu, ende ick schryve aen die, aende welcke sy my heeft verfocht te schryven. Ick bidde U-E. den Brief te schryven, vanden welcken de Eerw. Moeder Priorinne U-E. heeft ghesproken, ende oock andere, die U-E. sal oordeelen ons dienstich te konnen zyn tot ons voornemen. Ten is misfchien maer eene vreesse, die wy hebben : want Mevrouw *Catharine* seght, dat de Stadt verlof ghegeven heeft om andere Kloosters te stichten, sedert dat wy van dese sake handelen. Ick en begrype niet, waerom dat sy sulcke swaricheyt moeten maken om derthien Religieusen, het welck een seer kleyn getal is ; maer het is, om dieswille dat dit ten uyttersten mis haecht aenden duyvel. My dunckt dat'et inder daedt niet wel en is, het ghene U-E. seght ; maer daer en sullen daer naer geene andere ongevallen ontbreken. Eyn-delijck, is't dat'et een werck van Godt is, ende is't dat hy'et wilt, den duyvel en sal niet uyt-rechten. Syne Majesteit wille dit werck bestieren tot synen meerderen dienst, ende glorie, ende dat hy U-E. beware in alle heyligheyt, de welke ick, hoe ellendich dat ick oock ben, van hem alle daghen in myne ghebeden vraghe. Ick en make het hier soo lanck niet, gelijk U-E. wel soude begeeren, om de menighvuldighe Brieven, die ick noch moet schryven. Ick ben beter te pas, als ick wel pleghe te zyn, ende ick en ghevoele niet dat den koude my quaet doet,

doet, al-hoe-wel dat hier overvloedighen sneeuw ghevallen is. Uyt het Huys vanden H. *Joseph* binnen *Avila* den 13. November.

Onweerdighe Dienaerese van U-E.

THERESIA VAN JESUS.

3. Ick bidde U-E. van iemandt te willen senden om myne ghebiedenisse te doen aenden Heere *Suero* de Vega*, ende aen Mevrouw *Elvira*, ende hun te verfekeren, dat ick van mynen t'weghen oock niet en ontbreke van hun, ende de Enghelen aen onsen Heere te bevelen.

BEMERCKINGHEN.

1. **D**esen Brief is voor dien Heere Canoninck vande Kercke van *Palencia*, vanden welcken sy vermaen maect in die *Fondatie*, alwaer sy overweeght die groote verbintenissen, die sy aen hem schuldich was, gelijk oock aenden Heere *Hieronymus Reynoso*, Canoninck vande selve Kercke: de welke, ghelijck sy in hun leven vereenicht waren inde oeffeninghe van alle deughden, tot enen spiegel van d'andere, ende in behulpsaem te zyn aen onse *Heylighe*, soo en hebben sy naer hunne doot oock niet konnen ghescheyden zyn: want hunne lichamen rusten te samen onder eenen Abasten Serck-steen, door wiens inschrift hunne lof-weerdighe gedachtenisse bewaert wort, maer sy wort noch veel meer bewaert door hunne groot-dadighe wercken. De voornaemste deught, die d'aldermeest heeft uyt-gescheiden in den Canoninck *Salinas*, is syne mildheyt gheweest tot den armen, de welke hy vele jaren gheoeffent heeft in't *Gasthuys* vanden H. *Antonius*, van het welck hy den Bediender was, ende aen syne Nakomelinghen vele exempelen ghelaten heeft om naer te volgen.

2. De neersticheden die sy van hem in't tweede ghetal vraeght, dat hy-se soude doen, waren, dat hy sijn besten soude doen, om het verlosse vande Stadt *Burgos* te bekomen, op dat sy daer een Clooster soude moghen stichten, het welck sy eyndelijck door desen middel bekomen heeft, ende oock door Mevrouw *Catharina Manrique*, Sufter vanden Hooghweerdighen Heere ende Pater *Don Angelus Manrique*, Bisschop van *Badajos*, den welcken grooten vriendt was van Mevrouw *Catharina de Tolosa*, Fondatersse van't Clooster binnen *Burgos*, ghelijck onse *Heylighe* verhaelt, handelende van dese *Fondatie*, ende van dese Mevrouw *Catharine* is't, dat sy hier spreekt in't tweede ghetal.

* Het was eenen Edelman van *Palencia*, den Man van Mevrouw *Elvira Manrique*, Dochter vanden Grave *Oserno*, ende de Enghelen waren hunne kinderen.

LIX. BRIEF.

Aen den Licentiaet Peña, Capellaen van de Konincklijke Capelle binnen Toledo.

J E S U S.

1. **** E gratie vanden H. Geest sy met U-E. Ten is niet langh gheleden, * D * dat ick op den Brief van U-E. gheantwoort hebbe, maer ghelijck * * * * * dese antwoordt niet rechte door en gaet, ende dat u desen misschien eerter handt sal ghestelt worden, soo hebbe ick aen U-E. willen ichryven, om u te bidden, dat, gelijk ick soo dickwils niet en derve ichryven aen syne Hooghweerdicheyt, den doorluchtighen Cardinael, het welck ick nochtans seer gerne soude doen tot mynen trooit, U-E. believe aen hem te segghen, dat, sedert dat ick aen syne Doorluchticheyt gheschreven hebbe, ick geweest ben by den Eerw. P. Prior van't Clooster vanden *H. Dominicus* in dese Stadt, den welcken is, den Eerw. P. *Diego d' Alderete*, ende dat wy ons langhen tydt onderhouden hebben op de sake van Mevrouw *Helene*, segghende aen desen Pater dat ick, hebbende daer geweest over weynighē tydt, haer met eene veel grootere wroeinghe gelaten hadde als oyt, om haer voornemen te volbrengghen. Desen Pater schynt daer toe soo weynich gheneghen te zyn, ghelijck ick oock ben, dat ick 'et niet ghenoegh en kan segghen, ende ghemerck ghenomen hebbende op de reden, die ick voor-ghestelt hadde, ende op de ongevallen, die daer uyt konden volghen, de welke die zyn, de welke my ghemeynlijk meer vreesse aen-jagghen, hebben wy besloten, dat 'et veel beter soude weten, dat sy in haer huys soude blyven: want ghelijck wy haer niet en willen ontfangghen, blyft sy vry van hare beloften, die sy ghedaen heeft van in ons Order te komen, waer in sy niet meer verbonden en is, als het selven te vrughen. Dese reden heeft my grootelijckx ghetrooft, doordien ick 'et van te voren niet en wiste.

2. Desen Prior is in dese Stadt, alwaer hy acht jaren ghewoont heeft, in eene groote achtighe van Heyligheyt, ende van gheleertheyt, ende hy heeft my inder daedt soodanighen ghedocht. De penitentie die hy doet, is groot. Ick en hadde hem te voren noyt ghesien, ende alsoo heb ick eene groote vertroostinghe ontfangghen van hem te kennen. Sulckx is sijn ghevoelen in dit gheval: ende ghemerckt dat ick, ende alle de Religieusen van dit Huys vast besloten hebben van haer niet t'ontfangghen, soo is't redelijck dat men haer te kennen geeft, dat sulckx noyt en sal gheschieden, op dat sy voortaan in ruste soude blyven: want is't dat men haer met woorden onderhoudt, ghelijck men tot nu toe ghedaen heeft,

heeft, sy sal altydt in onruste blyven. Voorwaer het en is niet oorboorlijk, selver oock voor den dienst van Godt, dat sy hare kinderen verlaet, waer in is't dat den Prior niet my over-een ghekomen is: maer sy heeft my oock gefeyt, dat sy, naer dat hy haer van alle de omstandicheden onderricht hadde, hem gheandwoordt, ende beleden heeft, dat sy soodanichlijk verwonnen was, dat sy hem niet en derfde teghen-segghen. Dat syne Doorluchticheyt hem niet en misnoeghe om dese sake. Ick hebbe alreeds gheseyt, dat, al-hoe-wel syne Doorluchticheyt het verlof gaf, wy haer niet en souden ontfanghen; ick sal den Eerw. P. Provinciael oock daer over waerschouwen. U-E. sal van al'et gheue ick hier schryve aen syne Doorluchticheyt segghen, het welck U-E. sal oordeelen, dat hem niet en sal misnoeghen. Ick bidde van hem de handen te kussen van mynen r'weghen. Godt beware u vele jaren, ende dat hy U-E. soo veel van syne liefde geve, ghelyck ick wensche, ende van hem versoecke. Uyt *Soria* den 8. July.

Onweerdighe Dienaer van U-E.

THERESIA VAN JESUS.

B E M E R C K I N G H E N.

1. **A**L-hoe-wel dat desen Brief, ende de dry naervolghende ghêschreven zyn aenden Licentiaet *Penna*, Capellaen van eene vande Konincklijke Cappellen binnen *Toledo*, den welcken was inden dienst vanden Doorluchtighen Cardinael *Don Gaspar de Quiroga* Aerts-Bischop van *Toledo*, den inhoudt van die is nochtans voor syne Doorluchticheyt. Dit is eene seer voorsichtighe maniere van handelen vande *Heylighe* door eenen derden persoon, om door hare Brieven niet lastich te zyn, ghelyck sy seght in't eerste ghetal, aenden ghenen, den welcken voorwaer voor hare Brieven geene mindere achtinghe en soude gehadt hebben, ghelyck hy hadde voor hare deught. Ten ware dat men dit misschien soude nemen voor eenen treck van eene *Heylighe*, ende *Religieuse* Staet-kundige, ofte *Politycke*, op dat sy hare sake met meerderen voorspoet soude dryven. Ende inder daedt, dit is de beste maniere van handelen met groote Heeren: want als wy door onse wederhoudentheyt toonen, dat wy hun niet te lastich en willen vallen, soo verwerven wy veel lichtlijcker hunne gratie, ende eene jonste met zeaerheyt te weygheren, is eene uytwerckinghe vande voorsichtigheyt, ende eene heylighe maniere om te ghelucken in synen handel.

2. Wy hebben nu alreeds gefeyt, dat *Mevrouwe Helena de Quiroga*, Weduwe van *Don Diego de Vallaruel*, ende *Nichte* vanden Cardinael *Quiroga*, handelde om *Religieuse* te moghen worden int Clooster van *Medina del Campo*, soo haest als de *Heylighe* dese *Fondatie* soude voltrocken hebben in't jaer 1577. ende uyt desen Brief blyckt, dat sy belofte gedaen hadde van *Carmeliteresse* te worden, verwinnende alsoo met de liefde Godts, de natuerlijke liefde, de welcke sy voor hare Kinderen hadde, de welcke, om dat sy noch soo jonck van jaren waren,

met

met noch andere belemmeringhen, die haer Huys racckten, haer meer als twelf jaren wederhouden hebben, van haer voornemen te volbrengnen. Maer met eene soo langhe uyt-stellinghe vermeerderde hare begeerte foodanichlijk, dat een ieder sich liet voorstaen, dat desen Roep van Godt quam, overfulckx besloot onse *Heylighe* met hare Dochters, dat sy haer souden ontfanghen, mits dat haren Oom te vreden soude zyn, den welcken, als zynde eenen Prince van groote godtvruchticheyt, en stemde niet alleenlijk toe, maer prees oock hooghlijk haer heyligh voornemen, herkenkende door hare volherdicheyt, dat 'et eenen Roep van Godt was.

3. Weynighe maenden voor ende al eer sy in het Clooster quam, zynde de *Heylighe* besigh met de Fondatie van *Sorie*, schreef sy desen Brief aenden Licentiact *Penna*, op dat hy de swaricheden die daer voor-vielen, aen syne Doorluchticheyt van haren t' weghen soude voor-stellen, om de welcke noch sy, noch hare Dochter haer konden begeven, om haer t'ontfanghen: te meer, om dat den Eerw. P. *Diego de Alderete* Prior van 't Klooster der Paters *Predick-heeren* van dese Stadt, aenden welcken *Mevrouwe Helene* haren Roep scheen te kennen gegeven te hebben, verwonnen zynde door de reden van onte *Heylighe*, van haer ghevoelen was. Men moet hier bemercken het groot geluck van 't Klooster van den *H. Dominicus*, van eenen soo heylighen, ende soo geleerden Prelaet te hebben, ghelijck onse *Heylighe* in 't tweede ghetal seght.

4. Maer Godt, die dese Mevrouwe voor synen dienst verkoren hadde, ende om te dienen tot een voorbeeldt aen vele andere, heeft alles soo wel gheschickt, dat sy, ghelijck wy gheseyt hebben, eyndelijck tot haer voornemen ghekomen is, tot haerder meerdere glorie, tot d'eeere vande Religie, ende tot meerdere achttinghe vande *Heylighe*. Het is seer weerdich te bemercken, dat sy in 't beginfel van hare *Herstellinghe*, als sy persoonen van groot crediet soo grootelijckx van noode hadde, meer als twelf jaren wederstaen heeft om eene soo edele, en soo rycke Vrouwe t'ontfanghen, ende die maeghschap was aende voornaemste van *Castillen*, om haren Roep t'ondersoecken, ende te beproeven: een besonder exempel van volherdicheyt in dese Novitie, ende van moedicheyt in onse *Heylighe*.

LX. BRIEF.

*Aen den selven Licentiaet Peña, Canonincklycken
Capellaen binnen Toledo.*

J E S U S.

1. **** E gratie vanden H Geest zy met U-E. ende syne Goddelijcke Ma-
* D * jestyte wille u den troost betaalen, den welcken U-E. my door synen
* * * * Brief ghegeven heeft. Ick hebbe dien ontfanghen zynde binnen *Soria*;
* * * * maer nu ben ick binnen *Avila*, alwaer den Eerw. P. Provinciael

my gheboden heeft te blyven, tot dat'et onsen Heere sal believen, dat den Doorluchtighen Cardinael sal ghebieden, dat men ons het verlof sal geven voor *Madrid*. Den tydt dunckt my wel lanck te zyn, van te moeten wachten, tot dat sijne Doorluchticheyt naer *Madrid* sal gaen: want ghelijck aldaer eene vergaaderinghe der Bischoppen moet ghehouden worden, soo vreesse ick dat'et niet en sal kunnen wesen, ten zy naer den Vasten, ende hierom hope ick, dat sijne Hooghweerdicheyt my die gratie sal toe-staen, is't dat'et hem beliest, voor't minsten, voor den winter, op dat ick niet genootsaect en soude zyn van dien moeten over te brenghen in eene plaetse, ghelijck die is, die my ghemeynlijk groot quaet doet. Ick bidde U-E., dat-ge hem dat son wylen indachtigh geliest te maken. Den Brief, den welcken sijne Hooghweerdicheyt my gheschreven heeft, zynde binnen *Soria*, en maect geen vermaen van een soo lanck uytstel.

2. Ick schryve hem nu over de saken van *Meuvrouwe Helene*, de welke my eene groote pynlijckheyt veroorsaken; ick sende hem oock eenen Brief, den welcken sy my gheschreven heeft, waer in sy seght, dat, is't by al-dien wy haer in ons *Order* niet en willen ontfanghen, sy voor-ghenomen heeft te gaen onder het *Order* vanden H. *Franciscus*, ende ons te verlaten; maer voor soo veel als ick haren geest kenne, sy en sal aldaer noyt eenighe voldoeninghe hebben, doordien dat sy eyghentlijcker is voor ons *Order*, eyndelijck sy heeft hier hare Dochter, sy is by hare Kinderen. Ick bidde U-E. van dese saken aen Godt te bevelen, ende my eene antwoordt te besorghen van sijne Hooghweerdicheyt, want sy is seer bedroeft, ende ghelijck ick haer ten uyttersten beminne, soo ghevoele ick hare pynlijckheyt grootelijckx, sonder te weten hoe dat men't sal kunnen middelen. Dit is voor U-E. alleen, ende Godt beware uwen persoon met vermeerderinghe van Heylighet, die ick van hem versoecke. Gheschreven binnen het Clooster vanden H. *Joseph* den 13. September.

Onweerdighe Dienaereste van U-E.

THERESIA VAN JESUS.

BEMERCKINGHEN.

1. In desen Brief, den welcken gheschreven is binnen *Avila* in't jaer 1581. vervolght de *Heylighe* hare onder handelinghe met den *Aerts-bisschop* van *Toledo*, door den middel vanden *Canoninck Penna*, over het versoeck van sijne *Nichte Mevrouw Helena de Quiroga*, vande welcke sy spreekt in't 2. getal, ende het tchynt dat hare inkompte in het Clooster dese ryse vast ghestelt is gheweest, aenghesien sy ses weken daer naer, ott daer ontrent, ons *Heyligh Habyt* heeft aenghenomen.

2. In't 1. getal versoeckt sy met alle kracht het verlot van sijne *Hooghweerdicheyt*, om een Clooster binnen *Madrid* te moghen stichten, het welck ick magh noemen de *Dochter des herte vande Heylighe*, ter oorsaken vande groote begeerte, met de welcke sy dese stichtinghe, ghewenscht, ende besorgt heeft. Ende is't dat de *Kinderen der liefde* voor-ghestelt worden inde affectie van de *Ouders*, soo moet dese *Heylighe Fondatie*, als den besten pant vande *Heylighe* soock ghestelt worden voor alle andere Cloosters, die sy ghesticht heeft.

LXI. BRIEF.

*Aen den selven Licentiaet Peña, Canonincklijcken
Capellaen binnen Toledo.*

JESUS.

1. **** Egratie vanden H. Geeft zy altyt met U-E. Ick ben hier binnen *Madrid* aengekomen, daeghs voor *dry Koninghen* avont; maer
* D * ick en hebbe niet voorder willen gaen, sonder U-E. te waerfchouwen dat ick gaen, waert dat U-E. my iet mischien wilde belasten, ende sonder U-E. te bidden vande handen van sijne *Hooghweerdicheyt* van mynen t'weghen te willen kussen. U-E. sal hem believen te segghen, dat ick onse *Suster Helena van Jesus*, ende alle d'andere in eene volkome gesontheit ghevonden hebbe. Ick hebbe haer soo wel te vreden ghevonden, dat sy my onsen *Heere* daer over heeft doen loven, ende dit is't, dat haer soo wel heeft doen toenemen. De voldoeninghe, die sy altēmael hebben, is soo groot, dat'et lichtelijck om sien is, dat haer lieden roep van *Godt* komt, dat hy inder eeuwichheit ghebenedydt zy. Sy kussen duyfsent-mael de handen van sijn *Hooghweerdicheyt*, ende ick, met alle de andere *Susters*, hebben eene groote sorghe, van hem aen onsen *Heere* te bevelen, op dat hy hem langhe jaren ghelieve te bewaren.

2. Ick ben seer ghetrooft over de goede tydinghen, de welcke ick hier hoore
van

van syne Hooghweerdicheyt : Godt geve, dat syne heyligheyt meer toe-neme. Suster *Helena van Jesus* is de saken vande Religie alreeds soo ghewoon, ende sy bevindt haer daer in soo wel, al oft sy-se vele jaren gheoeffent hadde. Godt wil-se ondersteunen met syne handt, ende alle de vrienden van syne Hooghweerdicheyt : want sulcke zielen dienen voorwaer gheacht te worden.

3. Ick en peysde in geender manieren uyt *Avila* te gaen, ten zy om een Klooster te gaen stichten binnen *Madrid*; maer het heeft onsen Heere belieft, aen sommighe persoonen van *Burgos* eene soo groote begeerte in-te-given, van aldaer een van onse Kloosters te hebben, dat sy het verlos vanden Aerts-Bischof, ende vande Stadt bekomen hebben, oversulckx gaen ick met eenighe Religieusen vertrecken, om dit voornemen in't werck te legghen. De gehoorfaemheyt, ende onsen Heere willen't alsoo hebben, op dat'et my meer arbeyt soude kosten; want zynde soo naer by gheweest, ghelijck ick was, als ick binnen *Palencia* was, soo en heeft'et onsen Heere niet belieft, dat'et alsdan soude gheschieden, maer alleenlijck sedert dat ick wederom gekeert was naer *Avila*. Ten is dan voor my geenen kleynen arbeydt, van nu eene soo langhe reyse t'ondernemen. Ick bidde U-E. van te willen vraghen van syne Goddelijcke Majesteit, dat'et magh wesen tot syne meerdere eere, ende glorie: want sulckx zynde, hoe men meerder lydt, hoe de saké beter gaen. En laet niet van my den staet vande gesoudtheit van syne Hooghweerdicheyt, ende van d'u we over te schryven. Het is seker, dat hoe wy meer Cloosters stichten, hoe syne Hooghweerdicheyt meer Dienaeressen, ende onderdanē verkryght om hem aen onsen Heere te bevelen. Syne Majesteit believe hem te bewaren, voor soo veel als wy hem noodich hebben. Wy fullen morghen vertrecken, om naer *Burgos* te gaen. Godt geve aen U-E. soo veel van syne liefde, ghelijck ick, ende myne Susters voor hem versoeken. Ick bidde U-E. om de liefde Godts, van my in uwe heylighe Sacrificien niet te vergeten, ende van mynen t'weghen Mevrouw *Louise de la Cerda* te gaen besoecken, om haert te segghen, dat ick wel te pas ben. Ick en hebbe geenen tydt om meer te schryven. 't Is van daghe den 8. January.

Onweerdighe Dienaeressē van U-E.

THERESIA VAN JESUS.

BEMERCKINGHEN.

1. Naer Nieuwe-jaers-dagh is onse glorieuse Moeder THERESIA van *Avila* vertrocken, om te gaen naer het stichten des Kloosters binnen *Burgos*, ende hare reyse ghenomen hebbende door *Medina del Campo*, heeft sy Mevrouw *Helena de Quiroga* ghesien, die in dat Klooster ontrent twee maenden te voren het Habyt ontfanghen hadde, zynde ghenamt *Helena van Jesus*. Sy schreef van daer desen Brief aenden Licentiaet *Penna*, ofte wel om beter te segghen, aen syne Hooghweerdicheyt den Cardinael van *Toledo*, om hem reke-

ninghe te geven vande reyfe, die fy ondernomen hadde, ende vanden iever, met den welcken fyne Nichte den loop begonst hadde van het Religieus leven; ende hoe wel dat fy, ende de andere vrienden van fyne Hooghweerdicheyt haer bevonden in desen nieuwen staet, de welcke waren, *Suster Hieronyma vande Menschwoordinghe*, zynde nu alreeds Gheprofest, ende de Dochter van *Suster Helena van Jesus*, ende *Suster Marie Evangelista* hare Nichte, aende welcke *Suster Helena van Jesus* de Dote ghegeven hadde, om haer voor haer te senden tot eene Slagh-offerhande vande Religie, de welcke, om haer selven geheel en gansch op-te-draghen aen Godt, onder de voeten tredende de punten van eere van haren Edeldom, niet en heeft willen in-komen om Choor-Suster te zyn, maer om de andere Religieusen te dienen inden staet van Leecke-Sulter, soo is't dat fy in dien staet hare Professie gedaen heeft den 22. January in't Jaer 1581. al-hoe-wel dat de Oversten haer daer naer ghedwonghen hebben om den swarten wyl aente-nemen. Sy hebben altemael soo groote teecken en van deughden ghegeven in't Order, dat haer lieden leven overvloedighe stoffe ghegeven heeft, om de Jaer-schriften van't Order te verbreyden.

2. Ick soude een groot vermaeck hebben, waert dat ick hier een kort begryp konde voor-stellen van het leven, 't welck de *Moeder Helena van Jesus*, van welke desen Brief handelt, gheleyt heeft: want sy heeft soo ghestichtelijck gheleeft op den tydt van vyfthien jaren, die sy over-ghebrocht heeft inde *Herstelde Order*, dat sy die 12. oft 13. jaren, inde welcke men hare vierighe begeerten, die sy hadde om Religieute te worden, wederhouden hadde, seer wel besteedt heeft, ende die inde wereldt eenen spieghel gheweest was voor de ghetrouwde Vrouwen, ende aende Weduwen een voorbeeldt van deught, dat is sy gheweest in het Klooster aen alle de Religieusen.

3. Die van *Toledo* hebben haer verkoren om Priorinne te zyn in't jaer 1586. van waer de Oversten haer wederom ghesonden hebben tot haer Klooster van *Medina*, naer dat sy die Ghemeynthe met eene besondere deught, ende voorfichticheyt bestiert hadde, alwaer sy volherdt heeft van eene groote gestichticheyt te geven aen hare Mede-Susters, door haer ghedurich Ghebedt, door eene diepe boetmoedicheyt, door eene strenghe armoede, ende door eene nauwkeurighe onderhoudinghe vande Religieute oefeninghen.

4. Als men eens gheluyt hadde om de Ghemeynthe naer den Choor te roepen, soo bemerkten de Religieusen dat de Eerw. *Moeder Helena* daer niet en was volghens hare ghewoonte, de welcke op den eersten klop van't gheluyt haer inden Choor liet vinden, sy lieten haer datelijck voorstaen, dat haer iet swaers moeste over-ghekomen zyn, zynde in dit ghepeys, hebben sy naer hare Celle gegaen, ende haer bevonden met eene sware sieckte bevanghen, vande welcke sy oock ghestorven is, het welck een groot teecken is van hare standvasticheyt, ende nauwkeuricheyt in hare Kloosterlijcke onderhoudinghe.

5. Een weynich te voren eer sy stierf, gevende haer een ey, vraeghde sy dat men

men haer een weynich broodt soude brenghen, het welck sy in hare handen nemende ghelijck sy konde, dede sy haer selven groot ghewelt aen, om het selven te eten, het welck eenighe Religieusen siende, seyden sy tot haer, dat sy 'et soude laten, aenghesien sy 'et niet en konde eten, waer op sy andtwoorde: *Neen, myne lieve Moeders, ick hebbe liever het leven te verliefen, als het broodt te laten, want dat is het voedsel van d'Arme.* Is het saken dat den *Evangelischen Armen* eenem Martelaer is, volghens 't ghevoelen vanden *H. Bernardus* [a], soo is sy oock eene Martelaereste gheweest, aenghesien sy liever haer leven heeft soecken te verliefen, als de liefde tot de Armoede: waer naer sy uyt dit ellendich leven is ghescheyden door eene gheluckighe doot, om den loon te gaen ontfanghen, den welcken beboeft is aende *Armen des Geests* in 't jaer 1598. den 2. September.

[a] *Serm. 1. in fest. SS. Omnium circa finem.*

LXII. BRIEF.

*Aen den selven Licentiaet Peña, Canonincklijcken
Capellaen binnen Madrid.*

J E S U S.

1. **** E gratie vanden H. Geest zy met U-E. ende dat hy in dese Fceft-
* D * daghen eene groote overvloedicheyte van syne liefde aen U-E. geve,
* * * ghelijck ick van hem versoefcke, ende dat hy U-E. de jonste betale,
**** die U-E. my door syne Brieven ghedaen heeft, de welcke voorwaer
seer groot is, ende alsoo is dese gheweest, de welcke ick kome t'ontfanghen
van U-E. Ghemerckt U-E. binnen *Madrid* is, het soude voor my een groot
ghenoeghen zyn, waert dat 'et Godt schickte, dat dese *Fondatie* mochte gelieheden,
om met U-E. meerder te moghen handelen, ende naerder te zyn by Syne
Hooghweerdicheyt. Ick hebbe my grootelijckx verheught, dat hy de hitte
binnen *Toledo* niet en verwacht, ende ick love onsen Heere om dat hy hem ghesondtheyt
geeft. Ick bidde Godt, dat hy hem voor ons langhe jaren ghelieft te
bewaren. Soo haest als 'er een van onse Kloosters ghesticht is, soo begint men
aldaer ghebeden voor hem te storten; dit is nu voltrocken, glorie zy aen Godt.
Ick hebbe in dese plaetse altydt met weynighe ghesondtheyt gheweest, met al
dat, en soude ick van hier niet willen gaen, tor dat ick sal ko nen o.n. die te vol-
trecken. Ick heb 'et alsoo aen syne Hooghweerdicheyt gheschreven, ende waert
dat 'et Godt beliefte, ick soude wel willen niet meer reyten, doordien ick seer
oudt, ende ghebroken ben.

2. Sommighe segghen hier, dat den Koninck nu herwaerts wilt komen, an-
dcre

dere zyn van ghevoelen, dat hy soo haest niet en sal komen. Wat dat'er van zy, my dunckt dat 'et ghevoeghlijcker soude zyn voor onse sake, waert dat 'et aenden Cardinael beliefsde, dat 'et Clooster ghesticht soude zyn, eer dat hy komt. Ick betrouwe dat Godt licht sal geven aen syne Hooghweerdicheyt, om te doen het ghene 't besten is, ende dat hy hem den wille sal geven, van my jonstich te zyn, hierom is 't dat ick hem niet en wille lastich vallen. Des-niet-teghenstaende, gelijck hy soo vele saken ondernomen heeft, ende dat ick wete, dat dese is voor den dienst van onsen Heere, ick en soude niet willen dat sy soude onderblyven, om dat ick van mynen 'weghen alle neersticheyt daer toe niet en soude gedaen hebben, ghelijck ick schuldich ben te doen; overfulckx en doen ick niet, als de memorie te ververschen van syne Hooghweerdicheyt, zynde wel versekert, dat Godt hem licht sal geven, om te doen het ghene oorboorlijkste sal weten, ende op den bequaemsten tydt: Godt wille U.-E. bewaren, gelijck ick van hem verfoecke, Amen. Uyt *Burgos*, ende uyt het Huys vanden H. *Joseph* den tweeden Sinxen-dagh.

Onweerdighe Dienaereste van U.-E.

THERESIA VAN JESUS.

BEMERCKINGHEN.

1. IN desen Brief doet de *Heylighe* wederom nieuwe tochten by den Heere *Cardinael van Toledo*, om het verlof te moghen bekomen voor het stichten des Cloosters binnen *Madrid*, het welck sijne Hooghweerdicheyt hadde uyt-ghestelt, tot dat den *Koninck Philippus den II. van Portugael* soude wederom ghekeert zyn, alwaer hy gegaen was, om dat *Ryck* in besittinghe te nemen; maer onse H. Moeder zynde te voren ghestorven, en heeft dese *Fondatie* door haer selven in 't werck niet kunnen legghen.

2. Maer vanden Hemel heeft sy hare begeerte volbrocht gesien. Ten eersten door den middel vande *Lof-weerdighe Moeder Catharina van Jesus*, aende welke de *Heylighe* haer vertoont heeft, ende gheboden, dat sy den *Eerw. P. Provinciael* van haren 'weghen soude pramen, op dat hy met alle kracht dese *Fondatie* soude trachten voorts-te-dryven, gemerckt sy die selver in haer levé niet en hadde kunnen uyt-werken. Ten tweeden door den middel vande *Lof-weerdighe Moeder Anna van Jesus*, die de leste handt aen dit werck ghesteken heeft in 't jaer 1586. vier jaren naer de doot van onse H. Moeder, de welke aende *Religieusen* van dit Huys besondere Jonsten ghedaen heeft, ende de voornaemste onder alle dese is gheweest, dat sy, zynde alreets glorieus inden Hemel, 'voor-gheseten heeft, ende alle Cloosterlijcke Oeffeninghen, als *Priorinne*, ooghsichynlijck by-ghewoont heeft, het welck eene vande raerste saken is, diemen in eenighe Boecken beschreven vindt; om dese maghmen dese *Fondatie* onder de voornaemste rekenen, die onse H. Moeder ghedaen heeft.

LXIII. BRIEF.

*Aenden Licentiaet Gaspar de Villa Nueva, Capel-
laen vande Religieusen binnen Malagon.*

J E S U S.

1. **** E gracie vanden H. Geest zy met U-E. Uwe Brieven hebben my
* D * eeene groote pyne veroorsaecht. Ick hebbe seer wynich gheluck ge-
* * hadt in dat Huys. Ick en wete niet wat quaet dat de Overste doet aen
**** de Religieusen, om te zyn, ghelijck U-E. Ichryft inden Brief van-
de Eerw. Moeder Priorinne : want het behoorde ghenoeghsaem te zyn, het
ghene sulck eenen Oversten, gelyck onsen Pater is, haer gheseyt hadde, om
haer in vrede te stellen. Het staet haer wel van alsoo te doen blycken het wey-
nich verstant, het welck sy hebben. Des-niet-teghenstaende ick en kan niet laten
vande schult op U-E. te stellen, om dieswille dat ick wete, dat U-E. soo veel
by haerlieden vermagh, dat waer het saken U-E. soo veel ghedaen hadde, ge-
lijck U-E. ghedaen heeft, als sy die bekooringhe hadden teghen de Eerw. Moe-
der *Brianda*, sy souden nu op eenen anderen voet ghestelt zyn. Het ghene sy
door desen middel sullen winnen, is, dat sy haer noyt meer en sullen sien, al
waert schoon dat Godt haer de voorighe ghetondtheyt wederom gawe, ende al-
soo te blyven sonder U-E. Op dese maniere is't dat Godt die betaelt, de wel-
ke hem qualyck dienen, ende U-E. sal sien, wat dat'er komt van personen
die soo twistich zyn, ende die my altydt een soo groot misnoeghen geven, over-
sulckx bid' ick U-E. van het te segghen van mynen t'weghen aen dese *Beatrix*.
Ick ben soo gram teghen haer, dat ick haer alleenlijck niet en soude willen hoo-
ren spreken. Ick bidde U-E. van haer noch eens te willen segghen, dat is't by-
aldien sy haer noch vermeet teghen-te-segghen, oft in eenighe saken teghen-te-
stellen aende Overste, het ghene men in't Huys doet, ende dat ick'et kome te
weten, dat'et haer wel dier sal kome te staen.

2. Leert haerlieden, om de liefde Godts, ghelijck U-E. altyt gedaen heeft,
van haer selven aen hem te hechten, ende soo ongerust niet te zyn, is't dat sy hare
ruste wenschen. Vreeft-ge dat'er noch andere ghevonden worden ghelijck *An-
na van Jhesu*? Voorwaer ick soude haerlieden liever sien in eenen engheren staet,
als dien, daer sy in gheweest is, als haerlieden onghemoorfaem te sien : want
ick en kangeene gheduldicheyt hebben van te sien dat iemant Godt vergramt,
al-hoe-wel dat ick sien, dat onsen Heere my in alle andere ghevallen lydtsaem-
heyt ghenoegh geeft. Het is voorwaer een goet, dat *Anna van Jhesu* magh Com-
municeren, men heeft daer in goede bemerckinghen gehad. Aengesien dat sy'et

nu doen kan, dat men't alsoo volherdt ten tyde van een Maent, om te sien hoe dat'et sal gaen. Ick ghedraeghe my hier in aen het ghene, het welck de Eerw. Moeder Priorinne aen U-E. gheschreven heeft. Men heett seer qualijck gedaen dat men u daer van te vooren niet ghewaerschouwt en heeft, ende U-E. heeft veel ghedaen van haer de Communie ghegeven te hebben, sonder meer te weten.

3. In het ghene dat den Pastoor raect, ick vreesde daerom het vertreck van den Eerw. P. *Franciscus*: want onsen Eerw. P. Provinciael en wilt niet, dat sy altyt aen eenen, ende den selven Biecht-vader souden Biechten, ende voor soo veel als't my aengaet, ick en vind't oock niet goet, ghelijck ick nu alreets aen U-E. gheleyt hebbe. Ick hebbe een misnoeghen over de groote gemeenschaemhey, die hy houdt, ick sal hem daer over waerschouwen, want daer op is wel te bemercken. De Overste heeft my gheseyt, dat U-E. met haer niet wel over een en komt in sekere saken, ende sy heeft my te verstaen ghegeven, dat U-E. niet enghelooft, dat sy met U-E. oprechtelijck handelde. Ick vind't seer quaet, dat sy geene oprechticheyt en heeft t' uwer opzicht; ende hierom is't dat ick haer over dese, ende oock over andere saken schryve, maer op sulck eene maniere, dat sy'et niet en sal bemercken dat men aen my iet gheschreven heeft. Het soude seer gevoeghlijck zyn dat U-E. haer met openherticheyt sprake, ende dat-geaen haer klaeghe over het ghene dat sy ghedaen heeft met *Anna van Jesus*: want is't dat U-E. niet en arbeydt om de listicheden t'ontwennen, die den Duyvel heeft begonst, het sal altyt meer en meer ergheren, ende het sal U-E. onmoghelijck zyn, van het selven met vrede uwer Ziele te verdragen; ende al-hoe-wel dat ick'et grootelijckx ghevoele van U-E. daer te sien, ick sien nochtans, dat U-E. meer verbonden is van U-E. eyghe ruste te soecken, als my toe-gedaen te zyn. Godt wille ons die geven ghelijck hy kan. *Amen*. Ick kusse menichmael de handen aen die Heeren.

4. Men seght, dat, al-hoe-wel den *Pauselijcken Gesant* doot is, het bevel, ofte *Commissie*, die hy ghegeven heeft, daerom niet ge-eyndicht en is, maer dat hy *Visiteerder* blyft, het welck my ten deele seer ghequelt heeft.

Onweerdighe Dienaerese van U-E.

THERESIA VAN JESUS.

B E M E R C K I N G H E N.

1. Ick vraghe verlosf vanden leser, om my een weynich te moghen verbreyden op de Bemerckingen van desen Brief, om dielwille dat hy sekere punten behelt, die sulckx vereytschen. In vele voorgaende Brieven hebben wy de *Heylighe* seer lief-ghetallich ghesien, maer in desen siet men haer in gramschap; maer dese is eene Heylighe gramschap, door dien dat-se een uytwercksel is van eenen vierighen iver, ende van eene brandende liefde, de welcke, ge-
lick

lijck den *H. Bernardus* seght, haer selven wel in gramfchap weet te stellen; * *Charitas, qua ad te objurandum me compulit, seght hy, fchryvende aen Fulcon, pié selet fœvire, patienter novit irasci, humiliter indignari. Deliefde, die my verbonden heeft van u te berifpen, weet de gramfchap met de fachtmoedicheyt, de befticheyt met de godtvruchticheyt, de flooringhe met de oodtmoedicheyt wel te voeghen. Sy en ftelt haer niet teghen den perfoon, maer alleenlijck teghen de fchult, de welke fy aen-taft met eene Heylighe grammoedicheyt, om die te verflinden in het heyligh vier der liefde.*

2. Sy heeft defen Brief gheschreven in't Jaer 1577. zynde als dan binnen *Toledo*, voor foo veel als men kan oordeelen, ende hy is voor den Licentiaet *Gaspard de Villa Nueva*, Capellaen vande *Carmeliterffen* binnen *Malagon*, onder de welke eenighe niet wel voldacn en waren over de beftieringhe vande Overfte, ofte *Presidente*, die ghestelt was inde plaetse vande Eerw. Moeder *Brianda vanden H. Joseph* Priorinne, die als dan binnen *Toledo* was. Maer wat beftieringhe, hoe Heyligh dat sy oock is, ende onder Heylighe perfoon, heeft oyt eene volkome voldoeninghe aen alle de onderdanen kunnen geven? Maer ghelijck dit de *Heylighe* raeckte inden appel van d'ooghe, die de ghehoorsaemheyt was, als eenen anderen *Elias* ontfteken door eenen brandenden iver, wapentfy haer met de roede vande strafheyt, die haer defen Brief foo vol van ghevoelen heeft doen fchryven, om hare Religieusen te hernemen, ende oock om haer te beklaghen vanden Biecht-vader, den welcken sich partydich ghetoont hebbende, ondersteunde haerlieden vleughelen, om haer selven t'ontrecken vande Overfte.

3. Godt beware ons dat eenen Biecht-vader, namentlijck vande Religieusen, oyt de oore leene aende klachten, die men vande Overfte doet: want is't dat Godt daer in niet en versiet, het soude eenen oorspronck van feer groote schadelijckheden in eene Ghemeynte wesen. Daer en is geene Vergaderinghe, hoe heyligh dat sy oock is, oft daer zyn altydt eenighe van dese klachten gheweest, ende daer sullen in't toekomende sulcke noch wesen, de welke den al-ghemeynen Tol zyn van onse swacke nature, ende vervolghens en is't niet te verwonderen, dat'er eenighe gheweest zyn in eene foo deughdelijcke Ghemeynte, als die vande *Carmeliterffen* was binnen *Malagon*, de welke gheweest is, ende hedendaeghs noch een voorbeeldt is vande *Herftelde Order*, namentlijck, dat de klachten van foo kleyn ghewicht waren, ghelijck wy ghesien hebben inden 25. Brief in't 2. ende 3. ghetal. De meeste schade quam vanden Biecht-vader, den welcken konnende, ende verbonden zynde dit kleyn gensterken te verfinachten, het selven ghevoedt, ende onderhouden heeft, tot dat'et vier ghevat, ende eenen foo grooten brandt veroorsaecht heeft. Ende hierom heeft de *Heylighe* reden gehadt, om van hem te klaghen, ende de schult op hem te legghen: ende hier mede niet te vreden zynde, danckt sy hem af, tott twee reysen toe met eene besondere vryheyt, in't eerste, ende derde ghetal.

4. In't 2. ghetal seght sy: *Vreest ghy dat'er noch eene andere is ghelijck Anna van*

* Bern. Epist. 2.

Jesus? Het was eene Dochter, de welcke Religieuſe gheworden was, zynde betoovert, oft vanden duyvel beſeten, den welcken haer, ghedurende eenige jaren, quelden ſoo inwendichlyck, als uytwendichlyck, veroorſakende alſoo eene ſchrickelijcke ongherulſtheyt aen deſe H. Ghemeynte. Onſen Heere hadde de *Heylighe* te voren voorkomen, haer veropenbarende dit droevich ongeval, eer dat 'er ſich openbaerde, ende vervolghens waerſchouwde ſy de Eerw. Moeder Priorinne *Hieronyma vanden H. Geest*, op dat ſy haer ſoude wapenen teghen de ghevaerlijcke liſticheden van deſen booſen geest. Hier door kan men beſpeuren, hoe nauwkeurich dat de Kloosterlijcke onderhoudinghe in deſe *Heylighe Ghemeynte* gheweest is, ghemerckt den duyvel eenen ſoo grooten haet daer teghen ghehadt heeft, ende dat hy op ſoo veel-derhande manieren de ruſte heeft trachten te ſtooren: want het is eyghen aen deſen gheſlaghen vyandt van onſe ſaligheyt, ghelijck den *H. Gregorius* ſeght, dat hy ſich krachtelijcker wapent teghen de ghene, die hem met alle kracht teghen-ſtaen, ende hy vervolght die met alle ſoorten van bekooringhen: [a] *Quanto hostis noster cantum contra se unumquemque cognoscit, tanto corda sibi resistentium subtili molitur arte subvertere.*

5. Den Duyvel hadde ſich eertyts van deſe liſticheyt ghedient teghen de *Seraphiſche Order* vanden glorieuſen Vader, den *H. Franciscus*, teghen de welke de geheele Helle ſcheen op-te-ſtaen in hare beginſelen, als wanneer ſy in alle deughden, ende Heylighheyt begonſt uyt-te-ſchynen, houdende verſcheyde beradinghen, om die te niet te doen, oft voor't minſten eene breucke te maken in hare Evangelijſche volmaecktheyt die ſy omhelſt hadde. Maer alles is te vergeefs gheweest: want Godt ontdeckende aenden *Heylighen*, ende aen ſyne Religieuſen de ſtricken ende de wapenen, waer van den Duyvel ſich wilde dienen om hun te verlieſen, vluchten ſy alle de peryckelen, daer ſy mede gedreyght waren. Den Duyvel raſent zynde van ſy ſelven bedroghen te ſien, heeft ſy ſelven meeſter ghemaect van eenen Clerck, aenden welcken hy crachtelijck in gaf, dat hy het Habyt ſoude vrighen, ende alſoo in deſe *Order* gaen, ghelijck hy oock dede, ende den duyvel is met hem daer in ghegaen (o wat ſchoonen *Novitius!*) met dit voornemen, dat hy door deſen duyvelſchen middel d'onruſte in deſe heylighe Vergaderinghe ſoude voeren, ende alſoo deſe heylighe Religie verdeſtrueren, ende van onder opwaerts keeren, waert dat hy konde, de welke ſoo vele heylighe Zielen ghegeven heeft, ende noch daeghlijckx geeft aenden hemel, gelijk onſen Heere veropenbaert heeft aende *H. Birgitta*, ghelijck ſy verhaelt inden Boeck van hare Veropenbaringhen. [b]

6. Dat de Religieuſe Orders dan haer ſelven ghetrooten, ſeght den *H. Hieronymus* (c), in't midden van hunne quellinghen, ende vervolginghen: want het zyn de liſticheden des duyvels, die jalours is vande volmaecktheyt van hunnen ſtaet. Hierom en heeft hy de Enghelen inden hemel niet gheſpaert, noch *Adam* in't Aerdt's Paradys, noch *Judas* in't gheſelſchap der Apoltelen, noch den Sone Godts

(a) *Gregor. lib. 6. Epist. 53.* (b) *S. Birg. lib. 7. cap. 10.* [c] *S. Hieron. Epist. 10.*

Godts selver inde Woestyne. Is't dat'et som wylen ghebeurt, dat hy gheluckt in eenighe kleyne, ende swacke geesten, dat is met syne meerdere schade, ende tot voordeel vande ghene, die hy ghewondt heeft, de welcke de schade merckende, trachten voorfichtigher te zyn, om syne listen, en laghen te vlieden. Waer uyt volght, dat de middelen van syne rafernye, die hy ghebruyckte om hem te verliefen, d'oorsake zyn van hunne grootere volmaecktheyt, ende van het credit, het welck sy door desen middel by de menschen bekomen. De reden, waerom dat hy die soo vervolght, is dese, om diesswille dat sy hem vervolghen, keerende Godt syne listigheden teghen hem, gelijk hy'et door *David* voorseyt hadde: [a] *Convertetur dolor ejus in caput ejus, & in verticem ipsius iniquitas ejus descendet.*

3. Het blyckt uyt 't derde ghetal, dat sekeren Religieus ghenaemt *P. Franciscus*, den welcken gheweest is dien lof-weerdighen *P. Franciscus vande Ontfanghenisse*, was door een uytdruckelijck gheboit vanden Eerw. *P. Hieronymus Gratianus*, Biecht-vader vande Religieusen binnen *Malagon*; maer hebbende in't Jaer 1577. eene oordre ontfanghen vanden selven *Hieronymus Gratianus*, om het ampt van Prioer te gaen bedienen in't Klooftr *De la Pennuela*, is den Pastoor van de Stadt in syne plaetse ghestelt gheweest, om de Biechten vande Religieusen te hooren. Het was eenen wysen, ende deughdelijcken Priester; maer die geene ondervindentheyten hadde voor de inwendighe bestieringhe der Religieusen, namentlijck van die in eene *Herstelde Order* waren: waer door seer haest eenighe ongevallen ontdeckt werden, de welcke eene groote pynlijckheyten aende *Heylighe* veroorsaecten, ende verbonden haer van hem af-te-dancken. Door dese geleghentheyten, ende door andere voorvallinghen, die ty niet als te klaer en sagh, heeft sy, selver oock in haer leven, haer eerste gevoelen verandert, hetwelck sy gehadt heeft, van dat hare Dochters de vryheyt souden hebben, van aen andere Biecht-vaders buyten t'Order te moghen Biechten, ghelijck elders gheseyt is!

8. Men moet in desen Brief oock bemercken, degroote insicht, die men moet hebben inde Religien, op de ghebreken vande ghehoorsaemheyten, ghemerckt dat de *Heylighe* dit ghebreck, al-hoe-wel dat'et seer licht, ende kleyn was, met sulcke straf heyt heeft berispt, volghende hier in den raedt vanden *H. Bernardus*, den welcken seght, dat de Religieusen in materie van ghehoorsaemheyten, noyt lichte ghebreken en bedryven: want hoe kleyn dat sy oock zyn, moeten voor sware gherekent zyn: (b) *Nobis ad immunditiam minima qualibet inobedientia sufficit, nec jam novus est, sed gravis macula, si in actionibus nostris vel minorum residet negligentia mandatorum.*

9. De reden hier van is dese, want ghelijck den *H. Thomas* seght, de Ghehoorsaemheyten is de ziele vanden Religieusen staet, sonder de welcke men niet en leeft, noch Religieuselijck kan leven, ende vervolghens alle de ghebreken, die teghen dese Deught bedreven worden, zyn ghelijck soo vele slaghen, de welcke recht op't herte vallen, welckers quetsuren, hoe kleyn dat sy oock zyn, zyn al-

III. DEEL.

G g

tydt

[a] Ps. 7. v. 17. (b) S. Bern. Serm. de triplici obed. [c] S. Th. 22. q. 186. a. 5. in Corp.

tydt seer gevaerlijck. In desen geest is't, dat den Heylighen ende Ser aphinschen Vader *Franciscus* op eenen sekeren dagh ghebode, dat men sekeren Religieus levendich soude begraven, den welcken ghewoon was te wederstaen aende Ghehoorsaemhey, al-hoe-wel dat'et maer in lichte saken was, willende hier door syne Religieusen leeren, ende door hun alle d'andere, dat hy niet en leeft, die niet en ghehoorsaemt. Ende naer dat hy hem inder daedt in't graf hadde doen werpen, ende met d'aerde bedecken, vraeghde hy van hem: *Broeder, zyt ghy doot?* Dien Religieus, die syne foute nu alreeds herkent, ende beweent hadde, antwoorde hem: *Ita Pater, Jae Vader*: al oft hy hadde willen segghen, eylacen Vader, ick ben waerachtelijck doot, ghemerckt ick de Ghehoorsaemhey niet en hebbe, die het leven aenden Religieus geest. Vervolghens gebode den Heylighen, dat men hem uyt het graf soude trecken, ghemerckt hy door dese oodmoedighe belydenisse van syne schult, hy tot een nieuw leven verweckt was. Met dese ghewichtighe rypsinnicheyt hebben de Heylighe Stichters van d'Orders, de kleyne Ghebreken teghen de Ghehoorsaemhey altydt soo grootelijckx gheacht.

10. In't vierde ghetal spreeket sy vanden Paufelijcken Ghesant *Nicolaes Hormaneto*, den welcken binnen *Madrid* ghestorven is in't jaer 1577. inde maendt van Mey, door wiens af-lyvicheyt seyden de *Ongheschoende Carmeliten*, met hunne Heylighe Fondaterisse, dat de Bevel-hebbinghe van *Apostolycken Vifiteerder*, de welke dien Ghesant aenden Eerw. P. *Hieronimus Gratianus* ghegeven hadde, nu niet meer en bestondt; maer de Doctooeren vande Univerfiteyten van *Salamanca*, ende van *Alcala* door het versoek vanden Koninck hier over ghevraeght zynde, hebben gheandwoordt dat neen, doordien dat de *Vifitatie* alleenlijck maer begonst en was, ende niet vol-eyndicht. Waer over onse *Heylighe* seght, dat sy uytterlijck bedroeft was, doordien dat sy den vrede van hare Kinderen grootelijckx wenschte, ende dat men geene reden van misnoeghen aen onse *Gheschoende Paters* en soude geven.

(a) *Wadingus Tom. 2. Annal. Minor. Anno 1218. n. 5.*

LXIV. BRIEF.

Aen Pieter de Casa de Monte binnen Madrid.

J E S U S.

1. **** E gratie vanden H. Geest zy met U-E. Over dry daghen heb ick
 * D * eenen van uwe Brieven ontfanghen, waer door ick seer verblydt ben
 * * * gheweest, te verstaen, dat U-E. in goede gesondtheyt is. Godt ge-
 * * * ve u die, ghelijck ick van hem versoekce: want ick en peyse niet,
 dat'et

dat'et noodich is, van my te pramen over de quytinghe van eene soo groote verbintenisse, die ick hebbe van het te doen. Vande weynighe ghesondtheydt van Mevrouw *Marie* en segg' ick niet: want ick wete dat onsen Heere uyt soo ghedurighe quellinghen, soo voor haer, als voor u een groot profyt wilt trecken. Al-hoe-wel dat ick hier eenighe pynen ghevoelt hebbe, soo is't nochtans dat die, de welcke ick hebbe van hare sieckte, my veel meer ghepraemt heeft: want sy heeft my dese daghen eense groote walginghe veroorsaect, die my uoch niet gheheel verlaten en heeft.

2. Ick gheloove wel, dat alle het goet van dese *Order* aen u eene vreught sal geven. Godt wil'et u vergelden, ghelijck hy kan; maer ick ben seker, dat den gheluckighen uyt-val van dese sake, u noch een veel grooter ghenoeghen soude geven, waert dat U-E. de quellinghen, die men onderstaen heeft, hadde konnen sien. Ghebenedydtzy hy, die'et alsoo ghedaen heeft. Ick kusse de handen van Mevrouw *Marie*. Ick wensche grootelijckx een Klooster te stichten in die plaetse, waer toe ick alle neersticheden voorwende. Als het aen onsen Heere sal believen, hy sal de middelen geven, ende soo langh als dat niet en is, sal ick weynich konnen doen. Men heeft my dese Brieven van *Granada* ghesonden, op dat ick-se aen u soude senden. Godt wille u langhe jaren bewaren. Binnen *Burgor* uyt het Huys vanden H. *Joseph* den 14. Mey

Uwe Diensaerersse THERESIA VAN JESUS.

B E M E R C K I N G H E N.

1. **D** Esen Brief is voor eenen deughdelijcken Coopman, veel bequamer om de eeuwighe, als de verganckelijcke ryckdommen te koopen, gemerckt hy door het goet ghebruyck van sijn Gelt, soo wel heeft weten te vinden die onweerdeerlijcke perle des Hemelsch, de welcke hy ghekocht heeft met den prys van sijne goede wercken, ende besonderlijck met de toe-geneghenthey, die hy voor onse *Heylighe* hadde, hebbende haer by-ghestaen met syne goederen, ende met sijnen persoon, hebbende haer oock verghetelschapt in eenighe van hare reysen. Hy heeft oordre ghehadt van onsen Koninck *Philippus den II.* van sich te laten vinden in't Clooster, alwaer het Capittel gehouden wirt, waer in wy ghescheyden warden van *Onse Lieve-Vrouwe Broeders*. Dat moet gheweest hebben, om sorghe te hebben van d'onkosten, die daer moesten gheschieden, de welcke sijne Majesteit op sijnen kost wilde uyt-voeren, op dat onse *Herstelde Order* oock de verbintenisse soude hebben van dese forghvuldicheyt, aende liefde van desen grooten Prince.

2. Alle dese weldaden, de welcke onse *Heylighe* ontfanghen hadde van haren weldoender, en heeft sy niet alleenlijck vergolden met eene oprechte wederkeurighe liefde in sijn leven; maer sy heeft-se oock herkent in sijne doot door eene besondere ionste, die sy hem dede; want zynde swaerlijck sieck binnen

Zaragosa, al-hoe-wel dat'er geen rijckel en schein te wesen volghens het ghevoelen vande Medecyn-meesters, heeft de *Heylighe*, zynde nu glorieus inden hemel, haer aen hem verthoont, ende ghewaerschouwt, dat hy sich niet en soude betrouwen op de hope, die men hem ghegeven hadde van syne ghesondtheyt wederom te bekomen, maer dat hy dien dagh buyten alle twyffel soude sterven, ghelijck'et oock ghebeurt is. Ende om syne danckbaerheyte te toonen over eene soo groote gratie, die hy van onse H. Moeder quam te ontfanghen, gaf hy alle sijn goet aende *Carmeliteressen* van dese Stadt, ghelijck den Hooghweerdighen Heere Bisschop van *Tarazona* verhaelt in het Leven van dese *Heylighe*, het welck hy beschreven heeft. (a) Ende alsoo heeft desen Coopman eene gheluckighe doot ghehad, soo dat men kan segghen, dat hy dien gheluckighen Evangelischen Coopman gheweest is, den welcken om die kostelijcke perle te koopen, alles ghegeven heeft, het welck hy hadde.

3. In't tweede ghetal spreeckt sy vanden gheluckighen uyt-val van alle hare quellinghen, die sy, met alle hare Kinderen onderstaen hadde, om d'Order te her-stellen, door d'op-rechtinghe van eene Provincie, onder de bestieringe van eenen eyghen Oversten. Desen Coopman hadde haer daer over veel gheluckx ghewenscht, ende sy toont in desen Brief de over-groote vreught haers herten, ten opzicht van soo vele quellinghen, de welcke sy onderstaen hadde, om sulck een groot werck tot een gheluckich eynde te brengen. Dit is den ghemeynen ougft vande Rechtveerdighe, vande welcke *David* seght, dat sy met vreught maeyen, het welck sy met traenen, ende met arbeydt gefaeyt hadden: (b) *Qui seminant in lacrymis, in exultatione metent.* Wy sondarighe menschen saeyen vermaeckelijckheden, ende voldoeninghen inde besittinghen vande verganckelijcke goederen, ende wy en maeyen niet als bitterheden; maer de Heylighen besproeyen het saet van hunne quellinghen met traenen, ende sy vergaderen soete vruchten van lydtsaemheyte, door de welcke sy hunne zielen in d'eeuwicheyt besitten.

[a] *Yepes lib. 2. cap. 39.* (b) *Pf. 125.*

LXV. BRIEF.

Aen Diego Hortiz Borgher van Toledo.

J E S U S.

1. **** E gratie vanden H. Geest zy altydt in U-E. ziele, ende u de liefde
 * D * betale, die U-E. my ghedaen heeft door uwe Brieven. Ten soude
 * * * * * geenen verloren tydt zyn, waert dat U-E. my vele Brieven schreve:
 want dat soude ons kunnen voordeelich zyn, om ons te kunnen ver-
 voorderen

voorderen inden dienst van onsen Heere. Syne Majesteit weet, dat ick alreeds daer soude willen wesen: ende hierom prae ick hier sterck om een huys te koop, het welck geene kleyne sake en is, al-hoe-wel dat'er vele, ende goeden koop zyn, het welck my doet hopen in onsen Heere, dat ick haest een eynde sal sien. Myne haesticheit om te vertrecken en moet niet kleyn wesen, is't dat sy ghelijckformich is aenden troost, den welcken ick soude hebben vanden Heere *Alphonfus Ramirez* te sien. Ick kuffe hem de handen, ende aen Mevrouw *Francisca Ramirez*.

2. Ten is niet moghelijk, dat ghyliden geene groote vreught en ghevoelt met U-E. Kercke: want van mynen kant ghevoele ick hier eene groote, ter oorsaken vande goede tydinghen, die men my geeft. Onsen Heere wille u dele vreught langhe jaren laten ghenieten tot synen meerderen dienst, ghelijck ick van hem verfoecke. Laet Godt dan doen, ende en wilt u soo seer niet haesten, om alles t'effens ghedaen te sien. Het is eene groote gratie, die hy ons gedaen heeft van te sien, dat't op den tydt van twee jaren ghedaen is. Ick en wete niet wat de Religieusen van *Toledo* my schryven van eene twist-sake, die sy hebben teghen den Pastoor, ende de Cappellanen: ick gheloove dat'et moet wesen teghen die vande *H. Justa*: ick bidde U-E. van my te laten weten wat daer van is. Ick en schryve niet aen myn Heere *Alphonfus Ramirez*: want ten is niet noodich dat ick hem lastich valle met myne Brieven, als ick aen u schryve. Gelijck ick aen U-E. den dienst niet en kan bewyfen, die ick u schuldich ben, soo bid' ick onsen Heere dat hy u-lieden dien wilt vergelden, ende langhe jaren bewaren, ende dat hy die Enghelen wilt gheheel heyligh maken, namentlijck mynen Patroon, want het is ons noodich, dat hy'et zy. Godt wille u altydt met syne handt ondersteunen. *Amen.* 't Is van daghe den 29. Meert.

U-E. onweerdighe Dienaererse

THERESIA VAN JESUS Carmeliteresse.

B E M E R C K I N G H E N.

1. **U**yt het tweede ghetal kan men bespeuren, dat desen Brief gheschreven is twee jaren naer dat'et Klooster van *Toledo* ghesticht is gheweest in het Jaer 1571. den 29. Meert, ende ick oordeele dat sy aldan was binnen *Salamanca*, alwaer sy wederom ghekeert was, naer dat sy de Fondatie van *Alva* voltrocken hadde, ende alwaer sy arbeide, om voor hare Dochters een eyghen Huys te bekomen: want van daer vertreckende, hadde sy haerlieden in een gehuert huys ghelaten, waer in sy groote onghemacken leden.

2. In het eerste getal siet men klaerlijck, dat all wanneer sy desen Brief schreef, sy vast-ghestelt hadde te gaen naer *Toledo*, misschien om de verschillen te slieten, die daer voorvielen ten opzicht van het voor-recht, ende vande Capellanyen, het welck haer groote bekommernissen heeft by-ghebrocht; maer eenen grooteren noodt heeft haer ghepraemt om te gaen naer *Medina del Campo*, ende de swaric-

heden

heden van *Toledo* heeft sy verwonnen door de wysheyt, ende voorsichticheyt; met de welcke sy hare Brieven schreef, vande welcke men magh segghen, het welck men van die vanden Apostel *Paulus* seght, dat-se gewichtich, ende krachtich zyn: ghewichtich inde maniere van schryven, ende krachtich inde soete, ende voorsichtighe uyt-druckinghe, waer door hy alle de ghene tot Godt treckt, die-se lesen.

LXVI. BRIEF.

Aenden selven Diego Hortiz, Borgher van Toledo.

J E S U S.

1. **** E gratie vanden H. Geest zy met u. *Amen.* U-E. doet my soo vele
 * D * gratie, ende toont my eene soo groote liefde, als-ge my schryft, dat al-
 * * hoe-wel uwen lesten veel straffer hadde geweest, ick my niet alleen-
 **** lijck voor voldaan soude houden, maer oock verbonden, om U-E. nieuwe diensten te bewysen. Ghy seght, dat-ge dien gheschreven hebt, den welcken den Eerw. *P. Mariannus* ghebrocht heeft, op dat ick soude begrypen, dat-ge reden hebt in het ghene ghy vraeght; maer en ben ick niet ghenoech versekert, dat-ge soo goede hebt, ende dat-ge vanden anderen kant soo wel weet te verheffen, het ghene ghy wilt, dat de myne altydt weynighe kracht sullen hebben? Ende hierom en peyse ick niet van my selven met reden te willen beschermen; maer ghelijck die, de welcke eene quade sake hebben, met sterck te roepen, gevende de reden aen u; maer dat-ge indachtich soudt willen wesen, dat-ge altydt meer verbonden zyt de partye te nemen van Dochters, die weesen, ende minder-jarich zyn, als wel die vande Capellanen: want ten lesten alles komt van u, ende alles behoort u toe; maer het Klooster, ende de ghene die daer in wonen behooren u meer toe, als de ghene, de welcke, ghelijck U-E. seght, gaen met eene begeerte van haest te eyndighen, ende en heffen hunnen geelt som wylen niet hoogher.

2. Ghy doet my eene groote gratie, dat-ge goet vindt het ghene ick u voorghestelt hebbe, nopende de *Vesperen*, doordien dat'et eene sake was, waer in ick u niet en konde dienen. Ick schryve aende Priorinne, dat sy in alle de reste soude doen, gelijk U-E. ordonneert, ende tot dien eynde sende ick aen u den Brief, den welcken ick aen haer schryve: misschien sullen wy meer winnen, alles in uwe handen latende, ende in die vanden Heere *Alphonfus Ramirez*. Doet aldaer met u tweën alles dat welis, ick kuffe hem duyfent-mael de handen. Ick ben droef gheweest, als ick ghehoort hebbe, dat hy met de pyne inde zyde gequelt is gheweest: wy storten hier voor hem ghebeden tot den Heere, ick doen het
 selven

selven oock voor u, voor Mevrouw, ende voor die Enghelkens. Godt wilt-ic tot hem trecken, ende hun bewaren.

3. Eene sake dunckt my de Religieusen merckelijck te bewaren, ende die haer met'ertydt seer lastich sal vallen, te weten, verbonden te zyn de Misse te doen lesen voor de Hoogh-misse, als iemandt de eerste sal doen, ende besonderlijck als'er Sermoen sal zyn: ick en wete niet, hoe dat sulckx ghevoeghlijck sal kunnen gheschieden. Daer belanght u weynich aen, dat op sulcke daghen de eerste gheschiede inde ghesonghe Misse, ende dat men de Misse vande Capellanie een weynich te voren leeft: het welck seer selden moet gheschieden. Gaet hier in u ghevoelen een weynich af, ende doet my dese gratie, al-hoe-wel dat het eenen Feest-dagh is, mits dat'et niet eenen van die en is, de welcke ghy viert, Siet dat dit van geen ghevolgh en is, ende dat'et haer eene aelmoesse ghedaen is, een aenghenaem werck aen Godt, ende aen my eene groote gratie.

4. Naer dat den Brief voor onten Eerw. P. Generael ghesonden was, heb ick bemerckt dat'et niet noodich en was van het te doen: want al'et ghene dat den Eerw. Pater Visiteerder doet, ende ordonneert, is van eene veel grootere vasticheyt: want het is, al oft'et den Paus selver ghedaen hadde; indervoeghen dat noch den Generael, noch het Capittel Generael het selven kunnen ontdoen. Het is eenen seer voorfichtighen Man, ende van eene groote gheleertheyt, ende ghy sult u verheughen nemen van met hem te handelen. Ick gheloove dat hy desen somer sonder foute sal gaen visiteren, ende alles sal met alle vasticheyt kunnen ghedaen worden, het ghene U-E. sal ordonneren, het welck ick hier van hem sal versoeken. Eyndelijck ick sal my seer gerne voeghen in alle het ghene, het welck U-E. sal oordeelen 't oorboorlijckste te wesen voor eene veel grootere vasticheyt, ende ick ben bereydt u te dienen in alles daer ick sal kunnen. Ick ben droef dat ick in al sulcke plaetsen niet en ben, daer ick u myne herts-tochten beter soude kunnen toonen. Ick bevele my hertelijck inde ghebeden van Mevrouw *Francisca Ramirez*. Ick ben teghenwoordich sonder kortsen, Godt-sy ghelooft. Ghy mooght my met alle vryheyt schryven het ghene u belieft: want gelijck ick de liefde kenne, die u doet spreken, ick en soude geene andere pynlijckheyt hebben als die, de welcke my soude komen, waert dat ick u eenighe oorfake soude geven: want het is seker dat ick u geene en soude willen geven, noch dat-ge eenighe van dat Huys soudt ontfanghen. In alle de reste ten heeft my niet ghehindert, noch al'et ghene U-E. my kan segghen, en kan my niet hinderen. Onsen Heere wille u soo veel van syne betondere gratien mede-deelen, ghelijck ick van hem versoecke, ende dat hy u altydt onder syne bescherminghe ghelieve te houden. Het is van daghe den Sondagh naer ons Heeren Hemelvaert.

U-E. onweerdighe Dienaereste

THERESIA VAN JESUS

BRIEVEN VANDE
BEMERCKINGHEN.

1. **K**An'er eenen' voorsichigheren Brief wesen, gheschreven met meerdere beleeftheyt, met meerdere bevallicheyt, ende met meerdere foeticheyt? Den inhoudt geeft ons te kennen, dat hy gheschreven is geweest in't jaer 1571. op den Sondagh onder de Octave van ons Heeren Hemelvaert, ende is't dat ick in myne giffinghe niet bedroghen en ben, ick oordeele, dat sy alsdan noch was binnen *Salamanca*.

2. Desen in-gheboren Edelman, ghelijck sy verhaelt inde Fondatie van *Toledo*, al-hoe-wel dat hy seer deughdelijk was, ende gheleert, was nochtans geheel in sijn ghevoelen, ende en konde sy selven soo haelt niet begeven tot de reden, ende alsoo is't waerschynlijk, dat hy aen haer eenen Brief moet geschreven hebben over de sake vande Capellanyen, die wat spytich was; maer hare andtwoordt is wonderlijk, ende foodanich, ghelijck men van eene soo groote *Heylighe* moeste verwachten, als sy seght: *Al-hoe-wel dat uwen Brief veel straffer ware, ick sonde my evenwel seer voldaan houden, ende met nieuwe verbintenissen van u te dienen.* O oodmoedighe, ende voorsichtighe *Heylighe!* Wat eene verheventheyt van deught, ende van volmaecktheyt worden ons hier ontdeckt in dese woorden!

3. Eenich onghelijck weten te ghelaten, sonder eenich ghevoelen te toonen, dat is een werck van groot-moedicheyt, het welck de heydenfome Philosophen oock bekomen hebben: hierom seyde *Seneca*, dat'et eyghen was aen eene grootmoedighe ziele, haer noyt voor verbelght te houden: [a] *Proprium est magnitudinis vera non se sentire percussos.* (b) Ende *Aristoteles* voeght daer by, dat dese iterckte des geest, die het onghelijck oft doet versnaden, oft niet te ghevoelen, eene vande eyghendommen is vande groot-moedicheyt; maer syne vyanden te beminnen, ende alle de ghene die ons quaet doen, dat is een ghebodt vanden Evangelischen Weth, het welck sy niet ghekenten hebben, waer van den *H. Joannes Chrysoftomus* seght (c), dat dese oeffeninghe den mensch verheft tot het hooghste vande deught. Ende den *H. Remigius* seght [d], dat is den *Non plus ultra* vande volmaecktheyt vande liefde: *Perfectio dilectionis ultra dilectionem inimicorum non potest procedere.* Maer dese *Heylighen* sullen't my vergeven, is't dat ick segghe, dat onse glorieuse Moeder noch voorder ghegaen is inde oeffeninghe van dese deught: want een onghelijck t'ontfanghen voor de betalinghe van Weldaden, ende dat te nemen voor eene nieuwe verbintenisse, vanden ghenen te dienen, die het ghedaen heeft, dat is eene liefde veel meer verheven, ende die het opperste vande volmaecktheyt in eenen veel grooteren graet ghenaeckt.

4. Dit is de goddelijcke konste vande *Heylighen*, de welke, ghelijck den *H. Gregorius* seght, de lasteringhen smiltende inden oven vande liefde, waer mede

hunne

(a) *Seneca lib. 3. de ira cap. 25.* (b) *Aristot. lib. 4. Ethic. cap. 3.* [c] *S. Chrysoft. Serm. 18. sup. Matth.* (d) *S. Remig. in cap. 5. Matth.*

hunne herten ontfteken zyn, die verachten, ende veranderen die in sulcker voeghen, dat sy-se keeren in weldaden, ende als foodanighe ontfanghen sy die inder daedt. Maer ick en wete niet, oft dat die, de welcke men schryft inde Brieven, soo lichtelijck om te smilten, ende om te verteiren zyn, doordien dat'er toō weynighe ghevonden worden, selver onder de ghene, die voor wyse, ende voorge-matichde ghehouden zyn, die de deught sterck ghenoegh hebben, om hun ghevoelen niet te toonen over een hardt, ofte bitter woordt, het welck men aen hun schryft, ende om hunne penne soo recht te bestieren in d'antwoordt, die sy schryven, dat daer onder niet wat wrake soude loopen; oft men dient sich somwylen vande vouw van een anders Brief, om daer in eenen Brief vol bitterheyt te steken, waer van het port seer dier betaelt wort vandē ghenen, die hem ontfanght. De reden hier van kan dese zyn, die *Horatius* geeft, als hy seght, dat de injurien min verbelghen die door het ghehoor binnen kōmen, als wel die, de welcke door d'ooghen binnen kōmen:

Segnius irritant animos dimissa per aures.

Quam qua sunt oculis subjecta.

[a] Sedtu, seght den *H. Ambrosius*, in *petra fixum vestigium tene*: & si *seruus convitium dicat, justus tacet*: & si *infirmus contumeliam faciat, justus tacet*: & si *pauper criminetur, justus non responderet*. *Hac sunt arma justī, ut cedendo vincat*. *Sicut periti jaculandi cedentes solent vincere, & fugientes gravioribus sequentem vulnerare ictibus*. Maer ghy, o Christen! let wel op het ghene ghy schryft: houdt de handt recht, ende de penne vast, op dat'er geen stekende, en le wraeck-gierich woordt uyt en vloeye, maer stelt-se vast op de steen-rote van *CHRISTUS*, die het papier is, waer in de Heylighen gheschreven hebben, ende alsoo den Rechtveerdighen, is't dat men hem schryft met dreyghementen, hy fwyght, is't dat men hem inden Brief eenich misnoeghen geeft, hy en andtwoordt niet: is't dat men hem eenighe lasteringhen naer-schryft, hy en ontfelt hem niet, noch en foeckt middelen om hem te wreken, doordien dat syne wapenen zyn de stilswyghentheyt, ende de zebaerheyt, met de welcke hy alle de steken, die men hem geeft, af-weirt, ende al-hoe-wel dat'et schynt dat hy verwonnen is, ende buyght onder het ghewelt van syne vyanden, hy overwindt-se evenwel inder daedt, doende hierin ghelijck de beliedighe Schutters, die de vlucht nemen om de victorie te behalen: want hebbende hunne schouderen gekeert naer hunne vyanden, weten sy soo wel te loncken, dat hunne pylen noyt hunnen slaghen en verliesen.

106. Dese *H. Bischoep* neemt hier een oogherck op de aerlichte maniere van te stryden, de welcke die van *Parthes* eertydts onderhielen, vande welcke *Ovidius* seght, dat sy hun dienden van eene sekere soorte van boghen, ende dat sy hunne pylen schoten, hebbende hunnen rugghe ghekeert naer hunne vyanden, ende alsoo overwonnen sy hun door de vluchte, ende sy vluchten om te winnen.

III. DE EL. VAN MOEDER. H. h. Gheschick de Tergaque

[a] *Ambros. lib. 5. 1. Offic. cap. 5.*

*Tergaque Parithorum, Romanaque pectora dicam
Telaque ab adverso, qua jacit hostis equo.
Quid fugis, ut vincas?*

* Dit is de beste maniere om te verwinnen inden geestelijcken srydt, den welcken wy onderstaen voor d'ooghen Godts, die, ghelijck den H. *Cyprianus* seght, sich verheught over een soo schoon schouw-spel, als eenen Christen den rugghe toont aen't onghelijck dat hem ghedaen wort, ende de ooren stopt aende lasteringhen. O dat wy dese leeringhe ter herten namen, die desen Heylighen ons hier geeft, ende die onse H. Moeder ons leert in desen Brief, om onse penne wel te bestierē in het schryven, ende daer van geen dry-kantich snydende sweert te maken, waer mede hy sy selven quetst, die'et schryft doorde sonde, die hy bedryft: den ghenen, aen wie den Brief ghestiert wort, door het onghelijck dat hy hem doct, ende synen naesten, die hy daer door ontslicht: met wat woorden sullen sy hun ontschuldighen, de welcke meer dienen tot ontsichtinghe, als tot hunne gherechticheyt? Ick stemme toe, dat de reden somwylen sulck een andtwoordt vereyscht; maer dat'et gheschiede sonder quetsinghe vande liefde, ende sonder de palen vande Christelijcke zebaerheyt te buyten te gaen.

* Den curiensen Leser kan sien, wat den H. *Ambrosius* seght op den 17. Psalm, alwaer hy de sake met syne ghewoonlijcke wel-sprekentheyt verhandelt.

LXVII. BRIEF.

Aen den selven Don Diego Hortiz, Borgher
van Toledo.

J E S U S.

i. **** E gratie vanden H. Geest zy met u. Amen. Godt zy ghelooft over
* D * de ghesondtheit die ghy met alle uwe huys-ghenoten zyt genietende.
* * * * Ick wensche die met'er herten aen myn Heere *Alphonfus Ramirez*, den
welcken ick voorwaer inden Heere soo teerlijck beminne, ende hier-
om en bevele ick hem niet alleenlijck aen Godt, maer ick waerschouwe oock de
Susters van alhier, van daer aen niet t'ontbreken: ick doen het selven oock voor
u. Ick kusse de handen van myn Heere *Ramirez*, ende ick bidde hem, dat hy
desen Brief wiltaen-nemen al oft hy aen hem oock gheschreven ware, ende ver-
sekert hem, dat hy in my eene waerachtighe Dienaeressē sal hebben, waer dat
ick oock sal wesen. Ick bid' u, dat-ge het selven wilt segghen aen Mevrouwē
Francisca Ramirez. Ghelijck de Eerw. Moeder Priorinne van my aen u tydin-
ghen

ghen geeft, soo veronachtsamich een weynich van aen u te schryven: ende om de waerheyt te segghen, ick hebbe dickmaels soo veel te doen, dat 'et my ganfch onmoghelijck is, van my selven die voldoeninghe te geven. Ick hebbe my in dese plaetse wel te pas bevonden, Godt zy ghebenedydt: voor de reste, het volck van dat Landt geeft my meer ghenoeghen, als die van dese ghewesten, met het welck ick my niet wel en verstaen.

2. Ick hebbe aen onten Eerw. P. Provinciael over de sake ghesproken, die ghy vraeght. Hy heeft my gheleyt dat 'et noodtsakelijck is, dat hy daer zy, ende ghelijck synen Broeder nu langhen tydt seer sieck te bedde heeft ghelegghen, soo en kan men niet doen; ick hebbe hier daer over ghehandelt, ende men vind'et seer moeylijck om te sluyten; hierom is't dat men aldaer kan gherecht worden, ende dat 'er in d'uyt-stellinghe kan verlies stecken, en wilt geenen tydt versuymen: want ick verlekere u, dat ick in saken van interest, seer weynich in't Hof ghelucke, niet teghenstaende dat wy al doen, het ghene wy kunnen. Bidt onsen Heere dat hy daer van schicke, volghens dat hy siet noodich te wesen: want ick sien wel, dat dese sake van groot ghevolgh is voor ons. Het is seer pynlijck, dat dese, onder soo veel arbeydts, die ghy om dese sake ondernomen hebt, oock ghekomen is, om u't overlasten. Syne Majesteit wille u bewaren, ende altydt met syne handt ondersteunen. Amen. Het selven wensche ick aen myn Heere *Alphonsus Ramirez*. 't Is van daghe den 27.

U-E. omveerdighe Dienaeresse

THERESIA VAN JESUS.

BEMERCKINGHEN.

1. **M**EN moet in desen Brief oock de bevallicheyt, ende de beleeftheyt aemercken, met de welcke de *Heylighe* desen Brief heeft gheschreven, om hare Weldoenders te winnen, ende die te behouden inde liefde Godts, ende inde genegentheyt tot haer *Order*: het welck eene heylighe Staet-kundicheyt is, de welcke de deughdelijcke perfoonen ghewoon zyn te ghebruycken inde onderhandelinghe met de menschen.

2. In't 2. ghetal spreeckt sy vanden Eerw. Pater *Hieronymus Gratianns vande Moeder Godts*, den welcken nu alreeds ghestelt was *Apostolycken Visiteerder* door oorden vanden Heere *Nicolaus Hormaneto* Pauselijcken Ghesant. Sy heet hem oock Provinciael, doordien dat den Pauselijcken Ghesant hem alsoo gheheten hadde in de Bulle, de welcke hy gegeven hadde in't jaer 1575. waer uyt volghet, dat desen Brief in't selve jaer geschreven is gheweest, zynde besigh met de *Fontatie* van het Klooster binnen *Sivillente* voltrecken: ende als sy op het eynde van 't eerste ghetal seght, dat sy haer soo wel niet en verstondt met het volck van die ghewesten, dat en was niet dat sy daer mede wilde segghen, dat sy voor dat volck mindere achinghe hadde, als wel voor die van *Castillen*, gemerckt sy inden 13. Brief vanden eersten Boeck op het eynde van't 4 ghetal genoeghsaem te kennen

geest, dat sy de onderdanen van *Andalusie* grootelijck x acht. Want dese seer edele Provincie, volghens het segghen van *Strabon*, is de oudste, de best bestierde, ende de gheleerste van Spanien: Sy is eene vruchtbarighe Moeder van ontalijcke doorluchtighe Kinderen, de welcke sulck eenen wonderlijcken luyster ghegeven hebben aen hare glorie door de gheleertheyt, door de wapenen, ende door groot-dadighe wercken van Deughden; maer met dit te segghen heeft sy haer laten gaen aen de natuerlijcke gheneghenthey, die wy hebben voor ons Vaderlandt, het welck den *Poët* heett doen segghen, dat een ieghelijck, zynde oock inde beste landen vande werelck, altydt tracht naer het gheselschap vande ghene, daer hy ondergheborn, ende op-ghevoedt is, ende hierom houdt hy hem altydt vrent met de ghene daer hy mede leeft, ende handelt, om dieswille dat sy van sijn vaderlandt niet en zyn.

[a] *Nescio quā natale solum dulcedine curctos*

Ducit, & immemores non sinit esse sui.

Quid melius Romā? Schytica quid frigore pejus?

Huc tamen ex illā Barbarus Urbe fugit.

Den ghenen, die op-ghebrocht is inde seer koude landen van *Schytien*, heeft eene walghe vande wellusten, ende vande fraeyicheyt van *Roomen*: want wie is'er, seght den *H. Augustinus*, aen wie sijn arm, ende slecht hutteken niet veel foeter, ende aenghenamer en sal schynen te wesen, als hoogh-stadighe vrende Palleyten? (b) *Cui non est magis dulce proprium iugurium, quam palatia peregrina?* Waer uyt desen *Heylighen* treckt de groote volmaecktheyt vande ghene, de welke inde liefde van *Jesus-Christus* hun soet vaderlandt verlaten hebbende, pelgrimagien hebben aen-ghenomen in verre Landen, veranderende alle daghen van landen, ende van wooninghen, ende hun selven gheheel voeghende naer alle menschen, om alle menschen te winnen, ende saligh te maken, ghelijck den *H. Paulus* dede, ende ghelijck onse *H. Moeder THERESIA* oock ghedaen heeft, de welke door eene heylighe ongherusthey ghedreven zynde, herwaerts endeerwaerts ghereyft heeft, om de liefde van haren hemelichen Bruydeghom, om welke reden de *H. Kercke* t'haerder eeren oock singht inden *Lof-sanck* van haer *Officie*.

Regis superni nuntia,

Domum Paternam deseris,

Terris, Theresa, barbaris,

Christum datura, aut sanguinem.

(a) *Ovid. lib. 1. de ponto.* [b] *S. Aug. Serm. 68. de Temp.*

LXVIII BRIEF.

Aen Alphonfus Ramirez Borgher van Toledo.

J E S U S.

1. ****Y met u. Waert dat ick soo veel tyts hadde om te schryven ghelijck

* Z * U - E. heeft, ick en soude soo wynighe sorghe niet hebben, ghelijck

* * * * ghy hebt t mynder opzicht, aenghesien ick geenent tyt en verliese

van u aen Godt te bevelen in myne Gebeden; maer ghelyck ick vanden anderen kant tydinghe kryghe van uwe gefontbeyt, soo ist dat ick et kan verdragen. Godt wille u die geven, ghelijck hy kan, ende ghelijck ick van hem verfoecke, ende dat hy u vreedtsaemlijck laet genieten met myn Heere *Diego Hortiz*, ende met Mevrouw *Francisca Ramirez*, eenen soeerlijcken titel, ghelijck men seght, dat et sal dien wesen van dese Kercke, met de Capellanen, die ghy daer in ghesticht hebt. Dat Godt voor altydt geloofz y.

2. Ick hebbe my uytterlijck verheught te verstaen, dat ge dese sake met onsen seer Eerw. P. Generael soo loffelijck gheeyndicht hebt. Het is eenen seer wysen ende seer Heylighen Man. Godt wille hem bewaren. Syne Majesteit weet, hoe gerne dat ick in dit huys soude wesen: want ick segghe u, dat ick niet en wete, sedert dat ick daer uyt ghegaen ben, oft dat ick eenen dagh overgebracht hebbe, sonder veel arbejds t onderstaen. Twee Cloosters, vande welcke dit het minste is, zynder Godt lof ghesticht gheweest. Ick bidde hem dat hy daer in ghedient zy in eenighe dinghen.

3. Ick en wete niet, waerom dat men uytstelt van het lichaem vanden Heere *Martinus Ramirez* over-te-drighen, wiens Ziele inde glorie zy: want ick wensche het grootelijckx, ende ick bidde Godt uyt gantsch mynder herten, dat et gheschiede. Ick bidde u, laet my hier van de oorsake weten, ende laet my van ghelijcken oock weten, oft dat--ge het voor nemen hebt uyt-gewerckt het ghene ghy vast gestelt hadde, waer van ghy my eens ghesproken hebt. O myn Heere, hoe dick wils heb' ick op u ghepeyst in de verhandelighen, die hier voor-gevallien zyn. Hoe vele benedictien heb' ick u ghegeven! want het was gedaen, het ghene ghy lieden maer eens leyden, al en was t maer al lachende gheleyt. Onsen Heere wille u altemael vele Jaren bewaren voor mynen besonderen troost, want ick beminne U - L. voorwaer inden Heere.

4. My dunckt, dat myn Heere *Don Diego Hortiz* my somwylen wel een woordken soude moghen schryven. Als hy et niet en doet, ghebied'et hem, hieren-tusschen kuffe ick hem duysent mael de handen, ende aen Mevrouw *Francisca Ramirez* sonder de Kinderen te vergeten, de welke ick aensien ghelijck
kleyn

kleyne Enghelkens. Onsen Heere wil-se bewaren, besonderlijck onsen *Patroom*, ende dat hy u met sijne handt ondersteune, ende u alle de gratien geve, die ick van hem vraghe. *Amen.* 't Is van daghe den 5. Februarius. Ick verghete u te segghen, dat *Jand'Ovalle* u duyfent maelde handen kust. Hy en houdt niet op van te segghen, hoeveel dat hy u schuldich is, wat sal ick dan doen?

U-E. onweerdighe Dienaererse

THERESIA VAN JESUS.

5. Ick en segghe niet vande gratie, die U-E. my doet door de groote sorghe, die U-E. neemt voor *Isabella vanden H. Paulus*: want het is soo veel, het ghene ick u schuldich ben, dat ick 'et aen onsen Heere late te herkennen, ende u te vergelden. Het is voorwaer eene groote Aelmoesse, die ghy doet. Den Heere zy in alles ghebenedydt. Seght aen *Don Diego Hortiz*, dat hy soo langh niet en vergeete vanden *H. Joseph* boven de poorte vande Kercke te stellen.

BEMERCKINGHEN.

1. **D**En Aucteur van onse Jaer-schriften verhaelt desen Brief in't lanck inde *Fondatie van Toledo*, op dat de ghene, die hem lesen, de voldoeninghe, ende het vermaeck souden hebben van eene soo eerlijcke maniere van schryven te sien, ende een soo danckbarich herte onder een soo grof kleedtsel: ende hy neemt ooghmerck op dese beleefde maniere van spreken, daer onse *Heylighe* haer soodickwils van dient, als sy seght in desen, ende in andere Brieven: *Ick kusse de handen*, legghende, dat-se in haer eerbiedinghe verdient, al-hoe-wel dat dese maniere van spreken aen alle menschen niet en betaemt, ghelijck oock een grof kleedtsel aen alle menschen niet toe-en-komt.

2. Sy heeft desen Brief gheschreven in't Jaer 1571. als sy besigh was met het Clooster van *Alva* te stichten, waer in sy groote swaricheden ontmoette, voor ende al eer sy konde over-een komen met de *Fondateurs*, ghelijck sy verhaelt in dese *Fondatie*, waer van sy spreeket in't 3. ghetal. Ende in het ghene sy daer by voeght, siet men, dat al-hoe-wel die van *Toledo* groote swaricheden hebben voorgewendt eer dat sy over-een konden komen; soo is't nochtans, dat alswanneer de saken eens effen ghestelt waren, daer naer geene swaricheyt meer voor-ghevallen en is, mzer alles is vast-ghestelt ghebleven.

3. In't 2. ghetal geeft sy hem rekeninghe vande twee Kloosters, de welcke sy, sedert haer vertreck van *Toledo*, ghesticht hadde, de welcke waren die van *Salamanca*, ende van *Alva*, ende van dit leste Klooster seght sy, dat 'et 't minste was. Maer ick magh legghen, dat 'et 't meeste geweest is, ende van veel grootere achttinghe als alle d'andere van hare Herstellinghe: want Godt had 'et gheschickt om te wesen een kostelijck *Relicaris*, waer in haer maeghdelijck lichaem moefte besloten, ende bewaert worden; het welck oock niet en moet wycken aen eenich ander Klooster inde Cloosterlijcke onderhoudinghe, en inden waer-

achtighen

achtighen geest vande *Herfelde Order*: want is't dat *Roomen* [gelijck den Heylighen *Paulinus* seght] de cere heeft vande eerste Stadt des werelts te zyn, niet alleenlijck om dat 'et de Hoofst-stadt is vande Heerschappye, die 'et heeft over de gantsche wereltd, maer om dat 'et in haer besluyt, ende besit de heylighe Graven, ende Reliquien vande eerste Vaders van ons Gheloove.

[a] *Nam prius Imperio tantum, & victricibus armis, Nunc & Apostolicis terrarum es prima Sepulchris.*

Wy hebben oock groote reden, om aen het Clooster van *Alva* de overheyt te geven onder alle de Kloosters der *Onghefchoende Carmeliterfen*, aenghesien dat 'et gheluck heeft van het Graf te zyn van onse eerste Moeder, ende Fondaterse, het welck de glorie heeft vande Schat-kamer te wesen, waer in haer H. Lichaem be- waert wort, het welck gheniet de kracht van hare bescherminghe, ende vande ghedurighe Mirakelen, de welcke Godt alle daghen doet ten oplicht vande ghe- ne, die haer aen-roepen met betrouwen, ende met devotie, ende de welcke haer met alle affectie eeren. Dat dese Religieusen een soo groot gheluck ghenieten, seer wel; maer dat sy oock niet en laten van ons ghedachtich te zyn, soo dick- wils als sy sullen indachtich zyn, dat haer Huys den *Relicaris* is van sulck eene Moeder; op dat sy hare groot-dadighe Deughden naevolghende, ende nament- lijk hare brandende liefde, sy daer door eene veel grootere eerbiedinghe aen haer H. Lichaem moghen geven.

[a] *S. Paulin. Natalitertio S. Felicis.*

LXIX. BRIEF.

Aende doorluchtighe Vrouwe *Mevrouw* *Guimar Pardo*, ende *Tavera*.

J E S U S.

1. **** En H. Geest zy met U-E. Onsen Heere en heeft niet begeert, dat
 * D * ick de voldoeninghe soude ghehadt hebben, die ick konde verhoppen,
 * * * van uwen Brief: want de reden, die u dien heeft doen schryven heeft
 **** my het genoeghen ontnomen. Godt zy hier-en-tusschen in alles ge-
 benedydt. Het blyckt wel, dat men syne Goddelijcke Majesteit bemint in u
 Huys, ghemerckt hy u in soo veel-derhande manieren stoffe toe-sendt om te ly-
 den, op dat-ge die lydende met verduldicheyt, ghelijck U-E. doet, hy u meer-
 dere gratien soude kunnen geven. Het sal evenwel eene seer groote zyn, van u
 wel te doen begrypen, hoe luttel dat men dit leven moet achten, het welck ons
 ghedurich te verstaen geeft, dat 'et verganckelijck is, ende vervolghens, dat wy

niet en moeten beminnen, noch trachten als het ghene, het welck noyt en sal eyndighen. Wy bidden hier onsen Heere, dat hem ghelieve de volkome ghesondtheyt wederom te geven aen Mevrouw *Louise*, ende aen myn Heere *Dons Jan*. Ick bidd' u, dat alswanneer het beter sal gaen, U-E. my uyt de pyne geeft te trecken, de welcke uwe Doorluchticheyt my nu geeft door desen Brief. Ick bevele my inde Ghebeden van myne Jouffrouwen *Isabelle*, ende *Catharine*. Ick bidde u, dat-ge doch moedt wilt scheppen, op dat-ge dien soudt konnen geven aen Mevrouw *Louise*. Voorwaer het soude zyn Godt quellen van langher te willen blyven in die plaets. Syne Majesteyt wille u met syne handt ondersteunen, ende aen u alle het goet geven, het welck ick wensche, ende het welck ick van hem voor my selven vraghe. Ick wensche het selve aen Jouffrouwe *Catharine*. Het is van daghe den 22. October, ende het is op desen dagh, dat ick uwen Brief ontfanghen hebbe.

U-E. onweerdighe Dienaeressē in Godt;

THERESIA VAN JESUS.

BEMERCKINGHEN.

1. **D**esen Brief is voor Mevrouw *Guimar Pardo*, ende *Tavera*, Nichte van den Cardinael *Tavera*, Aerts-Bisschop van *Toledo*, ende Dochter van *Arias Pardo*, ende van Mevrouw *Louise de la Cerda*, Heeren van *Malagon*; oversulckx behoorden desen Brief hier voren ghefelt gheweest te hebben onder de Brieven, die aen doorluchtighe Persoonen gheschreven zyn; maer ghelijck ick desen nu maer eerst kome r'ontfanghen van *Lisbona*, alwaer den oorspronckelijcken Brief is, so ben ick ghenoodtsaecht gheweest hem hier te stellen. Onse Heylighe maect somwylen vermaen van dese Mevrouw in hare Brieven.

2. In desen troost sy haer op eene seer geestelijcke maniere over eenighe quellighen, die sy was lydende, ghelijck sy oock aen hare Moeder ghedaen heeft inden 10. Brief: ende uyt dese twee Brieven bespeurt men, dat dese quellighen haren oorspronck namen uyt de siekten, de welcke meer ghevonden worden in de Hoven der Grooten, als wel inde kleyne huttekens der Armen. Maer het gevolg dat sy daer uyt treckt, is wonderlijck, ende het dient tot eene groote vertroostinghe voor persoonen, de welcke overgolft zyn met het lyden, te weten, dat Godt onghetwyfelt was in dit Huys, gemerckt dat hy 'et door quellighen, ende door siekten besochte, de welcke, volghens het segghen van *David*, de sekerste teecken zyn, die men in dit leven kan hebben; dat Godt met ons is. (a) *Cum ipso sum in tribulatione*: ghelijck 'er in teghendeel geen klaerder tecken 'en is van syne af-wesenthey, als den teghen woordighen voorspoet. Tot ons voornemen verhaelt *Paulinus*, dat den *H. Ambrosius* zynde op de reyse, ende sich verreckende in het huys van eenen rycken man, om aldaer te herberghen, ende met hem ghemeenfaemlijck sprekende, vraeghde hy van hem, hoe dat 'et met hem

Genck,

gonck, oft dat hy groote goederen was besittende, oft dat hy gherustelijck leefde, ende dierghelijcke andere dinghen? Waer op desen rycken hem met een vlytich ghemoedt andtwoorde: *Vader, ick gheniete eene volkome ghesondtheyt, ick en hebbe noyt sieck gheweest, ick hebbe kinderen, ende groote ryckdommen, ick hebbe van mynen t'weghen altydt gheluckich gheweest, soo dat ick niet indachtich en ben, dat ick oys eenighen teghen spoet ghehadt hebbe.* Desen Heylighen en hadde nauwelijckx dese reden ghehoort, oft hy seyde aende ghene, die hem verghefelichapten: *Laet ons hier datelyck uyt-gaen, want de gramschap Godis is ueerdich, om over dit huys te komen.* Ende het is altoo ghebeurt: want nauwelijckx en waren sy uyt het huys ghegaen, oft d'aerde is open ghegaen, ende het huys is versoncken.

LXX. BRIEF.

Aen Mevrouw Agnes Nieto, tot Madrid.

J E S U S.

1. **** E gratie vanden H. Geest zy met u. Al-hoe-wel dat ick u niet eerd' gheschreven en hebbe, U-E. magh versekert zyn, dat ick u niet ****
 * D *
 * * *
 * * *
 dat ick blyde ben te weten het ghenoeghen dat U-E. heeft. Godt gevedat ghy'et langhe jaren mooght ghenieten voor synen dienst. Ick hope in syne Goddelijcke Majesteit, dat'er niet bequaem en sal wesen van u daer van te trecken, wat swaricheden dat'er oock souden moghen voorvallen: want alle dinghen die men in dit ellendich leven goederen noemt, en zyn inder daedt niet als beletelen inden dienst van Godt; ende alsoo sal'et u seer voordeelich zyn, dat ghy de voorgaende jaren over-ghebrocht hebt in het ghene dat Godt aengaet, op dat-ge aen elcke sake syne werde soudt weten te geven, ende vervolghens versmauen, het welck haest moet eyndighen. Het is van over langhen tydt dat Mevrouw *Isabelle de Cordua* heeft beginnen te handelen met de Priorinne van dit Huys, de welke haer houdt voor eene groote dienaeresse des Heeren, het welck my de ghelegentheyt doet soecken om haer te spreken. Sy heeft my geseyt, dat sy seer naer maeghschap is vanden Heere *Albornoz*, het welck my heeft doen wenschen, dat sy in dit Klooster soude komen; maer ghelijck'et noch niet gheheel en gansch in staet en is, al-hoe-wel dat'et *Mevrouwe Maria de Mendoza* ghesondeert heeft, soo moet'ete evenwel gheholpen worden door eenighe aelmoessen om haer te kunnen ontfanghen; ende ghelijck sy my gheseyt heeft, dat den Heere *Albornoz* belooft hadde dese Dochter te helpen om Religieuse te worden, ick hebbe haer gheandtwoordt, dat hy'et liever soude doen van haer in dit Klooster te laten komen: want om de waerheyt te segghen, alwaert schoon dat

ick 'et anders wilde schicken, ick en soud'et niet konnen doen, eenfdeels om Mevrouw *Marie*, als om de Religieufen: want ghelijck het ghetal soo kleyn is, ende dat'er soo vele zyn, die verfoecken om ontfanghen te worden, ende dat'et Klooster vanden anderen kant in noodt is, het soude haerlieden onghelijck ghedaen zyn, van die niet te nemen, de welcke het Klooster konnen helpen. Men heeft my gheseyt, dat sy goet heeft, maer dat'et niet en kan verkocht worden. Is't dat men hier in eenighen middel kan vinden, ick sal al doen dat ick kan, alhoe-wel dat sy minder soude moeten in-brenghen als het ghene, het welck men van d'andere soude konnen vrighen: want het is seker, dat ick u, ende myn Heere *Albornoz* wensche te dienen, ghelijck ick schuldich ben, in welckers gebeden ick my bevele, ende ick, hoe ellendich dat ick oock ben, en sal niet ontbreken van in myne ghebeden te doen, het welck U-E, verloect.

2. Onsen Heere wille u het Schilderyken vergelden, het welck U-E. my aenbiedt; maer ghy zyt'et my wel schuldich: ick bidde u van het selyen wel te willen bewaren, tot dat ick'et van u sal vrighen, het welck wesen sal, alswanneer ick in eenich Clooster vast sal blyven, als ick teghenwoordich ben, op dat ick het met staey magh ghenieten. Doet my de gratie van my in uwe ghebeden niet te vergeten. Godt wille u al'et geestelijck goet geven, het welck ick van hem vraghe. *Amen.* 't Is van daghe Alder-kinderen-dagh.

Onweerdighe Dienaerese van Uw' Edelheyt

Theresia van Jesus

B E M E R C K I N G H E N.

1. **D**Ese Mevrouw, voor de welcke desen Brief is, was inden dienst vande Hertoghinne van *Ava*, Mevrouw *Maria Enriquez*, Huysvrouw van den grooten Hertogh *Don Ferdinando*, ende den persoon daer sy van spreekt in't eerste ghetal onder den naem van myn Heere *Albornoz*, was, ghelijck ick kan oordeelen, haren Man. Sy schreef desen Brief terwylen dat sy besigh was met de Fondatie van *Valladolid* in't Jaer 1569. Mevrouw *Marie de Mendoza*, dese groote, ende doorluchtighe Vrouwe, die Gravinne gheweest is van *Ribadavia*, was de Fondaterse van dit Klooster, de welcke, naer ontalijcke aelmoesten, ende wercken van bermherticheyt in haer leven ghedaen te hebben, heeft hare godtvruchticheyt tot dese *Heylighe*, ende tot haer Order willen toonen door het stichten van dit Clooster.

2. In't eerste ghetal moet men dese leeringhe, die sy ons geeft, wel bemerken, om de faken van dit leven oprechtelijck te weerderen, ende die te houden ghelijck sy zyn, sonder ons laten te bedrieghen door den valschen schyn van haer waerschynlijck gheluck. Men moet-se hierom verghelijcken met die van den hemel, ende die teghen elkander stellen, ende het ghesicht recht naer de Godtheyt keeren, in wiens teghenwoordicheyt (ghelijck den *H. Gregorius* seght) alle

alle faken des werelts verachtelijck zyn, ende als niet schynente wesen. (a) *Si consideremus, quae & quanta sunt, quae nobis promittuntur in calis, vilescunt animo omnia, quae habentur in terris.* Hy druckt dit seer wel uyt, dat-se *Verachtelijck zyn, Vilescunt*: want alle verganckelijcke faken, ten opzicht vande eeuwighe, verlieden hare achttinghe, ende alle de goederen, eeren, ende ryckdommen van dit ellendich leven, zyn alleenlijck maer goederen, voor soo veel als sy ons helpen, om de eeuwighe te bekomen, ghelijck sy seght in't tweede ghetal.

3. In't selve getal vraeght sy, dat men eene Nichte vanden Man van dese Mevrouw, met eene aelmoesse soude willen helpen, de welcke verfochte Religieuse te worden in't Klooster van *Valladolid*, ende sy geeft de reden: *Want gelijck dit Huys noch niet gheheel en gansch in staet en is, al-hoe-wel dat'et Mevrouw Marie de Mendoza ghefondeert heeft, soo moet'et evenwel gheholpen worden door eenighe aelmoessen, op dat sy alsoo soude moghen ontfanghen worden.* Dese reden was seer goet: want de rente, de welcke sy aen haer alfdan ghegeven hadde, was seer kleyn: ende ghelijck die vande Stadt saghen, ende wisten, dat dit Clooster was onder de bescherminghe van eene soo groote Vrouwe, wederhielen den loop van hunne aelmoessen, om welke reden de aelmoessen seer selden quamen, ende vervolghens en hadden die Religieusen geené anderen toevlucht in hare noodtwendigheden, als tot de aelmoessen, die de Dochters in-brochten, als sy quamen om het Habyt t'ontfanghen.

LXXI. BRIEF.

Aende selve Mevrouw Agnes Nieto tot Madrid.

J E S U S.

1. **** E gratie vanden H. Geeft zy altydt met Uw' Edelheyt, om aen u
 * D * groote verduldicheyt te geven, op dat-ge met voordeel mooght gaen
 * uyt uwe quellinghen. Sy hebben in my pynlijckheyt veroorsaect,
 **** ende hierom en houd' ick niet op van dese sake aen onsen Heere te bevelen, al-hoe-wel dat ick vanden anderen kant wete, dat'et gratien zyn, de welke God doet aende ghene, die hy grootelijckx bemint, om ons t'ontwecken, ende ons te leeren, dat wy geen wercken souden maken van alle de faken des werelts, de welke soo weynich bestaen, ende aen soo vele veranderlijckheden onderworpen zyn, ende op dat wy souden arbeiden om het eeuwich leven te bekomen.

2. Dit Jaer is een Jaer van onweder, ende van lasteringhen, die my inde be-
 ginselen de gevangnisse van myn Heere *Albornoz* veel meer deden gevoelen, als

wel nu : want ghelijck ick daer naer geweten hebbe, soo en is't om niet anders gheweest, als om de sake van *Don Fabrique*, overtulckx hope ick in Godt, dat dese quellinghe niet langhe en sal duren. Ick kuffe hem de handen, ende ick versekere hem dat den tydt sal komen, dat hy niet eenen dagh, die hy inde boeyen van syne ghevanghenisse over-ghebrocht heeft, en soude willen manghelen voor alle de goude ketenen, die'er inde wereltd zyn. Godt wille hem in syne ghesondtheyt bewaren, waer mede hy alle de quellinghen lichtelijck sal konnen verdragen. Ick en hebbe met u soo groot medelyden niet : want ick peyse dat onsen Heere u sterckte ghenoegh ghegeven heeft, om andere veel hardere aenfloaten te onderstaen. Ick bidde syne Majesteit, dat hy syne gratie in uwe ziele wille vermeerderen, ende u vele jaren bewaren. *Amen.* 't Is van daghe den vierden February.

U-E. onweerdighe Dienaererse

Theresia van Jesus.

BEMERCKINGHEN.

1. **O**nse Heylighe aen-moedicht dese Mevrouw in desen Brief, om met lydsaemheyt de droefheden te verdragen, de welcke ty hadde, van haren Man in eenen soo nauwen kercker gestekente sien, alwaer hy was om geene andere reden, als om dat hy van't Huys was vanden *Hertogh van Alva*, die oock in den kercker was, om de onghehoorsaemheyt van synen Sone *Don Fabrique*, ghelijck verhaelt staet inde Bemerckingen vanden 9. Brief vanden eersten Boeck, waer doorick verstaen, dat desen Brief gheschreven is gheweest in't jaer 1579. zynde onse Heylighe binnen *Toledo*.

2. De leeringhe, die sy in desen Brief geeft, is soo uytnemende, dat sy verdient dat wy-le drucken in't diepste van onse herten, om dat sy is de rechtveerdighe weegschale van het ghewicht, ende vande weerde, die wy moeten geven aende quellinghen, ghemerckt dat sy inder daedt het kostelijckste Juweel zyn, waer mede eene ziele haer kan vergieren, om haer selven aen Godt aenghenaem te maken. De ketenen, ende de boeyen in eenen donckeren kercker, maken eenen kraegh van het alder-kostelijckste gout, die Godt kan geven aen eenen rechtveerdighen mensch, het welck den *H. Chrystomus* dese wonderlijcke woorden heeft doen uyt-spreken : *Ick en honde den H. Apostel Paulus voor soo heyligh niet als ick hem sagh op-ghenomen tot inden derden hemel toe, dan als ick hem sien in eenen kercker, tusschen de ketenen, ende boeyen : want al is't dat die syne handen, en voeten besluyten, soo maken sy evenwel voor sijn hoest eene Croone, die veel kostelijcker is, dan ost-se van perlen; ende van ghesceenten ghemaect ware.* *Non tam eum censeo beatum quod raptus sit in tertium caelum, quam eum censeo beatum propter vincula : non enim caput ita splendidum reddit imposita corona margaritis conspicua, ut catena ferrea.* Soodanichlijck hebben de Heylighen het lyden gheacht.

LXXII. BRIEF.

Aen Catharina de Tolose tot Burgos.

J E S U S.

1. E gratie vanden H. Geest zy met uw' Edelheyt. Soo haest als ick binnen *Valladolid* aen-ghekomen was, soo heb ick de Priorinne van aldaer belast, dat sy 'et u datelijck soude laeten weten. Ick hebbe daer vier daghen moeten verblyven ter oorsaken van myne groote onpaffelijckheyt: want behalven eene groote sinckinghe, die my op de borste bevanghen heeft, hebbe ick eenen kleynen aenftoot van lammeicheyt ghevoelt. Des-niet-teghenstaende als ick my een weynich beter sal bevinden, sal ick my op de reyse begeben, om diefwille dat ick u, ende die Jouffrouwen vreesse verdriet aen te doen, welckers handen ick duysent-mael kusse. Ick bidde haerlieden, ghelijck ick U-E. oock bidde, dat-ge myn vertoeven niet qualijck en wilt nemen. Waert dat ghylieden wisten hoe quaet dat de wegghen zyn, ghylieden soudt my misschien meer beschuldighen over de vermetentheyt, dat ick my op de reyse hebbe derven begeben. Ick ben teghenwoordigh noch wat onpaffelijck; maer ick hope in onsen Heere, dat 'et my niet en sal beletten om haest te vertrecken, is 't dat den tyt wat beter wort, al-hoe-wel dat een ieghelijck seght, dat de wegghen van hier naer *Burgos* seer quaet, ende pynlijck zyn, het welck my achterdencken geeft, oft dat den Eerw. P. Provinciael sal willen vertrecken voor ende al-eer hy my in eene betere i ghesteltenisse sal sien, niet teghenstaende de groote begeerte, die ick daer toe hebbe. Hy kust u de handen, ende hy is seer begeerich om u te kennen. Hy heeft eene groote verbintenisse van u aen Godt te bevelen, ten opficht van al 'et ghene, het welck ghy in alle ghevalen voor ons *Order* doet. Is 't dat-ge ons niet moet waerschouwen, doet my de gratie, dat 'et zy door eenen expressen, wy sullen hem hier betalen: daer belanght weynich aen, dat men om dierghelijcke taken eenighe onkosten doet: want is 't dat den tydt soo schoon is, ghelijck hy van daghe is, wy sullen misschien vrydagh 's morghens vertrecken, ende alsoo en soude uwen Brief niet in tydts komen, waert dat ghy hem sondt door den gewoonlijcken Post. Is 't dat-ge uwen Brief noch niet ghefonden en hebt, houdt u aen het ghene ick hier schryve.

2. Onsen Eerw. P. Provinciael wilt, dat wy het *Crucifix* van uwe Stadt souden sien, ende hierom seght hy, dat wy eerst ter plaetse souden gaen daer hy is, voor ende al eer wy ons in u huys souden begeben, ende van daer, oft een weynich te voren, sullen wy onse aen-komste aen u laten weten, om soo heymelijck in u huys te komen als 't moghelijck sal zyn, ende is 't dat 'et noodich is, wy sullen

wachten

wachten tot dat 'et nacht sal zyn. Onsen Pater sal datelijck den Aerts-Bischop gaen vinden, om van hem synen Seghen voor onste verloecken, ende hem te bidden, dat hy daeghs daer naer de eerste Misle magh lesen: want tot dat dit gedaen is, ghelooft my het besten te zyn, dat 'et niemant en wete, ick ben ghe- woon alsoo ghemeynlijck te doen. Soo dickwils als ick peyse, hoe dat 'et Godt ghedaen heeft, ick staen verstelt, ende ick sien dat 'et een uytwerckel is van goede ghebeden, die men ghestort heeft: dat hy inder eeuwicheyt ghelooft zy, en dat hy u gelieft te bewaren: want hy bereydt voor u eenen seer grooten loon, om dat goet werck dat-ge ghedaen hebt.

3. Ick en peyse niet dat ick weynich ghedaen hebbe, vande Suster vande *Hemelvaert** met my te nemen, niet teghenstaende dat den wederstandt, die men daer ghedaen heeft, seer groot gheweest is. Sy komt met voldoeninghe, voor soo veel als ick kan mercken. Hare Suster is wel te pas, ende ick hebbe haer geleyt, dat wy haer haest wederom souden sien. De Priorinne van alhier kust u de handen, het welck die oock doen, de welcke met my ghekomen zyn. Daer zynder vyf ghestelt om daer te blyven, ende myne twee Mede-ghesellinnen, ende ick: met een woordt wy komen met onsacht te samen. En stelt u niet in pyne met bedden te soecken, want wy sullen ons behelpen soo veel als wy konnen, tot dat wy sullen ghestelt zyn. Ick vinde hier dese Dochters ¶, de welcke ick aensien als Enghelen, seer vreughdich, ende wel te pas, Godt bewaert-se, ende u van gelijcken vele jaren. En stelt u niet in pyne over myne ontsteltenisse, want ick ben dickwils alsoo ghestelt, ende het quaet gaet seer haest voor-by. 't Is van daghe den avondt vanden H. *Antonius*.

U-E. omweerdighe Dienaererse

THERESIA VAN JESUS *Carmeliterse.*

B E M E R C K I N G H E N.

1. **A**lswanneer de *Heylighe* desen Brief schreef, het welck gheweest is den 16. January op den avondt vanden H. Abt *Antonius* in't jaer 1582. was sy binnen *Palencia* aen-ghekomen, om het Clooster van *Burgos* te gaen stichten. Hy is voor die deughdelijcke, ende doorluchtighe Vrouwe *Catharina de Tolosa* Fondaterse van dat Clooster, die met groote reden soo vermaert is inde Jaerschriften van onse *Herstelde Order*, ghemerckt sy, als eene andere H. *Felicitas*, die wyt-beroemde Vrouwe van *Roomen*, aen Godt heeft op-ghedraghen in de nieuwe *Herstellinghe van Carmelus*, seven kinderen, die sy hadde, altemael Mannen in moedicheyt, al-hoc-wel dat'er onder die vyf Dochters waren, naer de
welcke

* *Het was de Suster Catharine vande Hemelvaert, Dochter van Catharine de Tolose, de welcke de Heylighe ghetrocken hadde nyt het Clooster van Valladolid, om haer te brengen inde Fondatie van Burgos, wiens Suster was Casilde vanden H. Enghel.*

¶ *De Carmeliterssen van Palencia.*

welcke sy haer selven aen Godt oock heeft toe-ge-eyghent door de Cloosterlijke Beloften in't Clooster van *Palencia*, alwaer sy voor Moeder, ende Overfte eene van hare Dochters ghehadt heeft, naer dat sy alle haer goedt ghegeven hadde voorde Fondatie van *Burgos*.

2. Ghelijck de *Heylighē* naer dese Fondatie gonck, als naer eene sake die nu alreeds ghedaen was, steunende op het woordt, het welck den Aerts-Bischop *Christoffel Vela* soo dick wils ghegeven hadde, dat hy den noodighen oorlof daer toe soude geven, soo schickte sy in desen Brief al't ghene dat'er noodich was tot het voltrecken van dese Fondatie, op dat alles soude veerdich zyn, om dat Clooster in besittinghe te nemen, soo haest als sy soude aen-ghekomen zyn; maer Godt die den lesten treck wilde geven aen dit uythemende stuck, die desen kostelijcken steen met eenen grooteren luyfter wilde doen uyt-ichynen, om dien te stellen in den hemel, ende die dit nieuw gieraet wilde voeghen aende Croone, de welke hy haer op het hoofd wilde stellen voor het scheidē uyt dit levē, hadde haer hier ontallijcke swaricheden, teghen-segghinghen, pynlijckheden, ende quellighen bereydt gemaeckt, de welke haer souden dienen voor eene doorne Croone, de welke hy op het hoofd van syne ghetrouwe Bruydt wilde stellen, ende haer aen hem alsoo ghelijck maken, die met doornen ghekroont hadde willen sterven. *Tertullianus* heeft bemerckt, ghelijck men oock beschreven vindt, soo inde heylighe, als inde wereldtsche Boecken, dat't eene oude ghewoonte is, dat de Bruydego nmen Croonen stelden op de hoofden vande Bruyten. O hoe heeft *Jesus-Christus* hier ghedaen als eenen waerachtighen Minnaer, als hy op het eynde van het leven van dese *Heylighē*, haer met de selve Croone gekroont heeft, met de welke hy ghestorven is.

LXXIII. BRIEF.

Aen sekere Jouffrouwen, de welke in't Order sochtē ontfanghen te worden.

J E S U S.

1. **** Egratie vanden H. Geest zy in uwe Zielen; maer too overvloedich-
 * D * lijck, dat ghylieden in soo goede begeerten mooght volherden. My
 * * * * dunckt, Me-Jouffrouwen dat Jouffrouwe *Marie*, Dochter van *Franciscus Suarez*, veel grootere moedicheyt ghetoot heeft, gemerckt dat't ontrent de ses Jaren zyn, dat sy het misnoeghen van hare Ouders lydte, hebbende meestendeel van dien tyt ghedwonghen gheweest te zyn in een pacht-hoeve, de welke gerne veel soude geven, om de vryheyt te moghen hebben, die
 ghy-

ghylieden gheniet, van uwe Biechten te moghen gaen spreken inde Kercke vanden *H. Gillis*. Ten is oock geene soo lichte sake, ghelijck 'et U-L. dunckt, van het Habyt op die maniere t'ontfanghen, want al is 't schoon, dat ghylieden teghenwoordich, zynde in die groote begeerte, die ghylieden hebt, u selven daer toe soudt begeven, ick en houde U-L. evenwel voor soo heyligh niet, datge daer naer geen misnoeghen en soudt komen te kryghen, van u selven te sien inde quade gratie van uwen Vader, hierom is 't veel beter dese sake aen onsen Heere te bevelen, ende die met hem te eyndighen, die de herten kan veranderen, ende de middelen sal geven, ende dat, alswanneer wy daer op in't minsten niet en sullen peysen, hy alles sal schicken, ende doen ghelucken tot voldoeninghe van een ieghelijck. Het betaemt teghenwoordich dat ghylieden u houdt aende hope: want de oordeelen Godtszyn wel verscheyden van d'onse.

1. Houdt u voor als nu te vreden met de vertekeringhe, die men U-L. geeft, dat men de plaectien voor U-E. sal bewaren: laet u hier-en-tusschen inde handen van Godt, op dat hy sijnen H. Wille in U-L. volbrenghe: want daer in is 't dat de volmaecktheyt bestaet, ende alle andere dinghen souden kunnen eene ghevaerlijcke bekoringhe zyn. Dat Syne Majesteit alles schicke, ghelijck hy weet d'alder-oorboorlijckste te zyn: waert dat 'et maer alleenlijck aen mynen wille en honck, ghylieden soudt den uwen seer haest volbrocht sien; maer ghelijck ick geseyt hebbe, men moet op vele dinghen acht nemen. Syne Majesteit wille U-L. bewaren inde Heyligheyt, die ick van hem vraghe. *Amen.*

U-L. Dienaeresse THERESIA VAN JESUS.

B E M E R C K I N G H E N.

1. **M**En weet niet, wie dat dese Jouffrouwen gheweest zyn, noch oock, oft dat sy hare begeerte volbrocht ghesien hebben; maer uyt den in-houdt vanden Brief siet men, dat sy van de Stadt *Avila* waren: want de *Heylighe* seght, dat sy de vryheythadden van te gaen Biechten inde Kercke vanden *H. Gillis*, de welcke is de Kercke van het *Collegie*, het welck de *Paters vande Societeit* in dese Stadt hebben, de welcke alsdan ghenoeemt wirt vanden *H. Gillis*.

2. Het blyckt claerlijck uyt desen Brief, dat de *Heylighe* niet gheheelijck voldaen en was over de begeerte, ende over den roep van dese Jouffrouwen: want sy fochten het Habyt t'ontfanghen souden den wete van haerlieden Vader: want al is 't dat dit niet alleenlijck gheoorloft en is, maer oock een grootdadichwerck, als het eenen waerachtighen roep van Godtis, aenghesien, ghelijck den * *Hieronimus* schryft aen *Nepotianus*: *Licet Pater in limine jaceat, per calcatum perge Patrem*: al-hoe-wel dat uwe Vader light op den dorpel vande poorte, om te beletten dat ghy niet en soudt uyt gaen om u godtvruchtich voornemen in't werck te stellen, en laet daer om niet uyt te gaen, maer gaet stoutelijck over den buyck van uwen Vader, ende treedt hem onder de voeten; maer is 't dat den roep niet

* *S. Hieron. Epist. ad Nepotian.*

feker en is, ten is geene wyf heyt van die t'ontfanghen in het Clooster sonder alle swaricheden eerst effen ghestelt te hebben, op dat sy daer naer, haer selven latende verwinnen door het beklagh des Vaders, haer niet ghenootsaecht en sien, oft wederom te keeren naer de Werelt met schande, oft in het Clooster te moeten blyven met misnoeghen. Dese ghewichtighe sake moet bestiert worden door de voorfichticheyt, ende ingheval van twyffelachticheyt, het sekerste is, dese begeerten te wederhouden, ende die wel te beproeven inde smisse van eenelanghdurighe uyt-stellinghe, gelijk wy sien dat onse *Heylighe* gedaen heeft. *Hi qui ad nos mansuri nobiscum accedunt* (seght den *H. Basilius*) *nullo modo a principio statim sunt desperandi, sed ad idoneas duci exercitationes debent, ibique & adhibendo temporis spatio, & gravioribus imponendis laboribus periculum faciendum de illorum natura, constantiaque: ut videlicet, si quid inesse in ipsis stabilitatis cognoverimus, eos tuto admittamus, sin minus, dum adhuc extra sunt, repudiemus.*

[a] *S. Basil. lib. Regularium interrog. 10.*

BRIEVEN

VANDE

H. MOEDER THERESIA

Gheschreven aen hare Dochters Ongheschoende Carmeliterffen.

LXXIV. BRIEF.

*Aende Eerw. Moeder Priorinne, ende aende Religieu-
sen van't Klooster vanden H. Joseph binnen Avila.*

J E S U S.

1. Y met U-E *Amen*. Ick bevinde my met seer weynighe gesont-
heyt; maer alwaert dat ick meerdere hadde, ten is niet redelijck
sich te verfekeren van een leven het welck soo haest eyndicht.
hierom hebick goet ghevonden van aen U-E. dit verhael te
schryven van het ghene dat'er sal moeten ghedaen worden, is't
dat het Godt belieft, dat *Don Francisco* syne Professie doet.

2. Alle de Schrifturen, de welcke de erfenisfe van U-E. Huys aengaen, zyn gheftelt met alle moghelijcke verfekertheyt. Godt weet 'er, wat forghē, ende wat arbeydt dat ick onderftaen hebbe, voor ende al eer ick defe fake foo verre hebbe kunnen brenghen: dat hy ghebenedydt zy, die 'er alsoo ghedaen heeft: want de Schrifturen zyn ten uytterften vast-ghestelt: fyzyn nu bewaert in dit Huys inde kiste met de dry sleutels, ende om dietwille dat ick-se fom wylen van noode hebbe te sien, hierom is't dat ick-se teghen woordich niet en fende. Het Testament van mynen Broeder is onder die papieren berustende (den welcken Godt in syne glorie hebbe) met alle de rest, het welck noodich is gheweest om die tot preuve te dienen. Men fal-se van hier brenghen naer u Clooster: want het is betaemlijck dat-se aldaer wel bewaert worden inde kiste van dry sleutels.

3. Waert dat *Don Francisco* Professie dede, men soude moeten weten wat Testament dat hy sal ghemaect hebben, ende hem een gheheel Jaer verloop vande Rente te geven, behoudens het ghene 't welck hy nu alreeds uyt-gegeven heeft: want hy en kan door sijn Testament van niet anders disponeren, als van d'in-komfte van dit Jaer, ende ghelijck ick gheloove, oock vande roerlijcke goederen, ofte meubelen.

4. Vervolghens moet men de goederen deelen tusschen *Don Laurentio*, ende *Therese van JESUS*, de welcke, tot dat sy hare Professie doet, van haren t'weghen doen magh het ghene haer belieft. Het is klaer dat sy doen sal, al'er ghene U-E. haer sal segghen; maer het is wel redelijck dat sy Mevrouw *Joanna* hare Moeye indachtich zy, de welcke in eenen foo grooten nootd is. Als sy hare Professie sal ghedaen hebben, alles sal aen het Clooster blyven.

5. Den Hof-meester sal het deel nemen, het welck *Don Laurentio* toe-komt, gevende befondere rekeninghe van alle onkosten die'er fullen gheschieden, ende als hy die sal moeten doen, hy en moet maer by de Priorinne, ende by de Religieusen gaen, om te voldoen aen het ghene, het welck in't Testament staet.

6. Het eerste dat'er moet ghedaen zyn, is de Capelle, ghelijck mynen Broeder (den welcken zy inde glorie) gheordonneert heeft. Het ghene dat'er sal ontbreken aende vier-hondert Ducaten, de welcke de Moeders van *Sivillen* schuldich zyn, moet van het deel van *Don Laurentio* ghenomen worden, om den Autaer, de Traillen, ende om het ghene dat'er noodich is, te maken. De Priorinne heeft my alreeds doen segghen dat sy twee-hondert Ducaten voor 't minsten met den eersten sal fenden.

7. Al-hoe-wel dat ick 'er foo wel niet indachtich en ben, foo dunckt my evenwel, dat'er Testament luydt, dat ick inde verdeelinghe vande vruchten, die aen *Don Laurentio* moeten komen, het vermoghen hebbe van eenighe te disponeren, ghelijck ick sal goet vinden. Hierom om dat ick den uyttersten wille wete van mynen Broeder, den welcken was de voute te maken vande groote Capelle, waer van hy't beworp ghemaect hadde, gelijk alle de Religieusen ghesien hebben; soo is't dat ick door desen Brief, met mynen naem onderteckent, verclare dat mynen

mynen wille is, dat alswanneer men de Capelle van mynen Broeder sal maken, die inde glorie zy, men oock sal arbeyden aende voute vande groote Capelle, ende dat men daer oock eene traille sal stellen, sonder nochtans al te groote kosten te doen, maer die klaer, ende sterck zy.

8. Waert dat onsen Heere *Don Laurentio* tot hem riepe sonder kinderen achter te laten, men soude aldan de groote Capelle moeten maken, gelijk het Testament ghebidt. Siet wel toe dat-ge u niet al te seer en betrouwt op den Hof-mee-ster, maer draeght sorghe, dat niemant vande Capellanen dickwils soude gaen naer de *La Serne*, om te sien oft dat sijn goedt bestiert wort, ghelijck 'et behoort: want dat erf-goedt sal van groote weerde zyn; maer is 't dat men geene groote sorghe en draeght, het soude lichtelijck verloren gaen, het welck U-E. in conscientie verbonden zyn te beletten.

9. O myne Dochters, wat verdrietelijckheden, ende twistinghen brenghen die tydelijcke goederen met hun! Dit is altydt myn ghepeys gheweest; maer nu heb ick 'et door d'ondervindentheyt gheploghen: want naer myn oordeel, alle de sorghvuldicheden die ick ghehad hebbe in het stichten der Cloosteren, en hebben my sulck misnoeghen, noch sulcke vermoeytheyt veroorsaect, gelijk dese saken. Ick en wete voorwaer niet, oft dat sulckx niet en spruyt uyt myne groote siekten, voor 't minsten hebben sy daer toe gheholpen. Uwe Eerweerdicheden sullen Godt gelieven te bidden, dat dit magh strecken tot synen dienst, aenghesien dat U-E. het meestendeel zyn, dat ick dese sake soo seer ter herten genomen hebbe. Beveelt my hertelijck aen syne Goddelijcke Majesteit in uwe gebeden. Ick en soud'et noyt gheloofst hebben, dat ick U-E. sooteerlijck beminde. Godt wil 'et al bestieren tot syne meerdere glorie, ende eere, ende dat hy 'et alsoo schicke, dat de tydelijcke goederen ons de armoede des geests niet en doen verliefen. Den 7. October 1580.

De Dienaererse van uw' Eerweerden

THERESIA VAN JESUS.

Dat dit Schrift bewaert worde inde kiste van dry sleutels.

BEMERCKINGHEN.

1. N't tweede deel van desen tweeden Boeck stellen wy in't eynde alle de Brieven, de welcke de *Heylighe* geschreven heeft aen hare Dochters *Ongeschoonde Carmeliteressen*, ons hier in voeghende naer d'oordre, die syne Hooghweerdicheyt den Bischop van *Osma* ghehouden heeft inden eersten Boeck. Dit deel is onghetwyffelt het schoonste van desen Spighel, waer in als in eene sake veel eyghender, ende natuerlijcker naer't leven vertooght wort de liefde vande *Heylighe*, ende de stemme van hare Leeringhe, ende waer in wy oock d'oordre sullen houden volghens dat de Cloosters ghesticht zyn: want wy en hebben hier de selve reden niet, die sijn Hooghweerdicheyt van *Osma* beweeght hebben, om te

beginnen van't Clooster van *Sorie* : ende hierom beginnen wy door den Brief, den welcken de *Heylighe* geschreven heeft aen hare Dochters van't Clooster binnen *Avila*, het welck d'eerste gheweest is vande *Herstelde Order*.

2. Al-hoe-wel dat den Heere *Laurentius* seer haest verbeten is gheweest, ghelijck wy gheseyt hebben, soo en is even wel syne doot niet onvoor sien geweest; overfulck x en is hy vande doot niet verrast geweest, ten zy naer dat hy sich daer toe wel bereydt ghemaect hadde, niet alleenlijck oordre stellende inde saken van syne consciencie, maer oock schickende van die, de welke syne goederen aen-gonghen, als hebbende die leste ure altydt voor ooghen.

3. Door sijn Testament noemde hy syne Heylighe Suster om synen uyttersten wille te volbrenghe, ende hy verfochte dat sijn lichaem begraven soude worden inde Kercke vanden H. *Joseph* der *Ongheschoende Carmeliteressen* binnen *Avila*, aende welke hy een deel van sijn goet liet, om aldaer een Capelle te bouwen ter eeren vanden H. *Laurentius*, waer in sijn lichaem rust; daer-en-boven oock, om de voornaemste Capelle vande Kercke te bouwen, waert dat synen Sone *Don Laurentio de Cepeda*, die alsdan inde *Indien* was, sonder kinderen achter te laten quame te sterven. Met een woordt hy schickte van alle de rest, ghelijck de *Heylighe* in desen Brief seght : waer uyt men kan sien, dat de middelen van desen Edelman merckelijck groot waren, gemerckt dat al'et ghene daer sy hier van spreekt, maer het vyfde deelen was van syne goederen, vande welke hy maer en konde schicken, om dieswille dat hy kinderen hadde.

4. De *Heylighe* onttonck de tydinghe van syne af-lyvicheyt, zynde binnen *Segovien* wederom gekomen zynde vande *Fondatie* vande nieuwe Stadt *de la Xara*, van waer sy gonck door *Avila*, om de *Fondatie* van *Palencia* te gaen voltrecken, ende gaende door *Valladolid*; heeft sy desen Brief aldaer geschreven aende Eerw. Moeder Priorinne van't Clooster binnen *Avila*, de welke alsdan was de Eerw. Moeder *Maria van Christus*, ende aen d'andere Religieusen van dit Huys den 7. October in't jaer 1580. volbrenghende alsoo den uyttersten wille van haren Broeder, den welcken haer door sijn Testament daer toe ghemachticht hadde, het welck eene andere stercke reden is, dat haren Broeder den Heere *Laurentius* niet ghestorven en is in't jaer 1579. ende ten is niet gheloovelijck, dat sy een jaer soude hebben laten voor-by gaen, ende noch meer, sonder aen eene soo pramende verbintenisse te voldoen.

5. In't 3. ghetal seght sy, dat is't by-aldien dat haren Neve *Don Francisco*, die den eerst-gheboren Sone was vanden Heere *Laurentius de Cepeda*, syne Professie dede, men soude het Testament moeten weten, dat hy soude ghemaect hebben. Sy seght, *Is't by-aldien dat hy syne Professie doet*, niet dat hy nu alreeds het Habyt van onte H. Religie hadde aen-ghenomen, maer hy was alleenlijck gegaen naer *Pastrana* om het selven aldaer aen-te-nemen in ons Clooster, het welck wy daer hebben.

6. Naer dat sy haer in desen Brief ghequeten hadde van hare plicht, volbrengende

ghende den uyttersten wille van haren Broeder, het schynt dat sy op het eynde van desen Brief oock een Testament maectt voor hare Kinderen, aende welcke sy, gelijk by Testament, laet den onwerdeerlijcken Schat vande heylighe Armoede, de welcke, volghens het segghen vanden *H. Bernardus*, schryvende aen de Religieusen vanden *Bergh Gods*, is de alder-ryckte erffenisse, de welcke de Religieusen ontfanghen van hunne geestelycke Vaders: *Dimissam enim nobis a Patribus nostris fure hereditario formam Paupertatis*. Dese rycke erffenisse is't, de welcke onse H. Moeder ons ghelaten heeft als een Testament op het eynde van desen Brief, ons voor ooghen stellende de quellinghen, ende de ongherusticheden, de welcke de tydelycke goederen met haer brenghen.

7. (a) *Sudat pauper foris* [seght den selven Heylighen] *sed numquid minus anxie dives intus in ipsa sua cogitatione laborat? Interdum iste gravius fastidio, quam ille inedia cruciatur*. Den Armen arbejdt om synen noodt-rust te kryghen, maer den rycken arbejdt veel meer om syne schatten te bewaren: want den arbejdt vanden Armen en treckt maer alleenlijck het sweert uyt het lichaem; maer den arbejdt vanden Rycken perst hem tot inde ziele toe. Hoe veel meer en kost de sorghe aenden Rycken niet om syne goederen te vergaderen, ende te bewaren, als wel aenden Armen, die synen kost gaet soecken voor synen noodt-rust? Hoe vele voetschappen meer en moet hy niet stellen om syne in-komsten op-te-halen, ende t'ontfanghen, als desen om cene aelmoesse te vrighen? Wat neersticheyt en moet eenen Rycken niet doen, om eenich recht, het welck hem ontvrent is, wederom te kryghen, ten opzicht van het ghene dat eenen Armen doet, om eenighe aderen te vergaderen ghedurende den ougft? 't Is wel waer dat alle de tyden niet ghelijcken zyn, en is dat de devotie vande Gheloovighen niet altydt en gheschiedt met den selven iever; maer met al dat, den ghenen die op de voersichticheyt Godts betrouwende, van d'aelmoessen kan leven, verlost sy selven van groote ongherusticheden.

[a] *S. Bern. de Obedientia, Patientia, & Sapientia.*

LXXV. BRIEF.

*Aende Eerw. M. Priorinne, ende aende Religieusen van
het Klooster vande H. Dryvuldicheyt binnen Sorie.*

*Het zyn eenighe Ordonnantien, de welcke de Heylighe nyt dit Clooster vertreckende,
daer ghelaten hadde.*

JESUS, MARIA.

1. **** At men voor het Spreck-huys een cassijne maeckt met twee deuren
* D * daeraen, om daer op het ghewalt lynwaert te spannen, ende te na-
* * ghelen, ghelijck het is in andere Clooster: daer voor moeten eeni-
**** ghe latten, oft ronde stocken, oft iet diergelijckx staen, de wel-
cke soo dicht by een moeten staen, dat men daer door geene handen kan stecken.
Dese deuren moeten ghesloten zyn, waer van de Priorinne den sleutel moet be-
waren, ende syen magh niet toelaten, dat men die sal open doen, ten zy voor
perfoonen, die inde *Statuten* ghemelt staen, ghelyck zyn de Vaders, Moeders,
ende Broeders, het welck met alle nauwkeuricheyt moet onderhouden wor-
den. Al'et ghene dat ick kome hier te segghen, moet ontrent een half elle van-
de ytere traille staen. Inden bovensten Choor moet oock een cassijne zyn met
lynwaert bekleedt, de welcke oock moet ghesloten zyn, maer sonder latten, de
welcke inden Choor van beneden moeten gestelt worden, gelijk in het Spreck-
huys, met trailen daer by ghevoght, elcke moet de helft grooter zyn als die, de
welcke nu alreeds ghestelt zyn. Dat men noch eene andere in't midden stelt,
ende ter oorfaken vanden Autaer, ick oordeele dat'et beter sal zyn, dat sy te sa-
men by een ghevoeght zyn.

2. De Chooren van boven, ende van beneden sullen gepaveyt worden met
vierkantighe steenen, ende den trap sal ghemaect worden op de maniere, ge-
lijck ick met *Bergara* over een ghekomen ben. Hebt sorghe van cassijnen te doen
stellen met ghelaten in de kleyne veynsterkens vanden grooten sael, alwaer men
te voren Misse las, ende van ghelijcken oock in alle d'andere van dese plaetse,
want daer belanght veel aen, ende is't dat'et ghevoeghlijck kan gheschieden,
felt oock eene traille aende venster vanden bovensten Choor: want al is't schoon
dat sy seer verheven is, men magh evenwel niet gedooghen in een Clooster dat-
'er eene is sonder trailen. Is't dat ick die niet en kan sien ghestelt staen die men
maeckt voor den Choor van beneden, ten minsten de latten zyn nu alreeds ghe-
maeckt: daer moet'er ses zyn.

3. Dat men wel wacht van de dray-schive te stellen vanden kant van't kleyn
vensterken,

vensterken, waer door men de Communie geeft, ter oorsaken vanden Autaer; maer sy moet vanden anderen kant zyn. Stelt den Biecht-stoel in die plaetse, de welke U-E. sal oordeelen de bequaemste te zyn, met eene yfere plaete met gactiens, waer teghen U-E. eenen lynen doeck sal naghelen. Men weet alreeds, dat de Eerw. Moeder Priorinne het sleutelken van't Communie-vensterken moet bewaren, ende alwaer eene dracy-scheyve is, ick belaste de Conscientie vande Priorinne, dat sy niet en ghedooght, dat dit vensterken open ghedaen worde om eenighe andere reden, als om te Communiceren. Aende venster, de welke teghen over den Choor moet blyven inde gallerye, behoorde men oock eene traille te stellen, maer die lanck, ende nauw zy.

4. Aengaende de sleutels vande vensters, die men ghelaten heeft, om te spreken aen Mevrouw *Beatrix*, die moet de Priorinne altyts houden, ende dat men daer voor eene Gorayne, ofte doeck hanghe, op dat men die soude kunnen toe trekken, ofte sluyten, waert dat'er iemant vande Meyssens daer quame.

5. Uyt cracht vande open Brieven, de welke ick van onsen Eerw. P. Provinciael hebbe, stelle ick alle de pynen, ende straffen, soo veel als ick kan, dat men daer door niemant en sprecke als aen dese Mevrouw, aen Mevrouw *Eleonore*, ende som wylen aen Mevrouw *Elvire*, huys-vrouwe van myn Heere *Franciscus*; maer dat'et selden gheschiede: want alle hare verkeerighe en kan teghenwoordich niet anders zyn, als van saken, de welke zyn voor nieuw-ghetrouwde Vrouwen; maer Mevrouw *Eleonore* sal altydt wel ghesticht zyn over de samen-spraken, die men met haer sal houden, ghelijck sy tot nu toe ghedaen heeft.

6. Het is wel redelijck dat men al doet het ghene men kan, om Mevrouw *Beatrix* te dienen, ende voldoeninghe te geven: want verre van daer dat sy de Religie in eenighe dinghen soude willen doen overtreden, in teghendeel soude sy al doen om die te vervuorden. En ontfanght noyt eenighe Dochters, ten zy door hare toe-stemminghe, ende in wat saken dat'et soude wesen, waer over men sich soude moeten beraeden met perfoonen van buyten, de welke van eenich ghewicht souden zyn, gaet haer altydt te raeden, ende volght haer gevoelen: want alsoo doende en suldy niet falen.

7. Stelt trailen voor de vensters, die op den hof komen, de welke soo nauw by-een moeten zyn, dat'er geen hooft en kan passeren; is't saken dat ghy niet en hebt om yfere te stellen, dat men die van houdt make. Dat men soo haest als't moghelijk is de Cellekens tracht te maken, ghelijck wy die at-gheteeckent hebben, aenghesien dat'et alsoo belieft aen Mevrouw *Beatrix*, de welke ons dese gratie doet. Dat men't niet en veronachtsaemt, aenghesien dat'et soo noodich is tot de Kloosterlijcke onderhoudinghe: want soo langh als die Cellekens niet gemaect en zyn, en kander in't Huys geene goede oordre zyn, ghelijck U-E. weet. Maer siet wel toe, dat'er geene Religiosen in-en-gaen, 'tzy om te slapen, 'tzy om te wonen, voor ende alcer sy ghcheel droogh zyn. Ick segghe het sel-

ven vande twee Chooren, als men die met vierkantighe steenen sal paveyen: want al is 't schoon dat dien van boven goet is, ten betaemt evenwel niet dat men sich daer van dient in desen staet, besonderlijck voor het peryckel van't vier.

7. En veronachtfaemt oock niet de buyte te trecken vande Fonteyne, aenghefien men daer van nu alreeds ghehandelt heeft, ende dat sy 'et gerne doet. Als men uyt de Mettenen sal ghekomen zyn, sal men altydt eene Lampe ontsteken, de welcke tot 's morghens moet branden: want het is seer ghevaerlijck te zyn sonder licht, om vele reden die 'er konnen voorvallen: het is eenen seer kleynen kost die men moet doen, om eene Lampe t'onderhouden met eene dunne wiecke, daer het in teghendeel seer forghelijck is, sich in't midden vanden nacht sonder licht te vinden, als 'er aen eene Suster eenich ongeval is overgekomen. Ick bidde de Priorinne seer hertelijck, dat sy hier in niet en ontbreke. Dit Schrift sal men bewaren, op dat 'et aenden Provinciael ghe-toont worde, als hy syne Visitatie sal komen doen, op dat hy magh sien, oft dat 'et volbrocht is, het ghene hier in staet.

Theresia van Jesus.

BEMERCKINGHEN.

1. **A**L-hoe-wel dat het Clooster van *Sorien* het lesten op een naer is vande ghe-
ne die sy ghesticht heeft, nochtans om dieswille dat desen Brief gestiert wort tot eene Ghemeynte, soo hebbe ick hem aen alle d'andere willen voorstellen, de welcke zyn voor besondere Religieuten. Daer in worden eenighe Ordonnantien begrepen, de welcke sy ghelaten heeft aen hare Dochters van het Klooster binnen *Sorien* in't jaer 1581. alswanneer sy de leste handt aen dit Clooster ghesteken hebbende, sy vertrocke om naer *Avila* te gaen. Sy geeft hier besonderlijck de maniere te kennen, hoe dat men het slot moet schicken, ende hoe dat sy wilde, dat hare Dochters dat seer nauw souden onderhouden, ende hoe grootelijckx dat sy wenschte, dat sy verre souden zyn van alle onder-handelinghe met alle schepfelen, om haren Schepper sonder eenich beletsel te moghen ghenieten.

2. De Perloonen, de welcke sy noemt in't 4. ende 5. ghetal, waren Mevrôuwe *Beatrix de Veamonte*, ende *Navarra*, Fondatersse van het Klooster binnen *Sorien*, ende daer naer van't Klooster binnen *Pampelonen*. Dese doorluchtighe Vrouwe en heeft niet alleenlijck te vreden gheweest met stofelijcke bouwen te sichten met hare ryckdommen, maer sy heeft oock in het geestelijck gebouwt, ende ghesticht door haer heyligh leven, ontfanghende in dit leste Klooster het Habyt van ons Order, waer in sy oock hare Professie ghedaen heeft onder den naem van *Beatrix van Christus*, 60. jaren oudt zynde, in welck Klooster sy ten tyde van 17. jaren ghelceft heeft, in welcken tydt sy met sulcke neersticheyt gearbeydt heeft om den Wyngaert haerder ziele te bouwen door de oeffeninghe van

foofstrenghc penitentie, dat al-hoe-wel sy laet ghekomen is, sy nochtans den vollen loon verdient heeft, ghelijck de ghene, die van 's morgheens vroegh ghekomen waren.

3. De tweede was Mevrouw *Eleonore de Ayanz*, Suster vanden Heere *Hieronymus de Ayanz*, Heere van *Guindulain*, soo vermaert in *Spaenjen*, ende in alle andere Landen door de wercken van syne wonderlijcke sterckte. Sy is daer naer Religieuse geworden in 't Clooster van *Sorien* terwylen dat onse H. Moeder noch leefde, ende wirt ghenaeamt *Eleonore vande Bermherticheyt*, aende welcke de *Heylighe* twee Brieven gheschreven heeft, waer van den eenen is den 44. vanden eersten Boeck, ende den anderen den lesten vanden tweeden Boeck. Sy is daer naer gegaen naer de Fondatie van 't Clooster binnen *Pampelonen*, het welck sy verlicht heeft door het exempel van hare groote deughden, die sy aldaer gheoeffent heeft.

4. Den Heere *Franciscus* was den Neve van Mevrouw *Beatrix*, ende wirt ghenaeamt *Don Franciscus Carolus de Veamonte*, den welcken sich latende voorttaen dat syne Moeye hem vande erffenisse berooft hadde, die hy van haer te verwachten stontd, die gevende voor de Fondatie van het Clooster der *Carmeliteressen* binnen *Sorien*, was teghen de *Heylighe*, ende teghen hare Dochters in sulcke gramschap ghevallen, dat sy vyftien jaren lanck gheduerd heeft, sonder dat de goede exempelen van dese heylighe Religieuten, noch de Mirakelen vande *Heylighe* bequaem waren van hem te herstellen, ende synen wille te doen veranderen, noch om syne tonghe te snoeren, foodanichlijck was hy in-ghenomen, geheel verblindt zynde door de gramschap. Ten lesten naer eenen soo langhen tydt, heeft de *Heylighe* haer aen hem gheheel glorieus veropenbaert, sy berispte hem straffelijck over dese zydicheyt, ende oock over noch eenighe andere dinghen, waer door hy ontweckt wirt uyt desen swaren slaep, ende heeft sijn leven in sulcker voeghen verandert, dat hy sich vertrocken heeft binnen *Arbola*, alwaer hy sijn leven heeft over-ghebrocht inde oeffeninghe van alle Christelijcke Deughden, waer door hy weerdich is ghevonden gheweest van vele andere jonsten van onse *Heylighe* te ontfanghen, ghelijck hy selver onder Eedt ghetuyght heeft inde Ondersoeckinghen voor de *Heyligh-makinghe* van onse H. Moeder.

LXXVI. BRIEF.

Aende Eerw. M. Maria Baptista Priorinne binnen Valladolid.

J E S U S.

I. **** Egratie vanden H. Geeft zy met U-E. Waert dat-ge my eens wilde
 * D * ghelooven het welck ick u segghe, daeren soude ons een soo groot
 * **** quaet niet overkomen. Het ghene U-E. lydt, heeft my eene groote
 pyne ghegeven, om diefwille dat het u in het hoofd houdt. Ick heb-

III. DEEL.

L I

be

be alle de Brieven ontfanghen, die U-E. my gheschreven heeft, sy komen seer verfekert door desen wegh. Den Eerw. Pater Visiteerder is wel te pas, over eenighe daghen heb ick van hem eenen Brief ontfanghen, ende hy heeft eene groote sorghe van my te schryven. Tot nu toe gaet alles wel; maer ick moet belyden, dat hy met eene wonderlijcke voorsichticheyt, ende met eene groote soeticheyt te werck gaet.

2. O wateen vermaeck heeft U-E. my aen-gedaen, van my de ghesondt-heyte vanden Eerw. P. *Petrus Fernandez* over-te-schryven, want ick was in eene groote ongherustheyt, verstaen hebbende syne onpasselijckheyt, ende niet ghehoort hebbende van syne bekomste. Ick segghe u, dat-ge niet en ghelijckt aen uwen vriendt in ondancckaer te zyn, want niet teghenstaende alle de bekomernissen die ghy hebt, U-E. heeft evenwel de sorghe van aen my te schryven. 't Is wel waer dat-ge my sulckx schuldich zyt; maer is't dat men moet spreken van schult, dien anderen is in my veel meer verbonden. Waert dat Godt my niet en hadde wederhouden, ick soude myn voornemen van over langhen tydt uytghewerckt hebben; maer hy en heeft 'et my niet toe-ghelaten, ende vanden anderen kant sien ick, dat hy eenen Dienaer des Heeren is, ende hierom is't redelijck dat ick hem beminne, want hy verdient 'et, niet alleenlijck hy, maer soo veel als 'er op d'aerde zyn. Altwanneer wy van hier meer soudé willen verwachten, wy souden wel dwaes zyn; maer ten is niet redelijck dat wy ons aen hem verghelijcken; in teghendeel moeten wy ons altydt danckbaer toonen over het goet dat hy ons ghedaen heeft: hierom wacht u van dese vriendelijckheden, ende en laet niet van aen hem te schryven; maer tracht de vryheyt des geefts allenskens te bekomen; voor my, ick hebbe, Godt lof, eene seer groote. Ghebenedydt zy hy, die altydt eenen waerachtighen vriendt is, als wy syne vriendtschap soecken.

3. Voor soo veel als aengaet het ghene, het welck U-E. seght van't inwendich, hoe dat 'er meer sal zyn, hoe dat ghy 'et minder moet achten: want het is klaer, dat 'et niet en is als eene swackheyt van d'in-beeldende cracht, ende een quaet humeur; ende ghelijck den duyvel dat fiet, hy kan van synen kant daer toe ict gheholpen hebben; maer en vrees niet: want den H. *Paulus* seght: (a) *Dat Godt niet en sal toe-laten, dat wy boven onse krachten sullen bekorent worden.* Al-hoe-wel dat u dunckt dat 'er eenighe toe-stemminghe is, ten is alsoo niet, in teghendeel ghy sult daer uyt verdiensten trecken. Maeckt dat ghy u selven ghe-neeft om de liefde Godts, tracht wel te eten, ende en zyt niet veel alleen, ende en peyft nergens op. Ick soude daer wel willen zyn, want ick hebbe stoffe genoegh om u 'onderhouden. Hoe komt 'et dat ghy niet en hebt gheschreven van de quellinghen vanden Heere *Franciscus*? Ick en soude niet ghelaten hebben van aen hem te schryven, want ick ben aen hem seer verbonden. Als U-E. de *Gravine* van *Osorno* sal sien, doet aen haer myne ghebiedenissen. Ick en wete niet

wat

Wat men moet doen met die blinde Novitie, ick belyde dat'et eene groote belemmeringhe is. Doet altydt myne ghebiedenisse aenden Eerw. P. *Dominicus*, ende laet my weten hoe dat'et met syne ghesondtheyt gaet. 't Is van daghe Alder-heylighen-daghe, ende ick ben van uw' Eerw.

THERESIA VAN JESUS.

B E M E R C K I N G H E N.

1. I N desen Brief leert dese *Heylighe* ons twee saken van groot ghevolgh. De eerste is in't 2. ghetal, te weten, dat wy ons betrouwen niet en moghen stellen op de scheptelen, de welcke ons in onsen grootsten noodt ontbreken; maer wy moeten't gheheel en gansch in Godt stellen, die alleen onsen waerachtighen vriendt is. [a] *Quis amicitior nobis* (seght den H. *Ambrosius*) *quam qui pro nobis corpus suum tradidit?* Wat beteren vriendt kunnen wy hebben, als den ghenen, die sijn leven voor ons ghegeven heeft?

2. Het tweede dat sy ons leert, is in't 3. ghetal, alwaer sy seght, dat men van sekere inwendighe dinghen geen werck en moeten maken, aengaende de *Visioenen*, ende de *Veropenbaringhen*: want al is't schoon dat sy van Godt kunnen komen, den duyvel weet-se oock seer wel naer te maken, ghelijck den ghenen die sy selven seer wel weet te vervormen, ende te veranderen in eenen Enghel des lichts. Den eenichsten help-middel tot dit quaet voor personen die eene swacke in-beeldende cracht hebben, is desen, den welcken ons de *Heylighe* in dit ghetal voor-stelt, alwaer sy seght, dat men wel moet eten, sich vermaken, ende niet in d'eenicheyt zyn: want men heeft door d'ondervindentheyt ghesien, dat desen middel alleen, vele *Visioenen*, ende *Veropenbaringhen* heeft doen op-houden, de welcke niet en waré als eenighe verbeeldinghen, veroorsaect door de swackheyt des hoofis. Dit zyn altemael uytnemende waerfchouwinghen voor de geestelijke Vaders, ende Bestierders der zielen.

[a] *S. Ambros. lib. 7. in Luc. cap. 11.*

LXXVII. B R I E F

Aende selve M. Maria Baptista. Priorinne van Valladolid.

J E S U S

1. ****Y met U-E. Wat neersticheyt dat ick oock voorwende om desen
 * Z * Man af-te-vaerdighen, het is laet, om diewille dat'et van daghe
 * * * * * Feest-daghe is, ende vanden anderen kant, dat ick een weynich belet gheweest ben; maer tot myn gheluck is den Eerw. P. *Nicolaes* soo

aen-ghekomen, met wie ick my selven grootelijckx ghetroost hebbe. Ick sende uwen Brief aen onsen Eerw. *P. Vicaris*, ende ick schryve hem met eenen de reden, ende de betaemlijckheden, om de welcke dat'et schynt redelijck te wesen, dat hy'et verlosf geve; ende ick schryve hem oock, waerom dat sy *Anna van Jesus* voor die plaetsen niet en hebben ghenomen. Al-hoe-wel dat U-E. my vele dinghen seght tot voordeel van dese Jonckvrouwe, de welcke van Godt schynt ghetrocken te zyn, soo is't nochtans dat ick altydt vreesse hebbe van groote sommen gelts. Godt geve dat'et voor syne glorie zy, *Amen*. Groet haer hertelijck van mynen t'weghen, ende seght haer dat ick blyde ben van haer haest te sien. De sieckte van Mevrouw *Marie* heeft my groote pynlijckheyt veroorsaect. Ick bidde onsen Heere, dat hy haer de vorighe gesondtheyt ghelieft te geven. Voorwaer ick ghevoele in hare af-wesenthey, dat ick haer teerlijck beminne.

2. U-E. moet weten, dat ick op *H. Sacraments-dagh* een ghebodt ontfanghen hebbe van onsen Eerw. *P. Vicaris*, waer door hy my ghebidt op pyne van onghehoorsaemheyt, ende van andere straffen, dat ick by u soude komen; indervoeghen dat de begeerte vanden Bisschop, ende al'et ghene hy daer op van onsen Pater ghevraeght heeft, ten uyttersten sal volbrocht worden. Overfulckx voor soo veel als ick kan voor sien, sal ick van hier vertrecken eenen dagh, ofte twee naer *Sint' Jans-dagh*. Ick bidd' u om de liefde Godts, hebt sorghe van my binnen *Medina* eenen Brief toe-te-senden, den welcken onsen Eerw. *P. Vicaris* aen U-E. sal senden, want hy is noodtsakelijck dat ick hem aldaer ontfanghe. Seght oock aen uwe Religieusen, dat sy sulck een gherucht niet en willen maken in my ontfanghen, ende ick vraghe het selven oock van uw' Eerw. want ick versekere u, dat sy my eer verstervinghen geven, als wel verghenoeginghen. Het is waer, dat ick in my selven een groot ghevoelen hebbe, als ick sien, dat men alle die dinghen doet sonder dat ick'et verdiene: ende hoe dat sy meer doen, hoe de pyne grooter is, die ick daer in ghevoele. Siet dan toe dat ghy lieden niet anders en doet, is't dat ghy in my geen grooter misnoeghen en wilt veroorsaken. Ick en antwoorde niet op alle de rest, het welck U-E. my gheschreven heeft: want met de gratie Godts, ick hope u haest te sien. Ick en sal binnen *Madrid* niet meer als dry oft vier daghen verblyven: want ick moet daer wederom keeren, om naer *Salamanca* te gaen, dit is't dat onsen Eerw. *P. Vicarius* my gebiedt, ende dat ick oock niet langh by U-E. en soude blyven.

3. Laet aen Mevrouw *Marie*, ende aen sijne Hooghweerdigheyt weten wat'er om-gaet, want sy hebben reden om hun te verheughen over de sorghe, die onsen Pater ghenomen heeft, die natuerlijck gheneghen is om hun dienst te bewyzen: dit is't dat hem verbonden heeft te gaen over alle de ongevallen, die hier in waren, ende die voorwaer niet weynich en zyn. U-E. vindt hier oock volbrocht, het welck ghy soo lanck ghewenscht hebt. Godt wil'et u vergeven; maer vraeght van hem, dat myne reyse voor U-E. magh voordeelich zyn, namentlijck daer in, dat-ge aen uwen eyghen wille soo niet ghekleect en soudt zyn.

't Is waer, dat ick 'et voor onmoghelijk houde, maer Godt vermagh alles. Dat hy u soo goet make, ghelijck ick van hem verfoecke. *Amen.* Ick en hebbe U-E. ghebiedenisse aende Susters noch niet ghedaen. Dat men vande sake van *Casilda* niet en handele, voor ende al eer dat ick daer aen-kome, ende als wy fullen verstaen hebben het ghene hare Moeder doen wilt, aldan fullen wy onsen Pater waerschouwen. Aengefien dat de kortse, die sy heeft, maer eene derde-jaeghsche, ofte *Terfiane* en is, daer en is geene reden van sy selven in pyne te stellen. Doet haer myne gebiedenisse, ende oock aen alle de Susters. 't Is van daghe den Sondagh onder d'Octave van't Alderheylighste *Sacrament.* Van daghe een weynich voor den noen senden wy defen Man af, die 's morphens ten vyf uren was aen-ghekomen.

Onweerdighe Dienaererse van U-E.

THERESIA VAN JESUS.

B E M E R C K I N G H E N.

1. **D** Efen Brief is binnen *Avila* gheschreven in't jaer 1579. alwaer sy het ghebodt vanden Eerw. P. *Angelus de Salazar* Vicaris Generael ontfanghen hadde, het welck sy in't 2. ghetal verhaelt, waerin hy haer ghebode te gaen naer *Valladolid*, om te voldoen aen het verfoeck vanden Hooghweerdighen Heere *Don Alvarez de Mendoza* Bisschop van *Palencia*, ende dat sy van daer soude gaen naer *Salamanca* volghens het verfoeck van *Don Louis Manrique*, *Capellaen*, ende grooten Aelmoeslenier vanden Koninck, om voor hare Dochters een eyghen Huys te besorghen, ghelijck 'et blyckt inden naervolghenden Brief.

2. Ick en vinde dese reyse vande *Heylighe* niet beschreven van alle de ghene, die haer leven beschreven hebben, het welck misschien ghebeurt is, om diefwille dat sy dese Brieven niet ghesien en hebben, het welck my verbindt van hier een weynich te blyven om de reden hier van te geven, de welke klaerlijck blyckt uyt defen, ende uyt den naervolghenden Brief, ende oock uyt andere, op de welke wy Bemerckingen ghemaect hebben. Overfulckx dan en heeft sy dit ghebodt niet konnen ontfanghen voor het Jaer 1579. ghemerckt dat het haer ghestelt is gheweest vanden Eerw. P. *Angelus de Salazar* Vicaris Generael, die de bedieninghe van dit Ampt niet en heeft genomen, ten zy den eersten dagh van April van dat selve jaer, het welck sy kortse daer naer van hem ontfanghen heeft. Want al is't dat sy in't jaer 1580. een ander ghebodt vanden selven Pater Vicaris Generael op het verfoeck vanden selven Bisschop ontfanghen heeft, het welck ghelijck aen dit schynt te wesen, het en kan nochtans het selven niet weten: want het Ghebodt van't Jaer 80. is haer ghegeven gheweest als sy binnen *Toledo* was, ende dit heeft sy ontfanghen zynde binnen *Avila*, ghelijck 'et klaerlijck blyckt uyt den naervolghenden Brief. Het ander Ghebodt is haer ghegeven gheweest, om te gaen naer de Fondatie van *Palencia*, de welke den Hooghweerdighen Heere *Don Alvarez de Mendoza*, Bisschop van die plaectse, met alle cracht

cracht vervoorderde ; maer dit Ghebodt is haer ghestelt gheweest om te gaen naer *Valladolid*, ende aldaer eenighe saken met desen Bisschop haestelijck afgedaen hebbende, is sy ghegaen naer *Salamanca*. Maer ghelijck sy inden naervolghenden Brief seght, dese sake, om de welcke men haer naer *Valladolid* hadde doen gaen, en praemde soo niet, oft men hadde haer daer van wel konnen ontslaen, het welck sy niet en soude tegghen, waert dat dese reyse haer gheboden hadde gheweest, om de Fondatie van *Palentia* te gaen voltrecken.

2. In't eerste ghetal, al waer sy spreeckt van eene seer rycke Jouffrouwe, de welcke sochte Religieuse te worden in't Klooster van *Valladolid*, geeft sy eenen seer goeden grondt-reghel : *Weet* (seght sy) *dat ick altydt vreesse hebbe ten opsicht van veel gelt*. Sy seght *Veel* : want inde besittinghe vande noodtsakelijcke penninghen en vindt men het peryckel niet, dat'er ghevonden wort in d'overvloedighe ; ende hierom vraeghde *Salomon* van Godt, dat hy hem al te groote ryckdommen niet en soude geven, noch oock al te groote armoede, maer alleenlijck dat hem noodich soude zyn om sijn leven over-te-brenghen. (a) *Mendicitatem, & divitias ne dederis mihi, tribue tantum victui meo necessaria*.

5. Maer iemandt sal my segghen, waerom dat dese *Heylighe* vreesse hadde voor veel gelt? De antwoordt is lichtelijck om geven, om dieswille dat sy wilde, dat hare Dochters souden arm zyn, ende sy vreesde, oft dat sy door al te groote ryckdommen de Deughden niet en souden komen te verliezen : want arm zynde, waren sy ghenoodtsaecht te wercken, ende haren noodt-rust te soecken met het werck haerder handen, ghelijck de stercke *Vrouwe*, vande welcke den *Wyseman* leght, dat sy, siende den noodt daer sy in ghestelt was, hare handen stack aen het spinne-wiel om haer broodt te winnen. (b) *Et digiti ejus apprehenderunt fusum*, door welcken middel sy de ledicheyt uyt-bannen, die het voedtsel is van de sonden, ende de motte, die de deughden knaeght. Sy bewaren de ootmoedicheyt, ende de armoede, de welcke zyn de kostelijcke Juweelen vande *Bruyten Christi*. Sy vlieden den overdaedt inde spyten, inde kleederen, ende in de bouwen, want den ghenen die nauwelijckx kan vinden het ghene dat hem noodich is, en sal het overvloedich niet soecken : sy hebben noch vele andere voordeelen, die de armoede met haer brenghet, de welcke men in de overvloedicheyt komt te verliezen. Om alle dese reden hadde dese *Heylighe* vreesse voor hare Dochters, waert dat sy veel gelt souden komen te hebben.

5. In't 2. ghetal voorkomt sy door hare ootmoedicheyt de heerlijcke bereydinghe die men haer wilde bewysen in het komen binnen *Valladolid* : sy verfoeckt dat men alle dese eer-bewysinghen niet en soude doen. Maer de devotie met de welcke alle het volck haer eerde, namentlijck in die plaetsen, daer sy soo bekent was, ende die over-een quam met de groote achttinghe, die sy hadden van hare groot-dadighe deughden, maecten alle de middelen vruchteloos, die sy voorwende om sulckx te beletten: want de eere is gelijck de schaduwe, de welcke den

[a] *Prov.* 8. §. 8. [b] *Prov.* 30. §. 19.

den ghenen volght, die-se vlucht, ende sy vlucht vanden ghenen, die-se ver-
volght. Ende sy voeght daer by: *Ick bidde het selven van U-E. want het veroor-
saeckt in my een groot ghevoelen, als ick sien, dat men alle die dinghen doet, sonder dat
ick 'et verdiene.* In desen geeft van oodtmoedicheyt is't, dat sy niet alleenlijk de
eere en weygherde, die haer van die van buyten bewefen wirt, maer sy en wilde
oock niet ghedooghen, dat hare Dochters haer eenighe kleyne betooninghen
van eerbiedinghe, ende van herkennenisse fouden doen, daer sy nochtans aen
haer soo grootelijckx verbonden waren, het welck hare Deught seer wonder-
lijck verheft, waer van sy soo groote betooninghen ghegeven heeft tusschen soo
vele tooninghen van blyschap, waer in het hooghste vande Deught bestaet, ghe-
lijck den H. Bernardus seght: *Non magnum est esse humilem in abjectione: magna
prorsus, & rara virtus humilitas honorata.* Ten is geene groote fake oodtmoedich-
te schynen inde verworpenheyt; maer 't is eene groote, ende selde deught de
ghe-eerde oodtmoedicheyt.

LXXVIII. BRIEF.

Aende Eerw. Moeder Anna vande Menschwoor-
dinghe, Nichte vande Heylighe, ende Priorinne van
't Clooster binnen Salamanca.

J E S U S.

1. **** E gratie vanden H. Geest zy met U-E. Den Eerw. P. *Angelus Vi-
* D * caris*, heeft my van daghe, zynde den Feest-dagh van't Alderhey-
* * * * * lighste *Sacrament*, desen Brief ghesonden voor uw' Eerw. ende op
den selven tydt heeft hy my een Ghebodt op de ghehoorsaemheyt ge-
fonden, op dat ick by U-E. soude komen. Godt geve dat 'et geene listicheyt van
U-E. en zy: want men heeft my gheseyt, dat *Don Louis Manrique* sulckx van
onsen Pater gevraecht heeft; maer is't dat 'et kan dienen om U-E. eenighe ver-
lichtinghe by-te-brenghen, ick sal 'et seer gerne doen, ende ick wilde wel dat
het seer haeft ware; maer onsen Pater ghebidt my eerst te gaen naer *Valladolid*.
Het moet wel, dat 'et niet anders en heeft konnen wesen: want ick en hebbe
daer toe niet met allen ghedaen; in teghendeel heb ick al ghedaen, dat ick heb-
be ghekonnen, om aldaer niet te gaen: Dit zy gheseyt aen uw' Eerw. want het
heeft my ghedocht, dat men my voor als nu van dese reyse soude hebben konnen
ontslean; maer den ghenen die de plaetse van Godt besit, weet wel wat 'et oor-
boorlijckste is. Hy heeft my gheseyt, dat ick aldaer maer voor weynighen tydt
sal verblyven, ende voor soo weynich dat 'et kan zyn, het sal de toekomen de

maendt wesen, ende Godt geve dat'et ghenoech zy. Het dunckt my dat dese vertoevinghe seer weynich sal doen tot de sake van aldaer. Het is noodich dat-ge dit stil houdt voor *Petrus la Vanda*, die ons datelijck het hoofd sal breken met voorstellinghen van accoorten; hier-en-tusschen is't betaemlijckste dat'er geen en zy. Is't dat'er iet voor-valt te schryven, sendt uwe Brieven naer *Valladolid*. De Brieven en zyn niet aen-ghekomen, in teghendeel den Vader heeft sich op de reyse begeven om synen Student te halen: en stelt u niet in pyne want ick gaen nu naer die plaetse, alwaer den Eerw. P. *Balthazar Alvarez* is. Men seght my, dat den Bisshop van die plaetse nu in syne voorighe gesondtheyt herstelt is, waer over ick seer blyde ben.

2. Seght aen Sufter *Isabella van Jesus*, dat ick seer droef ben over hare ontsteltentisse. Ick hebbe ghelchreven aende Priorinne van *Segovien*, dat sy aenden Heere *Andreas de Ximena* soude segghen, dat, is het saken hy my soeckt te spreken, hy datelijck hier soude komen, ick en wete niet wat hy sal doen. Den Eerw. *Pater Vicarius* seght my, dat hy verlofgegeven heeft om van het verdagh te handelen. Ick wilde wel dat hy niet en liet te komen, want ick hope met de hulpe Godts, dat wy wel fullen over een komen, door dien dat ick eene groote begeerte hebbe van hem te dienen, ende voldoeninge te geven. Ick wensche oock myne *Isabelle van Jesus* soo flauw niet te vinden, maer ick wensche haer de ghesontheyt des lichaems: want aengaende die van de Ziele, ick ben daerover voldaan, en laet niet van haer dat te segghen; ende ghelijck den ghene, die desen Brief moet draghen, staet en wacht, en kan ick niet anders segghen, dan dat Godt u beware, ende dat-ge myne ghebiedenisse aen altemael doet. T' is van daghe *Heyligh Sacraments-dagh*.

De Dienaerese van uw' Eerweerde
THERESIA VAN JESUS.

BEMERCKINGHEN.

1. **D**Esen Brief is voor de Eerw. Moeder *Anna vande Menschwoordinge*, Nichtte vande *Heylighe*. Sy was de Dochter van haren Oon *Franciscus Alvarez de Cepede*, die den Broeder was van den Heere *Alphonfus Sanchez de Cepede*, Vader van onse *Heylighe*, ende van Mevrouw *Marie d'Ahumada*, Nichtte van Mevrouw *Beatrix d'Ahumada*, Moeder van onse *Heylighe*. Dese Religieuse is de eerste Priorinne gheweest van het Clooster binnen *Salamanca*, alwaer sy ten tyde van derthien jaren den *Herstelden Carmelus* door hare goede wercken, ende leeringen soodanichlijck besproeyt heeft, dat den geest vande Kloosterlijcke Onderhoudinghe, den welcken onse H. Moeder daer gheplant hadde, noch in syne eerste kracht blyft, den welcken soo vruchtbarich is gheweest, dat de schoone tacken, die uyt desen boom ghesproten zyn, gheplant zynde in *Vranckryck*, ende in *Vlaenderen*, de alder-soetste vruchten ghegeven hebben inden *Wyngaert des Heeren*.

2. In't eerste ghetal handelt sy vande selve sake, daer sy inden voorgaenden Brief van ghesproken heeft : ende in't 2. ghetal maect sy vermaen van eenen sekeren Edelman van *Segovien*, ghenaeamt *Andreas de Ximena*, Broeder vande Eerw. Moeder *Isabelle van Jesus*, vande welcke sy in dit ghetal spreeckt, ende aen wie sy den veertichsten Brief vanden eersten Boeck gheschreven heeft. De sake, waerom dat sy hem binnen *Avila* ontboden hadde, is onghetwyffelt gheweest, om met hem te handelen over de Dote van sijne Suster, voor ende al eer sy naer *Valladolid* is ghegaen.

LXXIX. BRIEF.

Aende Eerw. Moeder Marie vanden H. Joseph Priorinne van't Klooster binnen Sivillen.

J E S U S

1. **Z**Y met U-Eerw. myn lieve Dochter. Ick segghe U-E. ende aen alle de Sutters, dat is het saken men eenighe pynlijckheyt heeft over myne af-wesentheyte, weet dat ghyliden my die wel schuldich zyt. Godt gheve, dat soo veel arbeydts, ende soo vele pynlijckheden, die ick lyde, om dienswille dat ick soo verre moet zyn van myne Dochters, die ick soo teerlijk beminne, moghen strecken tot syne glorie; ende dat hy gebenedydt zy om dienswille dat uw' Eerw. ende alle de andere in soo goede gesontheyt zyn. Voor soo veel als my aengact ick ben seer wel te pas, Godt zy geloof. Ick entwyffle niet, oft U-E. heeft nu alreets de Brieven ontfanghen, de welke den Voerman aen U-E. sal ghebrocht hebben, desen sal oock seker bestelt worden. Ick hadde ghemeint hier langher te blyven; maer ghelijck den Feestdagh vanden *H. Joannes* op den Sondagh valt, soo heb' ick besloten myn vertreck te spoedighen, ende alsoo heb' ick weynighen tyt om te schryven; maer ghelijck den Eerw. Pater *Gregorius* den brengher is van desen Brief, too en ben ick daer mede niet teer beladen.

2. Ick vrees oft U-E. haer niet ghepraemt en sal sien, om het verloop vande renten dit Jaer te betalen; maer voor een ander Jaer sal onsen Heere sorghe draghen van iemandt te voorsien, die-le sal betalen. De Eerw. Moeder Priorinne seght veel goets van eene Suiter, de welke dese Suster vanden *H. Engel* hier heeft, ende sy toont dat sy die liever soude hebben, als wel die, de welke in dit Clooster ghekomen is. Sy segghen, dat sy voor de Dote vande ghene die hier is, ende de welke haer Proef-jaer inde maendt van Augusti sal volbrocht hebben, dry-hondert Ducaten sellen geven; de andere, ghelijck men my seght, sal

oock soo veel brenghen, ende daer mede kan U-E. dit Jaer betaelen. Ick belyde dat 'et seer weynich is; maer is't dat 'et waerachtich is, al 'et ghene men van haer seght, sy is seer goet, namentlijck om hier te zyn. Handelt daer over met onsen Pater: ende is't dat U-E. geen en anderen middel en vindt, om u selven te helpen, dient u van desen. Het quaet dat 'er is, dat is, dat sy maer veerthien jaeren oudt en is, hierom segg' ick u, dat men-se outfanght, is't dat men niet anders en kan doen. Men sal dat sien.

3. My dunckt dat onsen Pater wel soude doen van te ghebieden, dat *Beatrix* datelijck hare Professie soude doen, ende dat om vele reden, waer van d'cene is, om een eynde te stellen aen hare bekinghen. Doet haer myne ghebiedenisse, ende oock aen hare Moeder, ende van gelijcken oock aen alle de ghene, die U-E. sal sien, van ghelijcken oock aende Suppriorinne, ende aen alle de Susters; maer besonderlijck aen myne Sieck-meesterisse. Godt beware u, myne Dochter, ende dat hy u eene groote Heylighe make. *Amen.* Mynen Broeder heeft den anderen dagh aen altemael ghelichreven, ende hy beveelt sich hertelijck. Hy heeft meer ghetrouwicheyt als *Therese*: want hy en kan sich niet begeven van d'andere meer te beminnen, als die van u Huys. Ghelijck de Eerw. Moeder Priorinne met de welke ick my voorwaer grootelijckx ghetroofst hebbe, aen U-E. moet ichryven, ende dat den Eerw. *P. Gregorius* U-E. alles sal segghen, dat hy te segghen heeft, ende niet meer, soo en wil ick 'et niet langher maken. Ick geloove dat ick eenighe daghen binnen *Toledo* sal verblyven, oversulckx schryft my daer. 't Is gisteren den dagh vande Alderheylighste Dryvuldicheyt geweest. Hebt toghe van my eenighe Brieven over-te-lenden van onsen Pater, ofte wel schryft my in't lanck van hem eenighe tydinghen: want ick en hebbe van hem niet ghehoort. Godt make u altemael Heylighe. In't Jaer 1576.

Van Uw' Eerw. THERESIA VAN JESUS.

Ick hebbe my meer in't besonder bericht vande Religieuse, daer van en is teghenwoordich niet te spreken.

BEMERCKINGHEN.

1. **D** Esen Briet is voor de Eerw. Moeder *Marie vanden H. Joseph* Priorinne van't Clooster binnen *Sivillen*, de welke daer naer *Fondaterisse* gheweest is van het Clooster binnen *Lisbona*. Sy was de seer lieve Dochter vande *Heylighe*, ghelijck sy ghenoech doet blycken in alle dese Brieven, ende in die twelf, de welke staen in't eynde vanden eersten Boeck, de welke aen dese Moeder altemael bestiert worden.

2. De *Heylighe* heeft desen binnen *Malagon* gheschreven in't Jaer 1576. als wanneer sy van *Sivillen* wederom keerde naer *Toledo*, om te ghehoorsamen aen't ghebodt, het welck men aen haer ghegeven hadde, dat sy haer in eenich Clooster soude vertrecken. Ghelijck de saken, vande welke sy in dese Brieven handelt,

delt, ghenoeghsaem verklaert zyn geweest inde *Bemerckinghen* vande voorgaende Brieven, soo en sullen wy op dese geene besondere *Bemerckinghen* maken, ten ware misschien op eenighe, die-se souden vereyffchen, ons te vreden houdende met eenighe kleyne *Bemerckinghen*, die wy beneden aenden voet van elck blad sullen stellen, om niet ghenoodtsaecht te zyn de selve saken te moeten herhalen. Maer eene al-ghemeyne *Bemerckinghe*, die dese Brieven eyschen, is, dat wy in dese *Heylighe* eene groote teerichyit van Moeder, die sy hadde voor hare Dochters, moet aenmercken; daer-en-boven den iever, den welcken sy hadde, om haerlieden geestelijcken voort-ganck te beforghen: hare oprechticheyt inde punten vande *Religie*: de forghvuldicheyt, die sy oock hadde voor het tydelijck, waer van het geestelijck hanght, gelijk de ziele van het lichaem, terwylen dat wy in dit sterffelijck lichaem leven. Dese voorsichticheyt, die sy hadde, verdient oock aenmerckt te zyn, die haer gelijkelijck uyt-streckte over alle de *Kloosters* die sy ghesticht hadde, niet meer, oft min, al oft sy over al te vinden hadde gheweest, om elck een te verlichten in hare noodtwendicheden, treckende het ghene dat'er te veel was in't een, om te geven aen een ander *Klooster*, daer het ontbrack, het welck soo verre gonck, dat sy selver oock sekere dinghen, die van geene weerde en schenen te wesen, niet en vergat, gelijckerwys hare schulden, ende verpandinghen: want al-hoe-wel dat sy sochte, dat hare Dochters arm souden zyn, soo en wilde sy evenwel hare dinghen niet beset sien. Eyndelijck, men kan sich niet ghenoech verwonderen over de groote liefde, die sy hadde voor de Siecken, de welke foodanich was, dat sy sieck was in elcke van hare Dochters, die onpasselijck was: want ghelijck *Gilbertus* seght: De liefde maect eenen Minnaer sieck: (a) *Ubi viget amor, ibi viget languor*. Alle dese minnelijcke oeffninghen waren ghelijck soo vele batterijen, de welke hare liefde sonder op-houden deden spelen, waer door sy de *Willen* van hare Dochters heylighlijck bestrede, ende die onderwirpe aen het jock van de *Kloosterlijcke* onderhoudinghe, de welke, ghelijck den *H. Bernardus* seght, sacht, ende soet ghemaect wort door de salvinghe vande liefde, de welke maect, dat den ghene die vierichlijcker bemint, den wegh der deughden snellijker doorloopt: [b] *Qui amat ardentius, currit velocius*.

(a) *Gilb. Abb. Serm. 46. in Cant.* [b] *S. Bern. Serm. 23. in Cant.*

LXXX. BRIEF.

Aende selve Moeder Marie vanden H. Joseph,
Priorinne van Sivillen.

J E S U S.

1. ****E gratie vanden H. Geest zy met U-E. myne lieve Dochter. Ick
* D * segghe u inder waerheyt, dat uwe Brieven my eene soo-groote ver-
* * * * * troostinghe geven, dat ghelijck ick eenen omlanghs las, ende niet en
* * * * * peyde dat'er meer was; hebbende nochtans eenen anderen gevon-
den, sooghevoelde ick altoo vele vreught, al oft ick te voren geenen anderen
ghesien en hadde; indervoeghen, dat ick over my selven verfelt stondt. Waer
uyt U-E. verstaen kan, dat uwe Brieven my altydt tot een vermaeck dienen;
maer sendt my altydt een kleyn briefken, waer in elck punt aen-gheteeckent
staet, waer op dat ick moet andtwoorden, op dat ick niet en vergeete. Voor soo
veel als aengaet de ghene de welcke verfoecken binnen te komen, my dunckt dat
onsen Pater alreadyt gheseyt heeft, dat de Moeder van *Beatrix* soude binnen ko-
men, waer over ick my seer verheught hebbe; overfulckx sal U-E. wel doen,
van haer t'ontfanghen, ende U-E. kan haer in Godts name het Habyt geven:
want ick sal daer in een besonder ghenoeghen hebben: seght haer dat ick meer
ghenoeghen soude hebben, dat ick in die plaetse ware, daer sy is. Ick hebbe u
nu alreadyt gheschreven dat-ge *Beatrix* hare Professie soudt laten doen, ick sal'et
aen onsen Pater segghen, groet haer van mynen t'weghen hertelijck, ende seght
haer, dat sy dien dagh niet en vergeete.

2. Voor soo veel als aengaet de sake vande Nichten van *Garcia Alvarez*, ick en
wete niet, oft dat U-E. indachtich is, het ghene men aen my geseyt heeft, dat de
eene met eene soo uytterlijke swaermoedicheyt bevanghen is gheweest, dat sy
haer verstandt verloren hadde. Ick en meyne niet dat'et *Jouffrouwe Constantia* is,
handelt met haer met rechtinnicheyt. Ick en wete niet met allen vande Nichte.
Al'et ghene dat ons komen sal, van het welck haer toe-behoort, sal ons altydt
't besten zyn, mits dat'et ons dienstich zy. Tracht u van alles wel te berichten,
ende als ghy ten vollen sult bericht zyn, sendt alsdan iemandt aen onsen Pater
om oorlof te vraghen, die teghenwoordich binnen *Almodovar* moet wesen, al-
waer, ghelijck U-E. sal verstaen, de *Ongbeschoende Carmeliten* een Capittel hou-
den, het welck seer goet is. Waerom en seght ghy my niet met allen van den
Eerw. P. *Gregorius*, 't welck in my eene groote pynlijckheyt veroorlaeckt heeft.

3. Weder-keerende tot de sake vande *Versoeckeressen*, ick segghe u, dat die,
de welcke, gelijk ick geschreven hebbe, eene goede stemme hadde, noyt meer
weder;

weder-gekeert is. Men spreekt van eene andere, voor de welke *Nicolaus** leet geneghen is, ende den Eerw. *Pater Marianus* seght, dat *Nicolaus* wel soo veel voor dat Huys wilt doen: sy sal een wynich meer als vier-hondert Ducaten medebrenghen, met hare Juweelen, ende dat sal datelijck ghetelt worden, het welck is dat ick soecke, op dat-ge soude hebben om de renten te betalen, die ghy schuldich zyt, ende oock de konincklijke Rechten, ghelijck men over-een gekomen is, ende alsoo in sulcke torghvuldicheyt niet meer en soude leven. Ick ben droef dat dese sake niet gesloten en was, als dese andere stiert, misschien is't voor een meerder goet. Zyt verzekert dat een verdragh altydt beter sal zyn, ende en wilt dit niet vergeten: want ghelijck onsen Pater my geschreven heeft, eenen sekeren man, die seer hervaren is inde saken van't Hof, heeft hem geseyt, dat wy geen recht en hebben, ende alwaert sehoon dat wy't hadden, soo is het twisten evenwel eene quade sake: en vergeet dit niet.

4. Men heeft my geseyt, dat dese Dochter, die Religieuse soeckt te worden, seer deughdelijck is: Ick hebbe aen *Jan Diaz* seer belast, dat hy haer soude gaen sien, ende is't dat die plecke, de welke men seght dat sy in hare tronie heeft, haer grootelijckx mismaect, dat men haer niet en ontfanghe. De penninghen hebben my datelijck verleckert, doordien dat sy datelijck fullen getelt worden, als wy-se fullen willen hebben: want ick en soude niet gerne hebben, dat men die vande Moeder van *Beatrix*, ende die vanden *H. Paulus* soude raken, om die-wille dat sy gheschickt zyn tot betalinghe van't Capitaal: want is't dat men die begint te verminderen, ende die tot iet anders te besteden, soo suldy mer eenen grooten last blyven, het welck voorwaer eene schrickelijke sake is. Ende hierom is't dat ick wel wilde, dat men door desen middel hier in voorzaghe. Ick sal my van die Jouffrouwe wel berichten, de welke men seer pryft, sy is van dit Landt, ick sal haer trachten te sien.

5. Voor soo veel als aengaet het ghene U-E. seght vande Sermoonen, ghemerckt U-E. de gheleghentheyte heeft, het is nu goet dat U-E. doet, het ghene sy u segghen; maer daer naer en magh het niet meer toe-ghelaten worden, doordien dat wy onse *Statuten* moeten onderhouden, niet teghenstaende dat sy daerom hun meer souden verbelghen. Ick segg' het u noch eens, dat ick niet en soecke, dat-ge de renten van dese Suster soude verkoopen; maer dat wy elders middelen souden soecken: want wy fullen andersints met den last op den hals blyven, daer het in teghendeel eenen grooten slagh soude wesen, dese penninghen te voeghen met die de welke vanden *H. Paulus* komen, om de betalinghe te doen, waer mede U-E. seer verlicht fullen blyven.

6. O wat een vermaeck hebben wy ghenomen inden Brief van myne Susters te lesen! Ick segg' u dat 'et uytterlijck groot is gheweest. Ick bevele my grootelijckx aen haerlieden: ghelijck ick schryve aen onsen goeden Pater *Gaspar Alvarez*, soo en schryve ick aen haer niet. Ick ben blyde dat hy van dese ghesintheyte

* Sy spreekt vanden Eerw. P. *Nicolaes van Iesus Maria*, eer by Religius was.

zy; maer met al dat, gaet altydt voorts met wederhoudenthey: want hy is soo volmaeck, dat het ghene het welck wy meynen, dat'et hem tot devotie soude moeten verwecken, hem misfchien vererghernisse soude geven. Dat Landten heeft den aert niet van eene groote oprechticheyt. Ick hebbe my uytterlijck verheught over de ghesondtheyt vanden Bischop, waer over ick onsen Heere bedanckt hebbe. En laet niet van het aen hem te segghen, als ghy hem sult sien, ende al-hoe-wel dat'et niet dickwils en is, en wilt daer mede niet beladen zyn. De Brieven zyn nu seer wel ghekomen, doordien dat elcke eene my rekeninghe gaf van eene besondere sake. Ick hebbe my leer vermaeck in die te lesen.

7. *Therese* bevindt haer seer wel. De volmaecktheyt, met de welcke sy haer op de reyse ghedraghen heeft, heeft ons vertelt, ende reden ghegeven om Godt te loven. Sy en heeft niet eenen nacht buyten het Klooster willen slapen. Is't dat U-E. eenighe moeylijckheyt met haer heeft ghehad, ick versekere u, dat-ge daer eere van hebt. Ick en kan U-E. niet ghenoech bedancken over de sorghe, die U-E. ghehad heeft van haer soo wel op-ghebrocht te hebben. Haren Vader doet het selven. Hy is wel te pas. Ick hebbe eenen Brief ghescheurt, den welken sy aen my gheschreven hadde, ende den welken ons heeft doen lachen. Wilt haer dogh altydt ghedachtich wesen in uwe ghebeden, ick verfoeck'et besonderlijck van hare Meesterse. Onder andere dinghen schreef sy my, dat sy noch pyne hadde van binnen *Sivillen* niet te zyn, ende sy pryft U-E. grootelijckx. Ick gheloove dat'ereenighe Brieven voor den *Mede-helper* sullen gaen; is't dat sy nu daer by niet ghevoegt en zyn, ick sal-se senden. Ick hebbe van daghe geschreven naer *Madrid*, op dat den *Grave* van *Olivarez* van aldaer soude schryven, het soude een groot gheluck zyn: Godt geve dat hy iet doet. Het is voor my eenen grooten troost te hooren, dat U-E. my schryft, dat u Huys koel is; maer in teghende: ick verheughe my van hier te zyn in de hitte. Ghelijck men aen die van *Malagon* moet schryven, ick en segghe u niet vande pynen, ende vande weynighe ghesondtheyt vande *Priorinne*, al-hoe-wel dat den vloedt, Godt lof, op-gehouden heeft. Godt beware u, myne Dochters, ende dat hy u Heylighe make. 't Is van daghe den neghensten Augusti 1576.

Ick ben van nu' Eerw.

THERESIA VAN JESUS.

BEMERCKINGHEN.

1. **D**Eten Brief behelst eenige dinghen, de welcke wel verdienen bemerckt te zyn. Sy heeft hem gheschreven, zynde binnen *Toledo* in't Jaer 1576. Hy is voor de selve *Priorinne* van *Sivillen*, de welcke sy onderricht inde bestieringhe van haer Clooster, ende in't ontfanghen der *Novitien*. In desen Brief geeft sy haer twee schoone leeringhen: de eerste is, dat sy alle twist saken soude trachten te vlieden: want al is't schoon dat men recht heeft, het is evenwel eene quade sake, iae soo quade, dat, ghelijck den *H. Bernardus* seght (sulckx

ghe-

getrocken hebbende uyt den *H. Apostel Paulus*) het beter is te lyden, dat men ons onghelyk doet, als wel eene twist sake in te stellen. Dese H. Vader druckt sijn ghepeys uyt met seer ghewichtighe woorden: *Video et alios, seght hy, quod sine dolore videri non debet, post aggressam Christi militiam, rursus secularibus implicari negotiis, rursus cupiditatibus terrenis immergi, & contra Imperatoris sui edictum concupiscere aliena, & sua cum lite repetere, non audientes Apostolum ex imperio Regis tubicinantem: hoc ipsum, inquit, delictum est in vobis, quod causas habetis; quare non magis fraudem patimini?* Ten is niet sonder eene uytterlijke droefheyt, dat men die, de welke hun begheven hadden onder den Standaert van *Jesus Christus*, hun selven wederom siet wickelen in wereltsehe saken, ende inde aerdtsehe begeerlijkheden, ende teghen het Gebodt van hunnen Keyser, begeerich zyn naer eens anders goet, ende het hun met twisten wederom vraghen, niet hoorende naer den *Apostel*, den welcken ons van wegghen van onsen Koninck dat ghebodt te kennen geeft: het is alreeds, seght hy, eene sonde onder u-lieden, dat ghy twist-saken voert teghen elck ander, waerom en lydt ghy niet liever dat men u onghelyk doet?

2. Der tweede leeringhe is, dat sy de *Doten* vande *Novitien* niet en soude verquitten, hebbende renten te betalen: want die verteerende, ontmaecte sy haer van het capitael vande *Doten*, ende bleve alsoo met den last vande *Renten* te betalen, het welck een Clooster alsoo allenskens tot niet brenghet; ghelycker wys het water, het welck door een kleyn spleetjen loopt, ten lesten een huys komt ter aerden t: worpen. O dat alle Oversten hier op eens rypelijck letten, ende dat sy hare *Religieusen*, die sy bestieren, verbonden, vande *Doten* alsoo niet te verteeren! Ick ben wel verlekert, dat sy in het tydelijck veel beter souden zyn. Waer op ick dese redinghe make. Een Clooster wort ghemeynlijck alle vyflich Jaren geheel vernieuwt, is't dat'er eenighe zyn, die wat langher leven als vyflich Jaren in een Clooster, dat ghebuert seer selden: ende soo ghenomen, dat d'eene door d'andere elcke duyfent ducaton brenghet voor *Doten*, is't dat de Oversten daer op wel willen letten, op den tyt van vyflich Jaren konnen sy tot het profijt van't Clooster eene Rente maken van soo vele duyfent ducaton, als'er *Religieusen* zyn, ende de saken op dien voet ghestelt zynde, en souden sy niet noodigh hebben van hunnen toevlucht te nemen tot de werelijcke personee, ende sy en souden soo vele voor-gevinghen niet konnen voorstellen om hunne herstellinghe te beletten, noch soo vele redenen om de eenicheyt te verlaten, gelijk sy voorwenden, dat sy andersints niet en konnen leven.

3. In't eerste ghetal seght sy, dat sy de *Professie* datelijck soude geven aen *Suster Beatrix*, ende het Habyt aen hare Moeder: ende inden 17. Brief, die voor den voorgaenden Brief staet, seght sy haer het selven, daer by voegghende, dat men haer datelijck hare *Professie* soude laten doen, om haer vande bekoringhen te verlossen; die sy lede, de welke door de listicheyt des duyvels ghemeynlijck

veel

veel grooter, ende gheweldigher zyn ontrent den tydt vande Professinghe, op dat hy-se alsoo naer den wereltd soude doen wederom keeren. Den besten middel hier toe is, aen hem de poorte te sluyten door de Professie. Dese Suster is de eerste Novitie gheweest, de welcke sy binnen *Sivilien* ontfanghen hadde op den selven dagh vande Fondatie, den welcken was den Feest-dagh vande H. Dryvuldicheyt in't jaer 1575. ende sy wirt ghenaeamt *Beatrix vande Moeder Godts*, wiens leven, ende wonderlijcken Roep sy verhaelt in het 25. Capittel van hare Fondation, alwaer sy onder andere dinghen seght, dat sy dry maenden voor hare Professie seer groote bekoringhen lede, ende sy besluyt eyndelijck met dese woorden: *Onsen Heere, die hare sterckte niet voor der meer en wilde beproeven, besocht haer dry daghen voor hare Professie, ende hy vertroute haer besonderlyck, doende den duyvel wegh-vlieden. Weynighe daghen naer dat sy in't Clooster ghekomen was, stierf haren Vader, ende vervolgghens ontfonck hare Moeder oock het Habyt in't selve Clooster, gevende voor eene aelmoesse al't ghene sy hadde: de Moeder ende de Dochter leven met een alder-grootste ghenoeghen, ende sy stichten alle de Religieusen.*

4. In't tweede ghetal belaft sy de Priorinne, dat sy wel soude toe-sien in het ontfanghen van eenighe Novitien, ende dat sy de Nichte van haren Capellaen niet en soude ontfanghen, is't dat sy swaer-geestich is, ende in't 4. ghetal seght sy van eene andere: *Is't dat de plecke, die men seght, dat sy in hare tronie heeft, haer leelijck mistaet, dat men haer oock niet en soude ontfanghen.* Dit is voorwaer eene groote voorfichticheyt gheweest van onse *Heylighe*, van hier op te letten, ten is niet geweest dat sy in hare Dochters eene andere schoonheyt sochte als die vande ziele, maer alleenlijck, om dat sy haer aen dese uytwendighe leelijckheyt niet en souden stooten: want dat de arme Religieusen, die voor haer leven ghesloten zyn, die altyt moeten te famen zyn, sonder ander tronien te sien als die van hare Mede-Susters, gedwonghen zyn een soo leelijck voorworp altyt voor hare ooghe te hebben, dat moet voorwaer eene leer groote verstervinghe zyn, ende ick en wete niet, oft alle hare deught ghenoeghsaem is om die te verdragen, sonder dat't haer som wylen eenighe pynlijckheyt geeft, ende stoffe om daer van te spreken; ende alsoo dede sy seer voorfichtelijck van hare Dochters van dese pynlijckheyt te verlossen, ende de Novitie van eene ghedurighe gheleghentheyte van misnoeghen. Het welck soo waerachtich is, dat de *geestelijke Rechten verbieden, dat men iemandt soude Wyen om Priester te worden, die eene merckelijcke mismaecktheyt soude hebben, niet alleenlijck om de eerbiedinghe vanden Autaer, maer oock om de ghene die het sien.

5. In't selve ghetal voeght sy daer by: *Die penninghen hebben my datelijck verleckert, om dieswille dat sy-se sullen geven, als wy-se sullen vrāghen.* En is dat niet vreemt? Die, de welcke een weynich te voren gheseyt heeft, dat sy vreesde hadde van het gelt, seght van dit, dat sy daer aen verleckert was. De reden hier van is dese, om dieswille dat dit gelt datelijck moeste getelt worden, waer door hare Dochters

* Lib. 3. de Miss. tit. 6. cap. 2. & dist. 54. cap. ult. corpore vero vitiat.

Dochters datelijck fouden gheholpen geweest hebben, ende dat sy alsoo den last van hare renten fouden vergeten, het welck hare sorghe was.

6. In't 6. ghetal geeft sy aen hare Dochters eene andere uytnemende onder-richtinghe, de welke is, dat sy haer seer voorsichtelijck fouden draghen, handelende met die van buyten, ende dat sy haer niet gemeyn en fouden maken met hun, hoe godtvruchtich dat sy oock zyn, aen hun deel gevende van hare eerlijcke, ende onnoofele vermaeckinghen, die sy onder malkanderen hebben: want het ghene in haer eene deught is, ende een werck van volmaecktheyt, soo bevolen vande heylighe Vaders, te weten dat men den boghe vande ghewoonlijcke strengigheden som wylen een weynich soude ontspannen, om die wederom met eenen nieuwen moedt te hervatten, dat soude eene ghcheel contrarie uytwerckinghe kunnen voorts-brengghen in die perfoonen, de welke sulckx niet en weten. *De Heylighe* heeft in alles seer voorsichtich gheweest, ende in alles heeft sy ons goede leeringhen ghegeven, hoe dat wy ons in alles moeten draghen.

LXXXI. BRIEF.

*Aen de selve Moeder Marie vanden H. Joseph,
Priorinne van Sevillen.*

J E S U S

I. ****Y met U-E. Sendt my altydt in uwe Brieven een kleyn billettjen, * Z * waer in de voornaemste punten een-gheteekent staen, die ick moet * * * * beantwoorden: want al is't schoon dat uwe Brieven, hoe lanck die oock zyn, my foodanich niet en schynen te zyn, om het genoeghen, het welck sy my geven, niet te min als ick die moet gaen her-lefen, ende dat ick ghepraemat ben te schryven, sootoonen sy my inder daedt langh genoegh. Over dry oft vier daghen heb ick u gheschreven door den Post, om aen U-E. te segghen, dat ick twee Cruysen op de Brieven ghestelt hebbe, die voor onsen Pater zyn, ende het op-schrift aen uw' Eerw. Als-ge dit sult bemerckt hebben, en wilt niet na-laten van my'et te waerschouwen: want tot dien tydt toe en sal ick'et niet doen. Ick versekere u, dat uwe kortse my wel in pyne stelt. Waerom seght ghy my dan, dat-ge wel te pas zyt? Dat maectt my gram; maer siet oft dit quaet niet en komt uyt eenighe verstoptheden, ende dat men remedien doet, on te beletten dat sy niet dieper ghewortelten worden. Al-hoe-wel dat ick groote reden hebbe van te twyffelen, oft dat de kortse u som wylen verlaet, ick en late niet van daer over ghetroofst te zyn; hierom en wille ick niet, dat ghy u in sulcker voeghen veronachtsaemt, van vreesse, dat als wanneer men u soude willen hel-
pen,

pen, daer alsdan geene middelen meer en fouden zyn. Godt geve dat-ge beter te pas mooght zyn. Het is nu langhe gheleden, dat ick van *Malagon* geen fchryvens en hebbe ghehad. Ick ben vol achterdencken, om diefwille dat de Medecyn-meefters my geene hope en geven vande ghenefinghe vande Eerw. Moeder Priorinne, want fy heeft alle teeken en van eene oprechte teeringhe. Godt die het leven felver is, kan haer de ghefondtheyt geven. Vraeght dese gratie altydt van hem, ende bidt voor eene perfoone, aende welcke ick feer verbonden ben, fecht dit aen alle de Susters, ende doet aen haerlieden myne gebiedeniffen. Ick verheughe my feer van hare Brieven te sien, maer ick en wete niet oft dat ick den tydt fal hebben van aen haerlieden te antwoorden.

2. Ick fegghe dat ick haerlieden gheluck grootelijck x benyde, het welck fy hebben, van onfen Pater* op eene foa aenghename, ende foogherruete maniere te moghen genieten; maer ghelijck ick'et niet en verdiene, foen hebbe ick geene reden van my te beklagen; ick ben feer blyde dat fy dese verlichtinghe hebben, want ionder dat en wete ick niet, hoe dat fy'et lyden, het welck haer over-komt, fouden konnen verdragen. Met al dat, ick legghen, dat-ge de Suppriorinne van mynent' weghen fult ghebieden, dat alle de onkosten, die men doen moet, loopen op de rekeninghe vande veertich Ducaten vanden *H. Joseph*, ende dat men't niet anders en doet, want ghy foudt fooveel verliesen. Weet dat men hier den middel gevonden heeft van daer aen te voldoen, ende alfoe en moet ghy u met die fchult niet meer in pynen stellen. Ick en kan my niet wederhouden van te lachen, om diefwille dat de goede Suppriorinne tot het water toe moet in rekeninghe brengen: fy fal wel doen van alfoote doen, want ick begeere dat het alfoozy, behalven het ghene u voor eene aelmoeffe fal ghegeven worden; is't dat men't anders doet, ick fal'et qualijck nemen. Ghy en fecht my noyt, wie dat den Compagnon is: want dat is't alleen het welck my pyn. Ick wilde wel dat men't niet en wiste in't Klooster der Remedie † waer dat onfen Pater eet: want dese poorte en magh noyt open ghedaen worden aen eenighen Overften. Ghelooft my dat'et noodich is, dat men in't toekomende daer op let, op dat men daer voor geene rekeninghe en moet geven aen Godt, is't dat wy aen dese misbruyckinghen de beginfelen geven.

3. Voorende al eer dat ick'et vergete, weet dat ick hier verftaen hebbe, dat men binnen *Malagon* sekere verftervinghen oeffent, te weten, dat de Priorinne aen eene Suster ghebiedt, dat fy onverhients eene kaeck-fmete aen eene andere loude geven, ende dat eene andere aen dese oock eene soude geven, het welck eene vindinghe is, die men van hier bemerckt heeft. Het fchyn dat den duyvel onder den fchyn van volmaecktheyt middelen leert, die de zielen in peryckel stellen van Godt te vergrammen. En ghebiedt noyt, noch en ftaet'et oock toe, dat de Religieufen aen elck-andere kaeck-fmeten louden geven; noch en beftiert-fe.

* Sy fpreect vanden Eerw. Pater Hieronymus Gratiaen.

† Dit was het Klooster vande Paters binnen Sivillen, ghenaemt onse L. V. Broeders.

stiert-se niet met alfulcke strafficheyt, gelijk ghy binnen *Malagon* gezien hebt: want ten zyn geene slaven, ende de verstervinghe en moet niet gheoeffent worden, ten zy tot de vervoorderinghe inde deught. Ick segghe u, myne lieve Dochter, dat 'et noodich is, dat men wel acht neemt op het ghene, het welck de Priorinnen somwylen doen uyt haer eyghen hoofd: want ick ontdecke nu dinghen, die in my eene groote pynlijckheyt veroorsaken. Godt wille u heyligh maken. *Amen.* Mynen Broeder, ende *Theresia* zyn wel te pas. Den Brief, den welcken, U-E. aen hem gheschreven hadde, waer in U-E. sprak vande vier Pattacons, en is hem niet ter handt ghekomen; maer hy heeft d'andere ontfanghen, waer over hy sich grootelijckx verheught heeft, doordien hy U-E. meer bemint, als die van alhier. Den 11. November. Ick ben

Van U-E. THERESIA VAN JESUS.

B E M E R C K I N G H E N.

1. **A**lle dese Brieven en geven niet voor als liefde; maer wat wonder is't? Sy zyn van eene Moeder, wiens herte ontfteken was met eene Seraphinsche Liefde. Maer is't dat sy hare Dochters vertroost met de soeticheyt der liefde, Sy en laet die oock niet te verbeteren met de strafficheyt vande discipline. Dit is de rechtverdighe menghelinghe, die den *H. Gregorius* eyscht van de Oversten, als hy seght: *(a) Talis debet esse dispensatio regiminis, ut is, qui praest, ea se circa subditos mensura moderetur, quatenus & arridens timere debeat, & iratus amari, ut cum nec nimia lenitas vilem reddat, nec immoderata severitas odiosum.*

2. Op het eynde van't tweede ghetal voorkomt sy de Priorinne van *Sivillen*, dat sy de poorte niet en soude openen aen een quaet misbruyck, te weten, dat sy geene Religieusen, die daer souden kunnen komen, in haer Klooster soude laten eten, naer't exempel vanden eersten Oversten, die 'et somwylen dede. Is't dat 'et een ghebreck is gheweest, wy moghen't een gheluckich ghebreck heeten: want het is d'oortake gheweest van die groote wederhoudentheyt, met de welke onse Religie in dit punt voort-gaet.

3. In't 3. getal verbetert sy met eene groote voorsichticheyt het mis-bruyck, ofte wel d'uytsporicheyt, die hare Dochters bedreven inde oeffeninghe van sommige verstervinghen, ende die van eenighe Oversten in eenighe onvoorsichtighe beproevinghen, die sy deden, om de deught van hare onderdanen te beproeven, de welke volghens den *H. Bernardus* loo veel te meer uyt-schynt, hoe sy meer gheoeffent wort: *(a) Virtus exercitata clarior est.* Dese soo noodighe, ende Religieuse oeffeninghe heeft dese Heylighe in hare Cloosters in-ghebrocht, niet alleenlijck om de deught van hare Dochters t'onderfoecken, ende te beproeven inden oven vande lytsaemheyt, maer oock, om de vierighe begeerten, die sy hadden om groote dinghen uyt-te-wercken, in haerlieden herten te voeden. Tot

N n 2

dien

[a] *S. Greg. lib. 20. Moral. cap. 2.* [a] *S. Bern. Serm. 85. in Cant.*

dien eynde leerde sy haer, dat sy somwylen de Martelien fouden vertooghen, ende beproeven, het welck sy met sulcken iever deden, dat sy de Croome de Martelie verdienden, sonder door de handen vanden *Dwinghelander*, ofte *Tyran* ter doot gebracht te zyn, de welcke, gelijk den *H. Augustinus* seght, men oock kan bekomen inden tydt van vrede: [a] *Habet enim & pax nostra Martyres suos*. Dit soo zynde, men moet et niet vrent vinden, is't dat'er onder soo vierighe begeerten om te lyden, niet eenighe uytsporicheyt in-ghedronghen en is, het welck sy door hare voorfichticheyt af-lyndt, ende maticht, wederhoudende hare Dochters, ende laetende ons met beschaemtheyt, dat wy teghenwoordich spooren van noode hebben om ons aen-te-wackeren tot de oeffeninge vande verstervinge.

[a] *S. Aug. Serm. 250. de Temp.*

LXXXII. BRIEF.

*Aende selve Moeder Marie vanden H. Joseph,
Priorinne van Sivillen.*

JESUS

1. **** Y met u, myne Dochter. Twee van uwe Brieven zyn my ter handt
* Z * ghefelt, met eenen van onsen Pater, op den dagh vande *Presentatie*
* * * * * *van onse Lieve Vrouwe*. En laet niet achter in alle uwe Brieven van al
**** het ghene U-E. my moet segghen, op dat onsen Pater my het schryve,
want hy en doet et inder daedt niet, ende ick verwondere my, dat hy soo
veel kan schryven, hebbende soo vele saken onder handen. De Brieven, die
ghy my langhs *Madrid* toe-ghesonden hebt met het in-ghesloten briefken, be-
helsende de leste beroerte, en zyn niet aen-ghekomem. Ick en geloove niet dat-
er andere Brieven verloren zyn, als den eersten, waer in ghy my schreeft, dat
myne kleyne *Isabelle* het Habyt ontfanghen hadde, ende dat ick my daer over
grootelijckx verheught hadde met hare Moeder; Maer ick gheloove dat de Brie-
ven, de welcke de Priorinne, ende eenighe Religieusen aen u geschreven heb-
ben, met eenighe vrighen, die men aen onsen Pater dede, verloren zyn, door-
dien dat hy my daer geen vermacn ghemaect en heeft. Laet et my met de
eerste gheleghentheyten weten. Ick seyde u oock in desen Brief, dat alswanneer
ick van dese Dochter al lachende vraeghde, oft dat sy ghetrouwt was, sy my
eenvoudelijck andtwoorde, dat ja: ende van haer ghevraeght hebbende met
wie? soo andtwoorde sy my datelijck, met onsen Heere *Jesús-Christus*.

2. Ick benyde die grootelijckx die naer *Paterna* * ghegaen zyn, niet om de
eere
* Sy spreeckt vande Religieusen van Sivillen, die ghegaen waren om het Clooster van
Paterna te herstellen.

eere te hebben van met onsen Pater te gaen; maer het insicht dat ick daer in hebbe, dat dese reyse ondernomen alleen is gheweest om te lyden; heeft my dese voldoeninghe doen vergeten. Godt geve dat dit hier heugheluckich beginsel magh wesen van het voornemen dat hy heeft van sich van ons te dienen; maer ghemerckt sy soo weynich zyn, soo en geloove ick niet, dat sy veel te lyden sulen hebben, ten ware misschien door den hongher, want men heeft my gheseyt dat sy niet om te eten en hebben. Godt zy met haerlieden, want tot dien eynde bidden wy hier grootelijck x. Sendt haerlieden desen Brief met eene groote voorsichticheyt, ende is't dat U-E. eenige Brieven heeft van haerlieden, sendt my die, op dat ick magh sien, hoe dat sy haer draghen. En laet niet van aen haer te schryven, om haer altydt aen-te-moedighen, ende raedt te geven: het moet haer hardt ghenoegh vallen van alsoo alleen te blyven. My en dunckt niet, dat sy in eenigher maniere iet behoorden te singhen, tot dat sy meer in't ghetal sulen zyn, het welck ghenoegh is om ons altemael te blameren. Ick hebbe my grootelijckx verheught, dat die van *Garci-Alvarez* eene goede stemme hebben, ende ghemerckt ghy u, ghelijck in d'eenicheyt bevindt door het af-wesen vande ghene, die vertrocken zyn, U-E. hadde die moeten ontfanghen hebben, met het gheney sy hebben.

3. Ick staen ten uyttersten verstelt over eene soo groote dwaefheyt, gelijk die is, van te willen, dat den Biecht-vader met hem magh nemen, die't hem belieft. Het soude voorwaer eene schoone ghewoonte wesen. Ghelijck ick het Papiert van onsen Pater niet ghesien en hebbe, en kan ick niet segghen; maer ick hebbe ghepeyft van aen *Garci-Alvarez* te schryven, ende van hem te vragen, dat alswanneer hy ghenoodtsaecht sal zyn van iet te kennen te geven nopende het inwendich, hy de geestelijke Meesters soude daer-laten, ende dat hy geleerde Mannen soude soecken: want die zyn't, de welcke my uyt groote pynlijckheden ghetrocken hebben. Ick en verwondere my niet over de gheleghentheyten, die'er voor-ghefallen is om te lyden, want ick hebbe selver groote beproevinghen onderstaen, in soo verre, dat men my seyde, dat alles vanden duyvel voortquam. Ick sal hem schryven, op dat hy wete het ghene ick segghe, ende ick sal hem den Brief open senden, op dat den Prior *Delas Cuevas* hem lese. De gheleghentheyten die men ghenomen heeft van my naer de *Indien* te senden, heeft my seer wel bevallen. Godt wil't hun vergeven; maer het ghene sy voor my noch voordeeligher konnen doen, is, dat sy soo veel seffens louden willen segghen, dat sy nergens in gheloof en souden zyn. Ick hebbe u nu alreeds geschreven datge het gelt aen mynen Broeder niet en soudt senden, voor ende al eer hy'er van U-E. selver gevraecht heeft.

4. De Moeder Priorinne van *Malagonis*, Godt lof, beter te pas; oversulckx hebbe ick nu veel meerdere hope van hare ghesondtheyten. Eenem Medecynmeester heeft my gheseyt, dat, al is't schoon dat sy eene inwendighe wonde heeft, mits dat't inde longher niet en is, sy daerom niet en sal laten te leven. Dat het

Godt doet ghelijck hy sal sien dat 'et noodich is, en laet hier-en-tusschen dese gratie van hem niet te vrAGEN in u ghebedt. Doet myne ghebiedenisse aen alles, ende blyft met Godt. Ick hebbe teghenwoordich veel te schryven, ende hierom sal ick op eenen anderen tyt schryven aenden Prior *De las Cuevas*, wiens betenisse my grootelijckx verheught heeft. Godt wille hem ons bewaren, ende u oock, myne Dochter. Soo langh als ghy my niet en sult verskeren van uwe volkome ghesondtheyt, sal ick altydt in onruste blyven. Doet eene ghebiedenisse van mynent'weghen aen *Delgado*, ende aen alle d'andere. Den 26. November.

Uwe Dienaeresse THERESIA VAN JESUS.

Schryft my altydt hoe den Eerw. P. *Antonius* sich bevindt, ende doet myne ghebiedenisse aen hem, van ghelijcken oock aen P. *Gregorius*, ende aen P. *Bartholomeus*. Ick love onsen Heere grootelijckx van te sien, het ghene onsen Pater doet, Godt wille hem in ghesondtheyt bewaren. Ick hope in hem, dat myne Dochters haer wel fullen quyten in hare plicht.

BEMERCKINGHEN.

DE *Heylighe* heeft desen Brief gheschreven zynde noch binnen *Toledo*, in't selve Jaer 1576. vyftien daghen naerden voorgaenden. Hy was voor de selve Priorinne van *Sivillen* inden tydtvande tweede vervolginghe, de welcke teghen dat Klooster was op-ghestaen, teghen onte gloriouse Moeder, ende teghen den Eerw. P. *Hieronymus Gratianus*, vande welcke wy inde Bemerckinghen van d'andere Brieven ghesproken hebben. Sy spreekt hier daer van op het eynde van't derde ghetal, makende van alle dat gerucht, het welck men van haer dede loopen, eene vermakelijckheyt, al-hoe-wel dat 'et soo strydich was aen hare heyligheyt, ende aen hare verheve deught. Haren geest was soo verheven boven alle de slaghen, ende boven vele andere eer-quetsinghen, de welcke, al-hoe-wel sy soo schroomelijck waren, sy niet alleenlijck en heeft af-geweirt met den schildt van lydtzaamheyt; maer in teghendeel heeft sy uyt alle die lasteringhen een vermaeck ghetrocken.

2. In het derde ghetal seght sy: *Ick ben seer verwondert over eene soo groote dwaesheyt, te willen, dat den Biecht-vader, die met hem magh nemen, die hy wilt.* Dit is hier eene vande grootste onbetaemlijckheden, de welcke de *Heylighe* heeft beginnen t'ondervinden inde vryheyt, die sy aen hare Dochters ghegeven hadde, van haerte moghen Biechten aende ghene, aende welcke sy souden begeeren: want ghelijck men dat punt noch niet vast-ghestelt en hadde, noch oock het getal der Biecht-vaders, elcken Biecht-vader nam die met hem, die hy wilde, sonder meer ondersoeck, als het wel-behaghen vanden Biecht-vader, ende de sinnelijckheydt, ofte hoofdicheydt vande Biecht-dochter, het welck onse *Heylighe* Moeder met reden eene dwaesheyt noemt. Ende wat grootere dwaesheyt kander toch wesen, als sich ende bestieringhe der Conclien, ende in soo h

lghe

lighe plaetse, gelijk den Biecht-stoel is, te willen betrouwen, niet op het licht van het verstand, maer op de gheneghentheyten vanden wille, den welcken in syne affectien verblindt zynde, soeckt het ghene hem belieft, ende niet het ghene hem noodich is? Wat meerdere dwaefheyt, als de ghesondtheyt aen eenen siecken te willen geven door remedien, die naer synen smaek zyn, den welcken door de quade humeuren bedorven zynde, eer gheneghen is tot het ghene, het welck hem schadelijck is, als wel tot het ghene, het welck hem profytich is; Eyndelijck, wat grootere dwaefheyt, als eene kudde Schapen te betrouwen op de bestieringhe van eenen huerlinck, sonder oordre, ofte sonder de bestieringhe vanden Herder: want ghelijck den *H. Gregorius* seght, men moet niet anders verwachten, als de Schapen haest te sien tusschen de tanden vanden wolf? [a] *Si gregi Pastoris cura defuerit, facile laqueos insidiatoris incurrit.*

3. Waer uyt volghde dat elcke Religieuze soo vele Biecht-vaders hadde, als sy wilde, ende die de meeste hadde, wiert voor de geestelijckste ghehouden. Sommighe namen van daghe eenen Biecht-vader, ende daeghs daer naer lieten sy hem. Dese veranderinghe was oorlike, dat, het ghene, het welck den eenen gebouwt hadde, door eenen anderen om-gestooten wirt, waer uyt sprote die groote verwerringhe, ofte confusie van *Babylonien*, met groot achterdeel vanden gheheelen Geestelijcken bouw. Uyt dese menichvuldicheyt, ende verscheydenheyt van geestelijcke Vaderen spruytten eenighe waenscheffels van geest, die meer hoofden hadden, als eene *Hydria*, ende al was 't schoon dat men een af-kapte, om eenighe onbetaemlijckheyt, die men quam t'ontdecken, soo botten datelijck wederom nieuwe, tot dat onsen seer *Eerw. Pater Nicolans van Jesus Maria*, eersten *Generael vande herstelde Order*, als eenen *Hercules* inde *Religie*, het byl aenden wortel gheffelt hebbende, alles tot den grond toe heeft uyt gheroeyt, ende vernieticht, door de Wetten die hy tot dien eynde soo wyselijck heeft vast-gheffelt.

4. Onse *Heylighe* hebbende dese schadelijckheden, ende vele andere ghesien terwylen sy noch leefde, heeft die willen voorkomen, gevende ons hier op seer salighe raden: want ghelijck den Hooghweerdighen Heere *Bischoep van Tarazona* in haer Leven, het welck hy beschreven heeft, seght, sy ontdeckte metter tydt, dat het ghene, het welck sy aen hare Dochters gegeven hadde voor een salighe medecyne, haer in een doodelijck senyn konde verkeert worden, waert dat men daer in niet en voorzaghe, het welck haer met reden dede vreesen, oft dat de verflappinghe door desen middel in hare Kloosters niet en soude komen in te dringhen, ende alsoo voeght hy daer by: [b] *Dat de Heylighe haer daer op verklaert hadde aen eene Priorinne, die noch in 't leven is, de welcke eene vande den ghedelijckste Dochters is, die'er in 't Order zyn, door dese woorden: Ick staen gheheel verfelt met dat punt, dat ick inde Statuten gestelt hebbe: want al is 't schoon, dat'er vele*

inwendige

(a) *S. Gregor. Epist. lib. Epist. 79.*

(b) *Tepes in het Leven vande Heylighe 2. Boeck in 't 37. en 55. Cap.*

inwendighe, ende oprechte geesten waren, als wanneer ick dese Statuten maeckte, soa is't nochtans dat ick vreesse, dat 'er in't toekomende aende Religiensen niet en sal dienen, als tot eenen deek-mantel, om onder dien schyn besoeckinghen aen-te-trecken, ende te handelen vande swaer-geesticheyt, die haer ontfelt, ende beroert, ende dat het beter soude zyn, dat niemandt sulckx en soude weten, als de Paters van ons Order. Ick en hebbe dit niet gheseyt voor onse Religiensen, die door d'ondervindentheyt genoegh ghesien hebben, hoe voordeelich dat 'er voor haer is, het welck men in dit gheval gestelt heeft; maer het is, om te voldoen aen sommighe vrende perfoonen, de welcke segghen, dat men hier in het ghevoelen van onse Heylighe niet en volght, aende welcke men kan antwoorden: *Distingue tempora, & concordabis jura.*

LXXXIII. BRIEF.

Aende Eerw. Moeder Marie vanden H. Joseph Priorinne van Sivillen. Uyt Toledo in't Jaer 1577.

J E S U S

1. **** Y met u, myne lieve Dochter. Voor, ende al eer dat ick 'et ver-
 * Z * gete, vraghe ick van u, waerom dat-ge my noyt en schryft van
 **** mynen Pater Bartholomeus d' Aguilar Predick-heere? Ick verlekere u,
 dat wy in hem seer verbonden zyn: want alle het quaet, het welck
 hy my van d'ander Huys gheseyt hadde, het welck wy hadden ghekocht, is
 d'oortake gheweest, dat wy daer uyt zyn ghegaen. Voorwaer, soo dickwils
 als 'er my te vooren komt, wat leven dat-ge daer in soudt over-ghebrocht hebben,
 en kan ick my niet ghenoech verslaeden van Godt daer over te loven, ende te
 dancken. Dat hy inder eeuwichheit ghelooft zy. Ghelooft my dat dien Pater
 seer deughdelijck is, ende in faken vande Religie, heeft hy meerdere onder-
 vindentheyt als een ander. Ick wilde wel dat-ge hem somwylen dede roepen:
 want hy is eenen seer goeden vriendt, ende seer wys, ende een Clooster en ver-
 lieft niet van soo danighe perfoonen te hebben. Ick schryve aen hem, ende hebt
 sorghe vanden Brief aen hem te senden.

2. Uyt vreesse dat ick 'er soude komen te vergeten, ick segghe u, dat ick de
 liste vande aelmoessen, die U-E. my ghesonden heeft, seer wel gevonden heb-
 be, ende oock de groote somme gelts, die U-E. reket ghewonnen te hebben
 door uwen arbeydt. Godt geve dat-ge waer seyde, ick soude my daer over groot-
 telijckx verheughen, maer wat ghenoeghen ick daer over hebbe, ghelijck ick
 U-E. ergh, ende sijn genoegh kenne, ick peyse dat-ge my hier eenighen draey
 komt

komt geven; ja ick vreesse selver, dat-ge op dien voet voor my den staet van uwe ghesondtheyt verborghen houdt. Het gaet met onse Priorinne van *Malagon* sus en soo. Ick hebbe onsen Pater hertelijck gheschreven, dat hy my soude ghe-lieven te schryven, oft dat 'et Water van *Loja* van soo verre ghebrocht goet kan zyn, op dat ick 'et soude doen komen: maeck 'et hem indachtich. Gelijck ick van daghe aen onsen Pater eenen Brief ghesonden hebbe door eenen Priester, die hem gaet vinden, om hem alleenlijck te spreken over eene besondere sake, waer over ick seer verblydt ben' gheweest, soo is't dat ick hem teghenwoordich niet niet en schryve. U-E. doet my eene groote vrientdschap van aen my syne Brieven te tenden. Maer houdt voor seker, dat al waert schoon ick van hem geene en quame t'ontfanghen, die van U-E. my altydt seer aenghenaem fullen wesen. En twyffelt hier van niet. Ick hebbe alreeds gheheel u gheschenck aen *Mevrouwe Joanna d'Amisco* ghesonden, al-hoe-wel dat'er noch geen teecken en is van daer op andtwoordt te hebben. Daer belanght weynich aen dat 'et Clooster eenighe onkosten doet voor dierghelijcke personen, besonderlijck daer de noodt-wendicheyt soo groot niet meer en is, ghelijck sy in't beginsel was: want als het Clooster inder daedt in noodt soude wesen, soo zydy meer verbonden aen uwe Dochters, als aen alle andere menschen

3. O hoe verwaent moet ghy zyn, van u selven teghenwoordich half Provincialersse te sien! Het heeft my seer wel bevallen, het welck U-E. my seght met eene soo verachtelicke maniere: *De Sisters senden u dese Verskens*: hier-entusschen 't is uw' Eerw. die alles ghevonden heeft. Ghelijck U-E. my seght, dat'er aldaer niemandt en is om u iet te segghen, ende te vermanen, om te beletten dat-ge niet en soudt verydelen, ten sal niet quaet zyn, dat ick u van hier de waerheyt segghe. Voor 't minsten ick ben wel verlekert, dat U-E. het voor-nemen niet en heeft van eenighe beuselryen te segghen, noch iet te doen, het welck niet goet en schynt te wesen. Godt geve dat uwe meyninghe altydt bestiert worde om hem wel te dienen, door desen middel en sal dit altemael niet quaet zyn. Ick lache in my selven, van my overlact te sien van Brieven, de welcke ick moet beandtwoorden, ende dat ick my hier-entusschen begeve, om met staey dinghen te schryven, die tot ons voornemen niet en dienen. Ick sal u den lof seer gerne vergeven, den welcken U-E. meynt bekomen te hebben van die Doch-ter vanden klomp gout tot u ghetrocken te hebben, is't dat-ge daer in kont ghe-lucken: want ick wensche grootelijckx van U-E. uyt de sorghe te sien, al-hoe-wel dat mynen Broeder, die ier grooten voortganck doet inde deught, U-E. in alles seer gerne soude by-staan.

4. De *Verskens*, die my van u Clooster toe-ghesonden zyn, hebben my ten uyttersten aenghenaem gheweest: ick hebbe de eerste aen mynen Broeder ghesonden, met eenighe van die, de welcke ick daer naer ontfanghen hebbe, door-dien dat sy niet al in oordre ghestelt en waren. Ick gheloove dat men-se soude moghen toonen aen dien heylighen ouden Man, ende hem segghen, dat ghylie-

den de ure, die gheftelt is om U-E. te vermaken, met dierghelijcke dinghen over-brecht, het welck altemael eene tale is van volmaecktheyt: want alle onderhoudinghe is rechtveerdich, als sy besteedt wort om icmandt te vermaecken, aenden welcken men soo grootelijckx verbonden is, over de groote wercken van liefde, die men van hem ontfanght, waer over ick my niet ghenoghen kan verwonderen. Siet wel toe, dat uwe Religieusen de on-gunst van onsen Pater *Garcia Alvarez* over haer niet en trecken, als sy segghen, dat hy haer voor seer hooveerdighe houdt, en laet niet van het aen haerlieden te segghen. Sy vreesen nu, het ghene men aen haer moet schryven: want mynen Broeder heeft aen haerlieden gheseyt, dat haerlieden Brief aen hem ghesonden was, om daer op te andwoorden. Ick en wete niet, oft dat ick moet schryven aen mynen heylighen Prior, eer dat ick 'et ontfanghen hebbe, het welck hy my sendt: want ick en kan niet segghen, dat ick 'et ontfanghen hebbe. Al 'et ghene ick doen kan, is, dat ick aen hem sal schryven door den Voerman.

5 O JESUS! hoe ben ick in hem verbonden over alle de weldaden, die hy U-E. doet! Hoe heeft den Brief van *Gabrielle* ons doen lachen! De neersticheyt, de welcke de Heylighe by-brenghen, ende de verftervinghe van mynen goeden *Garcia Alvarez* heeft ons eene groote devotie veroorsaect. Ick bevele hun hertelijck aen onsen Heere, ende groet hem van mynen t'weghen, van gelijcken oock alle de Susters. Ick beminne-se foodanichlijck, dat ick aen elcke in't besonder wel soude willen schryven. Ick en wete niet wat dat 'et is; maer het is seker dat ick haer eene besondere liefde draghe. Myne ghebiedenisse aen de Moeder vande *Portegaelsche*, endeaen *Delgada*. Waer van komt 'et, dat-ge my noyt iet en seght van *Bernarda Lopez*? Leest desen Brief, den welcken ick gheschreven hebbe, om hem te senden naer *Paterna*, ende is't dat hy niet wel en is, verbetert hem, alszynde Overste van dat Clooster: want ick geve u myn recht, op dat-ge beter soudt ghelucken in het ghene dat 'oorboorlijckste is. Godt wil het u loonen al 'et ghene dat-ge voor haerlieden doet: want om nu opentlijck te spreken, ick ontfanghe daer uyt eene seer groote vertroostinghe. Het is jammer dat ick niet en kan eyndighen. Godt geve dat ghy niet en hebt ghearbeydt in onsen Pater te betooveren. Onsen Heere wille u selver betooveren, ende u gheheel in hem overvormen. *Amen. Amen.*

Dienaererse van U-E. THERESIA VAN JESUS.

BEMERCKINGHEN.

1. O Groote Heylighe, hoe minnelijck heeft u den hemel ghemaect! Godt heeft u eene heyligheyt ghegeven vol van soeticheyt, ende van voorlichticheyt, om de volmaecktheyt ons soet, ende minnelijck te maken. Ick belyde dat den wegh vande deught hardt, ende swaer is: *Arcta est via qua ducit ad vitam*, maer Godt stort daer over sulcke soeticheyt, ende aenghenaemicheyt, dat, ghelijck

ghelijck *Plato* seyde, hoe heydens dat hy oock was, waer het saken de menschen de deught met hunne lichaemlijke ooghen konden sien ghelijck sy in haer selven is, sy hun de herten soude itelen door een minnelijck ghewelt, ende slaven maken van hare schoonheyt. En siet ghy niet, ô Christen mensch! in desen Brief het soet, ende minnelijck wesen vande deught, ghelijck in eenen spighel? In desen Brief, segg' ick, gheschreven van eene *Heylighe*, wiens vierighe begeerten waren, **OFT LYDEN, OFT STERVEN**, op dat ghy soudt verstaen met wat groote reden den *H. Joannes Chrysostronus* gheseyt heeft, dat'er in dit leven niet soeter, ende aenghenamer en is als de Deught! [a] *Nihil est virtute jucundius, nihil moderatione suavius, nihil honestate desiderabilius.*

2. Het schynt dat sy in desen Brief de soete wel-sprekentheyt vanden *H. Gregorius Nazianzenus* naer-ghevolght heeft, den welcken in syne ghemeen-same onder-handelinghe, die hy onderhiele met den *H. Basilius*, hem onder andere twee Brieven schreef, inde welcke hy hem met eenen alder-bevallichsten treck van bespottighe, ofte *Ironie* af-beeldt syne minnelijcke eenicheyt, ende wooninghe binnen *Ponto*, nemende voor stoffe van dese soete onder-handelinghe, die tuschen hun was, de rouwicheyt, de dorricheyt, ende de schroomelijcke geleghentheyt van dese eyflijcke Woestyne, de welcke hy met sulcke bevallicheyt vertooght, ende met soo kluchtighe woorden, dat hy hem inden eersten Brief schreef, dat hy syne Brieven vervult met kluchten, soude scheuren, waert dat hy't goet vondt; maer dat hy sy selven eerst soude verfaeden met lachen, ende alsoo ghenieten d'uytwercksel van syne vrientdchap op de maniere van de kleyne kinderen: [b] *Tu quidem que nostra sunt dicitur, & salibus impetito, & sonvellito, sive ioco id facias, sive studio, nihil istud retulerit. Risu modo, & puerilem in modum exsatiare, amicitia nostra fruere.* Waer uyt klaerlijck blyckt, dat het niet en is teghen de weerdicheyt, ende verheventheyt vande deught, dat de *Heylighe* hun tuschen malkanderen op dese maniere ghemeen-saemlijck onderhouden, om hunnen geest tot Godt te verheffen, ghemerckt dat dese twee soo groote Heylighen, ende vermaerde Leeraren vande *H. Kercke*, het selven gedaen hebben.

3. De goede gratie alleen met de welcke de *Heylighe* desen Brief gheschreven heeft, ofte wel de wel-sprekende penne vanden Hooghweerdighen Heere *Don Jan Palafox* zyn bequam om *Bemerckinghe* te maken op eenen soo schoonen Brief, ende alsoo mistrouwende van my selven, laet ick-se aenden Leser, op dat hyse naer sijne begeerte make, my alleenlijck te vreden houdende met de leeringe te ontdekken, de welcke sy ons daer in geeft: want ghelijck syn Hooghweerdicheyt van *Osma* inde *Bemerckinghen*, die hy ghemaectt heeft op eenen anderen Brief, die leer wel over een komt met desen, seght, de *Heylighe* dede meer geest, en meer wetenschap uyt-schynen in kluchtighe, ende aengename onderhoudin-

O o 2 ghen,

(a) *Joan. Chryf. Hom. 12. in Epist. ad Coloss.* (b) *S. Gregor. Naz. Epist. 23. & 24. inter Epist. D. Basili.*

ghen, als wel andere in serieuſe ſaken. Maer het ghene ick meen verwondere in deſen Brief, is de goede gratie, ende de bevallicheyt, met de welke ſy de Eerw. Moeder *Marie vanden H. Joſeph* al ſpelende verſterft, en verootmoedicht, wiens geeft iet groots, ende iet verheven hadde, ende alſoo en liet ſy de ghelegentheyt niet voor-by-gaen, van haer te verootmoedighen, ende te verſterven,

4. In't 2. ghetal toont ſy eene groote vreucht over de rekeninghe, die deſe Priorinne haer ghefonden hadde vande Penninghen, die hare Dochters met het werck haerder handen ghe wonnen hadden, het welck ſy haerlieden ſoo grootelijckx belaſt hadde; maer uyt vreeſe dat de ydele glorie haren geeft wel moghte bevanghen, neemt ſy die van haer wegh, gelijk met de handt, als ſy haer te verſtaen geeft het vermoeden dat ſy heeft, oft dat deſen Brief niet met eenen kleynen dracy en quam, die vande rechte waerheyt af wyckt, ende niet met eene eenvoudicheyt van een Duyſken, maer die een luttel heeft vande archliſticheyt vanden Vos, wiens ſchalckheyt ſoo vernuſt is, dat ſy haer in het goet ſelver in-dringht, waer uyt volght, dat't ſeer moeylijck is van ſyne aenſlaghen t'ontdecken, ghelijck den H. Geeft ſeght. Maer de *Heylighe* en verſtont geene geckernye, want alle hare woorden, al-hoe-wel van vermakelijckheyt, warden beſtiert tot de kenniſſe vande waerheyt.

5. In't 3. ghetal geeft ſy haer wederom twee ſlaeghs kens, den eenen teghen de ydelheyt, ende den anderen teghen de vermetentheyt: want deſe Priorinne gheſchreven hebbende aen onſe *Heylighe*, dat ſy eene ſekere Novitie ſeer wel wiſte te onderhouden, die met het goet, het welck ſy moeſte in-brenghen, alle de ſchulden konde af-legghen, de welke ſy gemaect hadden in het ſtichten van het Clooſter, ſeght ſy tot haer met eene groote bevallicheyt: *Ick vergeve u de ydelheyt, die ghy hebt van die te weten t'onderhouden met den klomp gout, is't dat ghy daer in gheluckt.* Waer mede ſy haer onder het gout, het welck blinkt op de munte, ontdeckt het gout vande oodtmoedicheyt, ende ſy leert haer een miſſrouwen te hebben van haer ſelven, om alle haer betrouwen op Godt alleen te ſtellen: want den goeden voort-ganck vanden Roep hanght vanden ghenen, die hem in-gegeven heeft, ende die hem alleen kan volmaken. Ende vanden anderen kant ſiende dat ſy ſoo by-geſtaen wirt vanden Eerw. *P. Hieronymus Gratians*, ſeght ſy haer wederom: *O hoe ydel, ende glorieus ſuldy nu zyn, van u gelijck half Provincialerſſe te ſien!* Waer door ſy haer, ende ons leert, dat wy ons niet en ſouden verhooverdighen, is't dat wy inde gratie zyn van onſe Overſten; maer op den ſelven rydt geeft ſy oock eene ſchoone leſſe aende Overſten, dat ſy hun ſouden matighen in die jonſten te toonen, verdelende die ghelijckelijck onder alle de onderſaten.

6. Ende ghelijck deſe Priorinne haer eenighe geeftelijke Verſkens, oft Liedkens ghefonden hadde, met de welke de Religieuſen haer eenvoudelijck vermacekt hadden, ſoo ſet ſy haer datelijck, om ſoo te ſegghen, op het ſtoeltjen, om

om haer vonnisse te geven, naer dat sy haer wel onderfocht hadde, haer uyt-
schellende als eene vermette perfoone, om diefwille dat sy voor eene verftandige
Vrouwe fcheen ghehouden te willen wesen: het welck de *Heylighe* behendich-
lijck doet, op dat sy haer niet en soude verydelen, ende dat sy de natuerlijcke
gratien, die sy van Godt ontfanghen hadde, tot lynen dienst soude besteden.
Ende ten leften seght sy haer in't 5. ghetal: *Leest den Brief, den welcken ick ghe-
schreven hebbe voor de Religieusen van Paterna, ende is't dat hy niet wel en is, werbe-
ters hem, als zynde Overfte van dat Huys: want ick gevee myn recht, op dat ge-
beter soudt ghelucken, in het ghene dat betaemlyck is:* het welck eene heymelijcke
berispinghe is, haer leerende door haer exempel, oodtmoedich van herten te
zyn, ende voor eene onwetende willen ghehouden te zyn, waerin de waerach-
tighe wyfheyt bestaet, ghelijck den Apostel seght: *Stultus fiat & sit sapiens.*
Alle dese deughden, ende gratien leert sy ons, niet alleenlijck door hare woor-
den, maer meer door hare wercken: want in alle ghefallen sochte sy alleenlijck
maer den geestelijcken voort-ganck van hare Dochters, haer leydende door ee-
nen soo foeten wegh tot de besittinghe vande waerachtighe gratie.

7. Het tweede ghetal behelst een seer besonder exempel van liefde, de welke
sy hadde voor de Siecken: want sprekende vande Priorinne van *Malagon*, seght
sy: *Laet my weten, oft dat 't Water van Loja, van soo verre ghebrocht, haer soude
konnen helpen, op dat ick 't van daer soude doen komen.* *Loja* is eene Stadt binnen
Andalousia, acht mylen van *Granada*, dese Waters zyn seer vermaert binnen
Spanien, ende sy is meer als vyftich mylen gheleghen van *Toledo*, alwaer onse
Heylighe was: niet te min en maect sy geene swaricheyt van een weynich Wa-
ter van soo verre te doen brenghen, om eene Siecke te verlichten. Eene liefde
voorwaer seer onghemeen, eene liefde buyten alle ghewoonte!

LXXXIV. BRIEF

*Aende selve M. Marie vanden H. Joseph, Priorinne
van Sivillen, geschreven binnen Toledo in't Jaer 1577.*

J E S U S

1. ****Y met U-E. myne lieve Dochter. Ick en hebbe u niet meer ghe-
* Z * schreven, ter oorsaken van myne ontfeltenisse, ghelijck ghy sult
* * * * * sien in dit papier, ende ick en heb't niet eer willen doen, tot dat ick
my beter soude bevinden, om aen u geene pynlijckheyt te geven:
ende al-hoe-wel dat ick merckelijck beter te pas ben, soo is't evenwel dat ick in
foodanighe gesteltenisse niet en ben, dat ick meer soude konnen schryven, door-
dien

dien dat ick datelijck een groot hinder gevoele; maer niet tegenstaende dat ick so qualijck geweest ben, soo ben ick evenwel datelijck herstelt gheweest, Godt sy ghelooft, ende ghedanckt. Dat hy u de goede tydinghen vergelde, die U-E. my gheschreven heeft: ick verskere u, dat sy voor my seer seer goet gheweest zyn, voor 'tminsten die, de welcke u huys aengaen: want het is voor my eenen grooten troost, van u in ruste te sien. Het is eene gratie, de welcke ick hier van onsen Heere uytter herten ghevraecht hebbe, daerom sal ick u veel liever de giften geven. Godt geve dat ghy my verstaet: want met de ryckdommen, met het ampt van Priorinne, ende met sulck eenen gheluckighen uyt-val in alles, hebt ghy teghenwoordich eenen grooten bystandt van noode, om de oodtmoe-dicheyt te bewaren.

2. Het dunckt my inder daedt, dat Godt u, door de gratien selver die hy u geeft, wilt oodtmoe-dich maken. Dat hy altydt ghebenedydt zy: want U-E. magh wel gheruyst zyn, dat sy van hem komen: van mynent' weggen soud' ick oock wel willen gheruyst zyn over de Suster vanden *H. Hieronymus*. Dese Dochter geeft my groote pynlijckheyt. Ghelooft my, sy en behoorde van my niet verre te zyn, ofte van iemandt anders, die haer altydt inde vreesse soude houden. Godt geve dat den duyvel ons geen spel en levert, het welck ons daer naer een groot werck geeft. Waerschouwt de Priorinne, dat sy haer alleenlijck niet een woordt en laet schryven, ende segg' het haer met de gheleghenthey van desen Brief, die ick sende, dat ick wel wete, dat sy bevanghen is met eene swaermoe-dicheyt, die haer ontfelt, ende is het faken dat het sulckx niet en is, soo moet het iet anders zyn, dat ergheris. Ghemerckt den Post maendagh toekomende van hier moet vertrecken, met den welcken ick u breeder soude kunnen schryven, soo en sal ick hier niet meer segghen.

3. Ick hebbe een seer groot ghevoelen ghehad, van dat onsen Pater een ondersoeck doet over het ghene dat van ons gheseyt is gheweest: want het zyn sotternen, met de welcke beter waer te lachen, ende hun te laten segghen: voor my, ick hebbe daer in eene groote voldoeninghe ghevonden. Ick ben blyde te verstaen, dat ghy lieden in goede ghesondtheyt zyt. Godt wille u die bewaren. van ghelijcken oock alle d'andere. *Amen.* Beveelt my aen onten Heere: ghemerckt dat desen Brief misschien den eersten sal zyn, die U-E. sal ontfanghen, soo en hebbe ick dese gheleghenthey niet willen laten voor-by gaen sonder te schryven. Ick sal aende Moeder Suppriorinne schryven, doordien dat hare klachten my seer wel hebben bevallen. De Priorinne van *Malagon* is in eene seer quade ghesteltenisse. 't Is van daghe den lesten dagh van Februarius 1577.

Onveerdighe Dienaeresse van U-E.

TERESIA VAN JESUS.

Daer zyn eenighe daghen, dat ick de andtwoordt gereedt houde, die ick doen moet aende Moeder van onsen Pater, sy sal maendagh wegh-ghesonden worden. Sy heeft my de reden gheschreven, die sy hadde van eene groote vreught.

BEMERC-

BEMERCKINGHEN.

1. **D**esen Brief is seer profytich, ende de *Heylighe* heeft konnen segghen, het welck den *H. Gregorius Nazianzenus* gheleyt heeft inden Brief, den welcken die twee andere Brieyen volght, vande welcke wy vermaen gehad hebben inde *Bemerckingen* vanden voorgaenden Brief, den welcken hy gheschreven heeft aenden selven *H. Basilius*: *Qua haectenus de Pontica conversatione scripsimus, ludrica fuere, non seria: qua vero jam scribo, vehementer seria sunt.* Al't ghe-
ne dat ick u tot hier toe gheschreven hebbe vande maniere, op de welcke ick ge-
leest hebbe inde *Woestyne van Ponto*, en heeft maer ghedient tot een vermaeck;
maer het ghene ick nu schryve is gheheel oprecht: het selven konde onse *Hey-*
lighe Moeder hier oock segghen.

2. In't eerste ghetal verhooght sy ons de belemmeringhe, die'er ghevonden wort inde overvloedicheyt vande ryckdommen, om te konnen arbeiden tot de be-
kominghe vande eeuwige: want ghelijck onsen Heere seght, het zyn door-
nen, die het fact der deughden versmachten, ende beletten haer, dat sy hare
vruchten niet en konnen voorts-brengchen: want den geest daer mede bekom-
merczynde, blyft hy min vry, om sich tot Godt te begeven. *Solet etenim re-*
rum abundantia (seght den *H. Gregorius*) *tantò magis a divino timore mentem sol-*
vere, quanto magis hanc exigit diversa cogitare.

2. In't 2. ghetal spreeckt sy van eene *Religieuse*, ghenaeamt *Isabella* vanden
H. Hieronymus, de welcke, volghens dat ick kan oordeelen, was ghegaen van
Sivillen naer *Paterna* met eenighe andere *Religieusen*, om dat *Clooster* te herstel-
len. Het schynt dat de *Heylighe* niet voldoen en was over den geest van dese *Re-*
ligieuse, het welck sy niet alleenlijk in desen Brief en toont, maer oock inden
dry-en-*Pfiftichsten* Brief vanden eersten Boeck in't 7. ghetal. Den middel om
haer te helpen, den welcken sy geeft, is, dat men haer niet en soude toe-laten
vaniet te schryven het welck de *Veropenbaringhen* raectt, het welck eene seer
goede, ende salighe onderrichtinghe is voor dierghelijcke personen: want de
Veropenbaringhe, is't dat sy valsch is, ende dat men daer aen kleeft, kan de ziele
beschadighen; die-se heeft; maer die gheschreven is, die is schadelijk aen de
ziele, ende aen gheheel de *Religie*: want vlieghende van den eenen naer den
anderen kant met de vleughelen van het papier, soo stryckt een ieghelijk sijn
vonnisse op syne maniere, het welck is sy selven uyt-te-stellen aen verscheyde
oordeelen, ende aen seer groote bedriegheryen.

4. In't 3. ghetal toont sy eer groot ghevoelen, om dietwille dat den *Eerw.*
P. Hieronymus Gratianns eenighe onderloockinghen dede binnen *Sivillen*, om haer
i'ontschuldighen met hare *Dochters*, ende alsoo het bedrogh t'ontdecken aende
ghene die al te lichtveerdich gheloove hadden gegeven aen het ghene, het welck
men teghen haerlieden ghedaen hadde. Soodanichlijk was de grootheydt van
haer gemoedt, dat sy lachte met de lasteringhen, ende met de eer-schendinghen
die

die men haer dede, ende sy hadde eene pynlijckheyt van te sien, dat men haer wilde voorstaen, volghende hier in den raedt vanden H. *Bernardus*, den welcken seght, dat de waerheyt geen bewysen moet hebben, om ghekent te zyn: want sy is van haer selvenghenoeghsaem, om de vermomtheyt vande valscheyt wegh-te-nemen door hare teghenwoordicheyt alleen: [a] *Nec verò in re manifestissima nostro arbitror opus esse eloquio, quod videlicet sola sit veritas, qua palliatam detegit falsitatem.*

[a] *S. Bern. Serm. 6. in Ps. Qui habitat in sine.*

LXXXV. BRIEF.

Aende selve Moeder Marie vanden H. Joseph,
Priorinne binnen Sivillen.

J E S U S

1. **** Ymer uw' Eerw. ende dat hy u soo vele, ende soo schoone giften
* Z* vergelde. Alles is wel, ende gheluckelijck aen-ghekomen. Ghe-
* ** lijck ick van sin ben hier over in't wyt ende breedt te handelen met
**** den Post, soo is't dat ick in desen teghenwoordighen Brief niet en
sal spreken, als van ghewichtighe saken. Ick hebbe het gheluck van dien En-
ghel benydt; Godt zy ghelooft, dat hy soo haest verdient heeft van hem te ghe-
nieten, daer ick geensints aen en twyfele. Ghelooft dat alle andere dinghen een
klaer teecken gheweest zyn vande kranck-sinnicheyt; hierom en maect daer
van geen werck, ende en spreeckt daer van niet, noch oock van het ghene *Be-
atrix* gheseyt heeft. Ick hebbe hare liefde grootelijckx gheacht, doet aen haer
myne ghebiedenisse, ende bedanckt haer van mynen t'weghen: doet oock my-
ne ghebiedenisse aen hare Moeder, ende aen alle d'andere. De kortse van U-E.
ende het ghene de Suppriorinne raectt, veroorsaectt in my eene groote ongher-
ustheyt. Godt geve dat'et qhaet soo langh niet en dure, ghelijck'et pleeghe
te doen: want ghylieden zyt in een soo kleyn ghetal, dat ick niet en wete, hoe
dat-ge den arbeydt kondt onderstaen, die'er voor-valt, Godt wille daer in voor-
sien ghelijck hy kan. Voor my, ick ben seer in pynen.

2. Voor soo veel als aengaet het ghene, het welck U-E. seght vande begrae-
fenisse, weet dat'et wel ghedaen is. Wy begraven-se hier inden Pandt, ende
hierom schicke ick van onsen Pater eene Ordonnantie te bekomen, waer door hy
ghebieden soude, dat men't over al alsoo soude doen: want alle de rest is voor
Religieusen, die geen Slot en onderhouden. Ende alsoo heeft *P. Garci-Alvarez*
grooten reden ghehad: doet aen hem myne ghebiedenisse. Aengaende van bin-
nen

nen het Slot te gaen in diergelijcke ghevalen, my en dunckt niet, dat 'et op die maniere soude moeten wesen; hier-en-tusschen alles wel overleyt hebbende, het is beter dat hy 'et zy, die daer binnen altydt come: want het Klooster van onse Paters is soo verre gelegen, dat ick niet en sien, hoe sy desen dienst soudenkonden doen: ende ick houde voor het besten, dat Pater *Garcia Alvarez* het soude doen, zynde sulcken ghelijck hy is, ende dat hy de Biechten vande Religieusen altydt soude hooren. Ick sal over dese sake met onsen Pater handelen, ende ick sal u den oorlof senden, die ick sal verkregen hebben. Ick hope hem voor Paefschén te sien, teroorfaken dat den *Ghesant* hem heeft doen komen, ende het schynt dat de saken nu op eenen goeden voet zyn. Peyst eens wat vreught ick daer over sal hebben. Hy is naer *Caravaca*, ende naer *Veas* ghegaen. Ick sende U desen Brief, den welken ick vande Moeder vanden *H. Albertus* ontfanghen hebbe, op dat ge foudt weten den staet van hare ghesondtheyt. Wy en hebben de saken van dat Klooster noch niet gheeyndicht, beveelt se aen Godt, en vergeet die van *Veas* oock niet in uwe gebeden, die my in eenen grooten ancxt houden, ter oorfaken van haerlieden twist-sake. Nauwelijckx en hebbe ick gisteren uwen Brief ontfanghen, oft ick hebbe de gheleghentheyt ghevonden, om hem aen onsen Pater te senden. Terwylén dat ick hier sal zyn, sal ick u over de sorghe voldoen, die U-E. ghehadt heeft, van aen hem myne Brieven te senden. Ontfanght de Leecke-Suster. Godt geve dat dese alleen ghenoech zy om u uyt de pyn te helpen, Ick hebbe onsen Pater alreeds ghewaerschouwt, dat ick aen u moeste schryven, om die 'ontfanghen.

3. Voor soo veel als raect de afstanninghe, ghedaen tot voordeel vande goede Suster *Bernarda*, siet wel toe, dat aenghesien sy hare Ouders noch heeft, het Klooster niet en magh erven, doordien dat de Ouders erf-ghenamen zyn; maer waert dat sy voor haer ghestorven waren, het Klooster soude aldan ge-erft hebben. Dat is seker, want ick weet 'et van seer gheleerde Mannen, doordien dat de Vaders, ende de Groot-vaders zyn erf-ghenamen uyt cracht van versterf, het welck 't Klooster niet zyn en kan, ten zy als die ontbreken. Daer sy toe verbonden is, is, dat sy haer eene Dote moeten geven: ende is 't dat sy niet met allen en weten van dese andere sake, sy sullen misschien Godt daer over loven, siende dat-ge met hun in 't vriendelijck wilt over-een komen. Voor 't minsten, waert dat sy gaven ghelijck formelijck aende sekeringhe, die sy ghegeven hebben voor de betalinghe, het soude eene groote sake zyn. U-E. kan aldaer sien, wat dat 'er in dit gheval kan ghedaen worden; maer ten is niet betaemlijck, dat sy eene Dote soudén laten te geven. Den Eerw. *P. Nicolaus* sal oordeelen, wat dat 'et oorboorlijckste is. Beveelt my hertelijck aen hem, aenden Eerw. *P. Gregorius*, ende aen die, aende welcke ick my ghewoon ben te bevelen. Blyft met Godt. Alhoe-wel dat ick my sedert eenighe daghen herwaerts beter bevinde, nopende de pyn in 't hooft, so en ben ick even wel niet vry van een groot geruys, het welck maect, dat 'et my seer pynlijck valt te schryven. De Priorinne van *Malagon*

sal my langhen tydt moeten gheselschap houden; maer ick ben seer bedroeft, om die swille dat hare sieckte ons soo weynighe hope geef van hare ghenesinghe. 't Is wel waer dat sy haer veel beter bevindt, ter oorsaken dat sy beter kan eten, ende dat sy van haer bedde kan komen; maer soo langh als de kortse haer niet en verlaet, volghens dat den Medecyn-meester seght, soo en kan men daer op geenen staet maken. Godt die almachtich is, soude ons dese gratie kunnen doen, vraghtse van hem hertelijck. Ghelijck sy aen U-E. selver Ichryft, soo en segghe ick van haer niet meer. 't Is van daghe den 6. Mey in't Jaer 1577.

Onsverdighe Dienaeressē van U-E.

Theresia van Jesus,

Doet van mynen t'weghen groote gebiedenissen aen myne Gabrielle. Ick hebbe my seer verblydt met haren Brief, ende dat sy wel te pas is. Godt wille de ghesondtheyt aen alle de Susters geven, ghelijck hy kan. Amen. Amen.

B E M E R C K I N G H E N.

1. **D**E En Briet heeft voor antwoordt ghedient op eenen Brief, den welcken de Eerw. Moeder *Marie vanden H. Joseph* aende *Heylighe* geschreven hadde, om haer te waerschouwen, dat onsen Heere tot hem gheroepen hadde eene Religieuse van dat Klooster binnen *Sivillen*: het moeste eene groote Dienaeressē van onsen Heere gheweest hebben, aenghesien de *Heylighe* seght, dat sy van hare Saligheyt geensints en twyfelde, ende dat sy het klaer aenschyn van Godt was gaenghenieten [ô wat een groot gheluck voor haer!] om die swille dat sy soo gheluckelijck ge-eyndicht hadde. Eylaes, wy zyn hier altydt in't ghevaer, ende in d'onsekerheyt, niet wetende wat van ons sal gheworden! wy wandelen hier tusschen hemel en aerde. 't Is waer, wy kunnen saligh worden; maer wy kunnen oock verdoemt worden: alles hanght van eenen ooghenblick. Wie en sal dien ooghenblick dan niet vreesen, aenghesien ons gheluck, oft ongheluck daer aen hanght!

2. Volghens het ghene de *Heylighe* seght in't eerste ghetal, het schynt dat'er in de ure van dese doot iet wonderlijckx moet gheweest hebben, gelijckerwys een *Visioen*, oft eene *Veropenbaringhe*, soo inde sieckte, als inde Suster *Beatrix vande Moeder Godts*, de welcke seer besondere *Visioenen* ghehadt heeft; maer de *Heylighe* snydt dit af met hare wonderlijcke wyshheit, als sy haer lieden verbiedt, dat sy 'et niet en souden ghelooven, noch daer van eenich werck maken, noch daer van aen iemandt spreken: want het konde eene rasernye wesen, die door de cracht vande sieckte konde veroorsaecht worden. Het welck ty op die maniere heeft willen doen, op dat hare Dochters niet en souden kleven aende *Visioenen*, noch aende *Veropenbaringhen*, waer in groot peryckel kan wesen van bedroghen te zyn; maer dat sy d'ooghen souden slaen op de deughden van hare Mede-Suster, de welcke die ghecoefficient hebbende, een soo gheluckich eynde verdient hadde.

Maer

Maer op den selven tydt leert sy ons, met wat aendachticheyt, ende rypsinnicheyt wy dierghelijcke saken moeten handelen, ende ontfanghen, om niet bedroghen te worden.

3. In't 2. ghetal onderricht sy haer inde maniere, de welcke sy moeten onderhouden inde begraeffenisse vande Religieusen, ende hoe dat sy haerlieden moeten wederhouden inde teghen woordicheyt vande perfoonen, die binnen het Slot moeten komen, om die by-te-staen, op dat-se wel souden sterven, als de Paters haer desen dienst niet en konnen bewysen, om dietwille dat sy soo verre van daer woonden. Sy seght dat den Capellaen maer alleen en magh binnen komen, om dit werck van liefde te doen, ghemerckt hy de Biechten vande Susters gemeynsijck hoorde, ende dat'et eenen seer deughdelijcken Man was. In't derde ghetal seght sy, hoe dat sy haer moeten draghen met de Ouders vande Overledene, ten opficht vande erffenisse: want sy hadden daer van af-standt ghedaen ten profyte van het Klooster: want de Religieusen moghen erven, ghemerckt sy het selve Ghebodt vande Paters niet en hebben. Ende sy versoect van haerlieden, dat sy op alle manieren souden maken over-een te komen met de vrienden, ont alle gherucht, ende alle ongevallen van twist-taken t'ontvlieden.

LXXXVI. BRIEF.

Aende selve Moeder Marie vanden H. Joseph.

J E S U S.

i. **** E gratie vanden H. Geest zy inde Ziele van U-E. myne lieve Dochter. Ick ben grootelijckx bedroeft over de quellinghen, die U-E. **** lyt, ende besonderlijck over de kortse, die u soo swaerlijck bevanght; maer den ghenen, die wenicht Heyligh te zyn, moet noch veel meer verdragen als alle dese dinghen. Onsen Pater heeft my den Brief ghesonden, den welcken U-E. aen hem den 10. vande dese maendt geschreven heeft. Ick hebbe pyne in't hooft; des-niet-teghenstaende en hebbe ick alle dese daghen niet ghelaten van sorghe te draghen, om my te berichten vanden staet van U-E. ghesontheit, ende van dien vande Eerw. Moeder Suppriorinne, wiens sieckte eenegroote pynlijckheyt in my veroorsaect heeft. De Moeder *Briande* is van tydt tot tydt een weynich beter; maer een weynich daer naer valt sy wederom in hare onpasselijckheden, die haer tot eenen seer quaeden staet brengen. De verlichtinghe, die ick hebbe in myne pyne des hoofts bestaet daer in, dat ick geene soo groote flouwte en ghevoele, die my belet te schryven, ende te arbeyden meer als ick ghewoon ben; maer het gheruys is altyt op de selve maniere, ende seer

moeijlijk, ende hierom diene ick my van een anders handt om alle dese Briefven te Ichryven, die ick ghenootsaeckt bente beantwoorden, ten waer dat 'et eene fake ware, die niet en magh gheweten zyn; hierom hebt hier in gheduldicheyt ghelijck in alle de reste. Al 'et ghene ick tot hier toe gheseyt hebbe, was alreeds gheschreven, als mynen Broeder aenquam, die U-E. hertelijck doet groeten. Icken wete niet oft hy aen U-E. sal Ichryven: ick wille segghen dat 'et mynen Broeder *Laurentius* is, hy is wel te pas, Godt lof, ende hy gaet naer *Madrid* om syne eyghe faken. Ohoe grootlijckx heeft hy uwe quellighen gevoelt! Ick segghe u met eene oprichte meyninghe, dat Godt u teer deughdelijck wilt maken. Schept altydt goeden moedt, want naer desen tydt sald'er eenen anderen komen, ende ghy sult u verheughen van gheleden te hebben.

2. Als dit Slaefken moet binnen komen, en stelt u in geender manieren daer teghen: want inde begintelen der Cloosters, gaet men over vele faken, 't welck men andersints niet en soude kunnen doen, ende men moet soo datelijck met haer niet handelen vande volmaecktheyt, maer dat sy wel diene: want men vraeght soo vele niet van eene Leecke-Suster, ende sy soude gheheel haer leven konnen blyven sonder Professie te doen, is het faken dat men oordeelt, dat sy daer toe niet bequaem en is. Het quaetste is voor hare Suster, en laet daerom niet van haer oock te ontfanghen, ende tracht van Godt te bekomen, dat sy goet zy. En praemt noch d'eenē, noch d'andere met de volmaecktheyt: het is genoegh dat sy wel onderhouden tot het ghene sy gheroepen zyn. U-E. is wel verbonden aen dese kleyne Slave, doordien dat sy u van eenen grooten arbeydt ontlast. Men moet ictlyden: wy doen alsoo over al inde begintelen, want men kan niet min doen.

3. Is't dat die andere, de welcke verfoeckt Religieuse te worden, soo deughdelijck is, ontfanght haer: want men moet'er soo vele ontfanghen, als'er sterfen. En stelt u niet in pyne, want sy gaen recht naer den hemel. Ick sien nu wel hoe groot dat 'et verlies sal zyn voor U-E. is't dat de Suppriorinne komt te stervē.

Wy sullen besorghen dat die van *Palerna* sullen wederom keeren, als de faken sullen vast-ghestelt zyn. O wat Brief heb ick aen U-E. gheschreven, ende aen den Eerw. Pater *Gregorius*! Godt geve dat hy u ter handt come. O op wat eene schoone maniere hebbe ick ghehandelt met den eenen, ende met d'andere, om die wille dat ge van Clooster hebt willen veranderen! Ick en wete niet, hoe dat ghy eene soo groote uyt-sporicheyt hebt honnen willen doen. Beveelt my aen hem, aen alle de Vrienden, ende aen myne Dochters. Ghelijck desen Pater nu soo datelijck aen-komt, soo en wille ick hem niet meer segghen. Godt beware u; maer hebt oock eene groote sorghe van u selven te bewaren: want ick ben meer in pyne met uwe sieckte, als met alle andere dinghen. Ick verfoecke van u uyt liefde, ende van *Gabrielle* van u wel te koesteren, ende ick ghebiede soo aen d'eenē, als aen d'andere van lynwaert te draghen, ende u te wachten van eenighe strengigheden te oeffenen inden tydt van sulcken noodt. Hier zynder weynighe,

weynighe, die ghesondtzyn. Ick bevele my aen alle de Susters. Godt wille u voor my bewaren. Ick en wete niet, hoe dat ick u soo seer beminne. *Brianda* groet u, ende hoe sieck dat sy oock is. Sy houdt my altydt gheselschap. 't Is van daghe den 28. Junius. Ontleent gelt om eten te koopen, men sal't daer naer wederom geven. En lydt geenen hongher, dat geeft my groote pynlijckheyt: wy doen't hier oock alloo, ende Godt voorset't daer naer.

Van U. E. THERESIA VAN JESUS.

W. B. E. M. E. R. C. K. I. N. G. H. E. N.

1. **A**Ls de *Heylighe* desen, ende den naervolghenden Brief schreef, waren de *Religieusen* van *Sivillen* in haer alder-grootste lyden, door de welke sy de *Eerw. Moeder Marie vanden H. Joseph* aen-moedichde: want sy was, die het meeste lede, ende op wie de slaghen van dese schroomelijcke vervolginghe ten vollen vielen: ende hierom stelt sy haer voor de soete vruchten, de welke het lyden voorts-brenght, ende de vreught van geleden te hebben met eene heylighe verduuldicheyt. Het is in dese ghesteltenisse dat den *Rechtveerdighen* soete lof-sanghen voor-singht inden nacht van de quellinghe, verlicht zyn de door de stralen van dien schoonen dagh van d'eeuwicheyt, den welken sy verhoopt: *(a)* *Carmen in nofte*, seght den *H. Gregorius*, *est letitia in tribulatione: quia, etsi pressuris temporalitatis affligimur, spe jam tamen de aeternitate gaudemus.*

2. In't tweede ghetal verlicht sy ons met het licht van hare hemelsche wyfheyt, ende sy ontsteect ons met het vier van hare alder-brandenste liefde, als sy seght aende *Eerw. Moeder Marie vanden H. Joseph*, dat sy haer in geender maniere en soude teghen-stellen, op dat een *Slavinneken* het *Habyt* soude moghen ontfanghen van eene *Leecke-Sulter*, die nu alreeds hare vryheyt hadde, doordien dat sy aen haer seer verbonden waren. Sy hadde haer lieden onghetwyffelt als *Slave* ghedient buuten het *Slot* in alle ghevalen, die daer voor-ghevalen waren van dien tydt af, dat sy binnen *Sivillen* gekomen waren. Sy voeght daer by, *Dat men haer niet en soude praemen met eenighe punten vande volmaecktheyt, maer eer verlichten, ende in sulcker voeghen maken, dat sy soude arbeiden:* waer in sy de waerachtighe volmaecktheyt leert, de welke daer in bestaet, dat men sich voeght naer de verbintenisse vanden *Staet*, den welken men omhelst heeft, gelijk formelijck aen onse *Professie*: de *Leecke-Sulter* in haren dienst, ende de *Choor-Sulter* inden haren; al-hoe-wel dat de *Heylighe* dese leste door haer exempel de handt aen alle wercken oock heeft leerén steken, ende den *Brevier* te laten, om de fruyt-panne inde handt te nemen, met de welke sy eens op-getoghen ghevonden is gheweest, makende eenen *Choor* vande keucken.

3. Maer wederkeerende tot ons *Slavinneken* [is't dat sy desen naem noch verdient te draghen, zynde de *Bruydt* van *Christus* gheworden, ende de *Doch-*

LXXXVII. BRIEF.

Aende selve Moeder Marie vanden H. Joseph.

J E S U S

1. **** Y met u, mynelieve Dochter, ende dat hy aen U-E. ende aen alle
 * Z * uwe Dochters soo goede Feest-daghen van Paesschen geve, ghelijck
 * * * ick van hem verloecke. Het is voor my eenen grooten troolt ghe-
 weeft, te verstaen, dat-ge wel te pas zyt. Ick ben ghelijck ick ple-
 ghe: mynen erm is seer quaet, ende myn hoofd is soo ontfelt, dat ick niet aen-
 dachtich en kan zyn aende Ghetyden, die men leeft. Voorwaer het moet wel
 welen, dat dese gesteltenisse voor my de beste moet zyn. Ick soude seer get rooft
 zyn, dat ick de ghesondtheyt hadde, om aen u in't lanck, ende breedt te schry-
 ven, ende aen alles myne groote ghebiedenissen te doen. Wilt-se doch van my-
 nen t'weghen doen, besonderlijck aende Suster vanden H. *Franciscus*, en seght
 haer, dat hare Brieven ons een groot vermaeck hebben ghegeven. Geloof dat-
 ge haer hebt doen vliegghen, door de groote werckelijckhey, die ty heeft doen
 blycken in alle dien tydt, dat sy Priorinne gheweest is. O JESUS, wat eenic-
 heyt is'er voor my, van my soo verre van u, ende van alle d'andere te sien! Godt
 geve, dat wy al-te-famen inde eeuwicheyt vereenicht moghen welen, waer me-
 de ick my ghetroofte, siende dat alles soo haest voor-by gaet.

2. Het heeft my seer wel bevallen, als ghy spreeckt vande Susters van Pater
Bartholomeus, segghende, dat-ge in haer maereene foute en vindt: want al is't
 schoon dat-ge met haer alle de schulden van't Huys soudt kunnen betalen, niet
 te min het ghebreck dat sy hebben, is onverdraeghlijck. Hierom, is't dat sy niet
 wysen zyn, in geender maniere en suldy haer ontfanghen, doordien dat'et te-
 gghen de Statuten is, ende een ongheneeslijck quaet. Voor soo veel als aengaet
 die andere, om de welcke men duyfent draeyen doet, ick segghe dat derthien
 jaren te jonck is. Men soud'et aldaer kunnen sien. Geloof my, dat ick u wen-
 sche, al'et ghene dat goet is.

3. Voor, ende al eer ick'et vergete, ick moet'et u segghen, dat ick niet wel
 voldanen ben van die Susters, om dieswille dat sy dinghen schryven, die haer
 in't Ghebedt overkomen: want daer in zyn vele onbetaemlijckheden, die ick
 wel soude willen te kennen geven. Weet, dat al-hoe-wel het niet en is al styd-
 verlies, het is oock altydt een beletfel voor de ziele, om met vryhey te gaen, be-
 halven dat'er oock vele verbeeldinghen kunnen onder loopen. Is't dat ick'et in-
 dachtich ben, ick sal onsen Pater daer overspreken, ende is't dat ick'et vergete,
 en laet niet van het aen hem selver te segghen. Als het saken van ghewicht zyn,

men vergeet die gemeynlijck niet, ende is't dat men't vergeet, daer sal weynich aen belangen van het aen haer te segghen. Het is genoegh, dat ghy'et indachtich wort, als ghy onsen Pater sult sien. Voor soo veel als ick kan begrypen, sy gaen wel voorts door eenen verkeerden wegh, ende waert dat'er iet soude zyn, het welck haer soude konnen beschadighen, dat soude wesen, om dieswille dat sy te veel werckx souden maken van het ghene sy sien, oft hooren. Als het saken van wroeginge zyn, dat sy'et aen u te kennen geven: want ick kenne U-E. voor foodanighe, dat is't by-aldien sy aen u geloove geven, Godt en sal niet laten van aen u het noodich licht te geven, om haer te bestieren: want ick kenne de onghewallen al te wel, die'er zyn in te peysen, ende te her-peysen het ghene men wilt schryven, ende oock het ghene, het welck den duyvel in't hooft kan steken. Neemt dit punt hoogh op. Waert dat'et iet van groot gevolgh soude wesen, ghy soud'et konnen over-schryven, sonder dat sy'et souden konnen te weten. Waert dat ick getoont hadde, dat ick eenighe achtunghe voor de Suffer vanden *H. Hieronymus* hadde, ick en soude noyt ghedaen ghehadt hebben, ende al-hoe-wel dat'er eenighe van die *Veropenbaringhen* my waerachtighe schenen te wesen, ick sweghe evenwel. Geloof my dat'et besten is Godt te loven, die dese gratien geeft, de welcke voor-byzinde, en moet men daer op niet meer peylen: want het is de ziele, die alle het profyt moet ghevoelen. Het ghene sy seght van *Elias*, dat is goet; maer ghelijck ick inde heylighe Schriften soo wel niet gheoeffent en ben, ghelijck sy is, soo en wete ick niet wat dat de *Affyrianen* zyn. Beveelt my hertelijck aen haer, ende seght haer, dat ick-se teerlijck beminne. Doet oock myne gebiedenisse aen *Beatrix*, ende aen hare Moeder. Ick verheughe my grootelijckx als ghy my van haer spreeckt, ende over de goede maren, die ghy my van alle de Suffers geeft.

4. En ghelooft niet al, het ghene men daer seght, men geeft ons hier betere hopen, met de welcke wy ons verheughen, al-hoe-wel inde duysterhey t, ghelijck de Eerw. Moeder *Isabella vanden H. Franciscus* seght. Behalven de pyne, die ick in mynen erm hebbe, soo ben ick som wylen met eene groote pyne in myn herte bevanghen; hierom sendt my een weynich water van Oranic-bloemen; maer doet'et in sulcker voeghen, dat de flesse niet en breke, om dese reden is't, dat ick'et van u niet eer gevraeght en hebbe. Dat ander water van d'Enghelen was soo schoon, dat ick wroeginghe hadde van my daer van te dienen, ende alsoo heb ick'et aende Kercke ghegeven, om den Feest-dagh vanden *H. Joseph* daer mede te vereeren. Doet myne hertelijcke ghebiedenisse aenden Eerw. P. Prior *Delas Cuevas*. ick beminne dien heylighen Man grootelijckx. Groet van mynen t'weghen oock den Eerw. P. *Garci-Alvarez*, ende myne lieve *Gabrielle*. Sy soude bynaer jalourszyn, waert dat de groote liefde, die wy malkanderen draghen, in onsen Heere niet en ware, ende waert dat sy niet en wiste, dat-se aen U-E. ende aen uwe Dochters soo wel besteedt ware. Dit is't, dat de Eerw. Moeder *Isabella vanden H. Franciscus* ons tracht wys-te-maken, maer met sulck eene heylighe

heyliche in-druckinghe, dat alwaert schoon sy om geene andere reden naer dit Huys en was ghekomen, als om uw' Eerw. met alle hare Dochters te verheffen tot den hemel; hare komste en soude niet vruchteloos gheweest hebben; maer in wat plaetse dat U-E. is, men geeft u lof. Ghebenedydt zy hy, die u eene soo groote bequaemheyt ghegeven heeft, met de gratie, van die soo wel te gebruycken. Ick en kan niet meer, ick bevele my inde ghebeden vande Moeder vanden *H. Franciscus*, ende van alle d'andere, besonderlijck in die vande Suster vanden *H. Hieronymus*. *Therese* versoect die van uw' Eerw. Den Heere *Laurentius de Cepeda* is wel te pas. Godt geve, Eerw. Moeder, dat-ge desen Brief kont lesen: want wat kan men doen met quaet gereedschap om te schryven, ende soo ghepraemt zynde om het te doen? 't Is van daghe den Vrydagh van het Cruys. Sendt my seer weynich Oranie-water, tot dat men sal sien, hoe dat men't sal kunnen ontbieden.

Van U-E. THERESIA VAN JESUS.

BEMERCKINGHEN.

1. **O**nse Heyliche heeft desen Brief op Goeden-vrydagh gheschreven in't jaer 1578. zynde binnen *Avila*, alwaer sy veel lede in haren erm, den welcken den duyvel ghebroken hadde, ghelijck wy in andere Brieven gheteyt hebben: hier van is't dat sy spreekt in't eerste ghetal.

2. In't tweede seght sy aende Eerw. Moeder *Marie vanden H. Joseph*, dat sy de Susters van eenen Religieus, ghenaeamt *P. Bartholomeus*, in geender maniere en soude ontfanghen, is't dat sy niet wys en zyn: want dat is teghen de Statuten, ende een on-gheeneelijck quaet. Ende sy seght met eene groote aerdicheyt: *Het ghebreck, het welck U-E. in haer bemerckt, heeft my wel befallen*, al oft sy hadde willen segghen: op de maniere gelijk U-E. dit ghebreck neemt, dunckt u, dat het niet met allen en is, geen verstandt te hebben? des-niet-teghentaende is't et soo groot, dat 'et niet te helpen en is. Waert dat sy niet met allen en hadden om in-te-brenghen, icken soude-se niet verworpen, ghemerckt ick'er soo vele sonder Dote ontfanghen hebbe. Waert dat sy geene Deught en hadden, wy souden haer die konnen geven in onse Kloosters, want daerom komen sy inde Religie, maer als het verstandt ontbreect, dat en kan niemandt geven, als Godt alleen: overfulckx en ontfanght-se in geender manieren, alwaert oock dat sy eene Dote mede-brochten, die ghenoeghiaem soude zyn om het Huys te betalen: want ick hebbe myne Dochters arm van gelt liever te sien, als van het verstandt berooft te zyn.

3. Den *H. Bernardus* geeft ons de reden, waerom dat dit quaet ongeneelijck is, ende is dese, om dieswille dat dierghelijcke perfoonen voor't meesten-deel de ghewoonte hebben van onghewoelijck te zyn; waer uyt volghet, dat alswanneer de poorte van't verstandt ghesloten is, soo en is'er niet, langhs waer men de

deught daer in kan brenghen. Is't dat-ge hun met reden wilt aengaen, sy en begrypen die niet: is't dat-ge hun wilt berispen, sy en vatten die niet: de kastydinghe en doet geene in-druckinghe, doordien dat sy-se niet en ghevoelen, ende al is't dat sy eenighe pyne komen te ghevoelen, sy en gaet niet tot het redelijck deel, ende alsoo heeft *Jeremias* van diergheelijcke ghefeyt: (a) *Percussisti eos, & non doluerunt*: Heere ghy hebt hun gheslaghen, maer sy en hebben niet getoont, dat sy daer over eene pyne ghevoelt hebben, ghelijck oft ghy teghen eene rotse gheismeten hadde: Dit is de reden, seght den H. *Bernardus*, dat dese sieckte ongheneeslijck is; ende alsoo seght hy met een groot gevoelen: Ick sal tranen storten over myne droefheyte, die my het quaet veroorsaect, het welck ick lyde, op dat myne wonde by avonturen niet onghewoelijck en worde, ende alsoo ongheneeslijck kome te zyn. [b] *Plangam dolorem meum, ne si forte insensibile fuerit, sit etiam insanabile vulnus meum.*

4. Het 3. ghetal is seer profytich voor persoonen, die het *Ghebedt* oeffenen, ende voor de geestelijcke Vaders, die haer bestieren, ende het vertooght ons seer eyghentlijck den geest van onse *Heylighe*, de welke haer hiele aende vasticheyt vande deught, ende niet aen het on-licker vande *Visioenen*, ende vande *Veropenbaringen*. Dese geest is't, den welcken sy hare Dochters heeft trachten in te drucken, niet alleenlijck door het ghene sy seght in desen Brief, ende in eenighe andere, maer oock in alle het ghene sy gheleert heeft in hare Boecken, ende namentlijck in't Neghenste Capittel vande Sefde Wooninghe van het *Casteel der Zielen*, alwaer sy ses, maer seer krachtighe reden voorstelt, om te betoonen van hoe groot ghewicht dat't is, van niet geneghen te zyn tot diergheelijcke soorten van gratien, al-hoe-wel dat men-se grootelijckx moet achten, als syne Majesteit die ghelieft te geven; overfulckx en heeft dit punt geene bemerckinghe van noode: ick voeghe alleenlijck maer daerby, dat de *Heylighe* ons vanden hemel het selven heeft ghewaerschouwt, als eene sake so onodtsakelijck, door hare lieve Dochter, de lot-weerdighe Moeder *Catharina van Jesus*, ghelijck men kan sien inde neghenste *Waerschouwinghe*, de welke ick ghestelt hebbe achter hare Wercken inden tweeden Boeck, waer op den hoogh-weerdighen Heere *Bisschop van Osma* seer schoone Bemerckinghen gemaeckt heeft, met sulcke welsprekentheyte, ende gheleertheit, dat wy daer by niet en weten te voeghen.

(a) *Jerem. 5. v. 3.* [b] *S. Bern. Serm. de Verbis Dom. Omnis qui se exultat.*

LXXXVIII. BRIEF.

Aende selve Moeder Marie vanden H. Joseph.

J E S U S.

1. **** En H. Geest zy met u, myne lieve Dochter. Ick hebbe twee van
 * D * uwe Brieven ontfanghen, den eenen over *Madrid*, ende den ande-
 * * * ren door den Muyl-dryver van alhier, den welcken hy my ter handt
 ghestelt heeft dese weke; maer hy wächt ghemeynlyck soo langh,
 dat hy my een misnoeghen geeft. Al'et ghene dat U-E. my ghesonden heeft, is
 gheluckelyck aen-ghekomen, ghelijck oock het water, het welck uytne-
 de goet is; maer ghelijck ick 'et nu soo grootelijckx niet van noode en hebbe, dit
 is ghenoegh. De pottkens, die U-E. my gesonden heeft, vinde ick seer fraey
 te zyn, ick heb'er nu ghenoegh. Ghelijck ick my nu beter bevinde, soo en heb-
 be ick soo vele leckernyen niet van noode: want ick moete my eens leeren ver-
 sterven. Het gaet beter met mynen erm, al-hoe-wel dat ick daer in noch geene
 sterckte ghenoegh en hebbe om my selven te kleeden; maer men geeft my hope,
 dat hy haest herstelt sal zyn, als de groote hitten sullen aen-komen. De kloppin-
 ghe de herten, die ghy seght te hebben, geven my een groot achterdencken,
 want dat is seer pynlyck. Ten verwondert my niet, dat-ge daer mede bevang-
 ghen zyt, want de quellinghen die ghy onderstaen hebt, ende bynaer sonder ee-
 nighe hulpe, zyn schrickelijck gheweest: want al is't schoon dat onsen Heere
 u de gratie ghedaen heeft vande deught, ende den moedt te geven om die te ver-
 draghen, soo is't nochtans dat de nature die niet en laet te ghevoelen. Eene sake
 moet u troosten, de welcke is, dat uwe ziele in dese ghefallen groot profyt ghe-
 daen heeft, ende en peyft niet dat ick dit segghe om u te troosten, maer om dat
 ick sekerlijck wete, dat 'et alsoo is, ende dat en ghebeurt noyt, myne lieve Doch-
 ter, sonder dat 'et ons dier ghekost heeft.

2. Het lyden, dat u teghenwoordich over komt, heeft in my eene groote
 pynlyckheyt veroorsaect, door dien dat 'et eene sake is, de welcke eene soo
 groote onruste brenghet aen alle de Susters. Het is veel, dat 'et eenichsints beter
 gaet. Ick hope in onsen Heere, dat sy sal ghenesen, ghelijck 'etaen vele ande-
 re ghebuert is, die de selve sieckte ghehad hebben: ende het is veel, is't dat
 sy haer laet ghenesen. Godt sal 'et doen. Misschien wilt hy u dit Cruys op-leg-
 ghen, om dat voor eenen wynighen tydt te draghen, ende daer uyt een groot
 goet te trecken, ick bid 'et hem uyt gantsch myn herte. Let op eene sake, die
 ick u gaen segghen, de welcke is, dat-ge haer soo wynich soudt gaen besoe-
 ken, alst moghelijck is: want dat is seer hinderlijck voor het quaet dat U-E.

lydt aen't herte, het welck soude konnen toe-nemen, ende alsoo soudy u in een groot ghevaer stellen. En peyst niet dat dit maer eene enckele waerschouwinge is, maereen ghebodt, het welck ick u geve. Het ghene dat U-E. moet doen, is, dat-ge twee Susters onder alle d'andere soudt uyt kiezen, de welcke ghy oordeelt het herte sterckerte hebben, om sorghe te draghen voor de siecke; maer de andere en moghen by naer noyt daer by komen. Hier en tusschen dat en belet niet, dat-se al-te-mael bly van geest zyn, ende sy en moghen haer daer over niet meer bedroeven, al oft dat sy eene andere sieckte hadde. Daer en is oock soo groote reden niet om met haer medelyden tē hebben: want de ghene, die met dese sieckte bevanghen zyn, en ghevoelen het quaet niet, ghelijck die, de welcke andere sieckten hebben.

3. Wy lasen over eenighe daghen, dat in het Clooster van ons *Order*, alwaer de *H. Euphrasia* was, oock eene Religieuse was, die met de selve sieckte van dese Suster bevanghen was, de welcke niet en wilde ghehoorsamen, ten zy aende *Heylighe*, de welcke haer eyndelijck ghenas. Misschien sald'er iemandt in u Klooster zyn, de welcke dese meer sal vreesen. Waert dat'er in dese Kloosters niet te lyden en ware door't ghebreck van ghesondtheyt, het souden aerdt-sche Paradyfen zyn, ende alsoo en souden wy geene reden hebben om te verdienen. Waert dat men haer eene roede gaf, sy en soude soo niet schreuwen, ende ten soude haer niet hinderen. 't Is seer wel ghedaen van haer ghesloten te houden. Ick hebbe ghepeyst, oft dat sulckx haer niet en is over-ghēkomen, door al te groote overvloedicheyt van bloedt: want voor soo veel als my dunckt, sy was gewoon pyne in hare schouderen te ghevoelen. Godt wille daer in voor sien. Weet, dat al-hoe-wel die ghelijcke dinghen seer ghevoelick zyn, soo is't nochtans dat die pynlijckheden niet te verghelijcken en zyn aen die, de welcke ick soude ghevoelen, waert dat ick onvolmaecktheden, ofte ongheruste zielen saghe; ende ghemerckt dat'er sulckx niet en is in u Clooster, en wilt u soo seer niet bedroeven over alle dese lichamelijcke kranckheden U-E. weet seer wel, dat is het saken ghy deel moet hebben vande glorie vanden ghenen, die gekruyft is geweest, ghy door het Cruys moet in-gaen: ende ten is niet noodich dat men het lyden van Godt vraghe, al-hoe-wel dat mynen Pater *Gregorius* van gevoelen is, dat'et noodich is van het te doen: want de ghene, die syne Majesteit bemint, leydt hy door den selven wegh, die synen eenighen Sone door-wandelt heeft.

4. Ick hebbe den anderen gheschreven aen mynen Pater Prior *De las Cuevas*, doet hem van mynen t'weghen eene groote ghebiedenisse. Leest den Brief, den welcken ick schryve aen Pater *Garci-Alvarez*, ende is't dat U-E. het goet vindt, geest hem. Myn hooft, het welck altydt ontstelt blyft door dat gheruys, al-hoe-wel dat'et een weynich beter gaet, belet my dat ick hun niet altydt en schryve, het welck ick seer gerne soude doen; maer wil'et voor my voldoen.

5. Ick hebbe my seer verheught te verstaen, dat onsen Pater aen die twee Susters, die haer te seer tot het Ghebedt begaven, gheboden heeft vleesch te eten.

Weet,

Weet, myne Dochter, dat ick daer over groote pynlijckheyt ghehadt hebbe, ende waert dat ick-se by my hadde, sy en souden van die saken soo groot gerucht niet maken, de welke, om dat-se soo menichvuldich zyn, my reden geven om daeraen te twyffelen: want al is't schoon dat'er eenighe waerachtich konnen zyn, ick soude evenwel altydt van ghevoelen zyn, dat'et sekerste is, daer van geen werck te maken, ende dat U-E. ende onsen Pater niet en toonen, dat-se die grootelijckx achten; maer tracht'et alle beyde te verworpen: want al is't dat-se waerachtich zyn, men verliest evenwel door desen middel niet. Ick segghe van die te verworpen, want al is't dat men kan segghen, dat'et wegghen zyn, door de welke Godt de zielen leydt, eenighe op eenighe maniere, ende andere opeene andere maniere, ick segghe nochtans dat desen den wegh niet en is, den welcken de zielen leydt tot eene grootere heyligheyt, ende volmaecktheyt, gelijk'et waerachtich is.

6. Ick ben blyde gheweest te verstaen het ghevoelen van *Acosta*, die een soo goet ghevoelen van haer heeft. Ick wilde nochtans wel, dat hy haer soo vele dinghen niet en seyde, op dat hy haer niet en verliefe, waert dat'er eenighe daer van niet uyt-en-vielen, ghelijck sy hem gheseyt heeft, ghelijck'et aen my selver gebeurt is met haer. Ick en segghe niet, dat sy in dese ghevalen iet verloren heeft; maer ick wete wel, dat al-hoe-wel eenighe van dese gratien van Godt voorts-komen, dat'et somwylen nochtans ghebeuren kan, dat-se van hem niet en komen; maer dat'et eer uyt-werckfelen zyn vande Verbeeldelijcke Cracht. Ick hebbe vergeten, op wat tydt dat'et moet ghebeuren, het welck die andere voorseyt heeft; laet'et my weten wat dat'er valsch, oft waerachtich sal zyn. Met dese geleghentheyten worden de Brieven seer wel bestelt. My komt nu te voren, dat'et niet dienstich en is, dat ick aen *Garci-Alvarez* andtworde, tot dat-ge my sult geschreven hebben, oft dat hy iet van dese saken weet, op dat ick hem aldan iet magh schryven dat dienstich, ende ghevoeghlijck is. Hier-en-tusschen groet hem hertelijck van mynen t'wegghen, ende seght hem dat ick eene groote vreught ghehadt hebbe van synen Brief te sien, ende dat ick hem daer op sal antwoorden.

7. Siet wel toe, wat-ge sult doen ten opzicht van die twee Dochters, de welke onder ons willen komen. 't Is veel dat onsen Eerw. *P. Nicolaus* van haer voldaan is. Onsen Pater sal daer komen met de gratie Godts, inde maendt van September, ende misschien eerder: want ghelijck U-E. heeft konnen verstaen, men heeft'et hem gheboden daer naer toe te gaen, ende doet alles, het ghene hy u sal ghebieden. Daer is eenen grooten nootd, om hertelijck te bidden. Sy groeten U-E. altemael uyt'er herten. O hoe heeft *Theresia* van vreught op-ghe-spronghen van te sien, het ghene U-E. haer ghesonden heeft. De liefde, die sy U-E. draeght, gaet buyten schreef, sy is soo groot, dat ick ghelooove, dat sy haren Vader gerne soude verlaten, om met uw' Eerw. te wonen. Hoe sy meer groeyt, hoe sy meer in Deughden toe-neemt, sy is teghenwoordich seer wys, en

ly gaet tot de H. Communie met eene onghemeene devotie. Gelijk myn hoofd begint vermoeyt te worden, soo en segghe ick niet meer, ten zy, dat Godt u voor my wilt bewaren, ghelijck ick van hem versoecke. Myne hertelijcke ghebiedenisse aen alles, besonderlijck aende *Portegaelsche*, ende aen hare Moeder. Tracht u t'ontmaken vande pynen, ende vande forghen, ende seght my hoe dat-ge u bevindt met de pyne, die-ge aen u herte hebt; voor my, ick bevinde my sedert eenighe daghen veel beter, want onsen Heere en wilt my soo veel seftens niet doen lyden. 't Is van daghe den 4. Junius.

8. Aenmerckt dit, het welck ick van u versoecke, oft het welck ick van u in dit papier vraghe. Om deliefde Godts, draeght daer voor eene grootte forghen, want het is eene sake, die my van eenen perfoon bevolen is gheweest, aen den welcken ick grootelijckx verbonden ben, ende ick hebbe gheseyt, dat is't by-aldien U-E. niet engheluckt in hem te voldoen, dat'er niemant en is, die het doen sal: want ick wete wel, dat U-E. seer behendich, ende gheluckich is in iet uyt te wercken, het welck U-E. wilt ondernemen. Ick en twyffele niet, oft U-E. sal dese sake ter herten nemen waer door U-E. my een groot genoeghen sal gheven. Den Eerw. *Pater Prior de las Cuevas* sal misschen hier in iet kunnen doen; maer den ghenen, op den welcken ick my d'aldermeest betrouwe, is *P. Garci-Alvarez*. Daer schynt eenighe swaricheyt in te steken, maer is't dat'et Godt wilt, alles is licht om doen. Het soude voor my eenen grooten troost wesen, want ick gheloove dat'et sal strecken tot grooten dienst van onsen Heere, ghemerckt dat'et is voor het profijt der Zielen, ende dat'er niemant door en kan beschadicht worden. Het ghene ghy doen moet, dat-ge moet trachten te bekomen een gheheel Jaer vande *Sermooenen* vanden Eerw. *P. Salucio*, Religieus van'et *Order* vanden *H. Dominicus*, vande beste, diemen kan vinden. Is't dat'er soo vele niet te bekomen en zyn, neemt'er soo veel als ghy kont, mits dat-se seer goet zyn. een Jaer *Sermooenen* zyn dese naer volghende.

Sermooenen op den Vasten, ende op den Advent.

Voor de Feest-daghen van onsen Heere.

Voor die van onse Lieve Vrouwe.

Voor die vande Heylighen, voor het gheheel Jaer.

Voor alle de Sondaghen van de Dry-Koninghen af, tot Sinxentoe, ende van Sinxen tot den Advent.

Ghelijck my dit heymelijck toe betrouwt is, soo en soecke ick niet dat'et U-E. aen iemandt segghe, als aen die alleen, die U-E. daer in kunnen helpen. Godt geve, dat U-E. daer in wel magh ghelucken, ende als U-E. my die sal senden, dat'et zy door desen Man, ende stelt daer op eenen grooten Brengh-loon oft Port. Schickt alle uwe Brieven hier in't Klooster vanden *H. Joseph*, soo langh als ick'er sal zyn, het welck tekerder is, als wel die te senden aen mynen Broeder, niet tighenstaende dat'et Brieven voor hem zyn: want het kan ghebeuren, dat hy hier niet en is. Eyndelijck trachter soo vele te bekomen als ghy kont, is't dat ghy-se
niet

niet altemaen kont hebben. Ick ben teer ghetroofst van te verstaen al't goet, dat *P. Garci-Alvarez*, ende *P. Gregorius* segghen, soo van uw' Eerw, als van uwe Dochters; maer zynde uwe Biecht-vaders, konnen sy anders segghen? Godt geve dat alles waerachtich zy.

Dienaererse van Uw' Eerw.

THERESIA VAN JESUS.

BEMERCKINGHEN.

1. **D**esen Brief is vol wyfheyt, ende vol voorzichtigheyt: Men kan hier bemercken dese hemelsche wyfheyt, die Godt haer in-ghestort hadde, om hare Dochters wel te bestieren; maer het ghene d'aldermeest te bemercken is in desen Brief, is dese groote bequamicheyt, door de welke sy uyt haer kleyn Celken binnen *Avila*, alwaer sy was, bestierde het Clooster van *Sivillen*, ende het inwendich van hare Dochters, al oft sy in elcke in't besonder gheweest hadde, het welck sy met sulcke voorzichtigheyt dede, dat de zielen, de welke onder hare bestieringhe waren, soo gherustelijck voorts-gonghen door dien aenghenamen wegh der jonsten, de welke sy van Godt ontfonghen, dat sy buyten alle perycelen waren van te vallen inde stricken des duyvels, de welke hy gemeynlijck leght, om de zielen te verliefen.

2. In't eerste ghetal bedanckt sy dese Priorinne van het Oranie-water, het welck sy aen haer ghesonden hadde, om de ghedurighe pynen des herten te verlichten, de welke sy lede; maer op den selven tydt versoeckt sy, dat sy haer geen en soude meer senden: *Want ick moet my (seght sy) eens gaen beginnen te versterken*, al oft dat het nemen van dien help-middel in eenen soo grooten toe-val, een ghebreck van versterkinghe ware. Want ghelijck den *H. Bernardus* seght, Hoe dat de Heylighen meer inden wegh der deughde vervoorderen, hoe sy hun meer laten voortgaen, dat sy maer en beginnen, ende alsoo trachten sy altydt meer en meer voort-te-gaen, om te komen tot het opperste vande volmaecktheyt: (a) *Sancti eo magis proficiunt, quo majore onere fatigantur, & sic ad altiora se erigunt.*

3. In't tweede ghetal blyckt, dat men haer ghewaerschouwt hadde, dat'er eene Refigieuse binnen *Sivillen* was, die haer verstandt verloren hadde. Is't dat'er onder thien Maeghden, daer het *H. Evangelie* van spreeckt, vyf dwase waren, ten is niet te verwonderen, dat'er onder soo vele, ende soo wyse Maeghden, ghelijck de Dochters vande *H. THERESIA* waren, eene sottinne ghevonden wurde, wiens dwaelheyt niet voorts en quam uyt het ghebreck van olic der deughden, niet uyt overdaect van ydelheyt, gelijk men in die van't *Evangelie* bemerckt, maer uyteene schickinghe van Godt, die door desen midd' haer, ende alle de Susters wilde oeffenen. Godt moet dit Klooster van *Sivillen* wel grootelijckx bemint hebben, gemerckt dat hy'et op soo veel derhande manieren gheoeffent heeft in het lyden: want zynde noch swaerlijck beladen met

het

(a) *S. Bern. Serm. 9. de 11. oneribus.*

het Cruys der uytwendighe quellighen, ghelijck wy gheseyt hebben, heeft hy dit soo pynlijck Cruys van binnen haer noch willen toe-senden, het welck onder dese arme Nonnekens eene soo groote onruite veroorsaecte.

4. Maer de *Heylighe*, wiens herte soo groot, ende soo verheven was, vertrooste, ende aen-moedighde haer met seer uytnemende reden, de welcke sy voorstelt in't 2. ende 3. ghetal. Voor eenen middel ordonneert sy haerlieden, dat sy se altydt ghesloten souden houden, jaedat men haer soude geesselen, ende dat men soude peysen, dat sy eene siecke te meer hebben. Ende om de waerheyt te segghen, sy gheluckte in hare voor-stellinghe, die eyghentlijck diende om haer te ghenesen, doordien dat men dierghelijcke sieckten niet wel en kan ghenesen, ten zy door dese middelen: want ghelijck het redelijck deel haer ontbreckt, soo en isser geen en anderen middel om hun tot reden te brenghen als die, den welcken eene in-druckinghe geeft aen het sinnelijck deel, waer door men wonderlijcke dinghen in dierghelijcke sieckten heeft sien gheschieden, ghelijck-formelijck aende woorden van *Isaias*, den welcken seght: (a) *Sola vexatio intellectum dabit*. Den dwaesen wort wys door de pyne, die men hem doet lyden, het welck men klaerlijck siet in het exempel van onse *H. Euphrasia*, het welck onse *Heylighe* hier voor-stelt, de welcke, gelijk *Surius* verhaelt in haer Leven, geene andere remedie ghebruyckt en heeft, om eene Religieuse van haer Klooster te ghenesen, de welcke niet alleenlijck dwaesen was, maer sy was oock vanden duyvel beseten: ende sy voeght daer by, dat alswanneer sy in hare meeste dulleicheyt was, de andere Religieusen en seyden haer niet anders: (b) *Siet wel toe, want Euphrasia sal komen, om u te geesselen*: ende alsoo hiele sy haer stit, ghelijck een Lammecken.

5. Naer dat sy soo schoone leeringhen voor-ghestelt hadde, die bequaem waren om de lichamelijcke ghetondtheyt wederom te geven aen eene Religieuse, begeeft sy haer in't 5. ghetal, om twee andere geestelijcker-wyse te geven, de welcke haer grootelijckx tot het *Ghebedt* begaven, in het welck, ghelijck het schein, sy onghewoonlijcke gratien vanden hemel ontfonghen. Maer gelijk die jonsten soo menighvuldich waren, soo twyffelde de *Heylighe*, oft dat sy waerachtich waren; hierom viele sy in het oordeel vanden Eerw. P. Provinciael, die aen dese Dochters gheboden hadde eenighe daghen vleesch te eten, op dat men door d'ondervindentheyt soude kunnen kennen, oft dat dese jonsten waerachtelijck van Godt quamen, oft wel dat't maer een uytwercksel was van eene swacke verbeeldinghe. Hierom ghebidt sy de Priorinne, dat sy geen werck en soude maken van alle hare *Veropenbaringhen*; maer dat sy die met voorsichticheyt soude verworpen, haer leydende door den sekeren, ende gherusten wegh vande heyligheyt, den welcken dien is vande deught: waer door men kent de groote ondervindenheyt, die sy hadde uyt dese saken, ende hoe wel dat sy den geest van hare Dochters wiste te doorgronden.

[a] *Isai.* 28. v. 29. [b] *Surius* den 13. *Meert.*

6. De Sermooenen, die sy vraecht in't 8. ghetal, waren vanden Eerw. Pater *Augustinus Salucio*, Religicus van't Order vanden H. *Dominicus*, eenen vande voornaemste Predikanten in synen tydt van *Andalouzia*. Sy waren mischien voor eenen van hare Biecht-vaders, die haer daer mede belast hadde. Maer ick en kan de goede verkiefinghe niet ghenoech pryfen, dit hy ghedaen hadde, om in syn voornemen wel te ghelucken, sich ghedient hebbende vande voorsprake van onse *Heylighe*: want ick en wete niet, oft dat hy in eenen anderen persoon sulcke behendicheyt soude kunnen ontmoet hebben, die dese sake soo neerstelijck toude beherticht hebben. Ende gemerckt sy die inden hemel niet verloren en heeft, laet ons met betrouwen onsen toe-vlucht tot haer nemen, van haer verfoeckende, dat sy onse eeuwighe saligheyt van Godt soude ghelieven te verwerken, ghemerckt sy eene soo goede, ende soo machtighe Voorsprakeresse is, te meer, om dat dien goeden Godt aen haer syn woordt gegeven heeft, dat hy haer al sal toe-staen, het ghene sy van hem sal vragen.

LXXXIX. BRIEF

Aende selve Moeder Marie vanden H. Joseph.

J E S U S.

1. **** E gratie vanden H. Geest zy met U-E. myne lieve Dochter. Ick
 * D * hebbe van daghe, zyn den 8. van Februarius, den lesten Brief van
 * * * * U-E. ontfanghen, den welcken gheschreven is den 21. Januarius.
 **** Ick hebbe eene alder-grootste pyne ghevoelt, verstaen hebbende de sieckte, de welke onsen heylighen * Prior is lydende: ende waert dat hy quame te sterven door eenen soo grooten mis-slagh die men ghedaen heeft in hem te willen gheneten, myne droef heyt soude uytterlijck groot zyn: want waert dat Godt hem uyt desen werelddt haelde ter ooraken van synen grooten ouderdom, ofte wel door eenighe sieckte, my dunckt dat ick 'et soo seer niet en loude gevoelen. Maer ick bemercke, dat al 'et ghene ick segghe, niet en is als eene rafernye: want hoe dat hy meer sal lyden, hoe dat 'et voor hem beter sal zyn; maer als ick die groote verbintenisse indachtich worde, die ick hem hebbe, over soo vele jonsten, die hy ons bewesen heeft, ick en neme geen acht als op het ghene, het welck hier in d' aldermeest te beklaghen is, te weten, dat'er eenen Heylighen hier op d'aerde komt t'ontbreken, ende dat de ghene die niet en doen als Godt vergrammen, blyven leven. Godt wille hem geven, het welck 't salighste is voor syne ziele, het welck wy, die aen hem soo verbonden zyn, besonderlijck van Godt moeten verfoecken, sonder eenich insicht te hebben op het verlies, het
 III. DEEL. R r welck
 * *Het was Pater Pantoja, Prior van De las Cuevas.*

welck u Huys sal doen. Wy sullen hem altemael hertelijck aen Godt bevelen. Ick ben oock seer in pyne, met dat ick niet en wete, langhs waer U-E. my sal kunnen schryven tot *Roda*, ofte tot de *Nieuwe Stadt*, het welck niet verre van daer en is, om te weten den staet van syne ghesondtheyt. Het sal een mirakel zyn, is't dat Godt hem hier op d'aerde noch laet.

2. Voor soo veel als aengaet, dat u dunckt, dat 'et een ghebreck van welleventhey is, dat men u niet en heeft geschreven uyt de andere Kloosters, ick segghe u, dat dierghelijcke dinghen niet en zyn als dienst-biedinghen, die wy moeten vlieden; maer ghy weet dat sy altemael eene groote sorghe ghehadt hebben, van U-E. aen Godt te bevelen, ende dat sy met u een groot medelyden ghehadt hebben; maer als ick haer ghewaerschouwt hebbe over het ghene onsen Heere ghedaen heeft; te weten, dat hy U-E. uyt alle die quellighen verlost heeft, sy hebben altemael seer ghetroot gheweest. De ghebeden, die men gestort heeft, zyn soo menighvuldich gheweest, dat ick geloove, dat se Godt met eenen nieuwen iever sullen gaen dienen, want dierghelijcke ghebeden brengen altydt een groot profyt by.

3. Ick hebbe een misnoeghen van te verstaen de sieckte vande nieuwe Suppriorinne, want ick meynde dat sy soo wel te pas was, ghelijck sy pleegde te zyn. De reden waerom dat ick sochte, dat sy desen last soude aen ghenomen hebben, was, dat ick U-E. sochte te sien uyt de pyne, die U-E. hadde. Doet aen haer myne hertelijcke ghebiedenisse. Met al dat, ick hope in Godt, dat sy haer in hare plicht wel sal quytten. Houdt haer altydt in ghesagh, ende straft die, de welke in uwe af-wetenthey haer niet en ghehoorsamen, ghelijck aen uw' Eerw. Dat is't, het welck haer moet doen ontien, ende het welck seer noodich is. Ick hebbe altydt een weynich vermoeden ghehadt op dese kleyne *Eleonore*. U-E. doet wel van op u hoede te zyn, ick wille segghen, van niet gheheel uyt het vermoedente zyn, dat sy haren toe-vlucht soude nemen tot hare Nichte. My dunckt dat die Ouderlinghe seer wel te pas is, sy is't, die my meer pynlijckhey ghegeven heeft. Groet haer seer van mynen t'weghen.

4. Ick hebbe met *Serrano* aen u in't wyt, ende breedt gheschreven, die my seght, dat hy met den eersten schickt te vertrecken, om dietwille dat hy hier niet welen kan blyven. Doet den Brief halen: want den *Licentiaet* heeft my gheseyt, dat hy van hem verstaen heeft, dat hy wilt naer de *Indien* gaen, het welck my seer bedroeft, doordien dat 'et eene uyt-sporicheyt is, ende dat ick vreesse, dat ick noyt myne herkennenisse ghenoegh en sal kunnen toonen, over de vriendschap die hy u ghetoot heeft inden tydt van eene soo groote noodwendicheydt. Het is door hem oock, dat ick aenden Eerw. P. *Nicolans* gheschreven hebbe, ende ick en gheloove niet dat hy alreeds vertrocken is; ick wilde wel dat ick de Brieven hier hadde.

5. Ick hebbe alreeds aen U-E. in't lanck gheschreven, den uyt-val van dese *Fondatie**, alwaer ick naer toe gaen. Ick gheloove dat ick in enen Brief aen

* *Het was die vande nieuwe Stadt De la Xara.*

den Eerw. P. Prior gheschreven hebbe, dat men niet en soude handelen van een Huys te nemen, sonder dat 'et U-E. ghesien, ende te voren wel doorsien heeft, den Oversten sal daer toe datelijck oorlof geven. Zyt indachtich het ghene daer alreeds ghebeurt is, ende hoe qualijck dat die Paters verstaen, het ghene ons in dit gheval raect. Alle dinghen willen tydt hebben, ende men seght seer wel, dat den ghenen die voor hem niet en siet, achter blyft.

6. Hebt altydt voor looghen, al 'et ghene den duyvel ghedaen heeft, om u Huys te verliezen, ende wat grooten arbeydt dat 'et ons ghekoft heeft, op dat ge niet en soudt ondernemen, sonder u selven daer over eerst wel beraden, en wel in-ghesien te hebben. In materie van saken en soude ick my niet al te seer betrouwen op den Prior van aldaer, ende en peyst niet dat 'er iemandt is, die sich soo verheught, als ick, van u seer wel ghestelt te sien. Let daer op wel, op dat ge eer naer eene plaetse moet sien, die een schoon uyt-sien heeft, met eenen Hof, is 't dat 'et moghelijk is, als wel naer de plaetse, die ge wilt verkieten.

7. De Ongheschonde Religieusen vanden *H. Franciscus* binnen *Valladolid*, hebben meynen eenen grooten slagh ghedaen te hebben, van het huys te nemen naest de mes-makerye, sy hebben daerom eene andere plaetse verlaten, daer sy woonden, ende met al dat, hebben sy haer ingroote schulden ghesteken, ende in seer groote ontcoften gheworpen: want sy zyn daer in ghesloten, ghelijck in eenen Kercker, ende dat soo nauw, dat sy niet en weten wat doen, iae sy en kunnen haer alleenlijck niet roeren, sonder ghehoort te zyn. Ick beminne voorwaer u meer, als ghy wel peyst, door dien dat ick eene groote teericheyte voor U-E. hebbe, het welck maect, dat ick eene groote begeerte hebbe, van U-E. in alles te sien ghelucken, namentlijck in eene lake, van een soo groot gevolg. 't Is een quaet, dat hoe ick iemant meer beminne, hoe dat ick min eenich ghebreck in hem kan verdragen. Ick sien wel dat 'et eene eenvoudicheyt is: want door de dolinghe bekomt men d'ondervindentheyt; maer is 't dat de dolinghe groot is, daer en is geen hayr dick ghenoech om die te verberghen; hierom is 't goet, altydt te gaen met vreesse, ende met mistrouwen.

8. Ick hebbe een groot medelyden van U-E. te sien Renten te moeten betalen, het welck eene groote sorghe by-brenghet, want daer en is niet dat iemant armer maect, als dat. Aenghesien dat het 't ghevoelen vanden Prior is, soo moet dat het besten zyn. Godt wille daer in met den eersten voorsien, doordien dat 'et eene seer groote onruste veroorsaect. Ick wilde voorwaer wel dat mynen Broeder in beteren staet ware: ick ben verskert, dat hy niet en soude laten van U-E. by-te-staen, waert dat hy U-E. in noodt sagh, hoe groot dat hy oock soude wesen. Want het is waerachtich, dat ick hem noyt gheseyt en hebbe, dat men uiet uyt de *Indien* ghebrocht hadde. Hy heeft hier vele Renten op ghenomen, ende hy heeft van die verkocht, die hy aldaer hadde, ende van duyfsent Ducaten, die hy binnen *Valladolid* moct ontfanghen, betaelt men aen hem hondert min, ende alsoo heeft hy sich vertrocken in die kleyne plaetse, die hy ghe-

kocht heeft, om aldaer sijn leven over te brengen. De onkosten, die hy doet zyn groot, ende ghelijck hy ghewoon is overschot te hebben, ende dat hy van die inborst niet en is om van iemant te vragen, soo quelt hy ly selven. Hy heeft my hier twee ryfen daer over gheschreven. Ick hebbe my selven seer verheught, over het ghene U-E. doet : want hy en vraegde niet, als dat U-E. hem te helst maer soude ghegeven hebben, waert dat U-E. het konde doen. Beveelt hem grootelijckx aenden Eerw. P. Prior.

9. U-E. is seer mildt gheweest in het ghene, het welck U-E. voor den nootd van't *Order* ghegeven heeft. Godt wil'et u loonen. Niemant en heeft soo veel ghegeven, behalvendie van *Valladolid*, de welcke vyftich meer ghegeven hebben. Dat heeft seer wel ghekomen, want ick en wiste niet meer wat doen met die, de welcke te *Roomen* waren, van waer men seer droeve, ende vremde tydinghen schryft. 'tIs nu den tydt, dat'et Ghelt aldaer meest van noode is. Godt zy over al gheloofte. Ick hebbe de Brieven ghefonden aen P. *Graviaen*, hy schryft hier over aen P. *Nicolaes* volghens dat hy my gheschreven heeft. Het is voor my eene groote verlichtinghe geweest, te verstaen, dat men hem voor't minsten kan schryven.

10. Ick en wete niet, hoe dat ge kont segghen, dat ick gheraeden hebbe, dat ghy *Corporalen* maectt, aenghesien U-E. my het heeft laten weten door den Brief die *Serrano* ghebrocht heeft. En sendt-se my niet, tot dat ick ghesien hebbe, oft dat wy die van noode hebben. Godt beware u, ende make u eene groote Heylighe, ghemerckt ghy voor alles soo goede sorghe draeght. En belet het vertreck vanden Eerw. P. Prior niet, ende en hebt daer in geene pyne, is't dat hy komt : want ten is niet redelijck, dat wy naer ons eyghen profyt sien, voor ende al eer die sake ghe-cyndicht is, daer ons soo veel aen belanght. Beveelt-se altydt aen Godt, ende my oock : want ick sal'et voortaan meer van doen hebben om in dese *Fondatie* wel te moghen ghelucken. Houdt de bevelinghen van de Priorinne ende vande Susters van al-hier, voorghedaeen : want ick vermoejde my met veel te schryven. 'tIs van daghe den 9. *February*. 1580.

Dienaerresse van U-E. THERESIA VAN JESUS.

B E M E R C K I N G H E N.

1. **A**Ls wanneer de *Heylighe* desen Brief schreef, vervult met eene soo uyt nemende, ende soo profijtighe leeringhe, waren de vervolginghen, de welcke de Religieusen van *Sivillen* gheleden hadden, ghe-cyndicht, door de gunstelijcke bescherminghe vanden nieuwen *Vicaris Generael*, den Eerw. P. *Angelus de Salazar*. Hierom geeft sy in desen seer salighe leeringhen aende Eerw. Moeder *Marie vanden H. Joseph*, op dat sy in't toekomende voorsichtigher soude zyn, door d'ondervindentheyt van het ghene dat'er ghebeurt was. Sy hadde cenighe klachten ghedaen aende *Heylighe*, van dat de andere Cloosters haer sche-

nen vergeten te hebben, zynde in dese seer groote vervolginghe, de Religieusen vande andere Cloosters bestraffende van onbeleeftheyt, om dielwille dat sy haer niet eens en hadden gheschreven: waer op sy andtwoordt in't 2. ghetal, *Dat men dierghelycke dienst-biedinghen moet vluchten, ende sich daer van wachten.* Want Brieven te schryven om veel gheluckx te wenschen, en zyn niet als plicht-pleginghen vande wereltd, de welcke verre van die moeten wesen, de welcke uyt kracht van hunnen staet, ofte belydenisse die onder de voeten moeten houden.

2. In't 5. 6. ende in't 7. ghetal belast sy aende Priorinne van *Sivillen*, dat sy niet en souden handelen van het koopen van eenen anderen grondt, om aldaer het Clooster te brengen, sonder de sake rydelijck overwoghen te hebben, gelijk eene sake van sulck ghewicht vereyscht. Wy hebben dese sake gheraect, als wy de ghelegentheyt gehad hebben van te betoonen, dat de *Heylighe* reden ghehad heeft, van het voornemen van dese Priorinne te verwyten: want zynde nauwelijckx ghekomen uyt eenen soo harden storm, alwaer u achtbaerheyt in een soo groot ghevaer is geweest van die te verliefen, waer uyt Godt u soogelukkig hadde verloft, door het ontdecken vande waerheyt; soo soud'et eene klare onvoorsichticheyt gheweest hebben, van sy selven wederom vrywillichlijck te worpen inde baren van een onghetoont gemeyn volck, om daer teghen op een nieuw te gaen stryden.

XC. BRIEF.

Aende selve Moeder Marie vanden H. Joseph.

J E S U S.

1. *** E gratie vanden H. Geest zy met U-E. myne lieve Dochter, ende
 * D * dat syne Goddelijcke Majesteit u soo heylighe Feest-daghen van
 * * * Pacifchen ghegeven hebbe, ghelijck ick u die ghewenscht hebbe.
 *** Ick soude wel gewilt hebben, dat ick u desen Brief met myne eyghe handt hadde konnen schryven; maer myn hoof, ende de groote becommernissen die ick hebbe, ter oorsaken van myn vertreck, om te gaen naer de Fondatie van *Palença*, en laten't my niet toe. Wilt ons aen Godt bevelen, op dat-se magh strecken tot synen meerderen dienst. Ick bevinde my beter, glorie zy aen Godt, ende ick ben ghetroost over het ghene, dat U-E. my seght, dat'et met u oock beter gaet. Ick bidde u om de liefde van Godt, dat-ge voor u selven groote sorghe wilt draghen, ende u van drincken wachten, wel wetende wat schade dat'et u doet. Het uytwerckfel, ofte de *Infusie* van *Rabarber* heeft aentwee Suffers, de welcke die ghelwellen hadden, groote deught ghedaen, met daer vaneenighe daghen 's morghens in-ghenomen te hebben. Spreeckt daer van met den

den Medecyn-meeſter, ende is't ſaken dat hy'et geradich vindt, U-E. kan haer daer van dienen. Ick hebbe uwe twee Brieven ontfanghen, ende inden eenen van die ſchryft U-E. het ghenoeghen, het welck ghy hebt van onſen Pater *Gratiaen* te beſitten : ick neme daer in deel door de vreught, die ick hebbe, van u voldaan te ſien, ende dat-ge nu iemandt hebt, waer op ghy mooght ſteunen, ende van hem raedt nemen, naer dat-ge ſoo langhen tydt dien ſwaren laſt, ende ſoo vele quellingen alleen ghedraghen hebt.

2. Inden anderen Brief heeft U-E. gheſproken vande ſaken van *Indien*, ick hebbe ſeer blyde gheweest te verſtaen, dat-ge aldaer iemandt ghenvonden hebt, die deſe ſake ſal beneerftighen : want daer en is geene andere remedie voor het Clooſter van *Salamanca* : want waert dat'et niet en gheſchiede, eer dat den tydt vervult wort van uyt het Huys te gaen, daer de Suſters in zyn, wy ſouden ons ſelven in eene groote perſinghe vinden; hierom bidd' ick u om de liefde Godts, hebt dogh groote ſorghe, dat dit packxken ſekerlyck beſtelt worde, want het verdragh is daer in, het welck ghemaect is voor den koop van dit Huys; maer waert dat'et ghebeurde dat die, voor de welke deſe Brieven zyn, dootd waren, ſchryft aen die perſoonen, die ghy ſeght te kennen, op dat ſy de ſake onderneemen : want al is't ſchoon dat de Brieven inde handen komen vande ghene, voor de welke ſy gheſchreven zyn, dat en ſal niet beletten dat de andere deſe ſake oock ter herten trecken, ende miſſchien tullen ſy'et met meerderen drift doen, als wel de ghene aende welke men gheſchreven heeft, ende ſullen hun haeften van ons de antwoordt te ſenden, het welck ons grootelijckx belanght, ende alſoo moet U-E. dit belaften, ende dit op-ſchrift, ofte Copye van't Verdragh, ofte Contract, het welck hier by ghevoeght is, met de Brieven ſenden, die men aen hun ſchryft, ende het is nootdſakelijck dat men vele andere Copyen maeckt, op dat men aen ieder in't beſonder daer van een kan ſenden, ende die al te ſamen met de Brieven ſenden. Hier-en-tuſſchen bidt Godt hertelijck, dat-ſe gheluckelijck moghen aen-komen, ende dat de ſake wel magh uyt-vallen.

3. Aengaende het ghene, dat U-E. ſeght van het gelt vande Capelle, en ſtelt u daer mede niet in pyne, is't dat'et U-E. ſoo haest niet en kan ſenden : want ick en hebbe U-E. daer van niet gheſchreven, als om u te kennen te geven, waer toe dat'et gheſchickt is. Ick hebbe oock met uwen Brief, dien van *Indien* ontfanghen. Hebt oock de goetheyt vanden Brief, den welcken is voor mynen Neve *Don Laurentius*, hertelijck te bevelen, op dat hy ſekerlyck magh beſtelt worden. Myne ghebiedenisse aende Moeder Suppriorinne, ende aende Suſters, ende ick ben blyde dat ſy nu wel te pas zyn : ende ſy moghen vrylijck weten, dat ſy het qualijckſte daer aen niet en zyn gheweest, volghens het ghene dat men hier gheleden heeft, alwaer de ſieckten ſeer langh gheduert hebben. Voor my, ick en kan noch niet gheheel tot myne ghefondtheyt geraken. Deſen Brief, den welcken is voor *Laurentius*, en magh met het packxken niet gaen : want deſe plaetſen zyn ſeer verre van malkanderen ghelegghen; maer U-E. moet iemandt ſoec-
ken,

ken, die naer die Stadt, oft Provincie, oft eenighe andere plaetse gaet, die ick niet en wete. Siet toe, dat-ge dese sake wel dryft. In't packxken is noch een ander af-schrift van't Verdragh, ghemaect voor het Huys. U-E. en soude niet konnen ghelooven, wat die arme Nonnekens gheleden hebben, ende hoe swaer dat de quellinghen gheweest zyn, die sy onderitaen hebben. Schryft aen *Don Laurentius*, ende geeft hem te kennen, hoe dat hy op den Briet, die hy schryven sal, moet stellen, waer dat dit Huys vanden *H. Joseph* is: want hy en sal daer op mischien niet peysen.

4. Mynen Broeder heeft belast, dat men met het ghelt, het welck U-E. moet betalen, eene Capelle soude stichten inde Kercke vanden *H. Joseph*, alwaer hy begraven light. U-E. en moet dat ghelt aen *Don Franciscus* niet senden, maer aen my, ende ick sal maken dat hy den Quyt-brief sal geven: want ick vreesse, oft dat hy 'et wel in andere dinghen soude besteden, besonderlijck nu, daer hy maer eerst ghetrouwt is. Ick en soude U-E. geene pynlijckheyt willen geven voor iet dat'er inde wereldt is; maer het ghene ghy moet doen, is, dat gelijk onsen Pater my schryft, dat'er in u Klooster eenighe Dochters moeten in-komen om Religieusen te worden, U-E. van haerlieden soo veel soude trachten te bekomen, het welck u noodich is om dese schult te betalen. Ick wenschte wel dat uwen Hof veel grooter ware, op dat *Beatrix* haer meer besigh mochte houden. Ick en die maniere van dinghen te versekerem gansch niet ghelyden: want sy en kan Godt niet bedrieghen, ende vanden anderen kant sy moet 'et in hare ziele betalen, ghemerckt sy in't ghesicht van alle d'andere, diergelijcke dinghen derst verwoorderen, ende noch vele andere, die men my gheschreven heeft: want sy, oft d'andere legghen de waerheyt. Doet eene groote ghebiedenisse van mynen t'weghen aen *Rodrigo Alvarez*, ende aenden goeden Prior van *Delas Cuevas*. O wat een vermaeck geeft ghy my, van met hem soo eerlijck te handelen. Doet myne hertelijcke gebiednisse aenden goeden *Serrano*, ende aen alle myne Dochters. Godt wille my bewaren. En vergeet niet te vrighen, het ghene ick u vanden *Rabarber* gheschreven hebbe: want het is eene sake, die seer goet ghekeurt is. 't Is, van daghe den lesten Feest-dagh van *Kers-misse* in't Jaer 1580.

Van U-E. THERESIA VAN JESUS.

B E M E R C K I N G H E N.

1. I N desen Brief handelt onse Heylighe van twee saken, die haer seer becommerden: d'ene was het volbrengghen vanden uyttersten wille van haren Broeder den Heere *Laurentius de Cepeda*, waer toe sy van hem ghestelt was: de andere raeckte de Religieusen van *Salamanca*, die geen eyghen Huys en hadden, ende de welke stonden om op sraecte ghestelt te worden: want vanden eenen kant de huys-hure was by-naer uyt van het Huys, het welck sy bewoonden, ende van

vanden anderen kant en konden sy de besittinghe van het Huys, het welck sy soo veel als ghekocht hadden, niet nemen, sonder de toe-stemminghe eerst te hebben van sekeren Edelman, gheboren in dese Stadt, den welcken was inde *Indien*. Siet oft dat dit geene reden en was, om de *Heylighe* eene groote pynlijckheyt te geven? In dese leste sake, om de welke sy sulcke neersticheyt doet, toont sy ons de liefde van eene Moeder vol teericheyt; ende in d'eerste leert sy ons, met wat eene veerdicheyt men den uyttersten Wille vande Overledenen moet uytwercken, ghemerckt dat dese sorghvuldicheyt haer alleen scheen te bekommeren, tusschen die over-groote bekommernissen, de welke sy hadde met hare *Fondatien*, waer door sy de onachtsaemheyt van vele verwyf, de welke de wroeginghe van hunne consciencie ter zyden stellende, het volbrenghe van den uyttersten wille in langhduricheyt trecken. Eylacen! sy en peysen niet, dat de gramschap Godts seer haest over hun sal neder-dalen, ende dat hy hun de twaerte van synen almoghenden erm sal doen ghevoelen, door de schroomelijcke kastydinghen, die syne Rechtveerdicheyt over hun inder eewicheyt sal doen nederdalen, waer van de Historien vol zyn. Ende in dese twee ghefallen sien wy met wat eene krachtighe uytwerkinghe dat sy de saken, die den dienst van Godt raecten, ondernam, ende vervolghde, ende met wat eene sorghvuldicheyt sy alle moghelijcke neersticheyt voorwende, om den goeden uyt-val van hare onderneminghe niet te vestighen op eene ydele hope, ghelijck den *H. Bernardus* seght: dien stelt syne hope te vergeefs in Godt, die sy selven niet en helpt met de gratie, de welke hy van hem ontanghen heeft. (*a*) *Frustra sperat, qui contemptu suo gratiam a se repellit, & spem suam prorsus evacuat.*

2. In't 4. ghetal sprekt sy van eene Religieuse, de welke grootelijckx geholpen heeft tot de vervolginghe, die sy binnen *Srivillen* gheleden hebben, met eenighe dinghen gheseyt te hebben, sonder daer op wel ghelet te hebben. Men vindt altyt inde Religieuse gemeynten niet dan te vele van dese verwerrende geesten, ende de ieverichste inde Kloosterlijcke onderhoudinghen en zyn daer van niet vry, maer sy zyn daer aen dickwils d'aldermeest uyt gestelt: want al is't schoon dat de nauwkeuricheyt in hun veel groter is, om dieswelle nochtans dat sy het oordeel, het welck sy maken van saken door de uytwendighe waerschynlijckheyt alleen, niet en weten te bestieren; foo is't dat dese voorfichticheyt in hun niet al-te-mael ghelijckelijck te vinden en is, waer door is't dat dese verwerpinghen veroorsaect worden.

3. D'ghene, die door dese waerschynlijckheden hun oordeel souden willen strycken over de dieren, de welke den *Profeet Ezechiel* eertyts ghesien heeft, souden het een voor eenen Mensch nemen, het ander voor eenen Leeuw, het derden voor eenen Os, ende het vierden voor eenen Arent: ende nochtans souden sy bedroghen zyn: want sy en waren sulckx niet, ghelijck sy tchenen te zyn; maer het waren inder daet Seraphinen. Het welck een claer tceeken is van het bedrogh, aen het welck ons ghesicht onderworpen is, ghemerckt dat't

ons som wylen eenen Mensch voor eene beeste doet aen nemen, wiens verborge deught hem nochtans inder daet eenen Seraphien maectt: het welck ons moet wederhouden dat men soo lichtelijck geene ydele oordeelen en moet strycken.

XCI. BRIEF.

Aen de selve Moeder Priorinne.

J E S U S.

1. **** E gratie vanden H. Geest zy met U-E. myne lieve Dochter. Ick
 * D * ben seer ghetroof gheweest over uwen Brief, het welck niet nieuws
 * * * en is: want de droefheyd die de twee andere my ghegeven hadden,
 * * * is voorby door het lesen van d'uwe. Ick versekere u, dat is het taken
 ghy my bemint, ick u die betale door eene ghetrouwe weder-liefde, ende het
 sal my aenghenaem zyn, dat'et U-E. my tegghe. Hoe seker is't dat wy natuer-
 lijck wenschen, dat onse liefde, dooreene weder-liefde betaelt worde! Dat en
 moet niet quaet zyn, aenghesien dat onsen Heere selver wilt dat wy'et doen, om
 de liefde te herkennen, die hy ons draeght, al-hoe-wel dat'er geene verghe lij-
 kenisse en is met het ghene, het welck wy aen syne Majesteit schuldich zyn, die
 oneyndelijck verdient bemint, ende ghedient te zyn, maer laet ons hem trach-
 ten ghelijck te zyn, op wat maniere dat'et zy.

2. Ick hebbe u uyt *Sorien* eenen seer langhen Brief gheschreven, ick en wete
 niet oft dat den *Eerw. P. Nicolaus* dien aen U-E. gefonden heeft. Ick ben altydt
 met vreesse gheweest, dat U-E. hem niet ontfanghen en heeft. Men heeft hier
 voor uwe Religieusen vele ghebeden ghestort; oversulckx en verwondere ick
 my niet, dat sy goet zyn, ende dat-seene groote ruste ghenieten; maer myne
 verwonderinghe is, dat sy noch niet gheheel heyligh en zyn: want op den sel-
 ven tydt als ghy lieden soo veel waertlydende, ende in soo groote noodtwendic-
 heden ghestelt waren, en heeft men niet op-gehouden van hier vele ghebeden
 te storten. Maer aenghesien U-E. nu verlost zyn van die noodtwendicheden, be-
 taelt my desen goeden dienst, met voor onse bidden: want men lydt hier veel,
 namentlijck in dit Huys vanden *H. Joseph*, waer in men my om geene andere re-
 den Priorinne ghekosen heeft, als om in dien noodt te voorsien die daer is. Peyst
 eens, hoe dat'et moghelijck is desen last te draghen, in die jaren daer ick in ben,
 ende met soo vele bekommernissen, die ick hebbe? Weet dat eenen Edelman
 haer ghemaect heeft, ick en wete niet wat goet: want sy en hebben het vier den
 deel niet, dat sy moeten hebben voor haren noodtrufft, ende daer-en-boven en sul-
 len sy het niet genieten, ten zy in't toekomende Jaer. Hier-en-tusschen heeft men
 haer bynaer alle de aelmoessen ontrocken, de welcke sy ghewoon waren t'ont-
 fanghen

fanghen vande Stadt, ende vanden anderen kant zyn sy soo overlast van schulden; dat ick niet en wete hoe dat sy daer uyt fullen kunnen gheraken. Beveelt dit aen onsen Heere, ende bidt voor my: want de nature vermoeyt haer, namentlijck van my Priorinne te sien met soo grootē andere bekommernissen, die my seffens overkomen. Nietteghenstaende, is't dat'et wel-behaghen Godts is, alles is weynich.

3. Het is my seer leedt, dat-ge my in eenighe sake ghelijck zyt: want daer en is niet in my, als dat quaet is, besonderlijck inde lichamelijcke qualen. Als men my gheleyt heeft, dat-ge bevanghen waert met de pyne aen't herte, ick en ben daer door niet seer gheraect geweest: want al is't schoon dat-se seer groot zyn, ende pynlijck, als sy op het hooghste zyn, sy nemen evenwel andere toe-vallen wegh, ende ten lesten sy en zyn niet ghevaerlijck, ende als men my seyde, dat-ge de water-sucht hadde, ick hiele dat voor goet. Weet dat dese siekten niet vele remedien seffens en vereytschen; maer het ghene dat noodich is, is dat men de humeuren moet versachten. Het Recept vande pillekens, het welck ick u sende, ende dat my van eenen seer wylen Meester gheordonneert is gheweest, is van soo vele Medecyn-meesters ghepresen, ende toe-ghestemt gheweest, dat ick gheloove, dat sy U-E. groote deught fullen doen, is't dat ghy-se wilt in-nemen, alwaert dat-ge van vyfthien tot vyfthien daghen maer een en ghebruyckte. Ick hebbe daer uyt eene groote verlichtinghe ghetrocken, ende alsoo ben ick veel beter te pas, al-hoe-wel dat ick noyt eenē volkome ghesondtheyt hebbe, doordien dat ick altydt die brakinghen, en andere toe-vallinghen hebbe; maer sy hebben my evenwel groote deught ghedaen, ende sy en veroorsaken geene pyne. En laet niet vande beproevinghe daer van te doen.

4. Ick wiste alreeds dat myne *Gabrielle* beter te pas was, volghens de waerschouwinghe, die men my ghegeven hadde van hare sieckte: want onsen Pater was hier, als men hem u brief ken gaf. Ick hebbe daer over een groot ghevoelen ghehad, van gelijcken oock *Therese*, die u altydt bemint met eene groote teerichheit, sy beveelt haer aen U-E. ende aen alle de Susters. Sy is in sulcke ghesteltenisse, dat ghy Godt foudt loven, waert dat ghy haer saeght: want sy verstaet seer wel het ghene de volmaecktheyt aengaet, ende sy heeft geest, ende deught. Ick bidde u om de liefde Godts, dat ghy van hem wilt vraghen, op dat hy haer inde deught meer en meer ghelijck te voorderen: want ghelijck'et teghenwoordich inde wereldt gaet, daer en is geene reden, om sich daer op te bestrouwen. Wy bevelen haer hertelijck aen Godt; dat hy inder eeuwichheit geloofst zy, om dat hy my hier ghelaten heeft. Bidt hertelijck voor haer, ende voor alle de Susters. Seght aende Suster vanden *H. Franciscus*, dat ick my seer verheught hebbe van haren Brief te sien, ende dat ick haer laet weten, dat *Acacio Garcia* overleden is, op dat sy voor hem soude bidden. Ick hebbe eene seer groote vreught ghehad van te verstaen, dat mynen goeden *Pater Garcia* by u was. Godt wille u soo goede tydinghen vergelden: want al waft schoon dat

U-E. my het alreeds hadde laten weten, ick en konde daer aen nauwelijckx geloove geven, doordien dat de begeerte, die ick hadde van syne komfte, soo groot was. Vertooght aen hem myne groote herkennenisse: want ghy moet hem aenmercken als *Stichter* van ons *Order*, doordien dat hy ons daer in soo grootelijckx gheholpen heeft: hierom moet men den Wyl voor hem op-heffen, het welck men niet en magh doen voor alle d'andere, 't zy in't ghemeyn, 't zy in't besonder, ende noch veel min voor de *Ongheschoende Carmeliten*.

5. Men heeft niet uyt de *Indien* ghebrocht: want als sy iet meynden te senden, hebben sy de doot van mynen Broeder verstaen, die Godt in syne glorie wilt hebben; hierom is't noodich, dat men het bevel sendt van *Don Franciscus*, om te doen komen dat daer is. *Laurentius* is ghetrouwt, ende hy is in eenen seer goeden post: want men seght, dat hy wel ses-duysent Ducaten in-komsten heeft. Ghy en moet u niet verwonderen, dat hy u niet en schryft: want nauwelijckx en heeft hy de doot van synen Vader ontfanghen. O dat hy de quellighen van synen Broeder wiste, en die, de welke ick hebbe met alle de vrienden! Ende dit is de reden, die my alle gheleghentheden doet vlieden, om my in geender manieren met hun te moeyen. Den Eerw. *P. Nicolaus* seght, dat hy van de duysent vyf-hondert Ducaten, de welke synen Broeder verbonden is te geven voor eene aelmoesse, duysent van die aen u Huys moet geven. U-E. soude van die som ne een deel kunnen nemen, om te betalen dat-geschuldich zyt. Ick hebbe hem gheschreven, dat hy'er eenighe soude bewaren voor dit Huys: want het is voorwaer inden uyttersten noodt. Is't dat de gheleghentheyte voorvalt, besorghet iet voor ons. Uwen Broeder doet alsoo. Komt aldaer over-een, ende tracht de twee-hondert Ducaten r'ontfanghen: want ick ben vermoeyt van dese sake te handelen met den Eerw. *P. Nicolaus*, ende ick hebbe valt besluten, van daer af niet meer te spreken.

6. Men heeft vast-gestelt van de Capelle te gaen beginnen: want is't dat men daer aen niet en werckt terwylen dat ick hier ben, oft voor 't minsten, is't dat men-se niet en begint, ick en wete niet hoe, oft wanneer men het sal doen: want ick hope van hier te gaen, is't dat 'et Godt belieft, naer de Fondatie van *Madrid*. Waert dat mynen Broeder lagh, op wat maniere dat sijn goet verquist wort, het is te beklaghen. Desen Jonghelincken was nievers toe goet, als om Godt te dienen. Al-hoe-wel dat ick my wille trecken uyt alle dese bekommernissen, men seght my dat ick in conscientie verbonden ben, van het selven niet te doen; oversulckx het verlies dat ick gedaen hebbe van eenen soo goeden Broeder, en is niet te verghelijcken met de pynlijckheden, de welke my die geven, die noch in't leven zyn. Ick en wete niet, wat daer van sal komen.

7. En laet niet van my te schryven, hoe dat 'et gaet met het geestelijck, ick sal my verblyden: want volghens het ghene, dat ghy gheleden hebt, soo en kan het niet anders zyn als wel. Sendt my oock de *Rym-dichten*. Ick verheughe my oock grootelijckx, dat-ge de *Susters* tracht inde vreught te houden, want sy hebben't

hebben't van noode. Laet my weten, oft dat de Eerw. Moeder Suppriorinne gheheel gheneten is. Ghemerckt Godt haer ons hier ghelaten heeft, dat hy gebenedydt zy. De Completen, ende de Recreatie gheschieden gelijk sy pleegden. Ick heb't ghevraecht van gheleerde Mannen, ende ick hebbe hun de ongevallen voor-gehestelt, van ghelijcken oock, dat den Reghel seght, dat men de stil-swyghentheynt onderhoude tot *Praviosa*, ende niet langher, al-hoe-wel dat men die hier altydt onderhoudt. Onsen Pater en heeft't niet qualijck gevonden.

8. Men moet de poorten stoppen vande *Sacriflye*, die inde Kercke komen; men magh noyt langhs daer uyt gaen, jae selver niet, om de Kerck-deure te gaen sluyten, want daer is eenen *Kerck-ban*, ofte *Excommunicatie* ghegeven, gelijk men seght, *Mora proprio*: Daer de ghelegentheynt is, dat de Dienst-maerte binnen 's huys woone, ende dat sy de poorten sluyte. Ghelijck wy hier geene en hebben, soo hebben wy een slot doen maken, het welck open gaet, ende men doet het in't slot van buyten, ende van binnen, ende de Dochter die ons dient, sluyt het van buyten, ende sy doet't 's morghens open. Wy hebben daer-en-boven noch eenen anderen sleutel, den welcken wy bewaren voor al dat'er kan voorvallen. 't Is jammer dat de Kercke soo fraey niet en is, maer daer en is niet aen te doen. Daer moete eene Rolle zyn, met eenen goeden Kostver. De Pauzen hebben hier op *Excommunicatiën* ghegeven, ende oock op de poorte van het kloosterlijck slot, soo dat men niet anders en kan doen. Al-hoe-wel dat't ghenoech behoorde te zyn, dat't een punt vande Statuten is, want het peryckel dat't er is van het selven niet't onderhouden, is niet dan te klaer: want eene te overtreden door ghewoonte, is eene doodelijcke sonde.

9. Ick gheloove dat't er meer als vyfthien daghen zyn, dat desen Brief geschreven is. Ick kryghe soo aenstonds eenen anderen van U-E. ende eenen van mynen Pater *Rodriguez Alvarez*, aenden welcken ick my seer verbonden kenne te zyn, om alle het goet dat hy aen u Huys ghedaen heeft. Ick soude wel willen, dat ick op synen Brief konde antwoorden, maer ick en wete niet hoe dat ick't sal doen: want hy vraecht my sekere dinghen, die ick op het papier niet wel en magh betrouwen, al-hoe-wel, waert dat ick hem saghe, ghelijck hy myne ziele seer wel kent, ick hem niet en soude weygheren; in teghendeel ick soude daer over eene besondere vreught hebben, doordien dat hier niemandt en is, met wie dat men dese tale kan spreken. Voor soo veel als aengaet de vertroostinghe, ick sal die ghenoech hebben, is't dat Godt den Eerw. Pater *Gratiaen* hier brengt. O waer een misnoeghen hebrghy my aen-ghedaen, van my niet een woordt van hem inden Brief gheseyt te hebben! Hy moet binnen *Madrid* aenghekomen zyn, volghens het ghene dat men aen my gheseyt heeft, hierom en ichryve ick aen hem niet, al-hoe-wel dat ick daer toe eene groote begeerte hebbe, van ghelijcken oock om hem te sien; maer hy soude onghetwyffelt wel verstaelt staen, waert dat hy wiste, wat dat ick hem schuldich ben.

10. Om wederom te komen tot het ghene ick te voren seyde, ghelijck onsen Pater

Pater my gheseyt heeft, dat hy aldaer eenen Boeck ghelaten heeft ¶ van myne handt gheschreven, den welcken U-E. niet ghewoon en is te lesen, is't dat-ge het goet vindt, ick geve u verlos, maer op't geheym vande Biechte, dat alswanneer den Eerw. P. *Rodriguez Alvarez* by u sal komen, ghy hem de leste *Wooninghe* mooght voor-lesen, ghemerck dat'et met dit bespreekt is, dat hy'et met alle beleeftheyt selver vraeght; maer dat'et tusfchen u, ende hem alleen zyende ghy sult hem segghen, dat den persoon soo verre geraeckt is, ende dat sy dien vrede gheniet, den welcken sy aldaer te kennen geeft, ende alsoo leydt sy een gheruit leven. Gheleerde Mannen hebben my gheseyt, dat sy wel voorts-gaet. Is't dat men hem niet en magh lesen, en geeft hem in geender manieren, want daer souden eenighe ongevallen konnen uyt volghen. Ick en sal hem niet antwoorden, tot dat-ge my sult schryven, wat hem daer van dunckt. Doet hem hier-en-tusfchen myne ghebiedenisse.

11. Voor soo veel als aengaet van te gaen wonen ontrent het Klooster vanden *H. Bernardus**, ick ben verwondert dat eene persoone, die u soo grootelijckx bemint, haer selven in sulcker voeghen heeft konnen bewegen: want hy hadde de herten van alle de Religieusen van u Clooster in sulcker voeghen ghewonnen, jae oock het myn, om ons tot dese veranderinghe te brenghen, dat de ure my te lanck dochte te wesen, alswanneer wy daer moesten gaen. Het moeste wel wesen, dat sy'et niet wel bedacht en heeft, ende dat sy niet wel en wiste, wat dat'creyghentlijck dient voor de Cloosters. Den uyt-val soude my het leven gegeven hebben: want daer in is't, dat ick u altemael beminne. Weet, myne lieve Dochter, dat ick'et niet qualijck en soude nemen, waert dat-geen ander Huys sochte, mits dat ghy een beter soudt vinden, als het ghene daer ghy lieden teghenwoordich in zyt, ende dat-ge soo vele schulden niet en hadde. Maer ick hebbe in-ghesien dat de Huyten aldaer soo dier zyn, dat ick'et voor onmogelijck houde. Het kan oock wesen dateen ander, het welck u beter sal schynen te wesen, meer fouten, ende meer onghemack sal hebben. Voorwaer ick was van dat seer voldaan. En spreekt daer van niet meer, ende den Eerw. P. *Nicolaes* en sal daer van oock niet meer spreken, want ick heb'et hem gheschreven. Ghy mooght vry ghelooven, dat hy meynde dat-ge seer wel soudt gheluckt hebben, ende ick, siende dese seer groote begeerte van te gaen uyt het Huys daer ghy woonde, loofde Godt daer over. Ick bidde hem dat hy ons licht gelieve te geven, om in alles wel te moghen ghelucken. Dien Pater heeft weynighe ghesondtheyt, beveelt hem aen onsen Heere, op dat hy hem ghelieft te bewaren: want wy souden veel verliefen, ende u Clooster meer als alle d'andere. Godt zy met uw' Eerw. myne Dochter, ende met alle d'andere, ende dat hy u altemael

Heylighe

¶ *Het was den Boeck van't Casteel der Zielen, den welcken den Eerw. P. Rodriguez Alvarez van haer ghevraeght hadde.*

* *Sy spreeckt vande veranderinghe, de welke de Religieusen van Sivillen wilden doen, gaende wonen ontrent het Klooster vanden H. Bernardus.*

Heylighe make. 't Is van daghe den 8. *November*. Men hadde my nu alreeds tydinghe ghegeven van het Huys, waer over ick verftelt stontd. Siet oft dat men die *Indiaensche Gomme* (in't Spaens ghenacmt *Caranna*) gheheel uyt-gheedeelt heeft, want ick en hebbe daer van niet veel meer, ende het is die, de welcke my 't meest deught ghedaen heeft, ende oock aen d'andere. Als ghyde gheleghentheyte sult hebben, ick bidde my daer van deelachtich te makē, ende vraeght al-te-samen van onsen Heere, dat hem my den middel ghelieft te geven, om dese Religieusen te onderhouden, want ick en wete niet wat doen. Sy bevelen haer altemael aen uw' Eerw.

Dienaerersse van U-E. THERESIA VAN JESUS.

B E M E R C K I N G H E N.

1. **D**E *Heylighe* heeft desen Brief binnen *Avila* gheschreven in't Jaer 1581. als wanneer sy wederom ghekeert was in dit Clooster, naer dat sy de *Fundatie* van *Sorie* voltrocken hadde, om sorghe te draghen voor het geestelijck, ende tydelijck goet van hare eerste Dochters.

2. In't eerste ghetat seght sy, dat 'et seer eyghen is aen onse nature, van eene wederkeeringhe liefde te vrAGEN, vanden ghenen, die wy beminnen. Ende sy vraeght daer by: *Dat en moet niet quaet zyn, ghemerckt onsen Heere oock wilt vergelt zyn vande liefde, die hy ons draeght.* Maer men moet bemercken, dat dese begeerte, op dat sy niet quaet en zy, moet ghelijckformich zyn aen die van onsen Heere, ende aen die van dese *Heylighe*, niet door eene baet-foeckinghe, die hare voldoeninghe alleenlijck maer en ioeckt in dese weder-liefde; maer door eene suyvere liefde vande deught: want koophandel doen van een weldaet, oft beminnen ten opzicht van daer over betaelt te zyn met werken, is eene alder-vileynste winninghe, onweerdich aen eene Christene Ziele. (a) *Turpis foeneratio est*, seght *Seneca*, *beneficium expensum ferre*. Ende den *H. Ambrosius*: (b) *Hospitalem esse remuneraturis, effectus avaritia est*. Eene vergeldinghe te vrAGEN voor het weldaet, dat en is niet mildt te zyn, maer gierich.

3. In't 4. ghetal spreckt sy vanden Eerw. *P. Garcia de Toledo*, *Predick-heere*, haren Biecht-vader, ende algheimeynen bevel-hebber vande *Indien*, den welcken omlanckx wederom ghekeert was van *Peru*. Sy overweeghde grootelijckx de verbintenisse, de welke de *Herstelde Order* hem schuldich was, ghebiedende aen hare Dochters, dat sy den wyle fouden op-heffen, met hem sprekende, om hare herkenenisse te toonen, soo groot was de wederhoudentheyte hier in, de welke sy wilde van hare Religieuten nauwkeurichlijck onderhouden te hebben. Sy voeght daer by: *Dat men dien voor niemandt, voor wie dat 'et oock soude moghen wesen, soude op-heffen, noch veel min voor de Ongheschoende Carmeliten.*

4. Ick soude my hier met reden, soo my dunckt, van onse *Heylighe* kunnen beklaghen.

[a] *Senecal. 1. de benefic. cap. 2.* (b) *S. Ambros. l. 7. in Luc. cap. 14.*

beklaghen, ende segghen met den *H. Ambrosius*: [a] *An non Frater est, quem rationabilis natura quidam uterus effudit, & ejusdem Matris nobis generatio copulavit?* Wel hoe! en zyn wy Ongheschoende Carmeliten de Broeders dan niet van dese Religieusen, vande selve belydenisse, ende vergaderinghe? En zyn wy niet kinderen vande selve Moeder? Waerom moet men dan met eene meerdere wederhoudentheyte voort-gaen 't hunder opsicht? Om de selve reden, andtwoordt den *H. Ambrosius*: *Majus ab his periculum pertimescendum, qui fraterno sibi jure sociantur*: Om diefwille dat wy Broeders zyn, moeten wy met eene grootere wederhoudentheyte, ende voorsichticheyte met haer handelen: want den bandt van Broederschap, stelt ons dickwilder in't ghevaer van te vallen.

5. In't voorgaende ghetal spreeckt sy uyt eene seer schoone Sententie: *Weet*, seght sy, *dat de lichamelijcke qualen soo vele remedien 's seffens niet en begeeren, maer het ghene dat noodich is, dat is, dat men de humeuren tracht te versachten.* Hier door verwyft sy die al te groote sorghe, die men heeft voor de ghesondtheyte des lichaems: ende sy leght desen Grondt-reghel uyt in eenen leer goeden sin: *Qui medicè vivit, misere vivit.* Den ghenen die leeft naer de reghels van *Galenus*, dien leydt een ellendich leven, want hy en is geenen meester van sijn leyen, maer *Galenus*, ende de Medecyn-meesters. Ende het erghsten is, seght den *H. Bernardus*, dat het quaet des lichaems sich ghemeynlijck mede-deelt aende ziele. Om dese reden schryft hy aen syne Religieusen in deser voeghen: (b) *Compatrior utique, & multum ego compatrior doloribus, miseriis, & infirmitatibus humanorum corporum; sed imenda multo magis, ampliusque cavenda infirmitas animarum. Propterea minime compatrior Religioni vestra, medicinas quarere corporales, sed nec expedit saluti. Nam de vilibus quidem herbis, & qua pauperes deceant, interdum aliquid sumere, tolerabile est, & hoc aliquando solet fieri. At vero species emere, quarere Medicos, accipere portiones Religioni indecens est.* Ick hebbe een groot medelyden met de ellenden, ende met de lichamelijcke siekten die ghy leydt; maer die vande ziele zyn veel meer te vreesen: ende alsoo bidd' ick u niet al te veel en soudt begeven tot de ghenefinghe van uwe lichamen, want het is onbetaemlijck aende Religie, die ghy belydt, ende oock schadelijck aende ghesondtheyte, van lichamelijcke medecynen te soecken. Houdt u te vreden, als Arme, met eenighe lichte remedien, ende en gaet niet gheladen met Medecyn-meesters, ende met medecynen, het welck voor waer seer strydich is aenden staet, die ghy belydt.

6. In't 6. ghetal verklaert sy eene twyffelinghe, de welcke sy haer voor-ghestelt hadden, te weten, oft dat de ure van vermaeck, die men op sekere tyden van't Jaer 's avonds houdt, moeste wesen voor, ofte naer de *Completen*? Sy andtwoordt, dat sy te voren moet ghehouden worden, doordien dat den Reghel seght, dat men de stil-twyghentheyte moet onderhouden van naer de *Completen*, tot dat de *Primen* daeghs daer naer gheseyt zyn, het welck alsoo vast ghestelt, ende door onse Weiten verklaert is, al-hoe-wel dat de *Haylighe* seght, dat sy de

stijl-swyghentheyt gheheel den dag door seer nauw onderhielen.

7. In't 7. ghetal schickt sy het Slot van hare Cloosters, volghens de Ordonnantie van't *Concilie van Trenten* [a], ende vande Pauselijcke Bullen van *Pius V.* ende *Gregorius XIII.* Ende vervolghens ghebidt sy, dat men de poorte, die naer de Kercke in-leydt, soude toe-stoppen: want voor de Verklaringhe van *Gregorius*, was'er inde Cloosters vande Religieusen eene poorte, door de welke sy gonghen, om de Kercke te vergieren, ende te kuytschen, de voor-poorte vande Kercke toe blyvende. Sy voeght daer by dat'et, bovē d' Apostolijcke Ordonnantie, oock een besonder punt was van hare Statuten, ende dat eene t' overtreeden door ghewoonte, eene doodelijcke sonde wās. Sy spreect hier gelijk eenen goeden Theologant, makende een onderscheyt tusschen eenen Weth door eenighe onachtfaemheyt, ofte door de kranckheyt van iemandt in't besonder te overtreeden, ofte wel door eene ghemeyne ghewoonte. In't eerste en is geene verflappinghe, noch doodelijcke sonde ghelegghen, is't dat'et de Wetten op geene doodelijcke sonde en verbinden, ende dat'er vanden anderen kant geene de minste versnadinghe vanden Weth tusschen en komt, ende dat de schult ghekastydwt wort. Maer het tweeden is plichtich: want de oederhoudinghe van eenen Weth, wat dat'et voor eenen oock is, te verflappen, is eene soo groote sonde, ter oorsaken vande alder-grootste schade, die aende Religie ghedaen wort, die beroovende vande volmaecktheyt, die uyt dese onderhoudinghe soude volghen: want hoe kleyn dat de overtredeinghe oock is, sy is van een alder-grootte ghewicht, doordien dat'et is teghen den natuerlijcken Weth, den welcken ons ghebidt te sien naer het ghemeyn goet. *De Heylighe* verstondt alles.

(a) *Concil Trid. Sess. 25. cap. 5. de Regul. Pius 5. Bulla 8. qua incip. Circa Pastoralis &c. Gregor. XIII. Bull. 28. Deo Sacris Virginibus. &c.*

XCII. BRIEF

Aende Eerw. Moeder Thomasia Baptista, Priorinne
van't Clooster binnen Burgos.

J E S U S

R. **** Y met U-E. myne lieve Dochter. Ick versekere u, dat ick het quaet
* Z * van die Suster grootelijckx ghevoelt hebbe: want behalven dat sy
* * * * seer deughdelijck is, soo hebbe ick de pyne, die U-E. in sulck eenen
tydt is over-ghekomen, uytterlijck ghevoelt. Geeft my altydt tydinghe van hare ghesondtheyt, ende wacht u wel van veel by haer te komen: want dese voorhoedinghe en belet niet, dat men haer koestert, ende gheneest.

Ick

Ick hebbe u nu alreeds gheschreven, hoe noodich dat 'er is, eene groote liefde te hebben voor de Siecken. Al-hoe-wel dat ick wete, dat U-E. die heeft, ick en late evenwel niet van u daer over te waerschouwen, ghelijck ick oock met alle de andere Priorinnen doen.

Ick hebbe grootelijckx ontstelt geweest over de voor-stellinghe, die U-E. my doet van aelmoessen te vraghen, ende ick en wete niet waerom dat-ge van my vraeght het ghene ick wille dat ghy soudt doen, ghemerckt dat ick, by u zyn-de, soo dick wils gheseyt hebbe, dat 'er niet betaemlijck en was, dat men 't soude weten, dat-ge geene in-komsten en hebt, hoe veel te min, dat men die vraeght? Daar-en-boven de Statuten segghen, naer myn goet-duncken, dat de noodtwendicheyt groot moet zyn, eer dat-ge aelmoessen mooght vraghen. U-E. en zyn in sulcken noodt niet, ghemerckt dat Meyrouwe *Catharina de Tolosa* my gheseyt heeft, dat sy sorghe soude draghen van U-E. alles te geven tot u onderhoudt van haer wettelijck erf-deel. Waer 't dat men wiste, dat-ge geene Renten en hebt, seer wel; maer uw' Eerw. en moghen dat niet segghen, ende ick bidde Godt, dat hy 't niet toe-en-late, dat men nu den om-ganck voor u soudt doen: want ghy en soudt daer mede niet winnen, ende 't ghene ghy vanden eenen kant soudt winnen, ghy soudt 'er door vele andere weggen verliezen. Van uwe plicht is 't, van mynen t'weghen te spreken aen die Heeren, ende hun daer van kennisse te geven. Ick hebbe u nu alreeds gheschreven, dat-ge aen hun myne ghebedenissen altydt soudt doen, ick segg 't u eens voor al, op dat-ge niet en soudt vreesen, dat 'er eene leughen is, als ghy 't van mynen t'weghen soudt doen.

3. Het maect hier teghenwoordich eene schrickelijcke hitte, al-hoe-wel dat men hier desen morghenstondt een koel windeken ghevoelt. Ick hebbe my verheught over uwen siecken, verhopende dat 'er aldaer de selve hitte sal maken. Seght aenden *Licentiaet Aguir*, dat al-hoe-wel hy alle daghen by U-E. is, hy ghenoech sal sien, hoe groot dat de pynlijckheyt is die ick lyde, van hem niet te sien, ghemerckt ick eene seer groote vreught ghehadt hebbe van synen Brief te sien; maer ghelijck ick gheloove, dat hy blyde sal zyn, dat hy soo haelt de ghelighentheyt niet en heeft van my ander wert te sehryven, soo en andtwoorde ick hem niet. Seght oock alsoo veel aen mynen *Doctoor Manso*, want het is alsoo inder daedt. Doet hem altydt myne ghebedenissen, ende schryft my hoe dat het met syne ghesondtheyt gaet. Doet het selven oock aen *P. Meester Mata*. De Susters van alhier benyden u, dat ghy lieden suloken Biecht-vader hebt. Weet dat dien geestelijcken van *Arevale* niet al en was, het ghene wy van hem ghepeyft hadden, ende al-hoe-wel dat hy soodanich is, hy seghet nochtans dat hy niet en sal laten van daer te gaen. Ick hebbe hem gisteren ghesproken, ende ick ben genoegh voldaan. Doet myne ghebedenisse aende Suppriorinne, *Beatrix*, ende aen myne *Dicke*, ende seghet aen haer lieden, dat ick seer ghetroost gheweest ben van hare Brieven te sien; maer sy weten alreeds, dat sy my moeten vergeven. Is 't dat ick haer niet en andtwoorde, doordien dat 'er geene reden en is van het sel-

ven te doen. Doet myne ghebiedenisse aen *Pieter*, als ghy hem den Brief sult geven, die voor hem is. Blyft mer Godt myne Dochter, ende dat syne Majesteit u beware inde heyligheyt, de welcke ick van hem verfoecke, dat hy u die gevel Amen. Amen. 't Is van daghe den arondt vanden *H. Laurentius*. Onsen Pater heeft my van *Almodovar* gheschreven, hy is wel te pas; maer men moet Godt bidden, dat hy naer *Andalouisia* niet en gaet: want het voornemen het welck hy heeft van dese reyse te doen, en is niet gebroken. Hy seght my, dat hy wenschte, dat ick naer *Alva*, ende naer *Salamanca* soude gaen, voor ende al eer ick my naer *Avila* soude begeven, ende ick hebbe naer *Alva* gheschreven, dat ick desen winter mischien daer sal zyn, ghelijck 'et kan ghebeuren. Ick ben sonder eenighe twyffelinghe.

De Dienaeressse van U-E. THERESIA VAN JESUS.

BEMERCKINGHEN.

1. **D**esen Brief is voor de Eerw. *Thomasia Baptista* Priorinne van het Clooster binnen *Burgos*, het welck met recht en reden magh gheheeten worden den *Beminden Benjamin* van onse *Heylighe*, doordien dat 'et 't lesten, ende 't pynlijcksten voor haer geweest is. Sy was binnen *Palença* als sy desen Brief geschreven heeft, naer hare weder-komste van dese Fondatie, waer mede sy haer wonderlijck Leven ghekroont heeft. Het blyckt uyt desen Brief, dat sy uyt *Burgos* op 't lesten van *Julius* gegaen is, gelijk sy inden voorgaenden Brief geseyt heeft.

2. In 't 2. ghetal toont sy de groote oprechticheyt, die sy hadde voor de onderhoudinghe vande Punten, ende Wetten vande Religie. Wy hebben geseyt op de *Bemerckingen* van eenighe andere Brieven, dat syne Hooghweerdicheyt den Aerts-Bischof van *Burgos* *Don Christoffel Vela*, de Fondatie van dit Clooster niet en hadde willen toe-staen, voor ende al eer sy een eyghen Huys soude ghehadt hebben, en eene ghenoeghsamer Rente tot het onderhoudt vande Gemeynthe. De goede *Catharina de Tolose*, die de Fondateresse was van dit Clooster, verbondt haer van dese Rente te geven, dit van hare kinderen ontreckende, om de Bruyten van *Jesus Christus* in desen noot daer mede behulpzaam te wesen, is het saken dat men magh segghen, dat 'et sich van sijn goet berooven is, het welck men geeft aen Godt, ende niet op groote winste gheleydt en is, het welck men tot synen dienst geeft, ghemerckt hy oneyndelijck mildt is. Maer de *Heylighe*, die soo ghewoon was van alle haer betrouwen op Godt te stellen, maecte dat hare Dochters voor eenen Notaris, met oorlof vanden Eerw. P. Provinciael afstandt deden vande Rente, de welcke de Fondateresse haer ghegeven hadde, het welck seer heymelijck gheschiedt is gheweest, op dat 'et tot de kennisse vanden Aerts-Bischof niet en soude ghekomen hebben: ende ghelijck de Borghers van de Stadt meynden, dat sy Renten hadden, soo en sonden sy haer geene aelmoessen, ende alsoo bleven sy sonder aelmoessen, ende sonder Rente, niet anders hebbende

hebbende als twintigh *Maravidiſen* (het welck ontrent dry ſtuyvers was) die de *Heylighe* haer ghelaten hadde in haer vertreck van *Burgos*.

3. Dit is eyndelijck ghekomen tot de kenniſſe van eene ſeer edele Vrouwe, ghenaeamt *Mevrouwe Catharina Manriquez vanden H. Dominicus*, Suſter vanden Hooghweerdighen Heere *Don Enghel Manrique*, Biſſchop van *Badajos*, de welke inde jeught van hare jonckheyt, niet teghenſtaende de voordeelen vande nature, ende vande fortune, den wereldt verlaeckt hadde, ende haer ſelven bekleedt hebbende met een ſlecht kleedtsel, begaf haer geheelijck om de behoeftighe, ende ellendighe menſchen by-te-ſtaen. Nauwelijckx en hadde ſy de nootwendicheyt van deſe Religieuſen verſtaen, oft ſy heeft op haer ghenomen van aelmoeffen te gaen vrighen voor dit Klooster, het welck is, dat de *Heylighe* in dit ghetal niet goet en vindt. En wonderlijck beleyt van deſe *Heylighe*, de welke in eenen ſoo pramen den nootd, ghelijck deſen was, noyt en heeft willen toe-ſtaen, dat hare Dochters teghen de *Starmten* ſouden doen, de welke haer niet toe-en-laten aelmoeffen te vrighen, tenzy in eenen uytterſten nootd; maer ſy beveelt haer lieden, dat ſy op de voorsichticheyt Gods ſouden betrouwen, ende dat ſy hier-en-tuſſchen haer met den arbeydt haerder handen ſouden trachten t'onderhouden, hier in naervolghende den *H. Apoſtel Paulus*. Ende al-hoe-wel dat den nootd van dit Klooster ſoo groot was, ſoo was't even wel dat hy aen haer ſoo groot niet en dochte te weſen, die ghenoeghſaem ſoude zyn om haer lieden vanden weth t'ontlaen.

4. In't 3. ghetal ſpreekt ſy vanden Heere *Don Pedro Manſo*, die alſdan *Canonick* binnen *Burgos* was, ende daer naer Biſſchop van *Calahorra*, den welcken haren Biecht-vaders was, ende vanden *Licentiaet Antonius d' Aguiar*, *Medecynmeester* vande Stadt van *Burgos*, vande welke ſy dickwils ghenoech ſpreekt inde *Fondatie* van dit Klooster, al waer ſy genoeghſaem toont, hoe grootelijckx dat ſy de jonſten, ende den by-ſtandt achte, die ſy haer in deſe *Fondatie* bewefen hadden.

XCIII. B R I E F.

Aende ſelve Moeder Thomasia Baptiſta.

J E S U S

1. Eve ſyne gratie aen U-Erw. dat hy u beware, ende dat hy u ghenoeghſame ſterckte geve, om ſoo vele quellinghen te onderſtaen, die hy u doet lyden. Ick ſegh'etu, E-erw. Moeder, dat onſen Heere met u handelt, ghelijck met eene ſtercke. Dat hy in alles ghebenedydt zy. Ick ben redelijck wel te pas, jae beter, als ick ghewoon ben. Ick en meyne niet, dat

T t 2

ick

ick hier langh sal verblyven: want op d'aen-komfte van eenen Bode, die ick verwacht, sal ick vertrecken. Beveelt my aen Godt: ick ben seer droef, dat ick soo verre van u Huys moet wesen, ende besonderlijck van U-E. En stelt u niet in pyne met *Catharina vande Moeder Gods*, ten is maer eene bekoringhe, vande welcke sy verloft sal worden. En laet niet toe, dat sy aen iemant schryve. Is't dat sy'et aen my wilt doen, ofte wel aen *Anna*; seer wel, maer niet aen iemant anders. Ick ben blyde, dat den *Rector* by U-E. ghëgaen is, onthaelt hem vriendelijck, Biecht somwylen aen hem, ende verfoeckt van hem, dat hy voor uwe Ghemeyntheit wilt Predicken.

2. En ontstelt u niet over het ghene, het welck *Catharina de Tolosa* overkomt. Ghelijck sy grootelijckx gheoeffent wort door quellinghen, soo is het oock seer noodich, dat men haer trooft: want al is't Ichoon, dat sy my alsoo spreeckt, op eenen anderen dagh en sal sy'et niet doen. Den *Licenciaet* verbindt my in alle manieren. Godt wille u bewaren, dat-ge aende Religieusen niet en seght, het ghene dat-ge weet van mynen Vader. De Moeder Suppriorinne seght my, dat sy wel soude willen weten, waer dat hy is. Groet haer met alle de Religieusen van mynen t'weghen. Ick ben droef over de sieckte van *Marie*. Godt zy ghebenedydt, dat ghy die andere hadde, om u te helpen. Laet my weten, hoe dat'et met haer gaet. Ick en wete niet, oft dat ick aenden *Licenciaet* sal konnen schryven. Gelijk ick hem soo grootelijckx beminne ick soude daer in myn vermaeck nemen. Is't dat de ghelegentheyte voor-valt, doet hem eene groote ghebiedenisse van mynent'weghen, van ghelijcken oock aenden Doctoer (*Hei was Doctoer Manso*) aenden welcken U-E. sal believen te laten weten, dat ick op tuisent der hande manieren gheoeffent ben door quellinghen, dat hy my aen Godt bevele. Ick segghe u, dat alwaert schoon Godt my vande pyne verlost, die ick ghevoele, vande Susters, die by U-E. zyn, siecke te sien, daer en ghebrenken my vanden anderen kant geene. Als ick tyt sal hebben, ick sal aen eenighe schryven. Siet dat ick hier niet langher en sal zyn, ghelijck my dunckt, als tot den Feest-dagh van onse Lieve-vrouwe, ende vervolghens moeten de Boeken in tyts ghesonden worden aende Priorinne van *Palença*, op dat sy my die kan senden. Godt beware u; ick en kan desen niet langher maken, als om U-E. te bevelen, dat-ge forghe wilt draghen, vande *Novitien* niet al te veel bedieninghen op-re-legghen, tot dat ghy-se sult kennen. Is van daghe den Sevenen-twintighsten Ougst.

B E M E R C K I N G H E N.

DE *Heylighe* heeft desen Brief gheschreven seshien daghen naer den voorgaenden, ende het schynt, dat sy alreeds was binnen *Valladolid* als sy hem schreef. Al'et ghene dat'er in't eerste ghetal te bemerken is, is de moederlijcke sorghe, die sy hadde over de ghesontheit, ende over den voortgang van hare

† Sy spreeckt vanden *Licenciaet Aguiar*.

hare Dochters. In't 2. ghetal sietmen hare danckbaerheyt tot hare weldoenders, ende haren grooten arbeidt, door den welcken Godt de Croone voltrocke, de welke sy 38. daghen daer naer ontfonck. Eyndehjck moet men hier eene kleynne Bemerckingbedoen op dien wyfen raet, den welcken sy op 't eynde van desen Brief geeft: *Habt sorghen van de Novitien niet al te veel op te legghen, tot dat ghy-seluckkennen.* Ditiseen seer profytighen raet, ende als sulcken zynde, is hy seer aenbevolen gheweest door den *H. Isidorus*: (*a*) *Primordia conversorum, seget hy, blandis refrenda sunt modis: ne si ab asperitate incipiant, exterriti ad priores lapsus recurrant.* Men moet de Novitien in't beginsel met soetheyt bestieren, op dat de nyterste strafficheyt hun de liefde vande Religie niet en doet verliesen. Een groot ghetal van bedieninghen, ende bekommernissen, die gemeynlijck vele sorghen by-brenghen, zyn ghelijck veel houdt, de welke inde plaetse van het vier der devotie t'ontfeken, het welck noch seer kleyn is in't herte der Novitien, het selven versmachten, ende gheheel uyt-bluschen. Ende de *Heylighen* seght seer wel: *Tot dat ghy-seluckkennen:* want al is't schoon dat 'et ghemeyn spreek-woordt waerachtich is, het welck seght: *Dat de Novitie gheken wort door het Officie,* ten is even wel niet ghevoeghlijck dat men-se daer in stelt, tot dat men hare imborst wel doorgrondt heeft, op dat men haer geene bedieninghen en geeft, die ghelijck formich zyn aen hare gheneghentheyt, maer die, de welke moeten dienen om haer inde deught te oeffenen.

[a] *D. Isidorus de summo bono.*

XCIV. BRIEF

Aen de Suster Eleonora vande Bermherticheyt,

Ongheschoende Carmeliteresse in't Klooster van Sorien.

J E S U S

1. **** Y met U-E, myne lieve Dochter, ende dat hy u beware, ende soe
 * Z * vele ghesondtheyt geve, ghelijck ick u wenfche: want ick ben seer
 * * * bedroeft gheweest van te verstaen dat ghy geene en hebt. Ick bidde
 **** u, laet u wel koesteren, ende ick verheughe my grootlijckx over
 het ghene dat ghy my seght, dat de Sulters u soo groote liefde bewysen: want
 waent dat sy anders deden, sy soudent seer qualijck doen. Houdt u altydt te vreden
 oft dat men u wel, oft niet welen koestert, ghemerckt dat et de Ghehoorsam-
 heyt is, die 'et moet onderfcheyden, oft dat ghy 'et van noode hebt, ende
 vervolghens doen dat 'er versocht wort. Godt geve, myne Dochter, dat het
 quaet niet voordere gaet. Laet 'et my weten, als de gheleghentheyt sal voor-
 vallen,

vullen, oft dat-ge beter te pas zyt, want ick soude andersints altyt met sorghe zyn.

2. Het ghene ick u inden anderen Brief geseyt hebbe, soud' ick u gerne seer dickwils segghen, waert dat ick u saghe; maer dat en sal soo haest niet konnen wesen: want den Cardinael heeft my gheschreven, ende hy heeft my het Verlof ghegeven, voor alsdan, als den Koninck sal komen, ende men seght my nu dat hy komt; maer hoe seer dat hy hem sal haesten, ten sal voor September niet konnen wesen. Maer en hebt daer in geene pyllyckheyt: want ick sal alsoo groote vreught hebben van u te sien, als ghy om my te sien: ende ghemerckt dat het nu niet en kan wesen, Godt sal 'et door eenen anderen middel schicken. Ick hebbe soo weynighe ghesondtheyt, dat ick niet meer bequaem en ben om eenige reyse 'ondernemen, 'tzy om by u te komen, oft om elders te gaen, al-hoe-wel dat ick een weynich beter te pas ben, als over eenighe daghen. Godt zy geloof, Ghelijck ick eenighe pillekens ghenomen hebbe, soo en is desen Brief van myne handt niet ghelchreven, het welck ick niet en hebbe derven ondernemen. Godt wille u met syne gratien vervullen, myne Dochter, ende en vergeet my niet in uwe ghebeden. Den 7. van Julius.

Dienaerersse van O.-E. in THERESIA VAN JESUS,

B E M E R C K I N G H E N.

1. **D**E *Heylighe* heeft aen dese Religieuse oock den 44. Brief gheschreven, den welcken staet inden eersten Boeck, alwaer betchreven is, wie sy was. Sy heeft desen aen haer uyt *Burgos* gelchreven, zynde dese Religieuse noch Novitie in't Klooster van *Sorien*.

2. Desen Brief is seer vriendelijck, ende troostelijck. In't eerste getal seght sy haer, *Dat sy haer te vreden soude houden, oft dat men haer wel, oft qualyck koestert*, haren wille gheheel en ganich inde ghehoorsaemheyt stellende, ende het kleyn schipken van hare ziele bestierende door dit Compas, ofte Streeck-wyser, door pyllyckheden, door vertroostinghen, door minlijckheden, ende door versterkinghen. Dese waerschouwinghe is van een seer groot profyt, om de koesteringhe, die men ons doet inde siecken, profytliche maken, ende oock om verdienstlich te maken het ghene dat ghelijckformich is aen onse natuerlijcke gheneghentheyt. Hier in is't, dat de kracht vande ghehoorsaemheyt uyt-schynt, die de verlichtinghe des lichaems weet te veranderen in het voedsel vande ziele, ende als het lichaem ghekoestert wort door de ghehoorsaemheyt, de ziele alsdan toe-neemt door het sacrifice vanden eyghen wille. Ghelijck in teghendeel het vier vanden eyghen wille verteert alle het goet, ende verandert in senyn voor de ziele de wercken der deughden selver, de welcke haer moesten voeden.

3. Ick vreele grootelijckx, seght den *H. Bernardus*, dat onsen eyghen wille alle onse wercken te niet doet, ende verliest: want is't dat ons vasten, onse stilswyghentheyt, ons waecken, ons Ghebedt, onsen arbeydt, ende alle onse

Klooster-

Kloosterlijke onderhoudinghen eens gheverft wordé met het colour van onlen eyghen wille, sy en fullen in hét oordeel vanden Goddelijcken Bruydegom niet gherekent worden onder het ghetal der deughden, die geenen smaect en kan vinden inde doornen van onsen eyghen wille, maer die sy selven alleenlijk vermaect tusschen de liliën van eene eenvoudighe ghehoorsaemtheyt. [a] *Vereor ne & inter nos aliqui sint, quorum non acceptet munera Sponsus, eo quod non redolent lilia. Etenim si in die jejunii mei inveniatur voluntas mea, non tale jejunium elegit Sponsus, nec sapit illi jejunium meum, quod non liliū obedientia, sed vitium propriae voluntatis sapit &c.*

[a] S. Bern. Serm. 71 in Cant.

E Y N D E.

EENE UYTLOOPINGHE

Waer in verklaert wort een punt, het welck de HEYLIGHE raectt in dese Brieven.

Inde Bemerkkinghen op den elfsten Brief, ben ick ghenoodtsaectt eene uytloopinghe te doen, oft ghelyck eene kleyne verhandelinghe, om een punt te verklaren, het welck aldaer gheraectt wort, ende het welck eene meerdere verbreydinghe vereycht, als wel de korte bemerkkinghen toe-laten: ende om dat men den draet van de bemerkkinghen niet en soude verlaten hebben, noch den Leser hier mede belemmert hebben, soo heb ick et bewaert om hier daer van te handelen.

DE VRAGHE IS,

**** Ft dat'er in eene besondere Veropenbaringhe, die aen besondere perfoonen ghebeuren, eene klaer-blijcklijckheyd kan wesen, dat de Veropenbaringhen van Godt voorts-komen, ende van waer dat dese klaer-blijcklijckheyd voorts-komt?

1. Inden XI. Brief in't 29. ghetal, de Heylighe sprekende vande sekerheyd die haer bleef, dat de gratien, die sy ontfanghen hadde, van Godt quamen, seght dese woorden: *Als ick ben in't Ghebodt, ende ghedurende die daghen, op de welke myne ziele de ruste gheniet, ende dat ick niet en peyse als op Godt; alwaert dat alle de gheloerste, ende de wyfste Mannen vande wereldt alle verdenckelycke neersticheyt deden, om my doente ghelooven, dat den duyvel daer in deel heeft, ten sonde niet moghelyck konnen wesen, dat sy my souden doen ghelooven, dat dese sake vanden duyvel komt.* Door dese woorden geeft sy ons te verstaen, dat sy soo verskert was, dat 'er Godt

was,

was, die haer desegratiengaf, dat sy de yryheyt niet en hadde, om contrarie te gelooven, noch oock om laten te ghelooven dar'et Godt was. Misschien sal'et aen iemant duncken, dat sy al te groot gheloove, ende al te groote claer-schynlijckheyt geeft aen eene besondere *Veropenbaringhe*: dit is't dat my hier de gheleghentheyte ghegeven heeft van in't kort te verclaren, oft dat men inde besondere *Veropenbaringhen* eene claer-blyklijckheyt kan hebben, dat sy van Godt voorts komen, ende van waer dat dese claer-blyklijckheyt komt?

't Is eene sake, die ghehandelt wort onder de Godts-gheleerde, inde materie van't Gheloove, oft dat de besondere *Veropenbaringhen*, ghedaen aen besondere personen begrepen worden in't voorworp van ons Gheloove? Eenighe segghen dat ja, gevende dese reden, dat dese besondere *Veropenbaringhen* vallen onder de selve formele reden van't Gheloove, die men inde Scholen noemt *Sub quâ*, de welcke is de *Goddelycke Veropenbaringhe*, de welcke soo seker is inde besondere *Veropenbaringhen*, ghelijck inde gemeyne, die ons de Kercke voor-stelt, doordien dat'et Godt selver is, die soo in d'eene, als in d'andere spreeckt. Ende vervolghens segghen sy, dat die personen, de welcke die van Godt ontfanghen, ghehouden zyn die te gelooven, door de selve hebbinghe van het boven-natuerlijck, ende Goddelijck Gheloove, met de welcke sy ghelooven de *Mysterien* van ons Gheloove, ende dat de ghene, die'et niet ghedaen en hebben, van Godt ghestrafft zyn gheweest, ghelijck men ghesien heeft in dien *Propheet*, den welken van eenen Leeuw verscheurt is gheweest, om dieswille dat hy geen geloof en hadde ghegeven aen eene besondere *Veropenbaringhe* van eenen anderen, die door 't ghebodt Godts hem gheseyt hadde, dat hy'et doen soude, ghelijck verhaelt wort in't 20. Cap. vanden derden Boeck der *Koninghen*. Het selven is ghebeurt aen *Sara* de huys-vrouwe van *Abraham*, ende aen *Zacharias*, Vader vanden *H. Joannes Baptist*, de welcke vanden Enghel berispt is gheweest, om dieswille dat sy geen gheloof en heeft ghegeven aen het ghene hy haer veropenbaerde, nopen de gheboorte van *Isaac*: ende desen is ghekastyd gheweest over syne ongheloovicheyt, om dieswille dat hy den Enghel niet en geloofde, die hem bodtschapte, dat hy Vader vanden *Voorlooper Christi* soude wesen.

3. d'Andere zyn van een ander ghevoelen, om dielwille dat de Hebbinghe van ons Gheloove, alleenlijck steunt op de eerste waerheyt, voor soo veel als't ons veropenbaert de al-ghemeyne Leeringhen vande Kereke, ende de gemeyne Waerheden, dieden Staet, ende het ghemeyn profyt der Gheloovighen aengaet, ghelijck het blyckt uyt vele plaetsen vande *H. Schifture*, de welcke die voor-stellen, de welcke van dit ghevoelen zyn, ghelijck zyn den *H. Augustinus*, den Enghelschen Leeraer den *H. Thomas* 1. p. 2. art. 8. ad 2, alwaer hy leert,

dat'er
Scotus. Catharin. Vega. Corduba. Bellarmin. Salmeron. Arragon. Suarez. Vasquez,
& alii, quos refert, & seq. Lugo de fide. Disp. 1. sect. 11. num. 226.
D. Augustin. D. Thomas. Soto. Cano. Cajet. Bannoz. Lorca. Valentia. Zuzmel. Quos
refert & sequitur Araujo 2. 2. q. 1. a. 1. dub. 4. §. Secunda Sententia.

dat'er niet en zyn als de Waerheden, die ons voor-ghestelt zyn als punten van ons Gheloove, het welck de eerste goddelijcke Deught is, ende alleenlijk ghevesticht op de *Goddelycke Veropenbaringhe*, verklaert door de H. Schrifture, ende mede-ghedeelt aende H. H. Apostelen, ende Propheten, die de heylighe Boecken geschreven hebben, ende niet op besondere *Veropenbaringhen*: *Innitur enim Fides nostra*, seght den H. Thomas, *Revelationi Apostolis, & Prophetis facta, qui Canonicos Libros scripserunt: non autem Revelationi, si qua fuit aliis Doctoribus facta.* Hy seght het selven in andere plaetsen, ghelijck in 2. 2. q. 4. art. 3. *in corp. & quaest. 171. in prologo.* Om welcke reden wy dese Sententie altemael moeten volghen, ghelijck syne Discipelen doen, ende vele andere.

4. Maer ghelijck sy verdeelt zyn, in het beginsel aen-te-wysen, waer uyt dat dit vast gheloove komt, het welck sy aen dese besondere *Veropenbaringhen* geven, de selve die-se ontfanghen: ick segghe: *De selve die-se ontfanghen*: want het geloove vande gene, die-se hooren verhalen, en gaet niet buyten de palen van het menschelijck geloove, tot, dat de Kercke haer gevoelen daer over heeft uyt-gesproken. Ende sonder andere manieré van dese sake uyt-te-legghen, ende te volghen, houd' ick my aen 't gevoelen, dat meer ghemeyn is, het welck seght, dat dit beginsel is *Een voor-by-gaende voor-seggelyck licht*, *Lumen Propheticum transiens*, oft iet anders dat boven-natuerlijck is, het welck geen en eyghen naem en heeft; maer het welck om de gelijkenisse dat 'et heeft met de hebljckheyt van ons Geloove, magh ghenoecht worden *Besonder Gheloove*, het welck, volghens 'tgevoelen van *Araujo*, verschilt van het ghemeyn, ende Goddelijck Gheloove, daer in, dat dit, als zynde duyfter *Per se*, dat is, door haer selven, de klaerheyt van de *Veropenbaringhe* niet en vereyscht, noch eene klare toe-stemminghe, dat het Godt selver is, die in dese *Veropenbaringhe* spreeckt, de welcke de Godts-geleerde heeten *Evidentia in attestante*, al-hoe-wel dat volghens het bewylijck gevoelen van *Cajetanus*, ende van andere, dese klaerheyt *per accidens*, dat is, by geval wel kan over-een-komen met het Gheloove in eenich gheval, ghelijck het ghebeurt is met de Enghelen, eer dat sy inde glorie waren, ende aen onse eerste Ouders inden staet vande oorspronckelijcke *Rechtveerdicheyt*, ende aen de Propheten, aende welcke Godt de Verholentheden van ons Gheloove veropenbaert heeft, de welcke, behalven dat sy van Godt selver onderricht zyn gheweest nopen de boven-natuerlijcke Verholentheden, die hy aen hun Veropenbaert hadde, en hebben niet laten, met het Gheloove, het welck sy hadden, oock eene sekerheyt van eene klare, ende bescheedelijcke kennisse te hebben, dat 'et Godt selver was, die hun dese saken veropenbaerde. De reste vande Ghelooighen ontfanght dese Waerheden op de ghetuyghenisse vande Kercke, de welcke ons het alsoo voor-houdt; wiens gheloof-weerdicheyt ghevesticht op soo klare ghetuyghenissen, al-hoe-wel dat sy ons dese waerheden klaerlijcks ghelooijck maect, soo is 't nochtans dat sy ons die niet klaerlijck kennelijck en maect, door deklare sekerheyt, die wy hebben, dat 'et Godt is, die-te Veropenbaert heeft,

het welck is, dat men inde Schole noemt, *Evidentia in attestante.*

5. Maer het ander, het welck een besonder Gheloove is, ende steunt op de goddelijcke Waerheyt, veropenbaert aen iemandt in't besonder, vereyscht in't minsten eene klaerheyt vande Veropenbaringhe, ende dat'et Godt selver is die spreeckt, 't welck is eene klaerheyt vande Veropenbaerde Waerheyt te hebben, door de getuyghenisse vanden ghenen, die de Waerheyt selver is, ende die aen sijn sichepsel ontdeekt; waer uyt volghet dat de ghene die-se ontfanghen, verbonden zyn een vol gheloof te geven aen die Veropenbaringhen: ende hierom is't dat de ghene, die'et niet ghedaen en hebben, rechtveerdelijck van Godt ghestraft zyn gheweest, als ongheloovighe: want hun scheidende vande eerste Waerheyt, die haer in dese gheheyme Veropenbaringhen aen hun ontdeekte, hebben sy hun veryolghens ghescheyden, ende af-gheweken vanden Reghel van ons Geloove, den welcken is de eerste, ende de Goddelijcke Waerheyt selver.

6. Men moet nochtans bemercken, dat hier in min oft meer van't Gheloove kan wesen, volghens dat'et licht min oft meer is, het welck Godt aen hun geeft vande Veropenbaerde Waerheyt: want al is't schoon dat Godt altydt eenen, en den telven is in sy telven, ende dat hy de selve Waerheyt is door het Wesen, soo is't nochtans dat hy sy telven in eenen ghelijcken graet van licht aen altemael niet mede-en-deelt, ghelijck men klaerlijck siet inden *H. Petrus*, den welcken den Enghel siende, die hem miraculeuselijck uyt den kercker verlosste, de waerheyt van dese Veropenbaringhe soo datelijck niet en heeft ghekent, maer hy hiele sulckx voor eenen droom: *Existimabat se visum videre*, het welck soo langh gheduert heeft, tot dat den Enghel is verdwenen gheweest: want aldan heeft hy sekerlijck ghekent, dat'et eenen waerachtighen Enghel was, die van Godt ghesonden is gheweest, om hem op syne vrye voeten te stellen. *Nunc scio verè, quia misit Dominus Angelum suum. &c.* Ende om dese reden is't, dat wy sommighe kunnen ontschuldighen, voor 't minsten van doodelijcke sonde, die aen dierghelijcke Veropenbaringhen geen gheloove en hebben ghegeven, ghelijck de Heylighe Vaders *Sara*, ende *Zacharias* inder daedt ontschuldighen.

7. Maer als de Veropenbaringhe gheschiedt met een overvloedich licht, gelijk onse glorieuse Moeder ghehadt heeft, sy brengt dese klaerheyt voorts in het Verstandt, *in attestante*, ghelijck wy gheseyt hebben, de welke, ghelijck *Aranjo* seght, het verstandt doet gheloove geven aende veropenbaerde Waerheden, niet om dat hy'et siet in sy selven, maer door de getuyghenisse, ofte door de verskeringhe, die Godt selver daer van geeft, die sich aende ziele veropenbaert, als den oorspronck van dese Veropenbaringhe, het welck bynaer is, ghelijck de betooringhe noodtsakelijck het verstandt treckt tot eene wetent-makinghe toe-stemminghe van het besluyt.

8. Uyt alle de redinghen, die wy hier voor-ghestelt hebben, kan men lichtelijck sien, hoe dat den geest, ende de Veropenbaringhen van onse Heylighe over-een-komen met de alder-nauwste leeringhen vande Godt-gheleerth ydt, ende

ende van waer haer dese klaerheyt quam, die sy hadde, dat'et Godt selver was, die tot haer sprack, ende vervolghens met wat groote reden dat sy seght, dat sy niet en konde ghelooven, dat'et den duyvel was, al-hoe-wel dat alle geleerde menschen, ende alle de Heylighen, die inde wereltd waren, haer sulckx hadden willen wys-maken; ende als sy, om te willen gehoorfamen aen hare Biechtvaders, in hunghevoelen wilde treden, *Op het eerste van dese Woorden*, seght sy, *oft van dese Visioenen, ofte In-ghekeersheys, verdrueve al'et ghene sy my geseys hadden, ende sonder dat ick anders konde doen, was ick bevesticht in't gheloove, dat het van Godt quam*: want het goddelijck licht van dat Prophetelijck licht, oft dit besonder Gheloove, waer mede haer verstandt verlicht was, liet haer met klaerheyt in attestante van dese waerheyt, ende noodtsaecte haer een vast gheloove te geven aende veropenbaerde Waerheyt, niet in haer selve, gelijk wy geseyt hebben, maer in attestante, dat is te segghen, voor soo veel als sy uyt-ghesproken, ofte veropenbaert is van Godt selver: ende alsoo was't haer onmoghelijck van daer aen geen gheloove te geven, ende zynde in dese ghefteltenisse, en hadde sy de vryheyt niet, om te ghelooven, dat daer aen srydich was.

9. Maer iemandt soude kunnen segghen: sooghenomen dat'er valsche Veropenbaringhen zyn, ghelijck'et inder daedt is: want het is seker, ghelijck den *H. Paulus* seght, dat den duyvel sich dickwils vervormt in eenen Enghel des lichts; hoe kan de ziele dan weten, dat de Veropenbaringhe waerachtich is, ten eynde dat sy, over-redent, ende verwonné zynde van hare waerheyt, daer aen een vast, ende onfaelbaer geloof geve? Want sulckx te laten aen het oordeel van een ieder in't besonder, dat is een poorte open doen aen ontalijcke bedriegheryen.

10. Ick andt woerde daer op, dat ali wanneer de Veropenbaringhe geschiedt, met dat licht, ghelijck wy gheseyt hebben, sy altydt met haer dese sekerheydt brenghet: want het verstandt blyft in sulcker voeghen verlicht, dat sy'et laet met eene volle ghehoorsaemheyt, ende met eené volkome onderworpinghe aen dese in-druckinghe, die haer doet sien, dat'et Godt is, die werckt, ende dat op eene soo klare maniere, dat hy'et alleen is, die'et kan begrypen, ende daer van d'ondervindentheyt heeft. Maer ghelijck men door desen wegh de poorten niet genoeghsaem en sluyt aen het bedrogh, het welck den duyvel inden geest lichtelijck soude kunnen brenghen, doordien dat-se altemael souden kunnen segghen, dat sy dit licht hebben (al-hoe-wel dat de ghene, die hun selven niet en willen bedrieghen, sulckx niet en sullen segghen). soo is't noodtsakelijck dat men dese sake stelt onder een seer strengh ondertoeck van gheleerde Mannen, die in dese sake seer hervaren zyn, volghens den raedt vanden *H. Apostel Joannes*, den welken seght, dat men aen alle geesten geen gheloove en soude geven, maer dat men te wel soude ondersoecken, oft dat sy van Godt zyn: [a] *Nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus, si ex Deo sint.* Maer op dat dit ondersoeck wel soude moghen geschieden, soo moet men dese naervolghende reghelen wel onderhouden,

(a) *van. Epist. 1. cap. 4. v. 2.*

houden, de welcke ny de leeringhe vande Heylighe Vaders ghetrocken zyn.

11. Den eersten, ende voornaemsten is, dat'er inde *Veropenbaringhe* niet en magh ghevonden worden, het welck (brydich is aende H. Schrifture, noch aende leeringhe, die vande Heylighe Vaders ghemeynlijck ontfanghen wort, noch aende goede zeden, ende aende loffelijcke ghewoonten: want ghelijck den Apostel seght tot die van *Galatiën*: [a] *Liber nos, aut Angelus de caelo Evangelizet vobis, praterquam quod Evangelizavimus vobis, anathema sit. Atwaert dat ick selver, oft eenen Enghel vanden hemel u contrarie seyden, aen het ghene wy geleert hebben, dat hy vervloecht zy.* Dese Reghel heeft ons den H. *Augustinus*, den Heylighen *Thomas*, ende andere gheleert. (b) Den geleerden *Cajetanus* voeght daer by, schryvende op desen ghemelden Artikel vanden H. *Thomas*, dat de *Veropenbaringhe*, om waerachtich te zyn, ons niet en magh brengen tot een minder goet, of tot gene mindere deughten: want den geest Godts verheft ons altydt tot eene meerdere volmaecktheit; oversulckx dan den geest, die ons neyght, ende doet hellen tot een minder goet, en kan dien van Godt niet zyn.

12. Den tweeden Reghel wort ghetrocken uyt de hoedanicheyt vanden persoon, aen wie de *Veropenbaringhe* ghebeurt is, den welcken voor seer deughdelijk moet ghekent, ende toe-gheteemt wesen: want als't schoon dat Godt aen desen Reghel niet ghebonden en is, ende dat hy wel kan bestaen met eene ziele, die in eenen staet van doodelijcke sonden is, ende dat sy op den selven tydt van Godt *Veropenbaringhen* ontfanght, doordien dat onse heyligheyt niet en hanght van dese soorte van jonsten, maer wel vande deughden, die vande gratie voortkomen, hierom moet men meer werckx maken vande deughden, als vande *Veropenbaringhen*, ghelijck als men siet, volghens het verhael vanden H. *Joannes* ghebeurt te zyn aen *Cayphas*, van wiens mont Godt sich ghedient heeft, om te voor-segghen dat'et oorboorlijck was, dat *CHRISTUS* soude sterven; des-niet-reghentaende is't dat wy willen spreken, ghelijckformelijck aenden gemeynen loop vande voorsichticheyt, Godten is niet ghewoon sich mede-te-deelen door dese boven-natuérlijcke graven, ten zy aen personen, die seer deughdelijk zyn: want ghelijck hy wilt dat de lichten, die hy over de zielen stort, vrachten souden voorts-brengchen, soo en geeft hy-se niet, ten zy aen die, de welcke die wel sullen ghebruycken.

13. Den derden Reghel, ende seer noodtfakelijck, is, dat de ziele in het gene het welck aengact het ghebruyck vande *Veropenbaringhe*, haer onderworpe aen al'et ghene, het welck hare Biecht-vaders haer sullen ghebieden: want al is't schoon dat de ziele haer inwendichlijck niet en kan onthouden van daer aen gheloove te geven, als de *Veropenbaringhe* waerachtich is, ende geschiedt is met dat licht, ghelijck wy gheseyt hebben, is het saken nochtans dat sy haer daer van wilt dienen, sonder haer selven t'onderworpen aenden ghenen, die haer

(a) *Ad Galat. 1. §. 8.* (b) *D. Aug. de Gen. ad litt. lib. 12. cap. 24.* *D. Thom. 1. 2.*

bestiert, het is eene opentlijke vermetentheyt, ende een klaer teecken vanden quaden geest: want den waerachtighen geest van Godt, brenghet de zielen altydt om te ghehoorsamen aenden ghenen, die syne plaetse houdt, ghelijck de Heylige seght in't derde ghetal vanden selven Brief, door dese aenmerckelijcke woorden: *Met al dat, ick segghe, dat al-hoe-wel ick sekerlyck wete, dat dese saken van Godt komen, ick en soude evenwel niet met allen willen, om al dat'er inde wereld is, tenzy dat'er mynen Bestierder soude toe-stemmen, ende oordeelen, dat het streckt tot meerderen dienst van onsen Heere, ende onder alle dese sonsten hebbe ick gheleert, dat'er niet en is, dat my soo dienstich is, als te ghehoorsamen, ende niet te verwygghen van al'er ghene my ghebeurt.*

14. Indervoeghen, dat'et wel kan ghebeuren, dat men seker is, dat de Veropenbaringhe van Godt komt, ende dat men op den selven tydt teghen die werckt, om te ghehoorsamen aenden ghenen, die de plaetse van Godt houdt: want alfoo doende, dat is aen Godt selver ghehoorsamen, ghelijck onsen Heere ons geleert heeft door den *H. Lucas*: [a] *Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit.* Waer in onse *H. Moeder THERESIA* ons een seer raer, ende wonderlijck exempel heeft ghegeven, ende voor toodanich is het ghehouden inde Kercke: want zynde sooversekert, ghelijck wy gheseyt hebben, dat'et Godt selver was die haer aen-sprack, ende haer met die onghewoonlijcke gratien, ende jonsten voorquam, sy en heeft nochtans niet ghelaten van met hem te spotten, om te ghehoorsamen aen haren Biecht-vader, die haer sulckx geboden hadde, ende die meynde, dat'et een bedrogh des duyvels was; maer dese teeckenen van spottinghe waren aen onsen Heere seer aenghenaem, ghelijck hy haer eens gheseyt heeft, ende het waren op den selven tydt waerachtighe bespottingen voor den duyvel, die van boofheyt knerselde op syne tanden, siende eene so Religieuse Ghehoorsaemheyt.

[a] *Luc. 10. v. 16.*

E Y N D E.

TAFEL

Behelsende de Brieven vanden Tweeden Boeck.

EERSTEN BRIEF.	Ribadavia.	29
A En den alder-voorsichtighsten Koninck Philippus den II. fol. 8	IX. BRIEF.	
II. BRIEF.	Aende selve Doorluchtighe Vrouwe Maria de Mendoza.	33
Aenden Doorluchtighen Heere Don Alvarez de Mendoza, Bisschop van Palencia. fol. 10	X. BRIEF.	
III. BRIEF.	Aende Doorluchtighe Vrouwe Mevrouw Louise de la Cerda, Vrouwe van Malagon.	37
Aenden selven Doorluchtighen Heere Don Alvarez de Mendoza. 13	XI. BRIEF.	
IV. BRIEF.	Aenden H. Petrus van Alcantara, Vader, ende Stichter der ongheschoende Religieusen vanden Seraphinische Vader den H. Franciscus.	41
Aenden Doorluchtighen Heere Don Alonso de Velasquez, Bisschop van Osma. 16	XII. BRIEF.	
V. BRIEF.	Aen eenen van hare Biecht-vaders, aenden welcken sy oock rekeninge geeft vanden ttaet haerder ziele.	55
Aenden Doorluchtighen Heere Don Pedro de Castro, aldan Canoninck van Avila, ende daer naer Bisschop van Segovien. 23	XIII. BRIEF.	
VI. BRIEF.	Aen eenen van hare Biecht-vaders, gevende hem rekeninge van een wonderlijck Visioen, het welck sy vande H. Dryvuldicheyt gehadt heeft.	63
Aenden Doorluchtighen Heere Don Pedro de Castro, zynde Canoninck binnen Avila. 25	XIV. BRIEF.	
VII. BRIEF.	Aendé seer Eerw. P. Dominicus Bañez Biecht-vader vande Heylighe.	67
Aenden Doorluchtighen Heere Don Fadrique Alvarez de Toledo, Hertogh van Huesca, ende daer naer Hertogh van Alva. 27	XV. BRIEF.	
VIII. BRIEF.	Aenden Eerw. P. Antonius de Segura, Guardiaen vande ongeschoende Paters van H. Franciscus van't Clooster ghenaeamt Cadahalfo.	72
Aende Doorluchtighe Vrouwe Mevrouw Maria de Mendoza, ende Sarmiento, die gheweest is Grayinne van	XVI. BRIEF.	
	Aenden seer Eerw. P. Rector vande Paters	

T A F E L.

ters der Societeyt binnen Avila.	76	XXXVI. BRIEF.	Aenden selven.	145
XVII. BRIEF.		XXXVII. BRIEF.	Aenden selven.	150
Aenden seer Eerw. P. Ordoñez vande Societeyt Jesus.	81	XXXVIII. BRIEF.	Aenden selven.	152
XVIII. BRIEF.		XXXIX. BRIEF.	Aenden selven.	155
Aenden seer Eerw. P. Nicolaus van Je- sus Maria, eerste Generael vande ongheschoende Carmeliten.	86	XL. BRIEF.	Aenden selven.	160
XIX. BRIEF.		XLI. BRIEF.	Aenden selven.	163
Aenden Eerw. P. Hieronymus Grati- anus vande Moeder Godts.	88	XLII. BRIEF.	Aenden selven.	166
XX. BRIEF.		XLIII. BRIEF.	Aenden selven.	171
Aenden selvé Eerw. P. Hieronymus go	90	XLIV. BRIEF.	Aen eenen van hare Biecht-vaders.	178
XXI. BRIEF.		XLV. BRIEF.	Aendē Eerw. P. Joannes van Jesus.	182
Aenden selven.	93	XLVI. BRIEF.	Aenden Eerw. P. Ambrosius van den H. Benedictus.	185
XXII. BRIEF.		XLVII. BRIEF.	Aenden selven P. Ambrosius.	189
Aenden selven.	97	XLVIII. BRIEF.	Aen eene Religieuse van een ander Or- der, die Carmeliterse sochte te wor- den.	191
XXIII. BRIEF.		XLIX. BRIEF.	Aenden Heere Laurentius de Cepeda, Broeder vande Heylighe.	193
Aenden selven.	102	L. BRIEF.	Aenden selven Heere Laurentius.	197
XXIV. BRIEF.		LI. BRIEF.	Aen Mevrouw Joanna d'Ahumada, Suster vande Heylighe.	203
Aenden selven.	109	LII. BRIEF.	Aende selve Mevrouw Joanna.	207
XXV. BRIEF.		LIII. BRIEF.	Aende selve.	209
Aenden selven.	111	LIV. BRIEF.	Aen Jan d'Ovalle Schoon-broeder van de Heylighe.	212
XXVI. BRIEF.				
Aenden selven.	116			
XXVII. BRIEF.				
Aenden selven.	119			
XXVIII. BRIEF.				
Aenden selven.	122			
XXIX. BRIEF.				
Aenden selven.	127			
XXX. BRIEF.				
Aenden selven.	130			
XXXI. BRIEF.				
Aenden selven.	132			
XXXII. BRIEF.				
Aenden selven.	135			
XXXIII. BRIEF.				
Aenden selven.	137			
XXXIV. BRIEF.				
Aenden selven.	141			
XXXV. BRIEF.				
Aenden selven.	143			

T A F E L.

LV. BRIEF.	LXXII. BRIEF.
Aenden Heere Laurentius de Cepeda, Neve vande Heylighe. 214	Aen Catharina de Tolose. 261
LVI. BRIEF.	LXXIII. BRIEF.
Aen Franciscus Salcedo Edelman. 220	Aen sekere Jousfrouwen, die sochten ontfanghen te worden. 263
LVII. BRIEF.	LXXIV. BRIEF.
Aen Antonius Gaitan Edelman. 224	Aende Religieusen binnen Avila. 265
LVIII. BRIEF.	LXXV. BRIEF.
Aenden Licentiaet Martinus Alphon- sez de Salinas Canoninck binnen Pa- lencia. 226	Aende Religieusen binnen Sorien. 270
LIX. BRIEF.	LXXVI. BRIEF.
Aenden Licentiaet Peña, Capellaen vande konincklijke Capelle binnen Toledo. 228	Aende Eerw. M. Maria Baptista Prio- rinne binnen Valladolid. 273
LX. BRIEF.	LXXVII. BRIEF.
Aenden selven Licentiaet Peña. 231	Aende selve. 275
LXI. BRIEF.	LXXVIII. BRIEF.
Aenden selven Peña. 232	Aende Eerw. M. Anna vande Mensch- woordinghe, Nichte vande Heyli- ghe. 279
LXII. BRIEF.	LXXIX. BRIEF.
Aenden selven. 235	Aende Eerw. M. Marie vanden H. Jo- seph Priorinne binnen Sivillen. 281
LXIII. BRIEF.	LXXX. BRIEF.
Aendé Licentiaet Gaspar de Villa Nue- va, Capellaen vande Religieusen binnen Malagon. 237	Aende selve Moeder Priorinne. 284
LXIV. BRIEF.	LXXXI. BRIEF.
Aen Pieter de Casa Monte binnen Ma- drid. 242	Aende selve. 289
LXV. BRIEF.	LXXXII. BRIEF.
Aen Diego Hortiz borgher van Toledo 244	Aende selve. 292
LXVI. BRIEF.	LXXXIII. BRIEF.
Aenden selven Diego Hortiz. 246	Aende selve. 296
LXVII. BRIEF.	LXXXIV. BRIEF.
Aenden selven Don Diego. 250	Aende selve. 301
LXVIII. BRIEF.	LXXXV. BRIEF.
Aen Alphonfus Ramirez Borgher van Toledo. 253	Aende selve. 304
LXIX. BRIEF.	LXXXVI. BRIEF.
Aen Meyrouwe Guiomar Pardo. 255	Aende selve. 307
LXX. BRIEF.	LXXXVII. BRIEF.
Aen Meyrouwe Agnes Nieto. 257	Aende selve. 311
LXXI. BRIEF.	LXXXVIII. BRIEF.
Aende selve. 259	Aende selve. 315
	LXXXIX. BRIEF.
	Aende selve. 321
	XC. BRIEF.
	Aende selve. 325
	XCI. BRIEF.
	Aende selve. 329
	XCII.

T A F E L

XCH. BRIEF.
Aende Eerw. Moeder Thomasia Baptista
Priorinne binnen Burgos. 336

XCIII. BRIEF.
Aende selve. 339

XCIV. BRIEF.
Aende Suster Elconora van Bermher-

ticheyt Ongheschoende Carmeli-
terfse binnen Sorien. 341

Eene Uytloopinghe
Waer in een seker punt verklaert wort,
het welck de Heylighe raeckt in dese
Brieven. 343

T A F E L

Vande Materien in desen tweeden Boeck behelst.

A
Achterklap.
Wat quaet eene Achterklappers tong-
ghe veroortaect. fol. 100

Alvarez de Mendoza.
Syne diepe oodtmoedicheyt. 15

Andalonsia.
Lof-schrift van dese Provincie. 252

Alva.
Lof-schrift van dit Clooster. 255

Anna Wasfeels.
Haer Lof-schrift, ende van hare twee
Dochters. 26

Armoede.
Het vershil tusschen den Armen ende
Rycken. 269

Augustyn d' Ahumada.
Syne oodtmoedicheyt. 202

Theresia raedt hem de bestieringhe van
eene Stadt te verlaten, om niet ver-
loren te gaen. 203

B
Beminnen.
Van wie dat men moet soecken bemint
te zyn. 58

Bestierder.
Hoe dat men sijn herte aen hem geheel

en gansch moet openen 36

Biecht-vader.
Wat schade de vremde Biecht-vaders
in de Cloosters veroorsaken. 159

Hoet quaet dat'er is, dat ty gehoor gevé
aende klachte vande Religieusé. 239

Het is seer schadelijck verschyde Bicht-
vaders te hebben. 295

Boecken.
Hare Boecken worden inde Inquisitie
ghestelt. 180

Sy komen loffelijck daer uyt. 181

Bystandt.
Godt staet ons by, als den menschelijc-
ken bystandt ons ontbreeckt. 12

Op den bystandt der menschen en is
niet te betrouwen. 58

D
Deught.
Men moet-se met discretie oeffené. 291

't Welken vande deught is minlijck. 299

H. Dryvuldicheyt.
Sy hadde die altydt tegenwoordich. 22

Hare beschryvinghe. 64

Duyvel.
Hoe hy sich wapent teghen de ghene,
die hem teghen-staen in Cloosters. 240

TAFEL

Hier van een exempel onder de Franciscanen.	Ibid.	in't uytterste van sijn leven.	148
Is't dat hy iemandt doet vallen, hy staet kloecker op	241	<i>Liefde.</i>	
	<i>G</i>	't Is goet eene weder-liefde te roonen.	334
	<i>Ghebedt.</i>	<i>Lyden.</i>	
Hoe dat men tot het natuerlijk Gebedt kan gheraken.	201	Hoe foet het lyden valt aen eene begeerighe ziele.	100
Waer in dar'tet Ghebedt bestaet.	225	't Is het beste, ende 't samlijkste voedsel der ziele.	123
	<i>Ghehoorsaemheydt.</i>	Welck het pylnijkste is, te lyden alleen, oft inden persoon te sien lyden, die men bemint.	125
In materie van Ghehoorsaemheydt worden kleynne dinghen grootelijckx geacht.	241	Godt beproeft de syne om hun saligh te maken.	205
	<i>Godt.</i>	Hoe saligh dar'tet is te lyden.	210
Hy is eenen oprechten vriendt.	58	Het Lyden Christi dient ons tot eene onder-richtinghe.	211
	<i>Gratie.</i>	Wat vruchten daer uyt voorts-komen.	309
Waer door men kan kennen, oft de gratien van Godt komen.	49		
	<i>H.</i>	<i>M</i>	
	<i>Herte.</i>	<i>Madrid.</i>	
Hoe dat men sijn herte in't lyden kan verlichten.	129	Hoe dat Clooster ghesticht is geweest.	234
	<i>Heylighen.</i>	Theresia zynde inden hemel, heeft het ampt van Priorinne eenighen tydt daer in bedient.	Ibid.
Sy weten hun boeck in gramschap te stellen	239		
Hoe sy hun vermaeckten.	299	<i>Mensch.</i>	
Sy beginnen altydt, om inde deught meer te voorderen.	319	Hoe dat men met milde menschen moet handelen.	12
	<i>Hieronymus Gratianus.</i>	Men magh sich op hun niet betrouwen.	58
Syne verduldicheyt in't lyden.	139		
	<i>Klooster.</i>	<i>N</i>	
Eenen bequamen middel om die altemael te herstellen.	106	<i>Novitien.</i>	
Inde Kloosters vallen lichtelijck klachten voor.	239	Waer op dat men moet letten in't ontfanghen der Novitien.	310
Door d'overvloedighe ryckdommen in de Kloosters, verliest men de deughden.	278	Men magh geene ontfanghen, die geen verstand en hebben.	313
	<i>L</i>	<i>O</i>	
	<i>Lasteringhe.</i>	<i>Onghelijck.</i>	
Sy ontfanght die met inwendige vreught.	57	Hoe men sich moet draghen in't onghelijck te lyden.	248
	<i>Laurentius de Cepeda.</i>	Men magh sich daer over niet wreken.	249
Hy stelt sich onder de bestieringhe van syne heylighe Suller.	201	<i>Ordonnantien.</i>	
Sy maect syne penitentien.	202	De Overstenen moghen die inde Kloosters niet maken sonder grootten noodt.	121
Beschryvinghe van syne salighe doot.	215	<i>Onders.</i>	
Hy heeft seer weynich in't Vaghevier ghe weelt.	217	Wat sorghe sy moeten hebben, om hunne kindeken wel op te brenghen.	196
	<i>Leecke-Susters.</i>	<i>Overledenen.</i>	
Waer in haerliede verbintenisse bestaet.	309	Hoe ghevaerlijck dat'tet is, den Wille der Overledenen niet dareljck te voibrenghen.	328
	<i>Leven.</i>		
Men moet sich met syne vyandt versoenen			<i>Oversten</i>

T A F E L.

Overſten.

Hoe danich ſy moeten zyn.	35
Ten is niet ghenoech dat hy heyligh van le- ven is.	101
Hoe ghevaerlijck dat 'et is, Overſten te zyn.	Ibid.
Sy moeten de ſtrafficheydt mer de ſachticheydt in hunne beſtietinge gebruycken.	108
Sy en moghen de klachten van d'onderſaten ſoo lichtelijck niet aennemen, die ſy teghen de Overſten doen.	113
Wat quaet daer uyt volght, als ſy die aen- hooren.	115
Hoe ſy hun moeten draghen inde beſtietinge.	310

P

Pieter Casa de Monte.

Syn Loſſchrift.	243
Syne ſalighe doot.	244
<i>Pieter de Caſtro.</i>	
Syn Loſſchrift.	24

Q

Quellinghen.

Godt is in dat Huys, daer quellinghen zyn.	256
Een huys ſonder quellinghen is vermaledydt.	257
Door de quellinghen wort men Godt aengenaem.	260

R

Religieuſen.

Ten is niet profytich dat ſy buyten d'Order Biechten.	132
Hoe voorſichtelijck ſy hun moeten draghen voor werelijcke perſoonen.	206
Hoe goet dat 'et is, dat ſy arm zyn.	278
Hoe men moet handelen met eene, die haer verſtandt verloren heeft.	320
Hoe men moet handelen met de ghene, die onghewoonlijcke gracen van Godt bekommen.	Ibid.
Sy moeten Brieven van dienſt biedinghen te ſchryven, vluchten.	325
Wat ruſie de Ieverige Religieuſen door hunne verwerrende geeſten ſomwyle in de Kloofters veroorſaken.	328
Sy en moghen hun ſelven niet lichtelijck laten ſien, veel min aende Ongheschoende Carmeliten.	334
Ten is niet betaemlijck dat ſy vele remedien	

doen tot hare lichaemlijcke qualen. Ibid.
Wanneer ſy ſondighen in't overtreden van hare Wetten. 336

Ryckdommen.

De overvloedighe ryckdommen beletten de oeffeninghe der deughden. 303

S

Saligheyt.

Op wat maniere men de verſekertheyt van ſyue ſaligheyt hier beneden kan hebbē. 220

T

Twilt-Saken.

Men moet alle Twiltſaken maken te vlieden. 287

Scheffelen.

Men magh ſijn betrouwen daer op niet ſtellen. 275

Spanien.

De Koninginne bouwt eene Kercke ter eeren vande H. Thereſia binnen Alva. 196

Slavernye.

Waer in de waerachtighe ſlavernye der ziele beſtaet. 31

T

Thereſia.

Sy verfoeckt den byſtand vanden Koninck Philippus den II. om eenen eyghen Provinciael te hebben.	10
Hare danckbaerheyt.	12
Haer groot lyden binnen Burgos.	15
Hare groote heyligheyt.	20
Hare diepe oodmoedicheyt, ende deughden.	36
Den Boeck van haer Leven wort goet ghekeurt.	40
Sy beſchryft haer wonderlijck Leven.	41
Haer manlijck ghemoedt.	51
Haren geeſt wort voor quaet ghekeurt van Ses geeſtelijke Mannen.	53
Haren geeſt tot de armoede.	56
Hare liefde tot de ghene, die haer haeten.	58
Hare andere deughden.	59
Sy lydt ſchroomelijcke pynen in haren erm, vanden duyvel ghebroken.	110
Sy wort uyt den kercker verloſt.	123
Hoe minſaem ſy haer was draghende.	122
Sy heeft haer ghevoelen verandert, oock in haer leven, dat hare Religieuſen aen geene vremde Biecht-vaders en Biech-	Biech-

T A F E L.

Biechten.	241	
Sy vlucht de eere vande wereldt.	278	<i>Visoenen?</i> Men magh daer van geen werck maken. 275
Hare groote liefde tot de Siecken.	283	De middelen, die men moet ghebruycken. Ibid,
Sy treckt uyt de lasteringhen een groot vermaeck.	294	<i>Vrienden.</i>
Sy maect den wegh der deughden foet.	298	Men moet sich van die onthechten, ende alleenlijck voor hun bidden. 206
Sy versteift hare Religieusen al spelende	300	<i>Vryheyt.</i>
Hare liefde tot de Siecken.	301	Waer in de waerachtighe vryheyt der ziele bestaet. 32
Sy lachte met de lasteringhen.	303	<i>Vyandt.</i>
V		Men moet sich mer hun versoenen in't uytterste van sijn leven. 148
<i>Vaderlandt.</i>		W
Het is foet aen een isghelijck.	252	<i>Wereldt.</i>
<i>Veropenbaringhen.</i>		Alles is daer in onghestadich. 212
Ten is niet gheraedsfaem daer van veel te spreken, oft te schryven.	303	Alles veranderlijck. 259
Men moet daer van geen werck maken.	306	<i>Wy-Water.</i>
Item	320	Hoe goet dat'et is om de duyvelen te verjagen. 202.
Men moet meer sien naer de vasticheyt vande deught, als naer het onseker van de veropenbaringhe.	314	

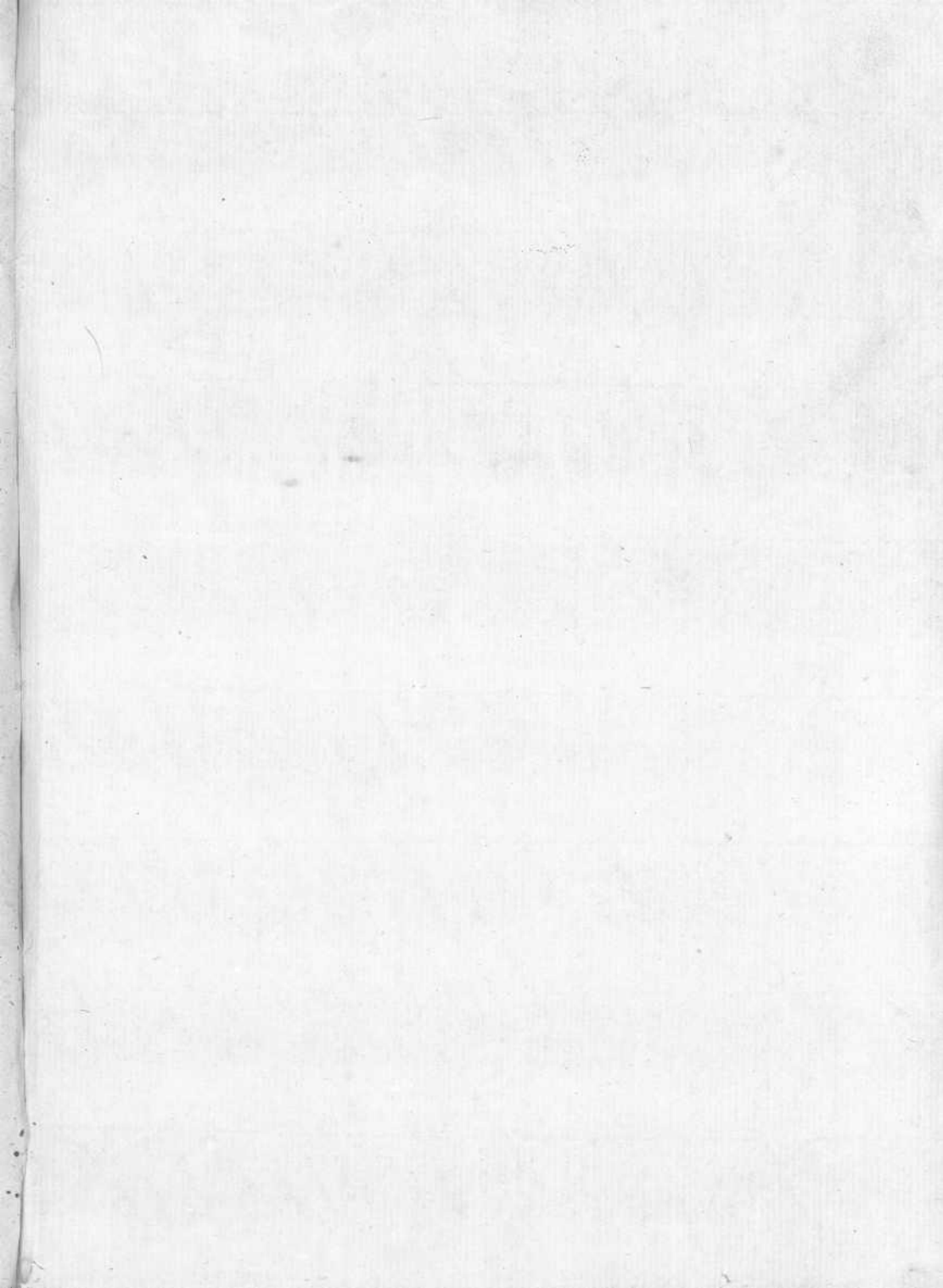
A P P R O B A T I E.

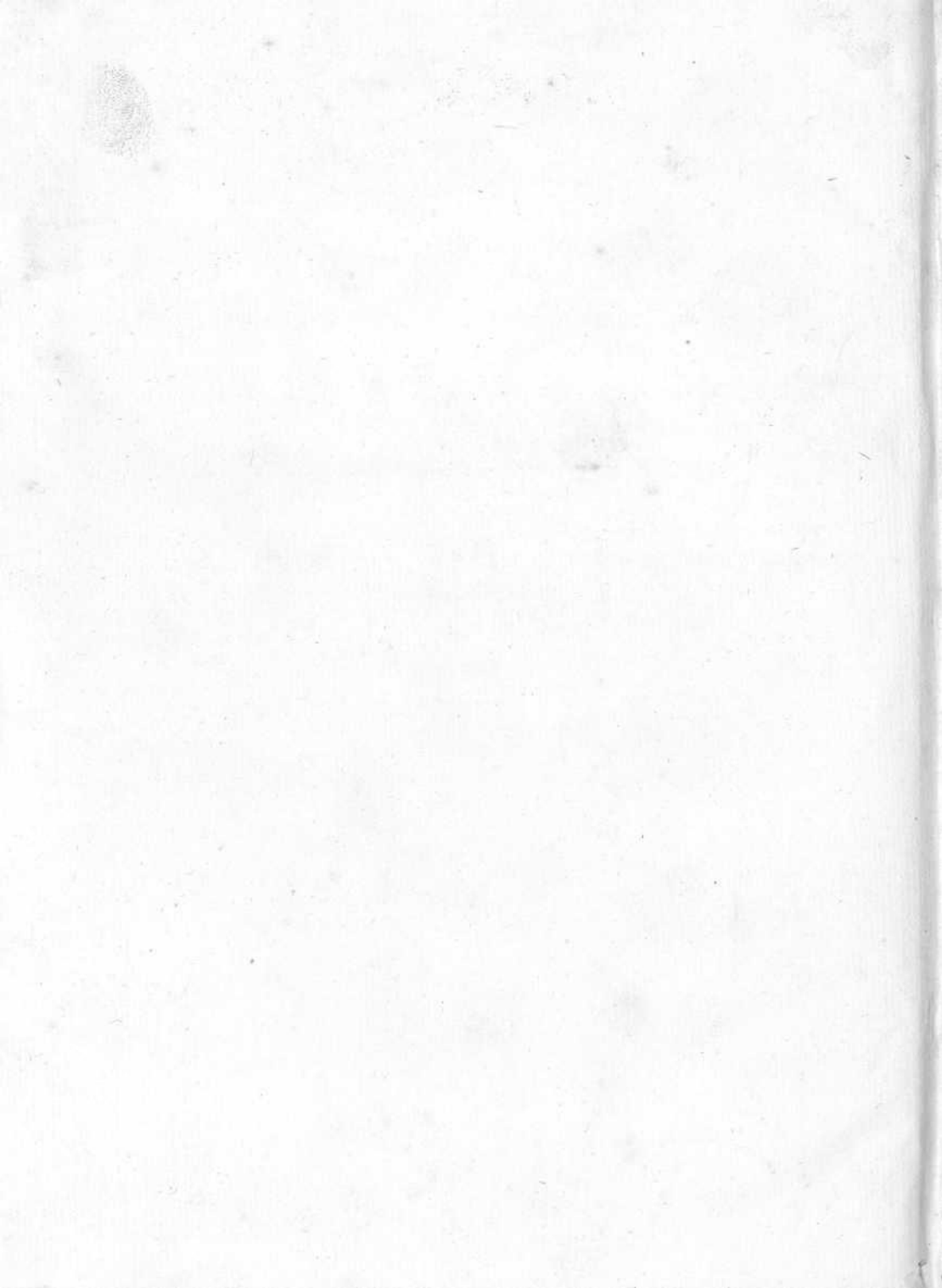
Sal moghen ghedruckt worden. Datum in Ghendt den 31. July 1700.

C. J. LEGIER, Keurder
der Boecken van Ghendt.

MARQUÉS DE SAN JUAN DE PIEDRAS ALBAS

BIBLIOGRAFÍA TERESIANA

SECCIÓN II

Obras de Santa Teresa de Jesús

Número.....	3217	Precio de la obra.....	Ptas. ....
Estante.....	96	Precio de adquisición. »	.....
Tabla.....		Valoración actual..... »	.....

